ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

1 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1022 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՉ ՇԱՀ ՈՒՆԻՆՔ, ՈՉ ԱԼ ԴԵՐ

Ո՛չ շահ ունինք օգոստոս 1ի ցոյցերուն մէջ, ոչ ալ դեր։ Երկու հակամարտ ուժեր պիտի չափուին, այսօր, Փարիզի, ինչպէս ուրիշ մայրաքաղաքներու փողոցներուն մէջ։ Պետական ուժը, իր ոստիկանութեամբ եւ բանակով, եւ կարմիր դրօշի տակ համախմբուած տարրեր, Մոսկուայէն արձակուած ազդանշանի մը վրայ։

Եթէ նոյնիսկ բարի ըլլայ վերջիններուն նպատակը— խափանել պատերազմը եւ ուրիշ ընկերային չարիքներ, ինչպէս կ'աղաղակեն ամէն տեղ— հինգ-տասը Հայերու մասնակցութիւնը չէ որ պիտի ապահովէ յաղթանակը։

Ուրիշները, մեծերը, յաղթականները, կը դողդղան իրենց մէկ գինուորին եւ ֆրանքին վրայ։ Երբ սուր ու հուր կը տեղար մեր գլխուն, անոնք խոհեմութիւն կը սեպէին մեկուսի կենալ ու դիտել։ Անոնք թնդանօթին բերանը ցոյց կուտային, միայն եւ միայն ափ մը հպատակներ փրկելու համար։

Թող այսօր ալ մեր իրաւունքն ըլլայ մեկուսի կենալ ու դիտել օգոստոսեան ընդհարումը, որ կրնայ տեղի ունենալ կամ չունենալ, բայց, ամէնէն առաջ, քաւութեան նոխազ դարձնել օտարականը։ Մանաւանդ այն որ ոչ հայրենիք ունի, ոչ պետութիւն, ոչ իսկ անցագիր։

Եթէ ո'ր եւ է առեն իմաստ ունի «սրբազան եսասիրութիւնը», թող ունենայ, այս անգամ, մեր արմատախիլ եւ ցիր ու ցան բազմութիւններուն համար, որոնց այսօրուան ողբերգութեան նոյնքան պատասխանատու են քաղքենի-աշխարհական պետութիւնները, որքան այսպէս կոչուած կարմիր յեղափոխականները։

Ինչո՞ւ չենք ուզեր ըմբռնել որ, մէկը միւսին պակասը լրացուց, բոշաներու բազմութեան մը վերածելու համար այս անվնաս, իսկապէս աշխատաւոր եւ ստեղծագործ ժողովուրդը։ Եւ մէկը միւսին հետ մրցումի ելած է այսօր, արհամարհելու, տրորելու, թանգարան նետելու համար այս նոյն ժողովուրդը...

Եթէ խորհրդային իշխանութիւնը տէրն է իր սկզբունքներուն եւ նշանախօսքերուն, եթէ իսկապէս կը հաւատայ թէ գոտեր է դրամապետական եւ դասակարգային չարիքները դարմանելու գաղտնիքը, աշխատաւոր ժողովուրդներու երջանկութեան բանալին, ի՛նչ աւելի դիւրին միջոց, քան ապացուցանել այդ բոլորը իր անսահման թագաւորութեան մէջ, որ աշխարհի մէկ վեցերորդ մասը կը կազմէ։

Եւ եթէ Հայերուն ալ դեր մը կ'իյնայ համաշխարհային յեղափոխութեան կրակը վառելու համար, հայ ժողովուրդը լի ու լի կը կատարէ այդ «պարտք»ը Հայաստանի մէջ, գլուխ ծռելով Մոսկուայէն արձակուած բոլոր հրամաններուն, պատգամներուն եւ ազդանշաններուն։ Այսօր, օգոստոս 1ի առթիւ, ժողովներ, ճառեր, թափօրներ եւ ցոյցեր սարքուած— պարտադրուա՛ծ— են Հայաստանի յետին գիւղին մէջ։ Եւ յեղափոխակա՛ն ալիքը կը բարձրանայ ու կը բարձրանայ Արարատեան դաշտին մէջ, շնորհիւ կարմիր լուսաւորիչներու, կրէմլինն իսկ զարմացնելու աստիճան . . .

Ի՞նչ կ'ուզեն աւելի, որ իրենց պատգամներն ու մարտակոչերը հայերէնի ալ թարգմանել տուեր են ափ մը շողորթներու, գլուխ ցցելու համար միջազգային պողոտաներու վրայ։

«Անկո՛ղ իմպերիալիստական պատերազմը»։ Այո՛, ընկերներ եւ քաղաքացիներ։ Անկո՛ղ ե՛ւ մէկը ե՛ւ միւսը։ Ե՛ւ դեղինը՝ քաղքենին, ե՛ւ կարմիրը՝ ռուս-խորհրդայինը, որ նոյն բովանդակութիւնն ունի, հակառակ բոլոր ուրացումներուն։

Ինքնապաշտպանութեան կո՞չ է որ կը մղէ խորհրդային իշխանութիւնը, փարիզի կամ Պերլինի պողոտաներուն վրայ։

Մի՛ այդքան խեղճացնէք կարմիր բանակը, կարմրուկ աքլորներ։ Ո՛չ մէկ աշխարհակալ պետութիւն կը խիզախէ, այսօր, խորհրդային իշխանութեան դէմ, իր իսկ շահերուն բերումով։ Իսկ եթէ կան պետութիւններ որ կ'ուզեն կրակէն շագանակ հանել ուրիշներու ձեռքով, այդ ուրիշներուն մէջ չպիտի գտնեն այս հալածական ժողովուրդին զաւակները։ Ծիծաղելի է վայնասուն բարձրացնել եւ «պատերազմի վտանգ» տեսնել նոյն իսկ խեղճուկ Հայաստանի դէմ։

... կը խոստովանինք որ չափազանց լրջութեամբ նկատի առինք խնդիրը, մինչդեռ հարկ էր իրբեւ զուարճալիք լսել... հայկական թուղթիկները։ Լսել ու անցնիլ։

Թերթերը կը գրեն թէ ոստիկանութիւնը որոշած է առանց այլեւայլի վտարել ցոյցերուն մասնակցող օտարականները։

Եթէ վստահ ըլլայինք որ վտարման ենթակայ Հայերը ուղղակի Հայաստան պիտի գտնեն իրենք զիրենք, պիտի թելադրէինք բազմութեամբ մասնակցիլ այսօրուան ցոյցերուն, որպէսզի գոնէ քանի մը հազար հայրենակիցներ Հայաստան փոխադրուէին, մէկ ազդանշանի վրայ, առանց տաղտկալի ձեւակերպութեանց։ Կարճ եւ ազդու միջոց մը՝ ներգաղթի։

Բայց, գիտենք որ, վտարեալը երկրին սահմանէն միայն դուրս կը հանուի, եւ ո՛վ գիտէ ո՛ւր կ'իյնայ։ Նոյնիսկ այն վտարեալը որ երկիր եւ պետութիւն ունի — Իտալացին, Լեհը Զեխը կամ Գերմանը։

Իսկ մենք որ ոչ իսկ անցագիր ունինք...

Գոնէ մէկ օր մենք մեզի համար մտածենք, տղա՛ք։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԵԱՌՈՒՍ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայի «Իզվէսթիա»ն կը գրէ խմբագրականի մը մէջ.

— «Թուրք ազգային հանրապետական կառավարութիւնը յաջողութեամբ կը շարունակէ իր անկախութեան պայքարը։ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը կը ձգտի պաշտպանել ազգային անկախութիւնը, զոր ձեռք բերաւ բուռը պայքար մղելով աշխարհակալութեան դէմ։ Օտար դրամագլուխը կը կարծէ թէ Թուրքիա, որ յաղթական ելաւ զէնքի պայքարին մէջ, պիտի պարտուի տնտեսական դժուարութեանց առջեւ, եւ կ'ուզէ որ ան տնտեսական ասպարէզի վրայ իրեն ենթարկուի եւ բաժնուի Թորիդային Ռուսիայէն։ Այս յոյսերը իրական շնականութեամբ կը սնուցուին, այն յամոզումով որ Թուրքեւռուս բաժանումը արդէն կատարուած իրողութիւն է։ Մինչդեռ Թուրքեւռուս յարաբերութեանց պատմականը կը հաստատէ որ այս երկու երկիրներու բարեկամութիւնը կարեւոր ազդակ մը եղած է այն պայքարին մէջ, զոր անոնք մղեցին աշխարհակալութեան դէմ։ Բայց եւ այնպէս, սահմանափակ ազդեցութեամբ կարգ մը Թուրք շրջանակներ ամէն գնով կ'ուզեն որ Թուրքիա դէպի արեւմուտք դառնայ, եւ ամէն միջոցի կը դիմեն, անբնական վիճակի մատնելու համար Թուրքեւռուս յարաբերութիւնները։ Այս շրջանակները կ'ուզեն Թուրքիան անհպատ պայմաններով յանձնել օտար դրամագլուխին, եւ ազգայնական Թուրքիոյ դիրքը տկարացնել, զայն զրկելով այն բոլոր արդիւնքներէն որոնք ապահովուեցան անկախութեան փառաւոր պայքարին մէջ»։

Պոլսոյ «Միլլիէթ» յրագիրը դիտել կուտայ այս առթիւ.

— «Ձիշդ է թէ մէկ երկու պոլսական Թերթեր վերջերս բաներ մը գրեցին խորհրդային վարչածեւին դէմ։ Միայն թէ այս հրատարակութիւնները պատասխանն էին Մոսկուայի մէկ անպատասխանատու Թերթին անախորժ գրութեան։ Ինչպէս կ'ըսէ բարեացակամ *Իզվէսթիա*, Թուրք մամուլը միշտ ողջամիտ եւ բանաւոր ընթացք մը բռնած է Թուրքեւռուս յարաբերութեանց մէջ։ Մենք ալ ասոր հակառակը չենք տեսած խորհրդային մամուլին մօտ։ կարգ մը անուշադրութիւններուն ալ մեծ կարեւորութիւն չենք տար։ Շեռատես եւ ողջամիտ անձեր մօտէն գիտեն թէ Թուրքեւռուս բարեկամութիւնը ի՛նչ մեծ ազդեցութիւն ունի Արեւելքի խաղադութեան մէջ, եւ հետեւաբար կը ցաւին, երբ ան կասկածի ամպով մը անգամ ծածկուի, ուր մնաց որ վնասուի»։

30 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ, ՈՐ ՏՀՐԻՒՈՒՆ ԿՐ ՍՊԱՍԷ...

Ինչպէս շատ երկիրներու, Ֆրանսայի մէջ ալ կան զանազան հաստատութիւններ՝ որոնք պարգեւաւոր պարտաճուղեր հրապարակ հանած են։ Ասոնց կարգէն են՝ *Բրէտի Նասիոնալ*, *Բրէտի Յունիէ*, *Վիլ տը Փարի* եւայլն։

Վիճակագրութեան մը համան, այս զանազան պարգեւաւոր Թուղթերու վիճակահանութիւնէն շահուած 30 միլիոն ֆրանք՝ մինչեւ այսօր չեն պահանջուած շահողներուն կողմէ եւ կը սպասեն յիշեալ հաստատութեանց դրամարկղներուն մէջ...։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԶԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՎՏԱՐՈՒԻՆ

Օգոստոս 1ի նախօրեակին, ոստիկանութիւնը լրացուցիչ միջոցներ ձեռք առաւ, Փարիզի հանդարտութիւնը ապահովելու եւ համայնավար ցոյցերը արգիլելու համար։ Առջի օր կրկին խուզարկութեան ենթարկուեցաւ «Իւմանիթէ»ի խմբագրատունը եւ ձերբակալուեցաւ Թերթին ընդհանուր քարտուղարը Փիէռ Ժորէսթիէ։

Ոստիկանական տեսչութիւնը հետեւեալ զեկոյցը կը հաղորդէ.—

— *Ներքին նախարար Անտրէ Թարտիէօ նոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէն Իսքէրի եւ ոստիկանական տեսուչ Քիափի հետ, օգոստոս 1ի առթիւ Փարիզի եւ Սէնի նահանգին մէջ ձեռք առնելիք միջոցներուն մասին։*

Համայնավարները՝ համաձայն Գ. Միջազգայինի հրամաններուն, իրենց կազմակերպութեանց կողմէ հրաւիրուած են զանգուածային ցոյցեր կատարել՝ «փողոցները ձեռք անցընելու» եւ «աշխարհակալական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու» համար։ Ուստի, հետեւեալ միջոցները ձեռք առնուած են, կարգը ապահովելու համար այն բոլոր կէտերուն վրայ, ուր համայնավար կուսակցութիւնը պիտի փորձէ խանգարել գայն.—

Փողոցներու մէջ Թափօրներն ու միտինգները բացարձակապէս արգիլուած են։

Արգիլուած են նաեւ ցուցարարներու հաւախմբումները։

Ստիպողական պատժուին աշխատանքի ազատութեան դէմ յարուցուած ամէն արգելք, ամէն կարգի բռնութիւններ, մանաւանդ երբ անոնք տեղի կ'ունենան ոստիկաններու դէմ կռուելու համար ստեղծուած խմբակցութեանց կողմէ։ Անմիջապէս դատական իշխանութեան պիտի յանձնուին ոճիրի վրայ ձերբակալուածները, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնք որ զէնք կը կրեն։

Ասկէ զատ, ցոյցերուն մասնակցող օտարականներ սահմանէն դուրս պիտի հանուին։

Կարգի պահպանութեան համար անհրաժեշտ նկատուած ուժերը տրամադրուած են ոստիկանական տեսչութեան։

... Երբ մէկ կողմէ ոստիկանութիւնը ամէն խստութիւն ձեռք կ'առնէ, միւս կողմէ համայնավար պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ» կը կրկնապատկէ իր սրտառուչ կոչերը՝ ուղղուած աշխատաւորներուն, զորս բոլորն ալ կը հրաւիրէ փողոց թափուիլ այսօր եւ ցոյցեր կատարել «ընդդէմ կառավարութեան կատաղի զսպումին, ընդդէմ պատերազմի եւ ի պաշտպանութիւն Խորհրդային Միութեան։» Յետոյ խորհուրդներ կուտայ բանուորներուն թէ ինչպէս պէտք է շարժին այսօր՝ հինգշաբթի՝ գործարաններուն մէջ, որ ամէն յարմարութիւն կ'ընծայէ բանուորական համախմբումներու համար։ Կը հրաւիրէ իր կուսակիցները գործադուլ ընել այսօր եւ այդ շարժումին միացնել նաեւ ոչ-համայնավար բանուորները, որովհետեւ «պատերազմին դէմ լաւագոյն ցոյցն է նախ՝ դրամատիրական արտադրութեան հանդիսաւորապէս կանգ առնելը։ Անոնք որ հինգշաբթի պիտի հակառակին գործադուլին, ցոյց պիտի տան թէ իրենք պատերազմի կուսակից են։ ... կէսօրուան դադարը հնչելէն մէկ ժամ առաջ, բոլոր բանուորները պէտք է ձգեն աշխատանքը եւ դուրս ելլեն։ Բանթող գործաւորները խմբովին պիտի երթան գտնել միւս գործարաններու իրենց եղբայրները՝ զանոնք քշելու համար հասարակաց պայքարին մէջ։

... Ոստիկանութիւնը խուզարկեց համայնավար վարիչներ Սէմարի եւ Մոնմուսոյի բնակարանները եւ կարգ մը Թուղթեր գրաւեց։ Ձերբակալուեցան քանի մը համայնավարներ, որոնք Թուուցիկներ կը ցրուէին։»

Քլիշիի մէկ սրճարանին մէջ առջի օր մօտ 20 համայնավարները կը վիճաբանէին օգոստոս 1ին ձեռք առնուելիք միջոցներու մասին, երբ յանկարծ ոստիկաններ ներս խուժելով, ձերբակալեցին բոլորն ալ ու գրաւեցին տրցակներով Թուուցիկ։

ՀԵԾԵԱԼ ԵՒ ՀԵՏԵՒԱԿ ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՀԱՍԱՆ

Երէկ առաւօտ գաւառէն Փարիզ հասան հետեւակ եւ հեծեալ զինուորներ, որոնք Փարիզի եւ արուարձանի զանազան կէտերուն վրայ դիրք պիտի բռնեն՝ կարգապահութեան հրսկելու համար։

Հեղհեղուտ խզումին վերջ

Թրքական շրջանակներու մէջ տիրող կարծիքն այն է թէ Թուրքեւհելլէն դիւանագիտական յարաբերութիւնները այսուհետեւ պիտի հիմնուին Լոզանի դաշնագրին վրայ, որովհետեւ Աթէնքի համաձայնագիրը անգործադրելի մնաց եւ հետեւաբար ընդունելի չէ։

Դիտել կը տրուի թէ անկարելի է կրկին բանակցութեան սկսիլ, քանի Յունաստան չէ հրաժարած փախստական Յոյներու վերադարձի իր պահանջէն։ Մնաց որ, այդ պարագային իսկ, դարձեալ յոյս չկայ որ ապագայ բանակցութիւնները արդիւնքի մը յանգին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՔՈՍԱՆՆԵՐՈՒ ՔԱՀԱՆԱՆ

Պոլսոյ մաքսային դէտերը կաթոլիկ քահանայի մը վրայէն մաքսանենգուած ապրանք երեւան հանած են։ Քահանան՝ եղբայր մարթէն, ֆրանսայէն հասած էր։ Պաշտօնեաները անբնական եւ անկանոն գիրութիւն մը նշմարած են վրան եւ խուզարկելու պէտք տեսեր են։ Քահանային վարտիքին մէջէն տոպրակ մը ելեր է, որուն մէջ կը գտնուէին բազմաթիւ ադամանդներ, գմբուխտներ եւ ուրիշ Թանկագին առարկաներ, որոնց կարգին նաեւ խաչ մը։

Քահանային մասին օրինական հետապնդում կը կատարուի։

ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԷՋ

Ատանայի մէջ բանջարեղէնն ու պտուղը շատ աժան են այս տարի։ Այսպէս, պամիային 200 հատը 5 դրշ., սմբուկին չորսը 5 դրշ., պղպեղին 50 հատը 5 դրշ., վարունգին երեքը 5 դրշ., լոլիկին օխան դրշ., լուբիան 12ուկէս դրշ., գետնախնձորին օխան 10 դրշ., սոխին օխան 7ուկէս դրշ., սխտորին օխան 25 դրշ., սալորը 15 դրշ., դեղձը 30 դրշ., խաղողը 7ուկէս դրշ., սեխն ու ձմերուկը 100 փարա կը ծախուին։

ՊԱՐՍԿԱՎԱՏԱՆԻ ՀԵՂԵՂՆԵՐԸ

Թէհրան, 31 յուլիս.— Պարսկական Ատրպատականի հեղեղները (Թաւրիզի շրջանին մէջ) 2,000,000 Թուման (տոլար) վնաս պատճառեցին։

ՀՐԱԲՈՒԽԻ ՏԻՃԻ ԿԼՋԻՆ ՄԷՋ

Տիճի կողիներէն նիւփաուի մէջ հրաբուխի հետեւանքով ծուխու գիւղը ամբողջովին կոծանեցաւ։ Մարդկային կորուստ չկայ։

ՎԷՆԻՋԷԼՈՍ ԼԱՀԷՅ ԿԵՐԹԱՑ

Յունաստանի վարչապետ Վէնիզելոս յուլիս 29ին շոգենաւով Պրինտիզի մեկնեցաւ, անկէ անցնելու համար Լահէյ, ուր հաստուցումներու միջդաշնակցային խորհրդաժողովին մէջ Յունաստանը պիտի ներկայացնէ։

*** *Թայմզի* Աթէնքի Թղթակիցը այս առթիւ կ'ըսէ Թէ՝ Վելէզէն կառավարութիւնը Թուրքիոյ առաջարկած է իրաւարարութեամբ լուծել այն խնդիրները, որոնց մասին կարելի չեղաւ համաձայնութեան մը գալ Էնկիւրիի բանակցութեանց ընթացքին, ու Թելադրած է խնդրել Լահէյի իրաւարար Ատեանի նախագահէն, որ երեք իրաւարարներ նշանակէ։

420 ԺԱՄ ՕԴԻՆ ՄԷՋ

Սէնթ Լուիզ, 3 յուլիս.— *Սէնթ-Լուիզ-Րոպին* օդանաւը, զոր կը վարէին երկու օդանաւորդներ՝ Տէյլ Ձէքսընն եւ Ֆորէսթ Պրայըն, եւ որ օդին մէջ կը մնար 420 ժամէ ի վեր, երէկ ճամը 19.30ին ցամաք իջաւ՝ սաստիկ փոթորիկի մը հետեւանքով։

Այսպէս՝ ամերիկացի երկու օդանաւորդները լիուլի կոտրեցին տեւողութեան մրցանիշը, որ կը պատկանէր Մէնտէլի եւ Բրայնհարթի՝ 246 ժամով։

Օդանաւը ցեխոտ գետնի վրբայ վար իջաւ՝ 15,000 հանդիսականներու ներկայութեան, բժիշկները քննելով հաստատեցին որ Տէյլ Ձէքսընն եւ Օ'Պրայըն բոլորովին քաջառողջ են։

Օդանաւորդներուն պիտի բաժնուի 31,255 տոլարի գումար մը, զոր կը նուիրէ օդանաւը շինող տունը։ Ասկէ զատ զանազաններ 2756 տոլար նուիրեցին անոնց։

Կը հաշուուի Թէ իրենց կտրած ճամբան կը հաւասարի աշխարհի ամբողջական շրջանին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵԿԱՆ ԻՐ ԹԱԹԸ Կ'ԵՐԿԱՐԷ ԴԷՊԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԻՆՉԵՐ ԸՆԵԼ ԵՒ ԸՍԵԼ ԿՈՒՏԱՆ ԳԵՐԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԸ ԵՒ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ՄԸ

Վերջերս Էջմիածնի կաթողիկոսը նոր եւ խիստ նամակ մը գրած է Ատրպատականի առաջնորդ ներսէս արք. Մելիք-Թանգեանի, պահանջելով կամ Էջմիածին դառնալ եւ կամ երուսաղէմ քաշուիլ: Այս առթիւ կը յայտնէ թէ «պաշտօնապէս յայտնուած է պարսիկ կառավարութեան, ջեր պաշտօնից արձակման մասին»:

Ութերորդ փորձն է որ կը կատարուի այս, խորհրդային իշխանութեան ձնշումով, պաշտօնէ իեռացնելու համար ժողովրդանուէր առաջնորդ մը: Ներսէս արք. քանի մը անգամ իրաւարական տուաւ, աւելի չծանրացնելու համար կաթողիկոսին վիճակը. բայց Ատրպատականի թեմական խորհուրդը, որ միակ իրաւասուն է առաջնորդի ընտրութեան, ինչպէս եւ պաշտօնանկութեան համար, միաձայն մերժեց հրաժարումը: Նոյնիսկ ժողովրդային ցոյցեր տեղի ունեցան: Ընցեալ տարի առաջնորդը ճարահատ անցագիր պահանջեց, բայց պարսիկ իշխանութիւնը, որ մեծապէս կը գնահատէ «Հայոց խալիֆա»ին հաւատարմութիւնը եւ օգտակար գործունէութիւնը, մերժեց գոհացում տալ: Քանի մը ամիս առաջ, Թեհրանի խորհրդային դեսպան դաւթեան դիմած էր Պարսկաստանի ներքին նախարարին, առաջնորդը հեռացնելու համար: Նախարարը փափկութեամբ հասկցուց որ չխառնուին Պարսկաստանի ներքին գործերուն:

Եւ ահա վերջին փորձը, որուն դրդիչն է, կ'ըսեն, Շարաւ. Պարսկաստանի առաջնորդ մեսրոպ արք., հաւախորհրդարդ խորհրդային իշխանաւորներու հետ: ցայտնի չէ թէ ի՞նչ պատասխան պիտի տրուի այս անգամ:

Այս նամակին հետ, Էջմիածնի գերագոյն խորհուրդը— որ նոյնպէս խաղալիք է ձեկային ձեռքը — արտասահմանի թեմերուն ղրկած է հետեւեալ տարօրինակ շրջաբերականը,—

Էջմիածին, 26 յունիս 1929

Թիւ 542

«Ս. Էջմիածինը ու հայ եկեղեցին՝ իր ծագման օրից մինչեւ այսօր, իր ամբողջ պատմական գոյութեան ընթացքում, միշտ կուսակցական եւ քաղաքական պայքարից հեռու է պահել իրեն գիտակցելով, որ ինքը հոգեւոր հայր է համայն հայ հաւատացեալ ժողովրդի եւ՝ քաղաքական կեանքի նեղ րոպէներին բարոյական պարտականութիւն ունի նրա շահերի հաւատարիմ պաշտպանը հանդիսանալու:

Էջմիածինը նոյն դաւանանքն ունի նաեւ այսօր եւ նոյն սկզբունքով ղեկավարւում է նաեւ այժմ, սակայն նկատի առնելով, որ կան կուսակցական անհատներ, յատկապէս դաշնակցականներ, որոնք եկեղեցին եւ եկեղեցական ժողովները փորձում են դարձնել քաղաքական պրոպագանդի ամբիոն եւ հակախորհրդային ելոյթներ են ունենում այնտեղ, ինչպէս վերջերս մեզ հասած տեղեկութիւններին նայ'լով արտաւահմանի որոշ վայրերում տեղի են ունեցել եւ մեր հոգեւոր ներկայացուցիչները արգելք չեն եղել այդպիսի ելոյթներին: Այլեւ ի նկատի առնելով, որ կան անհատներ եւ խմբակցութիւններ, որոնք ի սէր անհատական եւ խմբակցական նիւթական շահերի տարածել ու տարածում են միտումնաւոր եւ չարամիտ զրպարտութիւններ Էջմիածնի մասին, այսու յայտարարում է, որ ինքը հեռի է, ո'ր եւ է կուսակցութեան յարելուց եւ կամ որ եւ է կուսակցութեան շահերը պաշտպանելուց եւ՝ առաջնորդ ունենալով Ատրպատականի պատուէրը «տուք զկայսերն կայսեր եւ զԱստուծոյն Աստուծոյ» յայտարարում է, որ ինքը լոյալ եւ բարեացակամ է դէպի խորհրդային իշխանութիւնը եւ պատիրում է բոլոր թեմակալ առաջնորդներին եւ նոցա ենթադաս հոգեւոր իշխանութիւններին ու հոգեւոր պաշտօնէութեան նոյնպէս լոյալ եւ բարեացակամ մնալ դէպի խորհրդային իշխանութիւնը եւ՝ ղեկավար ունենալով եկեղեցին պետութիւնից բաժանման սկզբունքը, չմոյլատրել հակապետական ելոյթներ, չօգտագործել եկեղեցական - կրօնական հանգամանքներն ու հաստատութիւնները հակախորհրդային պրոպագանդի համար եւ յորդորել հայ հաւատացեալներին նոյն շաւղով ընթանալ, յայտարարելով, որ հակառակ ընթացքը դատապարտելի եւ պատասխանատուութեան ենթակայ համարուել է կը համարուի այսուհետեւ եւս:

«Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդ»ը տարւոյս յունիսի 12ի Թ. 34) 594՝ նորին վեհափառութեան նախագահութեամբ գումարուած նիստում ընդունուած սոյն հրահանգը ուղարկում է ի ղեկավարութիւն:

Ի Հնդամ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի՝

Գէորգ Արքեպիսկոպոս (Ջէօրէչքճեան), փարտուղար՝ կ. Քոչարեան

*
* *

Ատրպատականի Թեմական Խորհուրդը իր ցուլիս 12ի նիստին մէջ, հետեւեալ պատասխանը տուած է այս շրջաբերականին.—

Թիւ 740

Ս. Էջմիածնի Գերագոյն պատկառելի Խորհրդին

Ս.այսօր Թեմական Խորհուրդի հերթական նիստում կարդալով վեհափառ Հայրապետի Թ. 535 պատգամագիրը յանուն սրբազան Առաջնորդի եւ Գերագոյն Խորհրդի Թ. 542 շրջաբերական հրահանգը Թեմական Խորհրդին, վերահաստ լինելով երկուսի բովանդակութեան, գտաւ, որ շրջաբերականը միանգամայն վնասակար է պարսկահայերի կրօնա-բարոյական, դպրոցական եւ տնտեսական շահերին, մինչեւ իսկ սպառնում է պարսկահայոց ապահովութեան, ուստի եւ որոշեց՝ վճռականապէս մերժել անհետեւանք եւ խնդրել Գերագոյն Խորհուրդին այլեւս այդպիսի կոչերով չվնասել մեր ժողովուրդի շահերը, խնդրելով վեհափառ Հայրապետին անսալ ժողովուրդի ձայնին եւ Թեմական առաջնորդի տեղափոխութեան հարցը չբարձրացնել՝ յարգելով ժողովուրդի կամքը, նրա ժողովրդապետական սկզբունքը, այլապէս ժողովուրդը կ'երթայ շատ հեռուն...»

Ստորագրութիւն՝ Թեմական Խորհրդի բոլոր անդամները

ԼՕԶԱՆԻ ԳՐԻ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

Լօզանի դաշնագրի ստորագրութեան 6րդ տարելիցին առթիւ յուլիս 24ին պոլսոյ համալսարանին մէջ հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ իրաւաբանական վարժարանի ուսանողներուն եւ անոնց դասախօսներուն նախաձեռնութեամբ:

Ճառ մը խօսեցաւ իրաւաբանական վարժարանի տնօրէն Թահիր պէյ, դաշնագրին նշանակութիւնը բացատրելով. խօսեցան նաեւ թուրք ուսանողներ՝ թուրք յեղափոխութեան եւ դասախօս Ջիւտի պէյ՝ կապիտիւլասիոններու մասին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԸ ԴԷՊԻ ԱՆԳԼԻԱ

ՏԻՕՆԷՐԻՐ 28 յուլիս (Ճապաղած).— Հայ արիները, որ փարիզէն մեկնած էին, շաբաթ առտու, մասնակցելու համար Անգլիոյ մէջ տեղի ունենալիք «Ճէմպորէի»ն, ցէօնքէրք հասան կէսօրին, ֆրանսացի եւ օտար պատուիրակութեանդ հետ միասին: Խանդավառ ընդունելութենէ մը վերջ, սկաուտները հաստատեցին իրենց բանակավայրը գինուրական դաշտին վրայ, ուր սկսան կազմակերպական աշխատանքները: Հայ արիները, թիւով քառասուն, բանակեցան Ա.Թէնքէն եկած յոյն պատուիրակութեան մօտ եւ շուտով ստեղծուեցաւ մտերմական շրջանակ մը: Սկաուտները պտոյտներ կատարեցին քաղաքին մէջ եւ ծովափը. եւ խանդավառ ջահագնացութենէ մը վերջ, որ կ'առաջնորդուէր ցէօնքէրքի քաղաքապետին կողմէ, բոլոր սկաուտները վերադարձան բանակավայր: Ըուտով քունի սուլիչը կը հնչէր եւ 2300 սկաուտները կը քաշուէին գոյնզգոյն վրաններուն տակ:

Կիրակի առաւօտ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր անցք մը ցէօնքէրքի մէջ. կ'առաջնորդէին ֆրանսացի սկաուտները, կը հետեւէին Հայերը իրենց տարազով եւ ցոյներ:

Սկաուտները ընդունուեցան քաղաքապետարան, ուր քաղաքապետին ներկայացուեցան պ. կէռօ, ընդհ. քարտուղար ֆրանսական սկաուտական միութիւններուն, Լաֆիթ՝ ընդհ. պետ ֆրանսական բանակավայրին, Վլաքօդ՝ յոյն ընդհ. պետ եւ Գ. Մեծատուրեան՝ հայ ընդհ. պետ:

Խօսք առաւ նախ պ. կէռօ որ չեշտեց սոյն ճամբորդութեան միջազգային հանգամանքը եւ շնորհակալութիւններ յայտնեց ցէօնքէրքի ժողովուրդին եւ քաղաքապետութեան: Իր պատասխանին մէջ քաղաքապետը ուրախութիւն յայտնեց, այն անակնկալութեան համար, որ ֆրանսացիներու կողքին, հայեր եւ օտարներն ալ կ'ընդունուէին ցէօնքէրքի մէջ. կ'առաջնորդէին ֆրանսացի սկաուտները, կը հետեւէին հայերը իրենց տարազով եւ ցոյները

...ից հաճելի եւ յաջող արտա-
...յտութեամբ կրկնապատկեցին
...սարակութեան ոգեւորութիւնը
...բեմ ելան ծափերու մէջ։ Սա-
...հիներու մարզիկ խումբը իր
...արգին զանազան փորձեր կատա-
...ց, ղեկավարութեամբ Պ. Մա-
...Տեանի։

Մինչդեռ ճակ-պանտի մը ա-
...շխուժութեամբ, երիտասարդ
...յգեր ընդարձակ պարասրահը
...լեցնէին ոգեւորութեան յոր-
...անքով մը, ծառերուն տակ եւ
...ղաններուն շուրջը մինչեւ ուշ
...ան կը տիրեր ընտանեկան մեր-
...կան կեանքի մը անխառն ծի-
...աղը։ Ծանօթ լուսանկարիչ Գ.
...ոլոլեան ամբողջ հանդէսի ըն-
...ացքին լուսանկարեց հանդէսին
...անազան երեւոյթները, եւ սա-
...ւ հիներու մարզիկ խումբը։

Հր. Ալեանաք

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՋԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Մեծ պատերազմի ընթացքին
...ւերուած այգիներուն տեղ աժմ
...որերը տնկուած են։ Մինչպատե-
...ազմեան 11 հազար հեկտարի
...ոխարէն, խաղողի այգիները կը
...անեն 10200 հեկտար։ Իսկ պըտ-
...ատու այգիները անցած են ար-
...էն մինչպատերազմեան մակար-
...ակը գրաւելով 5995 հեկտար,
...առաջուան 3850 հեկտարին դի-
...մաց։ Այգիներու տարածութեան
...հետ կը բարձրանայ նաեւ բերքը։
...1913ին Հայաստան արտադրած
...է 2,880,000 փութ խաղող,
...1924ին՝ 2,240,000 փ. իսկ
...1928ին՝ 3,850,000 փ., այ-
...սինքն 350 փութ ամէն մէկ
...հեկտարէն, սովորական 250-
...300 փութի տեղ։ 1927ին՝ ամէն
...մէկ հեկտարէն ստացուած է 388
...փ. եկամուտ, իսկ 1928ին՝ 975 փ.։

Այս բարձր բերքը, որուն
...եմանը գուցէ երբեք չէ եղած
...Հայաստանի մէջ, արդիւնք է թէ
...անգեալ տարուան բարձրագոյն բա-
...նաձեւ պայմաններուն, եւ թէ ձեռք
...առնուած բազմազան միջոցներու։

Այգեգործութեան զարգա-
...ումը գլխաւոր հոգերէն մէկն է
...առավարութեան, որովհետեւ ա-
...րարատեան դաշտի գիւղագիւ-
...թեան ապրուստն ու բարեկեցու-
...թիւնը զգալի չափով կախուած է
...այգեգործութեան զարգացումէն։
...Մէկ կողմէ ուժ կը տրուի այգե-
...գործական համագործակցականին,
...որուն մէջ անցեալ տարի կը մըտ-
...նէին այգեգործներու հարիւրին
...56ը (4300 այգեգործներ)։ Իսկ
...միւս կողմէ, հետզհետէ կը կի-
...արկուին այգեգործական նոր մի-
...ջոցներ։

Գիւղատնտեսութեան մէջ կը
...տարածուի Ամերիկայէն բերուած
...խաղողի տեսակ մը, որ առատ
...բերք կուտայ եւ կը տոկայ ցուր-
...տերու եւ հիւանդութիւններու
...դէմ։ Անցեալ տարի խաղողի այդ
...տեսակը, մէկ հեկտարի վրայ
...տուած է 1080 փութ խաղող։

Մեծ ուշադրութիւն կը դար-
...ձուի այգիներու հիւանդութիւն-
...ներուն դէմ։ Արարատեան դաշտի
...բոլոր այգիները միաժամանակ
...սրսկումի ենթարկուած են, որպէս
...զի վնասատու ճճիները չկարենան
...մէկ գաւառէն միւսն անցնիլ։

Այգեգործական բոլոր շրջան-
...ներուն մէջ կազմակերպուած են
...խոշոր տնկարաններ, որոնք գիւ-
...ղագիւթեան կը բաժնեն ընտիր
...տեսակի պտղատու ծառեր։ Միայն
...Դիլիջանի տնկարանը անցեալ տարի
...տուած է 80 հազար տանձի եւ
...խնձորի պատուաստուած տունկ։

ՁԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն
...եւ երթեւեկ հաստատելու համար,
...ճամբաներու պէտքը ամէնէն ա-
...ւելի զգալի է Հայաստանի մէջ,
...որ լեռներով ու ժայռերով ծած-
...կուած երկիր է, խոր ու անանց
...ձորերով, պատճառ մը որ
...բարդուած ուրիշ զանազան պատ-
...ճառներու վրայ, կ'ուշացնէ երկ-
...րին տնտեսական զարգացումը։

Ճամբաներու շինութիւնը դար-
...ձած է կարեւորագոյն եւ անյե-
...տաձգելի գործերէն մէկը։ Ներ-
...կայիս կը նորոգուին հին ճամբա-
...ները, որոնք պատերազմի ընթաց-
...քին բոլորովին աւերուած էին, կ'
...վերաշինուին քանդուած կամուրջ-
...ները եւ նորեր կը կառուցուին կը
...շինուին նաեւ նոր ճամբաներ ո-
...րոնք կը միացնեն երկրին իրարմէ
...կտրուած մասերը։ Զանգեզուրը
...որ մինչեւ 1927 մեկուսացած էր
...Հայաստանէն ճամբու պակասին
...հետեւանքով եւ Գորիսէն երեւան
...դացողները ստիպուած էին անցնիլ
...Ադրբէջանէն ու Վրաստանէն,
...այժմ միացած է երեւանի նոր
...կառուցուած ուղիով մը, որ 300
...քիլոմ. երկարութիւն ունի։ Մինչեւ
...անցեալ տարի Հայաստանի մէջ
...կառուցուած են աւելի քան 600
...քիլոմ. մեծ ու փոքր ճամբաներ։
...Այս կերպով ամբողջ ճամբաներու
...երկարութիւնը կը հասնի 1783 քիլոմ. որոնց 850ը խճա-
...ղի, մնացեալը կառքերու յատուկ։

Ընթացիկ հնդամեակին, ծր-
...ագրուած է աւարտել բոլոր հին
...ճամբաներու վերանորոգումը եւ
...շինել նորեր։ Մինչեւ 1933 պիտի
...կառուցուի 1465 քիլոմ. երկա-
...րութեամբ սայլի ճամբայ եւ
...430 քիլոմեթր խճուղի, որ ընդու-
...նակ ըլլայ ինքնաշարժով փոխա-
...դրութիւններու։ Այս ամբողջ
...ծրագրի իրագործման յատկացուած
...է 16,300,000 ր.։ Աշխատանք-
...ներն արդէն սկսած են։

ԸՆԿԵՐՎ. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԸ

Ընկերվարական Միջազգայի-
...նի գործադիր կոմիտէն իր նիստը
...գումարեց Զուրիխի մէջ, երկու-
...շաբթի օր, 23 երկիրներու պատ-
...գամաւորներով։ Ֆրանսայի կողմէ
...ներկայ էին Պրաք եւ Լոնկէ։

Ընդհ. քարտուղարութիւնը
...տեղեկագիր մը կարդաց զինա-
...թափութեան հարցին մէջ՝ մի-
...ջազգայինի գործունէութեան մա-
...սին։ Ցետոյ վիճաբանութիւններ
...տեղի ունեցան արեւելեան Ասիոյ
...մէջ՝ պատերազմի վտանգին շուրջ։

Երոպայի քաղաքական կա-
...ցութեան քննութեան ընթացքին,
...Միջազգայինի բոլոր ճիւղերը հա-
...մամիտ գանուեցան Հատուցում-
...ներու վերաբերեալ համաձայնու-
...թեան քաղաքական հետեւանք-
...ներուն մասին։

Գործադիրը զբաղեցաւ նաեւ
...պալքաններու հարցով եւ Թրիա-
...նոնի դաշնագրին վերաքննութեան
...հարցին մէջ, Հունգարիոյ ընկեր-
...վարական կուսակցութեան քաղա-
...քանութեամբ։

Գործադիր յանձնախումբը,
...որոշեց բողոքել Լիթուանիոյ մէջ
...գործուած հալածանքներուն դէմ։
...Հէնտըրսըն հրաժարած ըլլալով
...գործադիրէն, անոր տեղ նշանակ-
...ուեցաւ Վանտէրվէլտը։

Քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը,
...որով համաշխարհային բանուո-
...րութեան ուշադրութիւնը կը հրա-
...ւիրուի ռուսեւչինական գժտումէն
...ծագելիք վտանգներուն վրայ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ 500000 ՆՈՐ ԱՆԳՈՐԾՆԵՐ

Մանածի գործարաններու
...500,000 բանուորներ եւս կ'աւել-
...նան Անգլիոյ անգործներու հըս-
...կայ բանակին վրայ։ Գործաւոր-
...ներու եւ գործատէրերու միջեւ
...սկսած բանակցութիւնները որոնք
...ընդհատուած էին շաբաթ օր,
...չվերսկսան եւ երկուշաբթի առա-
...ւօտ, մօտ 1600 գործարաններ
...փակեր էին իրենց դուռները։ Բա-
...նակցութեան խզման պատճառն
...այն է որ գործաւորները կը մեր-
...ժէին աշխատավարձերու վրայ՝
...գործատէրերու կողմէ պահանջ-
...ուած հարիւրին 12,5 զեղչը, իսկ
...գործատէրերը, այս մերժումին
...հետեւանքով, մէկ անգամէն փո-
...ղոց կը նետեն մօտ 500,000
...բանուորներ։

Աշխատանքի նախարարութիւ-
...նը դեռ չի կրնար ազդու եւ օգ-
...տակար կերպով միջամտել, խըն-
...դիրը կարգադրելու համար բայց
...եթէ տագնապը շաբաթ մը տեւէ
...100 հազար նոր անգործներ եւս
...պիտի աւելնան։

Նախարարապետը մտադրու-
...թիւն ունի անձնական միջամտու-
...թիւն մը փորձերու։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ԽԱՆԱՍՈՐ»Ը ՍԻՆԹ ԷԹԻԷնի ՄԷՋ

Սինթ Էթիէն։—Հ. Ց. Դաշ-
...նակցութեան ենթակոմիտէն կազ-
...մակերպած էր դաշտահանդէս մը,
...խանասորի արշաւանքի 32րդ. տա-
...րեդարձին առթիւ, որ տեղի ունե-
...ցաւ անցեալ կիրակի, Ռոն փուանի
...Հրաշալի այգեստանին մէջ։ Ժողո-
...վուրդը առտուն ժամը 8էն սկսեալ
...կ'երթար կէսօրուան ճաշը եւս հե-
...տը տանելով, ժամ մը աւելի ապ-
...րելու համար քնութեան բարիք-
...ները։ Հազար գաւեր ունեցող այս
...ժողովուրդը դեռ կ'ապրի անխոր-
...տակելի հաւատքով մը։ Ժամը
...2ին նախագահ ընկ. Աբրահամեան
...համառօտակի պարզեց Արշաւան-
...քին նշանակութիւնը, ապա հրա-
...ւիրեց մէկ վայրկեան լռութեամբ
...յարգել ինկած մարտիկներու յի-
...շատակը։ «Կարկուտ տեղաց»էն
...վերջ եղան արտասանութիւններ։
...Պ. Մարգարեան արտասանեց «Ա-
...հաբեկիչները», Հ. Ասատուրեան
...«Պանդուխտ»ը, պատանի Աբրա-
...համեան «Սիբելի դաշոյն»ը։ Մե-
...ներգեցին Տիկին Սիրվարդ եւ Օր.
...Արուսեակ, բանախօսեցին ընկեր
...Թուրիկեան եւ Լիոնէն Հրաւիր-
...ուած ընկ. Բարկէն. տեղի ունեցան
...հայկական պարեր, անակնկալներ,
...եւ ներկայացուեցաւ պատկառ մը։
...Ժամը 8ն էր եւ հանդիսականնե-
...րը չէին ուզեր բաժնուիլ։ Հանդէսը
...վերջացաւ «Մեր հայրենիք»ով։

Մեր ընկերները ջանք չէին
...խնայած հանդէսին յաջողութեան
...համար։ Դաշնակցութեան միակ
...կազմակերպութիւնն է որ կրցած
...է այս գաղութին մէջ եւս ազգա-
...յին ոգին վառ պահել։

Թղթակից

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ. ԿՐԸՆՈՊԸԼԸ

ԿՐԸՆՈՊԸԼԸ, 29 Յուլիս.—
...Ինչպէս ծանուցած էինք, ժա-
...նաճիւղս Յուլիս 21ին մասնակ-
...ցեցաւ Վիզիլի (Իզէր) մարզա-
...հանդէսին։ Մօտ 600 հանդիսա-
...տեսներու ներկայութեան տեղի
...ունեցած այս խաղերուն միջո-
...ցին, վազքէն կրցաւ փայլուն
...յաջողութիւն մը եւս ձեռք ձգել,
...շահելով առաջնութիւնը բարձր
...ցատքելու մրցումին մէջ։

Իսկ կիր. 28 յուլիս մեր
...մարզիկը գացած էր Պուրկուան,
...մրցելու համար Լիոնի շրջանէն
...հոն հաւաքուած ֆրանսացի կա-
...րող մարզիկներու դէմ։ Վազքէն
...նոյն օրը չյաջողեցաւ իր փոր-
...ձերուն մէջ եւ ցատկեց միայն
...1,56, մինչ առաջինը՝ ֆրանսա-
...ցին կը ցատկէր 1,65։

Եթէ զուտ մարզական տե-
...սակէտով մեր մարզիկին Պուր-
...կուան այցելութիւնը չտուաւ
...սպասուած արդիւնքը, սակայն
...ան կրցած է խանդավառութիւն
...յառաջ բերել նոյն քաղաքին հայ
...երիտասարդութեան մէջ։

Կը լսենք որ մէկ քանի ե-
...րիտասարդներ, որոնք նոյն օրը
...եկած էին մարզադաշտ քաջա-
...լերելու համար հայ մարզիկը,
...ձեռնարկելու վրայ են Հ.Մ.Ը.Մ.ի
...մանճաճիւղի մը կազմութեան
...Պուրկուանի մէջ, յաջողու-
...թիւն կը մաղթենք իրենց, միեւ-
...նոյն ատեն ապահովցնելով զի-
...րենք՝ թէ վարչութիւնս պատ-
...րաստ է միշտ իր կարելի բոլոր
...միջոցներով օժանդակել նման
...ձեռնարկի մը։

** Յառաջիկայ կիրակի 4 օ-
...գոստոս, Կրընոպլի մէջ տեղի
...կ'ունենայ միջազգային մարզա-
...հանդէս մը։ Մեր մանճաճիւղին
...անունով վազքէն եւս պիտի
...մասնակցի մրցումներուն, մաս-
...նաւորապէս բարձր ցատկելու
...մրցումին։ Կը լսենք թէ հայ-
...բնակիչներու մեծ թիւ մը պիտի
...ուզէ քաջալերել մեր մարզիկին
...ջանքերը ներկայ ըլլալով այս
...խաղերուն։ Մրցումները տեղի
...կ'ունենան Ռոնտոլի մօտ, Փարք
...էթ'զ Սփորթ մէջ։

Մասնաճիւղ

*
* *

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿ Սարգիս կարա-
...պետեան, որ անցեալ տարի կը
...մասնակցէր փարիզի ախոյեան
...Club Françaish խումբին, այս
...տարի պիտի մասնակցի Club
...Olympique Billancourth խում-
...բին որ Բրնոյի գործարանին
...ներկայացուցիչ խումբն է։ Այս
...միութեան վարիչները գնահա-
...տելով մեր հայրենակիցին կա-
...րողութիւնը, անոր յանձնած են
...ֆութպոլի խումբերուն մարզիչ
...խմբապետի պաշտօնը։

Գ.

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋԸ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան Շահնուր

(47)

— 185 —

...կը բնակինք այն շէնքը որ ճարտարապետ
...մը շինեց, կը յուզուինք այնպէս, ինչպէս ան
...իւս դրագէտը յուզուեցաւ, կ'ապրինք առածի
...արող անցած այն նախադասութիւնները զոր
...ր մը օտար հայրենասէրը ճառեց եւ կ'ըլլանք
...այն ինչ որ անոնք մեզ կ'ընեն։

«Հապա ուրեմն ինչպէ՞ս մենք պիտի մնանք
...Հայ, երբոր մեր մեռելները ա՛լ չունինք, երբոր
...մեր մեռելները հետերնիս չբերինք, ինչպէ՞ս
...մենք պիտի չըլլանք օտար, երբոր այն մեռելը
...այնքան լաւ ճառեց...» Եւ կը կրկնէր Սուրէնին
...ծօգքերը. «պիտի ձուլուինք, բոլորս ալ պիտի
...ձուլուինք, դարժան չկայ առոր։ Այո՛, գիտեմ
...թէ կարելի է սերունդ մը փոխել, նոյնիսկ ամ-
...բողջ ազգ մը ուզուած կաղապարի մը մէջ թա-
...փել, սակայն ատոր համար անհրաժեշտ է որ
...այդ ամբոխը մեր թաթերուն մէջ ըլլայ, ստիպ-
...ուի մեզ հպատակիլ։ Պոլիս կարելի էր, սակայն
...հոս, գոնէ ինծիպէնեներու համար ազգային զոր-
...ծունէութեան կարելիութիւն չկայ, քանի որ ոչ
...դրագէտ եմ, ոչ իսկ բեմբասաց։ Պէտք է որ առ-
...ուածքն կուսակցական ըլլամ, ինչ որ բնաւ չեմ
...փափաքիր։ Օ՜հ ուրիշ բան, ուրի՛շ, բայց ոչ
...այս»։

Տրամաբանելու այս եղանակը պէտք չէ իր
...հոգիկան վիճակին հակասումը նկատել։ Իր վի-
...ճակը ունեցող երիտասարդ մը շատ աւելի սի-
...րով ու կամեցողութեամբ կը նետուի անձնաս-
...քին մէջ, քան ծանօթ ուղիին։ Շատ աւելի հրճ-
...անքով կ'երթայ նոյնիսկ երբեմն իր խոս-
...տուածքին, իր արիւնին հակառակ գործու-
...նէութեան մը որ նոր է, քան թէ ճանապարհի
...մը որուն կրցեր է ծանօթանալ փիտակցութեան

— 186 —

...գալէն ի վեր, որուն վրայ շատ անգամ քայլ
...առ քայլ հետեւեր է ուրիշներու յառաջխաղաց-
...ումին, եւ ուր կը խորտի թէ աւելի տիրմ կայ
...քան ուրիշ բան։

Անմիջապէս յետոյ Պետրոս մտածեց
...իր ծնողքին, իր մօրը։ «Ապրելու համար
...մո՞ղ պէտք ունիս — տղա՛յ ես դեռ...» ու հե-
...ռացաւ։ Յատկեց կրօնքին վրայէն եւ նայեցաւ
...գիրքերուն։ Գրական եւ զուտ երեւակայական
...գործերը սիրած էր առհասարակ, բայց հիմայ չէր
...կրնար հանդուրժել անոնց։ Եւ որովհետեւ ան-
...կարելի էր նմանապէս զրպարտել սիրոյ պատմու-
...թիւններով, կը մնային միայն իմաստասիրա-
...կան երկերը։ Պետրոս գանոնք կրելու ոչ պատ-
...րաստութիւնը ունէր, ոչ ալ սէրը։ Կը պատակա-
...նէր այն քազմաթիւ մարդոց դասակարգին որ
...կը խորհի. «Կեանքին հանդէպ յայտնուած բոլոր
...կարծիքներուն մէջ, ես կը նախընտրեմ կեանքը»։

Երիտասարդ Հայուն այս մտային դեղերումները և անփափաքելի նպատակէ մը խուսափելու համար գործածած թերի պատճառաբանութիւնները խռովեցին իր հոգին եւ մտածումը, որ ի լինելութեան էր։ Կրկին ինկաւ տագնապի մը մէջ եւ իր անանուն տենչանքները զինքը մղեցին անկարելի հորիզոններու։ Մտածեց որ եւ է պաշտօն մը գտնել նաւու մը վրայ եւ երթալ երկիրներէ, ծովերէ ու քարափներէ անդին, երթալ հիւսիսի սառոյցներուն, խարտեաշ եւ հասակաւոր գեղուհիներուն, կամ դէպի հարաւ, սեւաչուի լեցուն ողկոյզներուն, երթալ հասարակած, մինչեւ վայրենիներուն մէջ, ուր անշուշտ պիտի կարենար կիները ցանկալ։ Երեւակայութեանը առջեւ բերաւ վայրի դեղուհի մը

— 187 —

...հաստ շրթունքներով, ցից կուրծքերով եւ ան-
...թիւ ապարանջաններով։ «Այո՛, բաւ, կամ
...պէտք է այդպէս անբան կին մը վայելել, եւ
...կամ բնաւ կին չվայելել։ Որովհետեւ այն վայ-
...րենիին անասնական պարզութիւնը աւելի կ'ար-
...ժէ քան մեր կիներուն երկդիմի, անմիտ ու դա-
...տարկ շարժուձեւը։ Եւ յետոյ, թերեւս հոն ես
...բոնի պիտի տիրանամ այդ մեծ օդերով կնոջ։
...Ահա այդ է որ արժէք ունի եւ ոչ թէ փոխա-
...դարձ հաւանութեամբ ստացուած սէրը։ Պէտք է
...բռնութեամբ, անոր կամքին հակառակ տիրա-
...նալ ցանկալի էակին։ Ահա այդ ուժեղ դիմա-
...դրութեան որոնումին մէջ չէ՞ն անոնք որ կ'եր-
...թան ընկերութենէն արդիւնած համբոյրներու»։

Եւ Հայուն մտածումը կը զարնուէր պատ-
...պատ, կը դառնար կապուած ձիու մը պէս, կը
...շրջէր, կը տապլտկէր, կ'ըլլար սպառող, ան-
...սանձելի։ Այս անգամ Պետրոս բոլորովին տար-
...բեր գետնի մը վրայ ինկաւ. ուզեց նաւերուել
...ոգեհարցութեան, հոգեփոխութեան եւ այլ մութ
...սեռեակի որոնումներու։ Օր մը վերջ փափաքե-
...ցաւ քովի խարտեաշ ֆրանսացիին օրինակին
...հետեւիլ եւ ըլլալ մարզիկ։ Հազիւ թէ ակնարկ
...մը նետած էր մարզական թերթի մը վրայ, երբ
...որ ծրագիրը փոխեց, ուզեց ձիարշաւներու եր-
...թալ, խաղալ բախտին հետ, անազին դրամ շա-
...հիլ։ Նոյնիսկ դադափարը ունեցաւ դրամշա-
...խութիւն հաւաքելու, ալպոմ կազմելու, եւ...
...պոռաց, պոռաց...

Վերջապէս կրցաւ որոշում մը տալ։ Անդրա-
...դարձաւ որ իր այս տագնապին պատճառը
...առանձնութիւնն էր, թէ պէտք էր որ վերա-

— 188 —

...դառնար Փարիզ եւ խառնուէր իր մտերիմ ըն-
...կերներուն։ Ինչո՞ւ կը փախչէր բոլորէն. ինչո՞ւ
...լքած էր նոյնիսկ Սուրէնն ու Հրաչը։ Եւ սակայն
...իր Փարիզ այցելութիւնը տեղի ունեցաւ բոլո-
...րովին տարբեր պարագաներու տակ։ Ռընոյի
...բանուոր-վարժապետներէն մէկը, այն որ ամէն
...կողմ նամակ կը տեղացնէր ըսելով թէ պէտք է
...դինքը շուտով փրկեն, այլապէս անձնասպան պի-
...տի ըլլայ, ահա այդ վարժապետը քահանայ պիտի
...ձեռնադրուէր կիրակի օր։ Այդ խեղճը անկարող
...էր անձնասպանութեան ուրիշ կերպ մը երեւա-
...կայելու։ Ռընոյի բոլոր Հայերը որոշեցին խըմ-
...բովին ներկայ ըլլալ այդ արարողութեան։ Պետ-
...րոս Պիյեանքուռէն կիրակի առաւօտ ճամբայ
...ելաւ ութ հոգինոց խումբով մը, որուն պարա-
...գլուխը եղաւ անմիջապէս, եւ իր բռնի, չափա-
...զանցուած, նոյնիսկ կեղծ սակայն խիստ հաճելի
...զուարթութիւնը անմիջապէս շուրջիններուն
...փոխանցեց։ Երգելով, կատակելով, պոռպռա-
...լով հասան վերջապէս եկեղեցի, ուր տարի կար
...որ Պետրոս տաքը չէր դրած։ Ուիւ ժան Կուժոն,
...դեռ դրան առջեւի բազմութեան չխառնուած՝
...կեցնել տուաւ իր ընկերները պինուորական ան-
...շարժութեան մը մէջ եւ քանի մը քայլ հեռա-
...նալով հրամայեց.

— Շո՛ւնչ... ա՛ռ։

Ուրը մէկէն մեծ աղմուկով իրենց քիթերը
...վեր քաշեցին։

— Ասունկի հոտ առի՛ք, հարցուց Պետրոս։

— Ի՛նչ խոտունկի հոտ. ես փաստրմայի հոտ
...առի, mon vieux, փաստրմայի...

Միւս կողմէ, Թուրքիա երբեք չպիտի ընդունի իրաւարարութեան ենթարկել վիճելի հարցերէն մէկը, քանի որ բոլոր խնդիրները ամբողջութիւն մը կը կազմեն։ Իսկ Ազգերու Դաշնակցութեան դիմելու հարցը բոլորովին չի շահագրգռեր զինքը։ Այնպէս որ Հելլէնները կրնան իրենց ուզած տեղը դիմել եւ ուզած որոշումը ձեռք բերել։

Թուրք կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է թրքահպատակներու իրաւունքները պաշտպանելու համար։ Առաջին անգամ պիտի գրաւուին Պոլսոյ մէջ գտնուող հելլէնական կալուածները։ Իսկ եթէ Յունաստան նեղէ Թրակիոյ Թուրքերը եւ ստիպէ զանոնք գաղթել, այն ատեն այդ Թուրքերը պիտի գետեղուին Պոլսոյ հելլէնահպատակ հարուստներու տուները։

**** «Սօն Սաամ» կը գրէ թէ Իտալիա հետաքրքրուած է էնկիւրիի բանակցութեանց ընդմէջ եւ էնկիւրիի ու Աթէնքի իտալական դեսպանները երկու կառավարութեանց արտաքին գործավարներուն հետ տեսնուած եւ տեղեկութիւններ ուզած են Թուրքեւհելլէն տարակարծութեանց մասին։ Կ'ըսուի թէ Մուսոլինի մեծ կարեւորութեամբ նկատի առած է այս տարակարծութիւնը եւ որոշած է միջամտութիւն մը կատարելու առաջարկ ընել։*

**** «Ազգամ» կը գրէ թէ իսկոյն պիտի գրաւուին այն հելլէնական կալուածները, որոնց տէրերը բացակայ են եւ փոխանորդներու կողմէ կը յանձնառուին, կամ տէրերը մէջը չեն գտնուիր։ Վարձու տրուած շէնքերու վարձակալներուն ալ մինչեւ վարձակալութեան պայմանաժամին լրանալը միջոց պիտի տրուի, պայմանաւ որ վարձքերը կալուածատէրերուն չվճարեն։*

Հելլէն կալուածներու գրաւման գործողութիւնը մինչեւ առաջիկայ շաբթու արդիւնքի մը պիտի յանգի։ Այս նպատակով արագ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։

Աթէնքէն եկած հեռագրի մը համաձայն, գաղթական Յոյները միտինգ մը գումարած եւ Պոլսոյ Յոյներուն ու Թրակիոյ Թուրքերուն փոխանակութիւնը պահանջած են։ Եթէ հելլէն կառավարութեան կողմէ այս տեսակ առաջարկ մը ըլլայ, Թուրքերուն կողմէ շատ նպաստաւոր կերպով պիտի ընդունուի, կը գրէ Թուրքերէն թերթ մը։

Ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, մինչեւ հիմա անորոշ կացութեան մէջ գտնուած կալուածներէն դեռ երեք միլիոն ոսկի արժէքով շէնքեր կան։ Այս կալուածները որոշելու գործողութիւններն ալ սկսած են։ Մասնաւորաբար գործի վրայ են Բեւրայի, Սկիւտարի եւ Կղզիներու կալուածահամարի տնօրէնութիւնները։

Պուլկարեւսարոյ սահմանին վրայ

Սոֆիայի «Զնամէ» թերթը կ'իմանայ թէ Սերպիոյ սահմանին վրայ տեղի ունեցած է նոր հրացանաձգութիւն մը, որուն ընթացքին վիրաւորուած է պուլկար սպայ մը, թիւ 16 պահականոցէն։

**** Սոֆիայի սերպ դեսպանը պուլկար կառավարութեան յանձնեց ծանուցագիր մը, որով կ'առաջարկուի նոր բանակցութեանց սկսիլ՝ լուծելու համար Փիրոթի մէջ առկախ մնացած խնդիրները, մասնաւանդ կալուածներու եւ չէզոք գօտիի հարցերը։*

Դիպլ Առեւելեան Տահմանգլուխը

Մարտինէն կը հեռագրեն թէ Թուրքիոյ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ եւ մարզպան Իպրահիմ Թալի պէյ Տիարպէքիր հասած են։ Գործավարն ու Խալքի քննիչը յուլիս 26ին Մարտին անցած են։

**** Օգալին երկու տորմիղներ այս օրերուն ճամբորդութիւն մը պիտի կատարեն ներքին նահանգներուն մէջ։ Տորմիղներէն մէկը էսկիշէհիրէն պիտի մեկնի եւ Գոնիա, Տիարպէքիր ու Կեսարիոյ ճամբով պիտի վերադառնայ, առանց կանգ առնելու։*

Երկրորդ տորմիղին ճամբան պիտի ըլլայ, էսկիշէհիր-Պոլիս-Էսիրնէ-Իզմիր-Գոնիա-Ատանա-Տիարպէքիր-Վան - Արճէշ - Պայազիտ-Իգտիր-Կաղզուան-Կարս-Արտահան-Երզրում - Երզնկա - Սամսոն-Էնկիւրի-Էսկիշէհիր։

Երկրորդ տորմիղին օդանաւները որոշուած տեղերը կանգ պիտի առնեն Էսիրնէի, Իզմիրի, Գոնիայի, Տիարպէքիրի, Արճէշի, Երզրումի եւ Սամսոնի մէջ։

Ռուսերէն քանակցութիւններ

Մանչուրիի մէջ շուտով բանակցութիւններ պիտի սկսին՝ արեւելեան Չինաստանի երկաթուղիի խնդիրը կարգադրելու համար։ Չինացի պատուիրակները Խարպինէն ճամբայ ելան արդէն։

**** Շանհայէն կը հաղորդեն թէ սպիտակ Ռուսերու խումբ մը արեւելեան Սիպերիոյ մէջ յարձակած է խորհրդային զինուորներու վրայ։*

Ֆրանսա եւ Իտալիա

«Թայմս»ի Հռոմի թղթակիցը կը տեղեկանայ թէ ֆրանքեւիտալական բանակցութիւնները, որոնք դանդաղօրէն առաջ կը տարուէին 18 ամիսէ՝ այսինքն ֆրանսական դեսպան Պօմարշէի Հռոմ հասնելէն ի վեր, ներկայիս բոլորովին կանգ առած են։

Երկու երկիրներու տեսակէտները, մասնաւորապէս Թունուզի մէջ իտալացիներու կացութեան մասին, բոլորովին անհաշտելի են, ուստի եւ անօգուտ նկատուած է շարունակել բանակցութիւնները։

Քէղլոկի դաշինքը եւ Ռուսիա

Մոսկուայի ֆրանսական դեսպան Հէրպէթ արտաքին փոխգործավար Կարախանի մօտ երթալով, անոր յանձնեց ծանուցագիր մը, որով ի գիտութիւն խորհրդային կառավարութեան կը հաղորդուի թէ Քէլլոկի դաշինքը գործադրութեան մտած է յուլիս 24էն սկսեալ։

Պուրոմի վերադարձը

Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆ, որ վերջերս Փարիզ եւ ուրիշ մայրաքաղաքներ այցելած էր, Սոֆիա վերադարձաւ։ Երեքշաբթի օր պուլկար նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց՝ լսելու համար Պուրոֆի դիմումներուն արդիւնքը՝ մասնաւորաբար պուլկարեւսերպ վէճի կարգադրութեան մասին։

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յանաւսորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. կիրակի օր Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԻԼԻԱ ՄԷՋ

Մարսիլահայ տրամաթիք Մոուտիան

Դեկավարութեամբ Մ. Մարութեանի

Այս Շբ. իրիկուն ժամը 8.30ին Salons Massilia *մէջ* 1 rue Arsenal

կը ներկայացնէ՝ **«ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ» ԵՒ «ՍԱՏԱՆԱՆ»**

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻՒ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ընկեր կարօ խումբի կողմէ։ Այս կիրակի՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն։

Մանրամասնութիւնները յայտագրով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» մասնաճիւղի կողմէ։

Այս կիրակի առաւօտ 10էն մինչեւ երեկոյ։ Երգ, պար, նուագներ, եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ, պաղ ըմպելիներ եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Մարսէլի «Արարատ» Միութեան կողմէ ի նպաստ Մանկապարտէզի ֆոնտին։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Fêtes, Rue de Paris.

կը ներկայացուի **ՈՒՇ-ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ-ԼԻՆԻ**

կը խօսի՝ Փարիզահայ Տիկ. Միութեան կարմիր Խաչի կողմէ՝ Տոքթ. Շ. Այվազեան (Շ. Նարդունի)։ Արտասանութիւն, երգ եւ նուագ։ Գինն՝ 7.50, 5 ֆրանք։ 5էն մինչեւ 12 տարեկան պզտիկներու համար 3 ֆրանք։

Երթեւեկութիւն.— Gare de Nord*էն թռչն առնել հետեւեալ ժամերուն 10.15, 10.22, 11.51, 1.43 եւ 1.53, իջնել Սարսէլի կայարանը։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Անիէդոա Քոլոնպի եւագոյն ենթակովիտէին կողմէ։ Օգոստոս 18ին կիրակի օր։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան կողմէ, իր հիմնադրոդ տարելիցի առթիւ։

Այս կիրակի ժամը 2ին, Պուլվար Ռապաթօի պարտէզը կը խօսի՝ ԸՆԿ. ԱԲՕՑԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՐՁՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գինն՝ Ֆրանսայի համար 20 ֆր. Ամերիկա եւ միւս երկիրներ 1 տոլար։ Կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնել ուն միայն։ Դիմել, հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e)։

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի Հրազդան Խումբի ժողովը այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ սրճարանի վերնայարկը։

Պելվիլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple: *Կարեւոր օրակարգ։*

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Աղբիւր Սերոբ, Եփրեմ խան, Շամազասպ եւ վարդգես խումբերու բոլոր ընկերները՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատոմարով։

Մարսէյլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, կը հրաւիրուին Արմէն-Գարօ, Գէորգ Ջաւուշ, Ջարդարեան, Քեռի եւ Քրիս խումբի ընկերները։

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։ Ներկայանալ անդամատոմարով։

Քաշանի Պանէէօ եւ շրջակայքի բոլոր ընկեր-ընկերուհիները կը հրաւիրուին «Արծիւ» խումբի ընկերական ժողովին՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Մինաս Ալթունեանի բնակարանը, 17 Rue Ampère, Cachan, (Porte d'Orléans*էն առնել թիւ 88 հանրակառքը եւ իջնել* Bagneux).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Բալուի եւ յարակից գիւղերու օգն. միութեան ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՄԱՐՍԷՅԻ Ֆրանսահայ Ա-ՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄՆԱՃԻՒՂԻ վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր սկաուտները ներկայանալ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին «Փըթի Փուսէ» սրահը, 21 Պուլվար տիւ Կօսիէ։

ՓԱՐԻԶԻ Եօզղատի եւ շրջ. Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Fbg. du Temple: *Բոլոր հալրենակիցներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Արիներու միութեան Մարսէյլի ժամնաճիւղին արշաւը այս կիրակի, ժամադրութիւն՝ առաւօտեան ժամը 8ին, Place d'Aix*ի կամարին տակ, հոնկէ ուղղուելու համար Ս. Անթուանի անտառը։ Միասին առնել ուտելիքը։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին կարնեցի Տիկ. Մարիցա Թիւֆէնկեանն եւ իր աղջիկը Տիկ. Եդուարդուհի եւ իր փոքրիկը վարսենիկ, 1924ին կը գտնուէին Պուլկարիա։ Կը կարծուի թէ այժմ կը բնակին խասքովօ գիւղը։ Առաջին լուր տուողին 100 ֆրանք նուէր։ Իմացնել՝ Sahakianի, 7 Rue Tony Villeurbanne, Lyon, (Rhône).

Կը խնդրուի արտասահմանի Թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Չէնկիլէրցի Մկրտիչ Չօլաքեան որ անցեալ տարի կը գտնուէր Կորնթոս։ Այժմ որեւէ լուր չկայ իրմէ։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ իր եղբօր՝ Սահակ Չօլաքեանի, La Gaudinière, La Ville-aux-Clercs, Loir-et-Cher (France).

— Կը փնտռուի Չէնկիլէրցի Մկրտիչ Քալեանը որ մինչեւ 1928 կը գտնուէր Տրաժայի (Յունաստան) Նիըր Իսթ Ըլլիֆի որբանոցը։ Մօտ մէկ տարիէ լուր չկայ իր մասին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր քրոջ Նուարդ Թէրզեանի, 9 Rue de la Fare, Marseille, France.

— Ջարեհ Ջարիֆեան, հօր անունն՝ Յովհաննէս, մօր անունն Նազելի Մանօեան կը փնտռէ մօրաքոյրը Էլմաս կամ Սուլթան Մանօեան եւ հօրաքոյրը Մարիցա Քէրէսթէճեան։ Տարագրութենէն ի վեր լուր չունի իրենց մասին։ Այժմ իմացած է թէ Մարիցա կը գտնուի Նիս (Ֆրանսա) իսկ մօրաքոյրը՝ Յունաստան։ Իմացնել՝ Ջ. Ջարիֆեանի, Restaurant Davros, 27 Rue Armand Miqueu, Bordeaux (Gironde), France.

— *Կը փնտռուի Հասանպէյլիեցի Զաքարիա Տարաքճեան։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Փարիզ։ Իմացնել իր մօրաքրոջ որդւոյն Կարապետ Մելքոնեանի,* Chez Mr. Courvalin Alexandre à Beuil, (Indre et Loire) France.

— *Շապին Գարահիսարցի Սուրէն Վեցիկեան կը փնտռէ իր մայրը Լուսանուշ, եղբայրները Քալուստն, Հայկազն, Յակոբ, Վարդգէս, քոյրերը՝ Արտեմուհի, Արաժանուշ, Աստղիկ Վեցիկեան, 1923ին Պոլսէն գաղթած են Քորֆու (Յունաստան) ուսկից ստացած է իրենցմէ նամակ մը։ Անկէ ի վեր լուր չունի։ Իմացնել՝ Պ. Մանուկ Փաշաեանի,* 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville, Seine, France.

ԿՈՉ

Ընդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Ընդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրն։
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Գ...

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մարդ ընտրաբաղդ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Դիները մատչելի քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE...

ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96...

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը թ... ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ք... կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՏՍՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges*ի անկիւնը)*

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine ...

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՕՎ ՀՈՏՕՎ ...

Եթէ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած* SIN JOLIVET *հացերը։*

Ուրիշ *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիչ պատրաստուած հացեր։*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին տարիւրին 15 տոկոս զեղչ։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges*ի անկիւնը)*

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine ...

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՕՎ ՀՈՏՕՎ ...

Եթէ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած* SIN JOLIVET *հացերը։*

Ուրիշ *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիչ պատրաստուած հացեր։*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին տարիւրին 15 տոկոս զեղչ։

Կ'ուզէք գործատու մը գտնել ձեր կեղծ մարգրիտները հեստանոցի մէջ աշխատելու համար, կամ ամուսնացած ըլլալու համար, Լաւ ամուսնացու Օր. Ջաքարեանի, 93 Rue ... leport։ Մէթրօ՝ Pelleport։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

96 r. Rivoli, *մէթր. Շաթլէ* ... *եւ նոր մեթոտով դարմանում եւ կանանց մորթի, արիւնի ... հիւանդութեանց (ֆրանկոթ ... մոմիզ.) եւ վարիսի։ Մաս... ռաթուառ։ Ընդամիսա եւ ա... հրդակցութ. ամէն օր 9—... կիրակի 9—12։*

ՄԵԾ ՊԱՏԵՀՈՒԹ

Ծախու է Իսի-լէ-Մո... մէջ թրամուէյի գծին մօ... մը 23 սենեակներով ... խանութ։ Ելեկտրական ... ջուր։ Գինն՝ 250,000 ... կանխիկ 50,000, մնացո... բելի 5 տարիէն։ Մանր... նութիւններու համար ... տաւրիճ Պ. Գափամաճեան, Bld. des Montquartiers, *Մուլինօ.*

EMPIRE *Միգիք-Շոլ* · 37 Av. ...

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՔ

BOULANG...

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼ...

Շետեւեալ չափաւոր գի...

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Mich...

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montm...

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capu...

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZ

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՔՈՒՄ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 2 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

2 AOUT 1929

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1023 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԼԻՖԱՆԵՐՈՒՆ ՆՈՐ ԽԱՂԸ

Թուրքիոյ Սուլթան-խալիֆաները սովորութիւն ունէին «ֆէթվա»ներ խմբագրել տալու, իրենց համար ատելի գաղափարներու, անհատներու կամ հաւատալիքներու դէմ։ Հրաման մը,— եւ Շէյխ-իւլ-Իսլամը ստիպուած էր թուղթ-գրիչ ձեռք առնել եւ «Շէրիաթ»ի օրէնքները թղթատել, իշխանաւորին կամքը կատարելու համար։

Մեր կարմիր սուլթաններն ալ, որ գոնէ անկախ ըլլալու փառքը չունին, ա՛լ գործ չեն գտեր եւ գացեր թուղթ մը ստորագրել տուեր են ծերունի եւ անճար կաթողիկոսի մը։

Կարդացիք, երէկ, այդ նշանաւոր թուղթը, Յունիս 12 թուակիր «հրահանգ» մը, ստորագրուած՝ Էջմիածնի Գերագոյն խորհուրդին կողմէ, «նախագահութեամբ Նորին Վեհափառութեան»։

Այս ամբողջ գաւեշտին մէջ, միակ ողբերգութիւնը այն է որ, բուն դաւադիրները չեն երեւար, այլ մէկտեղ կը ձգուին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, եպիսկոպոսներն ու վարդապետներ։ Բոլորն ալ զերիներ՝ որոնք այդ շրջաբերականին ճիշդ հակառակն ալ կրնային ստորագրել, տուեալ պայմաններուն մէջ։

Ուրեմն, Հայաստան աշխարհի ամենազօր Չեկան, կամ «յեղափոխական» կառավարութիւնը, որ իր բոլոր թշնամիները ջախջախելու, կոտրել-թափելու կարողութիւն ունի, մինչեւ էջմիածին իջեր է եւ անոր աջակցութիւնը կը մուրայ, խելքի բերելու համար արտասահմանի գաղութները։ Այնքան խեղճացեր, ժանրացեր է, որ, կաթողիկոսական կոնդակի մը կ'ապաւինի, մեզ, «դրսեցիներս» ահաբեկելու համար։

Եւ, տակաւին, արտասահմանի մէջ, կա՛ն մարդիկ որ դաւանանութիւն կը հաւատան ձայն-ծպտուն հանել այս երիցս երանեալ թշուառականներուն դէմ...

Ի՞նչ կ'ըսէ այդ նշանաւոր շրջաբերականը։ (Ըսենք անցդակի, որ էջմիածինը իրեն յատուկ ոճը եւ իր աւանդական լեզուն ունի, իսկ այստեղ թելադրութիւնը այնքան բացորոշ է որ, բոլշեւիկեան ոճեր եւ բառեր անգամ տեղ գտեր են, սկսելով «ելոյթ»էն եւ «լոյեալ»էն)։

1.— էջմիածինը միշտ հեռու մնացեր է կուսակցական եւ քաղաքական պայքարէ, բայց, «կան կուսակցական անհատներ, յատկապէս դաշնակցականներ, որոնք եկեղեցին եւ եկեղեցական ժողովները փորձում են դարձնել քաղաքական պրոպագանդի ամբիոն եւ հակահոգեւոր ելոյթներ են ունենում այնտեղ»։

2.— «մեր հոգեւոր ներկայացուցիչները արգելք չեն եղել այդպիսի ելոյթներին»։

3.— «կան անհատներ եւ խմբակցութիւններ, որոնք ի սէր անհատական եւ խմբակցական նիւթական շահերի, տարածել եւ տարածում են միտումնաւոր եւ չարամիտ զրպարտութիւններ, էջմիածնի մասին»։

Եւ իրրեւ եզրակացութիւն, էջմիածինը կը պատուիրէ Թեմակալ առաջնորդներուն եւ անոնց ստորադաս հոգեւոր իշխանութիւններուն, «չթոյլատրել հակապետական ելոյթներ, չգործադրել եկեղեցական-կրօնական հանգամանքներն ու հաստութիւնները հակահոգեւոր պրոպագանդի համար։ Այլապէս, պատասխանատուութեան պիտի կանչուին։

Ուրիշ խօսքով, մեր բարեխնա՛մ կառավարութիւնը գաղութներու ժողովուրդը համարելով նախիր կամ հօտ, հոգեւոր իշխանութեան սաստը կը հրաւիրէ անոր վրայ։ Սաստ մը զոր պիտի գործադրեն... Թեմակալ առաջնորդները, որոնք իրենց կարգին կրնան դատապարտուիլ կաթողիկոսին կողմէ։

Զարմանալի է որ Երեւանի ոստիկանները այսքան ուշ կ'անդրադառնան այս ազդո՛ւ միջոցին, ամբողջ արտասահմանը բռնի հաւատարմութեան մղելու, իրենց ոտքերուն առջեւ խոնարհեցնելու համար։

Ամէն պարագայի մէջ, սրտանց յաջողութիւն կը մաղթենք այս նշանաւոր գիւտին, որ աւելորդ անգամ մըն ալ կ'ապացուցանէ այսպէս կոչուած հայկական իշխանութեան հոգեկան եւ պետական թշուառութիւնը։

Իրեն հաւատարիմներ ալ չեն պակսիր, արտասահմանի մէջ, յատկապէս գործադրելու համար նոր հրովարտակը։ Այսինքն, նոր մղում տալու գաղութներու կազմալուծման, որ միակ նպատակն է խորհրդային իշխանութեան, իր Չօկերով, փոկերով եւ խաւտուիկ բջիջներով։ Այսպիսի «ֆէթվա» մը ունենալէ յետոյ իրենց ափին մէջ, զանազան եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, չինովնիկներ, նոյն իսկ նոր-հարուստներ կրնան տիրաբար թեւ-թիկունք հանդիսանալ բանուորագիւղացիակա՛ն հայրենիքին, եւ խափանել ո՛ր եւ է «հակապետական ելոյթ»։

Բուն բառով՝ ո՛ր եւ է շարժում, որ կրնայ վտանգ պահել այս արմատախիլ եւ աշխատաւոր բազմութիւններուն ազգային դիտակցութիւնը, հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը։ Ո՛ր եւ է ձեռնարկ, որ կը բխի թափառական ժողովուրդի շահերէն, հետեւաբար եւ կը ծառայէ բուն Հայաստանի բարիքին։

Բայց, բաւական չեն այս մանկիկ վերլուծումները։ կ'արժէ անգամ մըն ալ քրքրել այս գեհիկ խաղին ներքին ծալքերը։

Երեւութապէս անմեղ այս շրջաբերականին տակ, ծածկուած է այնպիսի դաւադրութիւն մը, որ չի կրնար անտարբեր թողուլ մեզ, ինչպէս ոեւէ անկեղծ հայրենակից։

Չարկ է պատռել բոլոր դիմակները, եւ անգամ մը եւս հանրութեան դատաստանին յանձնել բոլոր անոնք որ Հայաստան կը խաղցնեն, բուն Հայաստանը ծաղրանկարի վերածելով։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐԲ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆԵԼ...

Պայքար, Ամերիկայի ոստիկանական վարիչներուն պաշտօնաթերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան վիճակի մասին (14 յուլիս)։

— « Արդարեւ, ինչպէս կրօնական ուրիշ հաստատութիւններ Սովիէթ երկիրներու մէջ, էջմիածին ու Հայոց Հայրապետութիւնն ալ իրենց շուքէն եւ նիւթական միջոցներէն ու հարստութենէն շատ ինչ կորուսին յեղափոխութեան հետեւանքով, եւ խորհրդային կարգերու տակ այլեւս ոչ մէկ իրաւունք եւ իրաւասութիւն կը վայելեն։ Վանապատական հողեր գիւղացիներու բաժնուած, հասոյթները կապտուած, մինչեւ անգամ վանական շէնքեր գրաւուած են եւ կրօնքը, եթէ ոչ պաշտօնապէս պետութեան միջոցաւ, տիրող Կոմինիստ կուսակցութեան կողմէ անողոք հալածանքի ենթակայ է։ Նիւթական խնդիրները կրնան բոլորովին երկրորդական հիմարուիլ։ Հոդերու ու հասոյթներու գրաւումը չի կրնար էջմիածինը կործանել, կրնայ իր օգտակարութիւնն իսկ ունենալ՝ ի՛նչ ի՛նչ տեսակէտներով, մանաւանդ Հայոց Ազգը կարող է շէն ու պայծառ պահել էջմիածինը, հաւատացեալներու սրտաբուխ նուէրներով։ Ինչ որ իրապէս ցաւալի է ու մտահոգութիւն կը պատճառէ, խնդրոյն բարոյական կողմն է, որ Հայ ժողովուրդին զգացումներուն եւ ազգային ըմբռնումներուն համար վիրաւորական եւ գայթակղեցուցիչ հանգամանք մը ունի։

Բայց, բոլոր ասոնք տակաւին բաւական չեն, որպէսզի ներելի ըլլայ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան այլուր փոխադրութեան մասին մտածել կամ խօսք ընել։ Ընդհակառակն, եթէ լաւ խորհուի, ներկայ կացութիւնը աւելի ու կարեւոր պատճառ մըն է, որ մայր Աթոռը անշարժ ու անսասան մնայ էջմիածնի մէջ։

Վերջապէս, կացութիւնը այնքան ալ մռայլ չէ որքան ցոյց կուտան ոմանք։ Հայկական պետութեան մը վերականգնումէն յետոյ, Հայոց Հայրապետութիւնը բնականաբար այլ եւս չի կրնար ունենալ քաղաքական դիրք ու նշանակութիւն, եւ պէտք է սահմանափակուի իր զուտ հոգեւոր պաշտօնին ու պարտականութեանց մէջ։

Հայոց Հայրապետութիւնը պէտք է անշարժ մնայ Հայաստանի սրտին, էջմիածնի մէջ, հոն ուր Հայ պետութիւն մը կը վերածնի, բայց պէտք է նաեւ յարմարի ժամանակին ոգւոյն ու պահանջներուն, եւ եկեղեցական պատշաճ բարեկարգութիւններով դրուի այնպիսի վիճակի մը եւ ուղղութեան մէջ, որ իրրեւ ազգային-բարոյական ամուր հաստատութիւն եւ տոհմային առաքինութեանց ու աւանդութեանց պահպանակ, օգտակար ըլլայ Հայաստանի Հայութեան եւ բովանդակ Հայ ժողովուրդին»։

Կը խնդրենք որ ուրիշ ոստիկանական պաշտօնաթերթ մը, օրինակ «Արեւ»ը, բարեհաճի մեկնաբանել այս բարձր տեսութիւնը, հասարակ սահկանացուներու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

"ԿԱՐՄԻՐ ՕՐ"Ը ԽԱՂԱՂ ԱՆՑԱՒ

50 ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ ԱՐՏԱՔՍՈՒԱԾ

«ԻՒՄԱՆԻԹԷ» ԳՐԱՒՈՒԱԾ

Երէկ առաւօտ մայրաքաղաքը սովորական լուր օրուան մը երեւոյթն ունէր. ո՛չ մէկ արտակարգ վիճակ. շոգեկառք, հանրակառք, մէթրօ, օթոպիւս, ինքնաշարժ կը բանէին ամէն օրուան պէս, գրամատուն, նամակատուն, վաճառատուն, գործարան, գրասենեակ բոլորն ալ բաց էին։ Այնպէս որ՝ կառավարութեան ձեռք առած խստութիւններն ու կանխարգել միջոցները իրենց ազդեցութիւնն ունեցած էին։

«Կարմիր Օր»ը անգամ եւս եկաւ ապացուցանել Մոսկուայի կամակատարներուն մնանկութիւնը։

Հեծեալ, հետի, հեծանաւորդ ոստիկաններ ու զինուորներ, ինչպէս նաեւ ոստիկանական մեծ ինքնաշարժներ դիրք բռնած էին մեծ պուլվարներու անկիւնները, մեծ գործարաններու մուտքը եւ բոլոր «ռազմագիտական» կէտերու վրայ, կազմ ու պատրաստ՝ գործի ձեռնարկելու, տրուելիք ազդանշանի մը վրայ։

.՛. Թերթս մինչեւ մամուլը դրուած վայրկեանը ոեւէ միջադէպ չէր պատահած։ Միայն երէկ առաւօտ քանի մը համայնավարներ ատրճանակ պարպեցին Քոնվանսիոն փողոց հանրակառքի մը վրայ, առանց ոեւէ ցաւալի արդիւնքի։

.՛. «Իւմանիթէ»ի գրաւման առեն 6 հոգի ձերբակալուեցաւ։ Երէկ առաւօտ Լրվալլուայի մէջ ձերբակալուեցաւ Ժան Սայեան, որ Թուղթիկ կը բաժնէր։

Զորեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը ձերբակալեց նաեւ մօտ 40 համայնավարներ, որոնց մասին կասկած ունէր թէ պիտի վարէին Օգոստոս 1ի ցոյցերը։ Ձերբակալուածներուն մէջ էին Միջազգային կարմիր Ճակատի քարտուղար Լրկրան, փարիզեան շրջանի քարտուղար Փուլէ, Բանուորագիւղացիական Դրամատան վարիչ Արրիկի, երիտասարդ համայնավարներու վարիչ՝ Միւլլէր եւ Լրփրէօ եւ ուրիշներ։

Միւս կողմէ, ոստիկանական տեսուչի առաջարկին վրայ, ներքին նախարար Թարտիէօ սահմանէն արտաքսումի հրամանագիրներ ստորագրեց 58 օտար համայնավարներու մասին, որոնք գործօն մասնակցութիւն ունեցած էին «Կարմիր Օր»ուան կազմակերպութեան մէջ։ Արտաքսուելիքներէն 10 հոգի փախան իրենց տուներէն, ոստիկանութիւնը փութով կը փնտռէ զանոնք։ Միւս 48 հոգին չորեքշաբթի իրիկուն սահմանագլուխ տարուեցան։ Ձերբակալուեցան նաեւ երկու կասկածելի Իտալացիներ, որոնք անմիջապէս Մոտանա ղրկուեցան։

Նասիոնալ փողոց թիւ 123 պանոկի նրբանցքին մէջ գտնուեցան կարգ մը պայթուցիկ նիւթեր։ Քննութիւնը հաստատեց թէ՝ անոնց տէրը կասկածելով որ ոստիկանութեան կողմէ կը հետապնդուի, ձգած փախած էր։ Այդ մարդը կը փնտռուի։ Ոստիկանութիւնը հինգշաբթի առտու ժամը 1.20ին հայայնավար պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ»ի տպարանը երթալով, գրաւեց տպուած թիւերը, թոյլ չտալով որ անոնք ղրկուելու հանուին։ Այդ թիւին մէջ «Իւմանիթէ» իր վերջին հրահանգները կուտար համայնավար բանուորներուն եւ մարտակոչ կ'ուղղէր անոնց։

Շնորհիւ գաւառներու մէջ ձեռք առնուած միջոցներուն, հանդարտութիւնը չխանգարուեցաւ հոն ալ։ Զորեքշաբթի խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան Փէրիկէօի, Սէթի, Թուրի, Սէն'թ Էթիէնի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ։ Ալզասի, Մարսիլիոյ, Պուռժի, Վիէրզոնի, Լա Սէյնի, Թուլոնի եւն. իշխանութիւնները արգիլեցին ամէն ցոյց ու հաւաքոյթ, սպառնալով խստիւ պատժել ցուցարարները։

.՛. Արտասահմանի՝ մանաւանդ Պալքաններու մէջ եւս խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան։ Շանկայի Ֆրանս. հողամասին վրայ ձերբակալուեցան 250 չինացի համայնավարներ, որոնք զէնք եւ գրգռիչ թռուցիկներ կը կրէին։

Թուրքեւհելլէն վճռը

«Թայմզ» իր յուլիս 30ի թիւով խմբագրական մը կը նուիրէ Թուրքեւհելլէն բանակցութեանց խզումին։ Խնդիրը բացատրելէ յետոյ, կ'ըսէ թէ 1926 դեկտեմբերին երկու կառավարութեանց միջեւ կնքուեցաւ պայմանագրութիւն մը, որուն համաձայն Յունաստան պիտի գնէր մեկնող Թուրքերու լքեալ գոյքերը, Թուրք կառավարութիւնն ալ պիտի գնէր Թուրքիայէն մեկնած Յոյներու ստացուածքները։ Յունաստան Թուրքիոյ պիտի վճարէր կալուածներու արժէքին տարբերութիւնը։ Կալուածներու հաշիւը չէ ամբողջացած եւ հաւանաբար չպիտի ալ ամբողջանայ դեռ տարիներով. հակառակատոր, Թուրքերը չդադրեցան ղրամական պահանջներ ներկայացնելէ՝ կամայական հիմերու վրայ։ Այս անգամ բանակցութիւնները խզուեցան անոր համար որ Թուրք կառավարութիւնը կը մերժէր արտօնել Թուրքիա վերադարձը բազմաթիւ Յոյներու, որոնք Պոլսէն մեկնած էին սուլթանի կառավարութեան անցագիրներով։

Լոնտոնի Թուրք դեսպանը «Թայմզ»ի ուղղուած նամակով մը կ'աշխատի պաշտպանել իր կառավարութեան մերժումը, այն հիման վրայ թէ՝ Թուրքիայէն մեկնող Յոյներէն շատեր «իրենց կամքով» ստորագրած են յայտարարութիւններ, որոնցմով կը խոստանան այլեւս չվերադառնալ ուրիշներ քաղաքա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՄԱՐԱՇ ԿԱՄ ԳԵՐՄԱՆԻԿ ՄՈՒՐԻՒՈՅ ՄԷՋ

Պէյրութէն ստացուած ժամանակագրութիւնը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Պէյրութ-արնակ մարաշցիները որոշեցին քաղաքին մօտերը ընդարձակ հող մը գնել՝ կանգնելու համար նոր մարաշը կամ Գերմանիկը։

Այս ուղղութեամբ գործի լծուեցաւ մարաշի Հայրենակցական միութիւնը, որուն կողմէ ընտրուած յանձնախումբը երկար աշխատանքներէ յետոյ, յաջողեցաւ գտնել ընտիր հող մը, Նէհիրի կամուրջին անդիի կողմը։ Հողը կ'արժէ 8,000 օսմանեան ոսկի, որուն կէսը պիտի վճարուի կանխիկ, իսկ մնացեալ չորս ոսկին պիտի վճարուի տարի մը վերջ՝ վճռագրերով։

Մարաշցի հայրենակիցներ անմիջապէս հայթայթեցին արդէն 2000 ոսկին, մնացեալ 2000նալ կը յուսան հաւաքել մինչեւ օգոստոսի սկիզբը։

Հողը պիտի գնուի Հայրենակցական միութեան անունով։ կառավարութիւնը իր հաւանութիւնը տուած է այս մասին։ Միայն թէ գաղթականները մեծ դժուարութեան պիտի մատնուին՝ մնացած գումարը հայթայթելու համար։

Իւրաքանչիւր ընտանիքի 200 կանգուն հող պիտի տրուի։ Հողերը բաժնուած են չորս դասակարգի.— Առաջին տեսակին 200 կանգունը կ'արժէ 32 օսմ. ոսկի, երկրորդը 24, երրորդը 18 եւ չորրորդը 14 ոսկի։

Այս գումարին կէսը կանխիկ պէտք է վճարուի։

Ուշադրութեան արժանի է, որ այս առթիւ կատարեալ սէր եւ միութիւն կը տիրէ բոլոր մարաշցիներուն միջեւ՝ ըլլան լուսաւորչական, կաթոլիկ կամ բողոքական, երեւոյթ մը, որ գրեթէ աննախընթաց է։

Օգոստոս 2ին կամ 3ին Ազգերու դաշնակցութենէն գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբը պիտի գայ եւ բաժանումը պիտի ընէ, ճամբանեը պիտի շտկէ եւ օրինական բոլոր գործողութիւնները պիտի կատարէ։

Գնուած հողին վրայ կարելի պիտի ըլլայ 500 տուն շինել։ Հողին կանգունը 7 դրշ. արծաթ դրամի գնուեցաւ, տարակոյս չկայ որ մօտ ատենէն գինը պիտի կրկնապատկուի։

Մինչեւ հիմա 300 ընտանիքներ արձանագրուեցան՝ հող գնելու եւ տուն շինելու համար։ Արձանագրութիւնները կը շարունակուին։

Մարաշցիներու գաղթակայանը պիտի փլցուի շուտով։

ՖՈՐԻՏ ԳԵՐԾԱՐԱՆԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Ֆորտի գործարանին շինութիւնը փութով առաջ կը տարուի Թօփհանէի մէջ։ Ամերիկացին բերուած կազմածներն ու մեքենաները կը դնեեցուին արագօրէն։ Գործարանը մինչեւ յառաջիկայ յունուարի վերջը պատրաստ պիտի ըլլայ և պիտի սկսի բանիլ։

Այս գործարանը դուրսէն բերուած կտորները միացնելով ինքնաշարժներ պիտի կազմէ որոնք շատ աւելի ժամն պիտի ըլլան։

ՅԼՓԼԻՆԸ ՃԱՄԲԱՅ ԵԼԱՒ

«Կոմս Զէպլին» երէկ առաւօտ ժամը 3.30ին ճամբայ եւ լաւ Ֆրիտրիխսհաֆէնի իր կայանէն՝ դէպի Ամերիկա, միասին ունենալով 18 ճամբորդ։ Չուեցաւ Պէյֆոր-Պրզանսոն։ Լիոն Մարսէյլ ճամբուն, յետոյ ուղղուելու համար դէպի Ճիպրալթար եւ Ասորեան կղզիները։

ԱՐՑԱԽԻ ՍՈՎԽՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՐՑԱԽԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԳԻՇԵՐՈՒՄ

Ընտրությունների վերջին տվյալներով ընտրված են 23 Սովետների պատգամավորներ, որոնցից 2-ը՝ կանայք, 3-ը՝ բանվորներ, 1 գյուղացի, 2-ը՝ ռուսներ, 5-ը՝ ադրբեջանցիներ, 1-ը՝ հրեա, 1-ը՝ լեզգի, 1-ը՝ թուրք, 1-ը՝ ասորի, 1-ը՝ քրդուհի, 1-ը՝ ուկրաինացի, 1-ը՝ գերմանացի, 1-ը՝ լատվիացի, 1-ը՝ էստոնացի, 1-ը՝ չեխ, 1-ը՝ հունգարացի, 1-ը՝ լիտվացի, 1-ը՝ ֆինն, 1-ը՝ հույն, 1-ը՝ բուլղարացի, 1-ը՝ ավստրիացի, 1-ը՝ ռումինացի, 1-ը՝ լեհ, 1-ը՝ ասորեստանցի, 1-ը՝ ղազախ, 1-ը՝ ուզբեկ, 1-ը՝ թուրքմեն, 1-ը՝ ղրղզ, 1-ը՝ թաթար, 1-ը՝ ավար, 1-ը՝ լակ, 1-ը՝ թալիշ, 1-ը՝ ցախուր, 1-ը՝ ուդին, 1-ը՝ ինգիլոյ, 1-ը՝ ագուլ, 1-ը՝ թաթ, 1-ը՝ ռուտուլ, 1-ը՝ թաբասարան, 1-ը՝ ղարաչի, 1-ը՝ ղրիզ, 1-ը՝ ղրղզ, 1-ը՝ ղրղզ, 1-ը՝ ղրղ

Ասոսյան, արևելյան է ասում, մարդիկ ոչ թե ապրում են, այլ ապրում են ասում, որ ապրում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են, որ ասում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են, որ ասում են, որ ասում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են։ Ասոսյանում ամեն ինչ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են, որ ասում են։

— Լսո՛ւմ եք, պարո՛ն Ասոսյան, ես ասում եմ, որ ասում եք, որ ասում եմ, որ ասում եք, որ ասում եմ, որ ասում եք, որ

յին կամ զինուորական պաշտօններ ստանձնած են ոչ-թուրք կառավարութեանց մօտ եւ այդ ձեւով զրկուած թրքական հպատակութենէ:

«Անոնք որ, կ'ըսէ «Թայմզ», գիտեն թէ 1922ի աշնան ի՛նչ խառնակ վիճակ կը տիրէր Պոլսոյ մէջ, դժուար թէ ընդունին դեսպանին այն փաստարկութիւնը թէ Յոյները կամովին տուին այդ ստորագրութիւնները: Թրքահպատակ Յոյները առհասարակ թուրքերէն լեզուի գաղտնիքներուն անտեղեակ էին: Գալով այն առարկութեան թէ՝ կարգ մը Յոյներ օտար կառավարութեանց մօտ ծառայած են, ատոնք ապահովաբար կ'օգտուին Լօզանի դաշնագրին Ը. գլխուն առաջին երկու յօդուածներէն, որոնցմով ընդհանուր ներում կը շնորհուի բոլորին, բացի 150 հոգիէ, որոնց շատերը Յոյն չեն: Այն իրողութիւնը թէ՝ խընդրոյ առարկայ Յոյները 400,000 անգլ. ոսկի կը հաշուեն Պոլսոյ մէջ թողածիրենց կալուածները, որոշ լոյս կը սփռէ Թուրքիոյ մերժումին վրայ: Հելլէն կառավարութիւնը, որ եօթը տարիէ ի վեր անոնցմէ շատերուն կ'աջակցէր, դժուար թէ ամբաստանուի Թուրքիոյ ներքին գործերուն խառնուելու յանցանքով, երբ խնդիրը ներկայացէ Լահէյի Միջազգային ատեանին կամ Ազգերու Դաշնակցութեան, որուն կոչ մը ուղղած են անոնցմէ ոմանք:»

Յոռեվի խնայողութիւնը Ռուսիոյ մէջ

«Թայմզ»ի Բիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ.

Մոսկուայի խորհրդային իշխանութիւնները դարձեալ հացի քարտերէ զրկեցին 78,587 քաղաքացիներ եւ երկրորդ կարգի պարենաւորման աստիճանին իջեցուցին 16,500 հոգի, որոնք ցարդ կը վայելէին «բանուորներու» պարենաւորման առանձնաշնորհը:

Առեւտրական գործավար Միկոյեան կը յայտարարէ թէ պարենաւորման դրութեան հետեւանքով ցորենի լայն խնայողութիւններ եղան: Թէեւ այս դրութիւնը անցած տարուան վերջերը ներմուծուեցաւ, սակայն եւ այնպէս 1928ի հունձքէն մինչեւ յուլիս՝ սպառուած էր 1,130,000 թոնս պակաս եղաւ կառավարութեան գնահատութենէն: 1927ի հաճարի եւ ցորենի հունձքերը կառավարութեան տուին 1,638,000 թոնս աւելի՝ քան 1928ինը, բայց եւ այնպէս կառավարութիւնը ստիպուեցաւ 245,700 թոնս ցորեն ներածել՝ ճարտարարուեստի կեդրոններու պէտքերը հոգալու համար:

Այս տարի կառավարութիւնը ցորեն չներածեց: Այս խնայողութեան պատճառաւ ալ քարտի դրութիւնը պիտի պահուի, որքան ալ լաւ ըլլայ ներկայ հունձքը:

Դաւիթը վստահութեան յուն ստացաւ

Պրիանի դահլիճը առջի օր ներկայացաւ խորհրդարանին առջեւ: Նախարարական յայտարարութիւնը շատ կարճ էր եւ իրրեւ ծրագիր կը ներկայացնէր Լահէյի խորհրդաժողովը, «որ էական օղակ մըն է խաղաղութեան կազմակերպութեան շրջթային մէջ: Մեր գոյութեան իրական պատճառն է Ֆրանսայի իրաւունքներուն եւ շահերուն պաշտպանութիւնը միջազգային այս մեծ ժողովին մէջ. ատիկա է մեր ծրագիրը, եթէ կարելի է ըսել, ներկայ պարագային մեր միակ ծրագիրը»:

Հարցապնդումներ ուղղեցին ընկերվարական երեսփոխան Ֆրոսար եւ համայնավար Մարսել Քաշէն՝ երկկի ծրագրին, Հենռսոյ պարպուժին եւ առհասարակ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Ասոնցմէ նաեւ Իւհրի, Ժինեու եւ Փլանշ: Պրիան պատասխանեց բոլորին ալ: Յետոյ 136ի դէմ 325 ձայնով քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով վստահութիւն կը յայտնուի Պրիանի դահլիճին: Հակառակ քուէարկեցին ընկերվարականներն ու համայնավարները: Արմատական-ընկերվարականները ձեռնպահ մնացին:

Խորհրդարանը յետոյ գրեթէ առանց վիճաբանութեան քուէարկեց կարգ մը տուրքերու զեղչումը: Ասոնք են՝ 1.—կալուածական վոխանցումի տուրքին վրայ 100ին 5 զեղչ: 2.—Արջառի եւ ուտելիքներու տուրքին վրայ 1)4ի զեղչ: 3.— Շաքարի սպառման տուրքին վրայ 100ին 20 զեղչ: 4.— Ալիւրի առեւտուրին վրայ գործառնութեանց տուրքին բարձումը. 5 եւ 6.— Օտար արժեթուղթերու վրայէն գանձուած տուրքին զեղչումը:

Տարեկան 1,200 միլիոն ֆրանքի զեղչ մը կ'ըլլայ այս ձեւով գանձուած տուրքերուն վրայէն:

Կացութիւնը Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն.— Պահարլու ցեղախումբին խլրտում տումիներուն հետեւանքով Քէրման, —Եէզտ եւ Քէրման— Պէնտէր Ապպաս ճամբաները անապահով վիճակի մէջ էին: Կառավարութիւնը պարսկական Բելուչիստանէն չորս զօրախումբեր ղրկեց Քէրմանի շրջանը: կարգի պահպանութիւնը վստահուեցաւ Բելուչի Սէրտար Իռուս խանին:

Ամերիկաստանի կոխուները

Թայմզի Թոթակիցը փէշավարէն կը հեռագրէ.— Ջօր. Նաթիր խանի յարձակողականը Քապուլի էմիրին դէմ Լոկարի հովիտին մէջ՝ սկսաւ Քուշիի գրաւումով յուլիս 14ին, կռիւ մը վերջ որու ընթացքին երկու թնդանօթ գրաւեց եւ քանի մը գերիներ առաւ: Ցաջորդ օրերուն կռիւները շարունակուեցան Նաթիր խանի եղբայրներուն եւ Պէչէի Սաքայի ուժերուն միջեւ, մերթ յաղթուելով, մերթ պարտուելով:

Հակառակ իր բոլոր հիասթափումներուն, Նաթիր խան բոլորովին չէ յուսահատած դեռ, ու երկու կողմերն ալ կը պատրաստուին շարունակել կռիւը եւ ջանքեր կ'ընեն՝ զանազան ցեղախումբերու աջակցութիւնն ապահովելու համար: Մինչ այդ, ցեղահումբերը. մասնաւորապէս արեւելեան նահանգին մէջ ներքին վէճերով զբաղած են եւ իրարու հետ կը կռուին:

Վէնիզէլոս-Մուսոլինի տեսակցութիւնը

Վէնիզէլոս Պրիանիի ցաւակ ելլելէ վերջ, ուղղակի գնաց Հռոմ, ուր տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետ Մուսոլինիի հետ՝ երկու երկիրները շահագրգռող խնդիրներու մասին:

Մեկնած պահուն, վէնիզէլոս հետեւեալը յայտարարեց «Ճռռնալէ տ'Իտալիա»ի աշխատակցին.

— Ճամբորդութեանս նպատակն է հետեւեալը. յառաջիկայ խորհրդաժողովին մէջ պէտք է պաշտպանեմ երկրիս նիւթական ու բարոյական շահերը: Լահէյ երթալէ առաջ, անհրաժեշտ համարեցի տեսակցիլ բարեկամ մեծ պետութեանց վարիչներուն հետ: Մուսոլինիի հետ տեսակցութիւնս շատ մտերմական էր:

*** Վէնիզէլոս Հռոմէն ճամբայ ելաւ դէպի Փարիզ, ուր պիտի հասնէր երէկ:

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. կիրակի օր Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Մարսիլահայ տրաժաթիք Մուտղեան

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարութեանի

Վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Salons Massilia *ին մէջ* 1 rue Arsenal

կը ներկայացնէ՝ «ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ»

Գ Ի Ն Ե Ր Ը Ը Մ Ո Վ Ո Ր Ա Կ Ա Ն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Շ. Ց. Դ. ընկեր կարօ խումբի կողմէ: Այս կիրակի: Երգ, արտասանութիւն, նուագ. եւ բանախօսութիւն: Մանրամասնութիւնները յայտագրով:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Յայի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտ 10էն մինչեւ երեկոյ: Երգ, պար, նուագներ, եւայլն: Ճոխ պիւֆէ, պաղ ըմպելիներ եւ արեւելեան կերակուրներ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք Կար Մէն Լակարէն եւ շոգենաւ: Առաջնորդներ պիտի ոպասեն Թրամուէյի վերջնաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սարսէլի «Արարատ» Միութեան կողմէ ի նպաստ Մանկապարտէզի ֆոնտին: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Fêtes, Rue de Paris.

կը ներկայացուի ՈՒՇ-ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ-ԼԻՆԻ

Կը խօսի՝ Փարիզահայ Տիկ. Միութեան Կարմիր Խաչի կողմէ՝ Տօքթ. Շ. Այվազեան (Շ. Նարդունի): Արտասանութիւն, երգ եւ նուագ: Դին՝ 7.50, 5 ֆրանք: 5էն մինչեւ 12 տարեկան պզտիկներու համար 3 ֆրանք:

Երթեւեկութիւն.— Gare de Nordէն *թռչն առնել հետեւեալ ժամերուն 10.15, 10.22, 11.51, 1.43 եւ 1.53, իջնել Սարսէլի կայարանը:*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Ընիէրպուա ֆոլոնպի եռագոյն ենթակոմիտէին կողմէ: Օգոստոս 18ին կիրակի օր:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան կողմէ, իր հինգհարիւրդ տարելիցի առթիւ:

Այս կիրակի ժամը 2ին, Պուլվար Ռապաթօի պարտէզը

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ԱԲՕՑԱՆ

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Մ Ա Ի

ԼԵՒՈՆ ՆԱՒՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,,,...

Բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ: Գինն՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.: Փոսթի ծախք չկայ: Դիմել՝ Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. Կը ծախուի նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը:

Հ. Յ. Դ.

Պէլվիլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէի ժողովը՝այսօրուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին 131* Fbg. du Temple: *Կարեւոր օրակարգ:*

Մարսէյլի *Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ* Ազամ, Աղբիւր Սերոբ, եփրեմ խան, Շամազասպ եւ վարդգէս *խումբերու բոլոր ընկերները՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատոմսով:*

Մարսէյլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝այսօրուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին:* կը հրաւիրուին Արմէն-Գարօ, Գէորգ Ջաւուշ, Զարդարեան, Քեռի եւ Քրիս *խումբի ընկերները:*

Քաշանի *Պանեէօի եւ շրջակայքի բոլոր ընկեր-ընկերուհիները կը հրաւիրուին «Արծիւ» խումբի ընկերական ժողովին՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Մինաս Ալթունեանի բնակարանը,* 17 Rue Ampère, Cachan, (Porte d'Orléansէն առնել *թիւ 88* հանրակառքը եւ իջնել Bagneux).

Իսի-լէ Մուլինօի եւ Պիլեան-քուրի Վռամեան *ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 154* Ave. de Verdun: *Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Լիոնի Զաւարեան *խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8ին 202* Rue Garibaldi*ի սրճարանը:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԻ Ֆրանսահայ Ա-րիներու միութեան ժառանգիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր ակաւտները ներկայանալ այս իրիկուն ժամը 8.30ին «Քրքի Փուսէ» սրահը, 21 Պուլվառ տիւ Կօմիէ:

ՓԱՐԻԶԻ Եօզղատի եւ շրջ. Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Fbg. du Temple: *Բոլոր հայրենակիցներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Արիներու միութեան Մարսէյլի ժառանգիւղին արշաւը այս կիրակի: Ժամադրութիւն՝ առաւօտեան ժամը 8ին, Place d'Aix*ի կամարին տակ, հոնկէ ուղղուելու համար Ս. Անթուանի անտառը: Միասին առնել ուտեստը:*

ՄԱՐՍԷՅԻ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը խառն ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու անդամ և ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, այս կիրակի ժամը 3ին Bar de la Poste. *(պառ տը լա փոստ, Քուռ Պէյզոնսի եւ ռիւ տ'Էնքօսի անկիւնը): Օրակարգ՝նահր Էլ Օժարի վասպուրականցիները Մուսուլի շրջան փոխադրելու համար խորհրդակցութիւն եւ այս առթիւ յատուկ յանձնախումբի մը ընտրութիւն:*

Կը խնդրուի հայրենակիցներէ մասնաւոր հրաւէր առացած ըլլան թէ ո՛չ, անպայման ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին:

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

Ամիւռի մէջ «Ցառաջ» կը ծախուի 172 Rue des Bourguignons:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն Թէ իր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
Ա Ն Դ Ա Մ Մ Ը Ա Յ Ց Ե Լ Ե Ց Է Ք

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cad

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր ընտրեալ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամենատեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի քանակներու:

LABORATOIRE DERDERIAN

4, Rue de la Gare, ISSY-LES-MOULINEAUX

Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ շահաութիւնով:

Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ մազերը (ոտքի, թեւերու եւայլն), եւ աղուամազը՝ առանց վնասելու մորթին:

Գինը՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.:*

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-..

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնդրուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններու: Աչքի մասնագէտը (ընդունի Գշ., եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթ, կոկորդ եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Գշ. եւ եշ. օրը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քլ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը սուանձնէ ձրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ դորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, nières, Tel. Grésillons 14-50:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil 6

Այս երեք աշխարհիճանաւոր ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամէնավերջին փիլիփինչպէս նաեւ Հայերէնէն նոր եղանակներ եւ Աբշին մալ այլ բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները:

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գին

Կ'ուզուի գծագրութիւն գիտցող աղջիկ կամ տղայ մը: Վստահելի ըլլալը կը պահանջուի: Դիմել առաւօտեան ժամը 8—10 կամ կէսօրէ վերջ 1.30—3՝ G. Artin (Կ. Արթէն) 31 Rue Aumaire Paris (3e), *Մէթրօ՝* Arts et Metiers.

ՄԵԾ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ

Ծախու է Իսի-լէ-Մուլինօի մէջ թրամուէյի գծին մօտ տուն մը 23 սենեակներով եւ մէկ խանութ: Ելեկտրականութիւն, ջուր: Գինը՝ 250,000 ֆրանք. կանխիկ 50,000, մնացածը վճարելի 5 տարիէն: Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ սափրիչ Պ. Գափափաճեանի, 55 Bld. des Montquartiers, Իսի լէ Մուլինօ.

ՄԱՆՈՒԱԿԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուռաւոր: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 *Կիրակի 9—12.*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՓՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵ

2 Rue Pasteur, Viro

վիլի էնվալիտ կայարանէ լիզի երկարող պողոտայի կողմի երկրորդ անկիւն ստանձնէ չափի վրայ պրանքներ: կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ: Խնամուտոկուն աշխատանք:

Գինները՝ չափաւոր: բնակողներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայ համար իրենց բնակարանը

ՎԱՐՁՈՒ ՅԱՐԿՄԲԺՈՒ

վարձու է 50 քառ. տարածութեամբ եւ երկու բաղկացած յարկաբաժին յսրմաբ է թէ աշխատան թէ միանգամայն բնակարան լալու: կազ, ջուր, ելեկտ նուքիւն եւ խոհանոց: Դիմել Նշանեանի, 36 Rue Da (13e), մէթրօ Իթալի, ամ իրիկուան ժամը 6—8.30 բակի առտու մինչեւ կէս

Կ'ուզուին երիտասարդ գործաւոր ներ կեղծ մարգրիտներու հետատնոցի մէջ աշխատ համար: Լաւ ատամներ Օր. Զաքարեանի, 93 Roleport: *Մէթրօ՝* Pelleport:

ՅԱՌԱՋԴ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire — SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագ. եւ վարչութիւն

METRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

3 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1024 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

«Երեւութապէս անմեղ այս շրջաբերականին տակ, ծածկուած է այնպիսի դաւադրութիւն մը, որ չի կրնար անտարբեր թողուլ մեզ, ինչպէս ոեւէ անկեղծ հայրենակից», կ'ըսէինք երէկ:

Արդարեւ, Հայաստանի Ազգային յունիս 12 Թուակիր շրջաբերականը թելադրած եւ ստորագրել տուած է կաթողիկոսին ոչ թէ գաղութները խաղաղեցնելու, այլ աւելի պառակտելու, «շներտաւորելու» եւ կազմալուծելու համար:

Մէկ տարիէն աւելի է որ, Երեւանի ոստիկանները կը բռնանան էջմիածնի վրայ, որպէսզի հերքէ արտասահմանի մէջ շրջած լուրերը. իրենց բառով «պրովոկացիա»:

Կը թուի թէ էջմիածնի մէջ կային մարդիկ որ չէին հաւնիր այդ միջամտութեան եւ բռնութեան: Կարելի էր հերքել սխալ տեղեկութիւնները, եւ հերքողներէն առաջինը մենք եղանք, երբ հաստատեցինք թէ թիւրիմացութիւն էր կաթողիկոսին եւ ժիւթաններուն վտարման լուրը: Բայց, կրնա՞ի սուտ ըսել եւ գրել թէ բռնութեան եւ հալածանքի բոլոր լուրերն ալ անհիմն են, երբ քարերն անգամ աղաղակել սկսան, եւ խնամի ռամկավարներն իսկ ողբեր հիւսեցին, առանձնապէս էջմիածնի մասին: Նախկին Գերագոյն Խորհուրդին կրաւորական դիմադրութիւնը այնքան կատղեցուց օրուան իշխանաւորները, որ անոնք պարտք սեպեցին ուշադրութիւն հրաւիրել համագումարի մը մէջ, եւ Դաշնակցութեան մեղսակից հռչակել զանազան միաբաններ:

Այժմ դիմադրութիւնը փշրուած է, ինչպէս կ'երեւայ, եւ Հայաստանի Ազգային իր թաթը դրած անգոր կամ հլու-հնազանդ վանականներու գլխուն, անոնց գրել եւ ստորագրել կուտայ ինչ որ հաճելի է եղեր:

Եւ ահաւասիկ յունիս 12 Թուակիր հրահանգը, որուն արժանի պատասխանը տուած է Ատրպատականի Թեմական խորհուրդը, խորապէս գիտակից՝ իր պարտականութեան.

— «Շրջաբերականը միանգամայն վնասակար է Պարսկահայերի կրօնա-բարոյական, դպրոցական եւ տնտեսական շահերին, մինչեւ իսկ սպառնում է Պարսկահայոց ապահովութեան. ուստի որոշեց վճռականապէս Թողնել անհետեւանք»:

Ճիշդ սահմանին վրայ, եւ անշուշտ քաջածանօթ Հայաստանի նեղքին անցուդարձերուն, Թեմական խորհուրդը միեւոյն ատեն խորհուրդ կուտայ Գերագոյն խորհուրդին, «այսպիսի կոչերով չվնասել մեր ժողովուրդի շահերին»:

Ցոյս չունինք որ ուրիշ տեղերէ ալ այսպիսի ձայներ բարձրանան, որովհետեւ մեր ազգային Մարմինները, եւ մանաւանդ անոնց մէջ որջացած երեւելիները ու կղերականները, բոլորն ալ ի ծնէ դիւանագէտ, քաղաքականութիւն կը խաղան այս հակատին վրայ: Կը ճանչնանք հոգեւոր հովիւներ, որոնք կապ ունին էջմիածնի հետ եւ մեզմէ շատ աւելի ծանր իրողութիւններ գիտեն. գիտեն օրինակ, որ իրենց օծակիցները ճերմակեղէն անգամ չունին եւ դրաժ կը մուրան: Եւ սակայն, ձայն-ձուն են հաներ, ու միայն մտերմական շրջանակի մէջ կը փսփսան, ուստ լաց ըլլալով: Կը ճանչնանք ուրիշներ, փիլոնաւոր եւ անիլոն փարիսեցիներ, որոնք հառաչանքներ կ'արձակեն Մայր Աթոռի աւերակներուն վրայ, մէկ-մէկ պատմելով կատարուած ոճրութիւնները,— բայց կը սարսափին հրապարակաւ բերան առնել զանոնք: «Չապա եթէ Դաշնակցականները լսե՞ն»...

Այնքան գօսացեր, լղճուեր են այս մարդիկը, «ազգի եւ կեդեցւոյ իշխանները», մարդկային գիծը այնքան այլանդակեր է անոնց մէջ, որ ի հարկին կը սաճկնան, բայց գէշ մարդ են ըլլար օրուան իշխանաւորներուն հետ:

Եւ երեւակայել որ, դեռ 70ական Թուականներուն, սուլթանախնամ կայսրութեան մէջ, ազգ. ժողովներ, պատրիարքներ, առաջնորդներ, մինչեւ անգամ գիւղացի տէրտէրներ չէին աշուեր հրապարակաւ բողոք բարձրացնել Թրքական բռնութեանց դէմ: Գրել, խօսիլ, «Թազրիր»ներ ստորագրել եւ դատարել:

Ուրեմն, մարդիկ աւելի քաջ էին, աւելի մա՛րդ էին Թրքական մանգաղին տակ, Թուրք իշխանութեան, սուլթան-խալիային դէմ, ժողովրդային իրաւունքներ պաշտպանելու համար, քան Եւրոպայի ազատ պողոտաներուն վրայ ճարպ կապած սաեւելիները՝ Հայաստանի խեղճ ու կրակ խաւաճիկներուն նդէպ:

Չենք յիշեր, մեր պատմութեան ո՛ր շրջանին արձանագրած է աւելի անբարոյական երեւոյթ:

Եւ Թող չըսեն մեզի Թէ մասնակի խնդիր մըն է էջմիածնի յունիս 12 Թուակիր շրջաբերականը: Ոչ ալ զուտ էջմիածնի եւ Ատրպատականի առաջնորդի խնդիր է:

Այդ շրջաբերականով, Հայաստանի Ազգային իր թաթն է որ երկարէ ղէպի գաղութները: Կ'ուզէ վարել մեզ այնպէս ինչպէս իր մտրակին տակ ինկած ժողովուրդը: Կ'ուզէ փորձել մեր համբերութիւնը:

Ինչ կը նշանակէ «հակապետական ելոյթ», երբ ժողովուրդ իր ցաւը կուլայ անգոր կատաղութեամբ, երբ ժողովներ անոնց դառնութիւնը կը Թափեն, կամ իրենց գաղութին եւ սրտերնիքին շահերը կը պաշտպանեն համաձայն իրենց խղճին տեղական պայմաններուն:

Եւ այդ ո՞ր Թեմական առաջնորդն է որ պիտի համարձակի ապտել այս տարրական իրաւունքը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՒՆԱՇԽԱՐՀԸ

«Յուսաբեր» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (22 յուլիս).

— «Սուրիոյ ծովափնեայ ինքնավար նահանգին մէջ կ'իյնան հայաբնակ երկու շրջաններ, Սուէտիան եւ Ջէսապը: Բովանդակ արտասահմանի մէջ այս երկու վայրերն են միայն, ուր Հայը տեղացի է եւ ոչ եկուոր, բնիկ է եւ ոչ գաղթական, հայրենի հողերուն վրայ է, եւ ոչ օտարութեան մէջ: Ստուգապէս դժուար է ըսել, Թէ ե՛րբ, պատմական ի՛նչ դէպքերու բերումով եւ ի՛նչ պայմաններու տակ Հայը եկած եւ Սուէտիոյ ու Ջէսապի խրոխտ լեռներուն վրայ հաստատած է իր մշտական բնակութիւնը: Ստոյգ է միայն այն, որ ան եկած է հին, շա՛տ հին օրերուն, ասկէ դարեր ու դարեր առաջ, եկած ու գրաւած է այդ փոքրիկ այլ զմայլելի լեռնաշխարհը, իր եղունգներով փորած ու փորփրած անոր ապառաժները, մշակոյթ ու տնտեսութիւն ստեղծած, կերտած իր ուրոյն բարքերն ու սովորոյթները եւ ամբողջէն նստած անոր բարձունքներուն եւ լանջքերուն վրայ: Եւ անխաթար վիճակի մէջ պահած է իր ազգային դիմագիծը:

Ձմրան ամիսներուն հազարաւոր ազատ ձեռքեր աշխատանք կ'որոնեն, բայց ոչ այս աշխատանքը կայ եւ ոչ ալ աշխատանք տուողը: Մինչդեռ հազարաւոր գումարներով կարելի պիտի ըլլար տնտեսական շահաւոր ձեռնարկներ ստեղծել այս շրջաններուն մէջ՝ կարեւոր շահ ապահովելով Թէ դրամատիրոջ եւ Թէ անոր ձեռնարկներուն մէջ աշխատող ձեռքերուն: Սուէտիան ու Ջէսապը կոյս շրջաններ են, կոյս Թէ իրենց ժողովուրդով եւ Թէ տնտեսութեամբ: Օր մը դրամագլուխը անսպասման նաեւ այս շրջանը պիտի գայ եւ իր տնտեսական ձեռնարկները հաստատէ քրտնաջան լեռնցիի հողերուն վրայ: պիտի գայ ու պիտի շահի անպայման: Բայց ինչո՞ւ օտարը գայ, երբ Հայը կրնայ գալ: ինչո՞ւ ուրիշը ընէ այն, ինչ որ մենք կրնայինք ընել: Շահը ինչո՞ւ ուրիշին Թնայ, երբ անոր պէտքը ամէնէն աւելի մենք ունինք: Գաղութահայ ժամուլը քարոզիչը պիտի դառնայ հնագոյն անցեալով այնքան հարուստ հայկական այս զոյգ շրջաններու եւ ամէն կերպով սատար հանդիսանայ անոնց մշակութային յառաջադիմութեան եւ տնտեսական բարգաւաճումին: Սուէտիան եւ Ջէսապը արտասահմանի հայութեան գուրգուրանքի առարկան պէտք է դառնան եւ իրենց վրայ հրաւիրեն ոչ միայն անհատ Հայերու, այլ եւ հաւաքական մարմիններու եւ հայրենակցական միութեանց ուշադրութիւնը: Այս լեռնաշխարհէն դէպի դաշտավայրը երկարող հողերուն վրայ գիւղ մը հիմնել, արդիւնաբերական ձեռնարկ մը ստեղծել Սուէտիոյ կամ Ջէսապի մէջ, երկրի տնտեսական կարելիութիւնները օգտագործել, հազարաւոր ազատ ձեռքերը ձմրան ամիսներուն աշխատանքի կապել եւ կրթութեան, ու ազգային մշակոյթի օճախներ հիմնադրել Հայ ու Հայաստան բուրող այս լեռնաշխարհին մէջ,— ահա՛ հանրային եւ անհատական գործունէութեան լայնարձակ ասպարէզ մը, գեղեցիկ ու յուսալից հորիզոններով:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱՆՑԱԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 1Ը

ՈՉ ՄԷԿ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԴԷՊՔ

Երէկ տեղեկութիւններ տուինք Օգոստոս 1ի անցքերուն մասին: Թերթս մամուլը դրուելէն յետոյ առնուած տեղեկութիւնները կ'արձանագրենք ստորեւ.—

Ա. զեկոյց ներքին նախարարութեան — *Մեծ ձարտարարուեստներու մէջ աշխատող 254,500 բանուորներէն 7,612 հոգի միայն չեն աշխատիր: Դիտելի է որ բանթողները կը պատկանին երեք դասակարգի. շինութեանց (3857), մեծաղագործութեան (3,200), կարասիներու (500): Ընդհակառակն հանրակառքի, օթոպիւսի, մեթրոյի, կազի, ելեկտրականութեան եւ ջուրի ընկերութեանց, Թաղապետական եւ Թղթատարական սպասարկութեանց մէջ աշխատանքը տեղի ունեցյաւ բնականոն կերպով. բանթողները շատ աննշան Թիւ մը կը կազմէին: Մեծ գործարաններուն մէջ ոեւէ Թափօր չկազմուեցյաւ. օրինակ՝ Ռընօի 29,000 բանուորները մինչեւ կէսօր հանդարտօրէն աշխատեցան:*

** *Խուզարկութիւններ կատարուեցան էրար փողոց Թիւ 5՝ Սէրպոնէ տպարանին մէջ, ուր կը տպուի համաձայնավար «Օպ Սոսիալ» Թերթը: Քանի մը օր առաջ տեսնուած էր որ այդ Թերթէն 9,000 օրինակ կը հրատարակուի եւ գաւառ կը ղրկուի:*

Կրկին խուզարկութեան ենթարկուեցաւ Փասքալ փողոց Թիւ 13 ռուսական տպարանը, ուր կը տպուին հայերէն «Բանւոր» եւ հրէերէն «Տրիբուն» Թերթերը: Այս երկու Թերթերն ալ խափանուեցան եւ ոստիկանութիւնը հրաման ստացաւ գրաւելու զանոնք:

Կէսօրէն վերջ ձերբակալուեցաւ Շառլ Ֆրից անուն հաժայնավար մը, որ կը բնակի Ֆէր-ա-Մուլէն փողոց Թիւ 40, եւ որուն վրայէն գտնուեցան տրցակներով «Բանւոր» և «Տրիբուն»:

*** *ժամը 16.30ին ոստիկանական տեսչութիւնը հաղորդեց նոր զեկոյց մը, որուն մէջ կ'ըսուի.*

Գործարաններու մէջ ո՛չ մէկ միջադէպ: Միայն Սիթրոէնի, Փլէյէլի եւ Քոնորի գործաւորներուն մէջ չաշխատելու փորձեր եղան: 28 հոգի, որոնք կը մերժէին շրջագայիլ, ձերբակալուեցան:

Սիթրոէնի մէջ 150 բանուորներ Սէն-Շառլ փողոցէն գործարան ժամն էմպէրնասիոնալ երգելով. իսկ ժամը 14ին 1800 բանուորներ ձեռնածալ նստան պահ մը:

Ինքնաշարժի վարիչները, որոնք հրաւիրուած էին աշխատանքը Թողուլ ժամը 13—15, չհնազանդեցան տրուած նշանախօսքին:

Բացի 25 հոգիէն, կէսօրէն սկսեալ մինչեւ ժամը 4.30 ձերբակալուեցան 142 ցուցարարներ՝ ոստիկաններուն չհնազանդելու, դանոնք անարգելու կամ Թռուցիկ բաժնելու պատճառով:

Իվրիի մէջ ժամը 14.30ին դաշտի մը վրայ հաւախմբուած ցուցարարներ ցրուեցան: Ձերբակալուեցան 29 հոգի, որոնց մէջ նաեւ տեղւոյն քաղաքապետի օգնականն ու Թաղապետական խորհրդական մը:

Սէն-Տընիի մէջ ձերբակալուեցաւ տեղւոյն քաղաքապետը՝ Վիյեօմ, որ բանուորները ցոյցի կը գրգռէր:

Փարիզի մէջ ո՛չ ոեւէ Թափօր կազմուեցաւ, ոչ ալ ոեւէ միտինգ գումարուեցաւ: 10րդ. Թաղամասին մէջ 100 ցուցարարներ, որոնք «Ինթէրնասիոնալը» կ'ուզէին երգել, կեդրոնական պահականոց տարուեցան:

*** *Գաւառի եւ արտասահմանի մէջ ալ խաղաղ անցաւ «կարմիր Օր»ը: Կարգ մը տեղերու մէջ աննշան միջադէպեր եւ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան:*

*** *ժամը 17ին, գործարանի փակուելէն մէկ ժամ առաջ, Սիթրոէնի 5000 բանուորներ աշխատանքը ձգելով դուրս ելան, առանց միջադէպի:*

Արուարձաններու մէջ մանր-ժուներ միջադէպեր անպակաս էին: Արժանթէօյլի մէջ 700 հոգի հաւաքուելէ մը վերջ, փորձեցին Սէնը անցնիլ եւ դէպի փարիզ յառաջանալ, սակայն կամուրջին վրայ դիրք բռնած ոստիկաններ ետ մղեցին զանոնք:

Ամբողջ օրը, ոստիկանական տեսչութեան օդանաւը շատ ցածէն Թռելով փարիզ՝ եւ արուարձաններու շրջանը կը կատարէր, անցած դարձածը տեղեկագրելու համար:

*** *Գիշերը ժամը 10.30ին Անիէրի մէջ 200 համախնամներ, որոնք «Ինթէրնասիոնալ» երգելով կը շրջէին, ցրուեցան: Նոյն ժամուն փարիզի մեծ պուլվարներուն վրայ, Մոնմարթր փողոցի եւ պուլվար Սեբաստապոլի միջեւ ոստիկանութիւնը ցրուեց 350 ցուցարարներ, որոնց հետեւեցաւ մինչեւ որոշուած ժամադրավայրը: 150 հոգի ձերբակալուեցաւ:*

ժամը 22·55ին Սէն-Տընի մէջ 150-200 ցուցարարներ կը փորձէին Թափօր կազմել: Ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք եւ ձերբակալեց 20 հոգի, որոնց մէջ Սէն-Տընիի քաղաքապետի օգնական Լէպրը:

ժամը 23ին ձերբակալուածներու ընդհ·Թիւն էր 700 հոգի, որոնց 50ը օտարական:

*** *Գաւառի եւ արտասահմանի մէջ ալ խաղաղ անցաւ կարմիր Օրը:*

*** *Սոֆիայի մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 50 համախնամներ, որոնց 3ը կին: Ֆիլիպէի մէջ ձերբակալուեցան*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԵՐէՆ ՆՈՐ ԹԵՐԹ ՄԸ

«Ազդակ» կ'իմանայ, որ մօտ օրէն Պէյրութի մէջ պիտի սկսի հրատարակութիւնը «La Concorde» անուն ֆրանսերէն Թերթի մը, 8 էջ·ծաւալով եւ պիտի ծառայէ Լիբանանի եւ Սուրիոյ Հայերու շահերուն պաշտպանութեան: Թերթի խմբագրապետութիւնը պիտի վարէ Ազդակի աշխատակից Պ. Վահան Մանուէլեան. Պէյրութի հայազգի երեսփոխան Մէթր Ապտալլա Իսհագ պիտի ստանձնէ անոր հովանաւորութիւնը:

Կ'ըսուի նաեւ Թէ՝ Տօքթ. Մ. Հայրապետեան պիտի ստանձնէ սոյն Թերթի պատասխանատու տնօրէնութիւնը եւ ուրիշ կարգ մը երիտասարդ հայ ժառանգաւորականներ մաս պիտի կազմեն խմբագրական մարմնին եւ վարչութեան:

ՏԱՐՏԱՆԵԼԸ ԿՏՐԱՓ ԵՆ ԼՈՂԱԼՈՎ

«Նիւ Եորք Հերըլտ» կը գրէ Թէ ամերիկացի երեք համալսարանական ուսանողուհիներ յունիս 18ի հինգշաբթի օրը, լողալով անցած են Ցարտանելի նեղուցէն: Աղջիկները ծով ժտած են Սեսթոսի գաիավէժներուն վրայէն (եւրոպական եզերք) այն մրջոցին երբ հիւսիսային բուռն հով մը կը փչէր եւ հակահոսանք մը կար: Ցայ օրիորդները, առանց կաբեւորութիւն տալու բնութեան այս արգելքներուն, անվախ ջուրը նետուած եւ լողալ սկսած են, մէկուկէս ժամ վերջ հասած են ասիական եզերքի աւազուտքը:

Ամէնէն առաջ հասած է միս Էլէոնոր Սթուտլի, 80 վայրկեանէն: Երկրորդ հանդիսացած է վասսէր քոլէճի աշակերտուհիներէն միս Հէրճըք, իսկ երրորդ՝ միս փէՔըրսըն. այս վերջինը, ինչպէս նաեւ միս Սթուտլի կ'ընդունակերտին միսի քոլէճին:

10,000 ՀՈԳԻ ԱՆՕԹի

Օֆի (Տրապիզոնի նահանգ) գայմագամին պաշտօնական տեղեկագրութեան համաձայն 3500 հոգի անպատսպար մնացած են: կը կարծուի որ հողային փլուզումներու հետեւանքով իրենց տուներէն հեռացած եւ հեղեղներէն վնասուած են նաեւ ուրիշ 6000 հոգի:

Իրենց արտերն ու բերքերը կորսնցնող եւ ապրելու միջոցէ զուրկ 10,000 անօթի մարդիկ կան:

«ՊՐԷՄԻԷ»ի ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Գերմանական «Պրէմիէն» անդրատլանտեան շոգենաւը, որ իր առաջին ճամբորդութիւնը կը կատարէր Գերմանիայէն Նիւ Եորք, անցած շաբաթ կոտրած էր արդէն «Մաւրիտանիա» անգլիական նաւուն մրցանիշը (4 օր 22 ժամ, 47 վայրկեան) շերպուրկէն Նիւ Եորք:

Վերադարձին Նիւ Եորք փիմուճ ճամբան կարեց 4 օր 14 ժամ եւ 30 վայրկեանէն, ժամական միջին հաշուով 27. 91 հանգոյց: «Պրէմիէն» Նիւ Եորքէն մեկնեցաւ Ֆրանսական «իլ տը Ֆրանս»էն վեց ժամ ետք, սակայն անոր ետեւ հասնելէ վերջ, գնեց անցաւ զայն: «իլ տը Ֆրանս» անդրատլանտեան ընկերութեան ամէնէն նոր եւ արագընթաց շոգենաւն է:

ՓՈԽԱՆՑՈՒԱԾ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԻՆՅԱՆ

Հրաժարեալ վարչապետ փուանքարէ առջի առաւօտ ժամը 7ին վէլփօի դարմանատան մէջ վիրաբուժական գործողութեան ենթարկուեցաւ տոքթ. Մարիոնի կողմէ, որուն կ'օգնէին փրոֆ. կոսէ եւ տոքթ. Պուատէն: փուանքարէ ժամը 8.25ին սթափեցաւ: Գործողութիւնը շատ յաջող անցաւ:

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ԹԱՐԺՈՒՄԸ

Գ. ՇՐՋԱՆ 1877-1900.— ՇԷՄՍԷՏՏԻՆ ՍԱՄԻ ՊԷՅ

Յարաբերութիւնները Թրքուհեան ձիւղերուն միջեւ.— *Տեսանք որ Թրքութեան եւ Համաթրքականութեան միտքերը ամէնէն առաջ Պոլսոյ՝ Արեւմուտքի թուրքերուն մէջ երեւան եկան, ժամանակ մը վերջ կովկասի՝ Ազրբէջանի թուրքերուն, ետքէն Խրիմի թուրքերուն եւ ի վերջոյ Հիւսիսի թուրքերէն կազանցիներուն մէջ ծայր տուին։*

Թէեւ Պոլսոյ հետ շատ յարաբերութիւն չեն ունեցած Ախունդզատէն եւ Մէլիքզատէն, զորս Ազրբէջանի մէջ առաջին ազգասէրները կը համարենք, սակայն կասկած չկայ թէ Պոլսէն մեծապէս ներշնչուած է Խրիմցի Իսմայիլ պէյ Գասբրինսկի, որ խօսքով ու գործով համաթրքականութեան տեսաբանութիւնը կազմելու աշխատած է։ Գասբրինսկը, որուն մէջ ազգային զգացումն ու գաղափարը արթնցած էին ամէնէն առաջ համսլաւական կատկոփներու ազդեցութեան տակ, *ետքէն այդ զգացումն ու գաղափարները զարգացուց եւ կատարելագործեց Միլէյման փաշաներու եւ Ընվէր Սամի պէյերու թելադրութեանց տակ։ Կազանցի Ընվապէտին Սամի պէյ, 1881ին Մէքքէ ուխտի երթալու առիթով, Պոլսոյ մէջ տեսակցած էր ճէվտէթ եւ Իւնիփ փաշաներու պէս գիտնական վէզիրներու հետ. «Թէրճէման» թերթը իր հրատարակութեան սկիզբէն կանոնաւորաբար կը կարդար. տեղեակ էր Պոլսոյ վիճակին ու մտայնութեան, «Թէրճէման»ի նպատակներուն ու բաղձանքներուն։*

Ըստ իս, պատահականութեան արդիւնք չէ այն, որ երբ Թուրք ազգայնականութիւնը Արեւմուտքի (օսմանցի) թուրքերուն մէջ երկրորդ անգամ կ'արծարծուէր, կովկասի, Խրիմի եւ կազանի թուրքերուն մէջ ալ համաթրքականութեան գաղափարները երեւան կուգային, կը կարծեմ թէ այս իրողութեան վրայ ազդեցութիւն ունեցած են արեւմտեան թուրքերու մէջ առաջ եկած ժամանակակից շարժումը, Թուրքիոյ սահմանադրութեան պատերազմը եւ անկէ առաջ պատահած կրէտէի, սերպիոյ, պուլկարիոյ ... եւն. ապստամբութիւնները, որոնց առիթ Ռուսիոյ մէջ Թրքութեան եւ իսլամութեան դէմ բազմաթիւ հրատարակութիւններ եղան։

Ինչպէս որ սկիզբները Արեւմուտքի Թրքութիւնը ազգայնականութեան գաղափարի զարգացման առթիւ որոշ ազդեցութիւն ունեցաւ Ազրբէջանի, Խրիմի եւ կազանի Թրքութեան վրայ, այնպէս ալ հետագային Ազրբէջանի, Խրիմի եւ կազանի Թրքութեան այս ուղղութեամբ կատարած աշխատանքները փոխադարձաբար ազդեցին Արեւմուտքի Թրքութեան վրայ։ Այսինքն Թրքական աշխարհի ամէնէն յառաջադէմ մասերուն միջեւ մտքի փոխանակութիւններ կատարուելով, ի վերջոյ Թրքութեան եւ համաթրքականութեան գաղափարական հոսանքը լայնցաւ ու խորացաւ։

Ազրբէջանցի Ախունդզատէն իր նոր այբուբենն ու գաւեշտները պոլիս բերելով, ժամանակի պետական գէմքերուն եւ գիտնականներուն ներկայացուց։ Խրիմցի Իսմայիլ պէյ շարունակ աշխատեցաւ որ «Թէրճէման»ը Պոլսոյ մէջ հրատարակէ։ Վերջապէս, Թրքութեան զանազան ճիւղերուն միջեւ գաղափարական կապ կարեւ այդ կապը մինչեւ մօտիկ ժամանակները չկտրեցաւ...

Զ.

Թրքութեան գործօն ղեկավարները։ — Ինչպէս վերը բացատրեցինք, *1877ի Թուրքեստանեան պատերազմի ընթացքին, անկէ առաջ եւ անոր յաջորդող տարիներուն օսմանեան կայսրութեան մէջ ազգասիրական գործունէութեան չարմար քաղաքական եւ վարչական պայմաններ առաջ եկած էին։* Սակայն այս չարմար պայմանները երկար չշարունակեցին։ *1879ին սկսած յետաշրջութիւնը հետզհետէ աստիճանալով տեւեց մինչեւ 1908։* Բռնապետական եւ կամայական վարչաձեւը, որ արգելք կ'ըլլար ամէն կարգի մտաւոր գործունէութեան ազատ կարգադրման, կարծես թէ քիչ մը թեթեւցաւ միայն *1897—1898* տարիներուն։ Թուրքեստանցին պատերազմի (*1897*) ընթացքին օսմանեան հասարակութիւնը, մասնաւորաբար պոլսոյ մտաւորականները աւելի կենդանութեան եւ չարժումի նշաններ ցոյց տուին։ Սակայն եւ այնպէս չափազանցութիւն պիտի ըլլար պնդել թէ 80ական եւ 90ական թուականները ոեւէ մտաւորական չարժումի տեղի չունեցաւ։ Չենք կրնար ըսել թէ՝ ռուսական պատերազմի վարդապետին եւ հեղինական պատերազմի նախօրեակին մէջեւ Թուրք ազգայնականութեան գաղափարը երբեք չմշակուեցաւ օսմանեան կայսրութեան մէջ։

Համաթրքականութեան գործօն չրջանին՝ այսինքն *1897-1900* թուականներուն առաջ եկան կարգ մը յարգելի «Թուրքճի»ներ որոնցմէ անձերն ու գործերը ուշադրութեան արժանի են եւ որոնք յաջողեցան կարգ մը երկեր հրատարակել։ Ասոնք են՝ Շէմսէտտին Սամի պէյ, Նէճիպ Ասըմ պէյ, Վէլիտ Չէլէպի էֆէնտի, Պրուսալը Թահիր պէյ, Բայիճ փաշազատէ Մէհմէտ Ֆուատ պէյ, Ահմէտ Հիքմէթ պէյ, բանաստեղծ Էմին պէյ, Թունալը Հիլմի պէյ, «Իգդամ»ի տնօրէն Ահմէտ Ճէվտէթ պէյ, Էմրուլլահ էֆէնտի, Նէճիպ պէյ եւն։

Շէմսէտտին Սամի պէյ։ — Ֆրաշէրցի Շէմսէտտին Սամի պէյ ծագումով Ալպանացի է։ Ֆրաշէր նախկին Եանիա Նահանգի Էրկէրի սանճաքին *(Թեպկայ փերմէտի գաւառակին գիւղախումբի կեդրոնն էր։ Ֆերաշէրի պէյերու բուն կեդրոնն է Պէրաթը։ Ասոնք միշտ Օսմ կայսրութեան ծառայած են։ Այս պէյերը աւանդականօրէն մեծ կարեւորութիւն կուտային գիտութեան ու դաստիարակութեան եւ մասնաւոր ուսուցիչներ բռնելով արաբերէն եւ պարսկերէն կը սորվեցնէին իրենց զաւակներուն։ Թէ։ դարու վերջին երբեակի սկիզբները Ֆրաշէրցի Ապտուլլա պէյ, որ ալպանական ազգայնականութեան ծառայող մը եղած է, լատինական տառերով ալպաներէն այբուբեն մը պատրաստած է։ Այս գերդաստանին կը պատկանի նաեւ Շէմսէտտին Սամի պէյը, որ վէֆիք փաշայի «Լէօղիճէլի Օսմանի»ն կատարելագործելով դրի առաւ «Քամմուսը Թիւրքի»ն, ասկէ զատ հին Թուրքերը Արեւմուտքի Թուրքերուն ծանօթացնելու համար կարգ մը հին գործեր արեւմտեան Թուրքերէնի Թարգմանեց, ու հեղինակեց «Քամմուս իլ Ալամ»ը, որ իր վրայ հրաւիրեց Թուրք մեծամեծներու ուշադրութիւնը։ Մէկ խօսքով, Շ. Սամի պէյ բառարանի, լեզուի եւ պատմութեան ասպարէզներուն մէջ մեծ ծառայութիւններ մատուցց Թուրք ազգայնականութեան։*

*
**

Ահա՛ իր կենսագրականը.— Շէմսէտտին պէյ ծնած է Ֆրաշէրի մէջ՝ *1850* յունիս *1ին*։ Երբ Հայրը Խալիտ պէյ մեռաւ, Եանիա երթալով մտաւ նախ տեղւոյն դպրոցը, յետոյ յունական «Զոսիմէան» գիմնազիոնը, զոր աւարտեց *1871ին*։ *1872ին* պոլիս գալով, Մամուլի գրասենեակին մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ։ *1873ին* «Հատիֆ» (պարտէզ) անուն պարբերաթերթի մը խմբագրապետ եղաւ։ Այսպէս Շ. Սամի պէյ *23* տարեկանին իբրեւ խմբագրապետ Մամուլի ասպարէզը նետուեցաւ եւ մինչեւ մահը, այսինքն ամբողջ *31* տարի՝ գրիչը ձեռքէն չնետեց եւ մամուլէն չբաժնուեցաւ։ *1874ին* Սամի պէյը կը գտնենք ափրիկեան Տրիպոլիսի մէջ՝ իբրեւ տնօրէն-խմբագրապետ «Թարաղլուս» անուն Թուրքերէն-արաբերէն թերթի մը։

1875ին Պոլսոյ մէջ հիմնեց Թուրքերէն առաջին օրաթերթը՝ «Սապահ», որուն տնօրէն-խմբագրապետն էր։ Սակայն մտքի ու գիտութեան մարդիկը ընդհանրապէս շատ չեն յաջողիր վարչական եւ տնտեսական գործերու մէջ։ Այսպէս, Շէմսէտտին Սամի պէյ ի վերջոյ ստիպուեցաւ «Սապահ»ի արտօնատիրութիւնը ծախել իր գրաշարը՝ Միհրան էֆէնտիին։ Այս հայ գրաշարը, գրաշարատունէն արտօնատէրի գրասենեակը կ'անցնի, եւ Շէմսէտտին պէյն ալ իր նախկին վարձկանին վարձու խմբագիրը կը դառնայ։ «Սապահ» թերթին մէջ առաջ եկած այս տարօրինակ յեղաշրջութենէն յետոյ, քաջահմուտ Շ. Սամի պէյ մինչեւ իր մահը Միհրան էֆէնտիի տնտեսական գերիշխանութեան տակ կը մնայ...

Շէմսէտտին Սամի պէյ *1880* Թուականին զինուորական հակակշռի յանձնախումբին Բ. քարտուղար կարգուած էր. յետոյ աւագ քարտուղար նշանակուելով, այդ պաշտօնը տարաւ մինչեւ վերջ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՅԻՐՈՒՅԱՆ ԵԻ ԹՇՈՒԱՌ ԲԵԿՈՐՆԵՐ

Բ.

Դերջան.— Կարնոյ եւ Երզնկայի միջեւ լայն տարածութեան վրայ *860* գիւղերէ բաղկացեալ վերի եւ վարի Դերջանները դրեթէ անմարդաբնակ անապատի մը վերածուած են։ Հայկական Օսմ կայսրութեան ծառայած են։ Այս պէյերը աւանդականօրէն մեծ կարեւորութիւն կուտային գիտութեան ու դաստիարակութեան եւ մասնաւոր ուսուցիչներ բռնելով արաբերէն եւ պարսկերէն կը սորվեցնէին իրենց զաւակներուն։ Թէ։ դարու վերջին երբեակի սկիզբները Ֆրաշէրցի Ապտուլլա պէյ, որ ալպանական ազգայնականութեան ծառայող մը եղած է, լատինական տառերով ալպաներէն այբուբեն մը պատրաստած է։ Այս գերդաստանին կը պատկանի նաեւ Շէմսէտտին Սամի պէյը, որ վէֆիք փաշայի «Լէօղիճէլի Օսմանի»ն կատարելագործելով դրի առաւ «Քամմուսը Թիւրքի»ն, ասկէ զատ հին Թուրքերը Արեւմուտքի Թուրքերուն ծանօթացնելու համար կարգ մը հին գործեր արեւմտեան Թուրքերէնի Թարգմանեց, ու հեղինակեց «Քամմուս իլ Ալամ»ը, որ իր վրայ հրաւիրեց Թուրք մեծամեծներու ուշադրութիւնը։ Մէկ

Ներկայիս ամբողջ Դերջանի քանի մը գիւղերուն մէջ միայն քրդացած Հայեր կան հետեւեալ բաժանումներով. — Դիզգիկ՝ *3* այր, *5* կին, Բագառիճ՝ *2* այր, *3* կին, Վիժան՝ *4* կին, Թուրքեւրու մօտ, կոթեր՝ *3* որբեր եւ *8* հայուհիներ, Ղաղկարի *3* կին, Քիւրդ քաղաք՝ *2* կին, Խարխին՝ *23* կին, *6* այր (կիները արգելափակուած են Թուրք հարէմներու մէջ), Մամախաթուն՝ *8* այր եւ *15* կին։ Վերջապէս, Դերջանի շրջանը ունի *35* Հայերու ղէմ *70է* աւելի Թրքացածներ։

Երզնկա.— Նախկին չորրորդ բանակի կեդրոնատեղին այսօր ամայացած է կարծես. ոչ զինուորական շարժուձեւ եւ ոչ ալ առեւտրական եռուզեռ։ Կեանքը դադրած է թէ՛ քաղաքին, թէ՛ գիւղերուն մէջ։

Հայոց Թաղերու աւերակները տխուր պատկեր մը կը ներկայացնեն. շուկան կիսովին հրկիզուած է, արժութիւնը հրապարակը ամայացած, կը տիրէ մեռելային անշարժութիւն մը։

Անակնկալ նահանջի ժամանակ Թուրքերու ձեռքը մնացած հայ որբերու մեծամասնութիւնը Թուրք որբանոցներու մէջ պատսպարուած է եւ այսօր որպէս Թուրք օղլու Թուրքեր կը ծառայեն բանակին մէջ։

Քաղաքին մէջ Հայ անունով ապրող հայութիւն չկայ, իսկ Թուրք հարէմներու մէջ փակուածներու թիւը հազիւ 60ի կը հասնի. անոնցմէ 3ը հանրածանօթ գերդաստաններու զաւակներ են։

Երզնկայի շրջակայ գիւղերը ցրուած եւ իրենց դժբախտ գոյութիւնը ողբացող հայրենակիցներու թիւը 40ի կը հասնի, օրինակ, Թէքլնի՝ 6, կարմըրի՝ 2, Բրթեւին՝ 2 կին, 4 որբուհի, Երկան՝ 3 կին, Կիւլիեճ՝ 5 հայուհի, Ագրակ՝ 4 կին, 6 պզտիկներ։

Իսկ գիւղերու մէջ ցրուած Հայերու թիւն է 43, որոնց 28ը Թրքացածներ։

Տիրիմ.— Զուտ քրդաբնակ այս շրջանը հինէն ի վեր ըմբոստ է կառավարութեան դէմ։ Բայց վերջին տարիներուն դէպքերը աւելի չեշտեցին դէնքի փարելու կարեւորութիւնը, եւ Տէրսիմցին այսօր զոյութեան պայքար կը մղէ կառավարութեան դէմ։

Տարիներէ ի վեր Թուրք բանակը զբաղեցնող աշիրէթապետական կուիւները վերջին տարիներուս աւելի սուր բնոյթ ստացան եւ այսօր տեւական պատերազմի դրօշը պարզուած է Տէրսիմի անառիկ լեռներուն վրայ։

Տէրսիմը՝ հայրենիքն է 17 դանազան աշիրէթներու, որոնց գլխաւորներն են՝ Շէյխ Չէսէնցի, Լօլանցի, Մէնըքանցի, Հայտարանցի, Պալ Ուշաղի եւ ուրիշներ։ Բոլորն ալ ալեվիներ։ *Թուրքերը «Քըզըլ Պաշ», Քիւրտերը «Ցըմըլի» կ'անուանեն. Տէրսիմցիները իրենց առանձին լեզուն եւ կրօնական սովորութիւններն ունին։*

Երկիրը կը կառավարուի աշիրէթապետներու խորհուրդի մը կողմէ՝ «Ճէմաաթ», որ կը կոչուի ընտրեալներու ժողով։ Իրականութեան մէջ ասոնք թէեւ Թըշնամի են իրարու, բայց միացեալ ճակատով դուրս կուգան, երբ վտանգը կը սպառնայ Տէրսիմի անկախութեան սահմաններուն։

Տէրսիմի ժողովուրդը կղզիացած է իր նեղ սահմաններուն մէջ եւ զուրկ՝ ապրուստի ամէն միջոցներէ։ Իր գլխաւոր զբաղումը կողոպուտ է, բայց ներկայիս հազուագէպ պարագաներու մէջ միայն կրնայ դուրս գալ պաշարման դիմէն գիւղ մը թալանելու կամ կարաւան մը կողոպտելու համար։

Գուշու տէրէսի կոչուող անտիկ կիրճէն ներս եւ գանազան «մէզրէներու» (քանի մը տուներէ կամ վրաններէ բաղկացեալ պզտիկ գիւղեր) մէջ պատսպարուած եւ որպէս Հայ իրենց գոյութիւնը պահելով հանդերձ, հայ լեզուն մոռցած՝ քրդախօս Հայերու թիւր *750*ի կը հասնի, հպատակ այսինչ կամ այնինչ աշիրէթապետին եւ ենթակայ անոնց վարած օրուան քաղաքականութեան։

Բերկրիի, Բաբերդի, Թոգաթի շրջաններուն մէջ ցրուած մեր ազգակիցներու թիւը *520*ի կը հասնի, մեծամասնութիւնը՝ օտարացած։

Բալո.— Քրդական ապստամբութեան կրակի առաջին դիծը, եւ Տէրսիմի բանալին նկատուած Բալուի շրջանը հրկիզուած ու քանդուած է Թուրք «յաղթական» բանակին կողմէ։ Մէկմէկճիքներու «հրաշագործ» սիւնկիւն իր գօրութիւնը ցոյց տուած է քիւրտ ժողովուրդին։

Պատմութիւնն է որ կը կրկնուի. շատ կարճ ժամանակի մէջ Քիւրտը ինչ դէնք որ գործածեց Հայերուն դէմ, նոյն դէնքերով կոտորուեցաւ կրօնակից Թուրքին կողմէ։

Շէյխ Սաիտի ապստամբութիւնը շատ սուղի նստած է այս շրջանի ժողովուրդին վրայ։ Քիւրտ դիւղերը հրկիզուած եւ քանդուած են հայ դիւղերու նման։ Տնտեսական կեանքը մեռած է, իսկ թալանն ու կողոպուտը կը շարունակուին դեռ. երկիրը անիշխանութեան մատնուած է, ամէն կողմ աւեր, քանդում, դիակ, արիւն...

Աւելի ողբալի է այս շրջանի մէջ ցրուած ափ մը Հայերու վիճակը։ Անօթի ծարաւ, մերկ ու բոպիկ խլեակներ դռնէ դուռ, դիւղէ դիւղ կը քաշկռտուին ի դին պատառ մը չոր հացի։ Կուիներու ժամանակ *300*է աւելի հայրենակիցներ դաշունահարուելէ վերջ, ներկայիս Բալուի կարգ մը դիւղերուն մէջ ծայրաղոյն թշուառութեան մատնուած են հարիւրաւորներ. կամ սովամահ ըլլալու եւ կամ մէկ օրէն միւսը կոտորուելու սպառնալիքին տակ կը դանուին. եկեղեցի կամ վարժարան փնտռած չունին, եւ ոչ ալ դիւղի մը տէրտէր՝ մեռելները թաղելու համար. ամէն Հայ մեռելաթաղ մըն է իրեն համար եւ պէտք չունի տէրտէրի, երբ ինքը այնքան «տէրտ» ունի։

Կատարուած քննութեամբ ճշդուած է, որ ներկայիս Բալուի, Խոշմաթի, Պաղընի, Բիրանի, Լըճէի, Հանիի, Թէրիգանի, Էկիւի, Հասան Օպայի եւ շրջականերու մէջ 750է աւելի հայրենակիցներ ունինք, որոնց մեծամասնութիւնը կիներ են, 105է աւելի որդեզրուած որբեր, տասնեակ մը արհեստաւորներ և մեռացեալներու Քիւրտերու հետ ամուսնացած հայուհիներ։

ԱՆՏՈՆ ՉԷԽՈՎ

(Մարիուան 25ամեակին առթիւ)

Ռուս իրապաշտ գրականութեան հիմնադիրներէն ընտոն փավլովիչ Չէխով ծնած է *17* յունուար *1860ին* Ցականրոքի մէջ եւ մեռած Պատընվայլըր (Գերմանիա) *15*ուլիս *1904ին*, հետու իր հայրենիքէն եւ իր սիրած ժողովուրդէն, պանդոկի մը անկիւնը, քայքայուած թոքախտի անողոք հիւանդութենէն եւ յետոյ թաղուած Մոսկուայի մօտ Նովոտիէվիչի գերեզմանատունը։

Գերմանները *1916ին* Չէխովի կիսարձանը հալեցուցին եւ թնդանօթ չկենգին, եւ ի՞նչ հեգնանք, պատմութիւնը ուղեց որ այդ հանճարեղ գլուխը մահացու գործիքի մը փոխակերպուի, ան որ *25* տարի շարունակ, ռուս ժողովուրդին միշտն ու ձանձրոյթը, սերն ու տառապանքը պատմած է այնքան զգայուն, այնքան բեղմնաւոր առաքելութեամբ։ Չէխով իր գրական գործունէութիւնը սկսած էր Ալէքսանդր Բ.ի մահէն անմիջապէս վերջ, երբ ռուս ժողովուրդը եւ մտաւորականը կը հեծեծին ճնշող լուծի մը տակ։ Ջաւակն էր նախկին ճորտի մը, բոլորովին աղքատ։ Եղած է պաշտօնեայ իրենց ապրուստը ճարելու համար, բժշկական ուսանող, իսկ աշխատակցած է գրական գիծական թերթերու, որոնց ծաղրող պատմուած քներով նըշտրս տարեկանին կը հրապարակէ իր առաջին հաւաքածոն։ Տաբըէտ պատմուած քներ։ օրէն միւսը կը դառնայ հռչակաւոր։ Զինքը ձեռք ձեռքի կուս Ակադեմիան *1898ին* վի տուած է Պուշկինի մրցանակը։ Ընտրուած է նաեւ ակադեմիկոս։ Սակայն չէ ընդունած, կարծելով թէ *1902ին* Գորկիի հետ ընտրութիւնը գարին կողմէ չեղարկուած ըլլալով։

Բոլոր քննադատները համաձայն են ընդհանրապէս ընդունելու, որ Չէխով վրան-բաց գրուած քներուն վճիռ, կարուկ եւ հզօր ոճի ծուծին հանդարտ կերպով ներս մէջ, մանաւանդ իր մանրերը տեսակ մը ժողովրդական երգեր են, որոնց մէջ անպատում տխրութիւն կայ։ Չէխով իր հերոսները չարչրկէ, բարոյական խնդիրներու կ'ենթարկէ, տղայական համակրանքով կը դիտէ մարդերգական համակերպումները, սակայն կը դնէ ճակատագրական թեան մէջ կը տառապին բոսները, սակայն այնքան գրութիւն, այնքան երանաշային զգայականութիւն մը որ կը մեղքնաս ու իր գործերը։ Չէխովի պոէթկուաները դարտուլ սութիւններ են։ կարծէք խտացնել ռուսական մտգին եւ այդ է պատճառը հովի թատրոնը չէ ունեցութիւն, ոչ ալ ոգեւորութիւն։ Չունի նաեւ վերանկարիչներ։ անհրաժեշտ տարրերը կան գրականութեան, սակայն ձերը նուրբ, իրական են, ձեւերը եւ դէմքերը կերպացուած։ Ցպասրիչ ստեղծելու գաղտնիքը չունի նաեւ բնական խօսակցութեան եւ երազային եւ իր նորքով զգայուն բան։

Նուրբ եւ աղնուական ունեցած է Չէխով, բնաւորութիւն մը. սակայն նոզոք հիւանդութիւնը դառնութիւն մը կաթեցուց իր արուեստին մէջ։ Այդ ճաշը որ ընդվզումի պատներն թեւատ ձեռագիր հսկայ թուիչքը սանձած պատմուած քներուն երբ մելամաղձոտութիւնը, երգիծանքը, խաղաղ կերները եւ ճնշող ապրումները կազմեն սերունդի մը երեւոյթները, որոնցմէ եղած նաեւ Չէխով։ Հզօր նկարիչն էր, դարձաւան փոթորիկներուն կանատես եղանք վերջին տարիներու ընթացքին։

Չէխովի անյարիր խազագացումն էր նորածագ լոյսներու եւ յեղակարներու, որոնց ահեղ մէջ կը թրծուի ռուսական ոգին այսօր։ Չէխով ձգտեցաւ կայուն ապրելութիւնն ու նուիթիւնը, սակայն կոտորեցաւ, Տոլստոյի նման բարոյախօս, կամ կրօնական փափոխութեան ոգիով արուեստագէտ ուղեց ըլլալ սուրը եւ բռնութիւնը տակ։ Ռուս գրողները տապարտած են Աստուած կեանքը։ Չէխովի յոռետեսական վախճան մը չէ ունեցած, վիրաւոր յուզումները

Դուռն ինչի՞ վրա եկավ, ան եկավ սպասելու հանգիստ, սպասելով կանգնեցավ եւ ոչ մի խոսք չասավ: Իսկ ներսում ինչ-որ մեկը ոտքի էր կանգնել, բայց ոչ մի ձայն չէր լսվում: Ինչ-որ մեկը ներսում ինչ-որ բան էր անում

30 հոգի: Պուլկար ծովային պահակներ, վառնայի նաւահանգիստին բացերը. Սեւ Ծովուն վրայ բռնեցին երեք համախնամվարներ, որոնք ծրագրած էին շոգեմակոյկով պուլկարական եզերք ելլել Օգոստոս 1ի ցոյցերը կազմակերպելու համար:

Թուրքերու եւ Յոյներու փոխանակութիւն

Թայմզի Թղթակիցը Պոլսէն կը հեռագրէ.—

Թուրք կառավարութիւնը կը պատրաստէ իր պատասխանը Էնկիւրիի հելլէն դեսպան Փափայի ամենավերջին առաջարկին, որով կը թելադրուէր երկու Հանրապետութեանց միջեւ բնակիչներու փոխանակութեան մասին առկախ մնացած վէճերը իրաւարարութեան ենթարկել:

Մինչ այդ, Թուրքիոյ մէջ հետզհետէ մարմին կ'առնէ այն գաղափարը թէ՝ քանի որ հելլէն կառավարութիւնը կը պնդէ Պոլսէն օսմանեան անցագրով մեկնած Յոյներու Թուրքիա վերադարձին վրայ, Թրակիոյ Թուրքերը պէտք է ամբողջութեամբ փոխանակուին Ներկայիս Պոլիս բնակող Յոյներուն հետ: Պէտք է դիտել տալ սակայն թէ՝ մինչ այս վերջիններուն գանգուածային մեկնումը բարերար պիտի ըլլայ Թրքական տնտեսակէտէ եւ Յունաստան մեծ դժուարութիւն պիտի քաշէ՝ իւրացնելու համար մօտ 200,000 հոգինոց քաղաքային բնակչութիւն մը, միւս կողմէ Թուրքիոյ պէս հողագործական երկրի մը համար այլապէս կարեւոր շահ մը պիտի ըլլայ Թրակիոյ գեղջուկ Թուրքերուն ներգաղթը:

Անգլեւռուս բանակցութիւնները

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կը տեղեկանայ թէ փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեսկի առջի օր նոր հրահանգներ ստացած է Մոսկուայէն եւ հինգշաբթի կէսօրէն վերջ այդ մասին տեսակցած Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնպըրսընի հետ:

Դովգալեսկի շատ փափաք ունէր Լոնտոն երթալէ առաջ՝ Մոսկուա հանդիպիլ եւ աւելի մանրամասն հրահանգներ ստանալ իր կառավարութենէն եւ շատ հաւանական է որ Չէնպըրսընի հետ իր երկրորդ տեսակցութենէն յետոյ ճամբայ ելլէ դէպի Մոսկուա, իր տեսակցութեանց արդիւնքը հաղորդելու:

*** Մոսկուայէն հեռագրի մը համաձայն, անգլեւռուս բանակցութիւնները ընդհատուած են:

Բաւարիո հաւելում եւ ընկերները անպարտ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ երեքշաբթի օր Իզմիրի մէջ վերջացաւ դատավարութիւնը Քաւարիէ հանըմի եւ ընկերներուն, որոնք ամբաստանուած էին թէ դաւադրութիւն մը կազմակերպած են Մուսթաֆա Քէմալը սպաննելու համար: Ամբաստանեալները, որոնց մէջ էր նաեւ հայ բժիշկ մը՝ Տոքթ. Ազապեան, բոլորն ալ ազատ արձակուած են:

Ինչպէս կը յիշուի, այս խնդիրը ծագեցաւ անցեալ դեկտեմբերին, երբ Քաւարիէ հանըմի հասցէին ուղղուած նամակ մը բռնուեցաւ եւ կարգ մը կէտեր կասկածելի նկատուեցան: Պոլսոյ դատարանը խնդիրը քննելէ յետոյ ազատ արձակեց բոլոր ամբաստանեալները: Յետոյ սակայն, չի գիտցուիր ինչո՛ւ, պէտք տեսնուեցաւ նոր հարցաքննութիւն կատարելու եւ ամբաստանեալները կրկին ձերբակալուելով այս անգամ ղրկուեցան Իզմիր, ուր շաբթիներէ ի վեր տեղի կ'ունենար դատավարութիւնը՝ ծանր պատիժներու ատեանին առջեւ:

Պուլկարեւսեր վէճը

Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆ Սոֆիայի մէջ պուլկար գլխաւոր թերթերու խմբագիրներն ընդունելով բացատրեց անոնց թէ՝ Պուլկարիա ո՛չ մէկ երկրի հետ զինակցութիւն կնքած է, հակառակ Իտալիոյ հետ իր յարաբերութեանց մասին շրջած զրոյցներուն, եւ թէ միշտ աշխատած է համաձայնութեան գալ իր դրացիներուն, մասնաւորաբար Եուկոսլաւիոյ հետ: Ուստի չպիտի վարանի, համաձայն Ցրանսայի խորհուրդին, կրկին բանակցութեանց սկսիլ Եուկոսլաւիոյ հետ Ներկայ դժուարութիւնները հարթելու համար: Շեշտեց սակայն թէ այդ բանակցութիւնները իրրեւ հիմ պէտք է ունենան միայն Փիրոթի Պրոտոկոլը, որովհետեւ Եուկոսլաւներու կողմէ մէջտեղ դրուած երկու առաջարկներու մասին կարելի չէ խօսք բնել:

Համեւրոպական Միութիւն

Պերլին 1 օգոստոս.— կոմս Քուտէնհավէ-Քաֆերցի, հիմնադիր Համեւրոպական Միութեան, օգոստոս 1ի առթիւ կոչ մը կ'ուղղէ բոլոր եւրոպացիներուն: Ահա՛ քանի մը հատուածներ.—

— «15 տարի առաջ Եւրոպայի վարիչները՝ անկարող ուշնական, պայթեցուցին համաշխարհային պատերազմը: Միլիոնաւոր մեռեալներ ու վիրաւորներ, լեգէոններով այրիներ ու որբեր տուժեցին այս ահռելի արկածախնդրութենէն...: Տասը տարի առաջ պատերազմին վերջանալը ճշմարիտ խաղաղութիւն եւ ժողովուրդներու համերաշխութիւն առաջ չբերաւ:

«Եւրոպայի մէջ, որ կրկին ռազմադաշտի մը կը նմանի, առելութիւն չկայ, բայց անվստահութիւնն ու դառնութիւնը կը տիրապետեն, եւ ինչպէս 1914ին, ժայռին վիճակը կը պատրաստէ նոր պատերազմ մը:

«Այս քաոսին եւ սուտերու ցանցին մէջ, Եւրոպայի առաջնակարգ պետական մարդերէն մէկը՝ Արիսթիտ Պրիան ձայն բարձրացուց՝ արտասանելու համար խօսքեր, որոնք պէտք է առաջնորդեն ճշմարիտ խաղաղութիւնը վերահաստատելու, ժողովուրդները հաշտեցնելու եւ մեր հնամենի երկրամասը վերակենդանացնելու համար՝ ստեղծելով Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները»:

Պուրհլի քաշիսս դաւադրութիւնը

Պուքրեշի մէջ վերջերս ձերբակալուած էին քաշիսական դաւադրութեան մը պարագլուխները: Քննութիւնները վերջացած ըլլալով, իրրեւ մեղսակից կ'ամբաստանուին 42 հոգի, որոնց մէջ 4 սպաներ: Գնդապետ Սթոյքա եւ միւս երեք սպաները ամբաստանուած են թէ աշխատած են գինուորականները շեղեցնել իրենց պարտականութենէն, միւս 38 հոգին՝ իրրեւ հանրային ապահովութեան եւ պետութեան դէմ դաւադրողներ:

Դաւադիրներու ծրագիրն էր միայն 42 մեղսակիցներու մանակցութեամբ գրաւել նամակատունը, դատարանը եւ ուրիշ պաշտօնատուններ, ձերբակալել նախարարներն ու պետական ուրիշ մարդեր: Դաւադիրները՝ Իտալացի ֆաշիստներուն նմանելու համար սեւ շապիկ կը հագնէին՝ իրենց գիշերային ժողովներու ընթացքին:

Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբեր 2ին Պուքրեշի Պատերազմական Խորհուրդին առջեւ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Մարսիլահայ տրամաթիք Մատուդեան

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարուքեանի

Այս իրիկուն ժամը 8.30ին Salons Massiliaի մէջ 1 rue Arsenal

կը ներկայացնէ՝ «ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՕԱՏԱՆԱՆ»

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԽԱՆԱՄՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԵԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ընկեր կարօ խումբի կողմէ: Վաղը կիրակի: երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն: Մանրամասնութիւնները յայտագրով:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» մասնաճիւղի կողմէ:

Վաղը կիրակի առաւօտ 10էն մինչեւ երեկոյ: Երգ, պար, նուագներ, եւայլն: Ճոխ պիւֆէ, պաղ ըմպելիներ եւ արեւելեան կերակուրներ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Թրամուէյ թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք կար Սէն Լազարէն եւ շոգենաւ Առաջնորդներ պիտի սպասեն Թրամուէյի վերջաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէլի «Արարատ» Միութեան կողմէ ի նպաստ Մանկապարտէզի ֆոնտին, վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Fêtes, Rue de Paris.

կը ներկայացուի ՈՒՇ-ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ-ԼԻՆԻ

Կը խօսի՝ Փարիզահայ Տ/կ. Միութեան կարմիր Խաչի կողմէ՝ Տոքթ. Շ. Այվազեան (Շ. Նարդունի) Մանուկներու առողջապահութեան մասին: Արտասանութիւն, երգ եւ նուագ: Գին՝ 7.50, 5 ֆրանք: 5էն մինչեւ 12 տարեկան պզտիկներու համար 3 ֆրանք:

Երթեւեկութիւն.— Gare de Nordէն Թուէն առնել հետեւեալ ժամերուն 10.15, 10.22, 11.51, 1.43 եւ 1.53, իջնել Մարսէլի կայարանը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան կողմէ, իր հինգերորդ տարելիցի առթիւ:

Վաղը Կիրակի ժամը 2ին, Պուլվար Ռապաթօի պարտէզը

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ԱԲՕԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՁՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (Վ. ԼԷՎԻՆՍԿԻ)

Թարգմ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ (Պատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)

ՑՐԱՆՍԱ եւ իր ԴԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՑՐԱՆՔ

Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Յ. Դ.

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Աղբիւր Սերոբ, Եփրեմ խան, Շամազասպ եւ վարդգես խումբերու բոլոր ընկերները՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատետրով:

Իսկ Լէ-Մուլինօի եւ Պիւեան-քուռի Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 154 Ave. de Verdun: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Լիոնի Զաւարեան խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8ին 202 Rue Garibaldiի սրճարանը:

Լիոնի Պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin, նախկին Գրադարանի սրահը: կը խօսի ընկ. Բաբգէն: Կրնան ներկայ ըլլալ համակիրները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Եզդատի եւ շրջ. Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Fbg. du Temple: Բոլոր հայրենակիցներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

ՑՐԱՆՍԱՀԱՅ Արիներու միութեան Մարսէյլի ժանտաճիւղին արշաւը վաղը Կիրակի ժամադրութիւն՝ առաւօտեան ժամը 8ին, Place d'Aixի կամարին տակ, հոնկէ ուղղուելու համար Ս. Անթուանի անտառը: Միասին առնել ճաշեստը:

ՄԱՐՍԻԼԻԻ վաապուրականի Հայր. Միութիւնը խառն ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու անդամ և ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, վաղը Կիրակի ժամը 3ին Bar de la Poste (պատ տը լա փոստ, Քուռ Պէյզոնսի եւ ռիւ տ'Լքսի անկիւնը): Օրակարգ՝ նոր էլ Օ. ժարի վաապուրականցիները Մուսուլի շրջան փոխադրելու համար խորհրդակցութիւն եւ այս առթիւ յատուկ յանձնախումբի մը ընտրութիւն:

Կը խնդրուի հայրենակիցներէ մասնաւոր հրաւէր ստացած ըլլան թէ ո՛չ, անպայման ներկայ գտնուիլ այդ խիստ կարեւոր ժողովին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին կարնեցի Տիկ. Մարիցա Թիւֆէնկեեան եւ իր աղջիկը Տիկ. Եդուարդուհի եւ իր փոքրիկը վարսենիկ 1924ին կը գտնուէին Պուլկարիա: Կը կարծուի թէ այժմ կը բնակին Խասքովօ գիւղը: Ամէնէն լուր տուողին 100 ֆրանք նուէր: Իմացնել՝ Sahakianի, 7 Rue Tony Villeurbanne, Lyon, (Rhône).

Կը խնդրուի արտասահմանի Թերթերէն արտատպել:

— Կը փնտռուի Չէնկիլէրցի Մկրտիչ Զօլաքեան որ անցեալ տարի կը գտնուէր Կոռնթոս: Այժմ որեւէ լուր չկայ իրմէ: Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ իր եղբօր՝ Մահաք Զօլաքեանի, La Gaudinière, La Ville-aux-Clercs, Loir-et-Cher (France).

— Ջարեհ Ջարիֆեան, իր անուն՝ յովհաննէս, մօր անուն Նազլի Մանօեան կը փնտռէ մօրաքոյրը Էլմաս կամ Սուլթան Մանօեան եւ հօրաքոյրը Մարիցա Քէրէսթէճեան: Տարագրութենէն ի վեր լուր չունի իրենց մասին: Այժմ իմացած է թէ Մարիցա կը գտնուի Նիս (Ցրանսա) իսկ մօրաքոյրը՝ յունաստան: Իմացնել՝ Զ. Ջարիֆեանի, Restaurant Davros, 27 Rue Armand Miqueu, Bordeaux (Gironde), France.

— Շապին Գարահիսարցի Սուրէն Վեցիկեան կը փնտռէ իր մայրը Լուսանուշ, եղբայրները Բաղդասը, Հայկազն, Յակոբ, Վարդգէս, քոյրերը՝ Արտեմուհի, Արաժանուշ, Աստղիկ Վեցիկեան, 1923ին Պոլսէն գաղթած են Քորֆու (Յունաստան) ուսկից ստացած է իրենցմէ նամակ մը, Այնկէ ի վեր լուր չունի: Իմացնել՝ Պ. Մանուկ Փաշաեանի, 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville, Seine, France.

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart (Բոշըշուառ) Մէթրօ Cadet և Anvers

Թոքերու, ստամոքսի, լեարդի եւ աղիքի հիւանդութիւններ ցատուկ յարկաբաժին վիճերական եւ մորթի հիւանդութեանց ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ ... կորի, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ յօդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ' Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէնները, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

Եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծահանոյս:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը բնակուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը Կիրակի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ՕՏՄՆՈՒԹԻՒՆ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՁԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

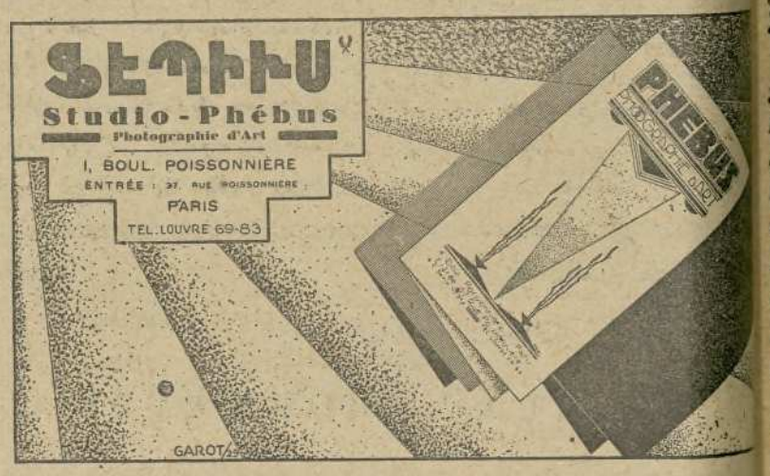
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր ապահարկութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Կ'ուզուի գծագրութիւն գիտցող աղջիկ կամ տղայ մը: Վստահելի ըլլալը կը պահանջուի: Դիմել առաւօտեան ժամը 8—10 կամ կէսօրէ վերջ 1.30—3, G. Artin (Կ. Արթէն) 31 Rue Aumaire Paris (3e), Մէթրօ՝ Arts et Metiers.

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 RueBeaugrenelle, Paris(15)

Մէթրօ' Beaugrenelle

Տօքթ. MICHENCOU

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթր. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմահիվ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուառ: Ճշգրիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէլիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն լիզի երկաթղ պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը: ստանձնէ չափի վրայ պատրաստութիւն: կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ: Խնամուած տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Հին բնակողներէ կը խնդրուի պատիւ իրենց հասցէն ներկայացնելու համար իրենց բնակարանը:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

վէներական ախտերը 2 գիրք

Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմիգուենէ գերծ մնալու միջոցները 5, ինչ է սիֆիլիս 6, Ամուսնական առողջապահութիւն սեռային հիւանդութիւններ բժիշկին գիրքէն փրցուած է: 10, Սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մոլորութիւններ 30, Մատեան մանկան 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50 ֆրանք:

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUN 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
4
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929

4 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1025

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՀԱԿԱՊԵՏԱԿԱՆ ԵԼՈՅԹ"

Երեւանի Ձեկալին կողմէ պարտադրուած «հրահանգ»ին մէջ, էջմիածնի Գերագոյն խորհուրդը կը յանձնարարէ առաջնորդներուն եւ ստորադաս հոգեւոր իշխանութեանց.

— «Չթոյլատրել հակապետական ելոյթներ, չօգտագործել եկեղեցական-կրօնական հանգամանքներն եւ հաստատութիւնները հակախորհրդային պրոպագանդի համար եւ յորդորել հաւատացեալներուն նոյն շաւղով ընթանալ, յայտարարելով որ հակառակ ընթացքը դատապարտելի եւ պատասխանատուութեան ենթակայ համարուել է եւ կը համարուի այսուհետեւ եւս»:

Ուրիշ խօսքով, գաղութներու ազգային Մարմինները, այսուհետեւ, պարտաւոր են խոնարհաբար ծունկ չոքիլ «յոտս Խորհրդային Գահոյից», իսկ թեմական առաջնորդները և անոնց ստորադաս իշխանութիւնները պարզապէս լրտեսի պաշտօն պիտի կատարեն, ինչպէս կը կատարեն արդէն, զանազան վայրերու մէջ: Ու հաւատացեալներն ալ, ըլլանալով «նոյն շաւղով», պիտի գառնան իսկ եւ իսկ բանաւոր հօտ:

Մէկ բան պակաս ձգած է Ձեկան.— հարկ էր գրել տալ կաթողիկոսին եւ Գերագոյն Խորհուրդին, թէ անսպառողները, խորհրդային իշխանութեան ընդդիմադիրները, կարճ խօսքով՝ «մուգիր» մարդիկը պիտի բանադրուին հրապարակաւ, թեմական առաջնորդներուն կամ հոգեւոր իշխանութեան կողմէ: Ճիշդ է, սպառնալիք մը կայ, բայց պատիժին տեսակը անորոշ կը մնայ, ինչ որ կրնայ ջուրի ձայն գալ ըմբոստներուն...

Յետոյ ուրիշ կէտ մը.

— «Կան կուսակցական անհատներ, յատկապէս դաշնակցականներ, որոնք եկեղեցին եւ եկեղեցական ժողովները փորձում են դարձնել քաղաքական պրոպագանդի ամբիոն եւ հակախորհրդային ելոյթներ են ունենում այնտեղ, եւ մեր հոգեւոր ներկայացուցիչները արգելք չեն եղել այդպիսի ելոյթներին»:

Այս նախադասութիւնը քիչ մը կը յիշեցնէ Պոլսոյ բաց ու գոցի վէճը, որ հետեւանք էր սրահի չգոյութեան: Արդ, արտասահմանի մէջ այնքան սրահներ կան տրամադրելի, որ եկեղեցին ժամերն ղարձնելու պէտք չունինք: Իսկ եթէ, այս կամ այն գաղութին մէջ, համապատասխան մարմինը եկեղեցին տրամադրած է հանդէսի մը համար, ո՞վ իրաւունք ունի խառնուելու: Ո՞ր ապուշը սորվեցուց թէ եկեղեցին կղերին խառնուին է, որուն դուռները ուզած ատենը կրնայ գոցել այս կամ այն առաջնորդը:

Ինչ կը վերաբերի «եկեղեցական ժողովներ»ուն, կը թուի թէ երեւանցիները կամ Գերագոյն Խորհուրդին նոր անդամները չաղացքէն կուգան:

Մեր ազգային-թեմական կազմակերպութեան մէջ, մենք չենք ճանչնար ո՛ր եւ է «եկեղեցական ժողով»: Պոլսէն մինչեւ Թաւրիզ ու մինչեւ Ամերիկա, մենք ունինք օրէնսդրական եւ վարչական օրկաններ, — երեսփ. ժողով, Քաղաք. ժողով, Ազգ. Վարչութիւն, Թեմական Խորհուրդ, Ազգ. Միութիւն, Վարչական ժողով,— կոչեցէք ինչպէս որ կ'ուզէք: Բոլորն ալ աշխարհական Մարմիններ, մեծ մասով՝ ընտրովի, համաձայն առձեռն օրէնքի մը կամ տեղական պայմաններուն: Ուստ եկեղեցական գործերու համար, կան կրօն. ժողովներ, որոնք իրենց կարգին մաս կը կազմեն ընդհ. թեմական իշխանութեան:

Արդ, այս Մարմինները կազմուած են իւրաքանչիւր շրջանի ժողովուրդի ներկայացուցիչներէն. ապա ուրեմն պիտի ըլլան արտայայտիչը այդ ժողովուրդի բաղձանքներուն եւ տարապանքներուն: Ո՛ր եւ է առաջնորդ կամ հոգեւոր իշխանութիւն չի կրնար իր կամքը պարտադրել այդ ժողովներուն: Եթէ առաջնորդը (կամ պատրիարքը) կր նախագահէ այդ ժողովներուն, այդ չի նշանակեր թէ ան միահեծան տէրն է ժողովականներուն, Մ. Քէմալ մը. Մուսոլինի մը կամ Ստալին մը, որ կ'իշխէ, կը հրամայէ կամ կը սաստէ: Եթէ կաթողիկոսը մոռցեր է, գոնէ Զէօրէքճեան արք. կրնար յիշեցնել այս տարրական գիտելիքը Ձեկայի տգէտ խուլիգաններուն, իբրեւ նախկին առաջնորդ Թիֆլիսի:

Ուրեմն, ի՞նչպէս կը համարձակին գրել եւ ստորագրել այդքան խայտառակ «հրահանգ» մը, որ միջին դարերը կը յիշեցնէ: Ա՛ո նուազն՝ Պոլսոյ ամիրայական շրջանը:

Մենք ոչ մէկ ատեն հետաքրքրուած ենք այս կամ այն կղերականին քաղաքական դաւանանքով: Եւ կ'ուզէինք որ ոեւէ կղերական չգտնուէր ազգային իշխանութեանց գլուխը:

Բայց քանի որ ընդունուած կարգ ու սարք մը ունինք, նոյնիսկ արտասահմանի մէջ, կղերական առաջնորդը կամ նախագահն ալ, իր կարգին, պարտաւոր է հպատակիլ միայն եւ միայն ժողովուրդի կամքին: Եթէ Ատրպատականի Առաջնորդը հակախորհրդային դիրք է բռներ— կր նշանակէ թէ պարկեշտօրէն կը հետեւի զինքը ընտրող ժողովուրդին շահերուն: Հետեւաբար, ո՛եւէ կաթողիկոս կամ Գերագոյն Խորհուրդ իրաւունք չունին զայն սրձակելու, նոյնիսկ սաստելու: Ընդհակառակն, այդպիսի հակաժողովրդական եւ հակասահմանադրական կաթողիկոսն ու իր արբանեակները պէտք է սաստուին, բուն իսկ ժողովուրդի ներկայացուցիչներուն կողմէ: Եւ անշուշտ պարզ ղղազրգուռթեամբ չէ որ Ատրպատականի Թեմական Խորհուրդը յարմար դատեր է պատասխանել.

— «... Այլապէս ժողովուրդը կ'երթայ շատ հեռուն»:

Եթէ երեւանցիները պուտ մը խելք ու խիղճ ունին, լաւ կ'ըլլայ որ կարճ կապեն «հակապետական եւ հակախորհրդային ելոյթներ»ու առասպելները:

Որովհետեւ, իսկապէս չափը կ'անցընեն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պատերազմի 15ամեակը Պերլինի մէջ

Գերմանիոյ կողմէ Ռուսիոյ դէմ պատերազմ յայտարարութեան 15ամեակին առթիւ, «հակապատերազմեան» մեծ ցոյց մը տեղի ունեցաւ Պերլինի մէջ, օգոստոս 1ին: Կը մասնակցէին 300.000 պերլինցիներ: Ասոնցմէ 100,000ը համայնավարներ էին, որոնք կարմիր դրօշակներու առաջնորդութեամբ հաւաքուեցան Լուսնկարլէնի ընդարձակ հրապարակին վրայ, վիլիելմ կայսեր նախկին պալատին դիմաց, իսկ 200.000 հոգի ընկերվարական դրօշին տակ հրապարակային հաւաքոյթ ունեցան Ֆրիտրիխսայա փարքի մէջ:

Ցոյցերը տեղի ունեցան շատ խաղաղ պայմաններու մէջ: Ամբողջ օրը յեղափոխական երգեր երգուեցան, ծաղրանքի առարկայ դարձան զինուորական շարժուձեւերը, խումբեր կազմուեցան, փողոցներուն մէջէն զինուորական տողանցքներ կատարուեցան՝ խիստ կարգապահ կերպով, ընկերվարական դրօշի առաջնորդութեամբ: Եւ այսպէս մինչեւ գիշերուան ժամը 11ը ժողովուրդը զուարճացաւ առանց ոեւէ բախում ունենալու ոստիկանութեան հետ:

Համայնավար ցուցարարները շինած էին թուղթէ հսկայ ցեփլին մը՝ դրուած 10 մարդերու ուսերուն վրայ՝ հետեւեալ վերտառութեամբ. «Այսօր ասիկա կը գործածուի հացոյքի պտոյտի համար դէպի Ամերիկա, — վաղը պիտի գործածուի Ռուսիոյ դէմ պատերազմելու համար»: Համայնավար շարքերուն մէջ կը վիստային զինացիներու եւ Անգլիացիներու ծաղրանկարներ: Ցուցարարները համակրական բացագանչութիւններ կ'ընէին Մոսկուայի հասցէին եւ սպառնալիքներ կ'ուղղէին հակառակորդներուն:

Ընկերվարական սիրուն աղջիկները՝ լոգանքի շապիկներով տողանցք կատարեցին փողոցներուն մէջ: Ասոնց յաջորդեցին մանչեր, նոյնպէս լոգանքի հագուստներով: Ի պատիւ օրուան, մանչ ու աղջիկ կ'երգէին յատկապէս պատրաստուած գեղեցիկ երգ մը, «երբ պատերազմ ծագի, երբեք չպիտի մասնակցինք»:

*** Հակապատերազմեան ցոյցեր կատարուեցան նաեւ գերման ուրիշ քաղաքներու՝ Համպուրկի, Պրեմէնի եւ Միւնիխի մէջ, շատ խաղաղ կերպով:

Սիոնական համաժողովը

Յուրիխէն կը հեռագրեն.— Սիոնական կազմակերպութեան գործադիր մարմնի տեղեկագիրը վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ: Այս առթիւ սովորական քննադատութիւններ եղան պաղեստինի կառավարութեան դէմ. նիւ եորքի պատգամաւոր բաբթի Ուայզ մասնաւորաբար քննադատեց ոչ-գործակցութեան քաղաքականութիւնը: Գանգատներ եղան մասնաւորապէս թէ կառավարութիւնը խստութիւնները կը յարուցանէ ներգաղթին դէմ, իսկ չի տրամադրեր հրեայ գաղթականներուն: Խոզոքներ եղան նաեւ Լացի պատի ծանօթ խնդրին մասին:

Նախագահ տոքթ. Թայիմ վայցման քննադատութիւններուն պատասխանելով, ըսաւ թէ կարգ մը կէտերու մասին դժգոհութիւնը իրաւացի է. սակայն ինք հաստատապէս հաւատացած է կառավարութեան բարի կամեցողութեան:

Համաժողովը քուէարկեց նոր ելմտացոյցը՝ 1,000.000 անգլիական ոսկի (124 միլիոն ֆրանք), որուն 429,000 ոսկին պիտի յատկացուի հոգ գնելու եւ գաղթականներ տեղաւորելու, 96,000 ոսկին՝ առողջապահական սպասարկութեանց եւ 92.000 ոսկին՝ կրթական նպատակներու:

Անգլիոյ գահաժառանգը սկաուտներուն մօտ

Անգլիոյ գահաժառանգ կայլէսի իշխանը պըրքընհէտ երթալով, այցելութիւն տուաւ 50,000 սկաուտներուն: Շագուած էր սկաուտի պէս՝ իբրեւ սկաուտ խմբապետ կայլէսի: Ամերիկացի դրամատէր Մորթիմըր Շիֆ, փոխնախագահ եւ միջազգային կոմիսար պոյ-սկաուտներու ընկերակցութեան, Անգլիոյ գահաժառանգին յանձնեց 10.000 անգլիական ոսկիի չէք մը (1.250.000 ֆրանք), իբրեւ հիմնադրամ Անգլիոյ սկաուտական կազմակերպութեանց, Լորտ պէյտըն-փաուըլի հսկողութեան տակ գործածուելու համար սկաուտներու միջեւ միջազգային բարեկամութիւն հաստատելու:

Կայլէսի իշխանը գիշերը վրանի մէջ անցուց՝ սկաուտներուն պէս եւ առտուն կանուխ սկսաւ այցելել զանազան ազգերու բանակատեղը. ընկերակցութեամբ Լորտ պէյտըն փաուըլի եւ օտար պատուիրակութեանց խմբապետներուն: Իշխանը իւրաքանչիւր խումբի պատշաճ խօսքեր կ'ուղղէր:

Իշխանը սկաուտներուն կարդաց իր հօր՝ Անգլիոյ ձորձ ե. թագաւորին մէկ պատգամագիրը, որուն մէջ կ'ըսուի.

— *Այս ձեմպորին կը կազմէ աննման հանդիսութիւն մը աշխարհի բոլոր մեծ ազգերու երիտասարդութեան, ու կը խնդրեմ բոլոր երիտասարդներէն չմոռնալ որ աշխարհի խաղաղութիւնը կախուած է ապագայ սերունդներէն:*

Յետոյ կը յիշէ թէ լորտութիւն շնորհած է պէյտըն-փաուըլի, որ հոգին եղած է սկաուտական շարժման՝ սկսեալ այն օրէն երբ բուռ մը հետեւորդները միայն ունէր, մինչեւ այսօր՝ երբ սկաուտներու թիւը 2.000,000ի կը հասնի:

Կէսօրին էրրօ փառք հասաւ Ֆրանսացի մարաջախտ Լիոթէ, ընկերակցութեամբ Լոնտոնի Ֆրանս. դեսպան Ֆլէօրիօի եւ երկու թիկնապահ սպաներու:

Ժամը 2ին 50,000 սկաուտները դիրք բռնած էին դաշտին մէջ՝ իրենց գոնգզոյն դրօշակներով, չեխոսլովաք, հնդիկ, ֆիւսիս. ափրիկեցի, ալպանացի սկաուտները ազգային տարազ հագած էին: Եւ գահաժառանգին եւ մարաջախտին առջեւ հանդիսաւոր տողանցք մը կատարեցին: 100,000 հանդիսականներ ներկայ էին: Ո՛չ մէկ միջադէպ պատահեցաւ: Ջերբակալուեցան չորս հմամայնավարներ որոնք յեղափոխական թուղթիկներ կը նետէին դաշտին վրայ:

Երեք բուրմ հօգևոր ձերբակալուած

Պոլիս 3 օգոստոս.— *Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց երեք հոգեւորականներ, որոնք Ֆաթիհի մզկիթին յարակից սրահի մը մէջ աշակերտներուն կը սորվեցնէին հին Թուրքերէն այբուբենը (արաբատառ):*

Վենիզելոսի պատրաստները

Յունաստանի վարչապետը Հռոմէն վերջ, Փարիզ գալով, տեսակցեցաւ վարչապետ Պրիանի հետ: Վենիզելոս անոր պարզեց Յունաստանի տեսակէտը երկնկի ծրագրին մասին: Այս վերջինը Յունաստանի սահմանելիք հատուցումներու բաժինը զեղչած րլլալով, հելլէն կառավարութիւնը երմտական նեղ կացութեան պիտի ենթարկուի, ուստի մեծ պետութեանց աջակցութիւնը կր խնդրէ՝ վերաքննութեան ենթարկելու համար երկնկի ծրագրին Յունաստանի վերաբերեալ մասը:

Վենիզելոս ուրբաթ օր Լոնտոն հասաւ եւ արտաքին նախարար Չեմպըրլընի հետ տեսակցեցաւ նոյն խնդրի մասին:

Անգլիացին պիտի անցնի Լահէյ, ուր Յունաստանը պիտի ներկայացնէ միջդաշնակցային խորհրդաժողովին մէջ:

Արիւնային կռիւներ Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Սպահանի շրջանին մէջ վեց օր տեւող ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ կառավարական ուժերուն եւ ապստամբ Պախթիյարիներուն միջեւ: Երկուստեք կորուստները շատ կարեւոր են: Ի վերջոյ սակայն կառավարական զօրքը յաղթանակը տարաւ:

Կառավարական առաջին յաղթանակը ձեռք բերուեցաւ Պիճանի կիրճին մէջ, որ ցարդ անառիկ նկատուած էր եւ ուր ամրացած էին ապստամբ ցեղախումբերը, անմատչելի դիրքերու վրայ:

Պախթիյարիները մեծ կորուստներ կրեցին եւ անկարգ կը նահանջեն դէպի իրենց տեղերը:

**** Սպահանէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ կառավարական ուժերը արիւնալի պարտութեան մը մատնեցին Պախթիյարիները եւ գրաւեցին Զահարլահալի անոնց ընդհ. բանակատեղը. գրաւեցին նաեւ Տէհքորտը: Արշաւաբանակին հետ կը յառաջանան երկու երեւելի Պախթիյարիները — նախկին վարչապետ Սաժաժ-էս-Սալթանէ եւ Էմիր Մօֆաք խան — որոնք կառավարութեան կողմէ այդ շրջանը ղրկուած էին՝ ցեղախումբերը խաղաղեցնելու համար:*

Անգլիա եւ Եգիպտոս

«Տայմզ»ի Թղթակիցը Ալեքսանդրիայէն կը հեռագրէ.

«Դաշնագրի ծրագիր» կոչուածը կը շարունակէ զբաղեցնել հանրային կարծիքն ու թերթերը, թէեւ այս վերջիններս, մասնաւորաբար ընդդիմադիր լրագիրները բացորոշ չկամութիւն ցոյց կուտան՝ կարծեցեալ դաշնագրի արժանիքներուն մասին խօսելու: «Էլ-Մոքթթամ» մասնաւոր աղբիւրէ մը կը տեղեկանայ թէ դաշնագրի ծրագիրը օգոստոս 1ին խմբագրուած է Լոնտոնի մէջ, սակայն հեղինակաւոր աղբիւրէ մը կը տեղեկանամ թէ այս լուրը սխալ է:

Կառավարական թերթերը, նոյնինքն կառավարութիւնը հեռագիրներու տեղատարափ մը կը ստանան եգիպտացի երեւելիներէ եւ ուրիշներէ, որոնք վարչապետ Մուհամմէտ փաշա Մահմուտ կը շնորհաւորեն իր կարծեցեալ յաջողութեան համար, ու կը յայտարարեն թէ պիտի աջակցին իրեն՝ դաշնագրին եգիպտոսի կողմէ վաւերացումը ձեռք բերելու համար:

**** Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ անգլեւեգիպտական դաշնագրի ծրագիրը վերջացաւ եւ շուտով դահլիճին առջեւ պիտի հանուի՝ վիճաբանութեան համար:*

**** Եգիպտոսի վարչապետ Մահմուտ փաշա վաղը պիտի մեկնի Լոնտոն՝ եւ Փարիզ պիտի գայ՝ արձակուրդը Ծրանսալի մէջ անցընելու համար:*

Անգլեւռուս բանակցութեանց խզումը

Երէկ գրեցինք թէ ընդհատուած են այն բանակցութիւնները որոնք յուլիս 29ին Լոնտոնի մէջ սկսած էին Անգլիոյ արտաքին նախարար Չեմպըրլընի եւ Փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեւսկիի միջեւ: Այս վերջինը արդէն իսկ Փարիզ դարձած է: Լացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, Չեմպըրլըն կ'ուզէր որ Մոսկուա ճանչնայ իր պարտքերը անգլիացի անհատներու հանդէպ, միւս կողմէ Դովգալեւսկի կը պահանջէր որ դիւանագիտական յարաբերութիւնները անմիջապէս վերահաստատուին Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ եւ երկու երկիրները շուտով դեսպաններ փոխանակեն:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան կողմէ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը այս մասին մանրամասնութիւններ կուտայ:

Մոսկուա կը մերժէ չինական առաջարկը

Կարախան մերժեց Նանքինի կառավարութեան վարչապետ Զանկ Սուի Լիանկի առաջարկը՝ խորհրդաժողով մը գումարելու մասին, հոն կարգադրելու համար իրենց վէճը: Կարախան կը պնդէ որ Չինաստան ստորագրէ թուղթ մը, որով կը խոստովանի թէ երկաթուղիին գրաւումը բռնաբարում մըն է գոյութիւն ունեցող դաշնագիրներու. կը պնդէ նաեւ որ Ռուս մը տնօրէն նշանակուի երկաթուղիին:

Կարախան իր ծանուցագրին մէջ կ'ըսէ թէ չինական կառավարութիւնը նոր առաջարկներով կ'ուզէ ջուրը ձգել Մոսկուայի թելադրած լուծման եղանակը, ու վերջացնելով, ամէն պատասխանատուութիւն կը ձգէ Մուքտէնի եւ Նանքինի կառավարութեանց վրայ:

**** «Տէյլի Թելէկրաֆ» կը տեղեկանայ թէ Մոսկուա եւ Չինաստան համաձայնած են վիճելի հանդիրներուն շուրջ եւ երկուստեք հրաման տուած զինուորներուն՝ որ սահմանէն քաշուին: Դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի սկսին շուտով. Անդրսիպերեան եւ արեւելեան չինական երկաթուղին պիտի բանին ըստ սովորականի. խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի՝ մանրամասնութիւնները ճշդելու համար:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդայ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻՆ

Մեր աղետալի հետամնացության պատճառներից մեկն էլ այն է, որ մենք ամենևին չենք գնահատում մեր ունեցած կադրերը, մեր ունեցած աշխատավոր մարդկանց, որոնք ունակ են հրաշքներ գործելու, եթե միայն նրանց ճիշտ ուղղություն տրվի, եթե միայն նրանց ճիշտ ղեկավարեն։ Մենք ամենևին չենք հոգում մեր աշխատավոր մարդկանց կենցաղային պայմանների բարելավման մասին, մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասնագիտական որակավորման բարձրացման մասին։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ կենցաղային պայմանները, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ մշակութային պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ հանգստյան պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ բուժական պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ սանիտարական պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ կենցաղային պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ մշակութային պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ հանգստյան պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ բուժական պայմանները։ Մենք ամենևին չենք հոգում նրանց մասին, որ նրանք ունենան ամենաանհրաժեշտ սանիտարական պայմանները։

. . . . . .

— Դուք ինչպե՞ս եք կարծում, տատ, ինչո՞ւ է մարդը ծերանում։

Տատը մի պահ լռեց, ապա ասաց.

— Ես էլ չգիտեմ, թոռնիկս, ինչո՞ւ է մարդը ծերանում։ Գիտեմ միայն, որ ծերանալը լավ բան չէ։ Ծերանալիս մարդ ոչ միայն ուժից է ընկնում, այլև հիշողությունից։ Ես, օրինակ, հիմա հաճախ եմ մոռանում, թե ինչ եմ ուզում ասել, կամ էլ ինչ եմ ասում, մոռանում եմ։ Ծերանալիս մարդ դառնում է նաև ագահ։ Ես, օրինակ, ուզում եմ ապրել հարյուր տարի, ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ թռչելու թևեր ստանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ամեն ինչ իմանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Դու էլ էլի ընկնում ես, տատ։ Ասում էիր, որ ուզում ես հարյուր տարի ապրել, հիմա էլ ասում ես, որ ուզում ես հազար տարի ապրել։ Ինչո՞ւ ես այդպես անում, տատ։

— Ես չգիտեմ, թոռնիկս, ինչո՞ւ եմ այդպես անում։ Ես ուզում եմ ապրել, որովհետև ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Ես էլ ուզում եմ տեսնել, տատ։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Դու էլ ես ընկնում, տատ։ Ասում էիր, որ ուզում ես հարյուր տարի ապրել, հիմա էլ ասում ես, որ ուզում ես հազար տարի ապրել։ Ինչո՞ւ ես այդպես անում, տատ։

— Ես չգիտեմ, թոռնիկս, ինչո՞ւ եմ այդպես անում։ Ես ուզում եմ ապրել, որովհետև ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Ես էլ ուզում եմ տեսնել, տատ։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Դու էլ ես ընկնում, տատ։ Ասում էիր, որ ուզում ես հարյուր տարի ապրել, հիմա էլ ասում ես, որ ուզում ես հազար տարի ապրել։ Ինչո՞ւ ես այդպես անում, տատ։

— Ես չգիտեմ, թոռնիկս, ինչո՞ւ եմ այդպես անում։ Ես ուզում եմ ապրել, որովհետև ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Ես էլ ուզում եմ տեսնել, տատ։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես էլ ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

. . . . . .

Լուսինը մեղմ էր լուսավորում ամայի ճանապարհը։ Ոչ մի մարդ չկար։ Ոչ մի ձայն չէր լսվում։ Ոչ մի շարժում չկար։ Ամեն ինչ քնած էր։ Ամեն ինչ հանգիստ էր։ Ամեն ինչ խաղաղ էր։ Ամեն ինչ լուռ էր։ Ամեն ինչ մեռած էր։

Իսկ ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ այդպես էր։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ քնած էր։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ հանգիստ էր։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ խաղաղ էր։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ լուռ էր։ Ինչո՞ւ ամեն ինչ մեռած էր։

Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում ապրել։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Որովհետև ոչ ոք չէր ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

Լուսինը մեղմ էր լուսավորում ամայի ճանապարհը։ Ոչ մի մարդ չկար։ Ոչ մի ձայն չէր լսվում։ Ոչ մի շարժում չկար։ Ամեն ինչ քնած էր։ Ամեն ինչ հանգիստ էր։ Ամեն ինչ խաղաղ էր։ Ամեն ինչ լուռ էր։ Ամեն ինչ մեռած էր։

. . . . . .

Ես երբեք չեմ մոռանա այդ օրը։ Ես այդ օրը ծնվել եմ։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի հետո։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես այդ օրը ծնվել եմ, որպեսզի ես էլ տեսնեմ, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— « Օ՜ի ասելս միայն չէ, որ ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

. . . . . .

Երբ նրան հարցրին, թե ինչու է ուզում տեսնել այդ ամենը, նա պատասխանեց, որ ինքն էլ չգիտի։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Նա պարզապես ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

Լուսինը մեղմ էր լուսավորում ամայի ճանապարհը։ Ոչ մի մարդ չկար։ Ոչ մի ձայն չէր լսվում։ Ոչ մի շարժում չկար։ Ամեն ինչ քնած էր։ Ամեն ինչ հանգիստ էր։ Ամեն ինչ խաղաղ էր։ Ամեն ինչ լուռ էր։ Ամեն ինչ մեռած էր։

. . . . . .

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԵՐԲԵՐԸ (50)

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԿՅԱՆՔԻՑ ՀԱՅՏՆԻ ՊՎՈՏՎՈՂ ՀՈՒՅՍԻ

ԿՈՒՏԱԼԸ ՄԻՍԼԻՑ ԲԱՐԳԱԿ

գրեց՝ Շարլ ԸՆՏՈՆ

Ֆրանսերենից թարգմանեց Ա. ՄԱՐՏԻՆՈՍՅԱՆԸ

Ֆրանսիայի հարավում, Ալպերի ստորոտներին, գտնվում է Նիցցա քաղաքը։ Նիցցան ամբողջ աշխարհում հայտնի է իր գեղեցիկ ծովափնյա պողոտայով, որը կոչվում է Անգլիական պողոտա։ Այդ պողոտայի երկայնքով ձգվում են հարուստ մարդկանց շքեղ պալատները։ Ամռանը, երբ Նիցցայում շոգ է լինում, հարուստները գնում են ավելի զով վայրեր, իսկ ձմռանը, երբ ցուրտ է լինում հյուսիսում, նրանք գալիս են Նիցցա։ Ձմռանը Նիցցայում միշտ տաք է լինում, ուստի հարուստները ձմռանը միշտ Նիցցայում են ապրում։

Նիցցայի ամենահարուստ տներից մեկում ապրում էր մի ծեր կին, որի անունը Մարգարիտա Դյուֆրեն էր։ Նա ամուսնացած էր եղել, բայց ամուսինը մահացել էր, և նա մնացել էր միայնակ։ Նրա միակ ընկերը մի փոքրիկ շուն էր, որին նա անվանել էր Կուտալ։ Կուտալը սպիտակ մազերով մի գեղեցիկ շուն էր, և նրա աչքերը նման էին երկու սև ուլունքների։ Նա միշտ նստում էր տիկին Դյուֆրենի ոտքերի մոտ, երբ նա նստած էր լինում իր սենյակում, և նայում էր նրան, կարծես ուզում էր ասել. «Ես քեզ շատ եմ սիրում, տիկին Դյուֆրեն, և միշտ էլ քեզ հետ կմնամ»։

Տիկին Դյուֆրենը շատ էր սիրում Կուտալին, և նրանք միասին շատ ուրախ էին ապրում։ Տիկին Դյուֆրենը ամեն առավոտ, ժամը ութին, զանգում էր, և ծառան՝ Ժանը, ներս էր մտնում։ Ժանը բերում էր տիկնոջ նախաճաշը, որից հետո նա հագնվում էր, և նրանք միասին դուրս էին գալիս զբոսնելու։

Ամեն առավոտ, երբ տիկին Դյուֆրենը դուրս էր գալիս իր սենյակից, Կուտալը վազում էր նրա առջևից, և երբ նրանք հասնում էին սանդուղքի վերևը, Կուտալը սկսում էր իջնել սանդուղքով, մինչև որ հասնում էր ներքևի հարկը։ Այնտեղ նա կանգ էր առնում և սպասում էր, մինչև որ տիկին Դյուֆրենը իջնում էր։ Հետո նա նորից վազում էր առջևից, և այդպես շարունակ։

Մի անգամ, երբ տիկին Դյուֆրենը և Կուտալը իջնում էին սանդուղքով, Կուտալը հանկարծ կանգ առավ, և տիկին Դյուֆրենը, որ նրանից մի քանի քայլ հետ էր մնացել, նկատեց, որ Կուտալը կանգ է առել։ Նա կանգ առավ և ասաց.

— Ի՞նչ է պատահել, Կուտալ։ Ինչո՞ւ ես կանգ առել։

Կուտալը պոչը շարժեց, բայց չհամարձակվեց շարունակել իջնել։ Նա նայում էր տիկին Դյուֆրենին, կարծես ուզում էր ասել. «Ես չեմ համարձակվում առաջ գնալ, որովհետև ես քեզ շատ եմ սիրում, տիկին Դյուֆրեն, և չեմ ուզում, որ դու ինձ կորցնես»։

Տիկին Դյուֆրենը ժպտաց և ասաց.

— Ես էլ քեզ շատ եմ սիրում, Կուտալ, և չեմ ուզում, որ դու ինձ կորցնես։ Ուրեմն, եկ միասին իջնենք։

Եվ նրանք միասին իջան սանդուղքով։

Ամեն առավոտ, երբ տիկին Դյուֆրենը դուրս էր գալիս իր սենյակից, Կուտալը վազում էր նրա առջևից, և երբ նրանք հասնում էին սանդուղքի վերևը, Կուտալը սկսում էր իջնել սանդուղքով, մինչև որ հասնում էր ներքևի հարկը։ Այնտեղ նա կանգ էր առնում և սպասում էր, մինչև որ տիկին Դյուֆրենը իջնում էր։ Հետո նա նորից վազում էր առջևից, և այդպես շարունակ։

Մի անգամ, երբ տիկին Դյուֆրենը և Կուտալը իջնում էին սանդուղքով, Կուտալը հանկարծ կանգ առավ, և տիկին Դյուֆրենը, որ նրանից մի քանի քայլ հետ էր մնացել, նկատեց, որ Կուտալը կանգ է առել։ Նա կանգ առավ և ասաց.

— « Օ՜ի ասելս միայն չէ, որ ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։ Ինչո՞ւ։

Լուսինը մեղմ էր լուսավորում ամայի ճանապարհը։ Ոչ մի մարդ չկար։ Ոչ մի ձայն չէր լսվում։ Ոչ մի շարժում չկար։ Ամեն ինչ քնած էր։ Ամեն ինչ հանգիստ էր։ Ամեն ինչ խաղաղ էր։ Ամեն ինչ լուռ էր։ Ամեն ինչ մեռած էր։

. . . . . .

Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

— Ես չգիտեմ, թոռնիկս, ինչո՞ւ եմ այդպես անում։ Ես ուզում եմ ապրել, որովհետև ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չլացեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծիծաղեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չսիրեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չատեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չվախենան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չհոգնեն։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չծերանան։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ կլինի, երբ մարդիկ ոչ մի բանից չմեռնեն։

Իսկ ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, թե ինչ կլինի հետո։ Ինչո՞ւ ես

Աֆղաններեր Պարսկաստան կ'ապաստանին

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ շուրջ 1000 աֆղան ընտանիքներ Աֆղանիստանէն գաղթած են Պարսկաստան, մանաւանդ Հէրաթի նահանգէն, հոն տիրող խռովութեանց հետեւանքով։

Կառավարութիւնը ստիպեց գաղթականները որ սահմանագլուխ անցնելէ առաջ յանձնեն իրենց բոլոր զէնքերը եւ տեղաւորուին կառավարութեան նշանակած շրջանին մէջ։

Լահէյի խորհրդաժողովը

Հետզհետէ Լահէյ կը հասնին գանագան երկիրներու պատուիրակները, մասնակցելու համար միջդաշնակցային խորհրդաժողովին, որ պիտի բացուի յառաջիկայ երեքշաբթի եւ պիտի զբաղի Երնկի ծրագրով։ Ժողովները պիտի գումարուին Քինտերհոֆի «Ասպետներու սրահ»ին մէջ։ Լրագրողներուն ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայուի։ Պատուիրակութեանց քարտուղարները, մեքենագիրները եւն. հաշուելով, կը կարծուի թէ ընդամէնը 1500 հոգի ներկայ պիտի ըլլան Լահէյի մէջ։ Ատոնցմէ մաս մը Լահէյի, մաս մըն ալ Շեվէնինկէնի մէջ պիտի բնակին։ Այս վերջին շէնքին մէջ պիտի հաստատուի գերմանական պատուիրակութիւնը։ Ճամբայ ելած են 360 լրագրողներ, որոնց 100ը Գերմանիայէն։

Վարչապետ Պրիան եւ ֆրանսական պատուիրակութեան անդամները վաղն առաւօտ կը մեկնին դէպի Լահէյ, ուր պիտի հասնին իրիկունը։

Թուրքիա կ'ընդունի իրաւարարութիւնը

Ա.Թ.Ն.Ք.Է.Ն կը հեռագրեն.— *Տեղեկութեան մը համաձայն, որ պաշտօնապէս չէ հաստատուած, Թուրքիա կ'ընդունի իրաւարարութիւնը երկու երկիրներու միջեւ առկախ խնդիրներու կարգադրութեան համար։ Այս լուրը շատ լաւ տպաւորութիւն առաջ բերաւ քաղաքական շրջանակներուն մէջ։*

Թուրքիոյ վարչապետ Ըսմէթ փաշա Պոլսէն Էնկիւրի վերադարձաւ, ներկայ ըլլալու համար գործավարներու խորհուրդի նիստին, որ պիտի զբաղի Յունաստանի վերջին առաջարկներուն տրուելիք պատասխանով։

Ցեփլինի թռիչքը Ատլանտեան վրայ

«Կոմս Ցեփլին» հանդարտօրէն կը շարունակէ իր ճամբան դէպի Հիւսիսային Ամերիկա։ Ինչպէս անցեալ անգամ՝ երբ Ափերիկայէն կը վերադառնար, այս անգամ եւս երիտասարդ մը պահուըտած է օդապարիկին մէջ։ Նաւաստիները ճամբայ ելլելէ յետոյ միայն հաստատեցին անոր ներկայութիւնը։ Երիտասարդը կը մերժէ յայտնել իր ինքնութիւնը։ Իբրեւ պատիժ՝ հրամայած են խոհանոցին մէջ աշխատիլ եւ պնակները լուալ, սակայն շատ տրամադիր չերեւար սեւ աշխատանք կատարելու եւ որոշ ձեւականութիւններ ունի։

Անթելով մը ցեփլինը կը տեղեկացնէ թէ ժամը 100 քիլոմեդր արագութեամբ կը թռչի, օդը լաւ է, երկինքը պայծառ եւ թեթեւ հով մը կը փչէ։

Ցեփլինը հետն առած էր 800 դեղձանիկ եւ քանի մը կապիկ։ Անթելին մէջ կ'ըսուի թէ «դեղձանիկները ուրախ են, բայց չեն երգեր։ կապիկները տխուր են, բայց շատ յայտնի չեն լներ. ճամբորդներուն մեծ մասը *պրիճ* խաղալով կ'անցընէ ժամանակը»։

Վերջին անթելի մը ճամածայն, ցեփլինը արդէն անցած է Ատորեան կղզիներու վրայէն եւ կ'ուղղուի դէպի Նիւ Եորք, ուր կը սպասուի այսօր՝ կիրակի առաւօտ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» մասնաճիւղի կողմէ։

Այսօր կիրակի առաւօտ 10էն մինչեւ երեկոյ։ Երգ. պար, նուագներ, եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ, պաղ ըմպելիներ եւ արեւելեան կերակուրներ։

Շաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք կար Սէն Լազարէն եւ շոգենաւ։ Առաջնորդներ պիտի սպասեն Թրամուէյի վերջաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ։*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սարսէլի «Արարատ» Միութեան կողմէ ի նպաստ Մանկապարտէզի ֆոնտին, այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Fêtes, Rue de Paris.

կը ներկայացուի ՈՒՇ-ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ-ԼԻՆԻ

կը խօսի՝ Փարիզահայ Տէկ. Միութեան կարմիր Խաչի կողմէ՝ Տոքթ. Շ. Ալվազեան (Շ. Նարդունի) մանուկներու առողջապահութեան մասին։

Երթեւեկութիւն.— Gare du Nordէն *թռչն առնել հետեւեալ ժամերուն 10.15, 10.22, 11.51, 1.43 եւ 1.53, իջնել Սարսէլի կայարանը։*

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Սէնի ափին՝ իր ազատ եւ լայն դիրքով, գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է։ Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկէոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով։

Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'ուսանդուին ֆրանսերէն, անգլիերէն, իտալերէն լեզուները։ Մասնաւոր խնամք կը տարուի աշակերտաց մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման. ունի Foot Ball*ի,* Tennis*ի,* Volly-Ball*ի,* Basket-Ball*ի եւ Արիներու առանձին խումբեր։*

Կ'ընդունուին 10.14 տարեկան քաջառողջ եւ ուսման ընդունակ աշակերտներ։

Արձանագրութեանց շրջանը բացուած է։ եւ կը տեւէ մինչեւ սեպտեմբեր 30։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի յատուկ տետրակ։

վարչութիւն

Հասցէ՝ Direction du Collège Arménien Samuel Moorat, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.)

EMPIRE Մուգիք-Հոլ· 37 Av. Wagram

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél Trudaine 88-77

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱԼ
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմել
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ՃԱՇԱԿԵԼ ձեր իայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՅԵԼԵՅԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
լաւ ափիէսէօր մը (ամուսնացած) մօտիկ քաղաքի մը դերձակատան մէջ աշխատելու համար։ Գրաւոր երաշխաւորութիւն տարեկան 25,000 ֆրանք շահելու համար։

Մանրամասնութիւններու համար ներկայանալ «Յառաջ»ի վարչութեան։

LABORATOIRE DERDERIAN
4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX
Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ անուշահոտութիւնով։
Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժազերը (ոտքի, թեւի, եւայլն), եւ աղուամաղը՝ առանց վնասելու մորթին։
Գինը 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.։*

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord-Sud: N. D. de Lorette et Anvers
ՄԱՔՈՒԻՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐՇ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ
ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։
12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէնի մէջ), Մէթրօ Odéon

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒԻՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ դաւառներէն և արտասահմանէն

ՃԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՎԱՐՁՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ
Վարձու է 50 քառ. մեթր տարածութեամբ եւ երկու մասէ բաղկացած յարկաբաժին մը որ յարմար է թէ աշխատանոց եւ թէ միանգամայն բնակարան ըլլալու։ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն եւ խոհանոց։ Դիմել՝ Պ. Նշանեանի, 36 Rue Damesme (13e), Մէթրօ Իթալի, ամէն օր իրիկուան ժամը 6—8.30 եւ կիրակի առտու մինչեւ կէսօր։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումն արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէյիզիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիզի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ կը ստանձնէ չափի վրայ ապըսպրանքներ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։
Գիները՝ չափաւոր։ Շեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով։
73bis Av. de Wagram, Մէթրօ Ternes, *Հեռ.* Wagram 02-30. 63 Av. Gde-Armée, *Մէթ.* Maillot, *Հեռ.* Passy 79 43, 149bis Bd. Villette, *Մէթ.* Aubervilliers, *Հեռ.* Nord 27.80.

ՏՕՔԹ. Ա. ՄԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart (Րոշըշուառ) Մէթրօ Cadet և Anvers
Թոքերու, ստամոքսի, լեարդի եւ աղիքի հիւանդութիւններու յատուկ յարկաբաժին վիներական եւ մորթի հիւանդութեանց։ ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ նաեւ կորի, ջղային, արեան հիւանդութիւնները եւ յօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քովը
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ,
որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ դորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tel. Grésillons 14-50։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70
Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատերու պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, ինչպէս նաեւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Աշխատերու մանաւանդ ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ. մանրամասն համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ պատճառագրի ստացում։ (Անձնական ներկայութիւն ամէն երկրի համար։
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած գործողութիւնները կը պատասխանուին անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։
Գիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի կիրակիէ

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՍՏ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49-

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԱՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-81
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթ, կոկորդի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3, ՍՏԱՄՈՔԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄՆԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԳՈՐԾԱՒԱՐԱՆԻ
29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 58-
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու, ձոխ մեթերք՝ Զննիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկոպ ժամացոյցներու, Բարիւեօն Ուէսթմինսթրներու, ակնեղէնի, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.
REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil-
Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամբնաւերջին փիլմերով ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Աբշին մալ ամբողջ կտորները ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղ.

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

6 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1026

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱՑ ԹՈՂԹԻ ԽՕՍՔ

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ու վերջապէս, ի՞նչ կ'ուզեն ըսել Երեւանի քաղաքի ոստիկանները, իրենց կարմիր ցուցակը երկարելով սահմանէն դուրս, մէն ուր որ հայկական համախմբում կայ:

Եթէ Հայաստանի այսօրուան իշխանութիւնը իսկապէս հայկական կառավարութիւն ըլլար, իրեն տարրական պարտականութիւն պիտի սեպէր աչք ու ականջ կտրիլ, իմանալու համար թէ ինչ կը բաղձանքներն ու ցաւերը ունին մեր հայրենիքը ազատ եւ անկախ ըլլար, իր լիազօր ներկայացուցիչներն ունենալով բոլոր կարեւոր կեդրոններուն մէջ, զաղութները չպիտի հարկադրուէին հազար դուռ զարնել, կազմակերպուիլ եւ իրենց գլխուն ճարը փնտռել: Եթէ Երեւանը կարենար տէր դառնալ արմատախիլ եղած աշխարհի մէջ ցիրուցան բազմութիւններուն, որոնց հոգին 80ը միլիոնոց հայութեան մը կէսն է, մենք ինչո՞ւ այնքան տարիներ սպասէինք, տարրական գիտելիքներ յիշեցնելու եւ անհաղար պայքար մղելու համար:

Դժբախտաբար, կը գտնուինք ափ մը օտարոտի, նշանաւովի եւ ապիկար չինովնիկներու դիմաց, որոնք պետական իշխանութիւն ալ չեն, այլ պարզ գաւառապետութիւն կամ ոստիկանական տեսչութիւն:

Երբ այսպէս է իրականութիւնը, Երեւանցիները ամէն բան առաջ պարտաւոր են հաւաստ ըլլալ, փոխանակ արիւն պղտորելու ինքնահաւան եւ ծիծաղելի մարգանքներով: Ինչ որ ալ փորձեն բուն երկրին մէջ, չափէն աւելի պերճախօս է արէնն: Աւելորդ է նոր չղագրզուութիւններ պատճառել, մինչեւ աժուն բանակը երկննալով:

Եթէ անկեղծօրէն կ'ուզեն օգտակար ըլլալ զաղութներուն— շատ աշխատաւոր բազմութիւններու մասին է խօսքը — թող իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացնեն միայն եւ միայն երզաղթի վրայ: Տուեալ պայմաններուն մէջ, մենք ուրիշ բան չենք սպասեր: Թող միջոցներ գտնեն իրենց իսկ սկզբունքները բազործելու, ընդարձակելով ներքին սահմանները, արդար բաշխումի մը ենթարկելով հողերը եւ կարելի եղածին չափ շատ հանուորներ եւ գիւղացիներ փրկելով պանդխտութենէ: Հաշխարհային յեղափոխութիւնը ինչ կը շահի, եթէ Մելիքհանգեան արք.ի տեղ, Ատրպատականի առաջնորդարանը նըստի Մեսրոպ արք. Մագիստրոս, կամ Աթէնքի սա փիլոնաւոր սգէնտ»ը դառնայ հոգեւոր հովիւ ամբողջ Եւրոպայի:

Երեւանի մարզպանները պարզապէս գաղտնի ոստիկանի, քաննիչի դեր կը կատարեն, «հակախորհրդային կամ հակաեանական ելոյթներ» փնտռելով արտասահմանի առաջնորդաններուն մէջ, որոնք ունին իրենց օրէնքները ու ժողովները: էջմիածինը, ստորագրելով այդ հռչակաւոր «հրահանգը», այն իսկ բռնութեան տակ, վատիկանի ճամբան կը բռնէ հանպ իր «հաւատացեալներուն», որոնք բաւական խելք ունին, ոմը ցորենէն զատելու համար:

Միայն այս գռեհիկ եւ գրգռիչ արարքը, ինքնին, կ'ապացուցանէ որ գաղութները աւելի քան երբեք ամուր պիտի փարին զմակերպուելու եւ կեդրոնական իշխանութիւն մը հաստատելու գաղափարին: Ինքնապաշտպանութեան:

Այլապէս, դատապարտուած են տարտղնուելու և քառասուն հակոտի բաժնուելու, ինչ որ կրնայ հաճոյք պատճառել երեանցիներուն, բայց երբեք 700,000ոց բազմութեան շահը տածողներուն: Առանց ատոր ալ, արդէն չափազանց մոայլ է ացութիւնը՝ գաղութներուն մէջ, որոնք ոչ զեկ ունին, ոչ ղմնացոյց, ոչ ալ ուղեգիծ: Ոչ մէկ պարկեշտ եւ սրտցաւ հայնակից կրնայ հանդուրժել որ կարմիր կնճիթը աւելի խաւնակէ վեր ի վայր շրջէ եղածը: Ու ոչ մէկ Դաշնակցական, ո՛ր ալ գտնուի, չի կրնար աչքերը փակել սարքուած խաղերուն դաւերուն դէմ, հոգ չէ թէ շանթեր տեղան Երեւանէն կամ Ջմիածինէն: Եթէ գաղութներու կազմակերպութիւնը «հակախորհրդային» գործունէութիւն է, մենք սիրով կ'ընդունինք այդ մեղադրանքը: Ի՛նչ փոյթ, եթէ Երեւանի մարզպանները դտնեղին, երբ մենք և մեզի հետ բոլոր պարկեշտ քաղաքացիները գիտեն որ, գաղութները կազմակերպելով եւ տիրաբար արելով իրենց ճակատագիրը, ամէնէն առաջ հայրենիքին օգած, Հայաստանի համար աշխատած կ'ըլլան: Պէտք է կազակերպուինք, հոգեպէս եւ բարոյապէս ողջ պահելու համար 00,000ի համրանքը, որ անբաժան եւ թանկագին դրամաչուխն է հայրենիքին, այսօր թէ վաղը:

Եւ յետոյ, գաղութներն ալ ունին արժանապատուութեան գացում, որ կը թելադրէ ինքնապաշտպանութիւն՝ ամէն ձեւակ նախատինքի եւ խաղի դէմ: Այդ նախատինքին եւ խաղին վերջին եւ ամէնէն անճարակ նմոյշն է էջմիածնի (Զեկալին) ունիս 12 թուակիր շրջաբերականը, այնքան յետադիմական, ճնշիտ եւ գրգռիչ: Բռնի հաւակրանք մուրալու, միտքեր պղտորելու, ճակատ ճեղքելու փորձ մը: Ամո՛թ, եթէ իսկապէս էջմիածնի դեսպան Դաւթեանի եւ հարաւ. Պարսկաստանի աթոռոց Մեսրոպ արք.ի ժառներն ալ խառնուած են այս սրշելի խաղին:

Այդ տխմար հրահանգն է, բարեկամներ, բուն «հակախորհրդային եւ հակապետական ելոյթը»: Չազարէն մէկը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՕՏԱՐԱՑՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Եզիպտոսի «Արեւ»ը կը նկատէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (22 յուլիս).

— «Կ'ուզենք դա՛րձեալ անդրադառնալ Սուրիահայ կեանքին մէջ ծաւալող օտարացման վտանգին:

Այդ վտանգը հետեւանք է լատինական շարժման որ կազմակերպուած ձեւով եւ զօրաւոր միջոցներով առաջ կը տարուի Սուրիոյ մէջ, ուր՝ այդ շարժման ղեկավարները գիտեն թէ իրենց առջեւ ունին քեդմնաւոր դաշտ մը եւ ամէն ինչ կ'ընեն որ հունձքը առատ ըլլայ...:

Յայտնի է թէ դեռ կարելի չեղաւ գլուխ հանել Սուրիոյ մէջ հաստատուած կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կազմակերպութեան գործը, որ ենթակայ ըլլալով բազմապիսի դժուարութեանց՝ շատ ալ հեշտութեամբ կարելի չպիտի ըլլայ իրականացնել, քանի որ նիւթապէս թէ բարոյապէս քայքայուած ժողովուրդի մը կրթական եւ հոգեւոր ամէն տեսակ պէտքերը գոհացնելու խնդիրն է այս որ կը պահանջէ նիւթական լայն միջոցներ եւ ժամանակի կը կարօտի առաջադրուած ծրագրին գործադրութիւնը:

Եւ դժբախտութիւնը հոն է որ առաջին անհրաժեշտ գործօնը՝ դրամը՝ կը պակսի: Եւ այս պատճառով ալ կազմակերպութեան գործը կաղն ի կաղ առաջ կ'երթայ, մինչդեռ պահանջքը ստիպողական է ու անմիջական, գլխաւորաբար անոր համար որ Լատին եկեղեցին օգտուելով Հայ եկեղեցւոյ ենթարկուած այս վիճակէն՝ կ'ուզէ օգտագործել հայ ժողովուրդի թշուառութիւնը, ու միջոցներու մէջ խտրութիւն չդնելով՝ կ'աշխատի եւ մասամբ ալ կը յաջողի իր ազդեցութիւնը տարածել ընդհանրապէս գիւղական շրջանակներու մէջ, ուր կարօտութիւնը աւելի շատ է եւ մերմիջոցները՝ տկար: Ընդունք ոչ միայն ամէն տեղ կը հաստատեն դպրոց եւ եկեղեցի ու ձրիաբար վարժարան կ'ընդունին չքաւոր տղաքը, այլ նաեւ գործնական ձեւի տակ օգնութիւններ կ'ընեն աշակերտներու ծնողաց ու քիչ քիչ կը շահին անոնց համակրութիւնն ու խիղճը... զանոնք հեռացնելով իրենց մայր եկեղեցիէն՝ կապելու համար լատինականին:

Օրինակները շատ են դժբախտաբար:

Պէտք է ըսել թէ մեր հոգեւոր իշխանութիւնն ալ երբեմն իր հոգածութեանց մէջ կը թերանայ եւ պէտք եղած փութկոտութիւնը ցոյց չտալով՝ բոլորովին կը չքացնէ ժողովրդական հակազդեցութիւնը՝ հետզհետէ ճաւալող օտարացման այդ շարժման դէմ:

Գիտենք թէ դարձեալ լատին եկեղեցիին կողմէ զօրաւոր պրոպականտ տեղի կ'ունենայ Սուէյտիոյ շրջանին մէջ եւ Սուրիոյ ուրիշ կողմերը ուր տեղ տեղ շահած է փոքրաթիւ հետեւորդներ»:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄ

Պուէնոս Այրէսէն կը հեռագրեն.— Ազգերու Դաշնակցութեան արժանթինեան ընկերակցութիւնը որոշեց Լա Հէյի հատուցումներու խորհրդաժողովի նախագահութեան առաջարկել որ կազմուելիք միջազգային դրամատունը՝ իրեն յատուկ միջազգային ոսկեդրամ մը ընդունի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԱՀԷԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ

Այս առաւօտ ժամը 11ին Լահէյի մէջ կը բացուի Չատուցումներու խորհրդաժողովը, որ հաշուեյարդարի պիտի ենթարկէ Մեծ Պատերազմի հետեւանքով ծագած խնդիրները, պիտի քննէ եըկի ծրագիրը եւ անոր յարակից խնդիրները, մասնաւորապէս Հենոսիոյ գերման գրաւուած հողերուն ժամանակէն առաջ պարպուելու հարցը:

Զանազան երկիրներու պատուիրակութիւնները հասած են արդէն հոլանտական ոստանը: Առաջին հանողն եղաւ Ճափոնական պատուիրակութիւնը՝ գլխաւորութեամբ պարոն Ատաչիի, կիրակի իրիկուն հասաւ անգլիական պատուիրակութիւնը՝ Մնոատըն, Չէնտըրսըն, Կրահամ: Լեհերը վարշաւայէն մեկնեցան կիրակի իրիկուն: Գերմաններն ու Իտալացիները հասան երէկ կէսօրին. իսկ Ֆրանս. պատուիրակութիւնը՝ Պրիան, Շէրոն եւ Լուշէօր՝ մեկնեցաւ երէկ առաւօտ:

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ խորհրդաժողովը բաւական երկար պիտի տեւէ, վիճաբանութիւնները դժուար պիտի ըլլան եւ բազմաթիւ կնճռոտ հարցեր պիտի ծագին: Մասնաւորապէս կը վախցուի թէ Անգլիա եւ Գերմանիա լուրջ առաջարկներ ժէջտեղ պիտի դնեն:

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը կը հրատարակէ հետեւեալ զեկոյցը.

«Արտաքին նախարարը վերջին տեսակցութիւն մը եւս ունեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին հետ, որուն յայտնեց թէ կառավարական յանձնաժողովը վերջացուցած է քննութիւնը այն առաջարկներուն, որոնք սահմանուած են պատուաւոր ու վերջնական լուծում մը տալ անգլեւեգիպտական խնդրին:

Այս առաջարկներու բնագիրը պիտի հրատարակուի քանի մը օրէն»:

Կը կարծուի թէ այդ հրատարակութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը՝ չորեքշաբթի:

[illegible] պահակազօրքը — որուն եգիպտական մայրաքաղաքին մէջ ներկայութիւնը չէ դադրած գայրոլթի եւ ազգային հպարտութեան վարկաբեկման աղբիւր մը ըլլալէ,— պիտի փոխադրուի ուրիշ քաղաք մը, ուր անգլիական շահերուն համար ապահովութիւն մը ըլլալով մէկտեղ նուազ բախտ առաջ պիտի բերէ:

Այս առթիւ յիշուած քաղաքներէն մէկն է՝ Իսմայիլիէն՝ Սուէզի ջրանցքին վրայ:

Անգլիական դահլիճը նոյն որոշումն է տուած Ադեքսանդրիոյ անգլիական պահակազօրքին համար:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի որ եթէ այսպիսի կարգադրութիւններ ըլլան, տարակոյս չկայ որ եգիպտացիները, նոյնիսկ ամէնէն ծայրայեղները պիտի գնահատեն զանոնք եւ այս ձեւով առաջ պիտի գալ հաշտարար ու վստահ մթնոլորտ մը, որ պիտի նպաստէ անգլեւեգիպտական յարաբերութեանց ապագայ զարգացման:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԿՈՉԸ

Եգիպտոսի վարչապետ Մոհամմէտ Մահմուտ փաշա, որ այսօր Լոնտոնէն Ճամբայ կ'ելլէ դէպի փարիզ, «Եգիպտոսի ժողովուրդ»ին ուղղած է հետեւեալ կոչը.

«Ուրախ եմ յայտարարելու որ երկար եւ դժուարին բանակցութիւններէ յետոյ յաջողեցայ բարեկամական եւ փոխադարձ համաձայնութեան հիմերու վրայ առաջարկներ ձեռք բերել Եգիպտոսի եւ Անգլիոյ յարաբերութեանց կարգադրութեան համար:

«Այդ բանակցութեանց ընթացքին չխերացայ ամբողջ ուժովս պնդել եգիպտոսի բաղձանքներուն եւ յոյսերուն վրայ, ու դիտեցի որ անգլ. կառավարութիւնը անկեղծօրէն կը փափաքէր ընդ առաջ երթալ այդ բաղձանքներուն, որքան ատեն որ անոնք համապատասխան ըլլան Սուէզի ջրանցքին եւ կարգ մը ուրիշ բրիտանական շահերու պաշտպանութեան մասին Անգլիոյ վարիչներուն բաղձանքներուն:

«Սրտանց կը յուսամ որ այս առաջարկները, որոնք յարմար ժամանակին մանրամասնօրէն պիտի հաղորդուին, պիտի քննուին բոլոր հայրենասէր եգիպտացիներու կողմէ առանց կարծիքի կամ զանանքի խտրութեան:

«Կը կարծեմ, ու այս մասին ինծի համամիտ է նաեւ անգլ. կառավարութիւնը, թէ յիշեալ առաջարկները պարունակող դաշնագիր մը պիտի ամրացնէ անգլեւեգիպտական բարեկամութիւնը եւ թոյլ պիտի տայ երկու երկիրներուն գործակցիլ՝ իրենց միջազգային պարտաւորութեանց գործադրութեան՝ համաշխարհային խաղաղութեան պահպանումին համար:

«Ուստի բոլոր հայրենասէր եգիպտացիներէն կը խնդրեմ թոյլ չտալ որ կուսակցական ոեւէ կարծիք կամ գաղափար արգիլէ եգիպտոսը ձեռք բերելու իր ճշմարիտ դիրքը՝ իբրեւ անկախ ու գերիշխան ազգ:»

Ցէփլին Ամերիկա հասաւ

«Գոմս Ցէփլին» յաղթականօրէն վերջացուց իր ճամբորդութիւնը դէպի Ամերիկա, ուր հասաւ կիրակի ժամը 18.56ին (ամերիկեան ժամ), 92 ժամ 40 վայրկեան ճամբորդութենէ մը յետոյ: Իջաւ Լէյքհըրսթի կայանը: Այս երրորդ ճամբորդութիւնն է որ կը կատարէ ցէփլինը դէպի Ամերիկա: Առաջինը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՇՐՋԱՆԷՆ 45,000 ՀՈԳԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ

Պոլսոյ Թուրք Թերթերուն մէջ կը կարդանք.—

Կարմիր Մահիկի քննիչներէն մաղլուլ պէյ, ծիի շրջանը քննելէ վերջ Տրապիզոն անցած եւ հետեւեալը յայտարարած է իր քննութեան մասին.

—Ծիի ադէտի մասին մինչեւ հիմա տրուած տեղեկութիւնները հարեւանցի եղած են: Ես անձամբ շրջեցայ, բայց քիչ մը տեղ միայն կրցայ յառաջանալ, որովհետեւ ծի գաւառակէն վեր հազիւ քանի մը ժամ կարելի է բարձրանալ, մինչդեռ ադէտին մեծագոյն մասը վերերը պատահած է: Ծիի բադդատմամբ, Բիգէի եւ Սիւրմէնէի կորուստները բան մը չեն: Այս շրջանակներուն մէջ պատահած վնասը անկարեւոր ցոյց տալու համար չէ որ կ'ըսեմ, բայց ծիի մէջ տիրող դժբախտութիւնը խելքէ միտքէ վեր բան մըն է: Ոչ թէ քսան կամ երեսուն հազար, այլ 45,000 հոգի, լեռներու եւ դաշտերու մէջ ցրուած, օգնութիւն կը սպասեն:

«Ծիի մէջ անձամբ, անուններով ստուգեցի 124 մեռած եւ 61 կորսուած: Ամբողջութեամբ փլած են 800 տուներ եւ 1200 ալ կիսափուլ վիճակ ունին: Բերքերն ալ 100ին 80 ոչնչացած են: Պէտք չէ որ աղէտեալ բնակչութիւնը գետեղուի Մաչքայի անդրնին կողմը, այլ փոխադրուի բաբերդի եւ Սպերի դաշտերուն վրայ:

Միւս կողմէ, երկրագործական տնօրէնութեան տրուած պաշտօնական հաղորդագրութեան համաձայն, 100 քիլոմեդր տարածութեամբ գետնի վրայ 180 անձ եւ 235 կենդանի կորսուած եւ բերքն ալ 100ին 80 համեմատութեամբ վնասուած է:

*** Տրապիզոնի թերթերը կը գրեն թէ ծիի շրջանին մէջ ընդամէնը 8480 հոգի կորսուած է: Ադէտէն վերջ, աւազակախումբերը սկսած են ասպատակել բիզէի գիւղերուն մէջ. ասոնց դէմ ոստիկան զօրաց ջոկատներ դրկուած եւ աւազակներէն մէկ մասը բռնուած են:

ՆԱԻԱՅԻՆ ՄԵԾ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Օսմանտի (պելճիքա) նաւահանգիստին մէջ կիրակի օր պատահեցաւ նաւային արկած մը, որ մեծ յուզում առաջ բերաւ ամբողջ քաղաքին մէջ: *Ժոզէֆ Դ.* զբօսանաւը ծովային պտոյտէ մը կը դառնար եւ կը պատրաստուէր նաւամատոյց մօտենալ, ջրանցքին մէջտեղը, երբ ուրիշ զբօսանաւ մը, որ շոգեպինդ կը յառաջանար դէպի բաց ծով, անոր զարնուեցաւ ուժգնօրէն: *Ժոզէֆ Դ.* քանի մը վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ: Ճամբորդները, որոնց թիւը որոշ չէ, բոլորն ալ ծով թափեցան: Զբօսանաւը եւ օգնութեան փութացող բազմաթիւ նաւակներ ազատեցին նաւաբեկեալները. մեծ մասը, 23 հոգին վիրաւորուած վիճակի մէջ:

Խեղդուեցան 5 հոգի, որոնց դիակները գտնուեցան երկար փնտռտուքներէ յետոյ: Խեղդուողներէն երկուքը՝ ուժ տարեկան մանուկներ՝ իրար փաթթուած էին, մեռնողներուն մէջ են ուրիշ երկու երախաներ, չորս կիներ եւ այր մը: Փնտռտուքներու պատճառ գտնուեցան նաեւ դիակները երկու աղջնակներու, սակայն կը կարծուի թէ անոնք նախապէս խեղդուած են:

Ժոզէֆ Դ. 50 55 ճամբորդ միայն կրնար առնել, սակայն կ'ըսուի թէ նաւապետը 60 100 հոգի առած էր այդ օրը: Քննութիւնները կը շարունակուին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՄԱՍԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ ՕՐԳԱՆ

ՀԿԿ Գավառամասի Կազմակերպական բյուրոյի նիստը՝ 1930 թ. մարտի 4-ին

Նիստը բացում է ընկ. Ա. Ա.

Ընկ. Ա. Ա. — Ընկերներ, մենք հրավիրել ենք մեր նիստը՝ քննելու համար մի շարք կազմակերպական հարցեր, որոնք ներկայացնում են մեծ նշանակություն մեր կազմակերպությունների համար։ Մեր առաջին հարցը, որ մենք պետք է քննենք, Ղարաքիլիսայի կազմակերպության գործերի մասին է։ Ղարաքիլիսայի կազմակերպությունը մեր ամենամեծ կազմակերպություններից մեկն է։ Նրա անդամների թիվը հասնում է 870-ի։ Ղարաքիլիսայի կազմակերպությունը ունի մի շարք առաջավոր ջոկատներ, որոնք ակտիվ մասնակցություն են ունեցել մեր կուսակցական կյանքի բոլոր կարևոր հարցերի լուծման գործում։ Բայց միևնույն ժամանակ Ղարաքիլիսայի կազմակերպությունը ունի մի շարք թերություններ, որոնք անհրաժեշտ է վերացնել։ Ղարաքիլիսայի կազմակերպության մեջ ցրտերի ժամանակ մեծ թափ է ստացել անդամավճարների հավաքումը։ Ղարաքիլիսայի կազմակերպությունը ունի 1200-ից ավելի անդամավճարներ, որոնք ամսական մեծ գումար են կազմում։ Ղարաքիլիսայի կազմակերպության ղեկավարությունը ոչ միայն չի կարողանում ճիշտ կազմակերպել անդամավճարների հավաքումը, այլև ինքն է ստեղծում այդ գործի շուրջ անհարկի աղմուկ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած խորհրդ. թերթերէն)

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Մեծ հոգ կը տարուի առողջապահական գործը գնելու համար ամուր հիմերու վրայ։ Ներկայ տարեշրջանին այս նպատակին յատկացուած է 3,250,000ր։ Ներկայիս գործող հիւանդանոցներու թիւն է երեսուն, 982 մահճակալներով։ Բացի ժողովրդական զանազան գարմանատուններէ, բացուած են նաեւ 2 սանատորիումներ։ պետութեան հաշուոյն կը գործեն 3 հարիւր բժիշկներ, հարիւր բուժակներ. 70 մանկաբարձուհի. 170 գեղութեան քոյրեր եւ 85 հարիւր ալ հիւանդապահներ։

Ժողովուրդին սորվեցնելու համար առողջապահական ծանօթութիւններ, 1927ին, Հայաստանի զանազան գիւղերուն եւ քաղաքներուն մէջ գրուած են 4935 զրոյցներ, 282,570 ունկդիրներու առջեւ։ Ցուցուկ սրսկումներու եւ ներարկումներու միջոցով կ'աշխատի առջքն առնել տարափոխիկ հիւանդութիւններու։ Ընդհակ տարի կեդրոնական դէմ պատրաստուած են 100 հազար մանուկներ եւ այդ կերպով առջքն առնուած է նոյնքան հիւանդութիւններու։ Ուժ կը տրուի նաեւ մարմնակրթանքին։

ԳՈՐԾԱՒՈՂԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Գործադրկութեան դէմ պայքարելու նպատակով, Աշխ. Գործադարութիւնը ձեռնարկած է հետեւեալ միջոցներուն։ Երեւանի Բուսաբանական պարտէզի կառուցման աշխատանքներուն համար յատկացուած է 300 րուբլի։ Հոն պիտի աշխատին 60 բանուորներ։ Լենինականի մարզադաշտին կառուցման համար կ'աշխատին 60 բանուորներ։ Գարաքիլիսէի փոզոներու յատակագծման եւ սալարկման համար յատկացուած է երկու հազար րուբլի։ Էջմիածնի մէջ, նոր զբօսավայր կառուցանելու աշխատանքներուն 850 բ։ Մեծաւոր աշխատանքներով զբաղող եւ ներկայիս գործազուրկ եղողներուն աշխատանք հայթայթելու համար երեւանի եւ Լենինականի պետական մատակարարման մէջ գտնուող հիմնարկներուն յատկացուած է 1800 բ։

Երեւանի մէջ բացուած են գրագրական դասընթացքներ, կազմակերպուած է նաեւ մեքենագրուհիներու գրասենեակ, ինչպէս նաեւ ինքնաշարժ քանեգնելու դասընթացքներ, որոնց կը հետեւին 50 հոգիներ։ Շինարարական տարբեր բանուորներ պատրաստելու համար բացուած դասընթացքները աւարտած են 150 հոգի, որոնք այժմ կ'աշխատին շինութիւններու մէջ։

Գործազուրկներու հանրակառներու նորոգման եւ այլ նպատակներու համար, այս տարի յատկացուած է չորս հարիւր բուբ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Երկրիդ գործավարութիւնը կազմած է գիտական արշաւախումբ մը մեկնած էր Նոր Պայազիտ եւ Ալագոզ-Ռամպակ գաւառները. մասնաւորապէս ուսումնասիրելու եւ տեղագօտեպնելու արօտները, անոնց պաշարը, բուսականութիւնը եւ օգտագործելու եղանակները։ Պիտի հիմնուին փորձի արօտավայրեր, ուր պիտի մշակուին տեր, եւլն. Ուսումնասիրութիւնը պիտի տեւէ 3 տարի։ Իսկ յաւարտ տարի պիտի ուսումնասիրին Հայաստանի ճագած գաւառները։

Ընդհանրին համաձայն, պիտի հաստատուին գործնական միջոցներ, արելաւելու համար արօտները, որոնք ինչպէս գոյց կուտան գարդ տարուած քննութիւնները, տարեկան կը քաւքաւուին։

ՀԵՌԱՒՈՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՆԻՄ. ՈՐՈՆՔ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷԿ ԱՆԿԻՒՆԸ ԻՆԿԱՇ. ԵՒ ԱՇԽԱՐՀՔԷՆ ԿՏՐՈՒԱՇ. ԿԱՐՕՏԸ ԿԸ ՔԱՇԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍՔԻ ՈՒ ԳԻՐԻ։

ՄԻՏՔԷԴ ԶԱՇՅՆԻՐ «ՅԱՌԱՋ» ՄԸ ՆՈՒԻՐԵԼ։

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԼՐԱԳԻՐԸ

Մենք կը կարծենք թէ տպագրութիւնը կիւթէնպէրկիգործն է։ Իրականին մէջ, ուրիշ շատ մը բաներու կարգին, ան ալ գործն է Չինացիներուն։

400ին (ք. Ց.) Եւրոպան ողողուած էր արիւնով։ Այդ շրջանին լոյս տեսած է առաջին լրագիրը «Ցինկ-Պաօ»։ Չինաստանի մէջ կան այլ հրատարակութիւններ, որոնք 1000—1400 տարիներու հնութիւն ունին։ Չինացիները կը հեգնեն մեզ, երբ կիւթէնպէրկի անունը կը տրուի։ Ընդ. չինած են փայտէ գիրեր։

Դեռ առաջին օրերուն «Ցինկ-Պաօ»ն ունեցած է լուրջ մրցակից մը՝ «Քին-Փօ»ն, որ Հոկտ. 10րդ դարուն շաբաթաթերթի կը վերածուի եւ 1030ին՝ կ'ըլլայ օրաթերթ։ Բայց այնքան շատցած է սպառումը, որ օրական երեք հրատարակութիւն ունեցած է։

Հետաքրքրական է նաեւ այն որ գունաւոր հրատարակութիւնն ալ Չինացիներու գործն է եղած, «Քին Փօ»ը առատն կը հրատարակուէր դեղին գոյնով, կէս օրին ճերմակ, իսկ երեկոյեան՝ կապոյտ։

Չինական թերթերը արտասովոր ներդաշնակութիւն մը եւ յարատեւութիւն ունեցած են։ Ընդ. կը հպարտանան իրենց դարաւոր անփոփոխութեամբ։ Ընթերցողներ չափազանց կը յարգեն լրագիրները՝ հոն բնաւ երեւան չեն գար հանրային ցասում, գոյց, խմբագրատուններու վրայ յարձակում եւն։

Դարեր առաջ չինական թերթերը չէին զբաղեր կառավարականութեամբ, քաղաք. հարցերով։ Հետզհետէ տեղ տրուած է եւ այդ ճիւղին, բայց շատ հանդարտ ոճով մը։ Ընդ. գոյց տուին նաեւ ջերմ հայրենասիրութիւն, առջնորդուած այն համոզումով թէ չկայ աշխարհի վրայ չինականէն աւելի բարձր քաղաքակրթութիւն մը։ Համաշխարհային պատերազմէն, որու հետեւանքով ան ժառանգեց բազմահազար որբեր եւ անօգնական գաղթականութիւն, որը մինչեւ այսօր իր թշուառ գոյութիւնը կը քաշքշէ պաղեստինի, Սուրիայի, Իրաքի, Յունաստանի եւ Ֆրանսայի մէջ, չի կարող անտարբեր մնալ պատերազմի նոր եւ ամենաահաւոր վըտանգի առջեւ, որուն նպատակն է հիմնայատակ կործանել այն ամէնը ինչ որ մեր աշխատաւոր ընկերները կառուցին Խորհրդային Միութեան եւ Խորհրդ. Հայաստանի մէջ։ Այս պատերազմը ոչ միայն կը սպառնայ Խորհրդային Հայաստանի խաղաղ զարգացման եւ անընդհատ վերելքին, այլեւ կը սպառնայ միջազգային բանուորութեան եւ Հայ գաղթականութեան։ Միջազգային իմպերիալիստները պիտի աշխատին դաշնակներու եւ բարեգործականներու միջոցով թնդանօթի ժիս ծառայեցնել անոնցմէ ամէնէն երիտասարդներն ու կենսունակները, ի ժասն ուրի չափահաս որբերը, իսկ նոր համաճարակներու եւ սովերու զոհ դարձնել մնացածը։

Հայ աշխատաւորութիւնը արտասահմանի մէջ ոչ միայն պէտք չէ լսէ դաշնակ բարեգործական բանուորագաւ առաջնորդներուն, այլեւ դրական օրէն պէտք է կանգնի Խորհրդային միութեան եւ Խորհրդ. Հայաստանի պաշտպանութեան գծին վրայ։

Ընկերնե՛ր, դէպի Օգոստոս 1ի ցոյցերը։

Գործիքները վար դրէք ձեր աշխատանոցներու եւ գործարաններու միւս ընկերներուն հետ ժամը դին եւ մասնակցեցէք ցոյցերուն։

Պաշտպանեցէ՛ք Խորհրդային Հայրենիքը»։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻՆ ԿԸ ՓՆՆԵՆ

Ցնտեսական բարձրագոյն ժողովի անդամները Տրապիզոն մեկնեցան, քննական ճամբորդութեան համար։ Քննութիւնները Տրապիզոնէն պիտի սկսին, յետոյ կարգով պիտի հանդիպին Սրտոն, Օրտու եւ Սամսոն։ Քննութեանց նպատակն է որոշել թէ ո՞ր շրջանները կը յարմարին երկրագործութեան եւ ճարտարարուեստի եւ թէ ո՞ր նիւթերուն արտադրութիւնը գարգացնելու է։

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԱՐՁԱՆԸ

Մ. Քէմալի կիսանդրին շինելու համար վերջերս Փարիզի Թուրք դեսպանին կողմէ մրցում մը բացուած էր, որուն մասնակցող արուեստագէտներուն մէջէն առաջնութիւնը շահած է 25 տարեկան հելլէն արձանագործ մը՝ Եորկի Մալթէզիս։ Քննիչ մարմինը, որ ֆրանսագի յայտնի արուեստագէտներէ կազմուած էր, միաձայնութեամբ առաջին հրաշակած է եւ մրցանակի արժանի նկատած երիտասարդ հելլէնին շինած կիսանդրին, որ ամէնէն արտայայտիչն է եւ աւելի շատ կը նմանի Մ. Քեմալի։

Այս առթիւ «Ազգամ» կը գրէ.— «Հելլէնի մը յաջողութեան մէջ զարմանալիք ոչ մէկ բան կայ։ Թուրք արուեստագէտ մասնակցած չըլլալով մրցումին, բոլոր օտարականներուն մէջ ամէնէն աւելի Հելլէնը կրնար Թուրքիոյ Հանր. նախագահը լաւ կերպով ճանչնալ ու ղգալ։ Որովհետեւ Թուրքին զգացած յարգանքի, գնհունակութեան, երախտագիտութեան ու սիրոյ զգացումները որքան զօրաւոր են, նոյնքան ուժգին են նաեւ Հելլէններուն զգացած զարմանքի ու սարսափի զգացումները։ Դրական կամ բացասական զգացումներն են որոնք արուեստի գործերու մէջ մեծ ազդեցութիւն կը կատարեն»։

ԻԶՄԻՒԻ ՄԵԾ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

Իզմիրի զօրանոցին առջեւի հրապարակին վրայ գտնուած աշտարակը, որ երկրաշարժէն վնասուած էր, սկսած են նորոգել։ Ցեղային Թաղապետութիւնը որոշած է միշտ աշտարակին վրայ զետեղել ժամացոյցի զանգակ մը որուն ձայնը քսան քիլոմեթր հեռուէն լսուի։ Այս զանգակը ատենօք ռուս ցարը նուիրած է Ա. Յ. Սոֆիայի եկեղեցիին, ծանրութիւնն է մէկ թոն եւ մետաղի խառնուրդին մէջ մէկուկէս օխա ոսկի կը գտնուի։

Զանգակը աշտարակին գագաթը գետեղելու համար, աշտարակին կէսը պիտի փլցուի եւ զետ՝ զուտէն վերջ պիտի նորոգուի։

500 ԹՈՒՐՔ ՈՒՍԱՆՈՂ ԴԷՊԻ ԵՒՐՈՊԱ

Եւրոպա ղրկուած ուսանողներուն թիւը հինգ հարիւրի կը հասնի։ Ընդհանրապէս երկու հարիւրը կըրթական, միւսներն ալ տնտեսական գործավարութեան կողմէ ղրկուած են։ Նոր տարեշրջանին բաւական թիւով լիսէի շրջանաւարտներ ալ պիտի ղրկուին։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՅԻՐ ՈՒ ՅԱՆ ՀԱՅԵՐ ԱԼՃԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՊԼԻՏՑԻՆ (Ալժերիա) կը գրեն մեզի—

Հոս մօտաւորապէս 15 ընտանիք եւ մաս մըն ալ առանձին երիտասարդութիւն կայ, ընդ. ամէնը 45-50 հոգի, (միայն պլիտայի մէջ)։ 20ի մօտ երկսեռ մանուկներ Ֆրանս. դպրոց կ'երթան։ Ազգային ոեւէ կազմակերպութիւն չկայ ոչ ալ յոյս կազմակերպելու։ Մէկը միւսին հետ խնդիր ունի։ Նիւթական տեսակէտով լաւ են։ կայ մեծ նպարավաճառի խանութ մը (թորոսհան) մետաքսեղէնի գործարան մը, երեք օսկերիչի եւ երկու կօշկակարի խանութներ, չորս շրջուն լուսանկարիչ երկու հագուստեղէնի խանութ եւ քանի մը շրջուն վաճառորդներ։

Գողթակից

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Հայրենակից. Միութիւններէն առաջ, քանի մը տեսակ Միութիւններ կային որոնք իրարուետեւէ ժարեցան։ 1924ի ընթացքին ոչ մէկ հայրենակցական Միութիւն կար, որովհետեւ գաղութը դեռ ստուարացած չէր, եւ ամէն օր ամէն տեղէ նոր ընտանիքներ կուգային։ Ու վերջապէս ապրուստի հոգը կար։

Այսօր ունինք 5000ի մօտեցող հայութիւն մը, ճիւղաւորուած բազմաթիւ Հայրենակցական Միութիւններով, որոնց իւրաքանչիւրը իր ծրագրին եւ կարողութեան համաձայն գործունէութիւններ ունեցած են։ Միութիւններու ծրագրին կարեւոր կէտերէն մէկն է օգնել նիւթապէս եւ բարոյապէս թշուառ ու անծանօթ հայրենակիցներուն։ Անգործութեան տարիներուն ուժ տուին այս գործին։ Իսկ հիմա՛յ Անգործութիւնը շատոնց անհետացած է եւ Հայրենակցականներուն շարքերը աւելի խտացած են։ Եւ քանի որ նիւթապէս ալ կարօտ չեն, ինչո՞ւ ձեռք ձեռքի չտան, կրթական գործին օգնելու։ Շնորհիւ կարմիր Խաչի եւ Ազգ. Միութեան Լանքերուն, յոյս ունինք որ այս տարի դրպրոց մը պիտի ունենանք։ Անշուշտ բոլոր Հայրենակց. Միութիւններն ալ իրենց աջակցութիւնը պիտի ընծայեն։

Ուրիշ առաջարկ մը.— Հայր. Միութիւնները պահեստի դուժարներ ունին։ Փոխանակ անշարժ պահելու զանոնք, կամ աւելորդ ծախքերու յատկացնելու, լաւ չէ՞ր ըլլար որ գործածէին իւրաքանչիւրը աղքատ ու ընդունակ պատանի մը դրկելու Ֆրանսական դպրոցները։ Այս տեսակ պարագաներուն մէջ Միութիւնէն դուրս մնացողներն ալ սիրայօժար իրենց նիւթական ու բարոյական մասնակցութիւնը կը բերէին։

Պահանջներ շատ կան, բայց ես երկուքը միայն մատնանշեցի։

Մ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՆԱՆՑ.— Շապին-Գարահիսարի Արիւնոտ Դաշտի Արձիւ Միութիւնը իր 4րդ. տարեդարձին առթիւ կազմակերպած էր դաշտահանդէս մը, որը տեղի ունեցաւ յուլիս 28ին, «Մալաթիէր»ի գեղատեսիլ անտառին մէջ և տաք մթնոլորտի մը տակ։ Առտուան ժամը 8ին արդէն ժողովուրդը սկսած էր օթօներով դալ եւ տեղեր գրաւել։ Կէս օրէ վերջ սկսաւ վիճակահանութիւնը, եւ տեղի ունեցան պատշաճ երգեր, պարեր եւայլն։ Ներկայ էր նաեւ հոգեւոր հովիւ Պսակ քահանան, որ գնահատեց Միութեանս անխոնջ աշխատանքները և պատուեց Շապին Գարահիսարի հերոսամարտը։ Իրիկուան մօտ տեղի ունեցաւ ամերիկեան աճուրդ մը, որմէ գոյացաւ 426 ֆրանքի գումար մը։

Քանի մը բուխ-սիրտ հայրենակիցներ այս առթիւ ալ ընծայեցին իրենց նիւթական աջակցութիւնը։

Իրիկուան ուշ ատեն ժողովուրդը սկսաւ ցրուիլ, իր հետ տանելով անուշ յիշատակներ, եւ խնդրելով որ յաճախ կրկնուին նման խնջոյքներ։

Վիճակահանութենէն շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 124, 417, 406, 17, 143, 32, 310, 460, 501, 44, 360։ Դիմել Ց. Հայրապետեանի, 24 rue Roufier. Վարչութիւն

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՄՈՒԻԼ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի Շրջանային վարչութիւնը իր ընտրութեան թուականէն մինչեւ այսօր մխիթարական ոչ մէկ գործունէութիւն տուաւ։

Այդ խոստումներով գործի ղլուխ եկող այս վարչութիւնը Փարիզի եւ շրջանի մասնաճիւղերուն ֆութպոլի եւ սկաուտական այնքան յաջող գործունէութիւնը ոչինչ համարելով, խոստացաւ պատմ.ժողովին աւելին ընել, մարզադաշտ գնել, գրասենեակ վարձել։ Հաստատ հաւատով յայտարարեցին թէ շատ մը հարուստներ նիւթական մեծ օժանդակութիւններ պիտի ընեն, գարկ տալու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջդիմութեան։

Խոստումներ եղան նոյնպէս թէ բոլոր մասնաճիւղերուն գործերը պիտի կանոնաւորուին, անդամներուն թիւը զգալապէս պիտի շատնայ եւ մեծ ուժ պիտի տրուի սկաուտական գործին։ Գալով ֆութպոլի գործին, վարչութիւնը խոստացաւ մասնաճիւղերու կարող ֆութպոլիստներէն կազմակերպել խառն զօրաւոր խումբ մը, որ ներկայացուիչ խումբը պիտի ըլլար փարիզի եւ շրջանի մասնաճիւղերուն եւ մրցումներ պիտի կատարէր օտար շրջանակներու հետ, U. G. Arménienne 1er անունով։

Դժբախտաբար, այս խոստումներէն ոչ մէկը իրականացաւ։ Նոյնիսկ չկրցան մարզական լանձնախումբը ընտրել, որպէսզի կարելի ըլլար գոնէ սկսած գործը յառաջ տանել. սկաուտական գործին պառակտումին բուն պատճառն ալ գարձեալ իր առած սխալ եւ անփորձ քայլերը եղած են։

Ո՛վ չպիտի ուզէր կրկին տեսնել Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի խումբերուն փայլուն յաղթանակները, սկաուտական արշաւները, եւ տարեկան ոդիմպիականները, որոնք իրական տպաւորութիւն կը պատճառէին բոլորիս։

Հաւատա՞նք թէ պիտի սթափին ու շարժին։

Գ. Գասապեան

ՎԱՆԱՆՑԻ ԳԱՅԼՈՒԿՆԵՐԸ

ՎԱՆԱՆՑ.— Կիրակի յուլիս 28ին ժամը 11ին Ռոման հասաւ մեր 15 հոգինոց խումբը։ Դիմաւորելու եկած էին Զ. Ե. Ո. միութեան վարչական կազմը՝ շատ սրտառուչ ընդունելութիւն մը ըրին Ռոմանի մեր հայրենակիցները, որուն հաստ պարտք կը զգամ իմ եւ գայլուկներուս շնորհակալութիւնը յայտնել հրապարակաւ։

Ռոմանցիները քաջալերեցին մեզ եւ մղեցին իրենց քաղաքին մէջ ալ կազմելու արիւնոտ խումբ մը, խմբապետութեամբ Տիկ. Պիլալեանի, որ սիրով ընդունեց աշխատիլ այս գեղեցիկ շարժման համար։

Կ'արժէ այժմէն շնորհաւորել երեք ծիծեռնակներն ու չորս գայլուկները։

Տ. Տուրպախ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹՈՒ օրկան Զ. Ե. Ո. միութեան, առաջին տարի թիւ 4, ճատը ձեռքէ 2 ֆր.։

ՋՈՒԱՐԹՆՈՑ. Ձոխ բովանդակութիւն, ճատը ձեռքէ 7 ֆր., արտասահման 10 ֆր.։

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂ, ԿԱՆԻ ՈՐ ԿԸ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը, ԻՆՉՈՒ ՉԵՍ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՐ ՈՒՐԻՇԻ ՄՐՆ ԱԼ։

տեղի ունեցաւ 1928 հոկտեմբեր 11ին, երբ քնութեան շղթայ-ղերծ բոլոր տարրերուն դէմ ճակատելէ վերջ, 111 ժամ եւ 38 վայրկեանէն հասաւ Լէյքհըրսթ, հոկտեմբեր 16ին: Երկրորդ փորձը, ինչպէս կը յիշուի, անյաջող անցաւ: 1929 մայիս 16ին Ֆրխտրիխսհաֆէնի կայանէն մեկնելէ յետոյ, ցեփլինը ստիպուեցաւ Սպանիոյ վրայէն ետ դառնալ՝ մեքենայի խանգարումին պատճառաւ եւ իջաւ Քիւէր-Փիէրքէօի կայանը, Թուլոնի մօտ:

Երկրորդ ճամբորդութիւնը ամէնէն յաջողն եղաւ: Օգոստոս 1ի հինգշաբթի առաւօտ ժամը 3.30ին ճամբայ ելլելէ յետոյ, նախապէս որոշուած յատակագծին հետեւեցաւ կանոնաւորաբար: Օդը շատ նպաստաւոր էր առաջին երկու օրերուն: Շաբաթ եւ կիրակի փոթորիկի հանդիպեցաւ ովկիանոսին վրայ եւ ստիպուեցաւ տեղ տեղ շեղիլ իր ուղեգիծէն: Կ'ուզէր Ֆիլատելֆիոյ վրայէն թռիլ, սակայն օդին պատճառաւ ուղղուեցաւ շիտակ դէպի Լէյքհըրսթ, ուր 200,000 հետաքրքիրներ և 50,000 ինքնաշարժներ կը սպասէին՝ ովկիանոսի հսկան ողջունելու համար:

Այս անգամ ցեփլինը կտրեց 5331 մղոն ճամբայ, փոխանակ 6,272ի, ինչպէս բրած էր առաջին ճամբորդութեան ատեն: Ինչպէս գրած էինք, ցեփլինին մէջ պահուրտած էր անծանօթ մը որ կը մերժէր անունը տալ եւ զոր գերման նաւորդները ստիպած էին աշխատիլ խոհանոցին մէջ:

Ամերիկայի ներգաղթի պաշտօնեաները ճշդեցին անոր ինքնութիւնը: Ձիշեալը կը կոչուի Ալպերթ Պուշքի, 17 տարեկան է եւ ծնած է Տիւսէլտորֆի մէջ. հացագործի աշկերտ է: Պատանին բացատրեց պաշտօնեաներուն թէ՝ Տիւսէլտորֆէն Ֆրիտրիխսհաֆէնի կայանէն մեկնելէ յետոյ, ցեփլինը ստիպուեցաւ Սպանիոյ վրայէն ետ դառնալ՝ մեքենայի խանգարումին պատճառաւ եւ իջաւ Քիւէր-Փիէրքէօի կայանը, Թուլոնի մօտ:

Մ. Քեմալ Պոլիս կ'երթայ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն օգոստոս 5 Թուականով.—

Հանրապետութեան նախագահ Մուսթաֆա Քէմալ փաշա այսօր ճամբայ կ'ելլէ դէպի Պոլիս, արձակուրդը անցընելու համար:

Երկու օր առաջ Պոլիս մեկնեցաւ իր անձնական պահակախումբէն չորկատ մը:

Ռուսաբուրժ առեւտրական դաշնագիր

Էնկիւրի, 5 օգոստոս.— Մոսկուայի Թուրք դեսպան Հիւսէյին Րաղըպ պէյ երէկ Մոսկուա մեկնեցաւ, իբրեւ պետ Թուրք պատուիրակութեան մը, որ բանակցութիւններ պիտի կատարէ խորհրդային կառավարութեան հետ — առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար:

Միւս պատուիրակները պիտի նշանակուին մօտ օրէն:

Քավալայի հաւատացեալներուն կոիւը

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— Քավալայի մէջ կոիւ մը ծագեցաւ ոստիկանութեան եւ համախնամարներուն միջեւ, որոնք հակառակ ոստիկանական արգելքին, հաւաքոյթ մը կազմակերպած էին՝ լսելու համար Մանէթթօ քաղաքի թաղապետական խորհրդականի համակրավար թեկնածուն:

Քանի մը գործաւորներ թեթեւօրէն վիրաւորուեցան:

Ընտրութեանց առաջին արդիւնքները ցոյց կուտան թէ վէնիզէլոսի կուսակիցները մեծամասնութիւն դահած են (25ի վրայ 19): Պիրէոնի, Փաթրասի եւ Նաւփլէայի մէջ ընտրուեցան վէնիզէլոսեաններ. Սելանիկի մէջ ընտրուեցաւ հակավէնիզէլոսեան Մանաս: Աթէնքի արդիւնքը յայտնի չէ դեռ:

Արկոսի մէջ կարգը վերահաստատուեցաւ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աթէնք, 4 օգոստոս.— Թաղապետական ընտրութիւնները ամբողջ երկրին մէջ տեղի ունեցան խաղաղ կերպով, բացի Արկոսէ՝ ուր կոիւ մը ծագեցաւ երկու կուսակցութեանց միջեւ: Զոհերուն թիւը յայտնի չէ: Արկոսի ոստիկանութիւնը պիտի զօրացուի շուտով:

Պուլկարեւաբերպ վէճը

Պելկրատի թերթերը կը հրատարակեն պատճէնը այն ծանուցագրին, որ պուլկար կառավարութեան յանձնուեցաւ Սոֆիայի սերպ դեսպան Նցէիչի կողմէ եւ որով լուսաբանութիւններ կը պահանջուին պուլկար կառավարութենէն՝ վերջերս Սոպրանիէի քուէարկած ընդհ. ներման օրէնքի մասին (որմէ օգտուեցան նախկին վարչապետ Ռատոսլովոֆ եւ ուրիշներ):

Ծանուցագիրը նախ կը շեշտէ թէ Եուկոսլաւիա հրաժարած է պատերազմի յանցաւորները պահանջելու իրաւունքէն եւ հաւանած որ անոնք դատուին պուլկար դատարաններու կողմէ, թէ պուլկար կառավարութիւնը հաւաստիք տուած է որ պուլկար ժողովուրդը համամիտ չէր անոնց, որոնց գործողութեանց անհրաժեշտութիւնները, ո՛չ ալ պատերազմի մասնաւոր մտայնութիւնը:

Պելկրատի կառավարութիւնը չպիտի միջամտէր, եթէ խընդրոյ առարկայ չըլլային մարդիկ՝ որոնք բացէ ի բաց բռնաբարած են միջազգային իրաւունքը եւ գործած ոճիրներ, զորս կ'այպանէ ամբողջ աշխարհ:

Ծանուցագիրը յետոյ կը լիշէ թէ՝ ինչպէս պուլկար բանակի վերին հրամանատար զօր. Եէքով 1915 հոկտեմբեր 15ին հրամայեց ջարդել բոլոր մտաւորականները,- քահանայ,ուսուցիչ, փաստաբան, պաշտօնեայ, որոնք կը գտնուէին գրաւուած սերպ հողամասին վրայ:

Ընդհանուր ներում մը, որմէ պիտի օգտուին այս կարգի ոճրագործներ, հակառակ է Նէոյեիի դաշնագրին 118րդ եւ 120րդ յօդուածներուն:

Պուլկարիոյ պատասխանին սպասելով, Պելկրատի քաղաքական շրջանակները վերապահ են կառավարութեան այս խնդրին տալիք հետեւանքին մասին:

Ապստամբութիւն բանտի մէջ

Վարշաւայէն կը հեռագրեն.—

Լուպլինի բանտին մէջ ապստամբութիւն մը ծագեցաւ: Շուրջ 600 բանտարկեալներ, մեծ մասամբ քաղաքական յանցաւորներ, մերժեցին իրենց խուցերը դառնալ եւ պատնէշներ կանգնելէ վերջ, քարերով սկսան ռմբակոծել պահակները:

Հապճեպով օգնութեան կանչուեցան հրշէջները, որոնք ջուրի խողովակները ուղղեցին բանտարկեալներուն վրայ՝ անոնց տաքցած գլուխները զովացնելու համար: Միւս կողմէ պահակներն ալ կրակ բացին անոնց վրայ՝ սպաննելով մէկ հոգի եւ վիրաւորելով քանի մը ուրիշ բանտարկեալներ: Ի վերջոյ կարգը վերահաստատուեցաւ:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Յ. Դ. ԾՐԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, République ի սրահը: կը խօսի փարիզէն եկած ընկ. Ս.: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՀԱՆԴԷՍ-ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ի յիշատակ ցարօնի հերոսական կռիւներու եւ մեծ նահատակներու

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տ. Տուրուբերան Հայրենակցական

Միութեան կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին կարտէն Փարքի մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՁՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (վ. ԼԻՎԻՆՍԿԻ)

Թարգմ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ (Մատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)

ՅՐԱՆՍԱ եւ իր ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՖՐԱՆԿ

Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Ց. Դ.

Լիոնի շրջ. կոմիտէի դասախօսական-վիճաբանական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin սրճարանը: Նիւթ՝ Արփիար Արփիարեանի «Կարմիր ժամուց»ը: կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները: Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին:

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin:

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը վաղը ժամը 8.30ին Դրաղարանի սրահը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք բարեկամներու, ազգականներու եւ հայրենակիցներու որոնք անձամբ, նամակաւ կամ հեռագրաւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին մեր սիրեցեալ կնոջ, քրոջ, քեռիին, հօրաքրոջ եւ սանամօր, Տիկ. ՄԱՐԻԱՆ ՆԱՃԱՐԵԱՆԻ (Խարբերդ, Մորինեակցի) տխուր ժահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 24 յուլիս 1929, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ:

Սգակիր ամուսինը՝ Մելքոն կիրակոսեան, քոյրը՝ Նուարդ Տէր Ալիքսանեան, քեռայրը՝ Ղազար Տէր Ալիքսանեան, Եղբօր աղջիկը՝ Օր. Լուիզա Նաճարեան, կնքահայրը եւ կնքամայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Շահպազեան:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուա Քոլոնպի սկաուտները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սկաուտ ընկերոջ ԵՍԱՅԻ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆի, 15 տարեկան ծաղիկ հասակի մէջ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 1 օգոստոս Հինգշաբթի առաւօտ Անիէռի մէջ:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆ Ք

Վիլֆռանշ, Ա. Ղ.— 70:
Վիլֆռանշ, Յ. Ե.— 70:
Վիլֆռանշ, Յ. Թ.— 50:
Վիէրզոնվիլ, Կ. Վ.— 70:
Մարսէյլ, Ս. Ա.— 70:
Լիոն, Քէնտ.— 200:
Պէյրութ, Գործ.— Սահ.— 175:
Թաւրիզ, Գործ. Մ.— 500:
Մարսէյլ. Տքթ. Կ. Շ.— 140:
Փարիզ, Մ. Պ.— 50:
Մէրինեաք, Վ. Պ.— 35:
Քլամառ, Մ. Ա.— 70:
Մարսէյլ, Գործ.— 750:
Մարսէյլ, Գ. Պ.— 210:
Նիւ Եորք, Լ. Վ.— 75:
Մարսէյլ, Ա. Ա.— 70:
Լա Սէյն Սիւռ Մէր, Յ. Պ.— 35:
Վալանս, Մ. Կ.— 10:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Սէնի ափին՝ իր աքանչելի դիրքով, գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է: Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկիոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով:

Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'աւանդուին ֆրանսերէն, անգլիերէն, իտալերէն լեզուները: Մասնաւոր խնամք կը տարուի առողջ շահերուն մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման. ունի Foot Ball, Tennis, Volly-Ball, Basket-Ball եւ Արիներու ազատին խաղեր:

Կ'ընդունուին 10.14 տարեկան քաջառողջ եւ ուսման ընդունակ աշակերտներ:

Արձանագրութեանց շրջանը բացուած է եւ կը տեւէ մինչեւ սեպտեմբեր 30:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի յայտագիր - կանոնագիրը:

վարչութիւն

Հասցէ՝ Direction du Collège Arménien Samuel Moorat, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.)

ՕՐԱԹ. ԱՍԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart (Բոշըշուառ) Մէթրօ Cadet և Anvers

Թոքերու, ստամոքսի, լեարդի եւ աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին վէներական եւ մորթի հիւանդութեանց ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ ոսկորի, ջղային, արեան հիւանդութիւնները եւ յոդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

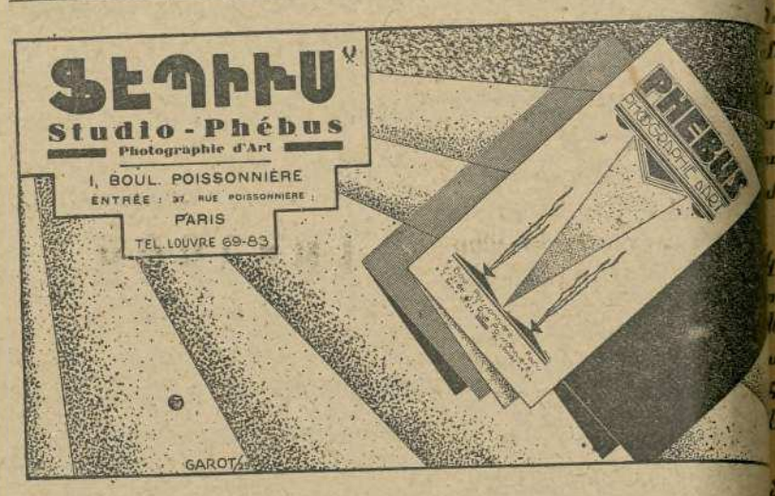
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայ. ընտանեաց ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլճիկը (4/7 էջ) 30, Իմ Ընկեր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տ... բադրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ո... աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթման եւ Աատոը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) Պահկամպ հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուավէպը 3, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կապիկը 3, Մագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վէպ պորտի ժառանգ Ծացած մնտուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազահան 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զարխապ երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զօր. Անդրանիկի, Ա. Մխանիկեա Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.):

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les Moulineaux (Seine), France.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՕՐԱԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատուար: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,*

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՐ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Ականատես մէջ «ցառաջ» կը ծախուի 172 Rue des Bourguignons:

Կ'ուզուին լաւ գործա... հիներ իր... տան մէջ կարելու համար՝ ilou. քոնֆէքսիոն, ժերսէ, կայանալ՝ նժոյշներով, 8—10' COLAR, 33 Rue du part. Paris (14e), *Մէթրօ փառնաս:*

Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վէլիթ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիւի էնվալիտ կայարանէն լիգի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը: ստանձնէ չափի վրայ պրանքներ: կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ: խնամուի տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: բնակողներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայացնել համար իրենց բնակարանը:

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆ

Հացագործ LA GARDE 1 Rue St. Lazare, PARIS Téléphone-Trudaine 95...

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. W...

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉD... 208bis, Rue Lafayette Par...

Le Gérant: E. SOUVI...

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

7 AOUT 1929

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1027

ՏՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐ ԲՈՅՆ ՄԸ ԵԻՍ, ՁԱՐԱՀԱՏ

Օգոստոս 2ին հրատարակեցինք Մարսէյլի վասպուրականցիներու Հայր. Միութեան կոչը՝ Մուսուլի մէջ նոր բոյն մը հաստատելու մասին։

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, Միջազգեթքի կառավարութիւնը պետական հողեր տրամադրած է Սիլիվանի շրջանին մէջ, Նահր-էլ-Օմարի գաղթականները տեղաւորելու համար։ Կառավարութիւնը ուրիշ ո՛ր եւ է աջակցութիւն չստանձնած։ Գաղթականները իրենց միջոցներով պիտի երթան հասնին, եւ հողերը տրամադրուած գիւղերուն մէջ, տնակներ շինելով եւ տարածին տրամադրուած գիւղատնտեսական վարպետութիւնները սորվելով՝ իրականին մէջ, շատ քիչեր միջոց ունին եւ կարողանան կարճ ատեն մէջ հանրային աջակցութեան։

Ձիշդ ատոր համար ալ, արդէն հանգանակութեան ձեռնարկած են Տիէրոյթի (Մ. Նահանգներ) վասպուրականցիները, որոնց կոչի մասին գրած ենք ատենին։ Ամերիկահայ կարմիր Խաչն ալ ստանձնած է որոշ բաժին։ Իսկ Ֆրանսայի եւ ատ հարակից Եւրոպայի վասպուրականցիները շարժման մէջ դնելու համար, ահա իր կարգին գործի կը ձեռնարկէ Մարսէյլի Հայր. Միութիւնը։

Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը պարտք սեպեր է ծաղրել այս ձեռնարկը — «Կը փրկե՞ն թէ...»։ Ռամկավար ժանգոտութիւն է ծալապատիկ նստիլ եւ սմսեղուկ ծիծաղներ արձակել որ եւ է շարժումի հանդէպ։ Հեգնել ո՛ր եւ է ձեռնարկ որ աշխատանք, բարոյական եւ նիւթական զոհողութիւն կը պահանջէ, որ կրնայ խանգարել իրենց քունը։ «Բան մը չընելու» քաղաքականութիւն. կացութեան մը պահանջները չհասկնալու, տքնելու եւ գործ արտադրելու անկարողութիւն, տգիտութիւն։

— Ինչո՞ւ Հայաստան չեն ուզեր գաղթականները։ Ի՞նչ տարբերութիւն կայ Նահր էլ Օմարի եւ Մուսուլի միջեւ։ Ինչո՞ւ դրամ կը վատնուի օտար հողի վրայ, եւն։

Այս քանի մը խօսքերուն մէջ կ'ամփոփուի ռամկավարներուն իմաստութիւնը։ Սովորական կաղապարներ, որոնք տեղի անտեղի կը գործածուին, կը բաւէ որ չստիպուին մատ մատի զարնելու։

Եւ հիմա հարկ է բացատրել այս բանգէտներուն — որժ-քախտաբար վանեցիներ — թէ իրենց չափ խելք ու սիրտ ունին այս ծրագրին կուսակիցներն ալ, մանաւանդ անոնք որ տեղին վրայ կը գտնուին եւ տարագիրներու ճակատագիրը կը վարեն 1918էն վեր։

Վանի ծանօթ նահանջէն յետոյ, այս տարագիրները, որոնք նախապէս Պաքուպա խնուած էին, կէս առ կէս պակսեցան Հիւանդութիւններու կամ տեղափոխութիւններու հետեւանքով։ Մաս մը Հայաստան փոխադրուեցաւ, ժանրակրկիտ սակարկութիւններէ յետոյ։ Մնացածը դատապարտուած էր հալելու հրակէզ անապատին մէջ։ Ձեռնարկներ եղան գանոնք ալ փոխադրելու Հայաստան։ Բանակցութիւններ, խոստումներ, պաշտօնական հաւանութիւն, դրամական աջակցութիւններ,— եւ յանկարծ, անցեալ տարի, անցագրի վճռական մերժում երեւան։ Գաղթականներու կոմիտէն հազար քարի զարկաւ գլուխը. Հայաստան չկամ, անգլիական կառավարութիւնը՝ նոյնպէս։ Իսկ անգործութիւնը, թշուառութիւնն ու համաճարակները կը սպառնային անճիտել վերջին մնացորդը։

Եւ ահա լոյսի շող մը,— Միջազգեթքի կառավարութեան առաջարկը՝ հող տրամադրելու եւ գանոնք հողին կապելու, յարմար միջավայրի մը, վասպուրականի սահմանին վրայ։ Ձիշդ այնպէս ինչպէս Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ, ուր 40,000 գաղթականներ աւետաբեր լուրի մը կը սպասեն հայրենիքէն, վրաններու տակ, շրջապատուած թիթեղներով եւ տախտակներով։

Ճարահատ ելք մը, որ ոչ մէկու սրտին կը խօսի, աւելի պակաս՝ վանեցիներու սրտին, եւ որուն, սակայն, ուժ տալու պարտաւոր ենք բոլորս ալ։ Երբ ցանկային կը խուսափի ձեռքէդ, հակառակ բոլոր ջանքերուդ, ինչո՞ւ չհետապնդես կարելին։ Մեր այսօրուան կացութեան մէջ, կենսական է ոչ թէ օրը իրիկուն ընել բաղձանքներով, այլ փնտռել-գտնել նուազագոյն չարիքը՝ ցիրուցան համբաւքները ֆիզիքապէս, բարոյապէս եւ անտեսապէս կանգուն պահելու համար։ Նահր-էլ-Օմարի քանի մը հազար տարագիրներն ալ, մեծ մասով գիւղացիներ եւ հողագործներ են, եւ հողին կապուելով միայն կրնան փրկուիլ։

Արդ, երբ հողը գտեր ենք, երբ մեզի միջոց կուտան 10—15 փելիկան գիւղեր նորոգելու, տուն-տեղ ըլլալու, հերկել-ցանելու, ոչ միայն բժամտութիւն, այլեւ ներգամտութիւն է ջուր պղտորել եւ շան քարոզ կարդալ։ Այն ալ փարիզի պողոտաներուն վրայ, կոնակը տուած աղա-փաշաներու, որոնք ոչ Նահր-էլ-Օմարը գիտեն, ոչ Մուսուլը, ոչ ալ վասպուրականը։

Ստիպուած ենք բոյն մը եւս շինել, ճարահատ, հեռաւոր Մուսուլի մէջ։ Եթէ հայրենիքի վարիչները քար կտրած են, այդ չի նշանակեր թէ մենք ալ տապանաքար պիտի շինենք ցիր ու ցան եւ անտէր բազմութիւններուն համար։

Շիտակ ճամբան բռնած է ինչպէս Ամերիկայի, նոյնպէս Մարսէյլի Հայրենակցական Միութիւնը, կանգնելով այս գործին գլուխը։ Կը մնայ ուժ տալ գիտակցօրէն, կարճ կապելով անմէջ բանգիտութիւնները, եւ մանաւանդ քսութիւնները։ Եւ ամէնէն առաջ վանեցիներուն կ'ինայ լրջութեան եւ համերաշխութեան կէնդանի օրինակ մը տալ այս առթիւ։ Գոնէ այս առթիւ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ԽԱՂԱՂԱՍԷՐ» ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ը դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (12 յուլիս)։

— «Խաղաղութեան անունով խօսող եւ երբեմն ալ ջդիկի արցունքներ թափող քէմալական Թուրքիան՝ շատ անգամներ հաստատած է թէ ինք հարազատ ժառանգորդն է կարմիր Սուլթաններուն եւ ոճրագործ Ապտիհամիտին։

Երկար բարակ վերլուծումներու եւ քաղաքական փորձառութեանց պէտք չկայ։ Թուրքիոյ ընդարձակ սահմաններուն մէջ շաժիտը, ապտիհամտը եւ ֆէմալը միանգամ ընդ միշտ մաքրել փորձեցին վոքրամասնութեանց հայկական կոտորածներով ջնջելով երկրի հպատակ ցեղերը։

Այսօր ցիրուցան բեկորներ միայն կան— ցոյն, Հայ ֆիւրտ, Ասորի— Թուրքիոյ այլեւայլ մասերուն մէջ։ Անոնք այլեւս ի վիճակի չեն ոեւէ կերպով «խանգարել» Թուրքիոյ հանգիստը կամ վտանգ սպառնալ անոր ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան։ Այս պատճառ մը չէ, սակայն, որ *արդիացած Քեմալը* Թրքական արիւնոտ սուրը անդադար չշարժէ աջ ու ձախ, վերջին խլեակներն ալ քնաջնջելու համար։

Վերջերս խարբերդէն սկսեալ մինչեւ Ցիգրանակերտ, Մալաթիա եւ Թուրքիոյ միւս մասերուն մէջ տեղի ունեցան եւ դեռ կ'ունենան գանազան հարստահարութիւններ, սպանութիւններ, կողոպուտներ եւ մասնակի ջարդեր։ Անշուշտ այս բոլորը թելադրուած են քէմալական կառավարութենէն եւ կը ղեկավարուին վերին հրամանով, որպէսզի ազգային ու համազգային խաղաղութիւնը եւ եղբայրութիւնը ամբապնդուի։

Խաղաղութեան անունով ճառող Թուրքիան իր ներքին գաւառները քաոսի մը վերածելէ ետք, շփացած եւրոպական հակամարտ ուժերու տգեղ պայքարէն, պահանջկոտ կերպով հրապարակ կուգայ միջազգային ասպարէզին սկսելով մինչեւ Պաղեստին եւ Սուրիա։ Ամէն սահմանի վրայ ան պահանջներ եւ կռիւներ ունի, կամ կը ցուցնէ թէ պատրաստ է կռուիլ եթէ պէտք ըլլայ։

Ուշագրաւ պարագայ մըն է վերջերս քէմալական կառավարութեան կատարած փութկոտ ձիգերը, իրենց ատորմիղը վերակազմելու եւ ուժեղացնելու ջանքը։ Հակառակ իր սնանկացած պետական գանձին եւ ծանրաբեռնուած պիւտճէին, էնկիւրիի կառավարութիւնը սկսած է նաւային սպառազինութեան կարեւոր ապսպրանքներ ընել հոս ու հոն խաղադութեան անունով»։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ-ԹՐԻԷՍԹԷ ՕԴԷՆ

Իտալական կառավարութիւնը պայմանագրութիւն կնքեց իտալական օդանաւային սպասարկութեան ընկերութեան (Սիզա) հետ՝ օդային գիծ մը բանալու համար Թրիէսթէի եւ Մարսիլիոյ միջեւ, վենետիկի, Միլանոյի եւ ձենովայի ճամբով։

Կառավարութիւնը պիտի վճարէ 40 միլիոն լիրէթ՝ 10 տարուան մէջ, բացի այն ծախքերէն զոր կը վճարէ Սիզայի ուրիշ գիծերու հաշուոյն։ Կը հաշուուի թէ օդանաւային նոր նաւահանգիստին շինութիւնը պիտի արժէ 1,700,000 լիրէթ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Անգլիական խզումէն վերջ

Անգլիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն կը հրատարակէ գեկոյց մը, որուն մէջ կ'ըսուի.

«Աշխատաւորական կառավարութեան եւ խորհրդային միութեան միջեւ բանակցութեանց խզումը բոլորովին կ'արդարացնէ Գ. Միջազգայինի կողմէ ժղուած պայքարը աշխարհակալ պատերազմի մը վտանգին դէմ։ Այն իրողութիւնը թէ այդ խզումը տեղի ունեցաւ օգոստոս 1ին, պատերազմի սպառնալիքներուն դէմ բողոքելու օրը, ուղղակի ապացոյց կարդալ կը նշանակէ անգլիացի աշխատաւորներուն, որոնք վերջին ընդհ. ընտրութեանց մէջ ապահովեցին աշխատաւորական կուսակցութեան յաղթանակը։

Բանակցութեանց խզումը շնականօրէն ուրանալ է այն խոստումները, զորս աշխատաւորական կուսակցութիւնը ըրաւ ընտրողներուն։ Երկու կառավարութեանց միջեւ փոխանակուած թղթակցութիւնը եւ արտաքին նախարարութեան կողմէ հրատարակուած զեկոյցը պայծառօրէն ցոյց կուտան հիմա թէ՝ աշխատաւորական կուսակցութիւնը փորձած է «շանթաժ» մը ընել խորհրդային միութեան դէմ։

Փոխանակ նախ բարեկամական յարաբերութիւններ վերահաստատելու եւ յետոյ հաւասարէ հաւասար բանակցելու, աշխատաւորական կուսակցութիւնը կ'ուզէ խորհրդային Ռուսիան դնել խնդրարկուի դիրքին մէջ եւ պայմաններ պարտադրել անոր՝ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերսկսելու համար։»

*** Բոլշեւիկեան «Մոսկուա» թերթը կը գրէ.

«Լոնտոնի բանակցութեանց ձախողումը խորհրդային միութեան բոլոր աշխատաւորներու հաւանութեան արժանացաւ եւ Ռուսիոյ մէջ ամէն մարդ հասկցած է այն կապը՝ որ կայ Զանկ Քայ Շէքի եւ Մաքտոնըլտի ընթացքին միջեւ։ Զանկ Քայ Շէք չպիտի համարձակէր գրաւել Արեւելեան Զինաստանի երկաթուղիները, եթէ վստահ չըլլար թէ Անգլիա կանգնած է իր թիկունքին»։

ՀԱԿԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ բոլշեւիկ իշխանութիւնները սկսած են ցոյցեր կազմակերպել ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ, «բողոքելու համար անգլեւխորհրդային յարաբերութեանց խզումին դէմ կեղծ-աշխատաւորական կառավարութեան կողմէ։»

Օգոստոս 3ին եւ 4ին Մոսկուայի, Լէնինկրատի, Խարքովի, Արէէմովսկի եւ ուրիշ տեղերու գործարաններուն եւ այլ հաստատութիւններուն մէջ միտինգներ կազմակերպուեցան եւ բանաձեւեր քուէարկուեցան՝ պահանջելով «Մաքտոնըլտի մեքենայութիւններուն տալ նոյն պատասխանը ինչ որ տրուեցաւ Սըը Օսթըն Չէմպըլէյնի»։ Բանաձեւերէն շատեր կը վերջանան «Անկցի Մաքտոնըլտ»ով։

Մոսկուայի հաւաքոյթներէն մէկուն մէջ խօսեցան կարլ Բաուման, կալինին եւ Մաքսիմ Գորկի, բուռն արտայայտութիւններ ընելով Անգլիոյ դէմ։

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայի թերթերը երեւակայական նկարագրութիւններ կ'ընեն Օգոստոս 1ին արտաստահմանի մէջ պատահած դէպքերու մասին։

Այսպէս, «Իզվեստիա» կը հրատարակէ «Թաս» գործակալութեան Թղթակցին մէկ հեռագիրը, «Առաջին շողերը Լոնտոնի մէջ» խորագրին տակ։ Այդ հեռագրին համաձայն, «5000 բանուորներ անցեալ կիրակի հրապարակային հաւաքոյթ մը ունեցան Թրաֆալկարի հրապարակին վրայ, որմէ վերջ ցուցարարները ուղղուեցան դէպի չինական դեսպանատունը՝ բողոքելու հայր չինական արեւելեան երկաթուղիին վրայ գործուած վատ յարձակման դէմ...։ Ճամբան հեծեալ ոստիկաններ յարձակեցան ցուցարարներուն վրայ... վիրաւորելով անոնցմէ շատերը»։

Համաձուլար զօրաշարժ մը

«Թայմզ»ի Րիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ՝ ուրբաթ իրիկուն Չինաստի խորհրդային իշխանութիւնները ընդհանուր զօրաշարժ հնչեցուցին։ Ասոր վրայ անմիջապէս տեղական բոլոր համաձուլար կազմակերպութիւնները, բանուորական մասնաւոր զօրաբաժինները, եւ կազ արձակող քաղքեցիներու ջոկատները համախմբուեցան՝ պատրաստ ընդհարելու թշնամիին հետ։ Փորձը շատ յաջող անցաւ։

Կեղծ հիմնուրեան թուղթ շինողները

Սէն'թ Ուէնի մէջ ոստիկանութեան կողմէ երեւան հանուեցաւ կեղծ ինքնութեան թուղթ պատրաստող գրասենեակ մը, հետեւեալ պարագաներու տակ։

Բանի մը օր առաջ Ամիէնէն լուր առնուեցաւ թէ ոչինչ խնդրի մը առթիւ ձերբակալուած փորթուկալցիի մը վրայէն գտնուած է օտարականներու յատուկ ինքնութեան թուղթի ստացական մը, որ կարգ մը այլանդակութիւններ կը ներկայացնէր։ Հարցաքննութեան պահուն փորթուկալցին յայտարարեց թէ՝ ինքնութեան թուղթ պահանջելու համար դիմած է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՄՐՏՈՅԻ ԹՈՒՐԸ...

Ամէն անգամ որ գաղութներու կազմակերպութեան եւ մէկ միութեան մը շուրջ համերաշխ հաւաքման մասին կը խօսուի, միտքս կուգայ Շանթի հինաւուրց մէկ ոտանաւորը, զոր, չեմ գիտեր, ինչո՞ւ չեմ մոռնար, հակառակ տակը յիշողութեանս։

Մրտոյի Թուրը...։ Արդեօք ան՞ով հաժար որ մեր կեանքը միշտ նմանութիւն ունի անորինին հետ, թէ՝ անոր համար որ մանկութեան խաղի ընկերս ալ իրաւ իրաւ, Մրտոյի Թուրը մըն էր, որ չեմ գիտեր, շատերուն հետ, ո՛ւր անհետացած է...

Հազիւ «տաքգլուխ» «Արեւ»էն ձայն մը կուգայ եւ ես կը գրտնեմ պարզ նմանութիւն մը։

— Ո՞վ է արդ Թշուառ հանգուցեալն անտէր։

— Պէքեար մըն է, բսաւ, գիրուկ մի տէրտէր,
Խոր ողջոյն տալով պառաւ մի տիկնոջ,
Որ մրթմրթալէն ժամ կ'երթար դողդոջ...

Եւ երբ «ցառաջ»էն նոր հառաջ մը կը բարձրանայ.

«Մրտոյի Թոռն է հեծեց խոկալէն.
«Հուժկու հաժալ մը իր բեռան տակէն։

Իսկ մեր կղերը, մանաւանդ կաթոլիկ կղերը, որ այս օրերս նոր սուրբեր շինելու ետեւէ է, նորէն յիշողութիւնս կը քրքրէ.

«Իսկ սուրբ Հայրերը շտապ կը քալեն,
Քիթերնուն տակէն բան մը երգլէն...»

Այսպէ՛ս։ Մինչ Մրտոյի Թոռը կը մնայ նոյնը, անշարժ ու ժամը, օրէ օր հալ ու մաշ չարքաշ կեանքի մը մէջ։

ՍԱՂԲՈՒՆԻ

ԼԻՆՏՊԷՐԿ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻ «ՇՆԱՅՏԷՐԻ ԲԱԺԱԿ»ԻՆ

Ցառաջիկայ սեպտ. 6ին եւ 7ին Քալշոթի մօտ, Ռայթ կոգին շրջակաները տեղի պիտի ունենան «շնայտէրի բաժակ»ին օդանաւային մրցումները։

Շեռագրի մը համաձայն, գնդապետ Չարլս Լինտպէրկ պիտի մասնակցի այդ մրցումներուն, վարելով ամերիկեան օդանաւը՝ տեղական Ալփըէտ ՈՒիլերմսի դիտ։ Այս վերջինը ամերիկեան ծովային նախարարութեան կողմէ պաշտօնապէս վարիչ նշանակուած է ամերիկեան ֆրօնտանաւին, որուն շարժիչ մեքենան 2000 ձիու ուժ ունի եւ կրնայ ժամը միջին հաշուով 550 քիլոմեդր ճամբայ կտրել։

Քալշոթի նաւահանգիստին մէջ պատրաստութիւնները փութով առաջ կը տարուին, ընդունելու համար, մրցումներուն մասնակցելիք օդանաւերը։

ՌՈՒՍԵԻԶԻՆ ՎԷՃԸ ԿԸ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԻ

Մանչուրիի մէջ չինական եւ խորհրդային պատուիրակները երրորդ տեսակցութիւն մը եւս ունեցան։ Կ'ըսուի թէ անդրսիպերեան երկաթուղին պիտի վերահաստատուի յառաջիկայ ամիս գումարուելիք պաշտօնական խորհրդաժողովէն առաջ։

Չինական ներկայացուցիչ ցայի եւ խորհրդային ներկայացուցիչ Մէլնիքովի միջեւ հաժաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ երեք կէտերուն շուրջ.

1. Չինուորները որոշ հեռաւորութեան մը վրայ պիտի քաշուին։
2. Մէկ ամիսէն առաջ խորհրդաժողով մը պիտի բացուի։
3. Անդրսիպերիական սպասարկութիւնը պիտի վերսկսի կարելի եղածին չափ շուտ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

"ԻՐԱՆԸ ՔԱԲԻՐ,,

«Մեծ Իրան» — բառացի թարգմանութիւնը նոր շաբաթաթերթի մը, որ այս տարուան փետրուար 7էն ի վեր կը հրատարակուի Ռէշտիմէջ, պարսկերէն լեզուով, հնչակեան ծանօթ հին գործիչ Գրիգոր Եղիկեանի խմբագրութեամբ։

«Իրանը Քաբիր»ի գլխաւոր, եթէ չըսեմ, միակ նպատակն է նպաստել արիական ցեղերու բարեկամական կապի զօրացման, պարսիկ ժողովուրդին մէջ ամրացնել համարիականութեան գաղափարը, իբրեւ միակ ազգու զէնքը ընդդէմ հակաթուրականութեան, որ այլեքան վտանգաւոր է անկախ եւ ազատ Պարսկաստանի գոյութեան տեսակէտէն։

Այս անհրաժեշտ եւ ժամանակին հրապարակ եկած օրկանի յարատեւութեան հաւատը պէտք է իւրաքանչիւր Հայ՝ ալատեղ, թէ արտասահմանի մէջ՝ իր կարելին չխնայէ, որպէսզի օրաթերթի վերածուի եւ փոխադրուի Թէհրան։ Գաւառական թերթերը, որքան ալ խնամքով խմբագրուին, այնքան չեն կարգացուիր, որքան կեդրոնի պարբերականները։ Այդպէս ըլլալով հանդերձ, «Իրանը Քաբիր»ը բաւական տարածուած է, կը կարգացուի երկրի բոլոր մասերուն մէջ. շատ մը թերթեր արտատպումներ կ'ընեն, իսկ շատ դրադէտներ, ինչպէս օրինակ լայտնի Նէֆիսին, կը գնահատեն խմբագրին ջանքերը եւ թերթը կը համարեն շահեկան։ Նոյն վերաբերմունքը արտասահմանի այն տարրերուն կողմէ, որոնք կը հետաքրքրուին Պարսկաստանով։ Օրինակ «British Museum» եւ այլն։

Մինչեւ այժմ լոյս տեսած համարներէն կ'երեւայ, որ թերթը կը հետեւի իր առաջադրած գլխաւոր նպատակին եւ անկեղծօրէն կը ձգտի Պարսկաստանի յառաջդիմութեան ու հայ եւ պարսիկ ժողովուրդներու համագործակցութեան։ Թերթը ապահոված է աշխատակիցներու կայուն թիւ մը ինչպէս երկրի, նոյնպէս եւ արտասահմանեան գլխաւոր կեդրոններուն մէջ,— Պերլին, Լոնտոն, Մոսկուա, Ամերիկա եւայլն։ Ազգային միութեան, Պարսկաստանի քաղաքական, տնտեսական, կրթական եւ ուրիշ հրատապ խնդիրներու շուրջ գրուած խմբագրականներու եւ յօդուածներու շարքին, պարսիկ գրականութիւնն ալ իր բաժինը ունի։ Իսկ ամէնէն գնահատելի կողմը հայ գրականութիւնը պարսիկ ընթերցողին ծանօթացնելն է, պարսիկ գրողներու միջոցով։ Առանձին հաճոյքով կը կարդացուի Յովհաննէս Թումանեանի «Թխկաբերդի առումը»՝ պարսիկ բանաստեղծ Ք. Լաքանիի թարգմանութեամբ։ Թերթը կուտայ նաեւ յաւելուածներ տարեկան բաժանորդներուն։ Այսպէս, 10րդ թիւին հետ տրուեցաւ Պուշկինի «Դուբրովսկի» վէպի պարսկերէն թարգմանութիւնը։ Երկրորդ յաւելուածը պիտի երեւայ Թիւ 20ի հետ։ Տեղը չէ պարսկագիր Հայերու ուշադրութիւնը հրաւիրելու, որ հայերէն գեղեցիկ կտորներ թարգմանելով «Իրանը Քաբիր»ի միջոցով ներկայացնեն պարսիկ ընթերցողներուն, որոնք աւելի հաճոյքով պիտի կարդան ցեղակից հայ գրողները։ Ո՛րքան լաւ կ'ըլլար եթէ «Անուշ»ը, որ երկու տարի առաջ թարգմանուած է եւ խաղացուած թէհրանի մէջ, փոխանակ անտիպ մնալու, տպագրուած հրապարակ հանուէր։ Ամէն տեղ «Արշին Մալ Ալան»էն ու «Մէշտի Իպատ»էն ձանձրացած պարսիկ բեմը ի՞նչ հաճոյքով պիտի բեմադրէ «Անուշը» եւ պարսիկ հանդիսատեսը պիտի չափէ տարածութիւնը Թուրք եւ հայ հոգեկան աշխարհները պատկերացնող այդ գործերուն մէջ։ Պիտի տեսնէ, որ Թուրքը «Մէշտի Իպատ» ունի, Հայը՝ Սարօ եւ վերջապէս պիտի զգայ ժողովուրդին մեծութիւնը իր հոգուն ու սրտին խօսող քերթուածի հերոսներուն, ինչպէս ցոյց տուաւ «Նաժուս»ի ցուցադրութիւնը Թէհրան, Թաւրիզ եւ այլուր։ Շատերը կը զանգատէին թէ հրատարակողներ չկան։ կարծեմ «Իրանը Քաբիր»ը կրնայ ստանձնել այդ գործը։

Առանձնապէս ուշադրաւ են պարսիկ դպրոցական կեանքին վերաբերող անվերապահ յօդուածները եւ թղթադրանքները որոնք ապարդիւն չպիտիանցնին։ Արդէն իսկ գաւառական թերթերէ զատ կը ձայնակցին կեդրոնի «Վաթան»ը, «Թուրախկի»ն «Սըթարէյը Ջըհան» եւ այլն, շօշափելով մինչ այժմ անծանօթ ժանկավարժական խնդիրներ եւ ձգտելով հակաժանկավարժական սովորոյթներ, — ամառնային պարապմունքներ, տարեվերջի հրապարակային քննութիւններ եւայլն։ Նոյնչափ ուշադրութեան արժանի է թերթին կիներու բաժինը, ուր պարբերաբար կ'երեւան Տիկ. Եղիկեանի յօդուածները։ Իր ազատագրման նախօրեակին դտնուող պարսիկ կինը շատ հրահանգիչ նորութիւններ կրնայ գտնել այդ բաժնին մէջ։

«Իրանը Քաբիր»ի աչքի զարնող մէկ թերութիւնն է հայ ընթացիկ կեանքին վերաբերող յօդուածներու պակասը եւ հայկական լուրերու ժլատութիւնը։ Քաղաքական կամ ուրիշ որեւէ պատճառ արդելք չէ պարսիկ ընթերցողին ծանօթացնելու ժամանակակից հայութեան կեանքը, նոյնիսկ ձգտումներն ու իտէալները։ Ինչպէս որ մենք կ'ուզենք ծանօթանալ ցեղակից այս ժողովուրդի կեանքին, նոյն ցանկութիւնը կայ նաեւ Պարսիկին մէջ, միայն պէտք է աւելի արթնցնել հետաքրքրութիւնը եւ աւելի բազմացնել հետաքրքրուողներու թիւը։ Երկու հարեւան, շատ մը պարագաններու բախտակից այս ժողովուրդները որքան աւելի մօտէն եւ հարազատօրէն ճանչնան իրար, աւելի շատ եւ աւելի հեշտ պիտի ժամենայ իրագործումը այն գաղափարին, որուն անունով հրապարակ եկած է «Իրանը Քաբիր»ը։

Հակառակ իմ ցանկութեան ու սովորութեան, ինկայ խորհրդածութիւններու մէջ։

Կ'ուզէի որ մասնաւորապէս պարսկահայ գիտակից տարրերու ջերմ աջակցութիւնը չպակսէր հայեւպարսիկ բարեկամութեան նուիրուած այս շաբաթաթերթին։ Մանաւանդ որ, այսպիսի փորձ Պարսկաստանի մէջ եղած չէ դրեթէ։ Ընդհակառակն հայանուն մէկը ունեցեր ենք, որ Թաւրիզի մէջ պարսկերէն թերթ է հրատարակած,— բարեբախտաբար շուտ վիժելու արժանի, — որ միանակար ըլլալէ զատ, այնքան վարկաբեկիչ էր։ Հետաքրքրուղները անշուշտ չեն մոռցած տխրահռչակ «Ծէքր«ը, որ թերեւս միակ սեւ դիծը կը կազմէ պարսկահայ պատմութեան, իր տեսակին մէջ։

Վ. ԻՐԱՆԵԱՆ

ԵՐԿԱՐ ՔՈՒԻՆ ՄԸ

Անգլիական Թերթի մը Մոսկուայի Թղթակիցը կ'իմացնէ թէ ռուս աղջիկ մը. որ 1922ին ընդունուած էր քաղաքին հիւանդանոցը, երբ դեռ վեց տարուց հազիւ կար, կը տարապէր քունի հիւանդութենէ, եւ ասկէ տարի անընդհատ քնանալէ յետոյ դեռ նոր արթնցած է։ Աղջիկը հիմա 13 տարու է եւ վեց տարեկան մանուկի մը մտային կարողութիւնը միայն ցոյց կուտայ։ Իր միտքը յայտնելու համար մեծ դժուարութիւն կը կրէ եւ վարանումով խօսքերը իրարու կը կապէ։ Ջայնին շեշտը նոյնն է ինչ որ էր 1922ին։

ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԻՇԽԱՆՆԵՐ ԿԸ ԲԱՐԵԻՒԵՆ ՀԱՅԿ. ԴՐՕՇԸ ԵՒ ԿԸ ԾԱՓԵՆ ՀԱՅԿ. ԵՐԳԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐԵՐԸ

(Թղթակցութիւն «ցառաջ»ի)

ԷՐՐՕ ՓԱՐՔ, Անգլիա, (Ցափաղած).— Բոլոր սկաուտները ուրախութեան արցունքներով ողջունեցին պէյտըն փաուըլը, սկաուտութեան հիմնադրութեան 21րդ տարեդարձին առթիւ։ Երբ 50000 պատանիներու բանակը իր առջեւէն կ'անցնէր, 21 տարիներու աշխատանքին պսակումը կը տեսնէինք բոլորս։ Ցղանալ շարժում մը, եւ իրագործել զայն, հակառակ ամենամեծ դժուարութեանց եւ երբեմն նոյնիսկ թշնամիներու՝ տարածել զայն ամբողջ աշխարհի մէջ եւ վճռական քայլ մը առնել դէպի աշխարհի խաղաղութիւնը, — ահա թէ ինչ է սըր Ռոպըրթ պէյտըն փաուըլի յաղթանակը։

* * *

Յուլիս 31ին, հազարաւոր բազմութեան մը առջեւ թագաւորին Հօրեղբայրը, Քոննոթի դուքսը բանակավայր Հասաւ եւ կատարեց անոր պաշտօնական բացումը։ Ներուկի իշխանը որ, Անգլիոյ Սկաուտներու Միութեան նախագահն է, կը կրէր սկաուտական Հագուստ։ Անմիջապէս սկսաւ անցքը, որ տեւեց մէկուկէս ժամ։ Այրուբեանի կարգով կը քալէին նախ Ամերիկացիները — 1500 կտարեալ սկաուտներ. (որոնց մէջ չեն պակսիր Հայ ծագում ունեցողները), յետոյ Հայերը Մեր տղոց անցքը յուզիչ էր եւ տպաւորիչ։ Առաջին անգամ ըլլալով, Հայկական եռագոյնը պատուոյ կ'առնուէր պէյտըն փաուըլի եւ անգլիական արքայական ընտանիքին եւ կառավարութեան կողմէ։ Եւ այս դրօշը Փրանսայի Հայ արիներուն էր։ Հայ արիներուն Թափօրի մասին խօսելով, «Daily Sketch»՝ Լոնտոնի օրաթերթը կը գրէ.

— «Հայ արիները, քալեցին ամենագեղեցիկ ոճով եւ անոնց բարեւը գրաւիչ էր եւ կանոնաւոր».

Իսկ «Daily Courrier» որ հայ արիներուն նկարը գրած էր, դիտել կուտար.

— Պէտք էր տեսնել թէ ինչպէս փոքրիկ Հայաստանի ներկայացուցիչները Հպարտօրէն մասնակցեցան՝ Հակառակ իրենց փոքրիկ Հասակին եւ գժնդակ պայմաններուն։

Հայ արիներուն կ'այցելեն ամէն օր օրագրողներ, Անգլիոյ ամենամեծ թերթերէն եւ անոնց տպաւորութիւնները միշտ աւելի քան Համակրական են։

Օգոստոս 1ն էր. Անգլիոյ գահաժառանգ իշխանը բանակավայրը պիտի այցելէր. 150 օրագրողներ կը սպասէին։ Իշխանը եկաւ օդանաւով եւ Հասաւ Էրրօ դղեակը ուր իրեն կը սպասէին 44 ազգերու ներկայացուցիչներ։ պէյտըն փաուըլ ընդունեց զինքը, եւ ներկայացուց բոլոր օտարերկրպետերը։

— Կը ներկայացնեմ նորին Բարձրութեան, Հայաստանը։

— Ուրախ եմ ծանօթանալու Լաւագոյն իղձերս Հայութեան Համար։

Իշխանը սեղմեց պետերուն ձեռքը, եւ մեկնեցաւ իր վրանը, ուր բանակեց սկաուտներուն հետ Իրիկուան բանակումին կրակ։ Եւ ահա նորէն Հայերը, որ այնքան յաջողութիւն ունեցան իրենց Հայ գեղջուկ տարազներով։ «Նորից նոր» եւ «Թամզարա» կրկնուել տրուեցան ժողովուրդին կողմէ եւ բանակումի պետ գնդ. Հալզ կը կրկնէր։

— «Երգ մը եւս, Հա՛յ տղաք»։

Յաջորդ օրը դարձեալ թափօր, գահաժառանգին առջեւ։ Եւ Մեծն Բրիտանիոյ ապագայ թագաւորը Հայ եռագոյնին առջեւ՝ Մինչեւ յայտնի Հասաւ եւ կատարեց պաշտօնական բացումը։ Ներուկի իշխանը որ, Անգլիոյ Սկաուտներու Միութեան նախագահն է, կը կրէր սկաուտական Հագուստ։ Անմիջապէս սկսաւ անցքը, որ տեւեց մէկուկէս ժամ։ Այրուբեանի կարգով կը քալէին նախ Ամերիկացիները — 1500 կտարեալ սկաուտներ. (որոնց մէջ չեն պակսիր Հայ ծագում ունեցողները), յետոյ Հայերը Մեր տղոց անցքը յուզիչ էր եւ տպաւորիչ։ Առաջին անգամ ըլլալով, Հայկական եռագոյնը պատուոյ կ'առնուէր պէյտըն փաուըլի եւ անգլիական արքայական ընտանիքին եւ կառավարութեան կողմէ։ Եւ այս դրօշը Փրանսայի Հայ արիներուն էր։ Հայ արիներուն Թափօրի մասին խօսելով, «Daily Sketch»՝ Լոնտոնի օրաթերթը կը գրէ.

— «Հայ արիները, քալեցին ամենագեղեցիկ ոճով եւ անոնց բարեւը գրաւիչ էր եւ կանոնաւոր».

Իսկ «Daily Courrier» որ հայ արիներուն նկարը գրած էր, դիտել կուտար.

— Պէտք էր տեսնել թէ ինչպէս փոքրիկ Հայաստանի ներկայացուցիչները Հպարտօրէն մասնակցեցան՝ Հակառակ իրենց փոքրիկ Հասակին եւ գժնդակ պայմաններուն։

Հայ արիներուն կ'այցելեն ամէն օր օրագրողներ, Անգլիոյ ամենամեծ թերթերէն եւ անոնց տպաւորութիւնները միշտ աւելի քան Համակրական են։

Օգոստոս 1ն էր. Անգլիոյ գահաժառանգ իշխանը բանակավայրը պիտի այցելէր. 150 օրագրողներ կը սպասէին։ Իշխանը եկաւ օդանաւով եւ Հասաւ Էրրօ դղեակը ուր իրեն կը սպասէին 44 ազգերու ներկայացուցիչներ։ պէյտըն փաուըլ ընդունեց զինքը, եւ ներկայացուց բոլոր օտարերկրպետերը։

— Կը ներկայացնեմ նորին Բարձրութեան, Հայաստանը։

— Ուրախ եմ ծանօթանալու Լաւագոյն իղձերս Հայութեան Համար։

Իշխանը սեղմեց պետերուն ձեռքը, եւ մեկնեցաւ իր վրանը, ուր բանակեց սկաուտներուն հետ Իրիկուան բանակումին կրակ։ Եւ ահա նորէն Հայերը, որ այնքան յաջողութիւն ունեցան իրենց հայ գեղջուկ տարազներով։ «Նորից նոր» եւ «Թամզարա» կրկնուել տրուեցան ժողովուրդին կողմէ եւ բանակումի պետ գնդ. Հալզ կը կրկնէր։

— «Երգ մը եւս, Հա՛յ տղաք»։

Յաջորդ օրը դարձեալ թափօր, գահաժառանգին առջեւ։ Եւ Մեծն Բրիտանիոյ ապագայ թագաւորը Հայ եռագոյնին առջեւ՝ Մինչեւ յայտնի Հասաւ եւ կատարեց պաշտօնական բացումը։ Ներուկի իշխանը որ, Անգլիոյ Սկաուտներու Միութեան նախագահն է, կը կրէր սկաուտական Հագուստ։ Անմիջապէս սկսաւ անցքը, որ տեւեց մէկուկէս ժամ։ Այրուբեանի կարգով կը քալէին նախ Ամերիկացիները — 1500 կտարեալ սկաուտներ. (որոնց մէջ չեն պակսիր Հայ ծագում ունեցողները), յետոյ Հայերը Մեր տղոց անցքը յուզիչ էր եւ տպաւորիչ։ Առաջին անգամ ըլլալով, Հայկական եռագոյնը պատուոյ կ'առնուէր պէյտըն փաուըլի եւ անգլիական արքայական ընտանիքին եւ կառավարութեան կողմէ։ Եւ այս դրօշը Փրանսայի Հայ արիներուն էր։ Հայ արիներուն Թափօրի մասին խօսելով, «Daily Sketch»՝ Լոնտոնի օրաթերթը կը գրէ.

— «Հայ արիները, քալեցին ամենագեղեցիկ ոճով եւ անոնց բարեւը գրաւիչ էր եւ կանոնաւոր».

Իսկ «Daily Courrier» որ հայ արիներուն նկարը գրած էր, դիտել կուտար.

— Պէտք էր տեսնել թէ ինչպէս փոքրիկ Հայաստանի ներկայացուցիչները Հպարտօրէն մասնակցեցան՝ Հակառակ իրենց փոքրիկ Հասակին եւ գժնդակ պայմաններուն։

Հայ արիներուն կ'այցելեն ամէն օր օրագրողներ, Անգլիոյ ամենամեծ թերթերէն եւ անոնց տպաւորութիւնները միշտ աւելի քան Համակրական են։

Օգոստոս 1ն էր. Անգլիոյ գահաժառանգ իշխանը բանակավայրը պիտի այցելէր. 150 օրագրողներ կը սպասէին։ Իշխանը եկաւ օդանաւով եւ Հասաւ Էրրօ դղեակը ուր իրեն կը սպասէին 44 ազգերու ներկայացուցիչներ։ պէյտըն փաուըլ ընդունեց զինքը, եւ ներկայացուց բոլոր օտարերկրպետերը։

— Կը ներկայացնեմ նորին Բարձրութեան, Հայաստանը։

— Ուրախ եմ ծանօթանալու Լաւագոյն իղձերս Հայութեան Համար։

Իշխանը սեղմեց պետերուն ձեռքը, եւ մեկնեցաւ իր վրանը, ուր բանակեց սկաուտներուն հետ Իրիկուան բանակումին կրակ։ Եւ ահա նորէն Հայերը, որ այնքան յաջողութիւն ունեցան իրենց հայ գեղջուկ տարազներով։ «Նորից նոր» եւ «Թամզարա» կրկնուել

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ԵՒ ԹՇՈՒԱՌ ԲԵԿՈՐՆԵՐ

Դ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ.— Ջինադադարէն վերջը նոր ոգեւորութեամբ վերածնուող եւ հայկական քաղաքի մը պատկերը ներկայացնող Սեբաստիան վերջին տարիներու ընթացքին մաս առ մաս կորսնցնուց իր ոգեւորութիւնը, մանաւանդ ամերիկեան որբանոցի փակման յաջորդող Սարգիս վարդապետի (ապա եպիսկոպոս) մեկնումը խորապէս ցնցեց Սեբաստիոյ հայութիւնը։

Յունական պատերազմներէն եւ Շէյխ Սաիտի ապստամբութենէն վերջ ստեղծուած անտանելի կացութեան պատճառով մինչեւ 1928 երկրէն գաղթողներէն զատ ներկայիս քաղաքին մէջ ապրող աւելի քան 1500 հայրենակիցներու կեանքը լուրջ վտանգի մը սպառնալիքին տակ կը գտնուի. որովհետեւ համբաւաւոր հայատեաց կուսակալ Հիլմի կ'աշխատի ամէն գնով թըրքացնել Անատոլուի հայութիւնը։

Տարիներէ ի վեր եկեղեցիէ ու դպրոցէ զրկուած հայութիւնը գաղթելու մէջ փնտռեց իր փըրկութիւնը։ Բայց ամէն ճամբայ փակուած գտաւ իր առջեւ, եւ կարելի չեղաւ բանալ տալ փըրկութեան `դուռը՝ Հայաստանի դուռը...

Երկու տարի շարունակ գրուեցաւ Երեւանի կառավարութեան եւ խնդրուեցաւ գոնէ ի վիճակի եղողներուն մուտքի արտօնութիւն տալ, բայց ի զուր. չուզեցին հետաքրքրուիլ գաւառահայութեան վիճակով. եւ նոյնիսկ արձանագիր լուութիւն պահեցին մահամերձներու սրտաճմլիկ փրկութեան կանչերուն հանդէպ։ Ճանապարհածախք մը ունեցողը մեկնեցաւ Հալէպ կամ Պոլիս։ Մնացեալներու փրկութեան համար գրուեցաւ Հայրենակիցականներուն, բայց անոնք ալ դրամ կամ գործ մը չտեսան եւ մնոտի յոյսերով օրօրեցին ժողովուրդը շարունակ, մինչեւ որ տասնեակ մը աղջիկներ գացին աւելնալ Թուրք հարէմներու մէջ խաժռող իրենց քոյրերուն պատկառելի Թիւին վրայ, եւ մէկ քանիներ ժորթուեցան յայտնի ձեռքերու կողմէ...

Այս տարի կացութիւնը աւելի ծանրացաւ։ Թրքահայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ ցրուած հայութեան բացարձակապէս արգիլուած է գիւղէն քաղաք, քաղաքէն գիւղ երթեւեկը։ Կուսակալ Հիլմի բացառիկ միջոցներով կը կառավարէ երկիրը։

Ներկայիս Սեբաստիոյ քաղաքին եւ հեռաւոր Թէ մօտակայ գիւղերուն մէջ ցրուած հայրենակիցներուն Թիւը 5800ի կը հասնի, առանց հաշուելու Թուրք հարէմներու մէջ ազատագրուելու սպասող 150է աւելի մեր քոյրերը։

Օրինակ մը ցոյց տուած ըլլալու համար ըսենք, Թէ միայն քաղաքին մէջ, ուր հայութիւն եւ կառավարութիւն կայ, քանի աղջիկներ վար դրուած են պաշտօնեաներու մօտ։ Առողջապահական նախկին տնօրէնի յոյն սիրուհիէն զատ ըսե՞նք, Թէ ո՞ր հայ աղջիկը բռնութեամբ վար դրուած է, որպէս սպասուհի։ Բայց անուններ չտանք։ Մօտակայ գիւղի մը Մալմիւտիւրի հաճի . . . պէյին կինը Աժասիացի հայ աղջիկ մը չէ՞, շրջանաւարտ ամերիկեան վարժարանէն։ Դատական պաշտօնեայ . . . պէյին կինը որո՞ւ աղջիկն է։ Երկրորդ դատախազ . . . պէյին կինը եւ տան մէջ վար դրուած 3 քոյրերը Բալուցի չե՞ն։ Միւշիր Հաֆըզ փաշայի տղան Ալի Րիզային Թալասցի հայ կինը արտասահմանի մէջ եղբայրներ չունի՞ (որոնցմէ մին բժիշկ)։ Բայց երկար պիտի ըլլար Թուել պէյերու եւ աղաներու քմահաճոյքները գոհացնող եւ որպէս հարճ ձեռքէ ձեռք անցնող հարիւրաւոր քոյրերու անհանդուրժելի կացութիւնը։ Լաւ է որ լռենք։

Անկախութեան Ատեանի ներկայութենէն ահ ու սարսափի մատնուած այս քաղաքի հայութիւնը 1925ին 3500 անձ կը հաշուէր իր մէջ։ Երեք տարուան ընթացքին ի վիճակի եղողները մաս առ մաս գաղթելով՝ այսօր քաղաքին մէջ հազիւ 1200 հայրենակիցներ կ'ապրին ծայրագոյն թշուառութեան մէջ։

8 ոսկերիչ, 3 սափրիչ, 12 երկաթագործ, պղնձագործ, 1 ժամագործ, 2 դերձակ, 18 հիւսնդարբին եւ քանի մը առեւտրականներէ զատ մնացեալները օրավարձով աշխատող եւ շատեր աւուր հացի կարօտ Թշուառներ են։

Տիարպէքիր քանի մը տէրէպէյիներուն հարէմները լիքն է հայուհիներով։ Վերջերս յայտնի մեծահարուստի մը հարէմին մէջ արգելափակուած 4 աղջիկներէն մէկը յաջողեցաւ փախուստ տալ (Սեբաստացի), միւսները կը մնան նոյն յարկին տակ։ Հարկ կա՞յ ըսելու Թէ ամէն պաշտօնեայ հայ սպասուհի մը ունի իր տան մէջ։ Միայն մեր դիտցածները 68ի կը հասնին. մնացեալներուն Թիւը Աստուած գիտէ։

Վերը յիշուած աղջիկներէն 8ը Մալաթիացի, 6 Ամասիացի, 13 կարին-Երզնկացի, 5 Սեբաստացի են։

Ներկայիս Տէրիքի եւ մօտակայ գիւղերուն մէջ ցրուած են աւելի քան 230 ազգայիններ, որոնց մեծամասնութիւնը կ'ապրի օտար անուններով։

Սիլվանի շրջանը աւելի հարուստ է հայ աղջիկներու առեւտուրով. ամէն տուն մէկէ աւելի հարճեր (գափաթմա կամ տօսթ) ունի։

Սիլվանի մէջ կան 68 հայ եւ 10 Թրքացածներ։ Պէշէրիի, Ալըգի, Խարզանի, եւ մօտակայ քանի մը գիւղերու մէջ ցրուած Հայերու Թիւը 430, իսկ Թրքացածներունը 150է աւելի է։

Սատիի մէջ Ջիւլֆօ, Հէմօ, Մէհմէտ աղաներու մօտ 6 հայ կիներ, 14 չափահաս որբեր կան, իսկ շրջակայ գիւղերու մէջ 360 հայրենակիցներ հոս ու հոն ցրուած եւ Թիւննին մոռցած աւելի 200 որբ սրբուհիներ կան օտարութեան մէջ։

Էղազիւնարի, լեռնական Քաններու Հատի, Մոզքան, Ըէկոտի եւ քանի մը գիւղերու մէջ ապրող քրտախօս հայերու Թիւը 200ի կը հասնի. միակ զբաղումը խաչտեղութիւնն էր։ Բայց անցեալ աւուան սահմանային վերահաճօի եւ Աստրինների ժամանակ մէկ մասը լանուեցան եւ այսօր կ'աշխատին Հաքաւորութեան մէջ։

Իսկ Մարտինի մէջ 23 կին, ձեզրէի Մօքտան 160, տէվէբոյունլեռնային շրջաններու ուած արաբախօս եւ Հայերու Թիւը 1800է։

Ճէզրէյի Մատաֆա կինը կիւրինցի յայտնի մը աղջիկն է. տղաքներ ունի Ամերիկա։ Նոյն քաղաքի արաբախզային եւ ճէֆէրէ Սասի 3 Ամասիացի աղջիկներ, 2 Մալաթիացի աղջիկներ եւ 6 որբեր կան։ (Ամասիացի աղջիկներէն մին կը կոչուի Նուարդ պետեան, տուներնին եկմատիկ, իսկ Բալուցիները Նունուփար Գարրիէլեան, բայր մը ունի Ամերիկա, չի գիտեր)։

Քրտաբնակ այս քաղաքին մէջ գրեթէ Հայ չկայ։ Ճամբան մը որբերէ եւ 20ի չափ տներէ զատ 8 այրիներ, 4 երիտասարդ տնուին երեսփոխանի մօտ բակին մէջ։

Ուրֆայի քիւրտ ժողովուրդը անհաշտ թշնամի է օրուան չաձեւին։ Մանաւանդ փոտներուն Օտաճի պաշիմէֆէնտիի աշիրէթին մէջ ունեցող վերջին կռիւներուն ճառով, ժողովուրդը բոլորուեցաւ կառավարութեան դէմ. որովհետեւ կառավարութեան դրդումով երկու պետներու անուանական դին տակ թաքնուած էր վտանգաւոր ծրագրի մը դրութիւնը։

ՈՒՐՖԱ.— Աւելի քան հայուհիներ, որբ-որբուհիներ ուած են Ուրֆայի շրջանի մէջ։

Քաղաքի Հայերու Թիւը մանափակ է. 2 ոսկերիչ պապեի», 1 դերձակ եւ 10 զանազան արհեստաւորներ 40 այրիներ հաշուելի վրայ։

Ուրֆայի մէջ ալ միհանդներու նման Թղթատեղ ոսկի եւ արծաթ կը ծածուի, իսկ տարագը կը նախնական ձեւի մէջ։

Ժողովուրդը ծայրագոյն ուառութեան մատնուած տրական կեանքը Թէ գործութիւնը անանկացած

Կեանքի ապահովչկայ, մանաւանդ սանձարդիւղերու մէջ։ Թալանն ու պուտը կը շարունակուի վարութիւնը ի վիճակի դորրութիւնը վերահաստ Ժողովուրդին 80 տոկոսը է նոր վարչաձեւէն եւ ապատ ապստամբութեան մանակ չէզոք մնալու դարմանելու համար։ Պոլին եւ քանի մը աշիրէթներու ընթացքը կը օրուան վարիչներ։

ԱՅՆԹԱՊ.— Ուրֆայի Թապի ճամբուն վրայ պէրէճիկ եւ քանի մը մէջ ցրուած 120 տարներու եւ Թուրք հարէմյուհիներու Թիւին վրայ

ՀԵՌԱՒՈՐ ՍԻՐԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԿԻՒՆԸ ԻՆԿԱԾ, ԵՒ ԱՐՔԱՅԻՆ ԿՏՐՈՒԱԾ, ԿԱՐՔՈՒՇԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ՈՒ ԳԻՐԻ։

ՄԻՏՔԻԴ ԶԱՆՑՆԻՐ ՌԱԶ ՄԸ ՆՈՒԻՐԵԼ։

ցնելիք նոր բան մը չկայ։ Այնքան մէջ։ Տեւական կոխուներու թափի հանդիսացող կիսաքանդ թատր հանդիսացող կիսաքանդ եւ հրկիզեալ այս քաղաքին մէջ կարելի չեղաւ հայ անունով հայ մը գտնել։ Հարէմներու մէջ արգելափակուած գեղեցկուհիներէն գատ մնացեալները ջարդուած ու ոչնչացուած են կոխուներու ժամանակ։ Քաղաքին մէջ ոգեւորութիւն չկայ. ամենուրեք առեւտրական կեանքը բոլորովին մեռած է։

Ժողովուրդին մեծամասնութիւնը դժգոհ է օրուան վարչակազմէն եւ բազմիցս փորձած է շարժիլ, բայց տեղն ու տեղը ճզմուած է։

ԱՏԱՆԱ.— Փոշիի եւ անմաքրութեան մէջ թաղուած այս քաղաքի փողոցներէն անցնիլ կարելի չէ։ Ո՞ւր է նախկին «շքեղ Ատանան»։ Արտադրութիւնն ու արդիւնաբերութիւնը այնքան նուազած է, որ ժողովուրդը թշուառութեան դառնագոյն օրեր կ'ապրի, երազելով անցեալի փառքի շրջանները...

Քաղաքին մէջ հազիւ 30 կիներ եւ 18 աղբեր կը հաշուուին 150 թրքացածներու դէմ։

Քէլլէր կոչուած պզտիկ կայարանին մէջ իսկ 3 հայուհիներ վար դրուած են երկաթուղիներու պաշտօնեաներուն համար։

ՌՈՒՍԻԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

Բոլշեւիկեան «Իզվէստիա» թերթին մէջ, յօդուածագիր մը շահեկան իրողութիւններ կը յիշատակէ ազգային հարցի ներկայ վիճակին մասին։ Ըստ յօդուածագրին, ազգայնական ձգտումները զգալի կը դառնան համայնավար կուսակցութեան մէջ։ Այս գետնին վրայ կը մատնանշուի «Ձրգտումը երկրին ծայրագոյն հողամասերուն ճարտարարուեստացումը կատեգնելու, ազգային փոքրամասնութիւնները եւ հանրապետութիւնները նկատելու խորհրդ. Ռուսիոյ ճարտարարուեստէն կախում ունեցող մասնաճիւղեր, որոնք միայն նախանիթ մը կը հայթայթեն։ Միւս կողմէ, գործարաններու մէջ ուրիշ ազգէ գործաւորներու երեւումը յաճախ «կը հանդիպի» տեղացի գործաւորներու լուռ բողոքին եւ երբեմն, նոյնիսկ գործօն ընդդիմութեան մը, ինչպէս՝ Թուրքեստան-Սիպերիա երկաթուղիին շինութեան մէջ։ Սակայն, ցարդ, բոլշեւիկեան համաուլը տող մը անգամ չէ արձանագրած այս գործօն ընդդիմութեան մասին։

Յօդուածագիրը կը հաստատէ հակահրէական գաղափարաբանութեան զարգացումը՝ ոչ միայն մանր քաղքենիութեան, այլ նաեւ գործաւորներուն, նոյնիսկ կարգ մը համայնավարներու մէջ։ Հակահրէական շարժումը գօրեղ է կ'ուելցնէ, ոչ միայն շուկային, եւ կարգ մը ձեռնարկներու, այլ նաեւ բանուորներու եւ շատ համայնավարներու սրտերուն մէջ»։

«Ազգայնական ձգտումներէն» գատ որոնք կը զարգանան կեդրոնին մէջ, տեղական ազգայնականութիւն մըն ալ կը զարգանայ ազգերուն մէջ. մանաւանդ «Խորհրդային Արեւելք»ի մէջ։ Միեւնոյն ատեն հրեան կուգայ ազգային տնտեսական փակ կեանքի գաղափարաբանութիւնը։ «Ցատկանշանական է որ, կը հաստատէ յօդուածագիրը Խորհրդային Միութեան յառաջագած երկիրներու (Վրաստան, Ուկրայինա, Սպիտակ Ռուսիա) մտաւորականներուն եւ կարգ մը համայնավարներուն մէջ. գէպի Արեւմուտք շարժումին զուգընթաց կ'երթայ նաեւ գէպի Արեւելք շարժում մը, որ կը տեսնուի մահմետական կղերերին եւ յետամնաց երկիրներու համայնավարներուն մէջ (Թուրքմէնիստան, Ադրբէջան, եւայլն)։

Այս է պատճառը որ «ալ չեն ընդդիմանար այն անընդունելի երեւոյթին, որով Ծայրագոյն Արեւելք կը ղրկուին ուսանողներ, կրօնական կրթութիւն ստանալու համար, ինչպէս նաեւ բազմակնութեան»։ Կան նոյնիսկ համայնավարներ որ փաթթոց կը կրեն։

Տեղական համայնավարներու այս ազգայնական ձգտումները այնքան ուժեղ են, որ «մահմետական» համայնավար կուսակցութիւն մը կազմելու նպատակով, պրոպագանդ կը մղուի։

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Թաղուած Թուրք Թերթերէն)

1930ի ԵԼՄՏԱՑՈՑՔԸ

Գործավարութիւնները օգոստոսին պիտի սկսին 1930ի ելմտացոյցի իրենց բաժինները որոշել։ Ելմտացոյցները Հոկտեմբերին ելմտական գործավարութեան պիտի յանձնուին։

Նոր ելմտացոյցին մէջ հանրային գործավարութեան 15 միլիոն ոսկի ա՛ելի պիտի տրուի, երկաթուղիներու, խճուղիներու եւ ջրանցքներու շինութեան ծախսուելու համար։ Ընդհ. մարզահամարի համար գրամ պիտի յատկացուի ելմտացոյցին մէջ։

ԹԻՒՐՔ ՕՃԱԽ ԸՆԵՐՈՒՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

Թիւրք Օճախ ըներուն էնկիւրիի կեդրոնատեղիի շինութիւնը մօտերս կ'աւարտի։ Այս շէնքը, որ էնկիւրիի բոլոր շէնքերուն մէջ յատուկ դիրք մը կը գրաւէ, ոչ միայն ընդարձակ է այլեւ օժտուած արդիական բոլոր յարմարութիւններով։

Շէնքին մէջ թատերասրահ մը կայ որ 8 հարիւր հոգի կրնայ բովանդակել, գետնայարկէն գատ երկու կարգ օթեակներուն մէջ տեղը, բեմին դիմաց, Հանրապետութեան նախագահին օթեակը։ Բեմը միայն 130 հազար ոսկի ծախքով շինուած է եւ եւրոպական բեմերու պէս, ելեկտրական կատարեալ գետեղում մը ունի բնական երեւոյթներ պատկերացնելու համար։

Ասկէ գատ ունի ճաշարան, պարասրահ գրատուն, հիւանդանոց եւ դուրսն ալ թէնիսի յատուկ 3 գետիններ։

Տիգրիսի վրայ կամուրջ մը պիտի շինուի Տիարպէքիրի կուսակալութեան կողմէ։

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ԻԻՐԱՔԱՆՉԻԻՐ ԱՆԴԱՄԸ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԿԸ ԳՆԷ։ ՇՈՒՅԼԻՈՒԹԻՒՆ Լ՛ ՄԵՋԻ ՀԱՄԱՐ։ ԼԱՒ է։ ԹՈՂ ԳՈՆԷ ԻԻՐԱՔԱՆՉԻԻՐ ԿԱՐԴԱՑՈՂ ՄԷԿ ԹԵՐԹ ԳՆԷ, ՓՈԽԱՆԱԿ ՄԷԿԷՆ ՄԻԻՍ ՓՈԽ ԱՌՆԵԼՈՒ։

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Վերջին վիճակագրութիւնները պերճախօս են։ Այս մէջոցիս Ֆրանսայի մէջ բնակութիւն հաստատած են Հիւսիս. Ամերիկացիներ՝ 50,000, — Հարաւ. Ամերիկացիներ՝ 11,000, — Անգլիացիներ՝ 84,000,— Հոլանտացիներ՝ 14,000,— Ռուսաստանցիներ եւ Յոյներ՝ 20,000 — Չեխոսլովաք, Պուլկար, Հունգարացի, Թուրք, Սկանտինաւիացի, եւալն, 25,000։ Աստնցմէ գատ կան նաեւ Պելճիքացիներ՝ 460,000,— Սպանիացիներ՝ 467,000, — Ռուսեր՝ 100,000, — Լեհեր՝ 310,000, Իտալացիներ՝ 817,000։ եւ նոյնիսկ 64 հազար Գերմաններ։

Այս թիւերուն մէջ, չենք հանդիպիր սակայն Հայերուն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Հարցումի մը պատասխանելով՝ արտաքին նախարարութիւնը հետեւեալ թիւերը կուտայ։ Միացեալ Նահանգները կը բնակին 151,000 Ֆրանսացիներ, — Արժանթին՝ 89500. — Զուիցերիա՝ 58,000, — Թուրնուզ՝ 54450,— Պելճիքա՝ 52 հազար 400։— Մարոք՝ 49800, — Սպանիա՝ 20000,— Անգլիա 19,000,— Գանատա՝ 17,000, զանազան տեղեր 315000։

ՍԻՈՆԱԿԱՆ ՓՈՐՁԸ

Ֆրանսական հանդէս մը, մանրամասն ծանօթութիւններ կուտայ սիոնական շարժման մասին, որ եթէ ոչ անոր վերջնական ձախողումը, այլ գոնէ տագնապը ցոյց կուտայ, հակառակ նիւթական զօրեղ միջոցներուն։

«Պաղեստինի մէջ, պատերազմէն առաջ, Հրեայ գաղութը կը համրէր 11,000 հոգի. իսկ այսօր 135,000-140,000։ Այս թիւերը Պաղեստինի բնակչութեան հազիւ հարիւրին 16ը կը կազմեն եւ գրեթէ աննշան քանակութիւն մըն բաղդատմամբ աշխարհի վրայ տարածուած Հրեաներու թիւին, որ 1923ին կը հաշուուէր 15,5 միլիոն։ կը նշանակէ թէ հակառակ տրուած նիւթական դիւրութիւններուն եւ բուռն պրոպագանդին հռեաներու հարիւրին 1ն իսկ չէ ուզած բնակիլ իր նախահայրերու հողին վրայ։ Եւ Պաղեստին բնակող Հրեաներուն թիւը կէսն իսկ չէ վիճենայի Հրեաներուն (200,000)։

Պաղեստին մտնող Հրեաներուն մէջ, իրենց նախկին բնակավայրը վերադառնալու ձգտում մը կը նշմարուի։ Դեռ շարժումը ծայր չէ տուած, բայց այսքանն իսկ կը բաւէ սիոնականներուն յուսախաբութիւնը գոյց տալու։

Նոյնիսկ մտաւորական տեսակէտով, Երուսաղէմի Համալսարանը չի հրապուրեր այս գիտնականները, որոնց կը վստահուէր։ Այնքան եւ պէրկսոն տրամադիր չեն երեւիր փարիզն ու պերլինը ձգելու եւ մեկնելու տեղ մը, որ նպաստաւոր չի թուիր մտային կամ գեղարուեստական աշխատանքներու։

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՄԵՐ ՕՐԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Թմբ.—Բարեգործականի վարչութիւնը այս խորագրով կոչ մը հրատարակած է, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

— Ճա՛տ սխալ է ոմանց այն կարծիքը, որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ բաղձանք մը որ իր պատրանքովը կարծիք դարձեր է, թէ այլ եւս օրը չկայ, քանի որ 1915ի օրերը չափազանց եւ ինքնաբաւ եղած են, որով այլ եւս պէտք չէ օրերի համար զոհողութիւն ընել։ Սխալ մը որ եթէ արմատ գտնէ հայ սիրտերու մէջ, տակաւին անտիրական շատ մը մատաղատի օրերու կորուստին պատճառ կըլլայ դառնալ։ Օր չըլլար որ հարիւրաւոր օրեր, իրենց բախտին լքուած, տեղէ մը չթձակեն իրենց աղեկտուր ճիչը. դեռ երէկ կէսարիոյ օրերուն խղճալի վիճակը կարեկցութեան ընդհ. աղաղակ մը փրցնել տուաւ, եւ այսպէս՝ քիչ մը ամէն տեղ, Հայաստանէն մինչեւ Թուրքիոյ հեռաւոր անկիւնները, գաղութներու մէջ, հոս ու հոն, բազմաթիւ օրեր կը սպասեն որ, իրենք ազգին գաւակները, չըլլայ որ լքուին անպաշտպան։ Այս վիճակը բնականաբար շատ աւելի ծանրակշիռ դարձաւ նիր խոթ

Ի՞նչ պիտի ընենք մեր օրերուն վիճակը։

Ըլլի՛ր Հաշուեյարդարութեամբ, որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը գրեթէ միամիտնակ կը թողու որբանոցի գործին նորանոր պահանջներուն դէմ առ դէմ։

Խնդիրը կը դառնայ ո՛չ միայն դեռատի որբերուն շուրջ, զոր ոչ մէկ խիղճ պիտի հանդուրժէր որ փողոցը ձգուէին (տակաւին նոր, կէսարիոյ առաջին 53 եւ վերջին 61 որբերը, Ճիւնիկի 75 որբերը եւ դեռ ուրիշներ, Միութիւնը Հարկադրուեցաւ ընդունիլ իր հոգատարութեան տակ), այլեւ Հարցը կը մնայ միշտ այժմէական՝ գրեթէ չափահաս որբերու եւ մանաւանդ որբուհիներու հոգատարութեան տեսակէտով ալ։

Մենք չենք կրնար ուրանալ այն թանկագին օգնութիւնները զոր տակաւին կը վայելենք որբասէր ազգայիններէն եւ որբախնամ մարմիններէ, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ, ուր գլխաւոր դերը կը կատարէ, այդ ուղղութեամբ, Միութեանս Նիւ-Եորքի Տիկնանց Որբախնամ Ցանձնախումբը։ Բայց, աւա՛ղ, պէտք է խոստովանիլ թէ պէտքին եւ ծախքին հետ բաղդատելով ընծայուած զոհողութիւնները անբաւարար են, եւ եթէ որբանպաստ հասոյթները զգալապէս չաւելցան, վաղը Հարկ պիտի ծագի մեր Միութեան՝ ոչ միայն գուրսը երեսի վրայ թողուած որբերու Հոգն ալ չստանձնել, այլ իր որբախնամ յանձնառութիւնները զեղչել իրենց նուազագոյն սահմանին, քանզի պէտք է վերջապէս համոզուիլ որ կտակային եւ մասնայատուկ հիմնադրամներուն մէջէն տարեկան հազիւ 400 ոսկիի բաժին մը տրամագրելի է անոր որբախնամ գործին (բացի Մելգոնեան Հաստատութենէն) իսկ ճնագեալ անհրաժեշտ աւելի քան 10,000 անգլ. ոսկին պէտք է Հոգագուի բացառիկ միջոցներով՝ Հանդէսով, նուիրատուութեամբ, որբերու կիրակիով. գանձանակով ։ եւայլն։

ԸՆԹԵՐՑՈՂ. ՔԱՆԻ ՈՐ ԿՐ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը. ԻՆՉՈ՞Ի ՁԵՍ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՐ ՈՒՐԻՇԻ ՄԸՆ ԱԼ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԸ

Տիկին Ալիս ժամ աչ սենեակը, ուր կը գտնուէին իր մայրն ու մեծ Հայրը։ կոչնագիր մը բռնած էր ձեռքը եւ խիստ յուզուած էր։

— Ահա կոչնագիր մը գտարանէն «Հաշտութեան Համար» ինչպես կ'ըսեն անոնք, մեր ամուսնալուծման գատը սկսելէ առաջ Հաշտութի՛ւն, իրաւ որ նշանաւոր մարդիկ են, կարծես թէ գային հետ կարելի ըլլար Հաշտուիլ... քնական է որ չպիտի երթամ։

— Ինչո՞ւ չպիտի երթաս, առարկեց մայրը. ընդհակառակն պէտք է պատասխանես այս կոչնագրին, նախ գատաւորները յառգելու, երկրորդ գոյց տալու համար թէ յանգաւորը քու ամուսինդ է։ Մնաց որ կը կարծեմ թէ այս տեսակցութիւնը արդիւնք մը պիտի ունենայ, որքան ժագը կը ճանչնամ, անիկա քու մեկնումէդ վերջ, շատ լացած ըլլալու է, շա՛տ պզտացած է խե՛ղճ տղան։

Ալիս հեգնական քրքիջ մը արձակեց.

— Մայրիկ, դուն ես որ կը նախալիս, գիտե՞ս քիչ առաջ ինչեր եմ ացայ իմ նշանաւոր ամուսնիս վրայ՝ թատրոնին, նուագահանդէսներուն, նոյն իսկ պարահրաւէրներուն մէջ միշտ ներկայ է, այնքան յաճա՛ծ որ կրնայ ըլլալ հանդիպիմ իրեն։ Իր դիրքին մէջ գտնուող մէկուն համար ի՛նչ անխոհեմութիւն, ի՛նչ վարուելակերպի պակաս։

Մեծ Հայրը կը ժպտէր ու կը ղբօսնուր. յետոյ կիսաձայն ըսաւ.

— Ի՞նչ կ'ուզես որ չոէր, ազջիկս, կը փորձէ մոռնալ ու թըմրիլ, ճիշտ քեզի պէս...

— Ինծի պէ՞ս, ինծի պէ՞ս, գոչեց Ալիս գրգռուած. ներողութիւն մեծ Հայր, նոյնը չէ, գերբերը չշրջենք, չմոռնանք բոլորովին որ յանգաւորը ան է։

— Ընշուշտ, անշուշտ, ըսաւ ծերունին համակերպութեամբ։

Մայրը ընդմիջեց զինքը իր միտքը բացատրելու համար։

— Հաւատա՛ զաւակս որ խելագի բան մը ըրած կ'ըլլաս կոչնագրին պատասխանելով։ Վարձատրութիւնդ պիտի գտնես. արդէն իսկ տեսարանը կ'երեւակայեմ, ժագ ծնրադիր՝ գատաւորներուն առջեւ, քեզմէ ներողութիւն կը խնդրէ։

— Չեմ գիտեր թէ անխոհեմութիւն չէ՞ այդքան շուտ ներել իրեն, յարեց մանկամարդ կինը.

— Ամէն պարագայի, շարունակեց մայրը, մի մոռնար գըլխաւոր ամբաստանութիւնները... աղէկ մը մի՛տքդ են. քեզի ըսի որ գրաւոր պահես, որպէսզի չմոռնաս, մէյ մը ըսէ՛ նայինք։

Տիկին Ալիս հարցաքննութեան ենթարկուած դպրոցականի մը պէս աչքերը մեծ մեծ բացաւ ու վայրկեան մը ինքնամփոփուեցաւ։

— Նախ եւ առաջ, ըսաւ ան, դիս չի հասկնար... ոչ մէկ գաղտնի բաղձանքս կ'ըմբռնէ... երբ տխրիմ անիկա զուարթ է... ու կը տխրի երբ զուարթ եմ... ահա իրողութիւնը, բուռն հակառակութիւն, հակակրանք մը՝ խառնուած քի արգիլանք... յետոյ մուշտակէ վերարկու մը չուզեց գնել, այն սուտ պատրուակով թէ գրամ չունի։ Ցետոյ գարշելի կոխ մը ըրաւ ինծի հետ, երբ ես կարճ կապեգի այն խօսակցութիւնը, որ կը դառնար օրուան մէջ ունեցած կեանքիս մէկ մասին... Ցետոյ արգիլեց որ պարեմ պատանի Լիոնէլին հետ...

— Եւ յետոյ, բացարձակապէս արգիլած է քեզի մայրիկիդ յաճախակի այցելութիւններ տալու, այս ամբաստանութիւնն ալ մի՛ մոռնար։

— կարծեմ թէ այս տուեալներով, եթէ գատաւորները քիչ մը սիրտ ունին, ու եթէ ժագ քիչ մը բանականութիւն ունի...

— Սակայն զինքը մի՛ ընկճեր բուռն կերպով, խորհուրդ տուաւ մեծ Հայրը։ Մեղաւորին հասկնելու չէ որ գլուխը շատ գժուար բան է։

— Հէ՛, այրե՛րը, ինչպես ալ զիրար կը պաշտպանեն, գոչեց մանկամարդ կինը մօրը նայելով։

* * *

Տիկին Ալիս գատարանէն վերադարձաւ, չափազանց գայրացած վիճակի մէջ։ Մեծ Հայրն ու մայրը ամենամեծ անձկութեամբ իրեն կը սպասէին.

— Ընելիք բան չմնաց, գոչեց Ալիս կատաղի շեշտով, Հաշտութիւնը ջուրը ինկաւ.

— Պատմէ՛, շուտ պատմէ՛ աղերսեց մայրը։

— Դատարանին առջեւ ժագին հանդիպեցայ. հոն է որ իրեն ըսի այն չորս ճչմարտութիւնները զոր ձեր խորհուրդովը միտքս պահած էի։

Ա՛, գատարան ներկայանալու պէտք չունեցան քոլոր ամբաստանութիւններս ու բողոքներս զուր անգաւ. քանի կը բարկանայի այնքան հեգնոտ կը գառնար վայրկեան մը իսկ մտքէն չանցաւ տրտնջալ ինծի։ Եւ գիտէ՞ք թէ ինչ ըսաւ ինծի, ինչ համարձակեցաւ ըսել։ Ըսաւ թէ առանց ինծի նիջանիկ էր, գիւրատար կեանք մը ունէր. թէ՝ երբեք նման հեշտանքի օրեր անգուցած չէր, թէ՝ կ'արթնար, կը պառկէր, դուրս կ'ելլէր կամ տուն կուգար առանց ոեւէ մէկէ մը հարցաքննուելու, թէ ամէն կողմէ շնորհաւորութիւններ կը յայտնէին իրեն եւ երբեք այդքան հրաւէր ստացած չէր, վերջապէս հմայիչ կեանք մը կ'անցընէր։ Օ՛, ինչ կեանք, մինչ ես հոս ձեր երկուքին մէջտեղը սպասումէն կը ձանձրանամ։ Օ՛, թշուառականը։

Ալիս երիտասարդներուն յոռեգոյն թշնամին իրենց երիտասարդութիւնն էր, իրենց երիտասարդութիւնն ու եսասիրութիւնը։ Աւելի ուշ, երբ փոթորիկները անցնին, անտարակոյս ներողամտութիւնը պիտի գայ, կեանքի լաւագոյն ու լայն հասկացողութեամբ։ Սակայն այն ատեն ալ ուշ պիտի ըլլայ...

Ալիս յուսահատ գէմքով մը մեծ Հօրը նայեցաւ.

— Ի՞նչ ընելու է. թոթովեց հեծկլտանքներու մէջ.

— Ամուսնալուծուի՛լ, գոչեց Ալիս յուսախաբ, սակայն ինչ որ ալ ըլլայ, կը սիրեմ զայն...

— Ամուսնալուծուիլ եւ իրաքանչիւրդ նոր կեանք մը սկսիլ.. դուն կ'առնես ամուսին մը որ հին ամուսինդ զղջացնէ, իսկ անիկա քեզմէ լաւագոյն կին մը կ'առնէ, որուն հետ կատարեալ հասկացողութեան մը պիտի գայ ու հետը երջանիկ պիտի ըլլայ...

— Օ՛, գոչեց ան վիրաւորուած երջանի՞կ, առա՞նց ինծի.

— Կը նախընտրես որ զբաղդ ըլլայ քեզի հետ, աս ալ սիրելուդ մէկ կերպն է։

— Ի՛նչ խիստ ես մեծ Հայր, ուրեմն այնքա՞ն չարասիրտ եմ, ըսաւ Ալիս վրդովուած։

— Այն ատեն պէտք է հաշտուելու յօժարիս, քանի որ առաջին փորձդ չյաջողեցաւ։

— Գաղափա՞ր մը յղացար, Հարցուց Ալիս ամենափոքր յոյսի մը կառչելով։

— Թերեւս... պայմաւաւ որ ժագին առջեւ կարենաս ճնալ հրապուրիչ, հնդ, տխուր եւ կարելի եղածին չափ սակաւախօս... բարեկամներէս մէկուն տունը հագկերոյթի մը պիտի կազմակերպեմ... շարքանիայի ատեն, իրարու գիրկ կ'իյնաք։

— Շնորհակալ եմ, մեծ Հայր, գոչեց Ալիս, փրկուածի շեշտով, հրէշային չէ՞ մտածել որ առանց ինծի երջանիկ կ'ըլլա՛յ։ Թող ուզածին չափ գիս յանգիմանէ ապագային, տունէդ չպիտի հեռանամ... միշտ քովդ պիտի կենամ, միմիայն գինքը կատեգնելու համար...

Մեծ Հայրը մելամաղձոտութեամբ ժպտեցաւ.

— Ահա թէ ինչ... միմիայն զայն կատեգնելու համար։ ճիշդ ու ճիշդ մեծ մօրդ պէս կը խօսիս. խեղճ կինը ամբողջ կէս դար գիս կատղեցուց, եւ հիմա գինքը կորսնցնելէս ի վեր ոեւէ մխիթարութիւն չեմ գտներ։

Ժ. Փ.

ՁՈՐՍ ՏԱՐԻ ԿԱՐԴԱՑԻՐ ԱՅՍ ԹԵՐԹԸ ԵՒ ՈՒՐԱՒ ԵՍ։ ԻՆՁՄԻ ՁԵՍ ՈՒՂԵՐ ՈՒՐԱԽԱՑՆԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐ ԱԼ, ՈՐ ՄԻՋՈՑ ՁՈՒՆԻՆ։

ոչ թէ ոստիկանական տեսչութեան, ինչպէս կը պահանջէր օրէնքը, այլ փարիզի արուարձան Սէն'թ Ուէնի մէկ սրճարանը:

Այս սրճարանը, որ կը գտնուի ժիւլ-վալէս փողոց, երէք ամիսէ ի վեր կը բանեցուի Թէքսէրա անուն փորթուկալցիի մը կողմէ:

Թէքսէրա սրճարանին մէկ անկիւնը կը ծախէր տապկած գետնախնձոր եւ խմորեղէն: Ոստիկանութեան հարցումներուն պատասխանելով, փորթուկալցին յայտարարեց թէ միայն ըմպելի եւ գետնախնձոր կը ծախէ իր յաճախորդներուն: Սակայն նեղը դրուելով խոստովանեցաւ թէ «իր նախորդին պէս կ'ընէր, երախտագէտ ձգելով իր հայրենակիցները»:

Այդ երախտագիտութիւնը ձրի չէ որ ձեռք կը բերէր· իր յանձնած իւրաքանչիւր կեղծ ինքնութեան թուղթին համար կը գանձէր 100 ֆրանք, այսինքն մարդ-գլուխ 79 ֆր.60 կը շահէր, քանի որ կառավարութիւնը 20 ֆր.40 միայն կը գանձէ բանուորական ինքնութեան թուղթի մը համար:

Այս կեղծարարութեան մէջ մեղսակից էր նաեւ կրասինեիի (էվրէօի մօտ) թաղապետութեան քարտուղարը:

Էվրէօի դատական իշխանութիւնները, ինչպէս նաեւ Սէն'թ Ուէնի ոստիկանապետը փութով առաջ կը տանին քննութիւնները: Կը ձերբակալուին բոլոր այն փորթուկալցիները, որոնք ինքնութեան թուղթ առած են էվրէօէն: Երեք հոգի ձերբակալուած է արդէն, բացի Թէքսէրայէն, որուն նախորդը, որ երկար առեն նոյն շահաբեր գործով զբաղած է, նոյնպէս կը փնտռուի:

Ձերբակալուած հօգաւներ

Գրած էինք Պոլիս Ֆաթիհի մզկիթին մէջ երեք «հօճա»ներ ձերբակալուած են, նոր տառերու օրէնքին դէմ շարժելնուն համար: Ոստիկանները մզկիթ մտնելով յանցանքի վրայ բռնած են հօճաները երբ անոնք 35 աշակերտներու արաբական տառերով այբուբեն կը սորվեցնէին:

Ձերբակալեալ հօճաներէն մէկը Զօնկուլտաքի կրթական տնօրէնութեան ենթակայ է եւ կը կոչուի Եոնուս էֆէնտի: Միւսներն են Հաֆըզ Հասան և Հաֆըզ Էօմէր:

Երեք հօճաները ոստիկ. պահականոց տարուած եւ հակոդութեան տակ առնուած են:

Թուրքահայերէն վէճը

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ վարչապետ Ըսմէթ փաշա էնկիւրիէն կրկին Պոլիս դարձաւ:

Բնակիչներու փոխանակութեան առթիւ ծագած վէճերը իրաւարարութեան ենթարկելու մասին հելլէնական վերջին առաջարկին պատասխանը դրկուեցաւ Աթէնքի թուրք դեսպանին՝ հելլէն կառավարութեան հաղորդուելու համար:

Աւիգործութիւնը Ռումանիոյ մէջ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն.— Նկատելով որ անգործութիւնը լայն համեմատութիւններ կը ստանայ, աշխատանքի նախարարը որոշեց ընտրութիւն կատարել օտար բանուորներու միջեւ եւ Ռումանիոյ մէջ բնակութիւնը արգիլել այն օտարականներուն, որոնք կ'աշխատին այն ճիւղերուն մէջ ուր անգործութիւն կը տիրէ: Սակայն եւ այնպէս բացառութիւն պիտի ըլլայ այն բանուորներուն համար, որոնք Ռումանիա հաստատուածներն երկար տարիներէ ի վեր, ընտանիք ունին հոն եւ զբաղի կերպով կը սատարեն երկրի տնտեսական կեանքին:

Ցեփլինը կը վերադառնայ

Նիւ Եորքէն հեռագրի մը համաձայն, «կոմս Ցէփլին» իր ընդունարաններուն մէջ պէնգին կ'ամբարէ եւ կը պատրաստուի դէպի Գերմանիա ճամբայ ելլել այսօր չորեքշաբթի:

Ալպերթ Պուշքի, գերմանացի պատանին, որ գաղտագողի սպրդած էր ցեփլինին մէջ, ներգաղթի ամերիկեան պաշտօնեաներուն կողմէ տարուեցաւ Ֆիլատելֆիոյ գաղթականական կայանը, ուսկից պիտի ղրկուի Նիւ Եորք եւ վաղը շոգենաւ պիտի ղրուի՝ Գերմանիա վերադարձուելու համար:

Պարսկաստանի կուսակցութիւնները

Թէհրանէն կը հեռագրեն.— Կառավարական գինուորները բացի Սաֆիտ-Տաշթէ՝ գրաւեցին ուրիշ Պախթիյարի կեդրոններ: Ցեղախումբերը հաշտութիւն խնդրեցին, սակայն ատիկա դեռ չշնորհուեցաւ:

Թերթերը կը գրեն թէ Քաշկայիներու վարիչ Ալի խան անձնատուր եղած է Շիրազի մէջ: Շիրազ-Պուշիր ճամբան բաց է:

Կառավարութիւնը ոեւէ զեկոյց չի հրատարակեր պատահած կարեւոր դէպքերու մասին եւ որոշակի կը տեսնուի զանոնք ծածկելու փափաքը: Տեղական ժամուլը կը բողոքէ այս քաղաքականութեան դէմ:

∴ Մէշէհի (Խօրասան) մօտ պարսիկ գինուորները ձեռք անցուցին հռչակաւոր աւազակ Զիւլֆիւն՝ երկար գործողութիւններէ վերջ, որոնց կը մասնակցէին 700 գինուորներ:

Զիւլֆիւ հրապարակաւ կախուեցաւ:

Հանդիսաւոր ցոյցեր Գերմանիոյ մէջ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ՝ կիրակի օր Նուրէմպէրկի մէջ Հիթլէրի ազգայնական-ընկերվարականներու կազմակերպած ցոյցերուն հետեւանքով բնդհարումներ պատահեցան ցուցարարներուն եւ համայնավարներուն միջեւ: Կռիւներուն զոհ գացին նաեւ խաղաղ քաղաքացիներ:

Ժամը 21ին տեղները կարգը վերահաստատուեցաւ:

Մանհայմի մէջ հաւաքոյթի մը առթիւ համայնավարները թափօրներ կազմեցին, հակառակ ոստիկանական արգելքին:

Մօտ 100 հոգի ձերբակալուեցաւ:

Աշխատաւոր. ծրագիրը եւ պաշտօնեաները

Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութեան արտաքին փոխ-նախարար Հիւկ Տալթըն իր նախարարութեան բոլոր պաշտօնեաներուն ուղղուած շրջաբերականով մը դիտել կուտայ թէ աշխատաւորական կուսակցութեան իշխանութեան գլուխ անցնելէն ի վեր՝ վարչապետին կողմէ խորհրդարանին մէջ կարդացուելիք պատասխանները համապատասխան չեն կառավարութեան քաղաքականութեան: Ուստի կը յանձնարարէ անոնց

1. Ուսումնասիրել աշխատաւորական կուսակցութեան ծրագիրը.
2. Իբրեւ քաղաքավարի ոճով պատրաստել վարչապետին կարգալիք պատասխանները:

Շրջաբերականին հետ պաշտօնեաներուն ղրկուած է նաեւ աշխատաւորական կուսակցութեան ընտրական ծրագիրը՝ «Աշխատանքը եւ Ապագը» խորագրով:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. ԾՐԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, République-ի սրահը: կը խօսի փարիզէն եկած ընկ. Ս.: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ
ՀՈՎԱՆՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կազմակերպուած՝ Պուլվար Օտտոի Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի եւ սէն թ'ընթուանի «ընկեր Գարօ» խումբի եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. ֆոյը ենթակոմիտէներու: Այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Bar des Flatanesի ընդարձակ սրահին մէջ, 30 րուէ նասիօնալ, սէն թ'ընթուան): երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն:

Ընել՝ 26, 27 թիւ թրամուէյները եւ իջնել թիւ 27ի վերջաւորութիւնը.

ՀԱՆԴԷՍ-ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ի յիշատակ Տարօնի հերոսական կռիւներու եւ մեծ նահատակներու

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տ. Տուրուբերան Հայրենակցական միութեան կողմէ, Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին կարտէն Փարքի մէջ, կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Արտասանութիւն, մեներգ, զաւեշտ, եւայլն, կը մասնակցի ֆրանսական 12 հոգինոց ֆանֆառը, կը հրաւիրուին բոլոր Հայր. Միութիւնները, Հ. Յ. Դ. Պատենական եւ Զ. Ե. Ը. Միութիւնները:

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. կիրակի օր Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ողբացեալ Տօքթ. Երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ Եղիազինակի նկարով

Սահմանափակ թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համատան (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը:*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք: փոստի ծախք չկայ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Գին՝ Ֆրանսայի համար 20 Ֆր. Ամերիկա եւ միւս երկիրներ 1 տոլար: կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնել ուն միայն: Դիմել, ղեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e):

Հ. Յ. Դ.

Անիէր Պուա Քոլոնպի Եոա գոյն ենթակոմիտէի եւ Վիշապեան խումբի դասախօսական *ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:*

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին, կարեւոր օրակարգ:

Լիոնի շրջ. կոմիտէի դասախօսական-վիճաբանական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin *սրճարանը: Նիւթ՝ Արփիար Արփիարեանի «Կարմիր ժամուց»ը: կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները: Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին:*

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin:

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը վաղը ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը,

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ Գրադարանը բաց է երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը երեկոյեան ժամը 7-10: Դիմել, 22 Ave. Rouvey-rol, Asnières.

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Կը փնտռուի Չէնկիլէրցի Մկրտիչ Զօլաքեան որ անցեալ տարի կը գտնուէր Կորնթոս: Այժմ որեւէ լուր չկայ իրմէ: Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ իր եղբօր Սահակ Զօլաքեանի, La Gaudinière, La Ville-aux-Clercs, Loir-et-Cher (France).

— Շապին Գարահիսարցի Սուրէն Վեցիկեան կը փնտռէ իր մայրը Լուսանուշ, եղբայրները Քալջազուն, Հայկազն, Յակոբ, վարդգէս, քոյրերը՝ Արտեմուհի, Արաժանուշ, Աստղիկ Վեցիկեան, 1923ին Պոլսէն գաղթած են Քորֆու (Յունաստան) ուսկից ստացած է իրենցմէ նամակ մը, Անկէ ի վեր լուր չունի: Իմացնել՝ Պ. Մանուկ Փաշաեանի, 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville, Seine, France.

ԿՈՉ

Ընդբէսասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութիւնը ձեռնարկած է Ընդբէսասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին: կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը: Որեւէ վճարում չկայ: Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի: Շասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել:

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէյիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիգի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապըսպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Շեռու քնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց քնակարանը:

Բժշկ. եւ վիրաբոյժ ԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9: կիր. եւ տօն գրեր 10-12:

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart (Բուլըվարտ) Մէթրօ Cadet և Anvers
Թոքերու, ստամոքսի, լեարդի եւ աղիքի հիւանդութիւններ: Ցաւուկ յարկաբաժին վէներական եւ մորթի հիւանդութեանց: ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ ոսկորի, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ յոդացաւ:
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Դիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՏՂԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բացի Է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord-Sud: N. D. de Lorette et Anvers
ՄԱՔՈՒՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՐԲՈՒ ԳՈՐՆ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔԻ
Եթէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հատ տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRELIN SIN JOLIVET հացերը:
Ուևիվէ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուտով եւ քիմիական պատրաստուած հացեր:
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին քնակարան
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏ ՕՄԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ
29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée.
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու ձոխ մեծք՝ Զենիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկոպ ժամացոյցներու, Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.
POLYDOR
REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil.
Այս երեք աշխարհիճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ կատարուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փիլիսոփայական

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	[illegible]	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration Խմբագ. եւ վարչութիւն 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 8 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

8 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1028 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔՐՏԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը հասած տեղեկութեանց համաձայն, քրտական կոիւները կը ծաւալին Բոհտան-Սասուն շրջանին մէջ։ Վեց-եօթը աշիրէթներ միացած են ապստամբական շարժման, որ կրնայ գահավէժ ընթացք ստանալ մէկ օրէն միւսը։

Ինչպէս 1925ի դէպքերուն ատեն, այս անգամ ալ Թրքական կառավարութիւնն է որ, իր յարձակողական ընթացքով, իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ։ Էնկիւրի յաղթեց Շէյխ Սայիտի կուսակիցներուն, արեան մէջ խեղդելով ընդհանուր ապստամբութիւնը, եւ գլխատելով պարագլուխները։ Բայց քրտական ճակատը վերակազմուեցաւ 1927ին, այս անգամ աւելի հասուն ծրագրով մը եւ յեղափոխական կազմակերպութեամբ։ Կախազաններէն, ջարդերէն եւ տեղահանութիւններէն յետոյ, Էնկիւրի դիմեց հին-թրքական խաղի մը,— երեք անգամ ընդհ. ներում հռչակելով, զանազան աշիրէթապետներ կաշառելով կամ ամբողջ ընտանիքներ աքսորելով։

Բոլորը անցան ապարդիւն։ Կրակ մը կը վառի Բիւրտիստանի խորերը, այն լեռներուն ու ձորերուն մէջ ուր երբեմն հայ գիւղացիներու սարսափը կը տարածուէր։ Կրակ մը, որ երբեմն անզգալի կը դառնայ, բայց միշտ ընդունակ է բռնկելու եւ ամբողջ շրջաններ բոցավառելու։

Այդպիսի նշաններ կ'երեւան այսօր, Արարատի, Պայազիտի, Սասունի եւ Կիւճ-Ճապաղչուրի շրջաններուն մէջ։ Թէեւ մասնակի, այս կոիւները եւ մանաւանդ ապստամբական շարժման յարատեւութիւնը չղազրդուիլն կը պատճառեն Թուրք վարիչներուն, որոնք առիթը չարժար կը նկատեն լախտի հարուած մը փորձելու։ Մանաւանդ որ, լուրջ վախեր ունին Տէրսիմի կողմէն։ Թուրքիոյ ներքին գործավարը վերջերս պատրաստներ կատարեց դէպի արեւելեան նահանգները, Վան, Բաղէշ եւայլն։ Բայց այնքան թոուցիկ եւ հեւ ի հեւ, որ չի կրնար նպատակի ծառայել։ Հրաբուխի վրայ են այդ բոլոր գաւառները, եւ պաշտօնատարներու այցելութիւնը պարզապէս երեւոյթները փրկելու, վէրքը ծածկելու ձեւ մըն է։

Էնկիւրի ժտահոգ է նաեւ ուրիշ պատճառով մը։— Այս անգամ — եթէ քրտական շարժումը ծաւալի — կրնան միանալ նաեւ թուրք ընդդիմադիրները, փառասէր զինուորականներ, յետադիմականներ, վերջապէս նոր կարգերէն դժգոհ բազմութիւններ։

Վերջերս շնդալից լուրեր հրատարակուեցան զանազան թերթերու մէջ, Թուրքիոյ ներքին կացութեան մասին։ —Գարապէքիր Քեադիմ փաշա Կարին փախած, բանակի մը գլուխը անցած, արիւնալի կոիւներ եւայլն։ Չարկ է ճշդել թէ պարզ ասկօսէներ են ասոնք, բերնէ բերան այլափոխուած պատմութիւններ, որոնք չեն համապատասխաներ բականութեան։ Մնաց որ, չափազանց դժուար է ստոյգ լուրեր ստանալ Թուրքիոյ խորերէն, իսկ այս կամ այն քաղաքէն հասած ճամբորդ մը կցկտուր բաներ միայն կրնայ գիտնալ։

Ստոյգ է, միայն, որ յարաճուն դժգոհութիւն կը տիրէ Անատոլուի մէջ։ Տնտեսական տագնապ, քաղաքական մրցակցութիւն, հակաքէմալական տրտունջներ եւն.։ Բայց այդ բոլորը արժէք չունին, քանի չկայ կազմակերպութիւն մը որ կարենայ ձեւ ու մարմին տալ անոնց։ Ցետոյ, ամէնէն հակաքէմալական Թուրքն ալ, նախ իր կաշին կը մտածէ, իսկ եթէ հայրենասէր է, կը վախնայ օտար միջամտութենէ։ Միայն քրտական շարժումն է որ կրնայ փորձութեան ենթարկել դաս մը մարդիկ։

Արդարեւ, Թուրք ընդդիմադիրներուն մէջ կայ հոսանք մը որ կ'ուզէ օգտուիլ այդ շարժումէն, իր նպատակին ծառայեցնելով զայն։ Այսպէս կամ այնպէս, Քիւրտերը ուժ մը կը ներկայացնեն այսօր, ուրեմն զանոնք սիրաշահելով. հրապուրելով, այդ հոսանքը պիտի փորձէ իր ճամբան հարթել դէպի Էնկիւրի։ Ասոնց նշանախօսքն է՝ վերահաստատում սուլթանխալիֆայութեան, որ կրնայ ազդել տգէտ զանգուածին վրայ։

Ահա թէ ինչու Մ. Քէմալ եւ ընկ. իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են, նորէն, քրտական ճակատին վրայ։ 1925ին, ձերբակալութեան գործողութիւն մը փութացուց Շէյխ Սայիտի ապստամբութիւնը, որ եթէ քիչ մը յետաձգուէր, անպայման աւելի յաջողի ելքի մը պիտի յանգէր։ Այս անգամ ալ, Թուրքերու բռնած ընթացքը կրնայ ճակատագրական դեր կատարել. Թէեւ, որքան գիտենք, քրտական կոմբտէն կուսակից չէ ընդհանուր ապստամբութեան։

Ամէն պարագայի մէջ, Էնկիւրի ոչ թէ Արեւելեան նահանգները «բարեկարգելու» գործն ունի իր առջեւ, այլ գանոնք հրդեհէն ազատելու հոգը։ Եւատոր համար է որ, ոչ թէ ուսուցիչներ եւ գիրքեր կը փոխադրուին, այլ գինուոր եւ ռազմամթերք։ Թնդանօթ եւ օդանաւ։

Քրտական խնդիրն ալ, իր կարգին, խոր պալար մըն է որ կը կրծէ Թուրքիոյ մարմինը։

Եւ պիտի կրծէ անվերջ, մինչեւ որ սթափի Թուրքիան, հին թէ նոր։

Աղատութեան կռիւը այնպիսի դաշոյն մըն է, որ կրնայ մինչեւ սիրտը մխուիլ։ Առ նուազն անդարմանելի հետքեր ձգել։

Ի զուր կը լռեցուին Մ. Քէմալները։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՋՈՒԼՈՒՄԻ ՎՏԱՆԳԸ

Պոլսոյ «Ժամանակ»ը դիտել կուտայ առաջնորդող յօդուածի մը մէջ (31 յուլիս).

— « Շ. Մ. Պոտուրեան կը խօսի Թրանսիլվանիոյ Հայերուն վրայ, եւ ուրախութիւն կը յայտնէ որ անոնք չկորուսին իրենց ազգութիւնը, կաթոլիկ կրօնքին յարած ըլլալով հանդերձ։ Թրանսիլվանիոյ այս հայութիւնը մաս կը կազմէ 1670էն ետքը Ընիէն եկած գաղթականութեան, որ գնաց ապաստանեցաւ Լեհաստան եւ Մոլտավիա, յետոյ տակաւ առ տակաւ ծուլուեցաւ, եւ իր ազգային նկարագիրը պահեց քիչ շատ Թրանսիլվանիոյ այժմու հայութիւնը, մնացորդ այդ սերունդին։ Շանգուցեալ կարապետ եզեանց, իր *Հռոմի միութիւն Հայոց Հեհաստանի ընդ Եկեղեցւոյն Հռոմայ* գործին մէջ բացատրած է Թէ ինչպէս Ընիի այդ ստուարաթիւ գաղթականութիւնը հարկադրուեցաւ Թողուլ իր եկեղեցին եւ յարիլ Հռոմի, եւ ատով իսկ կորսնցուց իր ազգութիւնը։ Շունգարիոյ բաժնին անցած շատեր, նշանաւոր տիպարներ, ինչպէս Լուքաչ, որ երկար ատեն եղաւ ելմտից նախարար, Ազբահամովիչ, որ երկար ատեն վարեց Մաճառ Խորհրդարանը, հազիւ կը յիշէին իրենց հայկական ծագումը։

Ցետոյ, Ռումանիա անցած Հայեր ալ կորուսին իրենց ազգային նկարագիրը, այնպէս որ ինչ որ կը մնայ այսօր Թրանսիլվանիա եւ Ռումանիա, կրօնական ալեկոծութենէ մը փրկուած բեկորներ են։ Այսօր, իրաւ է, կաթոլիկ կամ հայադաւան կարեւոր հայութիւն մը կայ ընդարձակեալ նոր Ռումանիոյ մէջ, բայց կը կարծենք Թէ «Նոր Արշալոյս»ի խմբագիրը չափազանց կ'աճապարէ, երբ վստահութիւն կը յայտնէ Թէ անիկա չի կրնար ապազգայնանալ, ցարդ պահած ըլլալով իր ազգութիւնը։ Ինչպէս ըսինք, հայութիւն մը կայ այսօր, բայց նոր գաղթականութիւնը եթէ նկատողութեան չառնուի, ինչ կը տեսնուի հինէն, եւ այդ հին բեկորն ալ մնացեր է ինչ Թանկագին կորուստներու փոխարէն։

Գովելի են, տարակոյս չկայ, անոնք որ կուրծք տուեր են ժամանակի եւ պարագաներու դժուարութիւններուն եւ փորձութիւններու, պահանջներու, դաւանափոխութեան փոխարէն ստացուելիք դիւրութիւններու, եւլ., երեք եկեղեցի կառուցուեր են պուքրէշ. ասոնք բոլորը աղէկ։ Բայց երբե՞ք վախ չէ եղեր ձուլումի, կամ այդ երկիւղը կարելի՞ էբոլորովին անհետացած նկատել։ Նոր գաղթականութիւնը բարեբախտութիւն մը եղաւ նոր ոգի, աւիւն, կենդանութիւն յառաջ բերելու հիներուն մէջ, որ լճացած վիճակ ստացեր էին Ռումանիա Թէ Պուլկարիա»։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ

Թուրքիոյ ելմտ. գործավարութեան պատրաստած վիճակագրութենէն ցիմանայն, 1928ին պետութեան ընդհ. հասոյթը եղած է 212,553,466 ոսկի 1927ի հասոյթները եղած էին 201,418,822 ոսկի. այսպէս, մէկ տարուան մէջ հասոյթի յաւելումը եղած է 11,137,644 ոսկի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Եգիպտոսի Թագաւոր Ֆուատ Ա. եւ վարչապետ Մահմուտ փաշա Լոնտոնէն Փարիզ հասան։ Մահմուտ փաշա տեսակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց Թէ՝ չէր կրնար յայտնել Ֆուատ Թագաւորի ծրագիրները, միայն Թէ Անգլիոյ հետ դաշնագրի ծրագիրը վիճաբանութեան ենթարկուած ատեն, Թագաւորը պարտականութիւն կը համարէ Եգիպտոս գտնուիլ։

Թագաւորն ու վարչապետը ասկէ ալ Եգիպտոս պիտի երթան, միասին տանելով Եգիպտոսի վարչաձեւին մասին նոր ծրագիր մը, որ Անգլիոյ շահերուն պաշտպանութիւնն երաշխաւորելով հանդերձ, գոհացում կուտայ Եգիպտոսի պետական մարդոց ազգային հպարտութեան։

Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը մաժուլին հաղորդեց Չէնտըրսընի եւ Մահմուտ փաշայի միջեւ օգոստոս 3ին փոխանակուած ծանուցագիրներու, ինչպէս նաեւ անգլեւեգիպտական դաշնագրի ծրագրին պատճէնները։ Այս ծրագրին կցուած է Չէնտըրսընի կողմէ Եգիպտոսի վարչապետին ուղղուած նամակ մը, որուն մէջ Անգլիոյ արտաքին նախարարը կ'ըսէ Թէ անգլիական կառավարութիւնը իր առաւելագոյն զիջումները կ'ընէ եւ Թէ անկէ անդին չի կրնար անցնիլ։

Դաշնագրի ծրագիրը կը պարունակէ 16 յօդուածներ, որոնք հետեւեալներն են։

1.— Անգլիական ուժերու կողմէ Եգիպտոսի զինուորական գրաւումը վերջ պիտի գտնէ։

2.— Պիտի կնքուի զինակցութիւն մը՝ որ պիտի նուիրագործէ երկու երկիրներու միջեւ բարեկամութիւնը, սրտագին համաձայնութիւնն ու բարի յարաբերութիւնները.

3.— Եգիպտոս դիմումի պիտի կատարէ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ ընդունուելու համար. Անգլիա ուժ պիտի տայ անոր թեկնածութեան.

4.— Եթէ ոեւէ երրորդ պետութեան մը հետ վէճ ծագի, Անգլիա եւ Եգիպտոս պիտի գործակցին՝ խաղաղ միջոցներով կարգադրութիւն մը ձեռք բերելու համար.

5.— Դաշնադիր կողմերը յանձնառու կ'ըլլան օտար երկրի մէջ չբռնել այնպիսի դիրք մը, որ դժուարութիւններ ստեղծէ միւս կողմին, չհակառակիլ իրարու քաղաքականութեան եւ երրորդ երկրի մը հետ չկնքել ոեւէ քաղաքական համաձայնութիւն՝ որ ընտսէ միւս կողմի շահերուն.

6.— Մեծն Բրիտանիա կ'ընդունի որ եգիպտաբնակ օտարականներու կեանքին ու ինչքին պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ եգիպտական կառավարութեան վրայ եւ Թէ Եգիպտոսի կառավարութիւնը պիտի լրացնէ այս մասին իր բոլոր պարտաւորութիւնները.

7.— Եթէ կողմերէն մէկը պատերազմի, միւս կողմը անմիջապէս անոր օգնութեան պիտի փութայ իբր դինակից, ու մասնաւորաբար եգիպտական կառավարութիւնը Անգլիոյ պիտի տայ կարելի ամէն դիւրութիւն ու աջակցութիւն՝ եգիպտական հողին վրայ, ինչպէս՝ նաւահանգիստներու, օդային կայաններու եւ հաղորդակցութեանց միջոցներու գործածութիւն.

8.— Եգիպտական եւ անգլիական բանակներու կրթութեան միօրինակութիւն ձեռք բերելու համար, Եգիպտոս կը խոստանայ անգլիացի մարզիկներ գործածել։

9.— Սուէզի ջրանցքի պաշտպանութիւնն ապահովելու համար, Եգիպտոս կ'արտօնէ Անգլիան եգիպտական հողին վրայ, երկայնութեան 32րդ գիծին արեւելեան կողմը որոշուելիք կէտերուն վրայ, պահել այնքան ուժ որ անգլիական կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ։ Սակայն եւ այնպէս այս զինուորներու ներկայութիւնը զրաւում մը չպիտի կազմէ եւ ոեւէ կերպով չպիտի վնասէ Եգիպտոսի վեհապետական իրաւունքներուն.

Երբ օտար պաշտօնեաներու պէտք ունենայ, Եգիպտոս յանձնառու կ'ըլլայ պաշտօնի կոչել Անգլիացիներ։

11.— Անգլիա կ'ընդունի Թէ՝ կապիտիւլասիոններու դրութիւնը այլեւս չի համապատասխաներ ժամանակի ոգիին եւ Եգիպտոսի ներկայ կացութեան, ու կը խոստանայ իր բովանդակ ազդեցութիւնը գործ դնել կապիտիւլասիոնէն օգտուող պետութեանց մօտ՝ որպէս զի հիւպատոսական դատարաններու իրաւասութիւնը փոխանցուի եգիպտական դատարաններուն եւ այս վերջինները կարենան օտարականներու հանդէպ գործադրել եգիպտական օրէնքները։

12.— Բրիտանական կառավարութիւնը պիտի ներկայացուի Ֆուատ Թագաւորի արքունիքին մօտ դեսպանով մը, եւ Եգիպտոսի Թագաւորը Սէյնթ Ճէյմսի արքունիքին մօտ պիտի ունենայ նոյն աստիճանով դիւանագէտ մը։

13.— Դաշնադիր կողմերը կը համաձայնին որ Սուտանի վարչաձեւին համար պիտի գործադրուի 1898ի համաձայնագիրը եւ ընդհ. կառավարիչը պիտի շարունակէ գործադրել դաշնադիր երկու կողմերուն անունով իրեն տրուած իրաւունքները։

14.— Ծրագրուած դաշնագիրը ոեւէ կերպով չպիտի վնասէ Անգլիոյ իրաւունքներուն եւ պարտաւորութեանց՝ որոնք կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԼԱ ՀԷՅ

Հին անուն մը խաղաղութեան բառին հետ զուգընթաց, որուն ատեն ատեն կը դիմեն կռիւէ յոգնած ժողովուրդները։ Անիրաւն ու անիրաւուածը մէկ ձայնի— Լա Հէյ...

Այսպէս գացին նաեւ, առջի օր, մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները, իբրեւ յոյսի վերջին ապաւէն. կարենալ լմնցնելու համար հատուցումներու հաշուեյարդարը։

Ի՞նչ է սակայն այս ժողովներուն անհատնում շարքին նպատակը, եթէ ոչ— իրար հաժոզել։ Ֆրանսան կ'ուզէ անո՛ւրութիւն առնել, Գերմանիան կ'ուզէ անո՛ւրութիւնով— չտալ։ Ու ասկէ յաճախակի հակաբաժակաճառերը, որոնք սակայն միշտ կը վերջանան քաղցրիկ ժպիտներով։

Այսպէս ալ պիտի շարունակուին երկար ատեն իրաւախոհութիւնը, միջին ճամբանները եւ խորհրդաժողովները, որովհետեւ Հենոսի երկու կողմն ալ յոգնած են կռիւէն։

Իսկ մե՞նք, մենք Հայերս որ ո՛չ Այգաս Լորէնի հարց ունինք իրարու հետ, ոչ վէրսայլի դաշնագիր եւ հատուցման հաշուեյարդար, մենք որ պարզ գաղթականներ ենք անտէր, չի՞պիտի կրնանք դեռ չորս հոգի իրարու քով գալ, իրար հաժոզել, համաձայնիլ եւ միասին աշխատիլ գէթ ազգապահպանման գործին մէջ։

Եթէ կ'օգնէ, այն ատեն մենք ալ կանչենք, առանց արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելու... Լա Հէյ։

ՏԱՂԸՈՒՆԻ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՂԷՏԸ

Տրապիզոնի երեսփոխան Միւհլէյտին Սըրրի պէյ, հեղեղի մասին հետեւեալ յաջողատուութիւնը կը հաղորդէ.

— «40 գիւղերէ չվնասուած մէկ գիւղ չէ մնացած։ Ամէն գիւղէ առնուազն 20, առաւելն 100 տուն ջեղեղներու մէջ մնացած է։ Քանի մը գիւղէ զատ մշակի հողերուն երկու երրորդը ջեղեղները քշած տարած են։ Մէկ երրորդը իր բուսական կարողութիւնը կորսնցուցած է։ Այս շրջանակը որ 49,000 հոգի կը պարունակէր, այսօր չունի դիւրութիւն ապահովելու անոնց գոյութիւնը։ Մէկ գիւղէն միւս գիւղ երթալը մէկ կողմ, մէկ տունէն միւսը երթալու համար ծանր դժուարութիւններ եւ անդունդներէ անցնելու պէտք կայ։

«Հաժաշխարհային պատերազմին զօրաւոր թշնամիի մը դէմ մէկ ամիս օֆը պաշտպանող օֆցիները, այս աղէտին առջեւ ձեռնանայ սկսած են։ Ներքին գործավարութիւնը ասոնց մաչկայի մէջ բնակութիւնը յարմար դատած է, բայց օֆէն ձեռու տեղ մը չէ այդ վայրը։ Հեղեղներուն քշած տարած տուները 600էն 1000ի մէջն են։ 1000 չափ տուներ ալ անբնակելի դարձած են։

«Օֆէն բաբերդ գացող ճամբուն վրայ գտնուող գիւղերը գետին ջուրերէն ամբողջովին քշուած տարուած են։ կարգ մը վաճառատեղիներէ կենդանութեան նշան չկայ։ Ադէտի վայրերու ժողովուրդը շատ խըղճալի վիճակի մէջ է։ Լեռները փախչող ժողովուրդը անօթի է։

** Շատ գիւղերու մէջ հունձքերը 100ին 80 վնասուած ըլլալով, ժողովուրդը գաղթելէ ուրիշ միջոց չունի։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ԲԱԽՏԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ՎՐԱՍՏԱՆԸ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՈՒՐ ԱՆԳԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԵՐԵՒԱՆ ԿՈՒԳԱՅ ՈՐ ՔԱՐԻՒՂՆ Է ՈՐ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐԷ ԱՇԽԱՐՀԸ

Հայերը, մանաւանդ արեւմտահայերը լաւ չեն ճանչնար դրկից վրացիները։ Եւ մեր մամուլը շատ քիչ կը զբաղի անոնցմով։

Մինչդեռ անհրաժեշտ է ուշադրութեամբ հետեւիլ վրացիներու դէմ քաղաքական քայլերուն, որոնք այնքան առնչութիւն ունին մերինին հետ։ Անոնք այնքան համաձայն են եւ իսկոյն միջազգային հանգամանք կ'ընծայեն իրենց շարժումներուն, որ առնուազն իրենց միակամ ըլլալը ենթադրել կուտայ, նոյնիսկ բախտախնդրական գործերու մէջ։

Մօտ երկու տարի առաջ, Գերմանիոյ մէջ բռնուեցան Սադաթիէրաշուիլի եւ ընկերները, Զէրվոնէցի կեղծարարութեան յանցանքով։ Սադաթիէրաշուիլի խոստովանեցաւ թէ Զէրվոնէցը կեղծել կ'ուզէին, որպէսզի կարմիր Ռուսիոյ դրամին անկումով, անսիլական քայքայում յառաջ գար, ժողովուրդը ապստամբէր, Մոսկուայի վարչաձեւը փոխուէր եւ այսպէս Վրաստանը ազատէր բոլշեւիկեան լուծէն։

Այժմ, 22 ամսուան արգելափակումէ մը վերջ կեղծարարները ազատ արձակուած են դրամականերաշխարհութեամբ։ Երբ Սադաթիէրաշուիլի ալ, իբրեւ վերջինը ազատ ձգուեցաւ, իրեն այցելելու համար Պերլինի փոխթագ Քարումիձէ, որ ամբողջ գործին ոգին է։ Քարումիձէ «Ծոսիշէ Ձայթունկ»ի թղթակիցին յայտնած ըլլալով նախաբանն ու անցուդարձը վերոյիշեալ դրամանենգութեան, կը քաղեմ կարեւոր մասերը.

— Վրաստանը ազատագրելու դաղափարը այն ատեն միայն կարելի էր իրագործել, երբ մենք պէտք եղած դրամը ունենայինք։ Աղքատ Վրացիներու կողմէ ինքնարերաբար եղած նուիրատուութիւնները չէին բաւեր մեր ծրագիրները իրականացնելու։ Շուտով սակայն յայտնի եղաւ թէ միջազգային խմբակցութիւն մը որ ուսական յեղափոխութեան պատճառով քարիւղի իր ամբողջ սեփականութիւնը կորսնցուցած էր Կովկասի մէջ, ինքզինք պատրաստ կը յայտարարէր այդ դրամը մեզի փոխ տալ։ Այդ խմբակցութեան վարիչին հետ առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ 1925ի վերջերը, Փարիզ Լա Ռիւ ճաշարանին մէջ։ Վրացիներս, իրմէ կը լսենք թէ բոլշեւիսմին դէմ պայքարին համար գերմանական գործակցութիւնը անհրաժեշտ էր։ Ան մեզի առաջարկեց տեսակցիլ գանազան խիստ ազգայնական քաղաքագէտներու հետ (Լուտէնտորֆի անունն ալ յիշուեցաւ)։ Ես այս առաջարկը մերժեցի, որովհետեւ այն տեսակէտն ունէի թէ այսպիսի աշխատակցութիւն մը պիտի վտանգէր մեր գաղափարը։ Այն ատեն անգլիական դրամագլուխ և անգլիական քաղաքական շահեր մեր ծրագրին համար շահելու առաջարկը մէջտեղ եկաւ։ Գերմանիա առանձին բաւական չէր, եթէ նոյնիսկ որոշ շրջանակի մարդիկ վրացական ազատագրական կռուին համաձայն ըլլային։ Եւ անոնք մեզի խոստացան իրենց վրայ առնել պատասխանատուութիւնը, թէ Անգլիա մեր ծրագրին զօրավիգ պիտի կանգնի։

Իմ հետագրական հրաւէրիս վրայ, նոյն մարդը Պերլին եկաւ յաջորդ տարուան սկիզբը։ Մեր խոսակցութեան մէջ հետեւեալ հարցերը յուզուեցան.

ա) Ի՞նչքան հասունցած են վրաստանն ու Կովկասը բոլշեւիկեան դրութեան դէմ։

բ) Կարելի՞ էր միջազգային քաղաքագէտներու մեծ շրջանակ մը կազմել, որ քննէր թէ ի՛նչ ապագայ ունի բոլշեւիկեան դրութիւնը եւրոպայի մէջ և ի՛նչ վտանգներ ծագում կ'առնեն անկէ։

Այս խոսակցութենէն հազիւ երկու շաբաթ անցած, Լոնտոնէն լուր առի որ ես անձամբ հոն երթամ, որովհետեւ անգլիական պատասխանատու շրջանակները պիտի աշխատակցէին մեր ծրագիրներու բարոյական եւ նիւթական հիմնաւորման։ Կը խնդրուէր քանի մը անձնաւորութիւններ միասին տանիլ, որոնք կարող ըլլային նախատեսել ազատագրական շարժումին արհեստագիտական մասը։ Մենք ընտրեցինք զօր. Մաքս Հոֆֆմանը որ հաճելի էր մեզի երկաթ պատճառներով։ Ան գիս ճանչցած էր մերիմ խոսակցութեան մը առթիւ, 1916ին։ Ան Բրէստ Լիտովսկի բանակցութեանց տեղ ռուսական աշխարհակալութեան տակ ապրող ժողովուրդներու ինքնավարութեան կատաղի հանդիսացաւ եւ իր ներքին քաղաքական դիրքով ալ մեզ գերման խիստ աջակողմեան շրջանակներէն դուրս կը մնար։ Վերջապէս գերման ճշմարիտ հայրենասէրի տիպարն էր, որ ըստ մեզի, բոլշեւիկեան հարցերը պայծառօրէն կը դատէր։

Նամակ մը դրեցի զօր. Հոֆֆմանի եւ յաջորդ օրն իսկ իր տունը հրաւիրուեցայ։ 14 օր վերջ ժողով մը տեղի ունեցաւ, որուն կը մասնակցէին 30 հոգի, Հայախտակի անդամներ եւն.։ Զօր. Հոֆֆման երկար ճառով մը բացատրեց իր անձնական դիրքը Ռուսիոյ հանդէպ։ Ինչ կը վերաբերէր վրաստանի ազատագրման ծրագիրներուն, գտաւ ներկաներու համաձայնութիւնը, բացի գերման ազգայնական քաղաքագէտ մը, որ Հոֆֆմանի առաջարկած լուծումը կանխահաս նկատեց։

Զօր. Հոֆֆմանի հաւանութիւնը առնելէ վերջ, որ ինքզինք մեր տրամադրութեան տակ կը դնէր, կարգադրեցի որ 1926 մարտին Լահէյի մէջ համաժողով մը տեղի ունենայ, որուն մասնակցէին վրացական և անգլիական խմբակցութեան ներկայացուցիչները։ Ժողովը ճշդուեցաւ տեղի ունեցաւ։ Ներկայ էին նաեւ զօր. Հոֆֆման և կովկասեան ներկայացուցիչ Սպիրիդոն Կէդիա, մինչ Անգլիացիներուն կողմէ սըր Հէնրի Դէտըրդինգ, որ անգլիական խմբակին անունով կը խօսէր, իր առաջին դրագիրը, եւ երկու ուրիշ վարիչ անդամներ «Ռոյըլ Դըչ» քարիւղի ընկերութենէն։

Համաձայնութիւն գոյացաւ հետեւեալ հարցերուշուրջ.— Վրաստանը պէտք է ազատագրել օտար քաղաքագէտներու օգնութեամբ։ Թէ ի՛նչ պայմաններով,— զօր. Հոֆֆման ուսւս շրջանակներու օժանդակութիւնը պիտի ապահովէ։ Թէ վերջապէս պէտք է մերժել Ռուսերու կողմէ եղած ոեւէ խնդրանք, որով ուզեն բոլշեւիսմը փոխարինել միապետութիւնով, որովհետեւ վրացիները ոխերիմ թշնամի են միապետութեան։

Զօր. Հոֆֆման բացատրեց իր ծրագիրները եւ բոլորին հաւանութեամբ պաշտօն ստացաւ նիւթական պատրաստութիւնները սկսելու։ Դէտըրդինգ սակայն երկու ամիս խորհելու պայման դրաւ։

Դեռ չորս շաբաթ չէր անցած երբ Պերլինի վրացիները լուր ստացան թէ ամէն ինչ կարգին է եւ նոր հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ Լոնտոնի մէջ։ Թէև 5 մայիս 1926ը որոշուած էր ժողովի օր, բայց անգլիական ընդհանուր գործադուլին պատճառաւ յունիսին մնաց։

*Մինչ այդ, Փարիզ ապրող զօր. Վրանկէլի հետ տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ, որուն հետ զօր. Հոֆֆման յարաբերութեան մտաւ կոմս Վորոնցովի միջոցով։ Վրանկէլ յայտարարեց թէ գինք չի հետաքրքրեր ցարի ընտանիքին վերստին ռուսական գահը բարձրիլը, իրեն հաւատր կարեւորը բոլշեւիկեան վարչաձեւին վերնալն է և թէ ինք պատրաստ է այս պայմանով ամէն ինչ ընել։ Վորոնցով պահանջեց որ իր առաջարկները զրաւոր ներկայացնէ Հոֆֆմանին, բայց այս ձեւը դժուար եկաւ Վրանկէլի։ Ասոր համար վերջինս անձամբ դէպի Պերլին ճամբորդեց, բայց զօր. Հոֆֆմանի կողմէ սառն ընդունելութիւն գտաւ։ Հոֆֆման հետաքրքիր ըրաւ Վրանկէլը, որ ինքզինքը պատրաստ կը յայտարարէր 50 հազարնոց բանակ մը ոտքի հանել։ Նախ այս թիւը իջեցուց 10 հազարի եւ ապա ժողով մը կանչեց Լոնտոն

յագող մանուկները կը քննոդին եւ կը գարմանուին։

Շատ մը բժիշկներ ալ կան, որոնք ազգատներէ կամ բանւոր ներէ զեղչեալ այցեգին կ'առնեն կամ իրենց տեւական յաճախորդներէն նոյն սակագինը կը պահանջեն ազնուօրէն։

Այդ պայմաններէն շատ մը հայ հիւանդներ չեն կրնար օգտուիլ, պարզապէս անոր համար որ լաւ ֆրանսերէն չեն գիտեր կամ չեն կրնար բացատրել իրենց կացութիւնը։ Ճիշդ այստեղ ալ կը ծագի հարցը նոր միջոց մը գտնելու։

Մարսէյլի հայ կարմիր խաչը ժամանակ մը կ'ընձեռէր հայ մեստ, բայց գնահատելի օգնութիւն հիւանդներուն։ Շեմ գիտեր ինչո՞ւ գանգագ կը շարժի այժմ ամէն պարագայի մէջ, անշուշտ անոր համար որ նիւթական օժանդակութիւն չի գտներ։ Գալով հայ բժիշկներուն, հաւաքաբար կամ առանձին, չէի՞ն կրնար հետեւիլ երկրի կամ պոլսոյ իրենց պաշտօնակիցներուն արդէնապէս շատ յաճախորդ ունին, որ բան մը չեն կորսնցներ, ընդհակառակն «ռեէքլամ» ալ կը շահին։

Մեր հիւանդները, մեծ ոգեւորութեամբ, յաճախ առանց բժշկի ու դեղի, եւ առանց նոյնիսկ առաջնորդական խորհուրդի, կը մահանան։ Մանաւանդ թօքախտաւորները գիտենք, որ առաջին օրերուն եւ ժամանակ մը՝ անգիտացեր են դեղ ու բժիշկ, անտարբեր գըտնուեր են վերջ ի վերջոյ տուժելով։ Հրաշք պիտի ըլլար այս տեսակ բազմամարդ գաղութի մը մէջ ստեղծել ապաքինարան մը, որ մեծ դրամի կը կարօտի։ Բայց որքան դիւրին է մեր առաջարկը, որ արդէն կը գործադրուի փարիզի մէջ։

Կ. ՍԵՒԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՕՐԱԹԵՐԹ ՈՒՆԻՄ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ։

ՊԱՐՏՔ ՍԵՊՏ ՏԱՐԱԾՏԵԼ ԵՒ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԴՆՆԵԼ, ՈՐՊԷՍԶԻ ԱԻԵԼԻ ԲԱՐԴԱՒԱՃԻ, ՈՒՈՒ ԻՍԿ ԲԱՐԻՒԲԻԴ ՀԱՄԱՐ։

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Ջաղուած Թուրք Թերթերէն)

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք մասնաւոր վարժարանները բոլորովին պետութեան վարչութեան տակ պիտի առնուին։ Իրաւասու անձնաւորութիւն մը «Ագշամ»ի յայտարարած է թէ Թուրքիոյ Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ կրթութեան եւ ուսուցման իրաւունքը պետութեան կը պատկանի։ Ամէն կաթոլիկական երկրի մը մէջ մասնաւոր հաստատութիւններ՝ մասնաւոր պայմաններով ուսուցում եւ կրթութեան իրաւունք չեն կրնար ունենալ։ Անհրաժեշտ է որ բոլոր մասնաւոր դպրոցները պետութեան փոխանցուին, նկատելով որ ոեւէ ձեւի հակակշիռ անբաւական կ'ըլլայ միօրինակ դաստիարակութիւն տալու երկրին զաւակներուն։

Պետականացման ենթարկուելիք վարժարանները Թուրք հաստատութիւններ են միայն, օտար եւ փոքրամասնութեանց դպրոցները խնդրոյ առարկայ չեն։

ՈՍՏԻԿԱՆ ՁՕՐԵՐԸ

Ոստիկան զօրքերու ընդհ. հրամանատար Զէքի փաշա Եւրոպա ուսումնասիրութիւն մը կատարելէ վերջ, Արեւելեան Նահանգները քննական այցելութեան ելած է։

Զէքի փաշա օրինագիծ մը պիտի պատրաստէ ոստիկան զօրքի կազմակերպութիւնը բարեփոխելու համար հիմնական կերպով եւ բոլորովին նոր ձեւով։

Նոր կազմակերպութիւնը գրեթէ իտալական ոստիկան զօրքի կազմակերպութիւնն է։ Այսուհետեւ ոստիկան զինուորները կախում պիտի ունենան ոչ թէ ներքին գործավարէն, այլ յատուկ հրամանատարութենէ մը։

*** Ոստիկան զօրաց ընդհ. հրամանատար Զէքի փաշա Սամսոնէն Մալաթիա մեկնած է։

ԿԵԱՆՔԸ ՄՈՒՏԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ասկէ առաջ Մուտանիա ցեխոտ ջուր մը կը խմէր. հիմա արդէն ընծիր ջուր մը ունի։

Այս տարի խաղողի բերքը լաւ է, բաղդատելով ձիթապտուղին։ Մետաքսի գործարաններ կան, որոնք քանի մը տարիէ ի վեր չեն բանիր։ Ասոնք նախապէս օրական 50-60,000 ոսկի հաստոյթ ունէին...։ Իմացայ որ այդ գործարաններուն մէկ մասը կը քանդուի...

Մուտանիոյ մէջ 46 սրճարան-ընթերցարան կայ, ինչ որ շատ է։

ՅՈՐԵՆԻ ԲԵՐՔԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Վերջին փետրուարի մէջ տիրող սաստիկ գուրտերուն հետեւանքով, մեծ մտահոգութիւն կը տիրէր երկրագործներուն մէջ, գորենի բերքին մասին։ Ամէն տեղ ուր ձիւն չէր նստեր, գորենի գանքին կը սպառնար ամբողջական կորուստ, երբ ցուրտը զերօյէն 12 վար էր։

Վնասները կարելի չէ եղած պէտք եղածին պէս գնահատել. դժուար գործ էր, բայց եթէ պահ մը վախցուեցաւ իսկական աղէտ մը, գարնանային լաւ օդերը յոյսը տուին միջակ բերքի մը։ Սակայն, կարգ մը շրջաններու մէջ, բերքը շուտ հասունցած է։

Հարաւի մէջ, հունձքը արդէն վերջացած է, իսկ ծնցեալ մասերուն մէջ, նոր սկսած կամ վերջացնելու վրայ են։

Սակայն, դեռ կարելի չէ գիտնալ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ ցորենի բերքին քանակութիւնը։ Տիրող կարծիքներու համաձայն, Ֆրանսայի կարգ մը շրջաններուն մէջ, Լուառի հարաւային կողմը, բերքը լաւ է։ Հիւսիսի եւ Արեւելքի կողմն է որ դանքերը ամէնէն աւելի ծնասուած են։ Արդ, պէտք չէ մոռնալ թէ հիւսիսն է որ կուտայ ամէնէն առատ բերքը, հեկտար գլուխ մինչեւ իսկ 40 կենդինար։

Այս պայմաններուն մէջ, կարելի չէ գնահատել ցորենի բերքին որակն ու քանակը, մինչեւ հունձքը չվերջանայ։

Ամէնէն սուր խնդիրը կը դառնայ ցորենի գինին շուրջ։ Արտադրողները կը գանգատին թէ ցորենի մշակութեան պարտադրած ծախքերուն համեմատ, գին չեն գտներ հրապարակի վրայ։

Այս կերպով է որ կենդինար գլուխ 35-50 ֆրանքի յաւելում մը ձեռք ձգած են ներածուած ցորենի մաքսատուրքին վրայ։

Արդ, մէկ ամիս առաջ, Ամերիկայի մէջ ուր ցորենի վաճառականները նոյնպէս կը գանգատէին, գինները արագօրէն բարձրացան մինչեւ 30-40 ֆրանքի։ Փարիզի մէջ քանի մը ֆրանքի յաւելում տեղի ունեցաւ, յետոյ կանգ առաւ, այնպէս որ տեղական լաւագոյն գորենին (160) եւ Ֆրանսա ներածուած օտար գորենի (190) միջեւ 30-35 ֆրանքի տարբերութիւն մը կայ։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՆՈՐ ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆ ՄԸ

Լիոն 5 օգոստոս.— Rue Garibaldiի վերջաւորութեանը եւ Rue du Béguinի երկայնքին՝ ստեղծուեր է նոր գաղթակայան մը։ 1924—25ին, մէկ երկու Հայ ընտանիքներ չհանդուրժելով պանդոկներու անախորժ մթնոլորտին եւ սուղ վարձքերուն, ապի մը հող կը վարձեն այս անկիւնին մէջ եւ տաղաւարներ կը շինեն։ Այդ օրէն ի վեր ուրիշներ ալ հետեւեցան եւ այսօր այդ փոքր շրջանը գարձեր է հայկական թաղ մը, սեփական տուներով։

Հայ գաղթականը յոյսը կտրած շուտով հայրենիք գառնալու երազէն, գրկելով ինքզինքը, կը տեսնայ բոյն մը ունենալ, երկու տախտակով եւ աղիւսով։

Զ. Մրզացի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՆՈՒԻՐ ՄԸ Հ. Մ. Ը. Մ-Ի ՕԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ

Փարիզէն գորգի վաճառական Գարապետեան եղբայրները, գնահատելով Հ. Մ. Ը. Մի գերազանգակս ազգային գործունէութիւնը, անցեալ տարուան իրենց գնահատելի օժանդակութենէն յետոյ, այս անգամ Մուրատեանս աւելի կարեւոր նուիրատուութիւն մը կ'ընեն, յանձն առնելով 50 արժանաւոր պատանիներու սկաուտական համազգեստի ամբողջ ծախքը հոգալ։

Այս առթիւ, Հ. Մ. Ը. Մ-ի սկաուտական յանձնախումբը հրապարակաւ իր եւ իր փոքրիկ սկաուտներուն խորին շնորհակալութիւնները յայտնելով, հաճութեամբ գիրենք Հ. Մ. Ը. Մ-ի սկաուտներու բարերար անդամ կը հռչակէ։

Ի դիմաց Հ. Մ. Ը. Մ-ի սկաուտական յանձնախումբի, հայ սկաուտներու ընդհանուր պետ՝

Դրիգոր Մ. Յակոբեան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՍԻՐԱՀԱՐ ՀԱՅ ԱՂՋԻԿԸ

Յուլիս 16ի կէս գիշերին, Ֆրէզնօյի ոստիկանութիւնը ծանրապէս վիրաւորուած գտաւ Լ. Տին Փլիպուս անունով երիտասարդ մը եւ 21 տարեկան Օր. Ըրաքսի կոստանեան։

Ոստիկաններու քննութեան համաձայն, աղջիկը նախ վիրաւորած է տղան, ապա ինքզինքը երկու տեղէն, ստամոքսէն եւ կրծքէն։

Ցղուն պատմածին համաձայն ծանօթացած է Օր. կոստանեանի 1926ին եւ իրենց յարաբերութիւնները շարունակուած են մինչեւ անցեալ ձմեռ, երբ տղան յայտնած է աղջկան, որ ինք այլեւս չուզեր յարաբերութիւն պահել իրեն հետ, քանի որ Իր ծնողքը կը հակառակին։ Աղջիկը, սակայն կը յամառի, ըստ տղուն յայտարարութեան։ Եւ երեքշաբթի գիշեր երբ տղան իր սենեակը կ'երթայ, այնտեղ կը գըտնէ աղջիկը։

Տղան իրր թէ կը փորձէ աղջիկը դուրս ղրկել։ Աղջիկը կ'ընդդիմանայ։ Տղան կը հանուի, կը հագնի գիշերանոցը, եւ անկողին մտնելու համար ձրագը կը մարէ։ Այդ պահուն Օր. կոստանեան կը կրակէ եւ կը վիրաւորէ իր սիրահարը, ապա ատրճանակը իր վրայ կը դարձնէ ու ինքզինքը կը վիրաւորէ երկու տեղէն։

Աղջիկը նախապէս կը մերժէ խօսիլ, բայց յետոյ կը յայտարարէ, թէ տղան է որ գործածած է ատրճանակը երկուքին վրան ալ, եւ կարուկ կերպով մերժած է պատասխանել քննիչներու հարցումներուն։

Բժիշկները կը յայտնեն, որ աղջիկը չի կրնար ազատիլ մահուընէ, իսկ տղան հաւանաբար ապաքինի։ Վերջինը վիրաւորուած է սրունքին վերի մասէն։

ՎՃԱՐՄԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ.— Առջի օր, Հնարամիտ գործաւոր մը, պարտք վճարելու հանճարեղ միջոց մը յղացաւ որ սակայն, կ'երեւի շատ սուղի պիտի նստի իրեն։ Ինքնաշարժ մը վարձեց եւ անով գնաց իր տունը ուր վար իջաւ, բայց մերժեց կառավարին ամբողջ պահանջը վճարել։ Կառավարը կը պնդէր իր պահանջին վրայ։ Ցանախորդը պատրուակեց թէ վրան դրամ չունի, թէ վեր կ'ելլէ դրամ առնելու։ Խրօք ալ ելաւ, բայց քիչ յետոյ, վար իջաւ ձեռքը ատրճանակ մը բռնած ու կրակեց։ Հինգ փամփուշտներ սուլեցին կառավարին ականջին քովէն ու անցան առանց վնասելու։ Մարդը վախէն մոռցաւ իր պահանջը ու չուզեց ինքնաշարժով։ Բայց բորբոքած յաճախորդը չէր հանդարտած։ պահ մըն ալ սպառնալիքներ տեղալէ յետոյ դէպքին ականատես վկաներուն, ելաւ իր սենեակը ուր քիչ յետոյ ձերբակալուեցաւ։

ՀԵՌԱՒՈՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՆԻՄ, ՈՐՈՆՔ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷԿ ԱՆԿԻՒՆԸ ԻՆԿԱԾ, ԵՒ ԱՇԽԱՐՀՔԷՆ ԿՏՐՈՒԱԾ, ԿԱՐՕՏԸ ԿՐ ՔԱՇԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍՔԻ ՈՒ ԳԻՐԻ։

ՄԻՏՔԻԴ ԶԱ՞ՆՑՆԻՐ «ՅԱՌԱՋ» ՄԸ ՆՈՒԻՐԵԼ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

(51)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան Շաշնուր

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

I

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՍՈՒՆ ՓԻԷՌ

ՆԱԽԿԻՆ ԺԻՌԱՒՈՏ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՀՒՄՆՈՒԱՆ 18...

Մնացեալ թուանշանները կարելի չէր կարդալ, որովհետեւ անոնց վրայ ջնջոց մը կար։ Աթոռի այդ կտորը բռնող ձեռքը անմիջապէս կը յանձնուէր իր միջնամատէն։ Միջնամատ չկար. ան կոստանինն էր։ Փարիզ քաղաքի նախկին հրշէջ գունդի ենթասպաներուն է՛ն կրակոտը բարձրացած էր սանդուղի մը վրայ եւ ուսուցչուհին կը մաքրէր։ Եթէ երբեք ջնջոցը մէկ մը անշարժեցնելով իրենց խանութին հնուտեղեն «ռեէքլամ»ը ընկէր թերացաւ, այդ յանկին ամբողջ բեռը կ'իյնար Ֆրանսայի վաճած զաղթային քաղաքականութեան վրայ։ Իրաւ նոյն պահուն, խիստ թեթեւ ու վառ գոյնով հանեստ մը հագած երիտասարդ աղջիկ մը խանութին դուրս նետուելով կը ճչար.

— Մէօսիէօ Կոստա՛ն, Մէօսիէօ Կոստա՛ն, ձեռքը ձագ բերաւ...

— Քանի՞ հատ, հարցուց Կոստան իր բանուէքէն, առանց պաղարիւնութիւնը կորսնցնելու, առանց յուզումը յայտնելու։

— Ձե՛մ դիտեր, չկրցայ հաշուել... կարծեմ կը մեռնի կոր. Ա՛խ սարսափելի բան է, ո՛հ կը մեռնի կոր ...

— Ես հոս եմ, անհոգ եղէք. կուգամ կոր։

Եւ Կոստան աղջկանը հետ արագ քայլերով մտաւ քովի հանդերձավաճառին խանութը։ Ջընջոցը ձեռքը սանդուղին վրայ, ապակիին կոթնցուած սանդուղը մայթին վրայ, մայթը ձեռք մեծ հրապարակին վրայ, իսկ հրապարակը Թօննէոյի վրայ։

Թօննէո, իօն նահանգին գլխաւոր քաղաքն է եւ կը գտնուի Փարիզի եւ Լիոնի մէջտեղ։ Միջերկրական իջնող շոգեկառքի մեծ դիծին վրայ ըլլալուն՝ հաղորդակցութեան դիւրութիւնը չպակսիր բնաւ, մանաւանդ որ ճեպընթացը մայրաքաղաքը Թօննէոյէն բաժնող 180 քիլոմեթրը երեք ժամէն կը կտրէ։ Ահաատոր համար է որ Փիէռ ու Ժանն երեք շաբաթէն հասան հոս։

Կայարանէն դուրս ելլելուն պէս, ժպիտ մը բացուեցաւ Փիէռի դէմքին։ Կենդանութեան, երջանկութեան, գոհունակութեան ժպիտ մը։ Երկա՛ր ատեն է որ այսպիսի ջերմութիւն մը իր հոգին չէր պարուրած։ Անհամար կասկածներ գարնանային կանաչութեան իրենց ամբողջ կուսութիւնը նետեր էին օդին, որ բոլորովին տարբեր լուսնկ մը ունէր, բոլորովին տարբեր մաքրութիւն մը, նո՛ր շունչ մը։ Խաղաղութիւնն ու պարզութիւնն է որ կը խաղային ծառուղիներուն մէջ, մանուկներու եւ տարեց գաւառացիներու շուրջ, մինչ խորը, բացատրանի մը լռութեամբ զինուորներու անխուսափելի մահարձանը իր մարմարը կը բարձրացնէր։ Լայն ճամբայ մը կ'առաջնորդէր քաղաք։ Աջին անմիջապէս կը շինուէր ոստիկան զօրքերու շէնքը, եւ քիչ մը աւելի վեր քաղաքապետարանը՝ իր եռագոյն գօտիով։ Ամէն ինչ նոր կը թուէր երիտասարդ Փիէռին։ Ան հոգիի կատարեալ գոհունակութեամբ մը ինքզինքը կը յանձնէր գաւառական կեանքին հեշտ օրօրումներուն։ Առուտուրի կեդրոնին մէջ կարճ շրջանէ մը յետոյ, դնաց մանուանդ դեղերիլ բնակութիւններուն շուրջ, լուռ պարտէզներու երկայնքը, զարձզարձիկ, մաքուր եւ մաղկող փողոցներու խորհուրդին։ Օտար մըն էր ինք հոն, օտար մը՝ որ երկու կամ երեք յարկնոց այդ այնքան կոկիկ տուներու զաղտնիքին առջեւ կ'ուզէ հարցում մը ուղղել Պալզաքի։ Հանրակառքերու եւ ինքնաշարժերու անվերջ աղմուկին փոխարէն, երկաթագործի մը մուրճը վայրկեաններ կը զարմէր քահանայի մը ետեւ, եւ ինչ որ Փարիզ պատի ազդ էր միայն, հոս կը դառնար այժ, էշ, կով, բայց այս անգամ շնչաւոր։ Շատ հին եկեղեցի մը կար, չես դիտեր ո՛ր 15րդ դարէն մնացած. յետոյ քաղաքը կը ցցուէր, կը բարձրանար, բուրգի մը պէս։ Ի՛ն վերը Աստուծոյ տաճար մը եւս՝ իր գրաւած դիրքով կրկնապէս դեղեցկացած, ծառերու, կանաչեցած նստարաններու մէջտեղ, եւ որ շուրջի հոմայնապատկերը կը քաշէր վեր, դէպի իրեն, դէպի իր խաչին։ Այդ դիտարանէն հովը ճիւղեր կը դողացնէր, մաղկող ճամբաները կը ծոէր եւ ծիներկոյզներ կը մկայծին։ Ջրանցք մը՝ վրան կեղեւ մը ընկոյզի, եւ կանաչ թաշկինակ մը՝ վրան կաթիլ մը արիւն։ Գերեզմանատան դուռը չի բացուիր, որովհետեւ այսօր նորեկ մը չկայ, եւ չի գոցուիր, որովհետեւ փախչիլ ուզելու համար ներսը թաղուած Հայ մը չկայ։

Վարը, Օքսէո տանող մեծ խճուղիին մօտ գեղեցիկ տուն մը վարձեց Նէնէթ, չորս սենեակով ու պարտէզով, ինչպէս նաեւ գլխաւոր հրապարակին վրայ նայող լուսանկարիչի այս խանութը, նախկին ժեռարտօ հաստատութիւն, հիմնուած հազար ութը հարիւր չես դիտեր քանիին։ Շուտով եկան իրենց միանալ Կոնստան ու Պիպի։ Լծուեցան աշխատութեան։ Նէնէթ ու Կոստան զբաղեցան տունով, իսկ Փիէռ ու Կոստան՝ խանութով։ Լուսանկարչական այս աշխատանոցը ամէնէն կարեւոր հաստատութիւնն էր այս շրջանին։ Փիէռ անհրաժեշտ նորոգութիւններն ու զետեղումները ընելէ վերջ աւելի մեծ փայլ մը տուաւ անոր, իր արհեստին կատարելութեանը շնորհիւ։ Հրաւէր ուղղեց տեղին ծանօթ ու կարեւոր անձերուն, ինչպէս քաղաքապետին, սրբազանին, երեսփոխանին եւ ժողովրդական դէմքերու՝ ինչպէս նամակաբերին, ժամկոչին, կայարանապետին։ Այս վերջինները մանաւանդ իրենց տարազով ամբողջ քաղաքին հետաքրքրութեանն ու յափշտակութեանը առարկան դարձան։ Սակայն Կոստան խնամարհաբար դիտել տուաւ որ պէտք չէր անտեսել հրշէջ գունդին հրամանատարը։ Իրաւացի էր. ով որ կը ճանչնայ Ֆրանսայի ազգը, դիտէ թէ ան համազգեստաւոր երկու հոգի միայն անկեղծօրէն կը սիրէ. հրշէջ զինուորը եւ Dépôt Nicolas։ Իսկ միւս կողմէ Նէնէթ՝ կը պնդէր թէ չի բաւեր միայն փարիզեան ճաշակով լուսանկարել, այլ պէտք է նաեւ գոհացում տալ դիւղացի գլուխներու ճաշակին եւ քաշել անճաշակ պատկերներ։

ՅԱՌԱՋԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ ԴՈՒՐՍ

Թ Ա Խ Ր Ի Զ
Թաչիկ Մելքումեան
(c)o Pharmacie Enezian)

ՊՈՒՀՆՈՍ ԱՅՐՒՍ (Արժանթին)
Սմբատ Թորգոմեան
Mexico փողոց, թիւ 2850

ՄԻԼԱՆ (Իտալիա)
Mr. Onnik, S. Radegouda No. 7

Ա Թ Է Ն Ք
Պարոնեան գրատուն

Մ Ե Լ Ա Ն Ի Կ
Librairie Française
19 Rue Tsimiski

Պ Ո Ի Ք Ր Է Շ
Ց. Ձգնաւորեան B. P. 487

Ք Է Օ Մ Թ Է Ն Ճ Է
Ա. Տէյիրմէնճեան
Str. Stefan Cel Mare No. 50

Ս Ո Ֆ Ի Ա
Ա. Յակոբեան
45 Bld. Dondoukoff

Ֆ Ի Լ Ա Պ Է
Մ. Կարապետեան Գրավաճառ

ՌՈՒՄՃՈՒՔ
Պ. Քոչարեան
70 Rue Borissova

ՆԻՒ ԵՈՐՔ
Massis Bookstore
137½ E. 27d St. New York city

Պ Ե Ր Լ Ի Ն
B. Froundjian
36, Weidenweg, Berlin O 34

Լ Ո Ն Տ Ո Ն
Ժ. Միսաքեան
14 Devonshire St.
London E. C. 2.

բխին Ազգերու Դաշնակցութեան Ուխտէն եւ Քելլոկի դաշինքէն։

15.— Ներկայ դաշնագրի մեկնութեան մասին ծագած վէճերը պիտի կարգադրուին՝ համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան Ուխտին, եթէ ուղղակի բանակցութիւնները անյաջողութեան մատնուին,

16.— Դաշնագրին տեւողութիւնն է 25 տարի։

*** Այս նոր դաշնագրին համաձայն, Եգիպտոսէն պիտի քաշուին եգիպտական բանակի անգլիացի ընդհանուր քննիչն ու սպայակոյտը, եգիպտական կառավարութիւնը իբրեւ խորհրդական եգիպտոս պիտի հրաւիրէ անգլիական զինուորական մարմին մը եւ եգիպտացի սպաները միայն Անգլիոյ զինուորական վարժարանները պիտի ղրկէ։ Եգիպտական բանակը պիտի սպառազինուի անգլիականին ձեւով. պիտոյքները պիտի գնուին Անգլիա։ Եգիպտոս կը հաւանի նաեւ ձրի տրամադրել հողեր, հիւղեր եւայլն Ջրանցքի գօտիին մէջ, անգլիական զինուորներուն համար, կ'արտօնէ տնկել ծառեր ու պարտէզներ, հայթայթել ջուր եւն.։

Եգիպտոս կը հաւանի նաեւ արգիլել անգլիական եւ եգիպտական օդանաւերէ զատ օտար օդանաւերու անցքը Ջրանցքի գօտիէն եւ ամէն զիւրութիւն կը խոստանայ անգլիական օդանաւերու համար՝ եգիպտական կայաններու մէջ։ Եգիպտոս յանձնառու կ'ըլլայ անգլիացի ելմտական եւ դատական խորհրդականներ պահել կառավարութեան մօտ։

Այս բոլորէն կը տեսնուի թէ եգիպտոս անուանապէս անկախութիւն կը ստանայ, սակայն Անգլիա միշտ կեցած է անոր գլխուն։

«ՎԱՖՏ»Ը ԳՈՀ Է

ԳԱՀԻՐԷ, 6 օգոստոս.— Վաֆտ կուսակցութիւնը այսօր ազգին ուղղուած կոչով մը, իր ուրախութիւնը կը յայտնէ, անգլիական նոր առաջարկներուն մասին, կ'ըսէ թէ տակաւին շատ դժուարութիւններ կան, սակայն անգլիական շահերը բոլորովին չեն հակառակիր եգիպտոսի անկախութեան։

Վաֆտը կ'ըսէ թէ վերջնական բանակցութիւնները պիտի կատարուին եգիպտոսի սահմանադրական կառավարութեան հետ, որ ներկայ վարչաձեւն ու իր անարդարութիւնները մէջտեղէն պիտի վերցնէ։ Կը հրաւիրէ ազգը, որ խորհրդարանի ընտրութենէն առաջ վիճաբանութեան չենթարկէ անգլ. առաջարկները։ Կ'աւելցնէ թէ ներկայ կառավարութիւնը իրաւասու չէ բանակցելու, քանի որ պատռեց Սահմանադրութիւնը, աշխարհակալ քաղաքականութիւն հետապնդեց, ազատութիւնները ջնջեց եւ ժողովուրդը ծաղրեց։ Կոչը կը վերջանայ հետեւեալ նշանաբանով. «Եգիպտոս ամէն բանէ վեր»։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱՅԻՆ ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Վարչապետը անմիջապէս որ Գահիրէ դառնայ առաջին գործը պիտի ըլլայ նոր ընտրութեանց ձեռնարկել, քանի որ նախկին խորհրդարանը փակուած էր անորոշ ժամանակով։

«Վհեալ» գոյքերու աւարը

Լցեալ գոյքերու անօրէնութիւնը մինչեւ հիմա կը գրաւէր միայն անոնց կալուածները, որոնք 1340էն (1924) առաջ անոնց անցագրի մեկնած էին Թուրքիայէն։ Մինչդեռ, օրէնքի Բ. յօդուածին մէջ գրուած է թէ կը գրաւուին կալուածները բոլոր անոնց, որոնք «ոեւէ ձեւով հեռացած են», այսինքն անցագրով կամ ոչ։

Կոմիսար այդ տրամադրութեան, Պոլսոյ «Լքեալ» Գոյքերու տնօրէնութիւնը դիմած է ելմտական գործավարութեան և արտօնութիւն խնդրած գրաւելու 1924էն առաջ մեկնողներուն կալուածները։

1924էն առաջ առանց անցագրի մեկնողներէն մինչեւ հիմա 7000ի չափ անձերու ինչքերը գրաւուած են։

Սևոտրևի բուռն ճառը Լահէյի մէջ

Լահէյի խորհրդաժողովը բացուեցաւ առջի օր, զբաղելու համար ԵՐՆԿԻ ծրագրով։ Հոլանտայի արտաքին նախարարին բարի գալուստի ճառէն վերջ, Պրիանի առաջարկով նախագահ ընտրուեցաւ Պելճիքայի վարչապետ Թասփար, որ պարզեց ԵՐՆԿԻ ծրագրին գլխաւոր գիծերը։

Անգլիոյ ելմտական նախարար Ֆիլիփ Սնոտըն բուռն ճառ մը խօսեցաւ ԵՐՆԿԻ ծրագրին դէմ, մանաւանդ պահանջեց որ հատուցումներու Անգլիոյ բաժինը ըլլայ 100ին 23 ինչպէս որոշուած էր 1920ին Սէվրի խորհրդաժողովին մէջ։ Ըսաւ որ Անգլիա 150 միլիոն անգլ. ոսկի վճարեց Ամերիկայի — ինչ որ տոկոսներով մէկտեղ մէկ միլիոն տոլար կը նշանակէ, մինչ փէննի մը չէր ընդունած իր պարտականութենէն։ Աւելցուց թէ Ֆրանսա կը ստանայ Գերմանիոյ անպայման վճարումներուն 5)6րդը, տարեկան 10,700,000 մարք աւելի քան նախապէս, Իտալիա կը ստանայ 39,800,000 մարք աւելի եւ Պելճիքա 12,200000 մարք աւելի քան Տօուըսի ծրագրով նախատեսուած էր։

Սնոտընի այս ճառը խիստ մեծ յուզում առաջ բերաւ։ Մանաւանդ Գերմանները շատ գոհ են. վախ կայ, որ Լահէյի խորհրդաժողովը ձախողի։

Ֆրանսայի վարչապետ Պրիան երէկ կէսօրէ վերջ պիտի պատասխանէր Սնոտընի ճառին։

Ինքնաշարժով աշխարհի շրջանը

Երկու Ֆրանսացիներ, որոնք ինքնաշարժով աշխարհի շրջանը ընելու ձեռնարկած են, օգոստոս 1ին Պոլիս հասան։ Ինքնաշարժը կը վարէ Բոժէ Լաքոր, իր հետ ունենալով Ֆրանսացի ծանօթ արուեստագիտուհի Տիկ. Օտէթ Տորթի։

Շրջագայողները անցեալները Ֆրանսայէն մեկնած են 30 հազար քիլոմեդր ճամբորդութեան մը համար եւ անցած են Զուիցերիայէն, Գերմանիայէն, Աւստրիայէն, Հունգարիայէն, Ռումանիայէն, Սերպիայէն ու Պուլկարիայէն։ Պոլսէն պիտի անցնին Սուրիա, Պարսկաստան, Հնդկաստան, Հնդկաչին, Սիամ, Չինաստան, Ճափոն, ուրկէ Ամերիկա պիտի անցնին եւ անկէ ալ Փարիզ պիտի դառնան։

Բոժէ Լաքոր ասկէ առաջ Սահարայի անապատին մէջ ալ ինքնաշարժով ճամբորդած է։

Ամանուլլահ Պոլիս չերթար

Աֆղանիստանի նախկին թագաւոր Ամանուլլահ խանի անձնական բժիշկը Պոլիս հասնելով, հերքեց այն լուրերը թէ գահընկէց թագաւորը ծրագրած է Թուրքիա բնակիլ։ Ընդհակառակն Ամանուլլահ վիլլա մը պիտի գնէ Իտալիոյ մէջ եւ հոն պիտի բնակի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. ԾՐԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Républiqueի սրահը։ կը խօսի փարիզէն եկած ընկ. Ս.։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ
ՀՈՎԱՆՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կազմակերպուած՝ Պուլվար Օտտօի Շ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթաճիւղին Թ'ԱՆԹուանի «Ընկեր Գարօ» խումբի եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի Շ. Յ. Դ. Քոյր ենթակոմիտէներու։ Այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Bar des Flatanesի ընդարձակ սրահին մէջ, 30 րուէ նստիօնալ, Թ'ԱՆԹուան)։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն։

Ընել՝ 26, 27 Թիւ Թրամուէյները եւ իջնել Թիւ 27ի վերջաւորութիւնը.

ՀԱՆԴԷՍ-ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ի յիշատակ ցարօնի հերոսական կռիւներու եւ մեծ նահատակներու

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տ. Տուրուբերան Հայրենակցական միութեան կողմէ։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին կարտըն Փարքի մէջ։ Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Արտասանութիւն, ժեներգ, զաւեշտ, եւայլն։ Կը մասնակցի Ֆրանսական 12 հոգինոց ֆանֆառը։ Կը հրաւիրուին բոլոր Հայր. Միութիւնները, Հ. Յ. Դ. Պատենական եւ Զ. Ե. Ո. Միութիւնները։

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. կիրակի օր Առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն

Կը նախագահէ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԺԱՆԹԷՕՑԻ ԱՆՏԱՌԸ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի եւ շրջանի ՌԱԶՄԻԿ Հայր. Միութեան, 25 Օգոստոս կիրակի օր։

Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն։

ԲԱՑՕԹԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Շ. Յ. Դ. Լիոնի «Գեղի» խումբի կողմէ, իր կազմութեան 3րդ տարելիցին առթիւ։ Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 203 Ave. Saxe «Boule d'Alcazar»ի մէջ։ երգ, նուագ, արտասանութիւն, եւայլն։ Մուտքը ազատ է

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱՒՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,...."

բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր Թուղթ։ Գինն՝ Ֆրանսայի մէջ 7 Ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 Ֆր.։ փոսթի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «ցարաչ»ի խմբագրատունը։

Հ. Յ. Դ.

Ընիէր Պուա Քոլոնպի Եռագոյն ենթակոմիտէի եւ Վիշապեան խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։

Լիոնի շրջ. կոմիտէի դասախօսական-վիճաբանական ժողովը վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin սրճարանը։ Նիւթ՝ Արփիար Արփիարեանի «Կարմիր ժամուց»ը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու հաւակիրները։ Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin։

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը այսօր ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը,

Ալնուվիլ-լէ-Կոնէսի «Ռազմիկ» խումբի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 63 Rue du Parc ընկ. Պուճիկեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան են. թաղումիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 72 Rue Etienne Dolet հաճի Մկրի սրճարանը, կը խօսի՝ Ընկ. Լ. Զորմիսեան։ Նիւթ՝ «Դաշնակցութիւնը ազգային ուժ»։

Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Սիամանթօ, Աւետ. վ.արուժան, Բաբգէն-Սիւնի եւ վահագ խումբերու բոլոր ընկերները վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ զեկոյց շրջ. ժողովի։

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին նախկին Գրադարանի սրահը 262 Rue Duguesclin. Կարեւոր օրակարգ։

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Լիոնի վրէժ խումբի ժողովը՝ այս Շաբաթ ժամը 5ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ Գրադարանը բաց է երեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը երեկոյեան ժամը 7-10։ Դիմել, 22 Ave. Rouvey-rol, Asnières.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շ. Ե. Ո. Մ. Պլեեանքուրի ժանեաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 10ին, Փլաս Նասիոնալ Բաֆէ Թապաքը։ Կը խընդրուի բոլոր այն ընկերներէն որոնք արձանագրուած են սակայն առաջին ժողովին ներկայ չեն եղած. չբացակայիլ։

Կը հրաւիրուին նաեւ շրջանիս մէջ գտնուող բոլոր որբ-որբուհիները։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Արժաշեղի Հրանտ Քազքեցեան, որ կը գտնուէր Պաղտատ, ժամանակէ մը ի վեր իրմէ լուր չէ առնուած։ Գրել Օր. Ազնիւ Փիլիկեանի, 3bis Ave. Thiers, Raincy, S. et O.

Կը խնդրուի տարիքահաս թերթերէն արտատպել։

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։

Դիմել՝ ուղղակի «ցարաչ»ի վարչութեան։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար. ձեր շահը կը պահպանէ. դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: H. STÉPHEN

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J.
Թոքերու, Մաժոքսի, Լնարգի եւ Ազիքի հիւանդութիւն
ցաւուկ յարկաբաժին վէներական եւ Մորթի հիւանդութիւն
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ
կոքի, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէս

LABORATOIRE DERDERIAN
4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX
Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ ա
շահաւոյթիւնով։
Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժազերը (ոտքի, թ
եւայլն), եւ աղուաժազը՝ առանց վնասելու մորթին։
Գինն՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement 11 ֆր.։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVI
ցերեկ եւ ցնորէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96.
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խն
ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի
գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քի
կորդ։ Ռ. ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը
2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրնե
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) մէթրօ՝ C
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր
րենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան
տեսակ կերակուրներ՝ եւ անուշեղէններ, պատրաստ
վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բ
քսակներու։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի
հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագ
ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ.
կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ վճ
հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագ
Թիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ
ղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma
nières, Tél. Grésillons 14-50.

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱ
Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Սէնի ափին՝ իր ազատելի դիրքով, գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է։ Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկիոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով։
Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'ուսանուին ֆրանսերէն, անգլիերէն, իտալերէն լեզուները։ Մասնաւոր խնամք կը տարուի աշակերտաց մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման. ունի Foot Ball, Tennis, Volley Basket-Ball եւ Աղջիկներուն համար խաղեր։
Կ'ընդունուին 10-14 կան քաշառողջ եւ ուս դունակ աշակերտներ։
Արձանագրութեանց բացուած է եւ կը տեւ սեպտեմբեր 30։
Աւելի ընդարձակ թիւններ փափաքողներ կը դրկուի յատուկ գիրը։
Վարչ
Հասցէ՝ Direction Arménien Samuel Moo 26 Rue Troyon, Sèvres

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av.
Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վ
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՇԻՒՐՄԻՒ
2 Rue Pasteur, Vin
վիւի էնվալիտ կայարան
լիզի երկարող պողոտա
կոդմի երկրորդ անկ
ստանձնէ չափի վրայ
պրանքներ։ կը նորոգէ
տեսակ կօշիկներ։ Խնամ
տոկուն աշխատանք։
Գիները՝ չափաւոր։
բնակողներէ կը խնդրու
իրենց հասցէն ներկա
համար իրենց բնակարա

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VET
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՄԲԵԱԼԱ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

9 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1029 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՊԵՆԱՄԱՐՏ Ի ԽՆԴԻՐ ՏՈԿՈՍԻ

Տասը տարի անցած է հաշտութենէն ի վեր, բայց տակաւին կ'ուշանայ Մեծ Պատերազմին հաշուեյարդարը:

Լա Հէյը վերջին կայանը պիտի ըլլար: Պիտի ըլլայ թերևս: Սակայն, առջին օրէն իսկ, պաղ ջուր սրսկեց Գերմանիոյ, մանաւանդ Անգլիոյ գլխաւոր պատուիրակը:

Արդարեւ, երկու օրէ ի վեր, բովանդակ աշխարհի մամուլը քրքրէ Անգլիոյ ելմտական նախարարին ժխտական արտայայտութիւնը: Բուռն լեզու կը գործածեն, մանաւանդ, քաղքենդրամատիրական օրկանները, այս առթիւ իրենց ժաղջը թափելով Անգլիոյ աշխատաւորական դահլիճին վրայ: Թերթեր կան որ գաղտնի համաձայնութիւն մը կը տեսնեն Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ աշխատաւորականներուն միջեւ: Շթրէզէմանի ճառէն յետոյ Մնօտընի յարձակողականը՝ նոյն ծրագրին դէմ, նոր խաղ մը կը համարուի Ֆրանսայի համար: Ֆրթիներ կ'արձակուին մանաւանդ անոր համար որ, Գերմանիոյ արտաքին նախարարը չսպասեց ժողովի կարգուկանոնին լրացման, նախագահի եւն. ընտրութեան, եւ արտաքին մասին մէջ իսկ, բաժակաճառերու ընթացքին, քաղաքական ծրագիր մը պարզեց:

Լա Հէյի ժողովին գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ վաւերացնել Երնկի ծրագիրը, որուն կապուած է Ֆրանսայի յանձնառութեանց ճակատագիրը (պարտքերու վճարում Անգլիոյ և Մ. Նահանգներու, վերաշինութիւն աւերուած գաւառներու եւն.): Այս ծրագիրը պատրաստեցին շահակից պետութեանց կողմէ անկուած մասնագէտներ, չորս ամսուան տքնջան աշխատանք մը յետոյ, Փարիզի մէջ: Զեւականօրէն պետութիւնները տասախանատու չեն անոր բովանդակութեան, բայց իրականութեան մէջ, լռելեայն հաւանած են, քանի որ մասնագէտները շատ յարաբերութիւն կը պահէին իրենց կառավարութեանց եւ հրահանգներ կը ստանային վիճելի կէտերու մասին: Ասիկա տգնապներ ծագեցան եւ կառավարութիւնները օգութեան փութացին իրենց ելմտագէտներուն:

Արդ, ծրագրին պատրաստութենէն մինչեւ Լա Հէյի ժողովը, մէկ երկրի մէջ միայն կառավարական փոփոխութիւն ի ունեցաւ: Անգլիոյ պահպանողական դահլիճը իր տեղը զաւ աշխատաւորական կուսակցութեան, երբ արդէն վերջնած, ստորագրուած էր Երնկի ծրագիրը: Նոր դահլիճը առջին գամ էր որ պիտի արտայայտուէր. եւ արտայայտուեցաւ օտրնի բերնով, օգոստոս 6ին, անվերապահ դժգոհութեամբ: գլխաւոր առարկութիւնը այն էր թէ Երնկի ծրագրով, տնապէս առաւելութիւններ կը շահին Ֆրանսան եւ Իտա: Անգլիոյ ներկայացուցիչը նոյն իսկ «անպատշաճ» աւելի Իտալիոյ յատկացուած բաժինը: Շարք մը ուրիշ առարկութիւններէ յետոյ, Մնօտըն գանգատեցաւ որ Անգլիան «գոհ եղած է նոր բաշխման մէջ, ինչպէս եւ քանի մը երկրորդական պետութիւններ, որոնք ներկայացուցիչներ չունէին նագէտներու ժողովին մէջ: «Եթէ մասնագէտներու ժողովին արած զեղչերը պահուին, Մեծն Բրիտանիա տարին 48 հոն ոսկի մարք պիտի կորսնցնէ, ի նպաստ միայն Ֆրանի, Իտալիոյ եւ Պելժիոյ»:

Շատեր կը կարծէին թէ Մնօտըն իր տեսակէտներն է որ կը զէ եւ դահլիճը ամբողջովին համամիտ չէ իրեն: Մինչդեռ արարը յատկապէս շեշտեց թէ իր երկրին երեսփ. ժողովը եւ է նոր զոհողութիւն չի կրնար ընդունիլ եւ թէ անգլիա. կուսակցութեանց մէջ տարակարծութիւն չկայ այս մաեւ դեռ աւելին.

— «Մինք համաձայն ենք բոլոր պարտքերու ջնջման: Պալծանուցագիրը յայտնեց այդ յանձնառութիւնը: Մեր կուսակիւնն ալ այս ծրագրին յարած էր, իշխանութեան հասնելէ ջ. բայց, որքան ատեն որ պատերազմական պարտքերը պիտի ուին, Անգլիոյ արդի կառավարութիւնը եւ անգլիական ո՛ր կառավարութիւն պիտի պահպանէն որ հաւասար աչքով նայի Մեծն Բրիտանիոյ: կարելի չէ տեւական համաձայնութիւն, եթէ տի չառնուի արդարութիւնը»:

Այս ճառին պատասխանը կ'իյնար Ֆրանսայի ելմտական արարին, Թունդ քաղքենի Շէյտոնի, որ նոյնքան վսեմ խոսարտասանեց Ֆրանսայի կրած գոհողութեանց մասին: կացութիւնը,— եթէ ժողովը չընդունի Երնկի ծրագիրը, ատեն մնքենաբար կը վերահաստատուի Տօրսի ծրագիրը, աւելի ծանր է Գերմանիոյ համար, եւ կը յետաձգուի Հռեի պարպումը:

Մեծամարտը սկսած է, ուրեմն, առջին օրէն, իխնդիր ոններուն:

Մինչեւ այսօր հասած լուրերու համաձայն, ժողովին մասցող բոլոր պետութիւնները, Գերմանիան ալ ժիասին, հաայն են Երնկի ծրագրին, եւ Անգլիան է որ առանձին կը : Իրենց յատկացուած բաժինէն զժգոհ պետութիւնները — նաստան, Եուկոսլավիա, Ռումանիա — կարելի է համոզել ազան փշրանքներով. իսկ ի՞նչպէս պիտի գոհացնեն Մեծն տանիան, որ կրնայ ամբողջովին վիժեցնել ե՛ւ ժողովը ե՛ւ գիրը:

Զափազանցութիւն չէ ըսել թէ՝ հաշտութեան խորհրդաիներէն յետոյ, ամէնէն կենճռոտ խորհրդակցութիւնն է որ կ'ունենայ Լահէյի մէջ: Կա՛մ իսկապէս վերջնական հաշարդար մըն է որ պիտի կատարուի Հոլանտայի մայրաքաքին մէջ, եւ կամ նոր ճեղքեր պիտի գոյանան, դուռ բանանվերջ քաշքշուքներու:

Զգագրիո օրեր կ'անցընէ դիւանագիտական աշխարհը:

Շ.

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆՏԵՍՈՒԱԾ ԼԵԶՈՒԻ

Պոլսոյ «Ազգապարհ»ը դիտել կուտայ այս խորագրով խըմբագրականի մը ժէշ (2 օգոստոս).

— «Մեր խօսքը հայ լեզուի մասին է, անոր՝ որ «մեծասքանչ» կը կոչուի, բայց այնքան խեղճուկ, ողորմելի ձեւ մը կ'առնէ շատ մը գրիչներու տակ:

Ծայրայեղ մաքրութիւն կամ կանոնական ուղղափառութիւն չէ որ կը փնտռենք: Բայց իրաւունք ունինք սպասելու որ մեր լեզուն ուղիղ գրուի, կամ գոնէ այնպիսի ձեւով մը, որ հասկնալի դառնայ եւ սխալները չպատդակեն:

Այս պահանջն ալ կ'ընենք ոչ թէ նախակրթարանի ընթացաւարտներուն կամ հասարակ ժողովուրդին, այլ անոնց որոնք «մտաւորական»ի տիտղոս ունին, համալսարան աւարտած են եւ կամ գրոց-բրոցի իովեր կ'առնեն թերթերու մէջ երեւալով:

Մեր բարձր դասը միշտ կը սիրէ եւրոպայի ձեւով խուչիլ, տեղի-անտեղի փարիզէն ու Լոնտոնէն օրինակ բերել, եւ տեսակ մը արգահատանքով նայիլ ազգային արժէքներուն:— Թե՞րթ է, դպրո՞ց է, հիւանդանո՞ց է եւն. եւն.:

Բայց քնաւ նկատի չեն առներ թէ եւրոպայի մէջ կարելի չէ հանդիպիլ բարձրագոյն եւ նոյնիսկ երկրորդական կրթութիւն ստացող մէկու մը, որ չի-նարէնի պէս գործածէ մայրենի լեզուն, չկարենայ քանի մը տող անսխալ շարել տակ տակի: Բայց ի՞նչ կ'ըսենք, հոն հասարակ բանուորն անգամ գիտէ այսքան մը քան, եթէ ոչ դպրոցի, գոնէ ընթերցանութեան շնորհիւ:

Մեր մէջ, սակայն, բոլորովին տարբեր վիճակ կը տիրէ: կը տեսնես մտաւորականներ, — փաստաբան, բժիշկ, դեղագործ եւն.— որոնց մէկ նախադասութեան մէջ երբեմն հինգ-վեց սխալ կը վիստայ: Իսկ ք'րակական կապը յաճախ պակաս է, կամ բոլորովին անգոյ: Անդիէն անդիէն բառեր քով քովի շարած են, առանց ուշադրութիւն դարձնելու բայերու դէմքին եւ կէտադրութեան: Այնպէս որ պէտք է զօրութեամբ հասկնաս գրողին «միտ բանին»: Այնքան անշնորհ ու ծափծփած է գրութիւնը:

Ինչպէս ըսինք, չենք պահանջեր որ ազատ ասպարէզի հետեւողները անթերի գրեն: Բայց իրաւունք ունինք սպասելու որ գոնէ զգացող սխալներ չգործեն, կամ վիժուքներ հրապարակ չհանեն իբր արտայայտութիւն «մեծասքանչ» լեզուին:

Եւ ինչ որ ամէնէն կսկծալին է, երիտասարդ մտաւորականներն են աւելի որ չեն գիտեր մեր լեզուն: Հինները, նոյն իսկ վաճառական կամ արհեստաւոր դասէն, աւելի բարեբախտ են այս տեսակէտով»:

ՀԱՅԸ ԵՒ ՇԱՔԱՐԸ Կ'ԱԺԱՆՆԱՆ

Սէնի նահանգապետին հրամանագրով վաղուընէ սկսեալ հացին քիլոն 5 սանթիմ կ'աժանայ եւ պիտի ծախուի 2 Ֆր. 15ի:

*** Վերջերս ցորենի եւ շաքարի մաքսատուրքին վրայ գեղչ մը եղած ըլլալով, շաքարի քիլոն ալ 25 սանթիմ պիտի աժանայ: Ցոյս կայ որ հետզհետէ աւելի պակսին հացին եւ շաքարին գիները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Լահէյի Խորհրդաժողովը

Ֆրանսայի ելմտական նախարար Հէնրի Շէյրոն պատասխանեց Անգլիոյ ելմտական նախարար Մնօտընի բուռն յարձակողականին: Մասնաւորապէս յիշեց թէ Երնկի ծրագիրը «անբաժանելի ամբողջութիւն» մըն է, կարելի չէ ընդունիլ մէկ մասը եւ մերժել միւսը: Դիտել տուաւ թէ Մնօտըն կ'ընդունի Գերմանիոյ վճարելիք գումարին ամբողջութիւնը, վճարման պայմանաժամը, Տօուբսի ծրագրին ստեղծած հակակշռի մարմիններուն ջնջուիլը, ու աւելցուց թէ՝ երբ այս կէտերը կ'ընդունի, Անգլիա տրամաբանօրէն պէտք է ընդունի Երնկի ծրագիրը ամբողջութեամբ:

Այս ծրագիրը Ֆրանսայի համար ալ ունի շատ անպատեհութիւններ, ծանր զոհողութիւններ կը պարտադրէ անոր, եւ սակայն Ֆրանսա կ'ընդունի զայն յանուն համերաշխութեան, այլապէս կայ Տօուբսի ծրագիրը, որ կանոնաւորաբար կը գործադրուի:

Գալով իւրաքանչիւր երկրի ինկած բաժնին, որուն շուրջ առարկութիւններ ըրաւ Մնօտըն, Շէյրոն ըսաւ թէ Սփայի համաձայնագիրը Ֆրանսայի բաժինը որոշած էր 54.45 առ հարիւր, մինչ Երնկի ծրագրով որոշուած է 52.63 առ հարիւր:

Տօուբսի ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ընդունէր այնքան դրամ, որ իր պարտքերը վճարելէ յետոյ, իրեն պիտի մնար՝ 913-613 միլիոն մարք ոսկեդրամ՝ 1929-1935: Անկէ յետոյ աւելի քան 37 տարի շարունակ պիտի ստանար նուազագոյն 510 միլիոն մարք. մինչդեռ Երնկի ծրագրով այդ գումարը զեղչուած է 420 միլիոնի ամբողջ 37 տարիներու ընթացքին: Դեռ կան ուրիշ զոհողութիւններ ալ: Ո՛չ մէկ ազգ այսքան ծանր կրճատումի ենթարկուած է հատուցումներու իր իրաւունքներուն մէջ:

Հետզհետէ խօսեցան Փորթուկալի, Իտալիոյ, Գերմանիոյ (Շթրէզէման), Յունաստանի (Վէնիզելոս) եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչները: Վէնիզելոս խստիւ քննադատեց Երնկի ծրագիրը, որ Յունաստանի բաժինը կը զեղչէր անիրաւօրէն:

Հէօրէն վրջ խօսեցան Պելճիքայի եւ Ռումանիոյ ներկայացուցիչները, որոնք յայտնեցին թէ՝ հակառակ իրենց պարտադրաւած զոհողութիւններուն՝ կ'ընդունին Երնկի ծրագիրը: Խօսեցաւ նաեւ ամերիկեան դիտորդ Ուիլսըն:

Երնկի ծրագրին մասին ընդհանուր վիճաբանութիւնը փակուելով որոշուեցաւ կազմել երկու յանձնաժողովներ՝ մէկը ելմտական, միւսը քաղաքական. ասոնք պիտի կրնան ենթայանձնաժողովներ կազմել եւ փորձագէտներու խորհուրդին դիմել:

Առաջին յանձնաժողովը պիտի քննէ Երնկի ծրագիրը եւ անոր գործադրութեան վերաբերեալ մասերը, որոնք առկախ ձգուած էին փորձագէտներուն կողմէ. պիտի լրացնէ ծրագրին պակասները, պիտի զբաղի միջազգային զրամատան կերպութեան խնդրով եւն: Ելմտական յանձնաժողովին մէջ երկուական ներկայացուցիչ պիտի ունենան խորհրդաժողովին մասնակցող բոլոր պետութիւնները: Յանձնաժողովին նախագահ ընտրուեցաւ Պելճիքայի ելմտական նախարար Հուբեր:

Քաղաքական յանձնաժողովի նախագահ ընտրուեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարար Հէնտրսըն, Պրիանի առաջարկով:

Երեկ կէսօրէ վերջ գումարուեցան երկու յանձնաժողովները ալ:

Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ սահմանագծումը

Ֆրանքեւթուրք համաձայնութեան հիման վրայ, սահմանագծման կէտերը ճշդելու համար Նիսիպինի կողմերը գացած էին Հալէպի Տեղեկատուութեանց Դիւանի ընդհ. տնօրէն Ֆրանս. դեր-գնդապետ Մորթիէ եւ հարիւրապետ Պօնօ: Ատոնք վերադարձած են, յայտնելով որ սահմանագծումը մասամբ կատարուած է:

Կարգադրութիւնը եղած է հետեւեալ կերպով.

1. Թուրքերը իրենց գրաւած վայրերը պարպելով ըստ համաձայնութեան, Յուլիս 20ին Ֆրանս. ուժերու յանձնած են զանոնք:

2. Սուրիական սահմանի վրայ տասը զինուորական եւ երեք մաքսային պահականոցներ հաստատուելով, Օգոստ. 1էն գործի պիտի սկսին:

3. Սահմանային խաղաղութիւնը խանգարող եւ ձերբակալուելիք ոճրագործներու ցուցակները փոխանակուած են երկուստեք, ըստ որում 140 անձեր ցուցակագրուած են:

4. Սուրիա կալուած ունեցող Թուրքիացիներու արտօնուած է առանց մաքսի իրենց բերքերու փոխադրութիւնը կատարել: Այս մասին հրահանգ տրուած է սուրիական կառավարութեան:

Անգլիա եւ Եգիպտոս

«ԿԱՄ ԿԱՌԱՎԱՐԵՑԷՔ, ԿԱՄ ԵԼԷՔ ԳԱՑԷՔ»

Անգլեւեգիպտական նոր դաշնագրին առթիւ բուռն գայրոյթ առաջ եկած է Անգլիոյ պահպանողական շրջանակներուն մէջ: Պոլտուինի դահլիճին ներքին նախարար Սըր Ուիլեըմ Ճոյնսըն Հիքս (այժմ լորտ Պրէնտֆորտ) տեսակցութեան մը մէջ խստիւ կը քննադատէ Հէնտրսընը եւ կ'ըսէ.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՅԱՊՂԻՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

Նիւ Եորք, 8 օգոստոս.— «Կոմս Ցէպլին» այս առաւօտ կանուխ ճամբայ ելաւ Լէյքհըրսթէն՝ ֆրիտրիխսհաֆէն վեռադառնալու համար: Ճամբայ ելլելէ երեք ժամ առաջ, երկու եբիտասարդներ փորձեցին գաղտագողի տեղ գրաւել օդապարիկին մէջ: Մէկը ձերբակալուելով յայտարարեց թէ կ'ուզէր Համպուրկ երթալ՝ իր հիւանդ մեծ մայրը տեսնելու, իսկ միւսը որ կայանին մէջ աշխատող նաւաստի մըն է, յաջողեցաւ փախչիլ:

Այս անգամ Ցէպլինը կը բերէ 21 ճամբորդներ, որոնց մէջ են՝ Ֆիկ. Ուիլհըլմ Լիտս (նախկին իշխանուհի սենիա Յունաստանի) եւ իր միլիառատէր ամուսինը, Ֆիկ. Տրմընտ Շէյ, սըր Շիւսլըրթ Ուիլքինս, «Լոս Անճըլէս» դեկաւորի իրամանատար Ռոզենտալ եւ ուրիշ երկու ամերիկացի սպաները:

Ցոքթ. էքքներ կը յուսայ այս անգամ աւելի արագ վերադառնալ եւ նոր մրցանիշ մը հաստատել:

Գերմանիա վերադառնալէն յետոյ, «կոմս Ցէպլին» պիտի ձեռնարկէ աշխարհի շրջանը կատարելու: Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ աշխարհի շրջանի, պէտք է վճարեն 227.000 ֆրանք:

ԵԻՐՈՊԱՅԻ ՇՐՋԱՆԸ 43 ՕԴԱՆԱՒԻՈՎ

Օրւոյ օդանաւային կայանէն 43 օդանաւեր ճամբայ ելան՝ եւրոպայի շրջանը կատարելու համար: Ջանազան աղերուպատկանող 55 օդանաւեր կը մասնակցէին Challenge Internationaleի նախնական փոլներուն, կազմակերպուած Ֆրանսայի Ազրօ-Քլիւպին եւ Միջազգային Օդանաւորդութեան Դաշնակցութեան կողմէ: Ասոնցմէ 12ը զանազան պատճառներով չկրցան յաջողիլ փորձերուն մէջ, այնպէս որ վերջին փորձին (եւրոպայի շրջանը՝ 25 հանգրուանով) մասնակցեցան միայն 43 օդանաւերը: Մրցորդներուն մէջ կան բացի Ֆրանսացիէ, անգլիացի, գերման, քանատացի, իտալացի, պելճիքացի, չեխ եւ զուիցերիացի օդանաւորդներ: Ասոնք հետզհետէ պիտի հանդիպին Քիեւեւեալ 25 քաղաքները.— Պալ, Ժընեւ, Լիոն, Մարսէյլ, Սէն Ռաֆայել, Պորինօ, Միլանօ, Վենետիկ, Զաղրէպ, Պելկրատ, Պուքրէշ, Պուտն-Սէվերին, Պուքրէշ, Պուտն-Սէվերին, փէշթա վիեննա, Պռնօ, Փրակա, Պրէսլաու, Վարշաւա, Փոզէն, Պերլին, Համպուրկ, Ամսթէրտամ Պրիւքսէլ եւ Փարիզ: Այս 25 հանգրուանները կը ներկայացնեն մօտ 6200 քիլոմեթր ճամբայ: Բայ մը:

Կը կարծուի թէ առաջին օդանաւերը պիտի կրնան փարիզ հասնիլ օգոստոս 14ին, իսկ յետադարձները օգոստոս 20ին:

ԼՈՒՍՕ ՏԵՍԱԼ

"ԴՐՕՇԱԿ,, Ի

Օգոստոսի Թիւը (8—291), հետեւեալ բովանդակութեամբ՝

Ջին - խորհրդային բախումը (*խմբագրական*), Մտածումներ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մասին (*Ն. Հանգոյց*), Կազմակերպական խնդիրները Հ. Յ. Դ. 11րդ ընդհ. ժողովում (*Ա. Ջամալեան*), Կոմսոմոլի ծոցում (*Ս. Մասուրեան*), Արեւելեան դաշինգները (*Հրանտ. Մաժուէլ*), Թուրքիոյ շուրջ, Արարատի կռիւները (*Ե. Ի.*), Մեր զոհերը, Թղթակցութիւններ, Արձագանգներ, Երկնց իսկ բերանով:

Տարեկան բաժնեգին 25 ֆրանք: Հասը ձեռքէ 2,50 ֆր.: Հասցէ՝ 5 Rue des Gobelins:

ԱՂՎԱԼԻՑ ՀՈՂ ՏՈՒԳԱՄԸ

ԲԱՑԱԿԱՅ ՆԱՄԱԿԸ

Խ.Պ.Հ. — Մեր պետական տրակտորային ֆաբրիկ — ամենամեծ ձեռնարկությունն է Հայաստանում։ Ինչպես ամեն տարի, այնպես էլ այս տարի ֆաբրիկը ստացել է կուսակցության Կենտկոմի և Կառավարության հանձնարարականը՝ մեծ քանակությամբ տրակտորներ արտադրել գյուղատնտեսության համար։ Ֆաբրիկի կոլեկտիվը, ղեկավարությունը, կուսակցական և կոմերիտական կազմակերպությունները ամեն ինչ անում են, որպեսզի հանձնարարականը ժամանակին կատարվի։

Ֆաբրիկի կոմերիտական կազմակերպությունը ևս իր ուժերի չափով մասնակցում է այդ գործին։ Ֆաբրիկի կոմերիտականները ամեն կերպ աշխատում են, որպեսզի ֆաբրիկի արտադրական պլանները ժամանակին կատարվեն։ Նրանք ամեն կերպ օգնում են կուսակցական կազմակերպությանը՝ ֆաբրիկի կոլեկտիվի մեջ կատարելու կուսակցական մեծ աշխատանք։

Ֆաբրիկի կոմերիտական կազմակերպությունը ունի 1300 անդամ և թեկնածու։ Նրանց մեծ մասը բանվորներ են։ Կոմերիտականները ֆաբրիկում զբաղեցնում են կարևոր դիրքեր։ Նրանք աշխատում են հիմնական արտադրամասերում։ Կոմերիտականների մեծ մասը ստախանովական է։ Ֆաբրիկի կոմերիտականները ամեն կերպ աշխատում են, որպեսզի ֆաբրիկի արտադրական պլանները ժամանակին կատարվեն։

Ֆաբրիկի կոմերիտական կազմակերպությունը ունի 12.50 պետական տարբերակի տրակտոր։ Ֆաբրիկի կոմերիտականները ամեն օր ստուգում են իրենց տրակտորների աշխատանքը։ Նրանք ամեն կերպ աշխատում են, որպեսզի տրակտորները ժամանակին դուրս գան ֆաբրիկի դարպասներից

Ասաջին անգամն է որ մեզ հետ խոսում էր այդ մարդը։ Ոչ մի անգամ չէր ներկայացել մեր տանը, ոչ մի անգամ չէր հարցրել մեր մասին։ Ինչպես որ մենք նրա մասին ոչինչ չգիտեինք, այնպես էլ նա մեր մասին։ Ինչպե՞ս էր հասկանում, որ մենք ենք սպանել Ռուբենին։ Ինչպե՞ս էր իմանում, որ մենք ենք ուզում վրեժ լուծել։ Ինչպե՞ս էր գիտենում, որ մենք ենք ուզում սպանել Ռուբենի սպանողին

— Ասիկա կատարեալ անձնատուութիւն է: «Կամ կառավարեցէք, կամ ելէք գացէք», ըսած է ժամանակին Ռուզվելթ: Աշխատաւորական կուսակցութիւնը անշուշտ նախամեծար կը համարէ ելլել երթալ: Զարմանալի չէ ուրեմն որ Լորտ Լոյտ զոհուեցաւ, անիկա գոնէ չպիտի հաւանէր այսպիսի դաւաճանութեան մը:

Սըը Ցսթըն Չեմպըլէյն ալ հրապարակային ժողովի մը մէջ խօսելով եգիպտական խնդրին մասին, ըսաւ.

— Կառավարութիւնը որուն կ'անդամակցէի, յայտարարեց թէ երաշխաւորութեան տեսակէտէն ծայրագոյն զիջումներն ըրած էր, երբ իր վերջին առաջարկը ներկայացուց Եգիպտոսի:

Հէնտրըսըն այսօր կը հաւաստէ նոյն բանը, բայց մեզմէ շատ աւելի հեռու կ'երթայ: Նոր ծրագիրը մանրամասնօրէն ուսումնասիրած չեմ ուզեր վերջնական կարծիք մը յայտնել, բայց կը խոստովանիմ որ մօտ օրէն անգլ. զինուորներու Գահիրէէն եւ Աղեքսանդրիայէն քաշուելէն կը վախնամ:

ՅՈՒԶՈՒՄ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Աղեքսանդրիայէն կը հեռագրեն թէ անգլեւեգիպտական դաշնագրին հրատարակութիւնը յուզում առաջ բերաւ տեղւոյն Սակարանին մէջ եւ արժեթուղթերը սկսան իյնալ: Առեւտրական շրջանակներու մէջ մեծ մտահոգութիւն առաջ բերաւ օտարականներու կեանքին ու շահերուն պաշտպանութիւնը եգիպտական կառավարութեան վստահելու հարցը:

Եգիպտացիները իրենք իսկ բոլորովին զարմացած են անգլ. կառավարութեան այս աստիճան գիջումներ ընելու պատրաստակամութեան համար, թէեւ կարգ մը ազգայնամոլ շրջանակներու մէջ կը պահանջեն անմիջապէս հեռացնել գրաւման բանակը:

ԵՔԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՉՎԱՒԵՐԱՑՆԷ

Ինչպէս ղեղտած էր Հէնտրըսըն՝ Եգիպտոսի վարչապետ Մահմուտ փաշայի ուղղած իր նամակին մէջ, աշխատաւորական կառավարութիւնը աւելի գիջումներ չպիտի կրնայ ընել: Հետեւաբար ընտրուելիք եգիպտական խորհրդարանը «այո» կամ «ո՛չ»ով միայն պիտի պատասխանէ ծրագրի մասին: Եթէ վերապահումներ ընէ, կամ մերժէ ընդունիլ, այն ատեն Անգլիոյ բոլոր զիջումները չեղեալ պիտի համարուին եւ յոյս չկայ որ Եգիպտացիները երկրորդ անգամ նոյնքան նպաստաւոր պայմաններ ձեռք բերեն:

Այդ պատճառաւ Մահմուտ փաշա իր բոլոր միջոցները ի գործ կը դնէ դաշնագրին վաւերացումը ձեռք բերելու համար: Եթէ ընտրուելիք խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն կազմեն ազգայնականները, չպիտի վարանի երկրորդ ընտրութեան մը ձեռնարկել: Ընտրական պայքարը պիտի մղուի Հէնտրըսըն-Մահմուտ փաշա ծրագրի հիման վրայ:

Ամէն պարագայի մէջ խորհրդարանը նոյեմբերէն առաջ կարելի պիտի չըլլայ գումարել:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ՄԱՐԶՊԱՆԸ

Հրաժարեալ Լորտ Ճորճ Լոյտի տեղ Եգիպտոսի անգլիական մարզպան նշանակուեցաւ սըր Փըրսի Լորէն, Աթէնքի անգլիական դեսպանը:

Եթէ Եգիպտոսի նորընտիր խորհրդարանը վաւերացնէ անգլեւեգիպտական դաշնագրի ծրագիրը, որուն գլխաւոր գիծերը հրատարակեցինք երէկ, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ անգլիական ուժերուն Սուէզի ջրանցքը քաշուիլը 1931էն առաջ տեղի չպիտի կրնայ ունենալ:

Թուրք օդանաւորդներ Ամերիկա կ'երթան

Երեքշաբթի օր «Էվվիաթան» շոգենաւով Նիւ Եորք մեկնեցան երեք թուրք սպաներ եւ երկու մասնագէտներ, որոնք ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարեն Ամերիկայի զանազան օդային կայաններուն մէջ՝ Քըրթիսֆիլտ եւն: Թրքական մարմնին անդամներն են՝ հազարապետ Շէֆիք, հարիւրապետ Ֆէրրուհ, տեղակալ Քեազիմ, Ահմէտ Էմին եւ Մուխլիս պէյերը:

Փարիզ՝ Սէն-Լազարի կայարանն մէջ լրագրողներուն կարգ մը յայտարարութիւններ ըրին իրենց ծրագիրներուն մասին: Թուրք պատուիրակութիւնը քանի մը ամիս պիտի մնայ Ամերիկա:

Հաւասկաւար գործադուլ մը Ռումանիոյ մէջ

Թրանսիլվանիոյ Լուփէնի հանքային շրջանին մէջ հազարաւոր համայնավար հանքագործներ գործադուլ ըրին, հրաւիրելով միւս բանուորներն ալ իրենց միանալ: Ելեկտրական գործարանի մը գործաւորներու պետը մերժած ըլլալով գործադուլին մասնակցիլ, բրտօրէն ծեծուեցաւ եւ յուսահատական վիճակի մէջ հիւանդանոց տարուեցաւ: Դէպքին վայրը հասան մեծ թիւով ոստիկան-զինուորներ, որոնք արիւնալի բախում մը ունեցան համայնավարներուն հետ, այս վերջիններէն սպանելով 16 եւ վիրաւորելով 100 հոգի: Իրիկունը կարգը վերահաստատուեցաւ:

Ռումբ մը Զաղրէպի մէջ

Զաղրէպի ոստիկան գօրքի պահականոցի մէկ նկուղին մէջ ռումբ մը նետուեցաւ գիշերանց՝ սպաննելով ենթասպայ մը եւ ծանրապէս վիրաւորելով 8 ոստիկան-զինուորներ: Պահականոցին մէկ մասը քանդուեցաւ:

Կասկած կայ թէ համայնավար եղեռնափորձ մըն էր եղածը: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան:

Գերման յրեա մը ձերբակալուած

Փրակայէն կը հեռագրեն թէ Կոլինի քիմիական արտադրութեանց գործարանին մօտ ձերբակալուեցաւ Կորլիխ անուն Գերման մը, որ գաղտագողի կը լուսանկարէր գործարանը: Կորլիխ փորձեց ապակիները լոյսին ցուցադրելով փճացնել կարգ մը պատկերներ, զորս նոր քաշած էր: Բազմաթիւ ամբաստանութիւններ կը ծանրանան Գերմանին վրայ, որ բանտարկուեցաւ եւ պիտի դատուի իբրեւ լրտես:

Վհատական յոյտնութիւններ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ անգլիական զինուորներէ, որոնց կը հետեւին ինք հրաժայլեր եւ 11 օդանաւեր, Աքապա ղրկուեցան (Սինայի անապատին արեւելքը), դիմադրելու համար վէհապիներու յարձակումներուն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ԾՐԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, République սրահը: կը խօսի փարիզէն եկած ընկ. Ս.: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Կազմակերպուած՝ Պուլվար Ծատօի Շ. Ց. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի եւ Սէն Թ'Ընթուանի «Ընկեր Գարօ» խումբի եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի Շ. Ց. Դ. Բոյր ենթակոմիտէներու: Այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Bar des Flatanesի ընդարձակ սրահին մէջ, 30 րուէ Նասիօնալ, Սէն Թ'Ընթուան): երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն:

Ընտել՝ 26, 27 Թիւ Թրամուէյները եւ իջնել Թիւ 27ի վերջաւորութիւնը.

ՀԱՆԴԷՍ-ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ի յիշատակ Տարօնի ճերոսական կռիւներու եւ մեծ նահատակներու

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տ. Տուրուբերան Հայրենակցական միութեան կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին կարտըն Փարքի մէջ: Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Արտասանութիւն, մեներգ, զաւեշտ, եւայլն: Կը մասնակցի ֆրանսական 12 հոգինոց ֆանֆառը: Կը հրաւիրուին բոլոր Հայր. Միութիւնները, Հ. Ց. Դ. Պատենական եւ Զ. Ե. Ո. Միութիւնները:

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. կիրակի օր առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն

Կը նախագահէ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կը մասնակցի թատիստ Աբգար: Պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ Թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք կար Սէն Լազարէն եւ շոգենաւ: Առաջնորդները պիտի սպասեն Թրամուէյի վերջաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:*

ԲԱՑՕԹԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շ. Ց. Դ. Լիոնի «Քեռի» խումբի կողմէ, իր կազմութեան 3րդ տարելիցին առթիւ: Վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 203 Ave. Saxe «Boule d'Alcazar»ի մէջ: երգ, նուագ, արտասանութիւն, եւայլն: Մուտքը ազատ է

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿ-ԱՐԾԻՒԻ ԿՈՂՄԷ

Կ'երգեն հայերէն ազգ. եւ ժողովրդական երգեր, իտալերէն նշանաւոր օփերաներ, ռուսերէն ռոմանսներ, —երգախառն պատկերներ—

Հ. Ց. Դ.

Անիէր-Պուա Քոլոնպի Եռադոյն ենթակոմիտէի եւ Վիշապեան խումբի դասախօսական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

Լիոնի շրջ. կոմիտէի դասախօսական-վիճաբանական ժողովը այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin սրճարանը: Նիւթ՝ Արփիար Արփիարեանի «Կարմիր ժամուց»ը: կը հրաւիրուին ընկերներն ու հետաքրքիրները: Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին:

Ասնուվիլ-լէ-կոնէսի «Ռազմիկ» խումբի ժողովը վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 63 Rue du Parc ընկ. Պուճիկեանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան են. թաղային դասախօսական ժողովը՝ վաղըշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 72 Rue Etienne Dolet հաճի Մկրի սրճարանը: կը խօսի՝ Ընկ. Լ. Զորմիսեան: Նիւթ՝ «Դաշնակցութիւնը ազգային ուժ»:

Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Սիամանթօ, Աւետ, Վարուժան, Բաբգէն-Սիւնի եւ վաթսուն խումբերու բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ զեկոյց շրջ. ժողովի:

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին նախկին Գրադարանի սրահը 262 Rue Duguesclin. Կարեւոր օրակարգ:

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ ժամը 5ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Լիոնի Պատ. Միութեան ընկերա-համակրական դասախօսական ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin, Գրադարանի սրահը: կը խօսի՝ ընկ. Բաբգէն: Նիւթ՝ նախորդ դասախօսութեան շարունակութիւնը:

Թոնալիի Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 17 Route de Fontainebleau, Villejuif. Փորթ ո'Իթալիէն թրամուէյ Թիւ 85 եւ իջնել Վիլժիւիֆ թէրմինիւս: Ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ե. Ո. Մ. Պիւեանքուրի ժասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 10ին, Փլաս Նասիոնալ Քաֆէ Թապաքը: կը խընդրուի բոլոր այն ընկերներէն ուրոնք արձանագրուած են սակայն առաջին ժողովին ներկայ չեն եղած. Չբացակայիլ:

Կը հրաւիրուին նաեւ շրջանիս մէջ գտնուող բոլոր որբ-որբուհիները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ա. Ճերմակեան, Պ. Գ. Ճերմակեան, Պ. Ղ. Ճերմակեան (Յունաստան), Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Գալփաքճեան, Պ. Պօղոս Սէօքէլեան (Էնկիւրի), Այրի Տիկին Մ. Հաճըարձուեան, Այրի Տիկ. Ա. Գաշլեան (Յունաստան) շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելեալ որդւոյն, եղբօր, քեռորդւոյն եւ ազգականին ԵՍԱՅԻ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լիվրի, *Ալթ.*— 25։
Նէօյեի, *Իշխ. Ա.*— 45։
Տէսին՝ *Վ. Ձ.*— 35։
Լիոն, *Գործ.*— 989։
Լիոն, *Ց. Թ.*— 35։
Լիոն, *Ա. Ս.*— 100։
Լիոն, *Զ. Տ.*— 70։
Լիոն, *Ա. Գ.*— 70։
Գլամառ, *Եօթ.*— 35։
Մոնմորանսի, *Վ. Վ.*— 120։
Փարիզ, G. A.— 50։
Ժուանվիլ, *Ն. Ն.*— 70։
Փարիզ, *Լ. Ե.*— 35։
Վիէն, *Ա. Մ.*— 105։
Պէթոնքուր, *Ի. Ա.*— 72։
Փարիզ, *Հ. Բ.*— 20 ֆրանք՝ 2ի տպուիր,
Լիոն, *Մ. Մ.*— 140 *Ֆր.*, *Խընդրուած էր չհրատարակել։*
Պոլէն, *Գործ.*— 203 *ֆրանք*՝ *Յանձնուած է։*
Քալիւիր, *Պ. Ս.*— 50։
Վիէն, *Գործ.*— 470։
Կարտան, *Ա. Ի.*— 72։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Արժաշտի Հրանտ Քազքեցեան, որ կը գտնուէր Պաղատատ, ժամանակէ մը ի վեր իրմէ լուր չէ առնուած: Գրել Օր. Ազնիւ Փիլիկեանի, 3bis Ave. Thiers, Raincy, S. et O.

Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի:

Դիմել՝ ուղղակի «Ցառաջ»ի վարչութեան:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար. ձեր շահը կը պահպանէ. դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, քսրմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթուառ: Ազդ. եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHEN

ՏՕՔԹ. Ա. Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ

ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկրի, ջղային, արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ:*

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հյրենաքաղ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէնները, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Նախկ. Բժշկապետ Թիֆլիզի կ. Ռուզի Հիւանդանոցներուն, Ներքին, Մանկանց, Միզասեռական, Վէներական Հիւանդութիւնն

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատ. *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վճռական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Ազգի դատերու մասնաւոր ճիշդ, առանց կանխավճարի: ԾՐԱՆՄԱ մանրամասն հաշիւ, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (Ա.ՅԻՖ վիֆ). Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*

Դատաւորներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէյի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն լիզի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը: ստանձնէ չափի վրայ պրանքներ: կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ: Խնամուած տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Ընկերներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայացնել համար իրենց բնակարանը:

ԿՕՋ

Անդրէասի եւ իր շրջ. Հայրենակցական Միութիւնը նարկած է Անդրէասի եւ շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամրին, որուն ցանկը պիտի կազմի իր պատրաստած 1930ի ցոյցին: կը խնդրուի բոլոր ընակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ մուսնացած ըլլալը: Որեւէ կորուստ չկայ: Մէկ օրինակ ցոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի: Հասցէ՝ H. Félian, 368 Rue de Vaugirard Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել:

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՀԱՑԱՐԱՆ ՊՈՒԼՈՒՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՐԱՉԱԶ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
10
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929

10 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1030 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՐԱՆԻ ՀՈԳԵՐԸ

Քանի մը տարուան վերաշինական շրջանէ մը յետոյ, վերջերս նորէն յուզումներու ժամնուած է խաղաղասէր Պարսկաստանը։

Պարբերաբար խռովութիւններ կը ծագին հարաւային գաւառներուն մէջ։ Շիրազի շարժումը հազիւ զսպուած, գլուխ վերցուցին Պախթիարիները, որոնք բռնաոտ կուսակներ են եւ իրենց յատուկ սովորութիւններն ունին։ Գաճարներու օրով, այդ շրջանէն պատանդներ կը պահուէին Թէհրանի մէջ, եւ համաձայնութեան գետին մը գտնուած էր։ Արդի կառավարութիւնն ալ միշտ կը զգուշանայ յախուռն քայլերէ, ձգտելով ատիճանաբար պետական կեանքի վարժեցնել Պախթիարիները։ Եւ երկար ատենէ ի վեր խաղաղութիւն կը տիրէր։

Դժբախտաբար, արտաքին դաւերը միշտ անպակաս են այս դարաւոր երկրին գլխուն։ Հիւսիսէն՝ Ռուսաստանը, հարաւէն՝ Մեծն Բրիտանիան միջոցներու մէջ խտրութիւն չեն դներ, խռովութիւններ սարքելու եւ կրակէն շագանակներ հանելու համար։ Եւ Իրանի պետական կեանքին մէջ ալ պակաս չեն դաւադիր եւ փառասէր տարրեր, այդ խաղերուն համար։

Հարաւային Պարսկաստանի վերջին խռովութիւններուն մէջ, ինչպէս անցեալ տարուան դէպքերուն մէջ, յայտնապէս կ'երեւան բրիտանական գործակալներու ձեռքերը։ Անոնք էին որ, անցեալ տարի, հոգեւորականները եւ մոլեռանդ հոսանքները զրգռեցին պարտադիր զինուորութեան եւ ուրիշ բարենորոգչական ձեռնարկներու դէմ։ Ինչպէս նոյնը փորձեցին կարմիր Ռուսերը, Ատրպատականի նահանգին մէջ։

Կառավարութիւնը վերջերս երեւան հանեց ներքին դաւադրութիւն մը, որուն հետեւանքով ձերբակալուեցան ելմտական նախարար Ֆիրուզ Միրզան, Շիրազի նահանգապետը եւ հրամանատարը, եւ ուրիշ կարգ մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, որոնք պիտի դատուին իբրեւ պետական դաւաճաններ։ Այս ձերբակալութեանց առթիւ, պարսիկ թերթերը պատմեցին բրիտանական ոսկիներու պատմութիւններ, մանաւանդ Ֆիրուզ Միրզայի մասին։ Կասկածողներ կան թէ Լոնտոնի գործակալները կ'ուզեն Պարսկաստանն ալ հասցնել Աֆղանիստանի օրին։ Անշուշտ հիմքեր կան այս ենթադրութեան համար, մանաւանդ որ, Թէհրան ալ, հետեւելով ուրիշ արեւելեան երկիրներու, կը ձգտի հետզհետէ աւելի անկախ գործել։ Դառնալ իսկական պետութիւն։ Յետոյ, Մեծն Բրիտանիոյ գործակալները հաճոյքով են դիտեր Գերմանացիներու խաղաղ թափանցումը Պարսկաստանի մէջ։ Ոչ միայն մասնագէտներ ու առեւտրականներ են որ կը տեղաւորուին Իրանի մէջ, այլ եւ գերման գաղթականներ հաստատելու ծրագիրներ կան։

Հիւսիսի կողմէն ալ, կասկածելի երեւոյթ մը կը պարզուի։ Ռուսերը վերջերս մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետեւին Պարսկաստանի ներքին անցուդարձերուն։ Աւելի մօտէն կը հսկեն սահմանին վրայ, եւ զանազան պատրուակներով ու առիթներով մարդիկ ճամբայ կը ձգեն դէպի Պարսկաստան։ Հոգի կը զարնէ, մանաւանդ, մահմետականներու խուժումը։ Այս վերջիններն որոշ տեղ մը կանգ չեն առներ — ինչպէս Ռուսներն ու Հայերը — այլ կը տարածուին դէպի երկրին խորերը։

Ուրիշ հոգ մը — թուրքեւպարսիկ սահմանին վրայ, աւելի հիշդ՝ պարսկական հողին վրայ հաստատուած քիւրտերը, որոնք միշտ ալ տրամադիր են գործիք առնելու։ Ազգային գիտակցութիւնը չէ որ կը շարժէ զանոնք, այլ աւազակային բնազդը եւ աւարի ախորժակը։ Լուրի մը համաձայն, հոչակաւոր Սրմօն, որ անցեալ տարի Թուրքիա ապաստանած էր, ինքնաբերաբար առաջարկած է լեզու գտնել Թէհրանի հետ եւ բարեկամ դառնալ Պարսկաստանի։ Խրատուելով նախորդ փորձերէն, պարսիկ իշխանութիւնը Թէհրան հրաւիրած է Սրմօն, բանակցելու համար։ Մինչ այս մինչ այն, խլրտումի նշաններ պակաս չեն այս ճակատին վրայ եւս։ Կառավարութիւնը արթուն անշուշտ, եւ կրնայ սաղմին մէջ խեղդել ո՛ր եւ է շարժում, քանի ձեռքերը ազատ ըլլան։ Ըսենք, անցողակի, որ նոր խռովութեան մը պարագային, ծանր տագնապի մը պիտի մատնուին սահմանամերձ հայկական շրջանները,— Խոյ, Սալմաստ Ուրմիա։ Հազիւ ոտքի կանգնած այնքան աղէտներէ յետոյ, այս շրջաններու հայ եւ պարսիկ ժողովուրդը ուրիշ բան չի ուզեր, եթէ ոչ խաղաղութիւն եւ բարեկարգութիւն։

Ամբողջ Պարսկաստանն ալ այդ երկուքին կարօտը կը զգայ, եւ ճիշդ ատոր համար բարեկամութեան եւ չէզոքութեան դաշնագիրներ կնքեց բոլոր հարեւաններուն հետ։ Դժուար է թէ այդ հարեւաններէն ո՛րը հաւատարիմ գտնուեցաւ։ Ամէնէն արմիր Ռուսաստա՞նը, որ խնամութիւն հաստատած է ժողովուրդներու եւ գոյնզգոյն դաւադիրներու հետ։ Քաղքենի-դրամատէր Անգլիա՞ն, որ «իշխէ՛, Բրիտանիան կը հնչեցնէ ամէն եղ։ ամէն միջոց արդար գտնելով նպատակին համար։ Թէ՛ քէմալական Թուրքիան, որ իրանը խոչընդոտ մը կը նկատէ Թուրանականութեան գարգացման համար եւ հետեւաբար կը խառնակէ, ու կը խառնակէ, մանաւանդ իր գլխէն հեռացնելու համար քրտական մղձաւանջը։

Ծանր են Իրանի հոգերը։ Բայց ոչ անյաղթելի։ Եւ սրտանց ուզենք որ շուտ վերնայինը բոլոր խոչընդոտները, շարունակելու համար վերակազմութեան աշխատանքները։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՐ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱՆ

«Յուսաբեր» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (2 օգոստոս)։

— « Մեր խօսքը Սուէտիոյ եւ Ֆէսսալի մասին է։ Գեղատեսիլ ու ծառաշատ երկիր մը, առողջ կլիմայով, սառնորակ ջուրերով, պտղատու ծառերով եւ գեղեցիկ զբօսավայրերով։ Ամբողջ ներնաշխարհ մը, ուր Հայը դարերով նստած, տոհմիկ քարքեր ու աւանդութիւններ մշակած եւ դարերով պահած է իր լեզուն, իր սիմպաթիները, իր արուեստական նկարագիրը եւ լայն ու ինքնատիպ հոգին։ Ինչո՞ւ այսքան հեռու մնալ գեղեցիկ Սուրիոյ գեղեցկագոյն վայրէն, մեր փոքրիկ Զուիցերիայէն։ Շամեսա գումարի մը, եւ միջին վաստակի տէր Հայը պիտի կարենայ հայաբնակ ու սքանչատեսիլ այս ներնաշխարհին մէջ իր սեփական ամարանոցը ունենալ, սեփական պարտէզով եւ այգիով։ *Օթօն* իսկէնտերունէն յարմարագոյն ու գեղեցիկ խճուղիով մը մէկ ժամուան մէջ կը տանի մինչեւ Ընտիոք եւ Ֆոնկէ Լուկէս 2 ժամուան մէջ մինչեւ Սուէտիոյ գիւղերը ու մինչեւ Ֆէսսալ։ Թէ ծախսերը քիչ, թէ հաղորդակցութեան պայմանները դիւրին, թէ շրջանը հայաբնակ եւ թէ վայրը գեղեցիկ, առողջարար ու օդասուն։ Ապահովուա՞ծ։ Շատ աւելի քան ոեւէ այլ վայրի մէջ։ Ապացոյց—Սուէտիոյ անցեալը եւ անոր ժողովուրդի հերոսական ու սքանչատիպ պատմութիւնը։ Ֆրանսական իշխանութիւնները *արդէն* գործի ձեռնարկած եւ սկսած են կանոնաւորել Ընտիոքէն դէպի Ֆէսսալ ու Սուէտիա երկարող խճուղիները։ *Արդէն* մեր ազգակիցներէն ոմանք (ոչ միայն պէյրութէցին, Դամասկոսէն ու Հալէպէն, այլ եւ Եգիպտոսէն) սկսած եւ ամառները ֆնճգստի եւ օդափոխութեան համար դէպի այդ գոյգ շրջանները մեկնիլ։ Անհրաժե՛շտ է, պէ՛տք է ուժտալ այս շարժումին եւ Ֆէսսալն ու Սուէտիան (մանաւանդ այս վերջինը) դարձնել Սուրիոյ եւ մերձակայ հայաբնակ վայրերու գիւղագնացութեան գլխաւոր կեդրոնը։ Մենք այս տողերուն կ'ուղղենք առաւելապէս անոնց, որոնք ի վիճակի են *հազուա* գումար մը գոհել եւ իրենց սեփական շէնքերը ունենալ հայաբնակ լեռնաշխարհի օդասուն գիւղերուն մէջ։ Որքա՜ն դիւրին պիտի ըլլար այս գործը կատարել— եւ ի՛նչ գեղեցիկ հեռանկարներ պիտի բացուէին այն ատեն— եթէ երբեք հնար ըլլար քանի մը նախածեռնող Հայ քով քովի բերել, փոքրիկ ընկերութիւն մը կազմել, երթալ ու տեղին վրայ պայմանները ուսումնասիրել եւ ապա հաւաքաբար հողեր գնել ու հաւաքաբար ալ սեփական շէնքեր կառուցանել։»

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Յունիս 6ին վերջացող ելմտական տարուան ընթացքին՝ հաստատուելու համար Ամերիկա մտնող գաղթականներու թիւը ամէնէն պակասը եղած է 1919էն ի վեր։ Մինչ անցեալ տարի 307,255 գաղթականներ մտած էին, այս տարի մտած են 279,678 հոգի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Սևուրի կ'ուզէ իանդել Երևկի ծրագիրը

Անգլիոյ ելմտական նախարարը առջի օր դարձեալ արտայայտուեցաւ Երևկի ծրագրին մասին եւ այս անգամ աւելի բուռն խօսքեր ըրաւ, սպառնալով ընդել Քայէօ Զըրչիլ համաձայնագիրը, եթէ գոհացում չտրուի Անգլիոյ։

Մնոտըն իր յայտարարութիւններն ըրաւ ելմտական Յանձնաժողովին մէջ, որուն նախագահն է Պելճիքացի Պարոն Հուբար։ Իրմէ առաջ խօսեցան Փորթուգալիոյ ներկայացուցիչները, որոնք աւելի արդար բաշխում մը պահանջեցին իրենց երկիրներուն համար։

Մնոտըն չոր ու կտրուկ ոճով մը ըսաւ թէ՝ ոեւէ վիճաբանութեան ձեռնարկելէ առաջ, պէտք է ընդունիլ բաշխումները սրբագրելու եւ վճարման եղանակը վերաքննելու սկզբունքը։ Ցետոյ ըսաւ թէ շատ խօսուեցաւ Ֆրանսայի գոհողութեանց մասին, մինչ բան մը չըսուիր Անգլիոյ գոհողութիւններուն մասին։

— Իմ երկիրս, ըսաւ, մեծ գոհողութիւններ ըրաւ իր առեւտրի կարգադրութեան առթիւ։ Անգլիացի հարկատուն ամէնէն ծանրաբեռնուածն է։

Յետոյ դիւանին յանձնեց բանաձեւ մը, որով կը պահանջէ նշանակել ելմտական փորձագէտներու մարմին մը, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ վերաքննել հատուցումներէն իւրաքանչիւր պետութեան ստանալիք բաժինը եւ վճարման եղանակը։ Ու աւելցուց.

— Ես կը խօսիմ յանուն կառավարութեան, երեսփ. ժողովին եւ անգլիացի ժողովուրդի մեծամասնութեան։ Անհրաժեշտ կը նկատեմ այս սկզբունքները դնել վիճաբանութիւնները սկսելէ առաջ։ Եթէ Անգլիոյ հանդէպ արդար վերաբերում չըլլայ կնքուելիք համաձայնագրերուն մէջ, այն ատեն ինքզինքը ազատ պիտի զգայ վերաքննել իր պարտականներուն հետ կնքած համաձայնագրերը։

Ֆրանսայի ելմտական նախարար Չանրի Շէրոն անմիջապէս պատասխանեց Մնոտընի։ Ըսաւ թէ Ֆրանսա երբեք չէ ուրացած Անգլիոյ ըրած գոհողութիւնները։ Բոլոր պատերազմի մասնակցողները առաւել կամ նուազ չափով գոհողութիւններ ըրին։ Երբ խօսք կ'ըլլայ ելմտական գոհողութեանց մասին, զանոնք պէտք է նկատի առնել ոչ թէ իբրեւ բացարձակ արժէք, այլ համեմատելով միջոցներուն հետ այն երկրին, որուն կը վերաբերին անոնք։

Եզրակացնելով, Շէրոն ըսաւ թէ՝ քանի որ Մնոտըն մէջտեղ կը նետէ իր թուղթերը, ինք ալ նոյնը պիտի ընէ եւ իր կառավարութիւնը երբեք չպիտի ընդունի ոեւէ փոփոխութիւն մտցնել տարեվճարներու, ինչպէս նաեւ վճարման եղանակին մէջ։ Ֆրանսական կառավարութիւնը չպիտի քանդէ մէջտեղ բերուած գործը։

Իտալական պատուիրակ՝ փիրէլլի եւ Պելճիքայի վարչապետ Ժասփար եւս հակաճառեցին Մնոտընի։

Կացութեան ծանրութիւնը նկատի առնելով, յառաջիկայ նիստը յետաձգուեցաւ այս առտուան։

ՀԱՇՏԵՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի տեսակէտներուն մէջեւ բացուած խրամատը լեցնելու եւ համաձայնութեան եզր մը գտնելու ջանքեր կ'ըլլան։ Գերմանիոյ ելմտական նախարար Հիլֆֆերտինկ անպաշտօն դիմում մը կատարեց Մնոտընի մօտ՝ Ֆրանսան եւ Անգլիան հաշտեցնելու փորձ մը ընելու համար։ Գերմանիա տրամադիր կ'երեւայ կարգ մը նոր առաջարկներ ներկայացնել։

Շեթրէզէման տեսակցութեան մը մէջ ըսաւ թէ իր կարծիքով Չեհոսլովաքիոյ խնդրին մասին ֆրանսական եւ գերմանական տեսակէտները կարելի պիտի ըլլայ հաշտեցնել։ Պրիան եւ Շեթրէզէման երկու ժամ տեւող տեսակցութիւն մը ունեցան առջի օր։

Բռնական ներ շարժումներ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կը տեղեկանանք թէ՝ քիւրտերու եւ Թուրքերու միջեւ կռիւները սկսած են աւելի ծաւալիլ եւ ընդհանուր հանգամանք առնել։

Թուրքերը մեծ ոյժեր հաւաքած են Սղերդի եւ Ճէզիրէյի միջեւ Պոթան լեռնաշղթայի քիւրտերուն դէմ։ Կռիւները սկսած են։ Քիւրտերը զգալով իրենց դէմ գտնուած Թուրք զօրքերու ուժն ու պատրաստութիւնը, արտասահմանի քրտութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն իրենց վրայ։ Թուրքերը տեղի ունեցող կռիւներու մէջ շատ վճռական կը Թուին։ Այս կռիւներու ընթացքին սպաննուած է Մուսթաֆա Ալիէ աղայի տղան։

Քիւրտ ուժերը կը ղեկավարէ Բասուլէ Մուհամմէտ պէյ։

Մ. Քեմալ հաստալիսվարներու դէմ

Թայմզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ 7 օգոստ. Թուականով.

Մուսթաֆա Քէմալ ղէպի Պոլիս իր ճամբորդութեան ընթացքին, քանի մը վայրկեանի համար կառախումբէն դուրս ելաւ Իսկիշէհիրի մէջ, ուր կը նստի վճռաբեկ Ատեանը, ու կարճ ճառ մը խօսեցաւ բարի գալուստ մաղթելու համար հաւաքուած բազմութեան առջեւ։

Ըսաւ թէ՝ Թուրք ազգը չպիտի հանդուրժէ ընկերային կարգը տապալելու ձգտող արարքներուն։ Անոնք որ կ'աշխատին Թուրքը շեղեցնել այն շիտակ ճամբէն որուն մէջ մտած է, պիտի փճացուին. ամբողջ ժողովուրդը՝ գիւղացի, արհեստա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԼՈՆՏՈՆ-ՊԱՂՏԱՏ ՁԵՊՐՆԹԱՑԸ

Արեւելեան ճեպրնթացը մօտերս պիտի սկսի ուղեւորը փոխադրել Լոնտոն-Պաղտատի գրծին համար։ Լոնտոնի ուղեւորները երբ շոգեկառքով Պոլիս՝ Սիրքէճի հասնին, Հայտար փաշա պիտի փոխադրուին եւ Անատոլուի շոգեկառքերը զանոնք պիտի տանին մինչեւ Նիսիպին։

Նիսիպինի եւ Մուսուլի միջեւ երկաթուղի չգտնուելուն, ուղեւորները այս մասը պիտի կտրեն ինքնաշարժերով եւ Մուսուլէն պաղտատի շոգեկառքը պիտի առնեն։

ԴԷՊԻ ԼՈՒՍԻՆ...

Պոլսոյ *Ազշաժ* կը գրէ թէ Օսման անուն մէկը կը պնդէ թէ ինք գործիք մըն է հնարած, որով կարելի է ճամբորդութիւն կատարել դէպի լուսին...։ Շնարիչը խնդրագրով մը կուսակալութեան դիմած է որ, ըստ օրինի, գրութիւնը յղած է արհեստից տնօրէնութեան։

Շնարիչը արհեստից տնօրէնութեան ցոյց տուած է իր գործիքը, որ ոչ սաւառնակի ոչ ալ օդապարիկի կը նմանի։ Օսմանի հաւաստիքներուն համաձայն, գործիքին մէջ մէկը նստելով կրնայ ժամական 300 քիլոմեդր արագութեամբ թռչիլ։ Շնարիչը, սակայն, չէ ըսած թէ գործիքը ինչ միջոցով պիտի թռչի։ Օսմանի պատասխան տրուած է թէ հնարիչի իրաւունք չպիտի տրուի իր տարօրինակ գործիքին համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԷՋ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ ներքին գործավար Շիւքրի Քայա Ուրճայի եւ շրջականերու քննութիւնը աւարտած եւ Ատանայի շրջանը մեկնած է։ Շաբաթ մը պտոյտէ յետոյ Էնկիւրի պիտի վերադառնայ։

ԱՂԷՏ ՄԸ ԿԱԼԻՈՅՈՅ ՄԷՋ

Վարշաւա, 9 օգոստոս.— Աբեւելեան կալիցիոյ ամբողջ մէկ շրջանը թատր դարձաւ աննախընթաց աղետի մը, սաստիկ փոթորիկներու յաջորդեցին կիկլոններ, ուրականներ եւ հեղեղներ։

Կայծակահար մեռան 15 հոգի, 100է աւելի մարդիկ վիրաւորուեցան։

Մեծ թիւով տուներ եւ ագարակներ այրեցան կայծակէն։

Կարգ մը գետերու մակարդակը մինչեւ երս մեդր բարձրացաւ, ջուրերը խուժեցին քաղաքներնու գիւղերը՝ զրս ողողեցին։

Սթանիսլաս քաղաքի քանի մը փողոցներուն մէջ ջուրը մէկ մեդր բարձրութեան հասաւ երէկ։

Ուրականը այնքան սաստիկ եղաւ որ փողոցներու ծառերը ամբողջ շարքով արմատախիլ եղան։

Հունձքը գրեթէ ամբողջութեամբ փճացաւ։ Նիւթական վնասները միլիոններու կը հասնին։

ՅԷՓԼԻՆԸ ՕՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՎԵՐԵԻ

«Կոմս Յէփլին» հանդարտօրէն կը շարունակէ ճամբան Ատլանտեանի վերեւ, ժամանական մօտ 100-110 քիլոմեդր արագութեամբ։

*** Ալպերթ փուշքօ, փախստական ճամբորդը՝ *Թուրքինկիա* շոգենաւը դրուեցաւ՝ Գերմանիա վերադառնալու համար։

ԻՈՍՈՍԼԱՎԻՈՅ մէջ եգիպտացորենի եւ ձմերուկի բերքը շատ առատ է այս տարի։ Սեխի եւ ձմերուկի հատը 1—2 դրշ.ի կը ծախուի։

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Գ. ՇՐՋԱՆ.— Ւ. Շ. ՍԱՄԻ ԵՒ 2. ՆԷՃԻՊ ԱՍԼՄ ՊԷՅ

Շէմսէտտին Սամի պէյ մեծ ծառայութիւն մատոյց թուրք մատուցիներու բացի զանազան թուականներու վեց տարբեր թերթերու խմբագրապետ ըլլալէ, հիմնած է «Ձէկ ֆիւթիւպխանէսի» անուն Մատենաշար մը, և բնական գիտութեանց, Պատմութեան և Գրելու արուեստին վաճառին 14 հատորներ հրատարակած է։ Գրած է 4 թատերգութիւն եւ մանկավարժական 4 գիրքեր։ Պէտք չէ մոռնալ որ այս փոքրածաւալ երկերը արգելք չեն եղած որ Շ. Սամի պէյ հրատարակէ «Քամմուս իւլ Ալամ»ի, «Քամմուսը ֆրանսէվի»ի նման մեծ գործեր։ Միեւնոյն ատեն ժամանակ գրած է Յիրանական պատմութիւն մը եւ ֆրանսերէն հինգ վէպեր թարգմանելու։ Այս վերջիններուն մէջ է վիքթոր Հիւկոյի «Թշուառներ» արժէքաւոր եւ երկարաշունչ գործը։ Սամի պէյ նոյնիսկ ձեռնարկած է թարգմանելու «Քուրան»ը, սակայն Օսմ. կառավարութիւնը արգելք ըլլալով, թարգմանութիւնն ալ ատիպուած է փճացնել...

Սամի պէյի վերեւ յիշուած գործերը տպուած են։ Բուն իսկ հաժաթրքականութեանտեսակէտէն իր կարեւոր գործերը անտիպ կը մնան։ Այդ արժէքաւոր գործերն են հետեւեալները, որոնց ժամ առաջ հրատարակութիւնը կը սպասենք կառավարութենէն եւ ազգային հիմնարկութիւններէն.

1.— Քոտաթքոպիլիք, վամպէրիի 1870ին հրատարակած քնագրին թարգմանութիւնն ու յաւելուածները։

2.— Օրխուն ապիտէլերի (յառաջաբան, քնագիր, թարգմանութիւն եւ մեկնութիւն)։

3.— Լէօհձէի Թիւրքիյէի Մէմալիքը Մըսը։

Ինչպէս կը հաղորդէ իր որդին Ալի Սամի պէյ, համաթրքականութեան վերաբերեալ այս հատորներէն զատ, Շէմսէտտին Սամի պէյ գրի առած է նաեւ ուրիշ ինը երկեր, որոնց չորսը անկատար մնացած են։

Շ. Սամի պէյ, յոգնիլ չգիտցող գրչի այս վաստակաւորը մեռաւ 1904 յունիս 18ին Իրէնգիւղի մէջ։

* * *

Շէմսէտտին Սամի պէյ ծագումով Թուրք չըլլալուն համար, երբեք պէտք չէ անլուրջ նկատուի ներով ստուերի մէջ ձգել անոր Թրքութեան, համաթրքականութեան մատուցած մեծ ծառայութիւնները։ Ըստ իս, Շ. Սամի պէյ համաթրքականութեան Գ. շրջանի մեծ դէմքերէն մէկն է։

«Քամմուսը Թիւրքի»ի յառաջաբանը միայն բաւական է ցոյց տալու համար Շ. Սամի պէյի համաթրքականութիւնը։ Հոն շատ որոշ եւ բացարձակ կերպով է յայտ կուգան լեզուի մէջ Թրքականութեան սկզբունքներէն շատերը։ Այսպէս տեղ մը կ'ըսէ. «... Մեր լեզուն Թուրքերէն է. այս լեզուին յատուկ բառարանին ալ ուրիշ անուն մտածել անպատշաճ է. մեր լեզուին մէջ գործածուած բառերը՝ ի՛նչ լեզուէ ալ առնուած ըլլան, եթէ իրապէս գործածական ու ծանօթ են, Թուրքերէն կը համարուին»։ Մինչեւ Շ. Սամի պէյ չեմ ճանչնար ուրիշ մէկը, որ օսմաններէն կոչուած լեզուին «Թուրքերէն լեզու» ըլլալը այնքան բացայայտ եւ բացարձակ կերպով յայտնած ըլլայ։

Սամի պէյ բացատրելէ յետոյ Թրքական երկիրներու ընդարձակութիւնը, ցոյց կուտայ զանազան Թուրք բարբառներու ստուգութիւնը եւ լեզուի մէջ համաթրքականութիւն կը հետապնդէ։ Այսպէս, կ'ըսէ Թէ՝ «Արեւելեան Թուրքերէնի և արեւմտեան Թուրքերէնի միջեւ տարբերութիւնը, կարծուածին պէս, իտալերէնի եւ լատիներէնի; կամ սպանիերէնի եւ Ֆրանսերէնի միջեւ եղած տարբերութեան չափ չէ, այն աստիճան որ այս երկու Թուրքերէնները իրարմէ բոլորովին տարբեր եւ ինքնագլուխ լեզուներ նկատել տալ. այլ այդ տարբերութիւնը հագիւ կը հասնի տարբերութիւնը հագիւ կը հասնի Հիւսիսային եւ Հարաւային Ֆրանսերէնին կամ Տոսկանայի եւ Նապոլիի իտալերէնին եւ կամ Եգիպտոսի եւ Մաղրէպի արաբերէնին տարբերութեան։ Արեւելեան Թուրքերէնն ու արեւմտեան Թուրքերէնը մէկ լեզու են. երկուքն ալ Թուրքերէն են»։

Սամի պէյի այս խօսքերուն վրայ կրնանք աւելցնել նաեւ հետեւեալ միտքը, հետեւցնելով իր յիշեալ յառաջաբանէն.— «եւ հետեւաբար Արեւելքի Թուրքերն ու Արեւմուտքի Թուրքերը մէկ ազգ են. երկուքն ալ Թուրք են»։

Երբեք չեմ տարակուսեր որ Սամի պէյ ալ այսպէս կը մտածէր, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի Թրքութիւնը մէկ ճանչնալով, «համաթրքականութեան»գաղափարը կ'ընդունէր...։ Աւոր համար է որ կ'աւելցնէ։ «Մեծ փափաքս էր մեր Թուրքերէնին մէջ անցընելով կենդանացնել և ընդհանրացնել տարազատ Թուրքերէն բառեր, մանաւանդ անոնց մէջ օգտակարներն ու արժէքաւորները, որոնք գործածական են արեւելեան Թուրքերէնի մէջ, բայց մեր կողմէ զանց առնուած եւ մոռցուած են։ Սակայն այս ծառայութենէն ստիպուած եմ զրկուիլ, որովհետեւ չկան ազգասէր մարդիկ, որոնք այդ բառերը նախընտրեն արաբերէն եւ պարսկերէն շողշողուն բայատութիւններէն, ու շատերն ալ հակառակ են աւոր»։

* * *

Նէճիպ Ասըմ պէյ.— Մինչ մէկ կողմէն լեզուի եւ բառագիտութեան ասպարէզին մէջ համաթրքութեան համար կ'աշխատէր Շէմսէտտին Սամի պէյ, որ օսմ. կայսրութեան ծայրագոյն արեւմուտքէն Պոլիս եկած էր, միւս կողմէ լեզուական մարզին մէջ համաթրքական գաղափարներ ցոյց տալ կը սկսէր Ռիլիսցի Նէճիպ Ասըմ պէյ, որ օսմ. կայսրութեան ծայրագոյն արեւելքէն կուգար եւ անկէ երիտասարդ էր։

Պալ Հասան օղլու Նէճիպ Ասըմ պէյ 1861ին ծնած է Ռիլիսի մէջ, որ ազգային զգացումը խորապէս զգացող ցեղային սահմանագլուխներէն մէկն է։ Իր գերդաստանին ընկերային դիրքը՝ Սիփահի պէյլիքը՝ նախահայրերուն աւանդութիւններուն շնորհիւ իր մէջ զօրացուցած էր ազգային զգացումը։

Իր առաջին երկրորդական կրթութիւնը սկսաւ Դամասկոսի մէջ, ուր մտաւ Ե. բանակի զինուորական Իտատին։ Դամասկոսի «արաբական» միջավայրը, որ այդ ժամանակ իսկ զգալի էր, երիտասարդ Նէճիպի վրայ իր ազդեցութիւնն ունեցաւ։ Վերջերս ինծի գրած իր անձնական մէկ նամակին մէջ, Նէճիպ Ասըմ պէյ այդ ազդեցութեան մասին մէկ երկու ղէպքեր կը յիշէ։ «Արաբները, կ'ըսէ, Թուրքերուն վրայ կը նայէին իբրեւ օտարականի։ Նոյնիսկ բացօթեայ սըրճարաններու մէջ արաբերէն գիտցողները 5, չգիտցողները 10 փարայի կը խմէին սուրճը։ Արաբ ուսուցիչներս շատ տառապեցուցին զիս»։

Նէճիպ պէյ զինուորական վարժարանը աւարտեց՝ տեղական աստիճանով։ Սակայն զինուորական կրթութիւնով չգոհացաւ, ու դեռ Ռիլիս գտնուած ատեն, մասնաւոր ուսուցիչներէ դաս առնել սկսաւ։ Յետոյ Պոլիս գալով մտաւ Գուլէլիի զինուորական Իտատին, յետոյ Հարպիի, ու այդ շրջաններուն շարունակեց մասնաւոր դասեր առնել։ Երկրորդական կրթութիւնն ստացած տեղն իսկ զրականութեան եւ գպրութեան դասերուն մէջ համաթրքականութեան հակումներ ցոյց կուտար։ Ձէր սիրեր «Ցելեմաք»ի Թարգմանութիւնը և «Րիւզուզ - իւլ - Հիւքմ»ը, որոնք Թուրքերէնէ աւելի արաբերէնն և պարսկերէն բառեր կը պարունակէին, յանդուգն ու տաղանդաւոր էին, ու կ'աշխատէր պարզ Թուրքերէն գրել։

Երբ Գուլէլիի կ'աշակերտէր, այսինքն 1878ին՝ ծանօթացաւ Ահմէտ Միտհաթ էֆէնտիի հետ եւ սկսաւ օգտուիլ անկէ։ Հարպիէի վերջին դասարաններէն սկսեալ Միտհաթ էֆէնտիի ՔերճԷմանը շաքիքաթ Թերթին մէջ գիտական յօդուածներ կը գրէր։

Նէճիպ Ասըմ պէյ կ'ըսէ Թէ՝ ինքն էր որ առաջին անգամ Թիւրք բառը «վավ» գիրով գրեց, որովհետեւ «մեր պատմութեան գիրքերուն մէջ Էթրաքը պի իտրաք (անբան Թուրքեր) բացատրութեան հանդիպած էր և տեսած էր որ Օսմանցիներէն շատեր Թուրքը կ'անարգեն։

— «Ինչո՞ւ Թուրքը «վավ»ով կը գրես ըսողներուն կը պատասխանէի.— Որպէսզի «Էթրաքը պի էտրաք չգրուի։ Աւոր հայր Պաալը Ալիի պողոտային վրայ անունս վաւիը Թիւրք գրուեցաւ»։ (1)

Նէճիպ Ասըմ պէյ 1897ին գրեթէ ամէն ուրբաթ Ահմէտ Միտհաթ էֆէնտիի Պէյօղուի ծովեզերեայ ապարանքը կ'երթար։ Հոն է որ ճանչցաւ Վէլէտ Զէլէպին, որ ետքէն հայաթրքական շարժման մէջ իր անբաժան ընկերը զարձաւ։ Նէճիպ Ասըմ պէյ այնպէս համոզուած է Թէ ինք է որ Թիւրքցի դարձուց Թէ՝ Միտհաթ էֆէնտին եւ Թէ Վէլէտ Զէլէպին։ Իրողութիւնն այն է՝ որ Նէճիպ Ասըմ եւ Վէլէտ Զէլէպի՝ այս երկու «վավը Թիւրք»ները Ապտիւլ Համիտի շրջանին ասէնէն անուանի «Թիւրքցի»ներն էին։

(16) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱՒՋՈՒՐԱ

---

(1) Վէլէտ Զէլէպի իր անտիպ մէկ երկին մէջ կ'ըսէ Թէ «Թիւրք» բառը նախ ինք է որ «վավ»ով գրեց, յետոյ Նէճիպ Ասըմ պէյ իրեն հետեւեցաւ։

ԽՆԿՕ

Փառքի եւ յաղթանակի օրերին Խնկօին չեմ հանդիպած։ Ճառնաչէգի տարագրութեան մէջ՝ օտարութեան ծանր բեռը եւ ընտանիքի հոգը շալակին։ Եւ նման պայմաններում աւելի հնարաւոր էր տեսնել այդ աննման հերոսի մէջ մարդը։

Իր խառնուածքով, պարզ ն'յարագրով, համեստութեամբ ու անսահման քաջութեամբ յեղափոխական հայդուկի մէկ տիպար էր նա։ Հարազատ զաւակն էր մեր աշխատաւոր ժողովրդի, ամբողջապէս նիւթած իր ազգի ազատագրական պայքարին։ Ծնած աղքատ գիւղացու ընտանիքում, սկզբում գառնարած, ապա հովիւ ու բանւոր, յետագայում էլ արհեստաւորի աշակերտ, դեռ եւս պատանի հասակում փարում է յեղափոխական վեհ գաղափարին եւ ժամանակում երկիր գնացող խումբերից մէկի արշաւանքին։ Երկրից վերադարձին, ներքակուում է զինակոչի եւ լրիւ ծառայում ռուսական բանակում։ Զինւորագրութիւնից յետոյ, արդէն որպէս հրատ մարգած զինուոր, իրեն գնում է կազմակերպութեան տրամադրութեան տակ, մինչեւ մահ մնալով գաշնակցութեան հաւատարիմ զինուոր։

Կուի դաշտ մանելով հասարակ զինուորի աստիճանում, նա, հարկադրուած, թողել ռազմադաշտը որպէս հրամանատար։ Սակայն, խնկօի մեծութիւնը հէնց նրանում է, որ նա մինչեւ վերջ էլ իրեն պահել որպէս պարզ զինուոր, առանց որ եւէ յաւակնութեան։ Պատահականութիւնները չէին, որ նրան բաթձրացնում էին ու փառքի հասցնում։ Իր գործն էր ճամբան հարթում ու պակասները հիւսում։

Թէ կամաւորական բանակում ու մեծ նահանջին եւ Թէ Հանրապետութեան օրով ու փետրուարեան ապստամբութեան ժամանակ, նա մնաց իր կոչմանը հաւատարիմ՝ միշտ առաջին դիրքերում, վերին աստիճանի կարգապահ ու նախանձախնդիր իր կուսակցութեան անւանն ու պատուին։ Այդ յատկութիւնները պահպանեց նաեւ տարագրութեան մէջ, ուր աւելի դիւրին է հոգեկան բեկումն ու բարոյական հիմքերի խախտումը։

Նա իրեն համարում էր «հայ ազգի մէկ զինուոր» եւ չէր սիրում երբ շրջապատը փորձում էր նրան այդ աստիճանից աւելի վեր հանել փառասիրութիւնն անծանօթ էր նրա շիտակ բնաւորութեանը եւ երբեք նախանձի զգացում չէր ունենում. նոյնիսկ այն տեսնելիս, թէ տագործում էր իր անունն ու կատարած գործը։ Հոգին մանկական էր եւ միամիտ։ Ընկերասիրութիւնն իր մէջ անսահման էր, եւ շատ էր զարմանում, երբ որեւէ առիթով ընկերներն իրենից գըժգոհում էին։ Չէր հաշտւում այն մտքի հետ, Թէ ընկերը ընկերոջից կարող է նեղանալ, որովհետեւ գիտակցաբար երբեք վատութիւն չէր անում։ «Վա՜խ, ես ինչ իմանամ, Թէ մօտ ընկերը կարող է վիրաւորուել», յուզած գանգատւում էր նա։

Գաշնակցութիւնը նրա սրբութիւն էր եւ, չնայած իր գրաւած դիրքին, մինչեւ վերջ էլ մտածումներով ու զգացումներով ճեպ շարքային կուսակցական։ Երբեք չպակասեց նրա մէջ յարգանքն ու ակնածանքը դէպի բարձր մարմիններն ու աւագ ընկերները։ Կուսակցութեան վճիռը նրա համար օրէնք էր, որին ենթարկւում էր առանց սեփական տեսակէտը հակադրելու ու իր կարծիքին որ եւ է առանձին կարեւորութիւն տալու։ Ընդունած իր ըմբռնում խառնուածքին, ամենակարգապահ կուսակցական էր ու օրինաւոր զինուոր։

Վերջին տարիներն ապրում էր Պարսկաստանի Մարագա քաղաքում, ուր առանձնապէս չեշտուած է կուսակցական պայքարը եւ ազգային կեանքը երբեք չի խաղաղւում։ Որպէս մարտական ուժից, ընկերները սպասում էին, որ խնկօն իր բուռնցքը մէջտեղ կը քաշի ու հակառակորդներին կը լռեցնէ։ Թերեւս այդ բանը յաջողուէր էր Սակայն, խմբապետ խնկօն այլ կերպ էր մտածում։ Նա գտնում էր, Թէ քանի որ մենք ժեր հայրենիքում չենք գտնւում, ապա ուրեմն պէտք է դիմենք ոչ Թէ բռնի միջոցների, այլ ընդհակառակն, աշխատենք համաձայնութեան գալ եւ ներքին խնդիրները կարգադրենք խաղաղ ճանապարհով։ Հոգ չէ Թէ խնկօի նման ընթացքը դժգոհութիւն էր առաջացնում ընկերների շրջանում եւ օգտագործւում հակադաշնակցական խմբակի կողմից։ Նա մինչեւ վերջ էլ առաջնորդւեց իր այդ տեսակէտով եւ մնաց ազգային միակ ընդհանուր ճակատ ստեղծելու ամենաջերմ ջատագովներից մէկը։ Բայց այդ արգելք չէր հանդիսանում, որ նա ամենակտրուկ ձեւով սաստի նրանց, ովքեր որեւէ ձեւով դիպչում էին կուսակցութեան արժանապատւութեանը։ Թէեւ անսահման երկրպագու իր կուսակցութեանը, նա նեղ կուսակցական չէր եւ ազգային ընդհանուր շահերը վեր էր դասում ամէն ինչից։ Միայն պայմանով, որ կուսակցութեան պատիւն անարատ մնայ։ Այսպիսի ճիշդ ըմբռնում ունէր մեր կիսապրագէտ հայդուկը։

Գրել-կարդալ խնկօն սովորեց տարագրութեան մէջ։ Ընդհանիներ ու յարգանք էր տածում դէպի գիրն ու գիտութիւնը։ Միշտ դժգոհում էր, որ հնարաւորութիւն չի ունեցել դպրոց յաճախել եւ մնացել է «չորան»։ Գուցէ անձնական դառն փորձն էր պատճառը, որ ամէն ճիգ գործադրում էր եւ ամէն զոհողութիւն յանձն առնում իր զաւակներին կրթութիւն տալու համար։ Պէտք էր տեսնել, Թէ ինչ գոհունակութիւն ու հպարտութիւն էր արտայայտում խնկօի դէմքը, երբ տղան իր համար գիրք կամ Թերթ էր կարդում։ Երբ այցելէիր իր աղքատիկ սենեակը, անպայման կը կանչէր փոքր աղջկանը եւ գուրգուրանքով կ'ասէր.

— «Աչըն ջան, դասդ բեր կարդա, Թող եղբայրը լսի»...

Այդ խրախտ տղամարդու կրծքի տակ բաբախում էր մէկ շատ քնքոյշ սիրտ, որի սէրն ու գուրգուրանքը առատօրէն վայելում էին կինն ու երեխաները։ Տարագրութեան մէջ, զրկանքներով լի եւ չարքաշ օրերին, նա մեծ մխիթարութիւն էր գտնում ընտանեկան յարկի տակ մանաւանդ գիտակից ու հնելագի կինը իր համար մեծ յենարան էր եւ խրախուսանքի աղբիւր։

Անդրդւելի հաւատ ունէր դէպի ապագան։ Միայն մէկ բանից էր վախենում, — որ կարող է մեռնել տարագրութեան մէջ՝ հայդուկին ոչ վայել մահով։ Ցաճախ կ'ասէր.

— Գիտեմ, որ մեր պայքարը դեռ երկար կը տեւէ եւ գուցէ միայն մեր զաւակներուն արդիւնքը տեսնեն։ Երեսուն տարի նամու խոստումներին ու մեկ պէս տուժում։ Ներկայացած խստականների մեծ մասը, նիքներով հանգերձ, նետում անատոլուի խորքերը, ընդհարկւում եւ համակերպում է իշխանութեան, իսկ մի քանի, գաղտով իր սխալը եւ քանբռնելով Թշնամու միտքը, վարանելու կրկին զէնքը դիմում է դէպի նախկին տարաններ։ Այս վերջիններն նշանաւորագոյնը, իւր ընդդրական կորովով եւ Թափով դիսանում է Արարատը, որը ձած է Արեւելեան նահանգքրգութեան ոգի ու եռանդ շնչող գլխաւոր աղբիւրը, իսկ ճիկների աչքի ամենամեծ

Շորս տարի է, որ Արմի բուռն քրգութիւնը, Թբար դիմադրում է Թշնամբազանդ ուժերին եւ յաճախ պաւնած իր անմատչելի քերին, ինքը նախայարձակի լով անհանգստացնում եւ նը պարտութեան է մատնում նամուն։ Ցաճիկները քանիցը ձեգին ընկճել ապստամբքարուքանդ անել այդ յենթական օջախը, բայց նրանց ջանքերը զուր անցան։

Անցեալ տարւայ աշնան ճիկները կրկին ու կրկին փորձեր արին գրաւելու Արարատը եւ ի պատասխան նակ խմբերը գործողութեան նեգան Թշնամու Թիկունքդէպքերի մանրամասնութիւնչեզոքից անկախ պատճառներ հասած լինելով մեր ձեռքաչքմ հնարաւորութիւն ամփոփ կերպով ծանօթա«Դրօշակ»ի ընթերցողների

— 1928 Թ. հոկտ. 24ին ման քեազիմի գլխաւորութեկարսի շրջանում գործող իւր պարտականութիւնները ղողութեամբ կատարելուց վերադարձել է Արարատ կորուստներ պատճառելով մուն։

— Հոկտ. 27ին վերադէ Խալիլ բէյի չէթան, որը, կերտի Հայդար Օղլու գիւղ ընդհարելով Թիւրք հեծելհետ՝ չորս հոգի գերի է վ

Գարաբուռնարի ոստիկան վրայ յարձակւելով գրհետեւեալ մէքենան եւ բագաններ, սակայն, ճամբին նակ լերան մօտ, ընկճաթշնամու նախապէս տած ծուղակ մէջ էւ ւած է լինում ձգել մէքենաւսափել, ապա նորից կողմնական գիմ ելով, ձգած իրերը եւ հասգնում բատ։

Շէթէ յից սպանւում է մուդը (Սաքան աշիրէթից գլուխը կտրում եւ ցուցն են ժողովրդին։ Թշնամին սպանւածներ եւ վիրաւորներ կայն, իւր պարտութեան հանում է Խալիս բէյի հրդուց Աբդուլլահ բէկից փեսայից, որոնց գլխատում

— Բայազիտի սանջակթանների գործունէութեան գիւղերը ոչնչացնելու փորձ արւում։ Նոյեմբեր 14ին, լոյսին, Բայազէտ գտնող հետեւակ ալայի, 18րդ գիտի սահմանապահ Թաթուրը, 9րդ հրետանիի պատկանող մէկ Թնդպաշարում են քանի-քրիգիւղացիները Մարիկ 70ամեայ մի պառաւ կում են հրամանատարհասկանալու համար, Թէ

ԱՐԱՐԱՏԻ ԿՌԻՒՆԵՐԸ

Շէյխ Սայիդի գլխաւորութեամբ տեղի ունեցած ապստամբութիւնը ճնշելուց յետոյ, քրդական ազատագրական շարժումը ոչ միայն արմատախիլ չեղաւ, այլ եւ որոշ շրջաններ՝ Մոկան, Սասուն, Զիլանի ձոր, Արարատ եւն., վար չդրին իրենց զէնքերը եւ մինչեւ այսօր էլ շարունակում են ճնշել ապստամբական վիճակում, հանդիսանալով մէկ կողմէն իրենց ապստամբներ փախստական ուժերի համար եւ միւս կողմից իրենց յեղափոխական հնոցներ, որոնք օր աւուր աւելի եւ աւելի կաչն, իւր պարտութեան հանում է Խալիս բէյի հրդուց՝ Աբդուլլահ բէկից փեսայից, որոնց գլխատում

— Բայազիտի սանջակթանների գործունէութեան գիւղերը ոչնչացնելու փորձ արւում։ Նոյեմբեր 14ին, լոյսին, Բայազէտ գտնող հետեւակ ալայի, 18րդ գիտի սահմանապահ Թաթուրը, 9րդ հրետանիի պատկանող մէկ Թնդպաշարում են քանի-քրիգիւղացիները Մարիկ 70ամեայ մի պառաւ կում են հրամանատարհասկանալու համար, Թէ

— «Ո՛չ, փոխն էլի նոյնը մնաց. լեռ-տափաստան, տափաստան-լեռ, ոչ մի տեսակ փոփոխութիւն։ Ճշմարիտ ասած, ես էլ չգիտեմ, թէ ինչ պէտք է ասել այդ մասին։ Ինչպէս ասացի, ես ինքս էլ չգիտեմ, թէ ինչ եմ ուզում։ Ես ուզում եմ, որ ինձ ոչ ոք չխանգարի, որ ինձ ոչ ոք չհարցնի, թէ ինչ եմ ուզում։ Ես ուզում եմ

ւոր եւ զինուոր՝ միացեալ ճակատով պատրաստ է ջլակցիլ անոնց կործանման։

Մ. Քէմալ յետոյ խօսքն ուղղելով վճռաբեկ Ատեանի անդամներուն, ըսաւ.

— «Երկիրը ձեզի վստահած է իր օրէնքներուն գործադրութիւնը։ Օրէնքներէն կախում ունին ժողովուրդին իրաւունքներն ու շահերը։ Այս խօսքերս նօթագրեցէք եւ լաւ միտք պահեցէք զանոնք։»

Թուրք հարապետութեան նախագահը շատ քիչ անգամ հրապարակային ճառ կը խօսի, բայց երբ խօսի ընդհանրապէս կը նշանակէ թէ շատ լուրջ պատճառ մը ունի։ Սակայն էսկիշէհիրի մէջ իր խօսածներէն պէտք չէ հետեւցնել թէ՝ համայնավարութիւնը տեղ կը գրաւէ Թուրքիոյ մէջ։ Իր խօսքերը աւելի շատ պէտք է նկատել ազդարարութիւն մը՝ թէ անոնք որ յեղափոխական քարոզութիւններ կ'ընեն, խստիւ պիտի պատժուին։

Այս առթիւ յիշենք որ վերջերս կարգ մը համայնավարներ երկար պայմանաժամով բանտարկութեան դատապարտուեցան իզմիրի մէջ նման յանցանքներու համար։ Դատապարտեալները վերաքննութեան դիմած են եւ այժմ վերաքննիչ ատեանի որոշումին կը սպասեն։

Եգիպտոսի վերջ կիպրոս

Աթէնքէն կը ծաղորդեն։

Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութեան եգիպտոսի հանդէպ հետապնդած բարեացակամ քաղաքականութեան հետեւանքով, այստեղի հանրային կարծիքին մէջ մեծ շարժում մը սկսած է՝ թելադրելու համար կիպրոս կղզիի Յունաստանի կցման անհրաժեշտութիւնը եւ կամ գոնէ աւելի ազատական վարչաձեւ մը մտցնելու եւ տեղական ինքնավարութիւն մը տալու համար կղզիին, որուն բնակչութեան չորս հինգերորդը Յոյներ են։

Երկու գլխաւոր թերթեր՝ կառավարական «Էլէֆթէրիոն Վիմա» եւ ընդդիմադիր «Փրոյա» այս իմաստով յօդուածներ կը հրատարակեն։

Կիպրոսցի երեսփոխան Լանիթիս դասախօսութիւն մը տուաւ Առեւտրական Սենեակի սրահին մէջ, պարզելով Յունաստանի եւ կիպրոսի տնտեսական կապերը եւ շեշտելով այդ կապերը ամրապնդելու անհրաժեշտութիւնը։

Սիոնական շարժումը Պաղեստինի մէջ

Ցուրիխի Սիոնական համաժողովը շատ կարեւոր որոշումներ տուաւ՝ Պաղեստինի մէջ հրէական գաղութին բարգաւաճ կացութիւն մը ապահովելու եւ մեծ գնումներով Պաղեստինի անտէր հողերը ձեռք բերելու նպատակաւ։ Ցետոյ գործաւոր դասակարգին վիճակը բարելաւելու համար հիմնական միջոցներ կը մտածուին, այնպէս որ քանի մը տարի վերջ Պաղեստինի գլխաւոր կեդրոնները անհրաժեշտօրէն հրէական տնտեսութեան կարօտ են ամէն տեսակէտով։ Կարդացուած տեղեկագիրներէն հասկցուած է որ այս տարի՝ բաղդատմամբ նախորդին՝ հարիւրին 40 աւելի հող գնուած է Ազգային Մնտուկին կողմէ, գլխաւորաբար նարնջենիներու կալուածներուն մէջ եւ Հայֆայի ծովախորշը։ Որոշուեցաւ Ազգային հիմնադրամին համար նոր հանգանակութիւններ կատարել, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ։ Համաժողովին անդամները ուրախութեամբ եւ խանդավառութեամբ լեցուեցան՝ իմանալով որ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի հրեայ ծագումով մեծահարուստներ եւ ամէն կարգի բարեկեցիկներ կարծուածէն շատ աւելի կարեւոր նպաստներով Ազգային Հիմնադրամին կ'աջակցին, պայման դնելով մանաւորապէս որ հողային նորանոր գնումներ ըլլան Պաղեստինի մէջ եւ շրջակայքը։ Անցեալները արդէն 3000 նոր հրեայ գաղթականներ տեղաւորուած են նորահաստատ կալուածներու մէջ։

Թուրք ուսանողներու վիճակը

Պոլսոյ Թուրք համալսարանական ուսանողները երկու խումբի բաժնուած են։ Մէկ մասը այն է որ Թիւրք Օճաղըի մէջ ժողով գումարեց, Միութեան վարչութիւնը տապալելով նոր մը ընտրեց։ Միւս մասը՝ այն որ կը պահանջէ չեղեալ նկատել եղած ընտրութիւնը եւ հին վարչութիւնը պահել։ Խալք կուսակցութեան կեդրոնական մարմինը միջամտելով կ'առաջարկէ նոր վարչութիւն մը ընտրել յայտնելով որ ինք պիտի ներկայացնէ իր թեկնածուները։

Երկու խումբին պատուիրակները նոր ժողով մը գումարեցին Խալքի կեդրոնին մէջ, բայց չկրցան համաձայնիլ։ Խալք կուսակցութիւնը կ'ուզէ նոր վարչութիւն մը ընտրել եւ զայն կազմել կուսակցութեան թեկնածուներէն։

Բատրիէ հանրմ դաս պիտի բանայ

Բատրիէ հանրմի եւ ընկերներուն ազատ արձակուելուն առթիւ, «Հարեքէթ» կը գրէ։

— Ամիներէ ի վեր քննութիւն, հետապնդում, ձերբակալութիւն կատարուեցաւ։ Ի վերջոյ երեւան ելաւ ճշմարտութիւնը.— Հէք կինը անմեղ է եղեր։ Ո՞վ է ուրեմն այս խնդրին մէջ իսկական զրպարտիչը։ Թուրք ազգը անպայման ճանչնալ կ'ուզէ այն մարդը որ ամիներէ ի վեր զբաղեցուց հանրապետութեան դատական իշխանութիւնը, պատուաւոր անձեր աբատաւորեց եւ փորձեց ցոյց տալ թէ մեծ հերոսը թշնամիներ ունի, յեղափոխութիւնը վտանգի մէջ է եւ թէ ներքին անդորրութիւնը խանգարուած է։ Ո՞վ պիտի զարմանէ այս պատուաւոր անձերուն կրած տառապանքը, կորսնցուցած դրամը, սպառած շունչը։ Անհրաժեշտ է գոնէ սաստիկ պատժել անիծապարտ եւ նենգամիտ զրպարտիչը, որպէս զի օրինակ բլլայ ուրիշներուն եւ չհամարձակի ուրիշ առթիւ նման ստորնութիւն մը գործել։

∴ Բատրիէ եւ Հաճիէմ հանրմները դատ պիտի բանան դատաւոր Հիքմէթ պէյի դէմ։

Քեմալիստներու դեսպանատունը եւ Ամանուլլահ

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Էնկիւրիի աջդանական դեսպանատան գործակատարը՝ օգտուելով դեսպան ձէյլանիի բացակայութենէն, պատուած է Ամանուլլահի եւ Սիւրէյա թագուհիին պատկերները եւ հոչակած Էմիր Հապիպուլլահի (Պէչէի Սաքա) ճանաչումը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ԹՐՋԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները Այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, République սրահը։ կը խօսի փարիզէն եկած ընկ. Ս.։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ

ՀՈՎԱՆՒՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կազմակերպուած՝ պուլվար Օտտօի Հ. Ց. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի եւ ՍԷՆ Թ'ԱՆԹուանի «Ընկեր Գարօ» խումբի եւ մասնակցութեամբ մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Քոյր ենթակոմիտէներուն։ Վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Bar des Flatanesի ընդարձակ սրահին մէջ, *30* րուէ նասիօնալ, ՍԷՆ Թ'ԱՆԹուան)։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն։

Ընտել՝ 26, 27 Թիւ Թրամուէյները եւ իջնել Թիւ 27ի վերջաւորութիւնը։

ՀԱՆԴԷՍ-ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ի յիշատակ տարօրինի հերոսական կռիւներու եւ մեծ նահատակներու

Կազմակերպուած Մարսէյլի Տ. Տուրուբերան Հայրենակցական միութեան կողմէ։ Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին կարտը Փարքի մէջ։ կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Արտասանութիւն, ժեներգ, գաւեշտ, եւայլն։ կը ժամնակցի Ֆրանսական 12 հոգինոց Փանֆառը։ կը հրաւիրուին բոլոր Հայր. Միութիւնները, Հ. Ց. Դ. Պատենական եւ Զ. Ե. Ո. Միութիւնները։

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Յանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ 11 Օգոստ. Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն

Կը նախագահէ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ

Կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

կը մասնակցի Քառիստ Աբգար։ Պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

Ֆութպոլի մրցում Արարատ Միութեան, Հ. Մ. Ը.Մ.Ի Իթալիի, Պիյեանքուրի եւ Սարսէյլի խումբերուն միջեւ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ, Թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք կար Սէն Լազարէն եւ շոգենաւ։ Առաջնորդներ պիտի սպասեն Թրամուէյի վերջաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ կէսօրէ վերջ ժամը 3։*

ԲԱՅՕԹԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Քեռի» խումբի կողմէ, իր կազմութեան 3րդ տարելիցին առթիւ։ Այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 203 Ave. Saxe «Boule d'Alcazar»ի մէջ։ երգ, նուագ, արտասանութիւն, եւայլն։

Մուտքը ազատ է

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

"ԴՐՕՇԱԿ,,Ի

Օգոստոսի Թիւը (8—291), հետեւեալ բովանդակութեամբ՝ ցին - խորհրդային բախումը *(խմբագրական)*, Մտածումներ Հ. Ց. Դաշնակցութեան մասին (Ն. Հանդոյց), կազմակերպական խնդիրները Հ. Ց. Դ. 11րդ ընդհ. ժողովում *(Ա. Ջամալեան)*, կոմսոմոլի ծոցում *(Ս. Մասուրեան)*, Արեւելեան դաւիանգները *(Հրանտ Մաժուէլ)*, Թուրքիոյ շուրջ, Արարատի կռիւները *(Ե. Ի.)*, մեր զոհերը, Թղթակցութիւններ, Արձագանգներ, իրենց իսկ բերանով։

Տարեկան բաժնեդին 25 ֆրանք։ Հասը ձեռքէ 2,50 ֆր.։ Հասցէ՝ 5 Rue des Gobelins։

Հ. Ց. Դ.

Անիէր-Պուա ֆոյնպի *Նոա գոյն ենթակոմիտէի եւ Վիշապեան խումբի դասախօսական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ կը՝ հրաւիրուին բոլոր ընկերները։*

Ասնուվիլ - լէ-կոնէսի *«Ռազմիկ» խումբի ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 63* Rue du Parc *ընկ. Պուճիկեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Ալֆորվիլի *Ս. Մինասեան են. թակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 72* Rue Etienne Dolet *հարի Մկրի սրճարանը։ կը խօսի՝ Ընկ. Լ. Զորմիսեան։ Նիւթ՝ «Դաշնակցութիւնը ազգային ուժ»։*

Լիոնի *Կուկունեան խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին նախկին Գրագարանի սրահը 262* Rue Dugueslin. *Կարեւոր օրակարգ։*

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Լիոնի *Վրէժ խումբի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ ժամը 5ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։*

Լիոնի *Պատ. Միութեան ընկերա համակրական դասախօսական ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 262* Rue Dugueslin, *Գրագարանի սրահը։ կը խօսի՝ ընկ. Բաբգէն։ Նիւթ՝ նախորդ դասախօսութեան շարունակութիւնը։*

Իթալիի *Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին 17* Route de Fontainebleau, Villejuif. *Փորթ տ'Իթալիէն Թրամուէյ Թիւ 85 եւ իջնել Վիլժիւիֆ Թէրմինիւս։ Ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։*

Գաշանի Արծիւ խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Մինաս Ալթունեանի բնակարանը, 17 Rue Empère, Cachan:

Լիոնի Հ. Ց. Դ. ժողովրդական Գրագարանը տեղափոխուած է 262 Rue Dugueslin *սրճարանի սրահը (նախկին գրագարան)։ Գրագարանը բաց է Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30։*

Հ. Ց. Դ. *Փարիզի Շրջ. կոմիտէի հասցէն՝* Arpiar Aslaniantz, *33* Rue Linné, Paris (V): *Կոմիտէի ներկայացուցիչը անձամբ կարելի է տեսնել ամէն Երկուշաբթի ժամը 8էն 10 նոյն հասցէին։*

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ե. Ո. Մ. Պիյեանքուրի ժամնաճիւղի ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 10ին, Փլաս Նասիոնալ Քաֆէ Թապաքը՝ կը խընդրուի բոլոր այն ընկերներէն որոնք արձանագրուած են սակայն առաջին ժողովին ներկայ չեն եղած. չբացակայիլ։

Կը հրաւիրուին նաեւ շրջանիս մէջ գտնուող բոլոր որբ-որբուհիները։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Արժաշցի Հրանտ Քաղքեցեան, որ կը գտնուէր Պաղատատ, ժամանակէ մը ի վեր իրմէ լուր չէ առնուած։ Գրել Օր. Ագնիւ Փիլիկեանի, 3bis Ave. Thiers, Raincy, S. et O.

Կը խնդրուի տուրիստ հայ Թերթերէն արտատպել։

ԳՐԱՇԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։

Դիմել՝ ուղղակի «Ցառաջ»ի Վարչութեան։

EMPIRE Միպիր-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHEN

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնց
ցատուկ յարկաբաժին *Վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութիւն*
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *կորի*, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէս

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
Ա Ն Գ Ա Մ Մ Ը Ա Յ Յ Ե Լ Ե Ց Ի Ք

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մոր հ
ընաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ա
տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստու
վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բո
քսակներու։

ՇԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

*Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամ
ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մա
գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, ե
կորդ։ Ատամնաբոյժը մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժ
2—3։ ԱՅՄՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպաստեղէններ
Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ռ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

ՃԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *Մէթ. Շաբ.էն։ Ամսատ. եւ նոր մեթոտով գաղմանուռմ արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրական հիւանդութեանց (փրանկախատ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատեսուռ։ Ուղեմասիա եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.*

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար. ձեր շահը կը պահանջէ. դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախատ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ԿՕՋ

Ամերիկասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Ամերիկասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ ԴՈՒՐ

Թ Ա Խ Ր Ի Ջ

Խաչիկ Մելքումեան
(c)o Pharmacie Enezian
ՊՈՒԼՆՈՍ ԱՅՐԷՍ (Արժանթին)
Սմբատ Թորգոմեան
Mexico *փողոց, Թիւ 28*
ՄԻԼԱՆ (Իտալիա)
Mr. Onnik, S. Radegouda
Ա Թ Է Ն Ք
Պարոնեան գրատուն
Մ Ե Լ Ա Ն Ի Կ
Librairie Française
19 Rue Tsimiski
Պ Ո Ի Ք Ր Է Զ
Ց. Ձգնաւորեան B. P.
Ք Ի Օ Ս Թ Է Ն Ճ Է
Ա. Տէյիրմէնճեան
Str. Stefan Cel Mare No.
Մ Ո Ց Ի Ա
Ա. Յակոբեան
45 Bld. Dondoukoff
Ֆ Ի Լ Ի Պ Է
Մ. Կարապետեան Դրավ
ՌՈՒՄՃՈՒԻՔ
Պ. Քոչարեան
70 Rue Borissova
ՆԻՒ ԵՈՐՔ
Massis Bookstore
137½ E. 27d St. New York
Պ Ե Ր Լ Ի Ն
B. Froundjian
36, Weidenweg, Berlin O
Լ Ո Ն Տ Ո Ն
Ժ. Միսաքեան
13 Devonshire St.
London E. C.

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէլիկիի

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն վ
լիզի երկարող պողոտային
կոդմի երկրորդ անկիւնը։
ստանձնէ չափի վրայ ապ
պրանքներ։ կը նորոգէ ամ
տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած
տակուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շե
բնակողներէ կը խնդրուի պ
իրենց հասցէն ներկայան
համար իրենց բնակարանը։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		102 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագ. եւ վարչութիւն — MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան ճամար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

11 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1031 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՐԵԳԱՐՁ ՄԸ

Տարեգարձ մը ունէինք երէկ, օգոստոս 10,— Սեվրի դաշնագրին ստորագրութեան օրը։ Ամենօրեայ խժալուր ժխորին ալէկոծուած թուական մը, որ ե՛ւ հպարտութիւն կը ներշնչէ ե՛ւ կսկիծ։

Արդարեւ, ինը տարի առաջ, 1920 օգոստոս 10ին, Հայաստանն ալ ճանչցուած էր իբրեւ անկախ պետութիւն։ Ու կրցաւ, օրուան յաղթականներուն հետ քով - քովի, ստորագրել եւ ստորագրել տալ թուղթ մը, որ կը նուիրագործէր կատարուած իրողութիւնը։

Երազի եւ ցնծութեան օրեր, որոնք վարդի մը չափ ալ չտեւեցին։

Նոյն թուականին, խորհրդային իշխանութիւնը, իր ճակատագիրը սերտօրէն կապած քէմալական Թուրքիոյ, կը շտապէր վերջնագիր մը ուղղել Նորածին պետութեան, պահանջելով բաժնուիլ Համաձայնութենէն, ճամբայ բանալ Թուրքիոյ օգնութեան հասնելու համար, եւն.։ Միեւնոյն ատեն խօսքէն գործի անցեր էին համաշխարհային յեղափոխութեան ասպետները, ռուս-թրքական դաշոյնը մխելու համար պզտիկ ժողովուրդի մը կողին։ Մինչ մխւանները, օրուան յաղթականները, արդէն բոներ էին անպատիւ նահանջի ճամբան։ Եւ կարծես ժանաւոր հաճոյքով կը դիտէին որ դէպքերու ընթացքը կ'ազատէ գիրենք տաղտկալի յանձնառութենէ մը...

Ինչ որ տեղի ունեցաւ այնուհետեւ, Թրքական արշաւանքէն, բոլշեւիկներու խուժումէն, հայկական Հանրապետութեան տապալումէն մինչեւ Լոզանի պատկերազարդ խայտառակութիւնը, տրամաբանական ելքն էր սարքուած դաւին։ Անասելի ողբերգութիւն մը, որուն հետեւանքները կը կրենք մինչեւ այսօր։

Ինը տարի է անցեր, եւ համրանք չունինք բանգէտներն ու մարգարէները։ Մեռասաներորդ ժամու իմաստունները։

Ու մանաւանդ, ամէնէն բարձր կը խօսին անոնք որ Դաշնակցութիւնը կը մեղադրէին իբրեւ քիչով գոհացող, իբրև կուսակից փոքրիկ Հայաստանի,— համեստ ծրագրի։ Անո՛նք որ գեհին-երկինք իրար կ'անցընէին, ապացուցանելու համար թէ Հայաստան չի կրնար կազմուիլ առանց կեսարիոյ, Շ. Գարահիսարի, Սերաստիոյ կամ Տիգրանակերտի։ Տակաւին խօսքը չենք ըներ «ցանկամ տեսնել»ի ուխտաւորներուն, որոնք առնուազն դաւաճանութիւն կը համարէին, եթէ ո՛ր եւ է դաշնակցական Թերթի մէջ յիշուած չըլլար Կիլիկիան։

Եկա՛ւ ու անցաւ երազը։ Ճիշդ ասուպի մը պէս։ Եւ ոտքը գետնէն կտրած մարդիկ այնպէս մը սմքեցան, որ սկսան մասունք համարել «ափ մը երեւանը»։ Անոնք երախտապարտ պիտի ըլլային, եթէ նոյն իսկ ամբողջ Հայաստանը ամփոփուէր վաղարշապատի գաւառին մէջ. Լուսաւորչի կանթեղն ալ էջմիածնի գլխուն...

Բարեբախտաբար, բաւական բան մնաց «ափ մը հողէն», եւ այսօր միայն, քսանմեայ փլուզումէն յետոյ, մարդիկ սկսեր են զմբռնել, թէ ի՛նչ թանկագին խարիսխ մը, կորիզ մը, յենակէտ մը ունինք մեր ձեռքը։ Հոգ չէ թէ անճոռնի բոունցքի մը տակ։ Ափ մը հողը, մէկ երրորդով յօշոտուած, արդէն գարձեր է աշխարհ մը, առաջինը եւ վերջինը՝ շատերուն համար։ Nec plus ultra!

Այսպէ՛ս է մեր պատմութիւնը։ Երբ մեր ձեռքն է, գետնէ գետին կը զարնենք. երբ ինկաւ մեր ձեռքէն, յետին փշրանքն ալ կը դառնայ գուրգուրանքի առարկայ։

Սրատեսե՞ր ենք արդեօք, ինը տարի յետոյ։

Դժնդա՛կ հարցում։ Այս անգամ ալ, մէկ ծայրայեղութենէն միւսը։ Սաւառնաթեռ ճախրանքէն յետոյ, գետնամած երկրպագութիւն եւ համակերպութիւն։ Ոչ թէ աւելի գործնական դառնալով, այլ յուսախաբութենէն ապուշցած, կամ անձնատուր խելագար կիրքի մը, դաս մը մար իկ այլեւս կորնցուցեր են ո՛ր եւ է իտէալ ու հաւատք, եւ պարզապէս կը խղրտան հրապարակին վրայ, ինչպէս աշնան տերեւները։

Անոնք ո՛չ միայն Թուրքի մը չարախնդութեամբ կը ծաղրեր Սեվրի դաշնագիրը — մինչդեռ քառասուն տարի կառչեցան 61րդ յօդուածի մը — այլ եւ անհանգիստ կ'ըլլան, երբ կը յիշեցնես Հայկական Դատը։ Երբ կ'արծարծես ու կը հետապնդես Դատը այս կամ այն ուղղութեամբ։ Եւ այս բոլորը, ոչ թէ աւելի բան մը գիտնալով, կամ իրական ելք մը գտած ըլլալով, այլ ի հեճուկս։ Իբրեւ ունակութիւն։ Այսօր այսպէս, վաղը այնպէս։ Աիտաբանական երեւոյթ մը, որ արգահանք պիտի շարժէր ուրիշ ազգի մը մէջ։

Ինչ փոյթ, սակայն։ Այժմէն առաջ իրենք գիրենք ծաղրած կ'ըլլան այդ ծաղրածուները, գլխիվայր դառնալով մէկ երէն միւսը։ Իսկ անդին կայ ու կը մնայ բուն ժողովուրդը, անխուորն եւ գիւղացին, որ յերմապէս կը հաւատայ թէ այս բոլորը վախճան պիտի ունենան օր մը։

Ան ոչ միայն կը հաւատայ այդ վախճանին, այլ եւ կը սպրծէ, մերթ առանց զգացնելու, մերթ փոթորիկներ յարուցանելով, փուճացնելու համար այդ ելքը։ Վա՛յ անոնց որ կը մտնեն անոր ծալապատիկ հառաչել եւ յօրանջել, կամ սմսեմուկ հեգնանքներ արձակել։

Սեվրի մագաղաթը կրնայ դեղնիլ, ինչպէս նման շատ մը թուղթեր։ Այսօր Վերսայլի դաշնագիրն անգամ վէճի նիւթ է, տասը տարի յետոյ։ Կենսականը այն է որ չդեղնի ժողովուրդին հոգին։

Ալպիսի վախ չունինք մենք, այս ժողովուրդէն եւ մանաւանդ անոր երիտասարդութենէն։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա չընդունիր իրաւարարութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Թուրք դեսպան Էնիս պէյ օգոստ. 8ին հինգշաբթի օր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Յունաստանի արտաքին նախարար Միխալաքափուլոսի կողմէ, որուն յանձնեց Էնկիւրիի կառավարութեան պատասխանը՝ հելլէնական վերջին ծանուցագրին։ Թուրք կառավարութիւնը իր այդ պատասխանին մէջ կը մերժէ իրաւարարութեան ենթարկել բնակիչներու փոխանակութեան առթիւ ծագած վէճերը, այն առարկութեամբ թէ այդ դժուարութիւնները զուտ քաղաքական հանգամանք ունին եւ կարելի չէ իրաւաբարութեամբ կարգադրել զանոնք։ Ու կը թելադրէ հրաւիրել բնակիչներու փոխանակութեան Խառն Յանձնաժողովին չէզոք անդամները, քննելու համար թէ ինչո՞ւ Աթէնքի հաւաձայնագիրը ցարդ չէ գործադրուած, թէ անոր չգործադրուելուն հետեւանքով երկու կողմերը ի՛նչ աստիճան կը տուժեն եւ թէ ի՛նչ միջոցով կարելի կ'ըլլայ գայն գործադրութեան դնել։

Խառն Յանձնաժողովի անդամ Րիվաս եւ Էնկիւրիի հելլէն դեսպան Փափա Աթէնք հասան առջի օր։

Կը կարծուի թէ բանակցութիւնները պիտի շարունակուին Նոյնիսկ Աթէնքի Թուրք դեսպան Էնիս պէյի արձակուրդով մեկնելէն յետոյ։

Կացութիւնը Աֆղանիստանի մէջ

Քապուլի էմիր Պէչէի Սաքա (Էմիր Հապիպուլլահ) նոր խոստումներ կ'ընէ, լիովին վարձատրելու համար անոնք որ զօր. Նատիր խանը եւ եղբայրները իրեն կը բերեն՝ ողջ կամ մեռած վիճակի մէջ։ Այս պարագան սարսափ ազդած է Նատիր խանի, որ եղբայրներուն խորհուրդով ծրագրած է իր բանակեցաղը Աւիքէլէն փոխադրել ղէպի Կուլկունտի, որ խիստ մօտ է հնդկական սահմանագլուխին։ Ցեղախումբերը սակայն առարկեցին ասոր, վախնալով որ Նատիր խան կրնայ Հնդկաստան քաշուիլ եւ գիրենք ենթարկել էմիրին վրիժառութեան։

Քապուլէն հասած ճամբորդները կը յայտնեն թէ էմիրը հետզհետէ կ'արդիանայ, հիմա ինքնաշարժ կը գործածէ, եւրոպական հագուստ կը հագնի եւ քալփաք կը դնէ։ Լուսանկարի դէմ իր արգելքը ետ առած է։ Էմիրի կտրած դրամներն ու տպած թղթադրամները լայն շրջաբերութիւն ունին։

Ճամբորդները կ'աւելցնեն թէ Քապուլի մէջ դեռ շատ դժգոհութիւն կը տիրէ. կը հաւաստեն թէ գնդակահարուած է Ամանուլլահ Թագաւորի խորթ եղբայր Ասատուլլահ Ճանը, Նատիր խանի քրոջ տղան՝ Իւլիա Ճէնապը, որ յունուարէն ի վեր բանտարկուած էր Քապուլ՝ ժիլնարեդին մէջ։

Միացեալ իսլամ բուրժ պաշտօնեայ

Թաւրիզի պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ օգոստոս 8 Թուականով.

Այսօր որոշ թիւով օրթոտոքս Յոյներ եւ Հրեաներ, բոլորն ալ Թրքահպատակ, որոնք ցարդ կանոնաւորաբար կ'աշխատէին Պոլսոյ Նաւահանգիստին օտար շոգենաւերուն մէջ, արգիլուեցան աշխատելէ ոստիկանութեան կողմէ։ Այս վերջինը կը յայտարարէ թէ հրաման ստացած է որ միայն իսլամ Թուրքերը կրնան ոեւէ պաշտօն ունենալ այն օտար շոգենաւերուն մէջ, որոնք ապրանք կը պարպեն կամ կը բեռցնեն հոս։

Բացի այն իրողութենէն թէ շոգենաւային պաշտօնեայի գործը կատարելու համար պատրաստուած Թուրքեր չկան բաւարար չափով, շատեր կը զարմանան թէ ի՛նչպէս կարելի է ըստ Սահմանադրութեան խորութիւն դնել Թուրք հպատակներուն միջեւ, ըլլան անոնք իսլամ, օրթոտոքս, հրեայ, լուսաւորչական կամ կաթոլիկ Հայ։

Լահէյի խորհրդաժողովը պիտի պայթի՞

Լահէյի խորհրդաժողովը բացման օրէն ի վեր կ'անցընէ խիստ տագնապ մը, եւ շատ վախ կայ որ բոլորովին պայթի։

Կատարեալ անհամաձայնութիւն կը տիրէ ելմտական եւ քաղաքական յանձաժողովներուն մէջ։ Հռենոսի խնդրին մասին, Շթրէզէման կը յայտարարէ թէ պատրաստ է քննելու այն առաջարկը, որուն համաձայն առժամեայ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի մինչեւ 1935, սակայն կը կարծուէր թէ այս փափուկ խնդրին մէջ ֆրանսական եւ գերմանական տեսակէտները իրարմէ շատ հեռու չեն։ Շթրէզէման չընդունիր Պրիանի առաջարկած համերաշխութեան եւ հակակշռի յանձնաժողով։ Պրիան պարզեց թէ՝ ստեղծուելիքը հակակշռի նոր ժարմին մը չէ եւ թէ եղածը տարբեր ձեւի տակ գրաւումը ելկարաձգել չի նշանակեր, նոյնիսկ, եթէ կ'ուզուի, այդ ժարմինը առժամեայ չըլլայ, եւ 1935էն յետոյ ալ շարունակէ գործել Լոքառնոյի դաշինքի գործադրութեան հսկելու համար։ Այս ժարմինին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ խուսափիլ որ ամենափոքր միջադէպ մը Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ հանուի եւ աննշան խնդիրներու համար ժողովուրդները իրարու դէմ լարուին։

Շթրէզէման կը հակառակի սկզբունքով ընդունիլ Պրիանի առաջարկած մարմինը եւ կը կարծէ թէ միջադէպերու պարագային սովորական դիւանագիտական ճամբան բաւարար է եւ պէտք չպիտի ըլլայ ժրնեւ դիմել։

Քաղաքական յանձնաժողովի նախագահ Չէնտըրսըն յոյս յայտնեց թէ խնդրոյ առարկայ մարմինին սահմանափակ իրաւասութիւններ մըան պիտի տրուին՝ ոտնակոխ չընելու համար Գերմանիոյ գերիշխանութիւնը։ Միւս կողմէ Սնոտըն կը սպառնայ լահէյէն հեռանալ երկուշաբթի, եթէ գոհացուցիչ պատասխան մը չստանայ իր պահանջներուն։ Երէկ առաւօտ ելմտական յանձնաժողովը նիստ գումարեց այդ խնդրով զբաղելու համար։

Չէնտըրսըն տեսակցութիւն մը ունեցաւ Շթրէզէմանի հետ, որուն յայտնեց թէ իր կառավարութիւնը կը փափաքի անգլիական գինուորները քաշել Հռենոսի գրաւուած հողերէն՝ կարելի եղածին չափ շուտ։ Ցոյս յայտնեց թէ հաւանաբար տարին չվերջացած, քաշուին անոնք։

Չէնտըրսըն տեսակցեցաւ նաեւ Պրիանի հետ։

Պրիան մաժուլի ներկայացուցիչներուն յայտարարեց թէ իր կարծիքով դժուար թէ խորհրդաժողովը ձախողի։ Ելմտական հարցերէն շատ վեր խնդիրներ կան անոր սեղանին վրայ, որոնք կապ ունին Եւրոպայի եւ աշխարհի խաղաղութեան հետ, ու պէտք չէ որ ժողովուրդները խորունկ հիասթափուժի ենթարկուին։ Խորհրդաժողովին քաղաքական մասը շատ աւելի կարեւոր է ելմտականէն, սակայն եթէ ձախողութիւն պատահի, պատասխանատուութիւնը այս վերջինին կ'իյնայ։ Վեց պետութիւններ, ամէնէն շահագրգռուածները ժրնեւ հաւաքուեցան՝ խաղաղասիրական նպատակի մը համար, որոշումներ քուէարկեցին, առաջին գիծի վրայ դրին հատուցումներու կատարեալ եւ վերջնական կարգադրութիւնը, իրբեւ էական պայման խաղաղութեան ամուր կազմակերպման, ու լաւ արդիւնքի մը յանգելու համար, փորձագէտներուն պաշտօն յանձնեցին ծրագիր մը պատրաստել։ Աստնք երեք ամիս խղճմտօրէն աշխատանքէ յետոյ պատրաստեցին գայն։ Վեց պետութիւններէն հինգը վաւերացուցին գայն, միայն մէկը հակառակ արտայայտուեցաւ. Բայց ամէն յոյս չէ կորսուած դեռ։

Սնոտըն պատասխանելով Պրիանի այս յայտարարութիւններուն ըսաւ.

— Եթէ խորհրդաժողովը ձախողի, պատասխանատուութիւնը անշուշտ Անգլիոյ չիյնար։ Որովհետեւ Պրիան բսած է թէ հինգ պետութիւն Անգլիոյ դէմ արտայայտուած են չի նշանակեր թէ իրաւունքը հինգին կողմն է։ Իրաւունքը յաճախ փոքրամասնութեան կողմն է։

Սնոտընի եղոյթը եւ անգլ. մամուլը

Անգլիական գլխաւոր Թերթերը նպաստաւոր կերպով կ'արտայայտուին ելմտական նախարար Սնոտընի ծանօթ ելոյթին մասին.

Թայմզ կը գրէ (9 Օգոստոս).

—« Այս երկրի հանրային կարծիքը եզական մրածայնութեամբ մը ուժ տուաւ Սնոտընի յայտարարութեան, եթէ իր արտայայտութեան բիրտ անկեղծութիւնը իբրեւ հարուած մը նկատուեցաւ ֆրանսական եւ իտալական պատուիրակներու պատուազգածութեան, սակայն կարելի չէ ժխտադրել թէ ատիկա անակնկալի բերաւ զանոնք։ Արդարեւ նախապէս օտար մամուլին մէջ Անգլիոյ ելմտական նախարարին դէմ եղած յարձակումները ցոյց կուտան թէ՝ եւրոպական հանրային կարծիքը առաւել կամ նուազ չափով պատրաստուած էր իր յայտարարութեան եթէ ոչ ձեւին, գոնէ էութեան։

Ելմտական նախարարը թէ՛ քաջութիւն եւ թէ կարողութիւն ցոյց տուաւ՝ պաշտպանելով բրիտանացի հարկատուին շահերը, ու յայտնի է թէ անտես չպիտի առնէ ուրիշ աւելի ընդարձակ խնդիրներ, որոնք դրուած են եւրոպայի ապագայ խաղաղութիւնը կերտելու կոչուած այս խորհրդաժողովին առջեւ։ Եթէ կարենայ այս երկու նպատակները միացնել արդար եւ իրաւացի կարգադրութեան մը մէջ —ու կարգ մը փոքր ազգերէ արդէն իսկ ստացած աջակցութիւնը յաջողութեան յոյսեր կը ներշնչէ — այն ատեն ոչ ինք, ոչ ալ փորձագէտները որոնք այնքան առնակամօրէն աշխատեցան փարիզի մէջ, ի զուր աշխատած պիտի ըլլան։»

Ներում պարսիկ ապստամբներուն

Թէհրանէն հասած հեռագիրները կ'ըսեն թէ Պախթիյարի ապստամբները պարտուած են Զահար Մահալի մէջ եւ թէ Շահը ընդհ. ներում շնորհած է։

Սովէթ-էտ Տովլէի տեղ Պախթիյարիներու Իլխան նշանակուած է Նախկին Նախարար Լութֆ Ալի Պախթիարի, էմիր Մուֆախամ, որ վերջերս դէպի Պախթիյարիներու երկիրը ընկերացած էր վեթերան եւ նախկին վարչապետ Սամսամ-Սալթանէի։ Միրզա Միւրթեզա Քուլի խան Պայաթ, որ ելմտական նախարար էր Զոթա-իլ-Միւլքի 1926ի դահլիճին մէջ, Իլպէյի նշանակուեցաւ։

Ցնծալի Փարիզի վրայէն անցաւ

«կոմս Ցէպլին» որ նիւ եորքէն ճամբայ ելած էր չորեքշաբթի առաւօտ՝ Գերմանիա վերադառնալու համար, երէկ առաւօտ ժամը 6.30ին փարիզի վրայէն անցաւ։

Կը թռչէր շուրջ 500 մեդր բարձրէն. անցաւ Էնվալիտի վրայէն, ձախին թողուց Քոնքորտի հրապարակը եւ ուղղուեցաւ դէպի կառտը Լ'Էսթ, որու վրայէն անցաւ ժամը 6·35ին. յետոյ դէպի արեւելք շարունակեց իր ճամբան։

Ժամը 7.30ին անցաւ Բոմիլիի վրայէն. ժամը 8 40ին կը գտնուէր Պրզանսոնէն 10 քիլոմեդր դէպի հիւսիս-արեւմուտք։

Գերմանիոյ հպատրդակցութեանց նախարարը անձնելով հարցուցած էր տոքթ. Էքընէրի թէ կարելի չէ՞ պերլինի վերեւ սաւառնիլ՝ վայրարի ցահմանադրութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ։ Տոքթ. Էքընէր պատասխանեց թէ օդանաւը հաւանաբար ժամը 10ին Ֆրիտրիխսհաֆընի հասնի։

Թուրքիոյ ներքին փոխառութիւնը

Մոսկուայի «Պրաւդան» կը հրատարակէ հրաժանագիր մը, որուն համաձայն 750 միլիոն րուբլիի ներքին նոր փոխառու-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մտածումներ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մասին

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԸ

Ա.

ԽՄԲ.— «Գրօշակ»ի օգոստոսի թիւէն կ'արտատպենք այս խորհրդածութիւնները: Դաշնակցութեան տակ ամփոփուած է վեհերան ընկեր մը :

Շատ անգամ առիթ եմ ունեցած մտածելու մեր կանոնագրի առաջին երկու կէտերի մասին, որ ասոնք են «Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդամ կրնայ ըլլալ ամէն քաղաքացի, որ կ'ընդունի կուսակցութեան ծրագիրն ու գործելակերպը, կ'ենթարկուի անոր կանոնագրին եւ որոշումներուն եւ ամէն ջանք կը թափէ իրականացնելու զանոնք»: — «Իւրաքանչիւր դաշնակցական պարտաւոր է մանելով խմբի մը մէջ՝ վճարել կուսակցական տուրք Շրջանային Ժողովի որոշած սակի համաձայն»:

Որքան խորամուխ եմ լինում այս յօդուածների ներքին իմաստին, այնքան աւելի համոզուում եմ, որ նրանց կանոնագրական չոր ու գամաք խօսքերի մէջ լիովին ուրւագծուած է կենդանի դաշնակցականի գաղափարական տիպարը: Շատ հրահանգիչ դաս կը լինէր յետնորդների համար եթէ մէկն առնէր եւ ուսումնասիրէր մեր կանոնագրի փոփոխութիւնները՝ ժամանակի ընթացքին: Դա կը լինէր Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութեան հետաքրքրական գլուխներից մէկը, ուր պարզ կ'երեւար դաշնակցական սերունդների ըմբռնումն իրենց գործի կազմակերպութեան եւ գործօն դաշնակցականի մասին: Ես նպատակ չունիմ այդ պատմութիւնն անելու: Ես կ'ուզէի այդ յօդուածների թեւլադրանքները ձեւակերպել եւ դաշնակցականի գաղափարական տիպարն ուրւագծել աւելի պարզ ու մեկին, քան կարելի է տեսնել վերը բերած յօդուածների հարեւանցի ծանօթութիւնից: Ուրիշ խօսքով՝ ես կ'ուզէի մեկնել այդ յօդուածները, լուծել ու մանրել նրանց խտացած իմաստը:

Այսպէս, ուրեմն, կանոնագիրը հինգ պահանջ է դնում ամէն մի քաղաքացու առջեւ, որ ցանկանում է անդամ դառնալ Հ. Յ. Դաշնակցութեան. ա) ընդունել Դաշնակցութեան ծրագիրն ու գործելակերպը. բ) ենթարկել կուսակցութեան կանոնագրին ու որոշումներին. գ) ամէն ջանք թափել իրականացնելու «զանոնք», այսինքն կուսակցութեան ծրագիրը, կանոնագիրն ու որոշումները կուսակցական գործելակերպով. դ) որեւէ դաշնակցական խմբի անդամ դառնալ եւ ե) գրաւական տուրք հատուցանել՝ Շրջանային Ժողովի որոշած սակի համաձայն:

Կարելի՞ է այս հինգ պահանջներից որեւէ մէկը կատարել եւ «դաշնակցական» համարւել կամ կարելի՞ է նրանցից մի քանիսը ընդունել եւ «դաշնակցական» նկատւիլ: Կանոնագրի տառն ասում է «ո՛չ». նա հինգ պահանջ է դնում եւ հինգին եւս գոհացում պարտադրում: Իսկ ես ասում եմ. ոչ միայն կանոնագրի տառը, այլ, մանաւանդ, ոգին պահանջում է, որ այդ բոլոր պայմանները լրացին՝ «դաշնակցական» նկատելու համար. եւ լրացուին ոչ թէ աստիճանաբար, այսօր մէկը, վաղը միւսը, հետեւեալ օրը ինագածը, այլ բոլորը միաժամանակ: *Եթէ ժխտական քննութեան առնենք իրական կեանքի պայմանները եւ կուսակցականի կոչումն ու դերը, մենք կը տեսնենք, որ ուրիշ կերպ կարելի չէ. որ ուրիշ «կերպերը» մեզ կը տան թերի Դաշնակցականներ, քան որ մեր շուրջը կը համախմբեն հմտակիրներ, գործակիցներ, օժանդակներ, բայց բնաւ «դաշնակցականներ» բառի բուն իմաստով եւ կանոնագրական առումով:*

Առնենք, օրինակ, առաջին պահանջը, որ ասում է ընդունել կուսակցութեան «ծրագիրն ու գործելակերպը»:

Նախ՝ ի՞նչ է «ծրագիր» առածը: «Ծրագիրը» մի քաղաքական-տնտեսական մտայղացում է, որ ունի մի իմացական հիմնաւորում, «Ծրագիրը» նախ պատճառաբանում է, յետոյ այդ հիման վրայ կառուցանում մի քաղաքական եւ տնտեսական կենցաղի ուրւագիծ, որի իրագործումը հարմարում է ժանկալի եւ հնարաւոր: «Ծրագիրն», ուրեմն, մի գնորք չէ կամ երազանք, այլ մի իրագործելի հնարաւորութիւն: Նա արդիւնք է որոշ մտածման եւ որոշ տեղերի: Նա ենթադրում է, թէ հնարաւոր է յեղաշրջել տիրող քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւնը եւ տեղին է համարում այդ յեղաշրջումը: Նա կարծում է, որ մարդկային անջատ ճիգերը կարելի է համադրել եւ այդ համադիր ճիգերով յեղաշրջում առաջ բերել տիրող կացութեան մէջ: Նա մի որոշ կարծիք ունի հանրային ոյժերի բնաւորութեան մասին, ինչպէս նաեւ անհատական եւ խմբական կամեցողութեան դերի մասին: Նա կարծում է, որ հանրային կեանքի «բնական» համարուած ընթացքը կարելի է շեղել եւ կազմակերպուած զանգուածների գրոհի տակ՝ նոր հունով վարել, եւ այլն, եւ այլն: Մի խօսքով, նա ոչ միայն որոշ պահանջների յայտագիր է, այլ եւ որոշ մտածումի յայտարար:

Արդ՝ երբ կանոնագիրը պահանջում է ընդունել «ծրագիրը» (թողնենք առժամապէս «գործելակերպը»), նա պահանջում է ոչ միայն յարել որոշ քաղաքական եւ տնտեսական պահանջների, այլ եւ որոշ մտածման: Այս հանգամանքը լաւագոյն կը պարզուի, եթէ այստեղ ուրւագծենք ենթադրական թեկնածուների մի քանի տիպարներ:

«Ծրագիրն ու գործելակերպն ընդունելու» պահանջի հանդէպ կարող է երկու վերաբերում լինել. մէկը կարող է ընդունել «ծրագիրը», բայց չընդունել «գործելակերպը» եւ հակառակը — ընդունել ու հաւանիլ «գործելակերպը» բայց մերժել ծրագիրը»

Իսկ «ծրագիրն» ընդունելու պահանջի հանդէպ նոյնպէս երկու վերաբերում կարելի է ենթադրել. մէկը, որ ընդունում է «ծրագիրն» իբր կառուցում, բայց մերժում է «մտածումը», որի արդիւնքն է այդ ծրագիրը եւ միւսը, որ համամիտ է մտածման եղանակին եւ ընթացքին, բայց մերժում է «ծրագիրն» իբր յղացում: Այս չորս տիպարի «քաղաքացիները», որ «ընդունում են» մեր կանոնագրի առաջին պահանջը մասամբ կամ լիովին, բայց չեն ենթարկուում կանոնագրին ու որոշումներին, անդամ չեն որեւէ խմբի, կուսակցական տուրք չեն վճարում եւ չանք չեն թափում մեր ծրագրի, կանոնագրի եւ որոշումների իւրացման համար՝— կարելի՞ է սրանց «դաշնակցական» համարել:

Ն. ՀԱՆԴՈՒԱԾ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

ԳՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐ

(Վերագնահատման փորձ մը)

Պատասխանելու համար այն հարցումին, թէ «մեր երէց կամ միջին սերունդի գրագէտները ի՞նչ հարկ տուներ են մեր գրականութեան», որով կը վերջացնէի յուշատետրիս նախորդ էջերը, պէտք է յետաղարձ ակնարկ մը նետել մեր գրականութեան վերջին քանի մը տասնամեակներուն վրայ:

Ամէնէն առաջ մեր ուշադրութիւնը կը գրաւեն գրական այն հոսանքները, որոնց շուրջ համախմբուեր են ժամանակակից գրողները, մանաւանդ անոնք, որոնք իրենց սրտին ու հոգիին մօտիկ զգացեր են եւրոպական միտքին վերակենդանացնող ազդակները վերախառնել մեր իրականութեան մէջ: Բնորոշելով հոսանքի մը կամ խմբակցութեան մը աշխարհահայեացքը, իր բոլոր երեւոյթներուն մէջ կեանքը դիտելու եւ բացատրելու դրութիւնը, գրական ու գեղարուեստական ըմբռնումները, մենք ճշդած կ'ըլլանք նաեւ անհատներուն դերը ընդհանրապէս, իրենց աւելի կամ պակաս շեշտուած դիմագիծով:

Այս ու ասոր պէս բնորոշումները անհրաժեշտ են, որպէսզի ցրուել չնանանք անտարբերութեան ու արհամարհանքի այն մթնոլորտը, որ մեր գրականութեան նոր սերունդին որոշ մէկ մասին մէջ կազմուիլ սկսեր է ատենէ մը ի վեր, եւ որուն հետեւանքն հայ գրականութիւնը այսօր է որ գոյութիւն ունենալ կը սկսի...:

Բարեբախտաբար գրական նոր սերունդին մէջ կը նշմարուի նաեւ ուրիշ երակ մը, աւելի առողջ, կենդանի ու գիտակից, որ վերագնահատելով քանի մը տարիներու վնասակար դաւողութիւններն ու դիրքերը, դէպի ժողտաւոր անցեալը կը դարձնէ իր աչքերը, անկէ քաղելու համար ոգեւորութեան շարժառիթներ, ճանչնալու համար մեր գրականութեան վաստակաւորները, գործերը, իրենց բազմակողմանի բովանդակութեանը եւ արուեստի գեղեցկութեանը մէջ:

Պէտք է ճանչնալ գրագէտն ու իր գործը, իր ժամանակի պայմաններն ու պղտեցութիւնները, կարենալ զայն քննադատելու, գայն սիրելու կամ մերժելու համար: Առանց այս հիմնական պայմաններուն, արժէքի գուրկ է որ եւ է կարծիք, որ կը յայտնուի Եւրոպա նստած, միջազգային գրականութեան արժէքները ճանչցած ըլլալու յաւակնութիւններով չէ որ պիտի կրնանք ուրանալ նախորդ գրական սերունդներուն գործը, որուն կապուած ենք անխժանալի ու անգիտակից թելերով, որոնք մեր հոգիին մէջ ցանց կազմեր ու գործուեր են:

Ինքն իր մէջ մեր գրականութիւնն ալ կը ներկայացնէ ամբողջութիւն մը, ինքնատիպ կոթողներով: Նոյնիսկ հպարտութեան շունչը կ'ուռեցնէ մեր կուրծքը, երբ մեր բազմաթիւ գրողներուն գործերը բաղդատութեան կը դնենք քաղաքակիրթ ազգերու գրական ստեղծագործութեան հետ: Այս տողերը թելադրողը շեշտուած ազգասիրութիւնը չէ եւ ոչ ալ մեր արժէքներուն գերագնահատուած ունայնամտութիւնը: Որովհետեւ ամէն բանէ առաջ մեր գրականութեան վաստակաւորներու գործին մէջ ես կը փնտռեմ այն ամէնը, որ հայկական է, վէպի մը, քերթուածի մը եւ թատերգութեան մը մէջ ես կը փնտռեմ հայ բնութիւնը, հայ հոգին, հայ միտքն ու սիրտը, անոնց մէջէն կարենալ ղգալու համար համամարդկայինը, որուն մէկ մասնիկ - ամբողջութիւնը կը կազմէ մերինը:

Եւ երբ զանազան հոսանքներու և խմբակցութիւններու խօսքը կ'ընէի, գաղափարներու զուգադրութեամբ, կը հասնիմ ահաւասիկ հոն, ուրկէ պէտք էր որ սկսէի:

Մեր գրականութեան պատմութեան էջերը թերթատեցէ՛ք, փոշիներու տակ թաղուած հատորներն ու ժողովածուները քրքրեցէ՛ք,— դուք նոյն բանը պիտի գտնէք. այսինքն, բոլոր գրողները յայտնի կամ անյայտ, բոլոր գրական հոսանքներն ու դպրոցները, բոլոր հրապարակագիրները միեւնոյն ժամանակուան կեանքը ունեցեր են.— երեւան հանել հայ միտքը, սիրտն ու հոգին, կարելիութիւն տալ, որ հայ հանճարներ ալ յայտնուին, առիթ ստեղծել, որ հայ նկարագիրը կազմուի այնպէս ինչպէս այլ կը պահանջեն մեր ծեղին հոգին ու բնութիւնը, առաջնորդուելով միշտ յառաջադէմ ազգերու դարերու փորձառութիւններով:

Այս ժամանակութիւններով էր, որ ֆանգրուան մը արձանագրել կը փորձէր աւելի երիտասարդ գրական սերունդ մը նաեւ, Մեհեանը, հակառակ իր ձայրայեղութիւններուն ու դժգոհութիւններուն, որոնք իր ժամանակին արդիւնքն էին, երիտասարդութիւնը ժղելով որոնումներու, քննադատական նորագոյն փորձերու եւ արուեստի ինքնատիպ մտահոգութիւններուն: (Ծօղուածներու այս շարքին մէջ առիթ պիտի ունենանք աւելի հանգամանօրէն ուսումնասիրել մեհենականներուն պահանջներն ու գրական դաւանանքը, որոնց մէկ աղօտ արձագանգն էր նաեւ Բարձրավանքը, լոյս տեսած Զիւնադաղարէն յետոյ:)

Ուրիշ տեսակէտով ալ անհրաժեշտութիւն մըն է ճանչնալ անցնող սերունդին գործերը, ոչ միայն գեղարուեստական պըրպտումներու համար, այլ՝ ժամանակակից ընկերային կեանքը, մարդոց ըմբռնումները, բարքերն ու սովորութիւնները, դասակարգերու հոգեբանութիւնն ու հաւաքականութեան ապրումներն ու հոգեկան պահանջները ճանչնալու համար, պէտք մըն է, որ մենք թաղուինք նախորդ սերունդներուն գրական ստեղծագործութեան մէջ:

Այս տեսակէտով, արեւմտահայ գրականութեան վերջին լուսամեակի համայնապատկերը կազմելու պարագային, Հայրենիքի սերունդի դիմագծութիւնը կը ներկայանայ թերեւս առաջինը, որ գիտցաւ մեր կեանքի ժամանակի նախապաշարումներէն, գրական ընկալեալ սովորութիւններէն, ու թողուց մեզի գործ մը, որ խիստ բազմակողմանի է, քանի մը հայեցակէտներով:

Եւրոպական, մանաւանդ ֆրանսական գրականութեան մէկ անդրադարձումն էր պոլսահայ գրականութիւնը:

Կը շեշտեմ պոլսահայ բառը, որ իր մէջ կը խտացնէ ամբողջ տեսակէտ մը, ըմբռնումներու մանաւանդ շրջան մը, մանաւանդ գրականութեան մէջ, առանձնայատուկ շրջան մը: Որովհետեւ գրեթէ նոյն տարիներուն կը գուգադիպի գաւառական գրականութեան մը կարելիութեան հարցը եւ գաւառացի գրագէտներուն յայտնութիւնը:

Արեւմտահայ գրականութեան ամէնէն բախտորոշ մէկ ժամանակաշրջանն է այն թուականը, երբ Պոլսոյ մէջ, խումբ մը մտաւորականներ ծառանալ կը սկսին մինչեւ այն օրը մշակուած գրական ըմբռնումներուն ու արուեստին դէմ. նոյնը նաեւ հրապարակագրութեան մէջ:

Այդ այն շրջանն է, երբ հիմը կը դնուի Յ. Շահնազարի Հայրենիք օրաթերթին, ուր կը հաւաքուին օրաթերթին, ուր կը հաւաքուին ժամանակին ամէնէն տաղանդաւոր երիտասարդ գրողները, եւ որոնք պոլսահայ հանրային ալիքը շարժելով մէկտեղ, ուշադրութեան առարկայ կ'ընէին գաւառէն եկող ձայները: Այդ ձայները թէեւ վարանոտ էին, եւ սակայն խիստ ինքնատիպ, եւ առով իսկ ուշադրութիւն հրաւիրող:

Ու սովորական, պզտիկ ու աննշան գործ մը՝ նկատէք հանրային ճահճացած միջավայրի մը մէջ, քննադատական, գիտակից, առողջ ու փրկարար ձայն մը բարձրացնելը:

Երեւակայեցէք միջավայր մը, ինչպէս Պոլիսն էր, ուր հայկական բովանդակ կեանքը, կը քաւէր Արեւելքի յատուկ դանդաղութեամբ ու նախապաշարումներով, տարիներէ ի վեր տիրող մտայնութեամբ, որ չէր կրնար ազատական ու յառաջդիմական ըլլալ: Միջավայր մը, որ կը յաւակնէր վարել մեր հանրային կեանքը, գոյն ու ձեւ տալ մեր գաւառի հայութեան տրորուած, լքուած ու անկենդան գոյութեան:

Ու այս պատկերը տարածեցէք դուք կրթական, եկեղեցական, ընտանեկան ու հանրային բոլոր երեւոյթներուն վրայ: Մտաբերեցէք նաեւ խումբ մը երիտասարդներ, եւրոպական դաստիարակութիւն տեսած ու արեւմտեան մտայնութեամբ խմորուած, որ կը տեսնէ այս բոլորը ու իր մէջ կը զգայ ուժը ամէն բան բարեշրջելու...:

Բարեշրջութեան ու վերակենդանացման բոլոր փորձերն ու շարժումները անշուշտ կրնային իրենց նպատակէրն ծառայել այնչափ, որչափ որ միջավայրը եւ քաղաքական պայմանները կը թոյլատրէին այդ:

Այս էր պատճառը, որ Հայրենիքի և Մասիսի շուրջ համախմբուողներու թռիչքը ազատ ալացք չէր կրնար ունենալ: Քաղաքական ու ներքին - ազգային արգելքներ հազիւ կրնային հանդուրժել նոր հովերուն ու ինքնաքննութեան ու ինքնագիտակցութեան բոլոր փորձերուն:

Հինի եւ նորի պայքարը, այնքան կրկնուած մեր պատմութեան տարբեր ժամանակաշրջաններու մէջ, անգամ մըն ալ կը յայտնուէր, աւելի ցցուն ու յայտնի կերպով երեւան գալու համար մանաւանդ տարիներ վերջ:

Առանց Հայրենիքի սերունդին գրական ու հրապարակագրական վերանորոգող շունչին, մեր գրականութիւնը գրկուած պիտի ըլլար տասնեակ մը տաղանդաւոր գրագէտներէ, եւ գաւառական հայկական գրականութեան անհրաժեշտութեան հարցը հրապարակ դնողներն ու պաշտպանողներն ալ կը պակսէին Հայրենիքի գաղրոցին:

Հետեւաբար արժանի է, որ նախ փորձենք դնել այդ շարժուձին դիմագիծը, հետզհետէ հասնելու համար գրական ուրիշ շարժումներու, որոնք արձանագրուած են մեր գրականութեան պատմութեան մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

115.— ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ԵՐԳԵՐ

1

ԼԱԼՈՒԽԱՆ

Հէրին վըր Հէրին, Լալուխա՜ն...
Ոչխար վըր բերին 1), Լալուխան..
Կթենք թուխ ժաքին, Լալուխա՜ս.
Լցենք սուրային 2), Լալուխա՜ն:
Բառնանք սեւ եզան, Լալուխա՜ս.
Ածենք խարէգան, Լալուխա՜ն.
Գլենք դէպ զովան 3), Լալուխա՜ն.
Ջովան քէ մէյտան, Լալուխա՜ն:
Երթանք պտիկ գեղ, Լալուխա՜ն.
Ածենք նուկի 4) մ'եղ, Լալուխա՜ն.
Շինենք ձուագեղ, Լալուխա՜ն.
Ուտենք միատեղ, Լալուխա՜ն:
Երթանք ստաժբոլ, Լալուխա՜ն.
Բերենք փարա բոլ 5), Լալուխան
Առնենք ջուխտ մը սօլ, Լալուխան
Խայտենք 6) դօր է դօր 7).. Լալուխա՜ն...

2

ԵԱՐ ԿԻՒԼԱ

Եար կիւլա՛, էս ի՞նչ կապոյտ ամպ էր.
Գերմանն մեռնէր աշխար կը խախնդէր 8):
Եար կիւլա մաշին էկաւ շօշէն9)
Կիւլլէն դըպնէր շուն Գերմանու դօշէն 10):
Եար կիւլա մեր արադի տիկը.
Ռուսեր բերին Գերմանու կնիկը:
Եար կիւլա արտի գըլխի շունը.
Ինկլիզ բերաւ Գերմանու կօշունը 11):
Եար կիւլա պատէն քաշուաւ օձը.
Եղբօրս բալէն դընեմ օրօրոցը:
Եար կիւլա մեր արտի Թասը՝
Հայեր բերին Գերմանացու Հարսը...:

Հաւաքեց՝ Արշ. Իսրայէլեան

ԾԱՆՕԹ.— 1) Բաց տեղ ուր ոչխարները կը հաւաքեն կթելու համար: 2) Կուժ: Աման: 3) Եայլա: Ամարանոց: 4) Չափ մը: 5) Շատ: 6) Հաղնինք: 7) Կարգով: 8) Հանգարտիլ: 9) Ծըշ-ֆըշալէն: 10) Կուրծք: 11) Բանակ:

ՊՈԼԻՍԸ ԿԸ ՄԵՌՆԻ

«Թաթէն»ի աշխատակիցներէն Անդրի տը Քորապ, որ վերջին Թուրքիա դրկուած էր, սկսած իր տպաւորութիւնները հրատարակել օգոստոս 1էն ի վեր:

Ստորեւ կ'ամփոփենք իր երրորդ թղթակցութիւնը, «Պոլիսը կը մեռնի»:—

Փերայի —այս անվերջանալի փողոցը ուր տասն անգամ հանդիպիք նոյն անձերուն— խնութներուն մեծ մասը ա՛լ չունին: Դաժան վերանորոգիչն խիստ հրամաններուն հնազանդելով, լեվանդէն վաճառականին գործ ներկի խաւի մը տակ ծածկած են թրքերէն հին նշանաւոր տախտակները: Բայց չեն փութար տիւնական տառերով նորեր դնելու համար ծախքեր ընել. բենց վարձակալութեան պայմանը նաժամը լրացնող մարդոց անունները կերպարանք ունին բոլորովին հաշուեյարգարի նստած են թէ ամէն տեղ, ապակիներու փակցուած թուղթի ժապաւէնները կը ծանուցանեն զեղչով վաճառներ:

— Պոլսոյ գործը լմնցաւ կ'ըսէ լուսանկարիչ մը, մեկնելէ առաջ կերպով, որովհետեւ, քիոյ մէջ ճամբորդելու հաճոյքի մը երկոտասնեակ ինքնաթեան լուսանկարներ, յետոյ նոնք բաժնելու համար ամէն հանգրուանի:

Մարդը դիս ընդունած էր մահաձայն երկրին սովորութիւններուն (Թիկնաթոռ մը ու գլանիկ գաւաթ մը սուրճ), կայի նաեւ անպատակ ուրիշ այցելուներ: Բոլորն ալ եկած էին փշոտ սրտմտաւորներուն մէջ խորասուզուելու եւ նոր ժամանակներուն դէմ գանգատելու: Ընդհակառակն, պէտք այն համոզումը կար թէ գրեթէ ամէն տեղ, նոյնիսկ Ամերիկա էր,—դրամատիրոջ մը տաճկաբոյժին սպասման սրահին մէջ, գործակատարներուն եւն. Ամէն տեղ, մարգիկը անդնելիք ժամանակ ունին, ձանձրոյթը եւ տրտունջները պտտցնեն.

— Ի՞նչպէս էք, պարոն Լոթուլոտ:

— Բաւական գէշ. շնորհակալ եմ, պարոն Ապաճեան, բան մը գէշ. ինչպէս բոլորը: Փերայի թիւնէլէն մինչեւ թաքսիմ, ինչ ծախու է: Դեղարանս կը խեմ ձեզի, կ'ուզէ՞ք:

— Ի՛նչ ազնիւ էք որ իմ կը մտածէք, պարոն Մխլոյեան: Շիտակը ես ալ ձեզի պիտի ջարկէի որ իմ բնակարանս

Ամէնքան սովորական կան ներ, որ մարդ այլեւս ձանձրանայն չառներ ժպտելու, գեղ, լուսանկարիչը, գլուխը ճած սեւ կտաւին տակ, բանական ձայնով մը կը գարէանար:

— Պոլիսը քայքայուած է, դատապարտուած է:

Երբ փողոց ելանք, բեկամս որ իբր առաջնորդ թարգման կը ծառայէր, կուտայ:

— Միայն Փերայի էններու առեւտուրը չէ որ գուած է, այլ հինգ գ պատմութիւնն եւ սովորներն են որ կ'ուզեն Հաշուի գարի ենթարկել այս երկիրը: Խշոր եւ վտանգաւոր գործ Թիւն, որովհետեւ չի բաւիր գնել շղթաները եւ քօղերը:

Ոստիկան մը, նոփ նոր ուած, բրիտանական սա մը գլխուն, պուտ շորմ մը կեցուց հանրակառքն ու քերը: Նստափի առաջնորդ

ՅԱՌԱՋ

Մ. Հ. Հայրապետյանի մահից հետո նրա ընտանիքը մնաց ծանր նյութական կացության մեջ։ Ամուսինը թողել էր ոչ միայն պարտքեր, այլև հիվանդ կին և երեք անչափահաս երեխաներ։ Ընտանիքի ավագ որդին՝ Արտաշեսը, ընդամենը տասնվեց տարեկան էր։ Նա ստիպված էր դադարեցնել ուսումը և աշխատանքի անցնել, որպեսզի օգնի մորը։

Ընկերները որոշեցին հանգանակություն կազմակերպել։ Ցուցակը ստորագրեցին բոլորը։ Ոմանք տվեցին հարյուր, ոմանք՝ հինգ հարյուր դրամ։ Ամենաաղքատ աշխատավորները, որոնք ինքնիրենց հազիվ էին կերակրում, իրենց ունեցածից մի քանի ռուբլի հանեցին։ Ամենամեծ գումարը տվեց Ալեքսանդր Ղազարյանը՝ հազար դրամ։

Հանգանակությունը տևեց մեկ ամիս։ Հավաքվեց ավելի քան հինգ հազար դրամ։ Այդ գումարով Արտաշեսը կարողացավ ավարտել դպրոցը և ընդունվել համալսարան։

— Un petit Pierrot !... Un petit Pierrot !...

Նա ձեռքը տարավ իր սիրտը։ Ինչպես միշտ, երբ նրան այդ անունով էին կանչում, նա զգում էր, որ սիրտը ուզում է դուրս թռչել կրծքից։ Նա ոչ մի անգամ չէր տեսել Պիերոյին, բայց գիտեր, որ նա ինչ-որ ծիծաղելի, ծաղրական մի բան է։ Ամբողջ դասարանը ծիծաղում էր, երբ ուսուցիչը նրան այդ անունով էր կանչում։

— Ես Պիերո չեմ, — ասաց նա, կարմրելով։

— Իսկ ո՞վ ես, ուրեմն, — հարցրեց ուսուցիչը։

— Ես Արտաշես Հայրապետյանն եմ, — պատասխանեց նա։

— Ուրեմն Պիերո չես, — կրկնեց ուսուցիչը։ — Ինչո՞ւ ես այդպես կարմրում։ Ամոթ է, որ տղամարդ ես, իսկ այդպես ամաչկոտ ես։ Ես քեզ Պիերո չեմ անվանում, այլ Արտաշես։ Հասկացա՞ր։

— Հասկացա, — պատասխանեց նա։

Ուսուցիչը նրան հարցեր տվեց, և նա պատասխանեց։ Ուսուցիչը գոհ մնաց նրանից։

— Դե, լավ, — ասաց նա։ — Կարող ես նստել։

Նա նստեց։ Ուսուցիչը շարունակեց դասը։ Նա ոչինչ չէր լսում։ Նրա ականջներում դեռ հնչում էին ծաղրական ձայները։ Նա ատում էր այդ ձայները։ Նա ատում էր նաև Պիերոյին, որի անունով էին կանչում իրեն։ Նա ատում էր նաև ուսուցչին, որ նրան Պիերո չէր կանչում։

Դասերից հետո նա դուրս եկավ դասարանից և ուզում էր տուն գնալ, բայց հանկարծ մի ձայն լսեց։

— Արտաշես, սպասիր։

Նա շրջվեց։ Ուսուցիչը կանչում էր նրան։ Նա մոտեցավ։

— Ինչո՞ւ ես այդպես կարմրում, — հարցրեց ուսուցիչը։

— Չգիտեմ, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ ես ամաչկոտ, — հարցրեց ուսուցիչը։

— Չգիտեմ, — պատասխանեց նա։

— Ես քեզ Պիերո չեմ անվանում, — ասաց ուսուցիչը։ — Ես քեզ Արտաշես եմ անվանում։ Հասկացա՞ր։

— Հասկացա, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ

թիւն մը պիտի կատարուի՝ խորհրդային միութեան ճարտարարուեստացման համար: Այս փոխառութեան մէկ երրորդը տոկոս կը բերէ եւ պարզեւաւոր վիճակահանութիւն ունի, իսկ մնացեալ երկու երրորդը տոկոս չի բերեր, սակայն վիճակահանութիւններէն կ'օգտուի:

Խորհրդային կառավարութեան կողմէ շարունակ այսպէս ներքին երեսուն պարտքեր ստեղծուիլը հետաքրքիր ուսումնասիրութեան նիւթ դարձած է պալթիկեան մտաւորականներուն համար, որոնք դիտել կուտան թէ այս փոխառութիւնները, որոնք թուղթերու վճարման օրերուն պարտադիր կերպով կը ծախուին բանուորներուն, իրականին մէջ ոուս գործաւորը կը ստիպեն տարուան մէջ երկու կամ աւելի ամիսներ առանց օրավարձի աշխատիլ, յանուն ճարտարարուեստի ազգայնացման: Այս ներքին բռնի փոխառութիւններուն շնորհիւ Խորհրդային Առեւտրական Մենաշնորհը կարող կ'ըլլայ իր ապրանքները արտածել արտասահման, ուր անոնք կը ծախուին հրապարակի գինէն աւելի պակասով: Այս ձեւով երկրէն ներս կը մտնէ օտար դրամ, որուն պէտք ունի խորհրդային կառավարութիւնը իր ստացած վարկերը հատուցանելու համար:

Ներկայ վարչաձեւին տակ, կ'ըսեն տնտեսագէտները, բոլշեւիկները անխնայ կը շահագործեն ոուս բանուորները: Ներկային ոուսական արտածումները կրնան մրցիլ ամէնէն զարգացեալ դրամատիրական երկիրներուն հետ:

Ճերմակներու առուտուրը

Լեհ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց կազմակերպութիւն մը, որ ճերմակներու առեւտուրով կը զբաղէր խիստ ընդարձակ սահմանի վրայ:

Այս կազմակերպութիւնը կը վնտռէր ու կը գտնէր աղջիկներ, որոնք նշանած ունին Ամերիկայի մէջ, եւ որովհետեւ նշանուած աղջիկները չեն կրնար Ամերիկա մտնել ամուսնանալէ առաջ, կազմակերպութեան պետը՝ ամերիկահպատակ հրեայ մը, խախամի մը և դատաւորի մը մեղսակցութեամբ փոխանորդաբար կը պսակուէր աղջիկներուն հետ, որոնք այս ձեւով կրնային «վիզա» ձեռք բերել՝ վերջապէս երթալ միանալու համար իրենց նշանածին: Կազմակերպիչները կը հաւաստէին թէ այս վերջինը տեղեակ է եղած կարգադրութեան:

Ամերիկեան հող ոտք կոխելէ վերջ, աղջիկները միջնորդներու ձեռքով կրկին նաւ կը դրուէին՝ ղրկուելու համար դէպի Հարաւային Ամերիկայի հանրատուները:

50 միլիոն իտալացի

Ֆաշիստ կառավարութեան հրատարակած վերջին պաշտօնական վիճակագրութեան հաշուածայն, աշխարհի վրայ կան 50,473,000 իտալացիներ, որոնց 41,173,000ը կը բնակին Իտալիոյ, 9,300,000ը արտասահմանի մէջ:

Թէեւ Գերմանիոյ ու Անգլիոյ բնակչութենէն յետոյ, այս 41 միլիոն իտալացիները կը կազմեն ամէնէն կարեւոր միաւորը եւրոպայի մէջ՝ ազգային թէ քաղաքական տեսակէտով, սակայն, ապագայի մասին որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ:

Այսպէս, դիտել կը տրուի թէ ներկայ տարուան առաջին ինգ ամիսներու ընթացքին, ծնունդները անցած տարուան նոյն շրջանին հետ համեմատելով 22,000 պակաս եղած են, մինչ մահերը 66,000 աւելցած են: Այնպէս որ այս տարի իտալացի ժողովուրդին աճումը եղած է 122,630 հոգի, մինչ անցած տարի 209,085 հոգի էր:

Մուսոլինի մեծ ծիգը կը թափէ՝ բազմաճնութիւնը քաջալերելու համար երկրին մէջ, վախնալով որ Իտալիա ալ վարակուի Ֆրանսայի մէջ ծայր տուած մալթուսականութենէն:

Նոր գիսաւոր մը

Յոհաննէսպուրկի մէջ (Հարաւային Ափրիկէ) խումբ մը գիտնականներ, որոնց կարգին սրբ Ֆրէնք Տայսըն, Անգլիոյ Թագաւորին աստղաբաշխը, տեղւոյն դիտարանին մէջ հաւաքոյթ մը ունէին, երբ Բարեյուսոյ գլխէն՝ սիրող աստղաբաշխի մը՝ Ֆորպի կողմէ հեռագիր մը եկաւ, յայտնելով թէ նոր գիսաւոր մը գտնուած է: Նոր գիսաւորին գոյութիւնը ապացուցուեցաւ լուսանկարներով,

ԹՓԻ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով:

73bis Av. de Wagram, մէթրօ Ternes. *Հեռ.* Wagram 02 30. 63 Av. Gde. Armée, *մէթ.* Maillot, *Հեռ.* Passy 79 43, 149bis Bd. Villette, *մէթ.* Aubervilliers, *Հեռ.* Nord 27.80.

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Ամուսնական* եւ նոր *մէթոտով գաղտնամիտ արանց* եւ կանանց *մորթի, արիւնի* եւ վէներական *հիւանդութեանց* (*փրանկախտ, ջերմարիզ.*) եւ *վարիսի: Մասն. լապօռատուար: Խղճամիտ* եւ *արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Իրիանի 9 12.*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - EDITIONS 208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէյիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիզի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av. Wagram

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱՂԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՄԱԽՈՒ ՀՈՂԵՐ ԵՒ ՏՈՒՆԵՐ

Ցախու եւ վարձու հողեր եւ տուներ Ա.Նուվիլ-լէ-կոնէսի հայկականթաղերունմէջ: կը ծախուի 250էն մինչեւ 800 մեդր, բացառիկ եւ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել՝ Ս. Պառաւեանի, 26 Rue de Lille, կ. թօփաքեանի, 7 Rue de Rome, Arnouville - les Gonnesse: Gare du Nordէն առնել Chantillyի գիծը եւ իջնել Gonesse:

ՌՈՍՏՈՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ

այսօր կիրակի առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն

կը նախագահէ՝ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

կը մասնակցի Թառիստ Աբգար: Պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

Փութպոլի մրցում Արարատ Հուլեան, Հ. Մ. Ը.Մ.Ի Իթալիի, Պէյճանքուրի եւ Սարսէլի խումբերուն միջեւ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Թրամուէյ թիւ 2, 18 եւ 25, շոգեկառք կար Սէն Լազարէն եւ շոգենաւ: Առաջնորդներ պիտի սպասեն Թրամուէյի վերջաւորութեանը առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ կէսօրէ վերջ ժամը 3:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Սէնի ափին՝ իր աքանչելի դիրքով, գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է: Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկէոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով:

Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'աւանդուին ֆրանսերէն, անգլերէն, իտալերէն լեզուները: Մասնաւոր խնամք կը տարուի ակերտաց մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման, ունի Foot Ballի, Tennisի, Volly.Ballի, Basket-Ballի եւ Արիներու առանձին խումբեր:

Կ'ընդունուին 10.14 տարեկան քաջառողջ եւ ուսման ընդունակ աշակերտներ:

Արձանագրութեանց շրջանը բացուած է եւ կը տեւէ մինչեւ սեպտեմբեր 30:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի յատուկ գիրը:

վարչութիւն

Հասցէ՝ Direction du Collège Arménien Samuel Moorat, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.)

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը ու վճարել միանգամայն աժան, դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՄԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՓՈՒԿ

եթէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

ուհիվի խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԿՏ. ԲԱՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բացէ ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ նեղքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը Կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՅՍՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

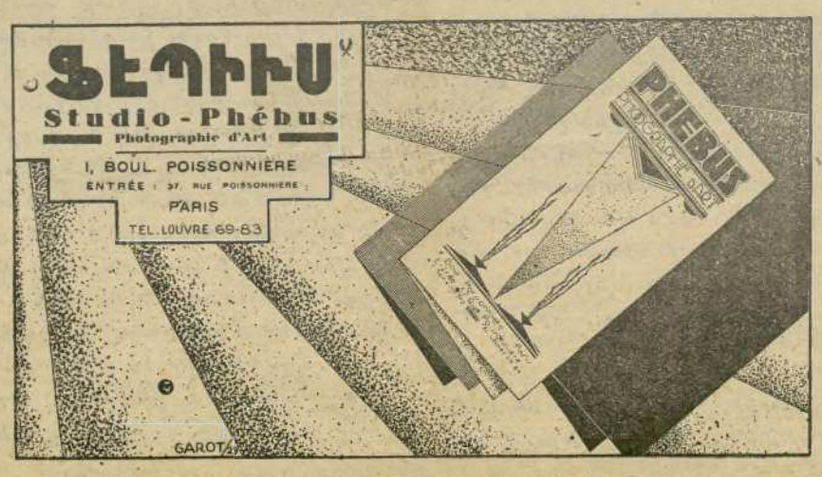
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ ցատուկ յարկաբաժին *վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջդային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ:

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հսկողութեան, որ հանրածանօթ է իրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Գշ. եւ Եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Դամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հասդորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50:

10 ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՓՈՒՐՋԷՆ (ՆՈՒՌ) ՕՐԱԿԱՆ 200 ՇՈՓԵԿԱՆ

ՄԱՍ ՄԱՍ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՊՈՒԼՎԱՌ ՔՈՓԹ

ԱՆԿԻԷՆ-ԼԱ-ՊԱՌԻ ՄԷՋ

Ծառապարդ հրաշալի պողոտայ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: վճարման մեծ դիւրութիւններ:

Տեղեկութիւններու համար դիմել տեղին վրայ, վաճառման գրասենեակին, եւ կամ SOCIÉTÉ GÉNÉRALE FONCIÈRE 7 Rue la Boétie, Paris. Tél. Anjou 10—2

PARFUMERIE HALÉPIAN

42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-7

Ռիվլամ-ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)

ՏՈՒԿՔ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.

ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի Հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ձիւղ, առանց կանխավճարի: ՅԻՐԱՆԱՄ մասնաւոր համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (Աճիտ վիթ), Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: վիզա ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, Չէն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակէ

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49—3

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՒՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԳՈՐՄԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-2

Երորգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու ձոխ մթերք՝ *Զէնիթ, Լոնժին, Էլէգսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկոպ* ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

LABORATOIRE DERDERIAN

4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX

Մեր Ք.Ր.Մ. ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ անուշահոտութիւնով:

Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժաղերը (ոտքի, թեւի եւ այլն), եւ աղուաժազը՝ առանց վիասելու մորթին:

Գինն՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.:*

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

COLUMBIA MARK

18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ ներգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամֆիսաւերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Աւրշին մալ ալպոմ բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքներ:

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուած գինով.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Տ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

13 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1032

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԲԱՐԿԱՆԱՅՔ ԵՒ ՄԻ ՄԵՂԱՆՔԷՔ,,

Թակարդն ինկած մուկի մը պէս կը ճչայ «Երեւան»ը, պաշտպանելու համար Երեւանի չինովնիկներուն մէկ նոր ձախաւերութիւնը:

Այն աստիճան դարձեր է աչքը, որ այդ առթիւ մեր գրած չորս խմբագրականներն ալ հինգ կը տեսնէ: Եւ գլխագիր հինգ...

Առաջին անգամ, օգոստոս 7ին էր որ, Էջմիածնի ծանօթ շրջաբերականին առթիւ, սարչն-ձորչն պատմութիւններ կը հիւսէր, ապացուցանելու համար թէ խորհրդային իշխանութիւնը «ոչ ուղղակի, ոչ ալ անուղղակի կերպով ոեւէ թելադրանք կամ հրահանգ չի տար եկեղեցիին, հայ հաւատացեալներու վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու մտօք: ինք տարիէ ի վեր Երեւանի կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ քնաւ միջամտութիւն չէ գործած եւ չի գործեր»:

կարդացէք այս տողերը, աչքի առջեւ բերէք ինք տարուան պատմութիւնը, թղթատեցէք խորհրդային թերթերը, գոյնզգոյն ժողովներու արձանագրութիւնները, Գերագոյն խորհուրդի լուծման, եկեղեցիներու փակման առթիւ ծագած դէպքեր և ուրիշ հազարումէկ փաստեր,— եւ եթէ կրնաք, պնդեցէք թէ այս մարդիկը խելք, այլ մանաւանդ խիղճ ունին:

Եւ այս անպատկառ սուտը ճիշդ այն պահուն, երբ Թէհրանի խորհրդային դեսպան Դաւթեանը, ձեռք ձեռքի տուած փառասէր եպիսկոպոսի մը, ամէն ստորնութեան կը դիմէնի, Ատրպատականի առաջնորդը հեռացնելու համար: Քանի մը տարուան մէջ, ո՞րքա՛ն թէ ինք անգամ է որ կը կատարուի այս դեհիկ եւ գրգռիչ խաղը, զարմանք պատճառելով նոյնիսկ պարսիկ իշխանութեան: Թող Պ. Դաւթեանը բարեհաճի պատմել թէ ի՛նչ պատասխանեց պարսիկ իրաւասու նախարարը, երբ, քանի մը ամիս առաջ, Մելիք-Թանգեան արքեպիսկոպոսի պաշտօնանկութիւնը կը պահանջէր: Թող պատմէ, գէթ լուսաբանելու համար զանազան մունետիկներ, որոնք անճարակ ճարտարութիւններով ծիծաղելի կը դարձնեն և՛ զինքը և՛ Երեւանի չինովնիկները:

Բայց մենք Մելիք-Թանգեանի խնդիր չէ որ կը յուզենք: Ատրպատականի առաջնորդը իր գլխուն վրայ ունի Թեմական խորհուրդ մը, միակ իրաւասու իշխանութիւնը, եւ անոր հետ է կապուած իր ճակատագիրը: Այստեղ ոչ Էջմիածինը դեր կրնայ կատարել, ոչ ալ ամբողջ Երեւանը:

Մեզ հետաքրքրողը բոլորովին ուրիշ բան է: Մենք հրապարակաւ յայտարարեցինք եւ այսօր նոյնքան ուժգնութեամբ կը պնդենք,

— Երեւանի չինովնիկները՝ տեսնելով որ գաղութները կըշտած, չափած եւ պակաս գտած են զիրենք, անճոռնի խաղեր կը սարքեն, զառամած կաթողիկոսի մը եւ քանի մը վախկոտ կամ վարձկան եպիսկոպոսներու միջոցաւ, իրենց կարմիր կտուցը երկարելով սահմանէն դուրս: Բռնի համակրանք մուրալու, հաւատարիմ փիլոնաւորներ տեղաւորելու, ազատ բազմութիւնները մոլորեցնելու եւ, այո՛, պառակտում սերմանելու համար:

Էջմիածնի յունիս 12 թուակիր խեղճուկրակ, ապսպրուած եւ խարդախ շրջաբերականը վերջին ապացոյցն է այս տխուր իրականութեան: «Երեւանները կրնան ուրանալ, հայհոյել եւ տալ իրենց ուզածին չափ: Ո՛ր եւ է մատնութիւն, բռնութիւն, դաւադրութիւն անյարմար է ապացուցանել օրը օրին: Երեւանցիները շատ լաւ գիտեն այս պարագան, մանաւանդ երբ խնդիրը խորհրդային կարգուսարքին կը պատկանի: Բայց կուգա՛յ ժամանակ եւ փաստերն ալ կը հրատարակուին: Ինչպէս, տարիներ յետոյ եւ մինչեւ այսօր, իրենք են որ իրենց թերուն եւ գիրքերուն մէջ կը նկարագրեն թէ ինչպէս սարքեցին 1920ի մայիսեան շարժումները, ինչպէս գործակցեցան Թուրքերու հետ, հայկական հանրապետութեան հիմերը փորելու համար եւն:

Եթէ քաջ են, թող փորձեն մէկ թռչուն փախցնել Էջմիածինէն, կամ դուրս հանել կաթողիկոսը: — Այն ատեն կը պարզուի ամբողջ ողբերգութիւնը, որ ոչ մէկ նորութիւն կը ներկայացնէ մեզի համար, բայց կրնայ օգտակար ըլլալ բոլոր հետաքրքրուողներուն, ուրացողներուն եւ շնացողներուն:

«Երեւան»ի երկրորդ խմբագրականը (11 օգոստոս), որ միեւնոյն բառերը կը կրկնէ, անզօր կատաղութեան ճիչ մըն է: Եւ ի՛նչ ատանէ յանցանքի մէջ բռնուած մարդու հոգեբանութիւն: Ինչ ատոր համար ալ, չարժեր աւելի զբաղիլ:

Միայն մէկ պարագայ,— բարեկամաբար խորհուրդ կուտանք այս մարդոց, որ իրենց հովանաւորները պաշտպանած ատեն, լաւ սերտեն իրենց դասը, լրջօրէն ուսումնասիրեն իրենց խնդիր եւ այնպէս հրապարակ իջնեն: Այլապէս, ինք չինելու տեղ աչքերը կը հանեն, ինչպէս այս շրջաբերականին առթիւ, որ երկար, շա՛տ երկար պատմութիւն մըն է...

Այո՛, բարեկամներ, խորհրդային կառավարութիւնը այնքան անարգեր եւ անճրկեր է որ, ոչ միայն կը զբաղի թեմական հարցերով, կաթողիկոսով եւ սէրտէրով, այլեւ, եթէ ձեռնհաս գայ, կարգալոյծ պիտի հռչակէ արտասահմանի քիչ-շատ նկատի հոգեւորականները, անոնց փոխարէն տեղաւորելու համար մարդամէջ՝ նահաներ, «ֆէլերիատ»ներ եւ ֆաւոր պետրոսներ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

Սուրբիացի պետերէն Շէյխ Էմին Համատա պէյ վերջերս կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած էր «Հայրենիք»ի: Այս առթիւ մեր պաշտօնակիցը դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (26 յուլիս).

— «Լուրջ խորհրդածութեան արժանի են Սուրիացիներու պետերէն Շէյխ Էմին Համատա պէյի՝ հայ-սուրիական յարաբերութեանց մասին ըրած յայտարարութիւնները:

Մասնաւոր ուշադրութիւն կը հրաւիրեն հետեւեալ մտքերը.—

«Շատ Սուրիացիներ կ'ըսեն, թէ հայերու վտանգը կը նմանի Պաղեստինի Հրեաներու վտանգին: Եւ ինչո՞ւ: Որովհետեւ հայերը Սուրիա եկան Ֆրանսայի պաշտպանութեամբ եւ աշխատեցան օգնել Ֆրանսայի դիրքի զօրացման ընդդէմ Սուրիոյ ազգայնականութեան: Հայերը չաշխատեցան լաւ վարուիլ Սուրիացիներու հետ: Ընթուս չունեցան մեզ հետ, Սուրիացի պետերուն հետ, որոնք այնչափ ազդեցութիւն ունին երկրին ու ժողովուրդին վրայ: *Հայերը լաւ քաղաքականութիւն (պրոպագանդ) չըրին, իրենց կուսակցութիւնները յարաբերութեան չմտան սուրիացի պետերու հետ՝ բացատրելու իրենց դիրքն ու տեսութիւնները: Ընդհակառակն, մեկուսացած ապրեցան եւ տեղ տուին բազմատեսակ կասկածներու: Հայ զօրագունդեր կուռեցան Տիւրքիներու դէմ:*

Պէտք է խոստովանինք, թէ Շէյխ Էմին Համատա պէյի ըսածներուն մէջ շատ մը ճշմարտութիւններ կան: Սակայն, սուրիացի պետը չարաչար սխալած պիտի ըլլայ, եթէ խորհի, թէ Հայերու մինչեւ այժմեան ընթացքը Սուրիոյ մէջ արդիւնք է եղած որոշ քաղաքականութեան մը կամ գիտակցուած ծրագրի մը:

Օրինակ, այսպէս եղած է անկասկած հայկական կամաւորներու մասնակցութիւնը Տիւրքիներու դէմ մղուած կռիւներուն մէջ: Այսպէս եղած են անկասկած վ. վարդապետեանի եւ Ս. Տէրունիի սպանութիւնները, որոնց առթիւ առաջ եկած ներքին կռիւները ամենածանր անդրադարձումներն ունեցած են սուրիահայ գաղութի վիճակին վրայ: Այդպէս եղած են անկասկած հայանուն բոլշեւիկներու եւ անոնց համակիր տարրերու անվերջ փրովոքասիոններն ու զրպարտութիւնները Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ, որոնց հետեւանքը ուրիշ բան չէր կրնար ըլլալ, բայց եթէ ամբողջ հայութիւնը կասկածելի դարձնել յաչս Սուրիացիներու:

Դժբախտաբար, Հայերը ոչ միայն գրեթէ ոչինչ չեն ըրած ցարդ Սուրիացիներու համակրանքը շահելու համար, այլ, ընդհակառակը, կարծես ոչինչ չեն խնայած Սուրիացիները իրենց դէմ նախապաշարելու եւ թշնամացնելու համար: Եւ կարծես ինչ որ պակաս ձգած են բախտախնդիր հայ տարրերու յոռի գործերը, լրացուցած է անոնց ազգավնաս քարոզչութիւնը մուխին մէջէն»:

ՀԱՅ ՄԸ ԿՈՐՈՒԱԾ

«Խոսուլիչ Լայն» շոգենաւային գործակալութեան «վոլքանիա» շոգենաւը, որ 12 յունիսին նիւ եորքէ ճամբայ ելած էր, Պիրէոն հասած է: Ճամբուն ընթացքին կորսուած է 17 տարեկան հայ պատանի մը, որուն անունը անծանօթ կը մնայ: Ենթատասարդը իր վրայ դրամ ունէր: Սոյն տեղեկութիւնը հաղորդած է ուրիշ հայ ճամբորդ մը, Ստեփան Նալպանդեան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԻ

Յունարէն *Փաթրիս* թերթը կը գրէ.

Ստոյգ տեղեկութիւններ կ'ըսեն թէ Էնկիւրիի կառավարութիւնը մէկ տարիէ ի վեր ռազմանիւթ եւ օդանաւ կը գնէ Գերմանիայէն եւ Պելճիքայէն: Այս ռազմանիւթին ու օդանաւերը կը փոխադրուին յունական, գերմանական, նորվեկիական եւ իտալական շոգենաւերով, որոնք կը բեռնաւորուին Համպուրկի եւ Քիլի նաւահանգիստներուն մէջ:

Ամսթէրտամի եւ Անվէրսի նաւահանգիստներն ալ կը բեռնաւորուին ամէն տեսակի ռազմանիւթ եւ զէնք:

Չելլէնական ընկերութեան շոգենաւները, վերջերս 200ի մօտ օդանաւեր փոխադրած են Թրքական սահմանագլուխները: Այս շոգենաւները անցած են Պիրէոնի նաւահանգիստէն:

Թրքական սպառազինութեանց իրր հետեւանք, Իզմիրի նաւահանգիստին մէկ մասը փակուած է, իսկ գիշերուան ժամը 7էն յետոյ, փակեալ շրջանէն անցնողները, առանց այլեւայլի հրացանի կը բռնուին: Քանի մը օր առաջ, Համպուրկէն եկող գերմանական շոգենաւ մը՝ որուն մէջ զէնք կը գտնուէր, Պիրէոնէն անցնելով Իզմիր ուղղուած է:

Լահէյի ճակատամարտը

Լահէյի խորհրդաժողովը, որ գումարուած է պատերազմէն ծագած խնդիրները վերջնական հաշուեյարդարի ենթարկելու համար, իրական ռազմադաշտի մը երեւոյթն առած է: Դիւանագէտները ամէն ճիգ կը թափեն՝ որպէսզի չվիժի այս գերագոյն խորհուրդը, որ կը կարծուէր թէ վերջինը պիտի ըլլայ Ժնինադադարէն ի վեր գումարուած ա՛նքան բազմաթիւ խորհրդաժողովներուն:

Շաբաթ օրուան նիստին մէջ նոր միջադէպ մը ծագեցաւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ելմտական նախարարներուն միջեւ: Անգլիոյ առեւտրական նախարար կրահամ ճառով մը քննադատած էր երկնկի ծրագրին այն մասը, որ կը վերաբերի ապրանքներով հատուցման խնդրին: Գերմանիա իր պարտքերուն մէկ մասը դրամի փոխարէն կը վճարէ զանազան ապրանքներով, մանաւանդ ածուխով:

Ըստ վէրսայլի դաշնագրին՝ ապրանքով վճարումները այժմ վերջ պէտք է գտնեն, մինչդեռ երկնկի ծրագիրը ո՛չ միայն այդ դրութիւնը կ'երկարաձգէ դեռ 10 տարի եւս, այլ եւ իրաւունք կուտայ Գերմանիոյ պարտատէրներուն որ այդ ապրանքներէն մաս մը ուղղակի յանձնեն չէզոք պետութեանց:

Ասիկա առեւտուրի մէջ անընդունելի մրցում մըն է, մանաւանդ որ Անգլիոյ ածուխներուն շուկաները կը փակուին այդպիսով:

Ֆրանսայի ելմտական նախարար Շէրոն փոխանակ միայն ապրանքով վճարումներու մասին խօսելու, երկնկի ծրագիրը քննեց իր ամբողջութեան մէջ եւ ցոյց տուաւ թէ Անգլիա ոեւէ պատճառ չունի երկնկի ծրագրէն դժգոհ ձեւալու: Լորտ Պալֆըրի ծրագրով, Գերմանիայէն եւ իր դաշնակիցներէն կը պահանջուէր այնքան դրամ միայն, որ անհրաժեշտ է վճարելու համար Անգլիոյ պարտքը Ամերիկայի: Արդ, երկնկի ծրագիրը տարեկան 33-36 միլիոն ոսկի կ'ապահովէ Անգլիոյ, ինչ որ բաւարար է վճարելու համար Ամերիկայի ունեցած պարտքը: Յետոյ Անգլիացիները կը պնդեն թէ երկնկի ծրագիրը փոխած է Սփայի մէջ որոշուած բաժինները, ընդհակառակն Ֆրանսայի բաժինն է որ 100ին 54էն 52ի զեղչուած է:

Մնոտըն բուռն կերպով պատասխանեց Շէրոնի: Նախ զարմանք յայտնեց թէ վիճաբանութեան նիւթը կ'ընդլայնէ, յետոյ ըսաւ թէ Ֆրանսայի ներկայացուցչին ցոյց տուած փաստերէն ո՛չ մէկը կ'ընդունի: Շէրոն չէ կրցած կարդալ Պալֆըրի ծանուցագիրը.

— Պ. Շէրոնի Թիւերը սխալ են եւ Պալֆըրի ծանուցագրին մասին իր մեկնաբանութիւնը անտեղի ու ծիծաղելի:

Յետոյ ակնարկեց 1928ի նոյեմբերին Փուանքարէի կողմէ Զըրչիլի եղած այն խոստումին թէ՝ Սփայի բաժինները պիտի պահուին: «Երբ կառավարութեան մը պետը այսպիսի խոստում կ'ընէ, երկրին պատիւն է որ խնդրոյ առարկայ կը դառնայ:» Ի վերջոյ աւելցուց թէ չի կրնար յաւիտեան Լա Հէյ մնալ, թէ նպատակ չունի իր կեանքի վերջին օրերը հոն անցընելու, ու պահանջեց անմիջապէս որոշում տալ իր առաջարկներուն մասին:

Թարգմանը մեղմեց Մնոտընի ծանր խօսքերը Շէրոնի հասցէին: Սակայն անգլիերէնն հասկցողները շատ լուզուեցան: Ժողովէն վերջ 4 5 ժամ զբաղիլ պէտք եղաւ երկու նախարարները հաշտեցնելու համար: Ի վերջոյ ելմտական յանձնաժողովի նախագահ Հութար, պաշտօնական զեկոյցով մը հաղորդեց որ Մնոտըն երբեք միտքէն չէ անցուցած նախատական ոեւէ խօսք ընել եւ թէ իր գործածած բառերը անգլիերէնի մէջ անարգական իմաստ չունին ինչպէս ֆրանսերէնի մէջ:

Կիրակի օր Պրիանի հրաւէրով մասնաւոր հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ՝ խորհրդաժողովը հրաւիրող վեց պետութեանց ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ (Անգլիա, Ֆրանսա, Բելճիքա, Իտալիա, Գերմանիա, Պելճիքա): Ժողովը վերջանալու առեն Մնոտըն բաւ Շէրոնի թէ մեծ ցաւ զգացած է նախորդ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՈՐԲԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ ՄԵԿՆԵՑԱՆ

Կեսարիայէն «Ազդարար»ի կը գրեն.—

Անցագրային վերջին ձեւակերպութիւններն ալ աւարտած ըլլալով, յուլիս 31ին 61 որբերը մեկնեցան կեսարիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիէն: Բազմաթիւ անձեր փութացած էին ողջերթ մաղթելու:

Գիշերը, եկեղեցիին առջեւ, առաջն. փոխանորդ Պուրմայեան քհնյ. խրատական մը խօսեցաւ:

Յորդորականներ խօսեցան նաեւ տեսուչ Սմբատ վրդ. եւ խնամատարութեան ատենապետը:

Որբերը ինքնաշարժեր նստան եւ ընդհանուրի «բարի ճանապարհ» ողողակներուն մէջ մեկնեցան:

Երբ փոխանորդը եւ տեսուչը Առաջնորդարան դարձան, տեսան մնացեալ որբ-որբուհիները որ կ'արտասուէին: Շաւաստիք տրուեցաւ որ իրենց մասին ալ կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ, շնորհիւ ազգակիցներու հոգածութեան: Ասկէ առաջ գրբուած է եղեր Պ. Կ. Մելքոնեանին: Մեծ յոյս կայ որ մնացած տղաքն ալ կ'ընդունուին կիպրոսի հաստատութեան մէջ:

Մեկնող որբերուն 37ը մանչ է, 24ը աղջիկ:

ՕՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

Պէյրութի *Լա Սիրի* թերթը կը գրէ որ երկու Հայեր՝ Միշել եւ Մօրիս Ադէմեան, ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուած են, հաշտարար դատարանի պաշտօնեաներէն մէկը ծեծած ըլլալնուն համար:

*** Պէյրութի մէջ ձերբակալուած է Հաճընցի Պետրոս անուն անձ մը, որ իր ընկերոջ՝ Տրդատի եւ ուրիշի մը հետ մտած էր ոստիկանական ընդհ. տնօրէնին քնակարանը եւ 80 ֆնչուն ոսկի ու ատրճանակ մը գողցած: Տրդատն ալ ձերբակալուած է, իսկ երրորդը կը փնտուուի:

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐԸ

Սիրմէնէի եւ Օֆի հեղեղին ադէտեալներէն գիւղացիներու խումբ մը Պոլիս գացած է գործ գտնելու համար: Ասոնցմէ մէկ մասին գործ տրուած է պտուղներու շուկային նաւամատոյցը, ձմեռնային տաղաւարներուն մէջ: Քաղաքապետութեան պաշտօնեաները կ'աշխատին գործ գտնել ադէտեալներուն:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

Աթէնքի արքայական մեծ թատրոնը, որ 1922էն ի վեր գոցուած է եւ մինչեւ հիմա անատոլուի գաղթականներով լեցուած, յառաջիկայ տարի իբրեւ ազգային թատրոն պիտի ծառայէ: Այժմէն սկսած են հարկ եղած նորոգութիւնները. գաղթականները հետզհետէ կը պարպուին: Յունաստանի անկախութեան տօնեդարձն ալ գալ տարի այդ թատրոնին մէջ պիտի տօնուի:

ՅԷՓԼԻՆԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ

«Կոմս Յէփլին» վաղը՝ չորեքշաբթի գիշեր Ճամբայ կ'ելլէ Ֆրիտրիխսհաֆէնէն՝ աշխարհի շրջանը կատարելու համար: Առաջին հանգրուանը պիտի ըլլայ Ճափոնի մայրաքաղաքը Թոքիօ, ուր կը յուսայ հասնիլ կիրակի:

Յէփլինը ոեւէ ապրանք չի տանիր հետը: Ճամբորդներու կարգին էնաեւ *Մաթէնի* — Թղթակիցը:

ԹՈՒՐՔ Հանրապետութեան եւ Չիճագի Թագաւոր սուլթան Իպնը Սուուտի միջեւ բարեկամական դաշնագիր մը կնքուեցաւ Մէքքէի մէջ օգոստոս 3ին:

Մտածումներ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մասին

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԸ

Բ.

Ենթագրածս չորս տիպարները մտացածին չեն. սրանք գոյութիւն ունեն կեանքի մէջ եւ շատ անգամ իրանց «դաշնակցական» են ծախում։ Նրանցից ա՛յն մէկը, որ ընդունում է «ծրագիրն» առանց որդեգրելու դաշնակցական մտածումը՝ իր քաղաքական ընկերային տեսչերով մեզ հետ է, առանց մեր մտածումն ունենալու։ Նա նոյն կարծիքին է հայութեան ապագայ բարեկեցութեան մասին, բայց սոյն համոզումը չունի հանրային ուժերի զարգացման, նրանց կառուցողական կարողութեան եւ այլ խնդիրների մասին։ Նա կարող է այն հաւատաւոր միամիտներից մէկը լինել, որ կարծում են թէ ամէն ինչ ընթանում է ճիշտ այն ուղղութեամբ, որ պէտք է. եւ որ հանրային ուժերի զարգացումը ինքնաբերաբար եւ բնական ընթացքով առանում է դէպի «ծրագրի» իրագումը եւ, ուրեմն, մեր «ծրագիրը» նրա համար մի ճշմարիտ գուշակութիւն է գալոց օրերի, մի նախատեսութիւն այն վախճանի մասին, ուր պիտի յանգի ընկերային ուժերի «բնական» խաղը։ Մեր «ծրագրով» նա լուսաբանուած է համարում ընկերային շարժումների ներկան եւ նրանց արդիւնքի ապագան եւ, ուրեմն, որեւէ կազմակերպութեան եւ հաւաքական ճիգի կարիք չի տեսնում։ Սա մի լաւատես երազող է։ Մեր «ծրագիրը» ուրախացնում է նրա երազը միայն, առանց խթանելու նրա կամքը եւ գործի մղելու։ Ամենաշատը նա կարող է համաձայնել, որ «ծրագիրը» լաւ նօթեն քարոզի, որպէս զի լաւ գանգուածներ յուսով սպասեն... Կանոնագիրը այս տիպարներին «դաշնակցական» չի ճանաչում եւ իրաւունք ունի։ Դաշնակցութիւնը լաւատես երազողների խմբակցութիւն չէ, այլ հանրային պայքարի կազմակերպութիւն։ Նա ճիգի եւ աշխատանքի կուսակցութիւնէ, որ կարծում է թէ հմտութիւն, ճիգով ու աշխատանքով հնարաւոր է կեանքի կերպարանքը փոխել՝ «ծրագրի» իրագման ճամբով։ Նրա համար «ծրագիրը» մտամարզանք չէ, կամ մարգարէացում գալիք օրերի, այլ ցանկալի ապագայի յօրինուածք եւ պայքարի ուղեգոյց։ Նա չի վստահում իրերի "բնական" ընթացքին. իր վճիռն ու կամքը նա համարում է պատմակերտ մի ոգեկ, որ կարող է այդ ընթացքը փոխել։

Կամ այն միւսը, որ համամիտ է մեզ՝ բայց մերժում է մեր ծրագիրը։ Սա հաւատում է անհատի դերին եւ գանգուածների կազմակերպած ուժին, փոփոխելի է համարում հանրային զարգացման հունը՝ գիտակից ճիգերի ազդեցութեան տակ։ Պատմական շարժումների հանդիսատես չէ միայն, այլ հետաքրքրուած է իր դերը խաղալու այնտեղ եւ իր դրոշմը դնելու նրանց վրայ, անձամբ կամ համակիր ու համամիտ ընկերների գործակցութեամբ։ Բայց հայութեան ապագան նա այլ կերպ է յօրինում իր մտածման մէջ եւ այլ տեսչերի իրագման է ձգտում իր ճիգով։ Նա մեզ նման է իբր մտածող եւ գործող. բայց ծրագրում է ուրիշ նպատակ ու գործ։ Իբր տիպար նոյնանում է մեզ, իբր ազդակ գարկում է որեւէ ուղղութեամբ։ Նա կարո՞ղ է «դաշնակցական» համարուել «Ո՛չ» ասում է կանոնագիրը, ով չէ ընդունում դաշնակցութեան ծրագիրը նա «դաշնակցական» լինել չի կարող, թէկուզ եւ մտածէ իբր «դաշնակցական» եւ իբր գործող տիպար նման լինի մեզ։ "Ո՛չ," ասում եմ ես. ոչ թէ "դաշնակցական,,, այլ հակառակորդ միայն կարող է լինել այդպիսի մէկը որ մտքի նոյն ուժով եւ մտածման նոյն ուղղութեամբ, կամքի նոյն վճռականութեամբ կոչուած է յետ մղելու ինձ իբր խոչընդոտ, երբ պայքարի ճամբին հանդիպենք իրար. որովհետեւ մենք նոյն տիպարներն ենք իբր մտածին եւ բարոյական կառուցուածք, բայց գնում ենք դէպի տարբեր նպատակներ։ Այն ուժերը, որ յենարան են ինձ՝ խոչընդոտ են նրա համար, որովհետեւ տարբեր "ծրագիրներ,, հետապնդելով, մենք տարբեր գնահատութիւն ենք տալիս եղած ազդակներին՝ մեր "ծրագրի,, իրագման տեսակէտով։ Ինչ որ կարծում եմ թէ պէտք է պահել իբր գրական արժէք իմ "ծրագրի,, համար, նա կարծում է, որ պէտք է խորտակել իբր արգելիչ ոյժ, որ խանգարում է իր "ծրագրի,, իրագման։ Մտածումի եւ տիպարի նոյնութիւնն այսպիսով բաւական չէ "դաշնակցական,, լինելու համար, պէտք է նաեւ "ծրագրի,, նոյնութիւն։ Մի "ծրագիր,, "հնարաւոր,, նկատել եւ "իրագործելի,, դեռ չի նշանակում "գանկալի,, համարել լինել տիպար հանրային գործիչ, դեռ չի նշանակում համամիտ լինել հակառակորդները կարող են նոյնարժէք լինել իրը բարոյական եւ մտային կառուցուածքներ, բայց դրանով չեն դադարի հակառակորդ լինելուց։ Տարբեր "ծրագիրները,, այդ տեսակ մարդկանց կարող են դարձնել ազնիւ եւ անսղօք թշնամի, իսկ մի եւնոյն "ծրագիրը,, — անձնէր ընկեր։

Իսկ այն երրորդը, որ ընդունում է մեր «ծրագիրն» ամբողջովին, բայց մերժում է «գործելակերպը», այսինքն իր մտածումը նման է մերինին, ընկերային շարժումների մասին նոյն կարծիքն ունի, պատմական անցեալին նոյն գնահատութիւնն է տալիս եւ ապագայի հանդէպ նոյն տեսչերն է սնուցանում իր հոգում, բայց չի կարծում, որ հնարաւոր է այդ գանկալի «ծրագիրն» իրացնել մեր ընտրած ճամբով։ Որովհետեւ ինչ է «գործելակերպը», եթէ ոչ գործելու այն եղանակները, որ տանում են դէպի որեւէ նպատակի իրագում։ Դաշնակցական թեկնածութեան այս տիպարը համամիտ է մեզ եւ համատեղ։ Նա կարող է պաշտպանել մեր տեսակէտները եւ ապագայի մեր կառուցումը իբր տեսական խնդիրներ, բայց դժգոհ կը մնայ մեր գործի հանդէպ։ Նրա բանաձեւն է. «պէտք է ձգտել «ծրագրին», անշուշտ այդ «ծրագիրն» ամենից աւելի լաւ է լուծում հայութեան կեանքի բոլոր հիմնական հարցերը, բայց այդ կարգի գործերով չէ, որ կարելի է հասնել «մեր նպատակին»։ — Ուրիշ խօսքով նա ինձ հետ է, քանի դեռ գնահատում եմ ներկան եւ յօրինում ապագան իբր մտայղացում, բայց թողնում է ինձ մենակ, երբ ես ծրագրից ու խօսքից անցնում եմ գործի։ Նա երազող մէկը չէ, եւ ոչ անտարբեր է հանրութեան բախտին, բայց նա ինձ հետ չէ պայքարի ճամբին։ Նա կարող է շատ օգտակար գործեր կատարել, որ նպաստաւոր դառնան իմ աշխատանքին, բայց նա իմ գործը չէ, որ կատարում է։ Լաւագոյն դէպքում նա գործնապէս դէմ չէ ինձ. գուցէ դէմ լինէր, եթէ կարենար, համարելով իմ գործը չարիք։ Բայց նա զատ է ինձանից. իմ ընկերը չէ։ Նա կարող է լաւ հայ լինել եւ ընկերավար մտածում ու տեսչեր ունենալ, բայց կարծել, որ ընկերավար ծրագրի հասնել կարելի է ոչ յեղափոխական գործելակերպով։ Նա կարող է կողմնակից լինել «Միացեալ եւ անկախ ընկերվար Հայաստանի» ստեղծումին, բայց մտածել, որ դա հնարաւոր է միմիայն «դիւանագիտական» ճամբով կամ որեւէ ուրիշ եղանակով, սակայն, բնաւ դաշնակցական գործելակերպով։ կարելի է այս տեսակ մէկին «դաշնակցական» համարել։ Կանոնագիրն ասում է «ոչ»։ Նա որ մտածում է ինձ նման, ծրագրում է ապագան ինձ պէս, ընդունում է անհատի եւ զանգուածների ազդեցութիւնը պատմական իրադարձութեանց ընթացքի վրայ, բայց կուսակից է հոլովութեական գործունէութեան եւ հակառակ յեղաշրջական գործելակերպի, նա կարող էր գուցէ լաւագոյն անդամներից մէկը լինել Հայ Դաշնակցութեան, բայց բնաւ անդամ Հայ յեղափոխական Դաշնակցութեան։ Ամենաշատը նա կարող է մեր գաղափարական համակիրների շարքում տեղ բռնել, բայց մեր բուն գործին մասնակից լինել չի կարող։ Մինչդեռ կանոնագիրը «դաշնակցական» է ճանաչում այն մարդուն, որ ոչ միայն նոյն մտածումն ու ծրագիրն ունի, այլ եւ նոյն գործելակերպը։ Դ՛ու չեմ ասում, որ այդքանն իսկ բաւական չէ նկատում «դաշնակցական» կոչումը մէկին տալու համար. դեռ պէտք է ենթարկուել կանոնագրին ու որոշումներին, կուսակցական տուրք վճարել եւն։ Պէտք է այսպիսով «համամիտը» տարբերել «անդամից»։ Համամիտը գործակից եւ ընկեր չէ. նա պարզապէս համամիտ է։ Նա քեզ հետ չէ պայքարի ծանր օրերին եւ պատասխանատուութեան բաժին չունի քո գործում։ Նա մտածում ու ծրագրում է քեզ նման, բայց իր գործով պատ է քեզանից։

Ն. ՀԱՆԴՈՅՑ

ՄԵՏԱՔԻՍԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄԷՋ

Պրուսայի մէջ բացուէը կատարուած է նորաշէն մետաքսի գործարանի մը, մասնակցութեամբ գործարանատէրերու, ե. բեսփոխաններու եւ բազմաթիւ անձնաւորութիւններու, որոնք պոլսէն գացած են։

Գործարանին դրամագլուխը դրած են Ճափոնցի Օթանա եւ պոլսոյ երեսփոխան Հիւսէին ու Պրուսացի Մէմտուհ պէյերը։ Բազմաման արարողութեան միջոցին ճառ մը խօսած է Հիւսէին պէյ, թուրքեւճափոն տնտեսական յարաբերութիւնները ջատագովելով։ Խօսած է նաեւ ճափոներէն լեզուով՝ գործարանին տնօրէնը Սուզաֆա, որուն խօսքերը թուրքերէնի թարգմանուած են կալաթա Սէրայի մէջ ուսանող ճափոնցիներից տասարդի մը կողմէ։

Գործարանը օրական 460 մեդր մետաքսեղէն կը հանէ։ Գործաւորներու բոլորն ալ Պրուսացի կիներ են, բացի քանի մը մասնագէտերէ։

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

„ՃՈՐՈԽԻ ԱՒԱԶԱՆԸ"

(Գրեց՝ Ատրպետ, 1929, Վիեննա)

Մասնաւոր ուշադրութեամբ կարդացի «Ճորոխի Աւազանը», որ թուղթիկ տպաւորութիւններու եւ յիշողութիւններու ամփոփուած մըն է։

Տակաւին մանկութենէն, հեղինակը պարբերաբար առիթներ է ստեղծեր ուսումնասիրելու այդ շրջանը։ «Բայց այսօր, այլեւս յուսահատ, կը զգայ, որ չպիտի կարողանայ վերստին այցելել այդ վայրերը, վերստուգել, լուսանկարել, յատակագծերն ու հատուածանկարները պատրաստել եւ պատկերազարդ մի ամբողջական գործ տալ»։

Եւ իսկապէս, այս աշխատութիւնը բազմաթիւ թերութիւններ ունի։ Տայքի նման պատմական հարուստ շրջան մը, որ եղեր է Մամիկոնեաններու, Պահլաւունիներու, Բագրատունիներու եւ կաժսարականներու բնակավայրն ու կալուածը, ինկած է ձեռքէ ձեռք, կրած է բոլոր տիրապետութիւններու աղետաւոր դրոշմը, վրիպեր է անդամ մըն հին ու միջնադարեան պատմաբաններու ուշադրութենէն։ Պէտք էր, որ դէթ իւրաքանչիւր նորագոյն ուսումնասիրութիւն առանձին լոյս մը, խղճամիտ եւ յամառ աշխատանքի արդիւնք մը պարտադրէր։ Երկնամերձ լեռներու, անդնդախոր ձորերու, բնական չնաշխարհիկ եւ անմատեսարաններու բանաստեղծական նկարագրութիւնը՝ պատմական գործի մը վրայ դժբախտաբար շատ բան չեն աւելցներ։

Սակայն տեսնենք թ՛նչ կուտայ մեզ Ատրպետը, իր այս գիրքով։

«Ճորոխի Աւազան»ի բովանդակութիւնն է— ընդարձակ նեբածութիւն մը (20–68 էջ) եւ Ճորոխի տասնըվեց հովիտներու եւ գաւառամասերու, բազմաթիւ վտակներու և գետակներու, աշխարհագրական դիրքն ու նկարագրութիւնը։

Եւ միմիայն այսքան։

Մերթ ընդ մերթ կարելի է գտնել մատուռներու եւ վանքերու ճարտարապետական և պատմական արժէքի մասին դատողութիւններ ու գնահատութիւններ, պղնձէ եւ երկաթէ, ինչպէս եւ աչքագրաւեան, ջրապաշտական, մոխրապաշտական դարերու մասին խորհրդածութիւններ, տեղագրական անարժէք մանրամասնութիւններ, որ կը ծանրաբեռնեն գիրքը եւ կը հեռացնեն հիմնական նպատակէն։ Անուններու եւ վայրերու անշունչ տոհանգք մըն է, որ կը սաւառնի գրքին էջերուն վրայ։

Ակներեւ է, որ հեղինակը ո՛չ ճիգ, եւ ոչ չանք է խնայեր հանգամանօրէն ուսումնասիրելու Տորք-Անգեղի հայրենակիցներու բուն վարքն ու բարքը, նիստուկացը, ընտանեկան սովորութիւններն ու կենցաղը, աւանդութիւններն ու առասպելները, հոգեւոր ու բարոյական արժէքները։ Մէկ խօսքով, Տայքի հայ մարդու ազգագրական դիմաքանդակը։ Շարժուն ու կենդանի, ստեղծող ուզալարուող զանգուածը, որ 1578ի Մուսթաֆա (Լալա) փաշայի անգութ կոտորածներէն ու իսլամութիւնն ընդունելէն ի վեր, ծանր տապանաքար մըն է դրած իր հոգիին վրայ, չի խօսիր, չի պատմեր իր ալեկոծ գոյութեան մասին։ Եւ այո՛, գրքի արժէքէն շատ բան կը պակսեցնէ, երբ նկատի առնենք հեղինակին քառասուն երկար տարիներու դուրգուրանքը այս շրջանին հանդէպ։

Տայքի հայութեան գլխէն փոթորկայոյզ պատմութիւն մըն է անցած դեռեւս օսմանեան տիրապետութեան նախնական շրջանին մէջ։ Այս եղերաբախտ հայերը ծանօթ են կէս-կէսմեր անունով, որովհետեւ իսլամ դառնալէն վերջն ալ, առտնին կեանքն ու սովորութիւնները, հագուստն ու կապուտսը մնացած են հայկական։ Ատելութեամբ է որ մզկիթ կ՛երթան, կրկնամուսնութիւններէ կը խուսափին, բամազան չեն պահեր, նամէյհրամ չունին, չեն քօղարկուիր, տակաւին կը պահեն իրենց տոհմային ժառանգական անունները՝ Մուխանենց Օսմանը, Տէրտէրենց Ալին, Քաւորանց Հիւսէինը, Փահլիվանենց Տուրսունը, Սանահարանց Մահմէտը եւայլն։ Կը գործածեն խօսակցութեան ընթացքին հայկական բառեր՝ ինչպէս աղատ, ակիշ, բիրտ, բանջար, բլուր, գերանդի, դոմ, դարակ, դէզ, զանգ, էրան, թաթի, թել, ժանգ, իլիկ, լաւաշ, խաւիծ, խմոր, խոփ, ծաղիկ, կամ, կարագ, հերկ, ձոր, ճրագ, ժահ, մանգաղ, նշան, շէն, պանիր, ջերմուկ, սոխ, վանք, տաշտ, փարախ, օրէնք եւայլն, որ հեղինակը հաւաքեր ու դրեր է իր գրքի վերջին մասին մէջ (էջ 199)։

Տայեցին յաղթանդամ է, դեղեցիկ ու թիկնեղ. «երկու սեռն էլ իրար հետ մրցելով՝ այնպիսի տիպարներ են արտայայտում, որ սքանչացնում են օտարականներին։ Մանաւանդ իգական սեռը, իր յաղթանդամ կազմուածքի հետ այնպիսի գողտրիկ նըրբութիւն ունի, այնպիսի վառվռուն դէմք, որ իսկապէս չքնաղ տիպ են կազմում։ Ընխտիր բոլորն ալ պարթեւ հասակ ունին, ուղիղ ոտնաշար, լայն կուրծք, կարճ ու կլոր գլուխ, բարձր վիզ, սեւ ու շագանակագոյն վարս, սեւ կամ ձիթագոյն աչքեր— երբեմն կապոյտ, ձիւնի նման սպիտակ մորթ, նուռն գոյն այտեր, վարդագոյն եւ նուրբ շրթունք ու ականջներ, մի գեղ վրայ ճակատ ու ուռունգ, բոլոր կզակ, նրբին թաթեր ու ոտքեր, մարգարտափայլ ակռաներ, կամար ունքեր, երկար թերթեւիչներ, փղոսկրի նման ողորկ բազուկներ, ճկուն իրան եւ վայելուչ շարժուածքներ» (էջ 34)։

«Ճորոխի Աւազան»ին մէջ, Ատրպետ կը նշմարէ վայրական իշխանութեան գոյութիւն մը, որ դուրկ չէ մասնաւոր շահեկանութենէ. «... որ Ճորոխի աւազանում գոյութիւն է ունեցել մայր-իշխանութիւն, աւելի երկար դարեր կանանց ձեռքումն է եղել գերիշխանութիւնը, ամազոնները սարսափեցրել են ծովահէններին, գետահէններին, ներանց առասպելների եւ արկածների հետքերը հասել է մինչեւ էէլլէննների դիւցազանց դարը, Արգոնաւորդների շրջանը, այս յայտնի է պատմութեան։ Մեծամօր-անահիտի պաշտամունքը, նրա քաղաքական եւ զինորական գերիշխանութիւնը աւելի երկար տարիներ պահպանել է Ճորոխի աւազանում. այդ մասին ճառում են առտնին պատմութիւնից աւելի ընդարձակ կերպով երկրի տաճարներն ու բազինները։ Վիշապազանց (Ջրաշաշտութեան) պաշտամունքը այստեղ եւս այդքան զօրեղ է եղել, ինչպէս Արարատեան աշխարհի, Սիսականի բարձունքներում, ուր գերիշխել է Մայր-դիցուհին։ Նոյն իսկ միջնադարում եւ Օսմանեանների տիրապետութեան շրջանում, ձորերի, վիճակների տոհմական իշխանութիւնը մայրերի ձեռքն է եղել, փաստեր կան, գրաւոր փաստաթղթեր 1578—1839 տարիների Թանզիմաթը՝ Արտանուշի, Խալխալի, Խախի, Մաճխալի, Ոլորի կին վարչապետնեը. օսմանեան սուլթաններից հաստատուած ինքնավար հասարակութիւններ են կազմել (էջ 39)»։

Պատմական նշանակութիւն ունեցող յայտնութիւններ են ասոնք, որ կը կարօտին հաժողիչ փաստաբկութեան մը։ Ատրպետը, իբրեւ զրչի հին վաստակաւոր մը, «գրաւոր թէ բանաւոր փաստաթուղթերու» առջև կանգ պէտք է առներ։ Մենք բնաւ չենք տեսներ այդ, գրքի մէկ անոր վաւերական աղբիւրները առհասարակ, իր գրքին մէջ շօշափած հարցերու մասին։ Ենթադրութեամբ ու հաւանական-

նութեամբ պատմութիւն չի կառուցուիր։ Պատմութիւնը փաստ է, եւ միմիայն փաստ։

Լեզուն ճոխ ու ճկուն է։ Ոճը պարզ։ Անշուշտ, իբր ուսումնասիրութեան փորձ «Ճորոխի Աւազանը» արժէքաւոր է։ Ճորոխի հովիտն ու Տայքը մանրակրկիտ ուսումնասիրութեան կարօտ են, որովհետեւ յետազային հայ ժողովուրդի քաղաքական բաղձանքներու թատերաբեմ կրնայ դառնալ։ Եւ սերունդներու ճիգը պիտի ըլլայ ամբողջական Հայաստանի մը ապագան հրել աւելի դէպի ինքնասարեւմտեան, քան դէպի հարաւ, այլեւ դէպի գեղերու անտառ չկալ, քան դէպի գեղերու ծովին մէջ։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

50,000 ՍԿԱՈՒԻՏՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՊԻՐԲՐՆՂԷՏ, ԼԻՎԼՐՓՈՒԼ, օգոստոս.— Քանի օրերը կ՛անցնին, աւելի կը հաստատուի ժամբարձային ճէմպորիին նախընթաց յաղողութիւնը։ Կուշաբթի օր 60,000 անձ այցելեցին ճէմպորիին։ Յաջորդ օրերն ալ նուազ չէր բազմութիւնը։ Բանակումի կէսին արդէն բոլոր սկաուտներն ալ զբաղեցած բարեկամներ ամէն ազգէ։ Ահա Հնդիկ մը որ իր երկրի պատմութիւնը կ՛ընէ ֆիլմի տացի խմբապետի մը։ Իսկ անդին ամերիկացի սկաուտ մը շապիկը կը փոխէ, սկովտիացի սկաուտի մը շրջազգեստին նման։ Գաղթավայրերու ընդհ. պետ կ՛անցնի ցեխոտ ճամբէ մը, փոնի միջազգային պետին։

— Տեսա՞ք սա հայկական բանակավայրը, ինչ մաքրութիւն, հրաշալի տղաք, հպարտ իրենց անցքը, եւ պարը եւ թութիւնը...

*** Ջորեքշաբթի առաւօտ Լորտ Պէյտըն Փաուըլ բոլոր սկաուտական միջազգային ժամդոմը։ Կը մասնակցէին ազգերու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ Ազգերու Դաշնութեան քարտուղարը։ Ժողովի տեւէ երեք օր եւ պիտի կատարուին նոր ընտրութիւններ։ Լաւագոյն մթնոլորտ։ Սկաուտական աշխատանքները եւ արդիւնքներ կը սպասուին ժողովէն, սկաուտութեան ապագային համար։*

Նոյն իրիկունը Պըրքէնհէտ քաղաքապետը մեծ հաղկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ 44 ազգերու ընդհանուր պետերուն։ Նախագահէր քաղաքապետը՝ որ կողմնակից ունենալով Լորտ Պէյտըն Փաուըլ, իսկ ձախ կողմը՝ Թըրքիի եպիսկոպոսը եւ քաղաքապետը։ Բոլորն ալ արտատուեցան ի նպաստ խաղաղութեան։ Հաջակերոյթէն վերջ բերը գացին քաղաքապետարանը ուր ընդունելութենէն յետոյ, ծուեցաւ Լերմ մթնոլորտը։ Նուագախումբը փոխն ի փոխ հնչեցուց ազգային քայլերգները։ Այս ընդունելութեան մէջ ներկայացուցիչները ունեցան ճանչնալու Տոքթ. Նանսէնի ազգակիցը, վեկիոյ սկաուտ ընդհ. պետը իր հայասիրական արտայայտութիւններով այնքան յուզեց Յետոյ եկան Եգիպտոսի եւ հաստանի ներկայացուցիչները եւ ստեղծուեցաւ հայկական հանդիպում մը ի նպաստ Հայաստանի։

*** Հայ սկաուտները այցելեն Լիվըրփուլ քաղաքը եւ արարանները, ուր սեղան մը ունեցաւ ի պատիւ իրենց։ Ան կ՛այցելեն քանի մը հանգեղեններ։*

Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՀԵՌԱՒՈՐ ՍԻՐԵԼԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՆԻՆՔ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԿԻՒՆԸ ԻՆԿԱԾ, ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԸ ԿԱՐՕՏՈՒԱԾ, ԿԱՐՕՏՔԸ ՉԱՅՆԵՐԷՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՈՒ ԳԻՐԻ։

ՄԻՏՔԻ ԶԱՔՆԻՆ ՈՒԱՋ» ՄԸ ՆՈՒԻՐԵԼ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Հրապուռած խորհրդ. Թերթ Երեւան)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՓՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Դպրոցական յաջորդ շրջանին, Թրքական 9 գիւղերու մէջ, նախնական վարժարաններուն կից պիտի բացուին նաեւ գիշերօթիկներ։

Նոր-Բայազիտի եւ Դիլիջանի մէջ պիտի բացուին դպրոցներ Թուրք երիտասարդներու համար։

Ասորի եւ քիւրտ գիւղացի երիտասարդութեան համար, պիտի բացուի կեդրոնական դպրոց մը։ Վայրը դեռ չէ որոշուած։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՇԷՆՔԵՐ

Երեւանի Համալսարանի անդամականական շէնքին քովը շինելու վրայ է փաստէօրեան կաշէնքը պիտի ըլլայ մէկ յարկով, պիտի ունենայ 7 սենեակ։

Կարմիր Խաչը շինել կուտայ մանկական դարմանատուն մը, շէնքի կառուցման համար, նիւթի կարմիր խոչէն ստացուած է 26 հազար տոլար։ Շէնքը պիտի ունենայ երեք յարկ եւ գիտութեան վերջին պահանջներուն համապատասխան ամէն յարմարութիւններ։

Ասկից զատ, շինութեան նիւթեր հաւաքուած են Զանգիի եզերքը շինելու համար մեծ դարմանատուն մը։

ԱՆՏԷՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Անապատան մանուկներու պաշտպանութեան վարչութիւնը իր սաներէն 85ը տեղաւորած է պետական զանազան ձեռնարկութիւններու մէջ։

Իսկ 20ի չափ չափահաս աղջիկներ արդէն տեղաւորուած են արհեստանոցներու մէջ։

Անապատան մանուկներու համար արդէն բացուած է կօշիկի եւ խաղաղաւիքի արհեստանոցներ։ պիտի բացուին նաեւ ձեւի եւ գուլպայի արհեստանոցներ,

Անապատան փոքրահասակ մանուկները տեղաւորուած են Ստեփանաւան։

Ղուկասին մէջ դեռ կը թափին 50ի չափ մանուկներ, որոնք պիտի հաւաքուին սեպտեմբերի մէջ եւ պիտի յանձնուին մանկատան մը։

ՈՒՈՒՑԻՉՆԵՐ

«Պրոլետար»ի մէջ (23 յունիս թղթակից մը՝ «Երկաթէ ձեւ» կը գրէ.—

«Ախալքալաքը կը հանդիսանայ կրթապէս յետամնաց վայր մը, ուր մեծ աշխատանք կայ կատարելիք, կրթական մակարդակը բարձրացնելու գործին մէջ։ Բայց պէտք է շեշտել որ կարգ մը պայմաններ կ'արգիլեն դըպրոցները այդ նպատակին ծառայելէ։ Ցաճախ, պաշտօնավարելու համար Ախալքալաք կ'երթան այն տեսակ ուսուցիչներ, որոնք կ'ըսեն թէ «մեր թոքերը թոյլ են, կ'երթանք Ախալքալաք բժշկուելու, հոն կանոնաւոր տեսական շատ մթերքներ կան»։ Այս տեսակ ուսուցիչները կը մոռնան թէ Ախալքալաքը հիւանդանոց կամ դարմանատուն չէ, այլ աշխատանքի վայր, ուր պէտք է, մարմնով առողջ ուսուցիչներ գան, բեղուն աշխատանք կատարելու համար։ Նման հիւանդ ուսուցիչներ, ամբողջ տարուան մէջ կը պաշտօնավարեն 3 ամիս եւ յետոյ, աշակերտութիւնը կը ձգեն բախտի քմահաճոյքին։

«Յետոյ, Ախալքալաք կուգան այն տեսակ ուսուցիչներ, որոնք բարոյապէս այնքան ալ բարձր չեն։

Ախալքալաքի փոկա գիւղի ուսուցչուհի Մարգօն կ'ամուսնանայ իր աշակերտին հետ եւ այս կերպով ուսուցչութեան հեղինակութեան հարուած կուտայ գիւղացիութեան աչքին։ Ասկէց զատ, Բուռնոչէթ գիւղի ուսուցչուհի Աղունիկ Առաքելեան փոխանակ գիւղին մէջ, հանրային լայն աշխատանք կատարելու, կը զբաղի սիրաբանութեամբ, կը սիրահարուի գիւղացիի մը, որ ամուսնացած էր եւ երկու զաւակներու ալ տէր։ Ուսուցչուհին զայն կը ստիպէ որ բաժնուի իր զաւակներէն եւ կնոջմէն եւ կը հասնի իր նպատակին։ Իսկ Ախալքալաքի գաւառ. դատարանը վճիռը կ'արձակէ ի նպաստ ուսուցչուհիին։ Բայց ներկայիս, վարժուհին մեկնած է Թիֆլիս եւ նպատակ չունի վերադառնալու իր ամուսնին մօտ։ Ցաւալի դէպք պէտք է համարել որ ուսուցչուհին քայքայած է գիւղական ընտանիք մը,,

Խեղճ Թղթակիցը ի զուր կը գանգատի ուսուցչուհիին դէմ։ Ձուկը գլխէն կը հոտի...։

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ֆրանսական Հանդէսի մը մասնագէտ մէկ աշխատակիցը հետեւիլ կերպով կը գնահատէ բոլշեւիկեան բանակին հիմակուան վիճակը։

«Դէպ, կարմիր բանակը, դասակարգային բանակ, էապէս «բանուորական եւ գիւղացիական» է։ 1928 օգոստոս 8ի պիւուորական օրէնքը, կը յայտարարէ զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն, բայց զերծ կ'։ կացուցանէ բուրժուաները եւ կարգ մը կրօնական աղանդներ։ Բուրժուա կը նկատուին առեւտրականները, կուլակները, ազնուականները, նախկին վարչաձեւի տակ՝ բոլոր կալուածատէրերը եւ այլն։ Եւ ահա այդ օրէնքին առաջին յօդուածը։

«Խորհդ. Միութեան պաշտպանութիւնը պարտաւորիչ է Միութեան բոլոր քաղաքացիներուն համար»։

«Զէն ի ձեռին, Խ. Մ.ի պաշտպանութիւնը կ'իրականացուի միայն աշխատաւորներով։

''Ոչ աշխատաւոր տարրերը պարտաւոր են կատարելու ուրիշ ծառայութիւններ՝ ապահովելու համար Խ. Մ.ի պաշտպանութիւնը։

Ուրիշ խօսքով, քաղքենիութիւնը որ չունի քաղաքական իրաւունքներ անարժան նկատուած է զէնք կրելու։ Անոր վիճակը շատ նման է հին դարերու գերիներուն կարմիր բանակի մէջ զինուոր ըլլալու պատիւը վերապահուած է աշխատաւորութեան։

Խ.Մ.ի բնակչութիւնը մեծ մասամբ գիւղացի ըլլալով 85 ու 100, համեմատութեամբ) կարմիր բանակը գլխաւորապէս բաղկացած է գիւղացիներէ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նախարարաց Խորհուրդը յունուարի մէջ հիմնած էր յատուկ յանձնախումբ մը, որուն պաշտօնը պիտի բլլար մաքրագործել Սակարանի հրապարակը եւ պաշտպանել հանրային խնայողութիւնը։ Շուկ կը շրջի թէ յանձնախումբը այս միջոցիս կը զբաղի երկու խնդիրներով, որոնց հրապարակումը մեծ աղմուկ հանելու կոչուած է։

Իրականութեան մէջ այս ցանձնախումբը իրաւունք չունի զբաղելու մասնաւոր պարագաներով։ Ան կոչուած է ձեռք առնելու վարչական եւ օրինական միջոցներ ելմտական եւ առեւտրական գաղթակղութիւններուն դէմ։ Ցանձնախումբը կազմուած է 50ի չափ անդամներէ, որոնք կանոնաւոր գումարումներ կ'ունենան, կը քննեն ծրագիրներ, թելադրութիւններ կ'ընեն։

Ցանձնախումբը սակայն, ուսումնասիրութեան մը ընթագքին ստիպուեցաւ զբաղիլ կարգ մը արժեթուղթերու հրապարակման եղանակովը։ Այս կերպով է որ անձեռք դրաւ ածուխի ընկերութեան մը վրայ, որ իր արժեթուղթերը հրապարակ կը հանէր, ուռուցիկ, շռնդալից կերպով, ընկերութեան մէկ կարեւոր դերը ունեցող ժէկը, կը ջանար տեղաւորել նաեւ կասկածելի արժեթուղթեր։ Այս կերպով կը կիրարկէր Տիկին Հանոյի հնարքները։ կը խօսուի նաեւ նման ուրիշ գործի մը վրայ։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՄԱՍԻԱՅԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ կիրակի կէսօրէ վերջ, սէն Լուի Հայկական թաղամասին մօտ, պ. Պէրպէրեանի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, տեղի ունեցաւ Ամասիոյ Հայրենակցական Միութեան դաշտահանդէսը։

Թէեւ դանդաղ, բայց խումբ խումբ ժողովուրդը գրաւեց պարտէզը։

Խումբ մը երիտասարդներու ''Մեր Հայրենիք,,էն վերջ, նախագահը՝ պ. Ա. Պօլիկեան երկու խօսքով պարզեց օրուան իմաստը։

Ցաջորդաբար եղան անակնկալներ եւ արտասանութիւններ, կ' Պոլիկեանի, Ա. Պասմաճեանի եւ պ. Ալեքսանեանի կողմէ վարչութեան հրապարակ հանած վիճակահանութիւնը քաշելով, պատիկ գորգ մը շահեցաւ սէն Լուի թաղեցիներէն՝ պ. Վրամ։ Ներկայացուեցան երկու զաւեշտներ 'Դդումի վաճառականը,, եւ 'Առաքել աղան,,։ Խաղը անցաւ շատ յաջող, մեծ հաճոյք պատճառելով հանդիսականներուն։

Ցաւալի է որ Մարսիլիոյ Ամասիացիներու մեծամասնութիւնը կը բացակայէր։ Ինչ բանի վերագրել այս..

կարօ

ԽԱՆԱՍՈՐԸ ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ.— Մեր գաղութն ալ տօնեց Խանասորի արշաւանքին տարեդարձը, Տիւկրատիւի դաշտին մէջ, որուն ճիշդ քովէն կ'անցնի Արտեշ գետը։ Հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները պարզուած էին երկու յարտիներու գագաթը, իսկ հայկական ժապաւէններով զարդարուած էին անտառի ծառերը, խորհրդաւոր երեւոյթ մը տալով հանդիսավայրին։

Ժողովը բացուեցաւ «Բաժ Փորտոան»ով, որուն յաջորդեց «Մենք անկեղծ զինուոր ենք»ը։ Նախագահ ընկ. Նղիա Զէրչիեանի բացման խօսքէն ետք, մեր հին ընկերներէն Մ. Բարխեան խանդավառեց ներկաները իր բանախօսութեամբ։ Բնաբանն էր «Ժողովուրդ էինք, թափառական դարձանք, կուռղներ էինք աղերսողներ դարձանք» (Ակնունի)։

«Ժամանակ մը մենք ալ ուրեցներ ենք պետութիւն, կուռներ ենք գանազան թշնամիներու դէմ, յաղթեր - յաղթուեր ենք։ Ժամանակ մը տիրացեր ենք ամբողջ Փոքր Ասիոյ, եղեր ենք աշխարհակալ, բայց յանկարծ քաղաքական բախտի անիւի մը արտակարգ դարձուածքովը ամենուին տակն ինկանք, եւ կորսնցուցինք մեր անկախութիւնը։ Իննսունհնգամեայ թուականին էր որ հայ յեղափոխութեան ալիքը բարձրացաւ Սասունի մէջ, որուն յաջորդեց Պանք Օթոմանը, նոյն գաղափարներով տոգորուած յարաջ սլացան Խանասորայ 300 հայ ֆէտայիները, որոնք 1897ին հերոսական յարձակումով մը ամրոսափ տարածեցին։ Գիշերուան մթութեան անպատճառ կը յաջորդէ արշալոյսը։ Խնդիրը խաւարին տոկալն է։ Պէտք է ժենք ունենք արթուն եւ ամուր, անդամ մը եւս բարձրացնելու անկախութեան դրօշը»։

Բանախօսութենէն յետոյ տեղի ունեցան երգեր եւ խմբերգներ։ Յաջող արտասանութիւն մը ըրաւ մեր որբուհիներէն Օր. Վերգինէ։ Հինգ վարկեան դադարէ ետք սկսան պարերը, դեկավարութեամբ Լութակահար Ռնկ. Պետրոսի։ Հոս կ'արժէ յիշատակել Զ. Ե. Ո. Միութեան թափած ժամանաւոր չանքը զուտ որբուհիներէ բաղկացած հայկական պարերու համար, որոնք նոյնիսկ ճամբորդներու եւ զբօսաշրջիկներու մասնաւոր ուշադրութիւնը կը գրաւէին։

Ֆրանսացի բարեկամ մը որ հոն ներկայ էր, ձուկ որսալու համար, իմ մէկ հարցումիս պատասխանելով ըսաւ.

«Շատ յաջող եւ շատ սքանչելի անցաւ ձեր հանդէսը։ Մենք ալ պատերազմէն առաջ կ'ունենայինք այսպիսի դաշտահանդէսներ, բայց պատերազմը ամէն ինչ ժողցուց։ Հիմակուան մեր երիտասարդուհիները, ինքնաշարժներու մէջ զեղխութեան ետեւէ են, մինչ ձերիները պահեր են իրենց նախկին մաքրութիւնները։ Կարծես պատերազմը ոչ մէկ ազդեցութիւն ունեցեր է ձեր վրայ, հակառակ անոր որ պատերազմի մէջ ամէնէն շատ տուժողն էք ժանաւանդ օտար երկրի մէջ։ Հոս կան շատ օտարականներ որոնց ոչ մէկը ձեզի կը նմանի. կը խոստովանիմ որ զարմանալի ազգ մըն էք եւ անպայման ձեր ազգը գաղտնիք մը ունի։»

Մկրտիչ

ԳՈՐԾ, ՈՉ ԹԷ ԽՕՍՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Համաձայն վարչական Հայրենակցական Միութեան հրատարակած կոչին որ բոլոր ժարսէյլաբնակ վարպետականցիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէր խորհրդակցելու համար, Նահր-էլ-Օմարի գաղթականներու տեղաւորման խնդրին շուրջ, ակնկալուածէն աւելի բազմամարդ ժողով մը տեղի ունեցաւ օգոստոս 4ին կէսօրէն վերջ։ Բոլոր արուարձաններէն փութացած էին պատասխանելու կոչին։

Վարպետականցիներ անդամ մը եւս հաստատեցին որ, հանրահին տաղնապալի վայրկեաններուն կրնան համախմբուիլ, հետեւիլ է որ խնդիրը կապ ունենայ ազգային հարցնասիրական ձեռնարկներուն հետ։

Տրուած զեկուցումէն եւ բացատրութիւններէն վերջ, ընտրուեցան հետեւեալները, իբրեւ հանդանակիչ մարմնի յանձնախումբ.— Պ. Պ. Նիկողոս Յարութիւնեան, Դանիէլ Եղիշեան, Յովհաննէս Պանտիկեան, Ղուկաս Աատուրեան, Անդրանիկ Տէրտէրեան։ Ներկաներու բուռն ցանկութեամբ ձեռնարկուեցաւ հանդանակութեան։ Կ'արժէր տեսնել բարի նախանձը, մէկը միայն բան մը աւելի տալու մրցումը։ Հինգ վայրկեանէն գոյացաւ 1785 ֆրանք, բոլորը լուման համեստ աշխատաւորներուն, որոնք 20-28 ֆրանք օրական կը ստանան։ Աւելի սփոփիչ պարագայ մը եւս,— բոլորը անխտիր արձանագրուեցան Միութեան անդամ։

Հանդանակութիւնը պիտի շարունակուի բոլոր վաապուրականցիներու տուներուն մէջ։ Վստահ ենք թէ գոհողութեան այս օրինակը վարակիչ պիտի դառնայ արտասահմանի բոլոր վաապուրականցիներուն համար, եւ չափանիշը միանգամայն իրենց հայրենասիրութեան։

Անկախ մեր կամքէն, ստիպուած ենք ոյժ տալ այս ձեռնարկին։ Համոզուած ենք որ ամէն մէկ սանթիմ եւ վերաշինական ձեռնարկ հայրենիքի սահմաններուն մէջ՝ մեծ արժէք ունի։ Բայց, մեղքը կ'իյնայ բոլոր անոնց վրայ որ ընդառաջ չգացին մեր ցանկութիւններուն, եւ օտար հողի վրայ ձգեցին մեր տարագիրները։

Այս բոլորէն վերջ մեր խօսքը Եւրոպայի վաապուրականցիներու սրտին է որ կ'ուղղենք։ 1915ի սարսափի օրերուն՝ Թիֆլիսի մէջ, հանգուցեալ Ա. Նազարեան իր «Հրատապ սփոփանք մայր Հայաստացիներուն» նշանաւոր խօսքով քանի մը հարիւր գաղթականներու ցաւը կը թեթեւցնէր։ Այսօր պիտի ըլլայ մեզ արտասահման գտնուող քանի մը հազար վաապուրականցիներուն համար՝ եթէ այդ նշանաւոր խօսքը փոխ չառնենք եւ չգործադրենք իբրեւ «Հրատապ սփոփանք Նահր-էլ-Օմարի վաապուրականցիներուն»։

Դժուա՞ր բան է, հայրենակից, տարուան մէջ մէկ օրական զոհել այս նպատակին համար։ Դո՛ւն պատասխանէ։

Գ. Սաֆեան

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԱՆԴԱՄԸ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԿԸ ԳՆԷ։ ՇՈՒԱՅԼՈՒԹԻՒՆ Լ ՄԵԶԻ ՀԱՄԱՐ։ ԼԱ՛Հ։ ԹՈՂ ԳՈՆԷ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿԱՐԴԱՑՈՂ ՄԷԿ ԹԵՐԹ ԳՆԷ, ՓՈԽԱՆԱԿ ՄԷԿԷՆ ՓՈԽ ԱՌՆԵԼՈՒ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ԽՐԱՏՆԵՐ

(Ընդհական պատմուածք)

Ճիվանկալ մեռնելիք էր։ Հո՛ն, փոխաթի մը վրայ փռուած է պինձէ արձանի պէս անշարժ բազուկը երկարելով իր զաւկին կ'ըսէ...

— Պապո՛, վերջին փորձ մը կ'ուզեմ ընել։ Քանի մը վայրկեանէն, Լոյսի վերածուած պիտի ըլլամ. բայց մեկնելէ առաջ, պէտք է քեզի ըսեմ թէ ի՛նչ ժառանգ կը ձգեմ քեզի, որպէսզի կարենաս անարգել քալել քու ճամբէդ։ Այս բնակարանէն եւ սին Հարստութենէն զատ որ քեզ կը թողում, քեզի պիտի կատակեմ երեք խրատներ, զորս պիտի փոխանցես զաւակներուդ, եթէ քանի մը կամենայ որ ունենան։ Մտիկ ըրէ։

— Մտիկ կ'ընեմ տէր իմ, ո՛հ, հայրի՛կ, մտիկ կ'ընեմ։

— Ախաւասի՛կ։ Ամէն ինչ ստեղծուած է գործածուելու համար, ոչինչ ստեղծուած է չարաչար գործածուելու համար. Նոյնպէս, ոչինչ ստեղծուեցաւ փճացնելու համար։ Միայն երեք բաներ կան, որոնցմէ պէտք է վախնալ,— խաղ, ըմպելի եւ գինի։

Խաղը տէր մըն է որուն ստրուկն ես։

Ըմպելին քու ստրուկդ եւ տէրդ է։

Կինը ստրուկ մըն է որ տէր չունի»։

Այսուհանդերձ, շարունակեց Ճիվանկալ, կրնաս այս երեք կըռքերէն իւրաքանչիւրը կիրարկել. բայց հոգ տար որ ցոյց տուած կերպովս կիրարկես։ Մտիկ ըրէ։

— Մտիկ կ'ընեմ տէր իմ, ո՛հ, հայրի՛կ, մտիկ կ'ընեմ։

— Ախաւասի՛կ. երբ խաղալու փափաք ունենաս, խաղա՛. բայց խաղա՛ երկար ատեն. խաղա՛ մինչեւ որ աչքերուդ ճերմակը կարմրի եւ մինչեւ որ երեսներուդ կարմիրը դեղնի։

— Բայց...

— Ըրէ՛ ինչ որ կ'ըսեմ, պապու։

— Պիտի հնազանդիմ. տէր։

— Երբ խմելու փափաք ունենաս, այդ մոլութեան յաղթելու համար, փոխանակ աւելի վատ մոլութեան մը յանձնուելու, խմէ՛ մինչեւ որ խե՛լքդ կորսնցնես, մինչեւ որ յուշաթափ եւ ազազուն գետին փռուիս։

— Հա՛յր...

— Հնազանդէ ինծի պապու։

— Այդպէս պիտի ընեմ, տէր։

— Երբ գաս թէ միսդ կը պռաւայ, տկարութեանդ յաղթելու համար, փոխանակ խմելու կամ խաղալու, գնա՛ կին մը գտիր, բայց գնա՛, զայն գտի՛ր, արթնալէն ժամ մը առաջ, եւ զայն դուն ինքդ արթնցուր։ Ըրէ ինչպէս որ կ'ըսեմ, պապու, եւ մարդց ամէնէն երջանիկը պիտի ըլլաս եւ մէկ կէսդ մէջ՝ եօթն անգամ պիտի ապրիս։

Ընոր վրայ, Ճիվանկալ աւանդեց հոգին եւ անմարմնացաւ։

Օր մը պապու, իր կեանքին միօրինակութենէն ձանձրացած, ուզեց զուարճանալ։ Գնաց, գտաւ իր բարեկամներէն երկուքը եւ յիշելով իր հօրը խօսքերը, երկարօրէն խաղաց, խաղաց մինչեւ որ իր աչքերուն ճերմակը կարմրեցաւ եւ մինչեւ որ իր կարմրած սրտերը գունատեգան։

— Ինչպէս, պռաց, իր ժառանգութեան խոշոր մէկ մասը կորսնցնելէ յետոյ, ա՞յս էր հօրս սորվեցուցածը։ Պիտի զգուշանամ անոր վատ խրատին հետեւելէ։

Եւ պապու այլեւս չխաղաց։

Մոռնալու համար վիշտը որ իրեն պատճառեր էր իր հարստութեան կորուստը, խմեց արեւակնագոյն թոտին եւ օղինոր ագիքները դուրս կը հանէ մարգուն փորէն։ Խմեց մինչեւ որ խելքը կորսնցուց եւ մինչեւ որ յուշաթափ եւ աղազուն, քնացաւ գետնին վրայ։

Երբ յաջորդ առտուն արթնցաւ, գանեցաւ ինքզինքէն եւ երդուընցաւ ա՛լ չխմել, ինչ որ ալ մտածէր իր հօրը հոգին։

Եւ պապու այլեւս լռեց։

Սակայն ըմպելին բաներ էր իր մարմնին մէջ եւ հրահրեր էր մարմնային փափաքներ, զորս չկրցաւ մարել, հակառակ իր բոլոր ձիգերուն։

Աբդ, գացեր, գտեր էր հանրակին մը որուն գեղեցկութիւնը համբաւաւոր էր եւ որ իրիկունը, հնդկեղէններու շուքին տակ, մէկէ աւելի բանաստեղծներու երազել տուեր էր։ Զայն գտաւ խոր քունի թաղուած արթնցուց կինը եւ անոր դէմքին վրայ, գունաթափ սնգոյներու ահռելի ազդեցութիւնը տեսնելով այնքա՛ն պժգաց, որ փախաւ եւ իր տունը ապաստանեցաւ։ Ընդմիշտ բուժուած էր խաղէն, ըմպելիէն եւ կիներէն։ Իր կեանքին մնացեալ մասը անցուց մտածելով խրատներուն վրայ իր հօրը, որուն մէջ կարծեր էր իմաստուն մը գտնել...։

ԳՐԱՇԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։

Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան։

ԶՈՐՍ ՏԱՐԻ ԿԱՐԴԱՑԻՐ ԱՅՍ ԹԵՐԹԸ ԵՒ ՈՒՐԱԽ ԵՍ։ ԻՆՁՈ՞Ւ ԶԵՍ ՈՒԶԵՐ ՈՒՐԱԽԱՑՆԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐ ԱԼ, ՈՐ ՄԻԶՈՑ ԶՈՒՆԻՆ։

օրուան միջադէպին համար: Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնտըրսըն ալ ըսաւ թէ «արտգին համաձայնութիւնը կը շարունակուի»: Տաք մթնոլորտ մը ստեղծուած էր, երբ Մնոտրն դարձեալ ոտքի ելլելով չոր ու կտրուկ կերպով յայտարարեց թէ հաստատ կը մնայ եղնկի ծրագրին մասին իր տեսակէտներուն վրայ: Կազմուած է Զինուորական փորձագէտներու յանձնաժողով մը, որ ծրագիր կը պատրաստէ Հռենոսի ձախ եզերքին յարդարական հանգրուաններով եւ ամբողջական պարպուժին մասին:

Երէկ նիստ գումարեցին դարձեալ ելմտական եւ քաղաքական յանձնաժողովները:

**** Անգլիական մամուլը կը շարունակէ ուժ տալ Մնոտրնի:*

**** Վարչապետ Մաքտոնըլտ երկար հեռագրով մը Մնոտրնի կ'ըսէ թէ կատարելապէս համաձայն է իր բռնած դիրքին եւ ջերմ շնորհաւորութիւններ կը յայտնէ:*

Լոյտ Ճորճ եւս տեսակցութեան մը մէջ կը յայտնէ թէ բոլորովին համամիտ է Մնոտրնի պաշտպանած տեսակէտներուն եւ կը յուսայ որ ելմտական նախարարը մինչեւ վերջ հաստատ պիտի մնայ:

ԼԱՀԷՅ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

Բացարձակ անվստահութիւն կայ Մոսկուայի մէջ Լահէյի ժողովին հանդէպ: Բոլշեւիկները համոզուած են թէ ի վերջոյ այդ ժողովը իր ներկայ դժուարութիւնները հարթելէ ետքը տեսակ մը գաղտնի համագումարի պիտի վերածուի, եւրոպական պետութիւններէն հաստատ պլոք մը կազմելու Ամերիկայի եւ խորհրդային միութեան դէմ: «Պրաւդա» կ'ըսէ թէ Լահէյի խորհրդակցութեանց սենեակը տարբեր խնդիրներ որոճալու հաւաքավայր մը պիտի ըլլայ:

Մանապատիժ դասալիքներուն

Մոսկուայէն կը հաղորդեն թէ խորհրդային իշխանութիւնները դատի ենթարկած են կարմիր բանակի երեք ենթասպաներ, որոնք փորձած էին փախչիլ Ուկրայինայի սահմանագլուխէն: Երկուքը գնդակահարուեցան, իսկ երրորդը 10 տարի տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցաւ:

Հելլեներուն ջղուկն ես

«Քան»ի Աթէնքի թղթակիցը կը հեռագրէ·—

Իրաւարարութեան մասին հելլէնական առաջարկին տրուած թրքական պատասխանը որոշ յոռետեսութեամբ ընդունուեցաւ հանրային կարծիքին կողմէ: Ճիշդ է թէ Թուրքերը ամէն ճամբայ չեն գոցեր՝ նոր բանակցութեանց համար, սակայն առոնք պիտի կրնան շարունակուիլ միայն երկու կառավարութեանց միջեւ փոխանակուած ծանուցագիրներով: Թրքական ծանուցագիրը կը մերժէ իրաւարարութիւնը՝ այն առարկութեամբ թէ վէճի առարկան քաղաքական հանգամանք ունի: Այս հաւաստումը սխալ է, որովհետեւ իրաւարարութեան գլխաւոր առարկան պիտի կազմեր Թուրքիայէն օսմանեան անցագրով մեկնած Յոյներու հարստութեանց մասին ըլլալիք կարգադրութիւնը ուստի եւ խնդիրը էապէս եւ միմիայն ելմտական հանգամանք ունի:

«Փրոյա» կը գրէ թէ՝ բանակցութիւնները կրնան շարունակուիլ այն առեն միայն, երբ Թուրքիա վերցնէ վերջերս յունական կալուածներու վրայ դրած իր գրաւումը ու եթէ բացարձակապէս խոստանայ թէ բանակցութեանց ընթացքին նոր գրաւումներ չպիտի կատարէ:

**** Աթէնքի Թուրք դեսպան Էնիս պէյ շաբաթ օր մեկնեցաւ դէպի Պոլիս:*

Հելլէն դեսպան Փափա Էնկիւրիի հելլէն ատաղ պատուիրակ Տիամանտափուլոսի հետ Աթէնք մեկնեցաւ: Այս ձեւով Թուրքիոյ եւ Յունաստանի դեսպանութիւնները առժամապէս գործակատարներու միջոցաւ պիտի կառավարուին: Յայտնի չէ թէ այս վիճակը ո՞րչափ պիտի տեւէ:

ՀԵԼԼԷՆ ՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Աթէնք, 12, օգոստոս·— Հելլէն կառավարութեան կողմէ Թուրքիոյ ուղղուած ծանուցագրով մը Յունաստան դարձեալ կը պնդէ որ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ առկախ խնդիրները կամ Զուիցերիոյ Համաձայնակցութեան եւ կամ Լահէյի Միջազգային առեանի նախագահին իրաւարարութեան ենթարկուին:

Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կ'ըսուի որ եթէ Թուրքիա կրկին մերժէ իրաւարարութեան դիմել, Յունաստան պիտի դիմէ Ազգերու Դաշնակցութեան, ինչպէս կը նախատեսէ Լոզանի դաշնագիրը:

Էնկիւրիի հելլէն դեսպան Փափա պաշտօնանկ եղած է:

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Աւստրալիոյ թերթերը կը քննադատեն անգլեւեգիպտական դաշնագրի ծրագիրը, որ կը վտանգէ այդ երկրին հաղորդակցութիւնները Անգլիոյ հետ՝ Սուէզի ճամբով: Թերթերը կ'ըսեն թէ աշխատաւորական կառավարութիւնը պարտաւոր էր գաղթապետութեանց խորհուրդ հարցնել՝ նախ քան Սուէզի մասին ոեւէ կարգադրութիւն ընելը: Ու կը պահանջեն որ Աւստրալիոյ շահերը լիովին նկատի առնուին կնքուելիք նոր դաշնագրին մէջ:

Ազգայնական Վաֆտ կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «Էլ Պալաղ» բացէ ի բաց կը խուսափի ոեւէ կարծիք յայտնելէ դաշնագրի ծրագրին մասին: Վաֆտի բոլոր վարիչներն ալ վերապահ եւ լուռ դիրք բռնած են: «Էլ Պալաղ» կը հրատարակէ երկար յօդուած մը՝ գրուած նախկին նախարար Մաքրամ պէյ Էպէյտի կողմէ: Այս վերջինը կ'ուզէ ամէն կերպով եգիպտացիներու աչքին վարկաբեկել վարչապետ Մահմուտ փաշան, առանց սակայն վիճաբանութեան ենթարկելու դաշնագրին բովանդակութիւնը:

Գործավարներու պետութեան

Թուրքիոյ վարչապետ Ըսմէթ փաշա օգոստոս 15ին Էնկիւրի վերադառնալէն յետոյ, դատական գործավարը քննական ճամբորդութեան պիտի ելլէ: Գործավարը նախ Իզմիրի եւ Իզմիրի շրջանները պիտի երթայ ու անկէ ալ Թրակիա պիտի անցնի:

**** Ներքին գործավարը Մարաշէն Այնթապ հասած եւ շրջանները քննութիւն կատարած է: Գործավարը Ատանայի ճամբով իսկոյն Էնկիւրի պիտի դառնայ:*

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ

Ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «La Petite Source» սրճարանը, մէթրօ Օտէոնի դիմացը: Կարեւոր Օրակարգ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՓՈՆ Տ'ՕՊՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ Հ Յ. Դ. Ա. կուսքին մէջ, այս Հինգշաբթի: Կը խօսի Ընկ. Կ. Մասունի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Անիէդպուա ֆոլոնպի եռագոյն ենթակոմիտէին կողմէ: Օգոստոս 18ին հիրակի օր:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՃՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (Վ. ԼԻՎԻՆՍԿԻ)

Թարգմ. Կ. ՍԱՄՈՒԻԻ (Քատենաշաւը Դրօշակ Թիւ 67)

ԳՐԱՆՄԱ եւ իր ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ԳՐԱՆՔ

Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Յ. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Փարիզի Շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու գանձապահները ամիսպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին La Petite Sourceի ներքնայարկը, մէթրօ Օտէոնի դիմացը: Ներկայանալ մնաւուկի տետրով եւ ընդներու լիակատար ցանկերով:

Պելվիլի Ռոստով կոմիտէի ժողովը՝ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple: Կարեւոր օրակարգ:

Փաշանի Արծիւ խումբի ժողովը՝ վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Մինասս Ալթունեանի բնակարանը, 17 Rue Empère, Cachan:

Շավիլի Արղութեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Սէն Լազար-Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը:

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէի հասցէն՝ Arpiar Aslaniantz, 33 Rue Linné, Paris (V): կոմիտէի ներկայացուցիչը անձամբ կարելի է տեսնել ամէն Երկուշաբթի ժամը 8էն 10 նոյն հասցէին:

Դ Ա Ի Ա Ր

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Դրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Dugueselin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան): Դրադարանը բաց է Երկուշաբթի, Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30:

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ամիսպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ ընկերներ Յակոբեան Նուպար, Յարբէթեան Յարութիւն, Մահտէսի Յովհաննէսեան Գուրգէն, Յովհաննէսեան Խաչատուր եւ Տէր Պետրոսեան Մաժբէյ, այս իրիկուն ժամը 8.30ին 202 rue Garibaldi սրճարանը:

ՅՕԻՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ բանակի նախկին սպաներու ընկերակցութեան ա. ռաջին երեկոյթ-պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Շոկտ. 26ին շաբաթ գիշեր ժանկուժոնի սրահներուն մէջ:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆ Ֆ

Միլան, *Գործ.— 107. 10 լիրէթ*;
Մարսէյլ, *Շահպ. եղբ.— 280 ֆր.*;
Տէսին, *Ն. Պ.— 145*;
Մարսէյլ, *Գործ.— 750*;
Տրակինեան, *Յառ. Մխութ.—100*;
Ժուաեէօզ, *Ս. Մ.— 35*;
Տէսին, *Մ. Գ.— 150*;
Լը Րէնսի, *Տիկ. Է. Փ.— 100*;
Իւսէլ, *Մ. Շ.— 50*;
Քարսել, *Յ. Փ.— 70*;
Սէն Ցաթիւընէն, *Զ. Գ.— 100*,
Նանթէը, *Մ. Թ.— 70*;

ՆԱՄԱԿ ունին Պ. Պ. Ա. Քէթէճեան, Գրիգոր Հատըժեան, Բենիամին Հ. Մանուկեան: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Cère, (Indre et Loire): իմացնել *Յառաջի* վարչութեան:

Տօքթ. Ա. Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ

ցատուկ յարկաբաժին *վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկրի*, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հսկողութեան, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հողդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50:

PARFUMERIE HALÉPIAN

42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-74

ՌԻՖԼԱՄ-ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)

ՏՈՒԿՔ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.

ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԻՒ

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հայի համար (կաղմուած) 35, Պէլֆէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկեր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Խաղողագործի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գուհարներ հայ գրականութեան (կաղմուած) 30, Թէոտորա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Յաթիման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլհն 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սիւրմէլեանի կաղմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) 8, Պոհեմական հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոսի հովուավէպը 2, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վերջին պորտի ժառանգ Միացած մնուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազական 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ձայնագիրերգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զօր. Անդրանիկի, Ս. Մխոնիկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիւլյրի եւն.):

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Աբմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթուառ: Մղձամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE Միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրել կնքել ձեր շինել տուներուն համար, ձեր շահերը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեան եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui, Paris (13e).

ԹԹՔ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15e)

մէթրօ՝ Beaugrenelle

Տօքթ. MICHENCOU

միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒԻՐ

Գործ կը փնտռէ

Գործատնէնայ երիտասարդ մը որ գիտէ հայ. ֆրանս. յունար. թուրքերէն եւ արաբերէն նաեւ հաշուակալութիւն, կրնայ ըստանձնել պանդոկի, ճաշարանի եւն. վարիչի պաշտօններ: Դիմել «Յառաջ» միջոցաւ G. M.

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէլիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիգի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Շեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

14 AOUT 1929

ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1033

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԱՀԱՑՈՒ ՄԵՂՔԵՐ...

Մանաւանդ շրջաբերականին առթիւ, Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթին ալ խոհեմազարդ խմբագրական մը թխեր է, որով գլխուն վրայ կ'ընդունի էջմիածնի— աւելի ճիշդ երեւանի Ցնկային— խրատները եւ իր կարգին յորդոր կը կարդայ:

Թէ ռամկավար օրկանը եւ թէ երեւանի թուաթակը, իրենց տեսակէտը պաշտպանելու համար, փաստե՛ր ալ կը շարեն: Եւ ի՛նչ ժահացու մեղքեր՝ խորհրդային իշխանութեան դէմ:

Իսկու անգամ է որ, ռամկավար պաշտօնաթերթերը հրապարակաւ կ'այպանէ հակադաշնակցական փիլոնաւոր մը, Հալէպի առաջնորդը, որովհետեւ... նախագահեր է Մայիս 28ի տարեկան հանդէսին: Իր բառերով՝ «Դաշնակցականներու Մայիս 28ի ցուցարարութեան»: (10 օգոստոս): «Երեւան»ն ալ, որ իբրև թէ չի հետաքրքրուիր եկեղեցիով եւ եկեղեցականներով, դող ելեր է որ «Մայիս 28ի դաշնակ տօնակատարութիւնը շատ տեղեր եկեղեցիներու մէջ եւ եկեղեցականներու նախագահութեան տակ կը կատարուի»: (7 օգոստոս):

Մինչեւ անգամ անուններ կուտայ,— Պուքրէշի առաջնորդ Ցուսիկ եպիսկոպոս, որուն հետ «Մայիս 28ի դաշնակ հանդէսին խօսք առած է նաեւ Ս. Հայաստանի «բարեկամ» Բարեգործականի գործիչ-ներկայացուցիչ՝ պատուելի Խանդամուր...»: Ցետոյ աւելի ծանր մեղք մը,— «Եկեղեցիներու մէջ դաշնակ եռագոյն պարզել եւ նոյնիսկ «եռագոյնը օրհնել» սովորական դէպքեր են նոյնիսկ հոս, մեր քթին տակ, Փարիզի մէջ»:

Հասկնալի է որ ռամկավարները, իբրեւ բարեպաշտօն քրիստոնեաներ եւ հաւատարիմ հպատակներ, ծուռ նային այս կարգի դէպքերու: Բայց սա կարմիր տիրացուները, որ իբրեւ թէ «ո՛ր եւ է յոյս չեն դրած հայ հաւատացեալներու օգնութեան վրայ»: Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ կը հետաքրքրուին այսքան մանր հարցերով, եւ յատուկ շրջաբերական գրել կուտան կաթողիկոսին, այս կամ այն հոգեւորականը խելքի բերելու համար: Մենք, որ Մայիս 28ը կամ Ապրիլ 11ը կը տօնենք, երբեք հետաքրքրուած չենք այս կամ այն վեղարաւորին նախադահութեամբ, նոյնիսկ ներկայութեամբ: Իրենք, հակակրօնական խաչակրութեան քաջարի՛ ասպետները, ինչո՞ւ այդքան իրար անցեր են եւ շանթեր կը տեղան: Եւ ինչո՞ւ պարբերաբար կը նեղեն էջմիածնի պարիսպներուն մէջ արգելափակուած ափ մը վեղարաւորներ, որպէսզի կարգի հրաւիրեն այս կամ այն առաջնորդը:

Այս ի՛նչ սարսափ՝ հոգեւորականի մը մասնակցութենէն կամ մաղթանքէն: Հոգեւորականն ալ ժարդ է եւ իրեն յատուկ տեսակէտներն ու զգացումներն ունի: Ջե՞զ ինչ, եթէ նախագահեր է Մայիս 28ին, որ ամէն պարագայի մէջ, Դաշնակցութեան տօնը չէ, ոչ ալ անոր մենաշնորհը: կամ եթէ օրհներ է եռագոյնը, որ նմանապէս Դաշնակցութեան դրօշը չէ, ոչ ալ Դաշնակցական կառավարութեան գիւտը, այլ հեղինակութիւնը Վենետիկի, Ալիշանի, երեւան հանուած՝ ժողովրդական (ռամկավար) նախարարի մը կողմէ...

Ահելորդ են այս բոլոր հարցումները: Նոյն ճամբէն կը քալեն, նոյն հոգեբանութեամբ կը շարժին երկուքն ալ, դեղին ժամկոչն ու կարմիր սարկաւագը:

Մէկը՝ դրամագլուխ կը մուրայ իշխանաւորներուն առջեւ սողալով, ամբողջ ժողովուրդի մը զգացումները ծաղրելով, երկուան պաշտածը ուրանալով եւ ինքզինքն իսկ աճուրդի հանելով: Միւսը, թէեւ տէր՝ իշխանութեան, գիտէ որ աւազն է ոտքին տակ, իսկ շրջապատը՝ սառուցեալ անտարբերութիւն: Այլ ժանաւանդ խոր վրդովում եւ ատելութիւն: Եւ ճարահատ, հակակրօնական պատերազմ հռչակելով հանդերձ, իրեն յատուկ եկեղեցիներ եւ եկեղեցականներ կը շինէ, իր խելապատակէն բուսած կանոններ եւ շրջաբերականներ կը թխէ, ու ստորագրել կուտայ, որպէսզի... «հակապետական, հակախորհրդային ելոյթներ» չկատարուին:

Մեզի կը մնայ միայն ողբալ այս խառնածին միաբանութեան վրայ, եւ հանրային դատաստանին յանձնել երկուքն ալ, ե՛ւ իշխանաւորը ե՛ւ ծառան, ե՛ւ բռնացողը ե՛ւ ստրուկը:

Ու կ'ողբանք, մանաւանդ, «ողջամիտ»ներուն վրայ, որոնք դեռ նոր վերջացուցին իրենց Պատգմ. ժողովը, եւ ահա կ'ապացուցանեն թէ ո՛չ բան մը սորվեր են, ոչ ալ բան մը մոռցած: Ընդհակառակն, վախ կայ որ աւելի թթուին: Զէ՞ որ իրենց կեդր. վարչութեան մէջ է, նա՛եւ, երեւանի շիլ աչքը, ցսրական չինովնիկ Միքայէլ Բարայեանը:

Ինչ կը վերաբերի երկու պաշտօնաթերթերու ձաղկած «մահացու մեղքերուն», կը խնդրենք Մայիս 28ի հանդէսներու կազմակերպիչներէն, որ այսուհետեւ դուռները ամուր փակեն բոլոր թեմակալ առաջնորդներուն եւ ուրիշ տիտղոսաւոր եկեղեցականներու առջեւ:

Այս կերպով, ոչ միայն էջմիածինը կ'ազատի գոյնզգոյն լրտեսներու եւ չէկիստներու հետապնդումներէն — ցնոր տնօրինութիւն — այլեւ, աւելորդ անգամ մըն ալ կը հաստատուի, թէ իսկապէս ո՛վ է որ կը տօնէ անկախութեան հոչակումը: Այսինքն ճակատաբաց կը պաշտպանէ հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐՋԱՆԻ՞Կ ՄԻԱՄՏՈՒԹԻԻՆ

«Հին յեղափոխական» մը կ'ազդակէ Փարիզի հնչակեան շաբաթաթերթերի խմբագրական սիւնակներէն (11 օգոստոս).

— «Լա Հէյի մէջ սկսան գործել:

Պատերազմին ջաղուեյարդարը կը պատրաստուի:

Բայց Հայերս մենք այս ջաղուեյարդարի հանդիսաւոր րոպէներուն չունի՞նք արդեօք գերագոյն պարտականութիւն մը մեր ներկային ու մեր ապագային վերաբերմամբ:

Մենք Հայերս ի՞նչ կերպով կը դարմանուինք, ի՞նչ կերպով կը ճատուցուինք: Մենք մեր վնասները, աճաւոր կորուստները ունենալէ վերջ, արիւնոտ պատերազմներու, դաւերու զոհ ըլլալէ վերջ, անբարոյական խաբկանքներու ենթարկուելէ, դատապարտուելէ վերջ, մենք Հայերս ջաղուեյարդարումի այս գերագոյն րոպէներուն ազգովին, կամ ինչ որ մնացած է այժմ ազգովին ջամախմբումէն, մենք, մեր ներկային եւ մեր ապագային ջամար, մեր ապագայ սերունդին, մեր խիղճին, մեր նուիրականութիւններուն, մեր յիշատակներուն՝ մեր արիւնին ջամար, պարտաւորութիւն պէտք չէ՞ արդեօք նկատենք ընել գերագոյն փորձ մը, քաղաքակիրթ աշխարհին պետութիւններուն ու ըսել անոնց. «ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը: Երբ դուք ալ կը ջամաձայնիք ձեր կնճիռները ջարթելու, ինքնապաշտպանութեան բնազդով, եւ բարոյապէս պարտաւորութիւն մը կը զգաք պատերազմելու վայրենի ունակութիւնը ժոռցնելու ջամար իրարմէ պատուոյ խօսք առնել,— լա՛ւ, եւ սքանչելի,— բայց չէ՞ք մտածեր, չէ՞ք տեսներ արդեօք թէ անիրաւուած ցեղ մը, ներքին կանոնաւոր կազմակերպութեամբ, դաւաւոր կառուցուածքով ազգ մը, այսօր ջազար կտոր եղած, ցամաքէ ցամաք, ծովէ ծով կը թափառի, եւ ասիկա ձեր իսկ չնորիիւ: Չէ՞ք յիշեր, որ դուք ոտք ջանեցիք զի՞ քը եւ պատերազմէն վերջ պատերազմ՛ն ջամար իր կրած տառապանքներէն գեղեցիկ Ցրկունք մը, տպաւերք մը ապաջովեցիք իրեն, խղճմտանքի ու արդարութեան նախընծայ անկեղծ զգացումներով սկզբէ երաշխաւորեցիք, ջամանուն յախճապակիի անպտտոր մաքրութեամբ: Բայց դիւային զարիւրանքէ մը բռնուեցաք յանկարծ. Թրքական մոլուցքը, պարտեալին օրհասական ոռնոցը դուք մեկնեցիք վերանորոգումի, նոր կենդանութեան մը աջագանգը, եւ Լօզանի սեւ տախտակով փոխանակեցիք ձեր խիղճին եւ արդարութեան մաքուր յախճապակին»:

ԷՐԻՈՅԻ ՊՏՈՅՏՆԵՐԸ

Նախկին վարչապետ եւ Լիոնի քաղաքապետ Էտուար Էրիօ, որ ինքնաշարժով Լիոնէն Պէյքոյ կ'երթայ, պէկրատ ջամնելով ֆիւրասիրութեացս Եուկոսլաւիոյ արտաքին փոխ-նախարար ֆուժանիտիի կողմէ:

Էրիօ երկուշաբթի առաւօտ ճամբայ ելաւ դէպի Մանասթըը: ձամբան պիտի այցելէ փէթէր Թագաւորի գերեզմանին վրայ կանգնուած յիշատակարանին:

Պէյքոյ պիտի երթայ փրիլէփի եւ Օլսրիտայի լիճին ճամբով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՈՒՐԻԱՀՊԱՏԱԿ ՀԱՅԵՐՈՒ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ

Գրած էինք թէ ըստ Յունիս 22ի ֆրանքեմուրք համաձայնագրին, յառաջիկայ սեպտեմբերին Սուրիոյ հոգատար ֆրանսական իշխանութեանց եւ Թուրք պատուիրակներուն միջեւ բանակցութիւններ պիտի կատարուին, կարգադրութիւն մը ընելու համար աւերիական հպատակներուն Թուրքիոյ, Թրքական հպատակներուն ալ Սուրիոյ մէջ ունեցած կալուածներուն համար:

Հալէպի ֆրանսական պատուիրակութիւնը ասկէ առաջ հրաւէր ուղղած էր բոլոր սուրիահպատակ Հայերուն, որ մինչեւ օգոստոս 15 ներկայացնեն Թուրքիոյ իրենց կալուածներուն ցուցակը:

Վերջին թղթաբերով առնուած սուրիական թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ Պէյրութի ֆրանսական մարզպանութիւնը օգոստոս 1ին Հայոց առաջնորդարանին միջոցաւ մասնաւոր նամակ մը ղրկած է Կիլիկիոյ Սահակ Բ. կաթողիկոսին՝ պահանջելով Թուրքիա գտնուած հայ ազգային կալուածներուն ցուցակը:

Նամակը ղրկուած է արդէն Հալէպ՝ կաթողիկոսին:

«Այս քայլը կը ցուցնէ որ, կ'ըսէ «Ազդակ», սեպտեմբերին տեղի ունենալիք բանակցութեանց ընթացքին Հայու եւ տեղացիի խորութիւն չպիտի ղրուի եւ ֆրանսական պատուիրակութեան կողմէ նկատի պիտի առնուին Հայերու լքեալ գոյքերը»:

**** Այս առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ, «Ազդակ» դիտել կուտայ՝—*

«Բայց ցաւալի է ըսել որ մեր կալուածատէրերը ցարդ անորոշ կացութեան մը մէջ կը գտնուին եւ կը տատանին ոեւէ ձեռնարկ մը ընելէ: Չեն գիտեր թէ ինչ պիտի ընեն եւ որո՞ւ պիտի դիմեն: Ազգային իշխանութեան անտարբերութեան ի տես, շատեր կը կասկածին խնդրին լրջութեան եւ տեսակ մը յուսահատութեան կը մատնուին: Իրենց դիմումները ոչ միայն կը մերժուին, այլ անոնց յուսալքութիւն կը պատճառուի:

Կարելի չէր ժողովուրդը այս անորոշ դրութեան մատնել եւ խաբկանք արթնցնել անոնց մէջ, քանի որ խնդիրը այնքան կենսական հանգամանք մը ունէր:

Ազգային իշխանութիւնը իբրեւ իրաւատէր կոդմ դառնալու եւ պաշտպան հանդիսանալու իրաւասութիւն չուներ թէպէտեւ, բայց պարտաւոր էր ուղղութիւն տալ եւ կազմակերպել այս խնդիրը փարատելու համար զանազան կասկածներն ու տատանումները:

Դոնէ Հալէպէն օրինակուիլ հարկ չէ՞ր: Աւաջնորդը բոլոր հայ իրաւաբաններու մասնակցութեամբ քննեց խնդիրը եւ ընդհանուր եզրակացութիւն մը բանաձեւելով լուսաբանեց ժողովուրդը: Հոս ալ ունինք ձեռնհաս փաստաբաններ եւ խորհրդականներ, որոնք կրնային վարչութեան անել դարձած այս խնդիրը լուսաբանել:

Այժ՛ վերջապէս ամէն կասկած կը փարատէ բարձր գօժիսերութեան կողմէ վեհափառին ղրկուած նամակը:»

Սուրիացի ազգայնականը բանւատուած

Մօտ 40 օր առաջ Դամասկոսի մէջ յանկարծամահ եղաւ Սուրիացի ազգայնականներու վարիչ Ֆաւզի պէյ էլ-Կազի, փոխ-նախագահ Սահմանադիր ժողովին եւ հեղինակ այն Սահմանադրութեան ծրագրին, որուն պատճառաւ Սահմանադիր ժողովը յետաձգուեցաւ անորոշ պայմանաժամով: Այս յանկարծական մահը մեծ յուզում առաջ բերաւ Սուրիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ, ուր հանգուցեալը բոլորէն սիրուած եւ յարգուած էր: Յուղարկաւորութեան առթիւ ժողովուրդը համակրական մեծ ցոյցեր կատարեց, Սուրիոյ մարզպան Հանրի Փոնսօ եւ ուրիշ յայտնի դէմքեր ցաւակցական հեռագիրներ ուղղեցին իր ընտանիքին և Սահմանադիր ժողովի դիւանին:

Արդ, բժշկական տեղեկագիրն ու դատական քննութիւնները կը հաստատեն թէ Ֆաւզի պէյ սթրիքնինով թունաւորուած էր. պատճառը անհատական է եւ ոչ թէ քաղաքական:

Լահեյի Խորհրդաժողովը

Ելժտական յանձնաժողովը այս առաւօտ կարեւոր նիստ մը պիտի գումարէ արտայայտելու համար Մնոտրնի ծանօթ առաջարկներուն մասին: Այս ժողովը 48 ժամ յետաձգուեցաւ այն յոյսով որ՝ նրբանցքներու մէջ կարելի պիտի ըլլայ կարգադրութեան եղանակ մը գտնել՝ անգլիական պահանջները մեղմելու համար:

Առջի օրուան ժողովին մէջ Գերմանիոյ տնտեսական նախարար Քուրթիուս պատասխանելով Անգլիոյ նախարարին, յայտնեց թէ ճիշդ չէ այն տեսակէտը թէ Գերմանիա ահռելի մրցակցութիւն կ'ընէ Անգլիոյ դէմ: 1913ին Գերմանիոյ արտաքին առեւտուրը ամբողջ աշխարհի փոխանակութեանց 100ին 12ը կը ներկայացնէր, մինչ այսօր 100ին 8ի իջած է: 1929ին Գերմանիոյ արտածումները 100ին 20 աւելի պակաս էին քան 1913ին: Ածուխի արտածումը, որ մասնաւորապէս կը շահագրգռէ Անգլիան, 100ին 10 պակասած է: Երկրագործութիւնը մեծ տագնապ կ'անցնի, 3 միլիոն անգործներ են. Գերմանիա չունի այն բարգաւաճ վիճակը, զոր կ'ուզեն ներկայացնել ոմանք:

Քուրթիուս յետոյ խօսեցաւ ապրանքով վճարումի մասին: Տօուըսի ծրագրին համաձայն, Գերմանիա տարեկան մէկ մի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՏԵՂԱԻՈՐՈՒՄԸ

Օգոստոս 2ին Պէյրութի Աւաջնորդարանը այցելած է գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբի ներկայացուցիչ պիւռնիէ եւ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած փոխանորդ եղիշէ կաթողիկոսին հետ: Այս վերջինը խնդրած է պիւռնիէէն որ յանձնախումբը նիւթական աջակցութիւն ընէ այն գաղթականներուն, որոնք կ'ուզեն առանձին հոդեր գնել եւ տուներ շինել՝ փոխան ջամապատասխան երաշխաւորութեան: Նմանապէս խնդրած է որ իրենց ներկայ բնակարաններուն մէջ մնան Զէյթունցի եւ Հաճընցի գաղթականները, որոնք առանձին գիւղեր պիտի ջաստատեն:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Տեղեկագրի մը ջամաձայն, Թուրքիոյ մէջ գործող առեւտրական ընկերութիւններու դրամագլուխն է 4 միլիոն 563 ոսկի, որ 1927ին 431,932 ոսկի եւ 1928ին 502,204 ոսկի շահ բերած է:

Ցովային առեւտուրի ընկերութեանց դրամագլուխն է 3 միլիոն 140,000 ոսկի: 1927ին շահ բերած է 623,000, 1928ին ալ 512,285 ոսկի:

Շէնքեր շինող ընկերութիւններու դրամագլուխը 1 միլիոն 200 ջազար ոսկի է: Այս դրամագլուխը 1927ին 115,581, իսկ 1928ին 89,268 ոսկի շահ բերած է:

Հանրակառքի, ջարափի, թիւնէլի, ելեկտրականութեան եւ նման ընկերութիւններու տարեկան շահը եղած է 2,050,000 ոսկի կամ 363,863,000 Ֆրանք եւ 3,496,842 զուիցերիական Ֆրանք:

ԱՐՏԱԳԱՂԹ Կ'ԱՐԳԻԼՈՒԻ՞

Սուրիոյ եւ Լիբանանի մարզպանութիւնը ջրամանագիրով կ'ըսէ թէ՝ «Ոչ ծովու եւ ոչ ալ ցամաքի ճամբով ոչ ոք կրնայ գաղթականներ փոխադրել եւ կամ այդ ուղղութեամբ ձեռնարկներ ընել, եթէ տեղւոյն կառավարիչէն արտօնութիւն չէ ստացած եւ մարզպանութեան ջաստատել չէ տուած»:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄ

Թուրքիոյ կրթական գործակատարութիւնը ծրագիր մը կը պատրաստէ դպրոցներու ջամար:

Այս ծրագրով, կրթական գործերը կարեւոր փոփոխութեան պիտի ենթարկուին: Արհեստից վարժարաններու ջամար եւրոպալէն մասնագէտներ պիտի ջրաւիրուին, եւ գիշերային առեւտրական դասախօսութիւնները պիտի ջնջուին: Որոշուած է ջնջել նաեւ արաբերէն եւ պարսկերէն դասերը:

*** Կը ջերքուի այն լուրը մասնաւոր վարժարանները պիտի փոխանցուին կրթական գործակատարութեան:

ԿԵՍԱՐԻԱՅԻՆ օգոստոս 8ին Պոլիս հասած են երկու հայ ընտանիքներ, վեց անդամէ բաղկացած եւ պատսպարուած խնամատարութեան կայաններուն մէջ:

ՀԱՅ ԱՂՋՆԱԿ մը՝ Օր. Աշխէն Եաղուպեան, 13 տարեկան, որ կը բնակի Փարիզի արուարձաններէն Առնուվիլ-լէ-Կոնէս՝ իւնիոն պողոտայ թիւ 122 բ., Մոնսօ փողոցէն անցած ատեն դեռին տապալեցաւ ինքնաշարժի մը կողմէ եւ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը հրամանագրով մը կ'արգիլէ արաբական տառերու գործածութիւնը տպագրութեան համար:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Ք. ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ

Երևանի համայնքային տնտեսության աշխատանքները ներկայացնելուց առաջ ես կցանկանայի մի քանի խոսք ասել ընդհանրապես համայնքային տնտեսության մասին։ Ինչպես հայտնի է, համայնքային տնտեսությունը ներառում է ջրամատակարարման, ջրահեռացման, ջերմամատակարարման, գազամատակարարման, էլեկտրամատակարարման, կանաչապատման, ինչպես նաև ճանապարհների, կամուրջների, կենցաղային սպասարկման, հասարակական սննդի, առևտրի, տրանսպորտի, կապի, բնակարանային տնտեսության, կոմունալ տնտեսության, ինչպես նաև կենցաղային սպասարկման ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների ամբողջությունը։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալները տարեցտարի աճում են։ Եթե 1913 թվականին Երևանում համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալը կազմել է 1,2 միլիոն ռուբլի, ապա 1940 թվականին այն հասել է 37 միլիոն ռուբլու։ 1940 թվականին ներդրումների ծավալը 1913 թվականի համեմատությամբ աճել է 30 անգամ։ Հետպատերազմյան տարիներին համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալը զգալիորեն աճել է։ Եթե 1946 թվականին այդ ոլորտում ներդրումների ծավալը կազմել է 90 միլիոն ռուբլի, ապա 1950 թվականին այն հասել է 2225 միլիոն ռուբլու։ Այսինքն՝ 1946 թվականի համեմատությամբ 1950 թվականին ներդրումների ծավալը աճել է 25 անգամ։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալների աճը հնարավորություն է տվել ընդլայնելու և զարգացնելու համայնքային տնտեսության ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների նյութատեխնիկական բազան, ինչպես նաև ավելացնելու ոլորտի աշխատողների թիվը։ Եթե 1940 թվականին համայնքային տնտեսության ոլորտում զբաղված էր 10 հազար մարդ, ապա 1950 թվականին այդ թիվը հասել է 32 հազարի։ Համայնքային տնտեսության ոլորտում աշխատողների թվի ավելացումը հնարավորություն է տվել ընդլայնելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների գործունեության ծավալները։ Եթե 1940 թվականին ոլորտի ձեռնարկությունները, կազմակերպությունները և հաստատությունները սպասարկել են 65 հազար քաղաքացի, ապա 1950 թվականին այդ թիվը հասել է 100 հազարի։ Ընդ որում պետք է նշել, որ 1950 թվականին համայնքային տնտեսության ոլորտի ձեռնարկությունները, կազմակերպությունները և հաստատությունները սպասարկել են ոչ միայն քաղաքացիներին, այլև մեծ թվով հյուրերի։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալների աճը հնարավորություն է տվել ոչ միայն ընդլայնելու և զարգացնելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների նյութատեխնիկական բազան, այլև զգալիորեն բարելավելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը։ Այսպես, օրինակ, եթե 1940 թվականին ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը գնահատվել է 3,5 բալով, ապա 1950 թվականին այն գնահատվել է 4,5 բալով։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալների աճը հնարավորություն է տվել ոչ միայն ընդլայնելու և զարգացնելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների նյութատեխնիկական բազան, այլև զգալիորեն բարելավելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը։ Այսպես, օրինակ, եթե 1940 թվականին ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը գնահատվել է 3,5 բալով, ապա 1950 թվականին այն գնահատվել է 4,5 բալով։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալների աճը հնարավորություն է տվել ոչ միայն ընդլայնելու և զարգացնելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների նյութատեխնիկական բազան, այլև զգալիորեն բարելավելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը։ Այսպես, օրինակ, եթե 1940 թվականին ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը գնահատվել է 3,5 բալով, ապա 1950 թվականին այն գնահատվել է 4,5 բալով։

Համայնքային տնտեսության ոլորտում ներդրումների ծավալների աճը հնարավորություն է տվել ոչ միայն ընդլայնելու և զարգացնելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների նյութատեխնիկական բազան, այլև զգալիորեն բարելավելու ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը։ Այսպես, օրինակ, եթե 1940 թվականին ոլորտի ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների և հաստատությունների աշխատանքի որակը գնահատվել է 3,5 բալով, ապա 1950 թվականին այն գնահատվել է 4,5 բալով։

ՍՏԱԽԱՆՈՎԻ Ա. Ց. ԳՈՒԲԿԻՆԻ ԱՆՎԱՆ ՆԱՎԹԱԲԵՆԶԻՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆԸ

Ա. Ց. Գուբկինի անվան նավթաբենզինի քաղաքական անունը ստացել է 1938 թվականին։ Գործարանը կառուցվել է 1913 թվականին։ Գործարանի հիմնադիրը եղել է Ա. Ց. Գուբկինը։ Գործարանի հիմնադրման ժամանակ նրա հզորությունը կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։

Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։

Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։ Գործարանի հզորությունը 1913 թվականին կազմել է տարեկան 1 միլիոն փութ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆԸ

ԵԼՍՆԻԿՈՒՄ ՀՈՒՇԱՐԱՆ ԲԱՑԵԼ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆԸ։ ՀՈՒՇԱՐԱՆՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ։

ՀՈՒՇԱՐԱՆՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ։

ՀՈՒՇԱՐԱՆՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ։

ՀՈՒՇԱՐԱՆՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ։

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՄԱՍԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՄԱՍԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՄԱՍԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՄԱՍԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նուիրուած բաժակը փոխադարձաբար «Ընտրատ»ի կողմէ ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ «Ռոստոմ»ին։

Ղէրկաններէն ընկ. Գառնիկ Յովհաննէսեան քանի մը սրտառուխ խօսքեր ըրաւ։

Թառիստ Ընտր մինչեւ վերջ նուագեց հայկական երգեր ու պարեր։ Օր. Երուանդուհի Գրիգորեան իր կովկասեան պարերով քանիցս չափ ծափեր խլեց։ Ցեղի ունեցան նաեւ շուրջպարեր։

«Ռոստոմ» սարքեց ժողովրդական վճռակահանութիւն մը՝ ի նպաստ Գրագարանին։

Գաշտահանդէսը վերջացաւ իրիկուն ուշ ատեն եւ բոլորը մեկնեցան զուարթ տրամադրութեամբ։

Երջուն Թոթակից

ԿԵՑԱՐԻԱՑԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՕՐԵՐՈՒՆ ՅԱՆԿԸ

ՄԱՆՉԵՐ.— Լեւոն Զատիկ վարդապետեան, Զաթ (Եոզկատ), 14 տարեկան։ Արշակ Զատիկ Խրիմեան, Զաթ, 15։ Արմենակ Թորոս Ստեփանեան, Զաթ, 14։ Սահակ Յարութիւն Ճանճիկեան, Զաթ, 12։ Յովհ. Սիմոն Գաբիկեան, Զաթ, 13։ Յովակիմ Ռուբէն Հապէշեան, Զաթ, 12։ Կարապետ Յովհաննէս Սաթլըշեան, Ուզունլու (Պողազլեան), 8։ Աբրահամ Կարապետ Պոտիկեան, Կէմէրէկ, 7։ Աւետիս Միքայէլ Պուլտուկեան, Պողազլեան, 6։ Բարսեղ Սարգիս Գարապօղոսեան, Պողազլեան, 11։ Ղեւոնդ Գրիգոր Քէշիշեան, Եոզկատ, 7։ Աղբրանիկ Իսկէնտէր Տէլիկէօյճեան, Կէմէրէկ (Սվազ), 6։ Արմենակ Իսկէնտէր Տէլիկէօյճեան, Կէմէրէկ, 5։ Սարգիս Լեւոն Խաչէրեան, Մանճըսըն, 10։ Արմէն Կարապետ Կարապետեան, Սաթլը (Եոզկատ), 6։ Նազար Խաչէր Մանճալեան, Կեսարիա, 11։ Պետրոս Կարապետ Զագմագլեան, Կեսարիա, 9։ Յակոբ Տէտէ Ավրաթլեան, Պրունգզլա (Եոզկատ), 8։ Յարութիւն Քերովբէ Երէցկինեան, Կիւրտին (Պողազլեան), 9։ Տիրան Տիրան Տիրանեան, Կեսարիա, 8։ Միհրան Վարդան Դոճատէմիրճեան, Պրունգզլա, 12։ Կիւլպէնկ Սամուէլ Վարդավառեան, Թէրզիլի, 10։ Արմենակ Յովհաննէս Աւագեան, Կէօվէճլի (Պողազլեան), 10։ Մուրատ Ռափայէլ Քէշիշեան, Էօվէճլի, 10։ Աբրահամ Արտաշէս Ալաճաճեան, Թալաս, 11։ Սուքիաս Ճիվան Նագդաշեան, Կէսէրէկ, 15։ Յարութիւն Քերովբէ Քէշիշեան, Իւրնէտ, 15։ Մարտիրոս Վարդավառ Արապեան, Ուզունլու, 9։ Նուրնան Գէորգ Քէշիշեան, Եոզկատ, 15։ Տիգրան Կարապետ Մէլվէրեան, Կեսարիա, 15։ Աւագ Դանիէլ Դանիէլեան, Կիւրտին, 15։ Յարութիւն Ալիքսան Տէլիօղլանեան, Կիւրտին, 15։ Յարութիւն Հապէշեան, Զաթ, 16։ Կարապետ Յովհաննէս Պետիկեան, Զաթ, 17։ Կիւլպէնկ Համբարձում Զօփուրեան, Մէնթէշէ, 18։ Աբգար Մեսրոպեան, Ուզունլու, 19։

ԱՂՋԻԿՆԵՐ.— Պերճուհի Տիգրան Մազմանեան, Սվազ, 9։ Վարսենիկ Տիգրան Մազմանեան, Սվազ, 7։ Եւա Խաչէր Քէշիշեան, Գանկալ, 7։ Թագուհի Արտաշէս Ալաճաճեան, Թալաս, 8։ Ճիլոր Տիգրան Մալխասեան, Պողազլեան, 7։ Թագուհի Միքայէլ Պուլտուկեան, Պողազլեան, 12։ Լուսնթագ Մարգար Պուլտուկեան, Պողազլեան, 15։ Նազլը Տէտէ Ավրաթլեան, Պրունգզլա, 9։ Արշակուհի Մինաս Մինասեան, Իւրնէտ, 9։ Աղաւնի Յակոբ Գայասեան, Մէնթէշէ, 7։ Ագնիւ Յարութիւն Արմաղանեան, Կեսարիա, 7։ Մանիշակ Տիրան Տիրանեան, Կեսարիա, 7։ Նուրիթա Ստեփան Իհմալեան, Կէմէրէկ 7։ Վարդանուշ Աթանաս Աթանասեան, Էֆքէրէ, 9։ Եւակիւլ Աթանաս Աթանասեան, Էֆքէրէ, 7։ Արշալոյս Աթանաս Աթանասեան, Էֆքէրէ, 6։ Սուլթան Լեւոն Խաչէրեան, Մանճըսըն, 13։ Մարիենի Գրիգոր Դանիէլեան, Բուլտիժին, 14։ Սիրարփի Ճիվան Նագդաշեան, Կէմէրէկ, 14։ Սիրվարդ Ճիվան Նագդաշեան, Կէմէրէկ, 6։ Սիրուսի Ճիէան Նագդաշեան, 10։ Զուարթ Ճիվան Նագդաշեան, Կէմէրէկ, 6։ Իմաստիկ Միսաք Էյլէնճէէեան, Մէնթէշէ, 16։ Շահէնէճ Խաչէր Կէտիկեան, Հաճըն, 23։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՕՐԱԹԵՐԹ ՈՒՂԻՍ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ։

ՊԱՐՏԻԶ ՍԿՍԻ ՏԱՐԱՇԵԼ ԵՒ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԳՏՆԵԼ, ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՒԵԼԻ ԲԱՐԴԱՒԱՃԻ, ՔՈՒ ԻՍԿ ԲԱՐԻՔԻԴ ՀԱՄԱՐ։

ՎԱՅՄԱՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Գերման Հանրապետութեան Սահմանադրութեան տասնամեակը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ կիրակի օր ամբողջ Գերմանիոյ մէջ։ Պերլինի մէջ առտուան ժամը 11ին պալատի հրապարակին վրայ համախմբուեցան «Հանրապետական Դրօշ»ի 150,000 անդամները։ Նախագահ Հէօրսինկ ճառ մը խօսեցաւ, յայտնեց թէ շուտով պիտի վերնայ Գերմանիան եւ Աւստրիան բաժնող սահմանագլուխը։ Յետոյ յարձակեցաւ ազգայնականներուն եւ համայնավարներուն դէմ, որոնք բրտօնէն կը քանդեն ինչ որ Ոճոյ չէ իրենց։

Կէսօրին հանդիսաւոր արարողութիւն մը կատարուեցաւ Ռայխսթագի մէջ, ներկայութեամբ Հինտէնպուրկի, Նախարարներու եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու։ Ճառեր խօսեցան ներքին նախարար Եէվէրինկ եւ պատերազմական նախար զօր. Կրէօներ։ Սահմանագրութեան Հօր՝ Հուկօ Փրայսի կիսանդրիին բացումը կատարուեցաւ Ռայխսթագի մէջ։

Այս արարողութենէն վերջ, Հինտէնպուրկ աչքէ անցուց Ռայխսվերի պատուոյ գումարտակը, որ տողանգ կատարեց։

Կէսօրէն վերջ թմբիներու ճառուղիին վրայ տողանգ կատարեցին Հանրապետական դրօշի զանազան խումբերու դրօշները։ Շարաթ գիշեր ջահագնացութիւն մը տեղի ունեցած է, մասնակցութեամբ 3000 նուագածուներու։

Քէօլնի, Միւնիխի, Համ պուրկի, Ցրէդտընի, եւ այլ քաղաքներու մէջ եւս մեծ հանդէսներ կատարուեցան։

Այս առթիւ գերման կառավարութիւնը կտրել տուած է 10 միլիոն ռայխսմարք արժէքով 5 մարքնոց մետաղեայ դրամները, մէկ կողմէ Հինտէնպուրկի պատկերով, միւս երեսին վրայ գրուած՝ «Շաւատարիմ սահմանադրութեանը»։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՊԱՅԻ ՄԷՋ

Ցայտնի է թէ վերջին օրէնքի խիստ տրամադրութիւններուն համաձայն, գաղթականներու ներկայ մուտքը չափազանց դժուարացած է։

Եւ ինչպէս ոգելից ըմպելիներու արգելքը զարգացուց ժաքսանենգութիւնը, նոյնպէս նոր օրէնքը երեւան բերած է օտարականներու գաղտնի մուտքի գործառնութիւնները...

Գաղտնի մուտքը կը կիրարկուի գլխաւորաբար երեք սահմաններէ,— Մեքսիկա, Գանատա եւ Քուպա։

Քուպայէ անցքը ամէնէն դիւրինն է։ Աեռնէ մը ի վեր շոգեմակոյկ մը կանոնաւոր կերպով կը փոխադրէր գաղտնի ճամբորդներ։ Ոստիկանութիւնը որոշեց խորամանկութիւն բանեցնել ձերբակալելու համար այս ճամբորդներու մաքսանենգները։ Ընտրեց մը, ծպտուեցաւ եւ իբր գաղտնի անցորդ յաջողեցաւ տեղ գրաւել շոգեմակոյկին մէջ ուրիշ 11 ճամբորդներու հետ, որոնք չունէին Ամերիկա մուտքի որեւէ արտօնութիւն։

Ոստիկանութեան շոգենաւը կը հետապնդէր մաքսանենգներու շոգեմակոյկը որ երբ ծովուն բացերը հասաւ, մեկնումէն ժամ մը յետոյ, ստիպուեցաւ կանգ առնել, ոստիկանութեան հրամանով։ Ոստիկանները խուժեցին ներս եւ սկսան խուզարկութեան։ Բայց հակառակ իրենց բոլոր ճիգերուն, չկրցան գաղտնի անցորդներէն որեւէ հետք գտնել։ Անհետացած էր նոյնպէս իրենց ծպտուած ընկերը։ Նաւաղները ձերբակալուեցան բոլորը եւ խիստ հարցաքննութեան մը ընթացքին, խոստովանեցան իրողութիւնը։ Ամէն անգամ որ վտանգիմ կ'ենթարկուէին, կամ հետապնդուած ըլլալու կասկածն ունէին, ծով կը թափէին գաղթական ճամբորդները։

Այս կերպով անհետացուցեր էին քանի մը հարիւր անձեր։

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ԹՈՔՍԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆԸ...

Վերջերս վիրաբոյժներու համաժողով մը տեղի ունեցաւ Պերլինի մէջ։ Այս աւթիւ Փրոֆ. Հիւկօ Հաւքէ, Պրեսլաւ քաղաքի Հերըն Փրոֆէշ Հիւանդանոցին ուսագ վիրաբոյժը, յայտնեց թէ փարաֆինի ներարկումը թոքերու ուռախտային խոռոչներուն մէջ լաւ արդիւնքներ կուտայ։ Փարաֆինը քարիւղային նիւթ մըն է։

Դոյն Փրոֆը «Էսօշիէյթըտ Փրէս»ի թղթակցին ալ հետեւեալը յայտարարած է։

«Ցառաջդէպ տարիէ ի վեր թոքային վիրաբուժութեան ծանօթ է փարաֆինի ներարկումը խոռոչներուն մէջ, սակայն շատ յաճախ գործածուած չէ։ Ասոր նպատակն է, բոլորովին բացառել պայմաններու տակ, ազատել թոքերու այն խոռոչները որոնք վարակուած են թոքային ուռախտէ, մանաւանդ թոքերու վերին բլթակի խոռոչներուն մէջ որոնք կ'արգիլեն բուժման ընթացքը։

«Դարմանումը հետեւեալն է։ — Թոքային բլթակներու հիւանդ մասերը կը բաժնուին զգուշութեամբ կուրծքի միւս մասերէն եւ այս եղանակով խոռոչները կը փճացուին։ Այն ատեն յառաջ կուգայ միջոց՝ թոքերու եւ միւս մասերուն միջեւ։ Փարաֆինը կածուղ ձեւընկալ պայմաններու մէջ կը դրուի այնպէս մը որ խոռոչները կը մնան տափակցած եւ բուժման ընթացքը կրնայ սկսիլ։ Կածուղ ձեւընկալ պայմաններու մէջ հալումի կէտը ֆարէնհայթ 105·6 է»։

Փրոֆ. Հաւքէի մեթոտը պերլինի գիտական շրջանակներու մէջ կը նկատուի կարեւոր փո՛խարինում մը կուշտի մասերու վիրաբոյժական ներհատման։ Մինչեւ հիմա փարաֆինը կը գործածուէր միայն թոքային վէրքերու համար։

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ

Ջօրաւար Անդրանիկի մարմինը վերջին անգամ փոխադրուած է փէր-Լաշէզի մէջ 94րդ Division, 1ère Ligne, face 97—33)95, Gambettah մեծ մուտքին մօտերը։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հայերու թիւը օրէ օր կ'աւելնայ մեր քաղաքին մէջ։ Գործերու առատութիւնը եւ կեանքի համեմատաբար աւելի հանգիստ պայմանները այս տարի ալ դէպի հոս կը քաշեն հայրենակիցներու բազմութիւն մը։

Գաղութիս մէջ գործող միութիւններ չեն պակսիր։ կան նոյնիսկ պէտք եղածէն ալ աւելի թիւով։ Ամէնքն ալ հետամուտ են իրենց առաջադրած նպատակին իրագործման։ Ո՛մանք կը ջանան շինել, ուրիշներ՝ քանդել։

Մեսրոպեան տառերը մեր մանուկներուն ճանչցնելու հարցը՝ որ աւելի փարթամ գաղութներու մէջ գեռ կը մնայ անլոյծ, հոս շատոնց գտած է իր լուծումը։ Ընորհիւ Կ. Խաչի Մասնաճիւղին եւ Ազգ. Միութեան վարչութեան ճիգերուն եւ նաեւ եռանդուն մանկապարտիզպանուհիի մը անձնուիրութեան, հաստատուած է հայերէնի դասընթացք մը, որուն կանոնաւորաբար կը հետեւին տասնըվեց երախաներ, մանչ թէ աղջիկ։

Դասերը տեղի կ'ունենան մասնաւորապէս վարձուած սրահի մը մէջ՝ որուն ծախքը կը հոգայ Կ. Խաչի մասնաճիւղը։

Դիւրութեամբ առնուած է նաեւ կառավարական արտօնութիւնը։

* * * Անցեալները տեղի ունեցաւ Ազգ. Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը։ 60է աւելի հայրենակիցներ փութացած էին լսելու Միութեան գործունէութեան տեղեկատուութիւնը եւ ընտրելու վարչական նոր կազմը։ Նախկին վարչութիւնը նոյնութեամբ վերընտրուեցաւ։

* * * Այս ամառ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունեցաւ փայլուն գործունէութիւն մը։ Իր մարզիկներուն միջազգային գետնի վրայ ձեռք բերած յաջողութիւնները ծանօթ են «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախաձեռնութեամբ էր որ կազմուեցաւ նաեւ «Լոյս» գրադարանը որ հետզհետէ կը ճոխանայ։

Պիտի ուզէինք որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ձեռնարկէր նաեւ սկաուտական խումբի մը կազմութեան։ Վ. Մ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՀԱՄՈԶՈՒՄԻ ԽՆԴԻՐ

— Գեղանի աղջիկ է Ըննա Թօոտանիան, ըսաւ Հարիւրապետ Ռուպէնովի, գաւաթը եռոտանիին վրայ անփութօրէն դնելով։ Գեղանի՛ աղջիկ, սակայն դիւրամատոյց։

Պօրիս կուրիանին մէկ ոստուէով ոտքի գտակեց։

— Կը բաւէ՛. գոչեց ան։ կ'արդիլեմ ձեզ որ այդ շեշտով խօսիք Ըննա Թօոտանիայի մասին։

— Օ՜հ, օ՜, գոչեց Հարիւրապետ Ռուպէնովի իր անխռով ձայնով տեղակալ, կարծեմ թէ ինքզինքնուդ Թոյլ կուտաք ինձի հրաման մը տալու։

Պօրիս եղունգները ափը մըխրճեց արիւնելու աստիճան։

— Ներողութիւն, Հարիւրապետ, զարհուրելի ամբաստանութիւն մը ըրիք Ըննա Թօոտանիայի հասցէին եւ ես կ'ուզէի գիտնալ...

— Ուրեմն կը ճանչնա՞ք այդ անկամարդ աղջիկը։

— Նշասածս է։

Հարիւրապետ Ռուպէնովին, ականջէ գուշի մը մէջէն արեւաձաղիկի հատիկ մը վերցուց եւ կոտրեց իր ճերմակ ակռաներուն տակ։

— Ի ուրեմն, լաւ խորհուրդ մը ձեզի, տեղակալ, եթէ ձեր համակրանքին անդորրութեան արժէք կուտաք, մի՛ ամուսնանաք այդ աղջկան հետ։

Եւ առանց այլեւս իր ստորադաս սպայով զբաղելու, Հարիւրապետ Ռուպէնովի ձեռքը երկնցուց քովի սեղանին, ուր դէզ մը օտար լրագիրներ կային։

Պօրիս կուրիանին բրտօրէն իր պետին բազուկը բռնեց ու գոչեց։

— Կամ ամէն բան կ'ըսէք ինծի, կամ կը մենամարտինք։

Սակայն նոյն վայրկեանին գէթ որ ոտքը գետնէն կը կտրի, երկու ձեռքեր բռնած էին իր մէջքը եւ այսպէս, տնդիմադրելի մղումի մը ներքեւ գնաց ինկաւ կաշեպատ բազկաթոռի մը վրայ, որ կը գտնուէր երկու պատուհաններու միջեւ։

* * *

Դղեակատիրուհին սիկարէթ մը վառեց, յետոյ իր քեռորդուոյն պատասխանելէ առաջ պահ մը խորհեցաւ։

— Շատ դժուար բան մը կը խնդրես ինձմէ, եթէ Ռագվիլիէֆ դեռ հեծելազօրքին գլուխը գըտնուէր դիմում մը պիտի կատարէի, սակայն ներկայիս պաշտօնով ճաթըն մեկնած է եւ յաջորդը չեմ ճանչնար։

— Հապա եթէ կայսրուհիի՞ն խօսինք, թելադրեց Պօրիս կուրիանին, պառաւ տիկնոջ ձեռքը քիքուշօրէն այտերուն տանելով։

Կայսրուհի՛ն, ըսաւ տիկինը ժպտելով, ինչպէ՞ս։

— Ձեզի կը սիրէ եւ վստահութիւն ունի ձեր վրայ։

— Ատիկա չբաւեր որ քեզի ի նպաստ նման կարգադրութիւն մը ընէ.

— Օ՛, ինչո՞ւ։

— Դուն կ'ըսէիր թէ աստիճանի բարձրացման համար երեք տարի ունիս տակաւին։ Մանաւանդ պատճառ մը չկայ որ հարիւրապետի աստիճան առնես քսաներկու տարեկանիդ մէջ։

— Մանաւանդ պատճառ կայ, ըսաւ Պօրիս, որուն աչքերէն փայլակ մը անցաւ.

— Որո՞ն է։

Ցեղակալը լռեց. չէր ուզեր դղեակատիրուհիին յայտնել թէ խնդրոյ առարկայ աստիճանագիրը կ'ուզէր ձեռք ձգել հարիւրապետ Ռուպէնովի հետ չափուելու համար իբրեւ հաւասարէ հաւասար։

— Օ՛, մօրաքոյր խօսք տուէք որ փորձ մը պիտի ընէք, մրմնջեց Պօրիս այն փաղաքուշ ձայնով, որ մեծ ազդեցութիւն կ'ընէր պառաւին վրայ։

— Ա՛ւ, քեզի կարելի չէ ոեւէ բան մերժել եզրակացուց պառաւ տիկինը ժպտելով։

... Արդ, տեղակալ Պօրիս կուրեանին Զատկէն առաջ հարիւրապետի աստիճանին բարձրացաւ։ Այս գայթակղեցուցիչ բարձրացումին լուրը անմիջապէս տարածուեցաւ զօրագունդի սպաներուն մէջ, զայրոյթ, ապշութիւն եւ յարգանք յառաջ բերելով։

Քոմիսարով, որ Պօրիսի մտերիմ ճաշագծ էր, պաշտպանեց զայն, ընկերներուն քով։

— Հանգիստ ձգեցէք զայն, ձեզ անցնելու համար չէ... միակ բանի մը կարեւորութիւն կուտայ, վրէժ լուծել Ռուպէնովքին անարգած է անոր նշանածը, ու հիմա Պօրիսը րուպլի մը իսկ չարժէր...

Հին եւ նոր երկու հարիւրապետներու այս թշնամութիւնը անսպառ նիւթ դարձած էր զօրագունդին մէջ եւ սպաները կատաղօրէն կը խօսէին երկուքին բաղդի մասին։ Եւ բոլորն ալ անձկութեամբ կը սպասէին որ կուրեանին հրապարակաւ ապարդէդ կարգայ, ինչպէս յայտնած էր քոմիսարով։

Օր մը անցաւ, յետոյ օր մը եւս. սակայն Պօրիս չէր երեւար պինուորական ակումբին մէջ, ուր ամէն գիշեր Ռուպէնովքին անվրդով իրեն կը սպասէր ժամը իննէն տասնըմէկ վոթքա խմելով եւ առեւծաղիկի հատիկներ ծամծմելով։

Ընրընտիր հարիւրապետը իր աշխատանքը աւարտելուն պէս կ'անյայտանար եւ չարամիտները կ'ըսէին թէ անիկա կը քաշուէր վերնաքաղաքի մէկ տան մէջ, այս Ըննա Թօոտանեայի քով, զոր հրապարակաւ յայտարարած էր թէ իր նշանածն էր։

Գիշեր մը, քոմիսարով առանց այլեւս համբերելու, գնաց աղջկան տունը ու իրաւամբ գտաւ Պօրիսը. որ եռանկիւնաձեւ պալալայքայի մը (նուագարան) թելը կը շոկէր։

— Խենթենալիք բան է, բացագանչեց սպան Պօրիսին հետ գլուխ գլխի գտնուելուն պէս. մեր ընկերները կատղած են քեզի դէմ։ Աշխարհի չորս ծագերուն յայտարարելէ վերջ թէ Ռուպէնովքին գլուխը պիտի թռցնես, հարիւրապետ ըլլալուդ պէս, հիմա ամէնուն աչքէն կ'անյայտանաս ու կը պահուըտիս, անբացատրելի է քու վարմունքդ։

— Քեզի համակարծիք չեմ, պատասխանեց Պօրիս կուրեանին ամենամեծ հաստատամտութեամբ։ Առաջ, շատ բնական էր որ Ռուպէնովքիի հետ ուզեցի մենամարտիլ։ Այն ատեն կորուստս ջնջին էր... իսկ հիմա երեւակայէ բարեկամս որ իմ աստիճանակիցներուն ամէնէն երիտասարդ սպան եմ ես.. հարիւրապետ քսաներկու տարեկանիս... այս հաշուով քառասունիս մէջ զօրավար պիտի ըլլամ... անկեղծօրէն կը հաւատա՞ս որ արժանապատուութեան պարզ գոհացումի մը համար պիտի ելլամ սպագաս վտանգեմ։

Ե. Ժ.

ԳՐԱՇԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒՒ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։

Դիմել՝ ուղղակի «Ցառաջ»ի վարչութեան։

լիառ մարքի ապրանք պէտք է յանձնէ, բացի այն 350 միլիոն մարքէն, զոր կը ստանայ Անգլիա իբրեւ տուրք Գերմանիոյ ներառծումներու վրայէն, համաձայն Recovery Actի· այս ալ ապրանքով վճարումի եղանակ մըն է։ Անգլիացիները չեն ուզեր գործադրել երկնի ծրագիրը, որովհետեւ իր ստանալիք ապրանքները առաջին տարին 750 միլիառը չպիտի անցնին, ու տասը տարուան մէջ 300 միլիոնի պիտի իջնէ. այս հաշուով 1930ին ապրանքով վճարումը պիտի ներկայացնէ 540 միլիոն մարքի արժէք, փոխանակ 500 միլիառին։

Նախարարը ըսաւ թէ Գերմանիա չի կրնար պահանջել անշուշտ որ յաւիտեան տեւէ վէրսայլի դաշնագրին պարտադրած գերութիւնը, ու կոչ ըրաւ տնտեսական համերաշխութեան, շեշտելով չմոռնալ որ Գերմանիա Եւրոպայի տնտեսական սիրտն է։

Իտալական պատուիրակ փիրէլլի եւս պաշտպանեց տնտեսական համերաշխութեան տեսակէտը։ Սխալ է Անգլիոյ այն մեղադրանքը թէ Իտալիա շատ ածուխ գնած է Գերմանիայէն. պատերազմէն ի վեր Իտալիոյ մէջ ածուխի սպառումը 100ին 30 աւելցած է եւ Անգլիայէն գնուած ածուխին քանակն ալ շատցած է։

*** Քաղաքական յանձնաժողովին մէջ հետզհետէ աւելի եւս կը շեշտուի Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ տեսակէտներուն հակառակութիւնը՝ Հենոսի պարպումին մասին։ Շեթըզման պահանջեց անմիջապէս պարպել Հենոսը, ձմեռէն առաջ, մինչ Պրիան պատասխանեց որ վտանգաւոր գործ պիտի ըլլայ փութացնել քաղաքական յանձնաժողովի աշխատանքները եւ Հենոսը պարպել կարճ ժամանակի մէջ, երբ դեռ ելմտական յանձնաժողովը իր գլխաւոր աշխատանքներուն չէ սկսած եւ նիւթական դժուարութիւններ կան արագ պարպումի մը համար։

Շահին եղբայրը (?) ձերբակալուած

Թէհրանէն կը հեռագրեն Շիքակօ Տէյլի Թրիպիւնի.—

Բազմաթիւ նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան օգոստոս 11ին, Շահին դէմ դաւադրութիւն սարքելու յանցանքով. միւս կողմէ խափանուեցաւ երկրին ամէնէն ժողովրդական թերթը։

Շահին եղբայրը՝ իշխան Նոսրաթ Տովլէ բանտարկուեցաւ եւ նախկին ելմտական նախարարը՝ որ բանակի սպայ է, աստիճանազուրկ եղաւ նոյն օրը՝ հարաւային ուժերու վերին հրամանատարին հետ՝ իբրեւ ապստամբութեան դրդիչ։ Պատերազմական ատեանը պիտի դատէ զանոնք։

*** «Թայմզ»ի Թղթակիցը կ'ըսէ թէ ձերբակալուողն է գօրավար Մոհամմէտ Հիւսէյին Միրզա, եղբայրը ելմտական նախարար իշխան Ֆիրուզ Միրզայի, որ յունիսին ձերբակալուեցաւ։ Իբրեւ զեղծարար ձերբակալուած է նաեւ ուրիշ յայտնի գօրավար մը։

Սիոնական համագումարը փակուած

Ցուրիխի Սիոնական համագումարը փակուեցաւ կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։ Վերջին ժողովը տեւեց 12 ժամ, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ։ Ընտրուեցաւ 13 հոգինոց նոր գործադիր մարմին մը՝ մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու, իրենց ղեկին ունենալով փրոֆ. Խայիմ Վայցմանն ու Նաում Սոքոլովը։

Կիրակի կէսօրէն վերջ գումարուեցաւ Հրէական Գործակալութեան առաջին համաժողովը, որուն կը մասնակցէին 112 հոգի սիոնական կազմակերպութիւններէն եւ 112՝ ոչ-սիոնականներէ։ Ճառեր խօսուեցան Պաղեստինի վերաշինութեան ի նպաստ։ Զուիցերիոյ համադաշնակցային խորհուրդին կողմէ նախարար Տինիշէր իշխանութեանց ողջոյնները հաղորդեց։

*** Վերջին նիստերէն մէկուն մէջ, Սիոնական համագումարը 30ի դէմ 231 ձայնով որոշած էր վերակազմել Հրէական Գործակալութիւնը (Jewish Agency), ստեղծուած Պաղեստինի հոգատարպետութեան Ազգերու կողմէ։ Այս Գործակալութեան մէջ Սիոնականներուն հաւասար ներկայացուցիչներ պիտի ունենան հրէական ուրիշ կազմակերպութիւններ, որոնք շահագրգռուած են Պաղեստի մէջ Հրէական Ազգային Տուն մը կազմակերպելու հարցով։ Անգլիական կառավարութիւնը տրամադիր է ուժ տալու այս Գործակալութեան։

Ռուսերուրմ առեւտրական վճար

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ ռուսեւթուրք առեւտուրի բանակցութիւնները շատ առաջացած են։ Արտածուելիք ապրանքներու ցուցակը շուտով պատրաստ պիտի ըլլայ։ Մորդայինի իշխանութիւնը ետ դրկուած կաշիները ընդունելու հաւանութիւն չէ յայտնած եւ կը յամառի մերժել, պնդելով որ անոնք թրքական ապրանք չեն։ Կաշիները քննող մասնագէտները յայտարարած են թէ կաշեգործութիւնը վերջերս այնքան զարգացած է Թուրքիոյ մէջ, որ կարելի չէ զանոնք զանազանել եւրոպական գործերէն։ Մասնագէտները դիտել կուտան նաեւ թէ քիմիական տարրալուծումը չի կրնար փորձի հիմ ծառայել։

Երկու միլիոնի գոնարեղէն կողոպտուած

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 9.15ին երբ Րիվոլի փողոց թիւ 222ի իր խանութը բանալով ներս մտաւ, հրեայ գոհարավաճառ Քահն նշմարեց որ գիշերը գողեր մտած եւ իր դրամարկղը քանդած էին, կողոպտելով անոր պարունակութիւնը։

Դրամարկղը, որուն բարձրութիւնը 80 եւ լայնքը 60 սանթիմեղր էր, երկու բաժիններ ունէր. առաջին բաժնին մէջ զետեղուած էին մէկուկէս միլիոն ֆրանք արժէքով գոհարեղէններ (մանեակ, մարգարիտ, մատնի, շղոակն եւն). երկրորդ բաժնին մէջ կար 140,000 ֆրանք թղթադրամ։ Գողերը տարած էին ո՛չ միայն այդ բոլորը, այլեւ ցուցափեղկի մը մէջէն թրուցուցած էին 10,000 ֆրանք արժէքով գոհարեղէն, յետոյ փախած՝ հոն ձգելով քանի մը մոմեր եւ դրամարկղը բանալու ծառայող պատրուգաւոր գործիք մը։

Ոստիկանապետ Լապա եւ քարտուղարը անմիջապէս ղէպքին վայրը փութալով նախնական քննութեան ձեռնարկեցին եւ ձեռքի ու ոտքի բազմաթիւ հետքեր առին։

Կը կարծուի թէ գողերը շատ լաւ ծանօթ էին խանութին գործերուն։

Վնասը մօտ երկու միլիոն ֆրանքի կը հասնի։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ

Ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «La Petite Source» սրճարանը, վերջը Օտէոնի դիմացը։ Կարեւոր Օրակարգ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ Հ. Յ. Դ. Կումբին մէջ, վաղը Հինգշաբթի։ Կը խօսի Ընկ. Կ. Մասունի։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած ընթիքնուա ֆոլոնպի եռագոյն ճենթակոմիտէին կողմէ։ Այս կիրակի առաւօտեան մինչեւ իրիկուն։

Դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

31 Օգոստոս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի սրահը։

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

8 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին՝ «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահը։

Մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու, կը ներկայացուի՝

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

Կը խնդրուի միութիւններէն եւ կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականները։

ՄՕՏ ՕՐԷՆ, ՄՕՏ ՕՐԷՆ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿ-ԱՐՇԻՒԻ ԿՈՂՄԷ

Կ'երգեն հայերէն ազգ. եւ ժողովրդական երգեր, իտալերէն նշանաւոր օփերաներ, ռուսերէն ռոմանսներ, —երգախառն պատկերներ եւայլն։

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Մէնի ափին՝ իր ազնիւ դիրքով, գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է։ Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկէոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով։

Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'ուսանդուին ֆրանսերէն, անգլերէն, իտալերէն լեզուները։ Մասնաւոր խնամք կը տարուի աշակերտաց մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման. ունի Foot Ballի, Tennisի, Volly-Ballի, Basket-Ballի եւ Արիներու առանձին խումբեր։

Կ'ընդունուին 10.14 տարեկան քալաւորդ եւ ուսման ընդունակ աշակերտներ։

Արձանագրութեանց շրջանը բացուած է եւ կը տեւէ մինչեւ սեպտեմբեր 30։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի յատուկ գրքոյկը։

Վարչութիւն

Հասցէ՝ Direction du Collège Arménien Samuel Moorat, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.)

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Փարիզի Շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու գանձապահները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին La Petite Sourceի ներքնայարկը, վերջը Օտէոնի դիմացը։ Ներկայանալ անտուկի տեսարերով եւ ընդհերու լիակատար ցանկերով։

Պէլվիլի Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple։ Կարեւոր օրակարգ։

Քաղանի Արծիւ խումբի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Մինաս Ալթունեանի բնակարանը, 17 Rue Empère, Cachan։

Շավիլի Արշալոյեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները ու ընկերուհիները վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Սէն Լազարեան Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը։

Գ Ա Ի Ա Ռ

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան)։ Գրադարանը բաց է Երկուշաբթի, Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը ժամը 7.30—8.30։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընտանեկան հաւաքոյթը վաղը Հինգշաբթի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Քլաժաոի անտառը։ Փորթ Վէրսայլէն առնել թիւ 89 թրամուէյը և իջնել Թէրմինիւս։

Շ. Ե. Ո. Միութեան Պիեանքուրի մասնաճիւղի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Պիւրօ տը Թապալի մէջ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆ Ք

Ալպատան, Ա. Ա.— 3ուկէս անգլ.։
Սկսանք ղրկել։
Լանսէյ, Ս. Ճ.— 35։
Ռոման, Սօլ.— 50։
Մարսէյլ, Ա. Հ.— 70։
Սէն Թ'Ալբօման, Ա. Թ.— 35։
Քլէռմոն Ֆէրրան, Գ. Թ.— 35։
Պէյրութ, Գործ. Մահ.— 600։
Նիշապուր, Դան. եւ Իսրայէլ.— 130.15։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Cère, (Indre et Loire)։ Իմացնել Յառաջի վարչութեան։

— Եոզդատ Իյտէլիցի Հայրապետ Խաչերեան, հօր անուն Իսէպ, մօր անուն Շուշան։ 1924ին կը գտնուէր ձիպէյլի որբանոցը (Սուրիա), 1925ին դրկուած է Լաթաքիա։ Գրել Յառաջի։

— Շաճի եւ կարապետ Խաչիկեան, նոյնպէս եոզդատ-Իյտէլիցի հօր անուն Խաչատուր, մօր անուն Պանանուշ։ 1924ին կը գտնուէին ձիպէյլի որբանոցը։ 1925ին փոխադրուած են Ալեքսիսի որբանոցը։ Գրել Յառաջի։

Ազգակէն կը խնդրուի արտատպել։

Կ'ուզուին

մետաքսեղէն ճերմակեղէններու ասեղնագործութիւն, մանթաժ եւ պուրտօն գիտցող գործաւորուհիներ։ Աւելորդ տարուան համար աշխատանք։ Դիմել՝ Mlle Elsie, 51 Rue de Paradis։ *Մէթրօ՝* Poissonnière։

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէլիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՇԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիզի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ Կը ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ։ Կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շեղուն բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԻՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ

6էն ՄԻՆՉԵՒ 15 ԱՄԻՍ

ՅՈՒՇԵՐՈՒՄ. Եթէ վարը յիշուած առարկաներէն որեւէ գնում կատարել կը փափաքիս, մի՛ փոխցներ այս ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԸ։

Ձեր գնելիքին ընտրութիւնը դիւրացնելու համար, ձեզ կը ղրկենք ՁՐԻՈՐԷՆ հետեւեալ պատկերազարդ ցուցակները (քաթալոկ)։

Հայերէն շրջաբերական բացատրութեամբ

ՔԱՔԱԼՈԿՆԵՐ՝

Թիւ 1.— ՄԱՀՃԱԿԱՒՆԵՐ՝ (մեծի եւ երախայի) կազմածներ եւ ծածկոցներ։
Թիւ 2.— ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ՝ նրջարանի, ճաշասրահի, հիւրանոցի, գրասենեակի։
Թիւ 3.— ՀԳՏԱՏՆԵՐ՝ կիներու, այրերու, փոքրերու, ինչպէս նաեւ գլխարկ, կօշիկ, դուլպայ, շապիկ, հովանոց, փանելա, եւայլն։
Թիւ 4.— ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՍՊԱՍՆԵՐ՝ պնակ, գաւաթ, դգալ, դանակներ եւն։
Թիւ 5.— ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԿԱՌՔԵՐ։ Թիւ 6.— ՓՈՆԻԿՐԱՖՆԵՐ։
Թիւ 7.— ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ։ Թիւ 8.— ՀԵՇԵԼԱՆԻՒՆԵՐ (պիսիքլէթ)։
Թիւ 9.— ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ՝ ջուրթակ, մանտոլին, սրինգ։
Թիւ 11.— ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ։
Թիւ 12.— ՁԱՐԴԱՍԵՂԵՆ՝ մատանիներ, օղեր, պատի ժամացոյցներ եւն։

Այս քաթալոկներէն ձեր ընտրած առարկաները, մեր յանձնարարութեամբ ձեզ կը ղրկուին առանց կանխավճարի, 6էն 15 ամիս

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ

Առաջին ամսավճարը պիտի կատարէք ապսպրանքէն մէկ ամիս յետոյ

Ճամբու ԾԱԽԻԿԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ Կը ղրկուին՝

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

Ջեզ հետաքրքրող ՔԱԹԱԼՈԿԻՆ ԹԻԻԸ եւ ձեր հասցէն գրեցէք մեզ
G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, MARSEILLE

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart ՄԷԹրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ։

Ցաւուկ յարկաբաժին վէնէրական եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ ոսկորի, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցաւագաւ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.8

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՓՈՒՈՎ

Եթէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հազիւ տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET հացերը։

Ուևիևի *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիական պատրաստուած հացեր։*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

POLYDOR

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

COLUMBIA MARK

18 ՖՐ. REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ ձայնագրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փիլքիններ, ինչպէս նաեւ հայերէն նոր եղանակները եւ Ազգին մալ ալբոմներ։

Բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղ. ուած գինով

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑՏԸ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏՄՈՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԱՏՈՒՆ MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, ՄԷԹրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար։
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

Գործ կը փնտռէ

Գործունեայ երիտասարդ մը, որ գիտէ հայ., ֆրանս., յունար., թուրքերէն եւ արաբերէն նաեւ հաշուակալութիւն, կրնայ ըստանձնել պանդոկի, ճաշարանի եւն. վարիչի պաշտօններ։ Դիմել «Յառաջ»ի միջոցաւ G. M.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒՀԻ

96 r. Rivoli, ՄԷԹր. Շաբաթէ։ Կիր. եւ նոր մէթոտով դարմանում կ'ընէ սեռական հիւանդութեանց (ֆրանկոփոն, մարմ.) եւ վարիկ։ Մասն. ուշադրութիւն։ Ընդհարմար եւ արագ հրդկցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ED
208bis, Rue Lafayette Paris

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Le Gérant: H. STÉPH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

15 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1034

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՐԿԵՑԷՔ, ԱՅՕ՛, Ի ՍԷՐ ԼԷՆԻՆԻ

Այսօր, երկրորդ էջին մէջ, ներկայացուցած ենք լուրջ խնդիր մը, որ մինչեւ հիմա անուշադրութեան մատնուած էր: Թիֆլիսի եւ Երեւանի հայատառ թերթերը սկսեր են մտահոգիչ հայերէնի տապնապին: «Կացութիւնը աւելի քան վտանգաւոր է», կ'աղաղակէ յօդուածագիր մը «Պրոլետար»ի մէջ: Եւ այս առթիւ ալ, ինչպէս միշտ, վկայութեան կը կանչէ Լենինը:

Սրտանց կը շնորհաւորենք այս նոր պայքարը, առանց քրքրելու անոր մեկնակէտը կամ շարժառիթը: Եւ կը հաւանինք որ պիտի յաջողի, եթէ յառաջ տարուի անկեղծօրէն, առանց քաղաքականութիւն խառնելու: Մանաւանդ որ, պայքարը համաձայն է խորհրդային «շէրիաթ»ին: Առանձնապէս՝ Լենինի տեսակէտներուն:

Ու այժմ, պայքարը կը մղուի լեզուի պարզութեան համար: Ո՛չ հնամոլութիւն, ոչ ալ այլանդակ նորաբանութիւններ կամ օտար բառեր:

«Արդեօք ժամանակը չէ՞ կոիւ յայտարարել առանց անհրաժեշտութեան օտար բառեր գործածելու դէմ», — գրեր է Լենինը, տարիներ առաջ:

Առանց Լենին ըլլալու, մենք եւ մեզի պէս շատեր տարիներէ ի վեր կը ժամանչենք այս չարիքը, որ կովկասէն ծնաւ, եւ որ զարհուրելի չափերու հասած է այսօր, խորհրդային աշխարհին մէջ: Ինչ որ կը գրենք ու կը խօսինք, ջուրի ձայն կուգայ նոյնիսկ մեր ընկերներուն: Մինչդեռ ամբողջ վէճը կ'ամփոփուի շատ պարզ բանաձեւի մը մէջ,— այն ինչ որ մէյմեղ կը հանեն այսօր Լենինի անունով.

— «Օտար բառեր կը գործածենք առանց անհրաժեշտութեան. կը գործածենք զանոնք սխալ կերպով: Ի՞նչ իմարկ ըսել «դէֆեկտ»ներ, երբ կարելի է ըսել «թերութիւններ», բացեր կամ պակասութիւններ: Եթէ նոր կարդալ սորվողին համար ներելի է իբրեւ նորութիւն գործածել օտար բառեր, այդ աններելի է գրագէտին համար»:

Համրանք ունի՞ն այն օտար բառերը, որ կը վխտան կովկասի թէ արտասահմանի թերթերուն եւ գիրքերուն մէջ, եւ կը գործածուին «առանց անհրաժեշտութեան»: Առէք արեւելահայ բարբառով— նոյնիսկ արեւմտահայ լեզուով— հրատարակութիւններ եւ շարեցէք, առանց երկար բարակ պրպտումներու.—

Տրադիցիա (*աւանդութիւն*), կուլտուրա (*մշակոյթ*), էկսպետիզիա (*առաքում, նաեւ արշաւախումբ*), ակտիվ (*գործօն. եւմտական տեսակէտով՝ մուրք*). պասիվ (*կրաւորական. նաեւ՝ հլը*). դիրեկդիվ (*ուղեցոյց*). ինդուստրիալ (*ճարտարագործական, արդիւնաբերական*). ռէակցիա (*յետադիմութիւն, հակազդեցութիւն եւայլն*). նիւանս (*երանգ, նրբութիւն*). դիսցիպլինա (*կարգապահութիւն*). դիվիդենդ (*շահաբաժին, փայ*). ժուռնալիստ (*օրագրող, լրագրող*). էնդուզիազմ (*խանդավառութիւն*). ինդերվէնցիա (*միջամտութիւն*). ինֆորմացիա (*տեղեկութիւն, տեղեկատու*). բազա (*խարիսխ, յենակէտ*). բուֆերը (*թումբ, պատուար*). էլէմէնտ (*տարր*). էնէրգիա (*եռանդ, ուժ*):

Անոնք որ չեն գիտեր այս բառերը եւ դեռ հարիւրաւորներ, կը կարծեն թէ կը մեղանչեն գիտական ճշդութեան դէմ, եթէ հայերէնը գրեն: Մինչդեռ, օտար բառին հայերէնը յաճախ աւելի ճիշդ է եւ նուրբ, քան թուխթակաբար փոխառնուած, աղճատուած ֆրանսերէնը, լատիներէնը, գերմաներէնը կամ ռուսերէնը:

Այստեղ լեզուաբանական քննութիւն չէ որ կը կատարենք: Ուստի օրինակ մըն ալ, իբրեւ լուսաբանութիւն: Կովկասահայ գրութիւններու եւ թերթերու մէջ միշտ կը հանդիպինք հետեւեալ բացատրութեանց,— «Պրովոկացիոն լուրեր». «Իպպատացիոն հարց» եւն.: Ծիծաղելի չէ՞: «Պրովոկասիոն»ը՝ գողական, կը գործածուի իբրեւ ածական. նոյնպէս «ռեպառասիոն»ը: Առաջինը ըսել կ'ուզէ գրգռիչ, բանսարկու լուրեր. երկրորդը՝ կ'ակնարկէ գերմանական հատուցումներու (կամ դարմանումներու) հարցին. եւ այդպէս ալ պէտք է գործածուի:

Մանրամասնութիւնները մէկդի դնելով, կ'ուզէինք մենք ալ հետեւէն օգնել Թիֆլիսի եւ Երեւանի մէջ բացուած պայքարին: Եթէ տգիտութիւնն է պատճառը այս «վտանգաւոր» կացութեան, պատրաստ ենք սիւնակ մը յատկացնելու, օրը օրին մատնանշելով օտար գործածական բառերու բուն հայերէնը:

Մենք ղէմ ենք թշուս հայկաբանութեան, բայց անհանդուրժելի կը գտնենք որ մեր մտաւորականները, պարզ անհոգութեամբ, սովորամոլութեամբ կամ սոփեստութեամբ, խաթարեն մեր լեզուն: Այս տեսակէտէն, շատ աւելի վտանգուած է արեւելահայ բարբառը, եւ ամէն մէկուն պարտքն է սահմանափակել չարիքը: Մանաւանդ որ, հայ բոլշեւիկները ուրիշ ոեւէ մէկն ալ բեռցուցին այդ աղքատ եւ հարստահարեալ բարբառին վրայ, բոլորովին հակագիտական, տխմար եւ անճոռնի բառակազմութիւններով եւ ածանցումներով: — «Աշխատիպիհան», «Լենհեծգունդ», «Գավֆիզկուլտխորհ», «Գլխքաղուսվար», «Դուզպիաահարկ», «Ձերգավհանձնաժողով», «Կուսգիսկուսխոն», «Փոխօգնկոմգանձարկղ»:

Եւ դեռ ինչե՛ր: Կանգ ա՛ռէք եւ փրկեցէք, ի սէր Լենինի...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ «Ազչաժ» լրագիրը դիտել կուտայ, Մ. Քէմալի վերջին ճառին առթիւ.

— «Մարքսականութեան սկզբունքները Թուրքիոյ մէջ անգամ, խակ տեսութեան մը վիճակին հասած են: Ու բոլշեւիկները անդադար զոհողութիւն ընելով այդ սկզբունքներէն, ստիպուեցան հին տնտեսութեան վերադառնալ: Ռուսիոյ ներկայ հայմայնավարութիւնը պարզապէս բռնութիւն մըն է, որով քաղաքական խմբակ մը կ'ուզէ ամէն գնով վարչութեան դեկը ձեռքէ չհանել: Խորհրդային վարչութեան մէջ հետք իսկ չկայ մարքսականութենէն:

Գալով մեր մէջ եղած հայմայնավարութեան, տգէտ կամ կեղծաւոր են բոլոր անոնք որ հայմայնավարի հանգամանք կուտան իրենք իրենց: Այս երկու պարագաներէն դուրս կայ երրորդ մը, որ է երկիրը անկարգութեան մատնել եւ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ:

Տգէտ են, որովհետեւ չեն գիտեր որ Թուրքիա ո՛չ գործարան ունի, ոչ ալ միլիոնաւոր բանուոր: Հետեւաբար, մեր երկրին մէջ բոլշեւիկութեան մասին խօսիլը ծիծաղելի ցնծքիշոթութիւն մըն է:

Եթէ տգէտ չեն, կեղծաւոր են, գիտակցաբար կը շարժին, ուրիշ ուժերու գործիք կը դառնան, օտար մեքենայութեան կը ծառայեն, ինչ որ աւելի կը մեծցնէ յանցանքը:

Ամէն պարագայի մէջ, պարզ վերլուծում մը կը բաւէ երեւան բերելու հմայնավարութեան էութիւնը: կագի փաշային բսածին պէս, այս տեսակ «գադտնի եւ աղտոտ ձգտումներու ետեւէն վազողներ, խառնակիչ, Թշուառական, անհայրենիք եւ ապազգային դատարկապորտներ են»: Եւ Հանրապետութեան նախագահին բսածին պէս, ամբողջ ազգը պէտք է միտք պահէ այս կէտերը»:

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Թրնեւի մէջ մէջ ներկայիս կը գումարուի համալսարանական կիներու համաժողովը, նախագահութեամբ Օսլոյի համալսարանի ուսուցչուհիի Օր. Կլէտիչի: կը մասնակցին 220 պատուիրակներ, որոնք կը ներկայացնեն 33 զանազան ազգեր:

Ժողովին հաղորդուեցաւ 25 հազար ֆրանքի նուիրատուութիւն մը՝ քարնէկիի հիմնարկութեան կողմէ:

Քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով կը պահանջուի որ երկրորդական կրթութիւնը աշակերտին տայ ծանօթութեանց ամուր հիմ մը եւ անոր մէջ զարգացնէ որոշ սովորութիւններ: Ժողովը կը խնդրէ Ազգերու Դաշնակցութենէն զբաղիլ երկրորդական կրթութեամբ, մանաւանդ ֆիզիքական ու բարոյական առողջութեան տեսակէտէ:

Դիւանի նախագահ ընտրուեցաւ Լոնտոնի համալսարանի փրոֆէսէօր տիկ. Քրլլիս եւ Ա. փոխ-նախագահ՝ տիկ. Շրայպըը, փաստաբան Թրնեւի մէջ:

ՏԱՔԸ ՊԱՐՕԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ներկայիս Խուզիստանի՝ Պարսկաստանի հարաւ-արեւմտեան շրջանին մէջ սարսափելի տաք կ'ընէ: Բոլոր դաշտային աշխատանքները կանգ առած են:

Նուքին մէջ 43 աստիճան տաք կ'ընէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՈՒԵՆՈՍԸ ՊԻՏԻ ՊԱՐՊՈՒԻ

Լահէյի մէջ, անգլիական պատուիրակութեան հրաւէրով երկու ժամուան խորհրդակցութիւն մը ունեցան Չէնտէրսըն (Անգլիա), Պրիան (Ֆրանսա), Հիմանս (Պելճիքա) եւ Շթրեզէմանի (Գերմանիա):

Վարչապետ Պրիան համաձայն գտնուեցաւ կարելի եղածին չափ շուտ պարպելու գրաւուած հողերը եւ իր պաշտօնակիցներուն հաղորդեց թէ պատերազմական նախարարութեան զինուորական խորհրդականներուն եւ Մայնսի գերման բանակի հրամանատարութեան հետ խորհրդակցութիւն պիտի կատարէ՝ հասկնալու համար թէ ե՞րբ կարելի պիտի ըլլայ սկսիլ պարպումը եւ ո՛րքան ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ ֆրանսական սահմանագլուխը քաշուելու համար: Պրիանի այս հաշտարար ու խաղաղասէր քաղաքականութիւնը լաւ տպաւորութիւն գործեց խորհրդաժողովի շրջանակներուն մէջ, ուր կ'ըսուի թէ փուանքարէի բացակայութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ ֆրանքնքեւզերման բարեկամութեան:

Չէնտերսըն շեշտեց թէ Անգլիոյ նախորդ եւ ներկայ կառավարութիւններուն քաղաքականութիւնն է եղած Հուենոսէն քաշուիլ կարելի եղածին չափ շուտ: Աւելցուց թէ վաղն իսկ 700 անգլիացի զինուորներ պիտի քաշէ Գերմանիայէն՝ եթէ միւսները համաձայնին:

Հիմանս ալ յայտարարեց թէ Պելճիքա պատրաստ է իր զինուորները քաշելու, անմիջապէս որ համաձայնութիւն գոյանայ պարպումի թուականին մասին, աւելցնելով որ շատ դժուար չպիտի ըլլայ պարպել 6000 պելճիքացի զինուորները:

∴ «Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ թէ Ֆրանսացիներու եւ Պելճիքացիներու հետ վերջնական համաձայնութիւն գոյանայ կամ ոչ, անգլիական կառավարութիւնը որոշած է պարպել գրաւուած հողամասերը՝ տարին չվերջացած:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՈՀԱՑՈՒՄ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ

Ինչպէս կը տեսնուի, Լահէյի մէջ աւելի հաշտարար հով մը կը փչէ երկու օրէ ի վեր: Հուենոսի պարպումին մասին համաձայնութիւն գոյանալէ յետոյ, այժմ ձեռնարկներ կ'ըլլան գոհացնելու համար Անգլիան: Այս ուղղութեամբ տակարկութիւններ կ'ըլլան Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Պելճիքայի միջեւ, զեղչելու համար Գերմանիոյ ընելիք անպայման հատուցումներու իրենց բաժինէն մաս մը ի նպաստ Անգլիոյ, որպէսզի չքանդուի Լահէյի խորհրդաժողովը:

Զրոյց կը շրջի թէ համաձայնութիւն գոյացած է Անգլիոյ տալ Մնոտրնի պահանջած յաւելուածական բաժին կէսը:

Հեղհեղատուրմ վէճը

Էնկիւրիի կառավարութիւնը կը հրատարակէ պատճէնը Յուլիս 27 թուակիր հեղհեղական յուշագրին, տրուած բանակցութեանց խզումէն յետոյ եւ Թուրքիոյ պատասխանը: Յունաստան կ'ուզէ վիճելի խնդիրները ենթարկել Լահէյի Միջազգային առեանի կամ Ժուիցերիոյ համադաշնակցութեան նախագահին իրաւարարութեան, մինչ Թուրքիա կ'առաջարկէ այդ իրաւարարութիւնը յանձնել բնակչութեանց փոխանակութեան Խառն Յանձնաժողովի չէզոք անդամներուն, որոնք խնդրին ամենափոքր մանրամասնութեանց իսկ ծանօթ են:

Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցի մը մէջ, Թուրք կառավարութիւնը բանակցութեանց խզման ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը նետէ Յունաստանի վրայ, քանի որ Թուրքիա բանակցութեան մտած էր զուտ քաղաքական գետնի վրայ, այն պայմանով որ՝ նախ՝ ներկայ գոյավիճակը պիտի պահպանուի, յետոյ Յունաստան պիտի վճարէ որոշ գումար մը, որուն քանակը պիտի ճշդուի ետքէն. միեւնոյն ատեն Յունաստան կ'ընդունէր որ հաշտեցման բանակցութեանց մասնակցին նաեւ խառն յանձնաժողովի չէզոք անդամները:

Այժմ Յունաստան ուզելով խախտել գոյավիճակը եւ պնդելով այդ կէտին վրայ, պատճառ դարձած է բանակցութեանց ձախողելուն...

Ռուսիոյ ճարտարարուեստին զարգացումը

Մոսկուայի պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա» եւ «Էքոնոմիչէսկայա ժիզն» տնտեսական թերթը իրենց օգոստոս 6 թիւը գրեթէ ամբողջութեամբ նուիրած են Ռուսիոյ ճարտարարուեստացման վերաբերեալ յօդուածներու, իբրեւ միջոց բնակերվարութեան վերջնական յաղթանակը ապահովելու:

Լենինգրադի բանուորներու նախաձեռնութեամբ, օգոստոս 6ը ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ հռչակուած է Ճարտարարուեստացման Օր: Այդ օրը ճարտարարուեստի գանազան ճիւղերուն մէջ աշխատող բանուորները պարտաւորուեցան զոհել իրենց մէկ օրականը՝ ճարտարարուեստացման գործարկը տալու նպատակին յատկացուելու համար: «Իզվեստիա» կը հաշուէ թէ այս ձեւով ձեռք բերուած գումարը պիտի հասնի մօտ 20 միլիոն րուբլիի (2,000,000 անգլ. ոսկի). այս դրամը պիտի յատկացուի մասնագէտ բանուոր հասցնելու եւ երկրագործական մեքենաներ գնելու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՍԵՒԶԻՆ ՎԷՃԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ՏԱՆՐԱՆԱՅ

Թոքիոյէն հեռագրի մը համաձայն, եթէ մինչեւ այսօր՝ Հինգշաբթի ռուսեւզին վէճը չկարգադրուի, բոլշեւիկները կը սպառնան ինը Թնդանօթակիրներ ղրկել Ամուր գետին վրայէն դէպի Խարպին: Միւս կողմէ ճանը կացութիւն կը ստեղծուի՝ ռուսական բանակին դէպի արեւելք յառաջխաղացումով: կիրակի օր սարմանագլուխին վրայ կատարուած ընդհարումի մը ընթացքին սպաննուեցան երկու եւ վիրաւորուեցան բազմաթիւ Զինացիներ:

Չինական արեւելեան երկաթուղիի երկայնքին խլրտումները կը շարունակուին: Պատերազմական վիճակ յայտարարուած է: Խարպինէն կը հաղորդեն թէ անկարելի է հաղորդակցութեան մէջ մտնել վլատիվոստոքի հետ, քանի որ հեռաձայնի բոլոր գիծերը կտրուած են:

Խարպինի նախկին խորհրդային հիւպատոս Մէլնիքոֆ կը յայտարարէ թէ Մանչուրիոյ ձերմակ ռուսերը կը շարունակուին մեծ Թիւերով հաւախմբուիլ խորհրդային սահմանագլուխին վրայ: Իրենց գլխաւոր կազմակերպիչներն են գօրավարները Բարցիլովսկի եւ Վոլոդէշկօ եւ պատրաստ են արշաւելու դէպի խորհրդային հող: Ամէն շրջան մասնաւոր հրամանատար մը ունի:

ՌՈՒՍԵՒԶԻՆ ԿՌԻՒՆԵՐԸ ՍԿՍԱՒ

Շանկայէն Լոքայ Ագենցայկերի կը հեռագրեն թէ Ռուսերը յարձակողականի ձեռնարկած են Պոգրանիչկայաի եւ Մանչուրիի սահմանագլուխին վրայ, ուր ճշմարիտ ճակատամարտներ մղուած են մանչուրիական եւ կարմիր ուժերուն միջեւ: Բոլշեւիկները յարձակողականի ձեռնարկած են հրետանիի երկար պատրաստութենէ մը յետոյ: Մանչուրիի մէջ սպաննուած են 12 հոգի: Պոգրանիչկայաի չինական հրամանատարութիւնը կը յայտարարէ թէ կացութիւնը ծանր է:

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ՑՈՅՑ ՄԸ

Երկուշաբթի առաւօտ, մօտ 50 համայնավար բանուորներ Ռեփիւպլիքի մէթրոյէն մտան՝ ստորերկրեայ շինութեանց մէջ աշխատող բանուորները գործադուլի մղելու համար: երբ փուասոնիէը հասան, բուռն ընդդիմութեան բախեցան ոչ-համայնավար բանուորներու կողմէ: երկուստեք կռիւ ծագեցաւ բահի ու բրիչով. նոյնիսկ ատրճանակ քաշողներ եղան: երեք հոգի վիրաւորուեցաւ: Ոստիկանութիւնը հասնելով կարգը վերահաստատեց:

ՀԵԼԼԷՆԵԹՈՒՐՔ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— Լոզանի դաշնագրով նախատեսուած հելլէնեւթուրք աւեւտրական առժամեայ համաձայնագիրը վերջ գտած ըլլալով, Թուրքիա սովորական սակացոյցը կը պարտադրէ հելլէնական ներածութիւններուն:

Յունաստան կ'ուսումնասիրէ այն հարցը թէ պէ՞տք է փոխադարձ միջոցներու դիմէ Թրքական ներածութիւններուն համար:

ՍԱՊԱՆՁԱ ՕՂՈՂՈՒԱԾ

Առաջադարձէն կը հաղորդեն թէ Սապանճա գետը յորդելով ողողեց հաժանուն քաղաքը: Ինը տուներ քանդուեցան եւ հունձքը մասամբ փճացաւ:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ՊԱՅՔԱՐ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ Է»

Անցեալները «*Խորհրդային Հայաստան*»էն արտատպեր էինք բուռն գանգատ մը, լրագրական եւ թարգմանական լեզուի խայտառակութեան մասին: Լեզու մը որ անճանաչելի դարձած է այլեւս, շնորհիւ ափ մը թերուս, տգէտ կամ ծոյլ խմբագիրներու եւ թարգմանիչներու:

Երեւի նոր ազդանշան մը տրուած է այս մասին: Թիֆլիսի «Պրոլետար»ը իր յուլիս 21ի թիւին երկրորդ էջը ամբողջութեամբ յատկացուցած է այս նիւթին, վեց սիւնակի վրայ խորագրելով.

— «Լրագրի եւ գրքի լեզուն պէտք է հասկանալի ու մատչելի դարձնել աշխատաւոր լայն զանգուածներու համար»:

Ուրախութեամբ արձանագրելով այս շարժուձը, թարգմանաբար կ'ամփոփենք մէջտեղ դրուած տեսակէտները.—

ԽՄԲ.

Ադեքս. Վարդանեան կը գրէ.

— *Ոչ մէկ խնդրի մասին այնպիսի անտարբեր, գատապարտելի եւ անիմոյթ ընթացք ցոյց տուած չենք որքան գրքերու, մանաւանդ մեր թերթերու լեզուի մասին: Կարծես այդ այնպիսի աննշան խնդիր մըն է որ չարժեր ուշադրութիւն դարձնել: Այն ինչ կացութիւնը աւելի քան վտանգաւոր է, որովհետեւ առանց այլեւայլի պէտք է ըսել որ մեր գիրքերու եւ թերթերու այսօրուան ծանր լեզուն շատ անգամ ուղղակի կը խանգարէ մեր մշակոյթի աշխատանքի զարգացումը:*

Պարզ է որ այս վիճակը չի կրնար շարունակուիլ. պարզ է որ մեր ղեկավար մարմինները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն այս հարցին եւ պահանջեն իրագործել վերջապէս ընկ. Լենինի գուգմունքները լեզուի պարզութեան մասին: Ընկ. Լենինը կը գրէ այս մասին.

— «Օտար բառեր կը գործածենք առանց անհրաժեշտութեան. կը գործածենք զանոնք սխալ կերպով: Ի՞նչ հարկ ըսել «դէֆէկտ»ներ, երբ կարելի է ըսել «թերութիւններ» կամ բացեր կամ պակասութիւններ: Եթէ նոր կարդալ սորվողին համար ներելի է իբրեւ նորութիւն գործածել օտար բառեր, այդ անները ներելի է գրագէտին համար:

«Արդեօք ժամանակը չէ՞ կռիւ յայտարարել առանց անհրաժեշտութեան օտար բառեր գործածելու դէմ:

«Կը խոստովանիմ որ եթէ առանց անհրաժեշտութեան օտար բառերու գործածութիւնը կը գայրացնէ զիս (որովհետեւ կը դժուարացնէ մեր ազդեցութիւնը զանգուածին վրայ), թերթերու մէջ գրողներու քանի մը սխալները կրնան բոլորովին սպառել իմաստը:»

Մեր «Լեզուի» բիւրոկրատները, որոնք կը սիրեն «փայլիլ» իրենց «ճոխ ոճով», կրնան առարկել թէ ընկ. Լենինը այստեղ միայն օտար բառերու լայն գործածութեան դէմ կ'արտայայտուի, բայց ի հարկէ այդպէս չէ, ընկ. Լենինի պահանջը կը վերաբերի առհասարակ լեզուի պարզութեան, թէ մեր թերթերու լեզուն որքան մատչելի եւ հասկնալի է լայն զանգուածներուն, որոնք դեռ համալսարաններ եւ ճեմարաններ չեն աւարտած:

Ի՞նչ հիմնական պակասութիւններ ունի մեր գիրքերու եւ թերթերու լեզուն, ի՞նչ կարելի է եւ անհրաժեշտ է ընել այս խնդրի դրական լուծման համար:

Նախ եւ առաջ պէտք է վճռականապէս բողոքել բոլոր այն փորձերուն դէմ, որոնք մեր կենդանի լեզուն, գոյութիւն ունեցող աշխարհաբարը գրաբարի կը վերածեն, կ'աշխատին լեզուի զարգացման գործը տանիլ դէպի գրաբարացում:

Մենք դէմ ենք, երբ բանաձեւերու ամէն մէկ տողին մէջ ընթերցողը կը հանդիպի «Համատեղելի», «վերասերում», «նախադրեալ», «կիրարկում», եւ նման դժուարամարս բառերու կամ «ի չիք դարձնել», «ի վիճակի չէ», «ի կատարումն եւ ի լրացումն», «ըստ ամենայնի», «ընդհուպ», «առ այն», «մեռեալ», «կախեալ» եւ ուրիշ գրաբար, կիսագրաբար դարձուած քերու եւ ոճերու:

Մեր երկրորդ պահանջն է պարզ գրել եւ մատչելի ձեւով, աչքի առջեւ ունենալով որոշ ընթերցողի լեզուական պաշարը, ոչ թէ առհասարակ պատրաստուած ընթերցողներու:

Մինչ երբ, չէ՞, երբ կուսակցական 16րդ. խորհրդաժողովի մէկ բանաձեւին մէջ այսպիսի լեզու կը գործածուի.

— «Վերջին տարիներս գործնական աշխատանքում ստուգված բնակչութեան աներկբա ճնումը, յերկրի ավարտվող ռայոնացումը, կատարվող փորձառութիւնը ժողովրդական տնտեսութեան կառավարչութեան բնագավառում, ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման հնգամեայ պլանի մշակումը— հնարավոր է դարձնում հետագա քայլերը— կառավարչութեան փունկցիաների ապակենտրոնացման, մինիմալական եւ կենտրոնական հանրապետական որգանների աշխատանքներից թեթեւանալու բնագավառում վոչ միայն բազմաթիւ մանր մուներ գործերից, այլեւ ոպերատիվ փունկցիաների մի վորոշ մասից, պլանային աշխատանքի իսկական բարելավման բնագավառում, վոր ապահովում է թե ռեալ եւ ճիշտ ժամանակին ներկայացված պլանների մշակումը եւ թե հասարակական ու անհատական մասսայական նախաձեռնութեան ու ինքնագործունեութեան անհրաժեշտ զուգորդումը ամուր դիալեկտիկական հետ կենտրոնական որգանների դիրեկտիվների ու պլանների իրականացման ասպարեզում»,

Չգիտենք ինչպէս բնորոշել այդ անիմոյթ ընթացքը մեր լեզուի պարզութեան հանդէպ: Ամէն օր կարելի է կարդալ «Պրոլետար»ի լեզուին, նոյնպէս դրօշ պարզած է հնամոլութեան եւ օտարամոլութեան դէմ: Թէեւ, իր բողոքին մէջ իսկ, պակաս չեն օտար բառեր (բոլորովին անտեղի),— «ակտիվ», «մասսա», «սոցիալ», «կուլտուրա», «ավանգարդ», «կոլլեկտիվ պայմանադիր» եւլն.: Շարելով քերականական տգիտութեան, հնամոլութեան, ճապաղութեան, սխալ կամ նորելուկ հայացումներու օրինակներ, խմբագիրը կ'եզրակացնէ.

— «Անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն է յատուկ ուշադրութիւն դարձնել լեզուի վրայ, վերջ տալ անոր աղաւաղման, հարուածել մեռած բառերու կենդանացման փորձերը եւ ամենամեծ խստութեամբ պահանջել որ թէ՛ հեղինակները եւ թէ թարգմանիչները գործածեն պարզ, մաքուր եւ կանոնաւոր լեզու, մատչելի մեր մասսայական (!) ակտիվ (!) ընթերցողին, բայց առանց զոհելու լեզուական գանձերը»:

×

Թերթին խմբագիրը, Սուրխաթ, որ բաղդատաբար ուշադրութիւն կը դարձնէ «Պրոլետար»ի լեզուին, նոյնպէս դրօշ կարելի է կարդալ «Պրոլետար»ի առաջին էջը այսպիսի հեռագիրներ որոնց իմաստը հասկնալու համար պէտք է տասը վայրկեան կանգ առնել, մտածել: Ոյնը եւ «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ: Մի՞թէ չէ՞ր կարելի աւելի պարզ լեզուով, աւելի մատչելի բառերով արտայայտել: Ի հարկէ կարելի է, բայց ատոր համար պէտք է «ձեռք քաշել լեզուի բիւրոկրատացումէն». իսկ մենք դժբախտաբար չենք ուզեր այդ բանն ընել. չեն ուզեր մանաւանդ մեր ''զառամեալ,, թարգմանիչները:

Այդ մարդիկ կարծես բոլորովին կորսնցուցեր են իրենց հոտառութիւնը: Ցեղ մը կը հայցնեն օտար խօսքեր ու բառեր, երբ ոչ մէկ անհրաժեշտութիւն կայ. ուրիշ տեղ մը, ուր երբեք կարելի չէ գործածել այդ օտար բառերը, պէտք չեն զգար աւելի պարզ թարգմանութեան: Հայկական հրաձիգ զօրաբաժնի հրամաններուն ամէն մէկ տողէն յետոյ կարելի է գտնել «ռէակցիա», «տրադիցիա», եւ նման բառեր, զորս կարելի է աւելի հասկնալի հայերէնով արտայայտել: Չենք կարծեր որ այդ «տրադիցիա»ներ հասկնալի ըլլան մեր կարմիր բանակայիններու մեծամասնութեան համար:

... Կարծես «ճեմարանական» Թանկարժէք մրցանակ է հաստատուած բազում «ներդրեալ»ներու, «նախադրեալ»ներու, «կիրարկում»ներու, «դրսեւորում»ներու, «կիրառելու» համար:

Պէտք է վերջ տալ այդ վնասակար, մենք կ'ըսենք ջակոբինիզմին, ջակալէնինեան տրամադրութիւններուն ամենակործուկ ձեւով:

Անողոք պայքար լեզուի բիւրոկրատներու դէմ:

*
**

Բանուոր Ամիր դիտել կուտայ, «Տուէք պարզ լեզուով, սեղմ բովանդակութեամբ յօդուածներ» խորագրին տակ.

— «Շատ անգամ մեր պարբերականներուն մէջ կը հանդիպինք այնպիսի երկար ու բարդ նախադասութիւններու, որոնք հազիւ թէ հասկնալի են բանուոր, մանաւանդ գիւղացի եւ չքաւոր զանգուածներու համար: Անոնք հազիւ կրնան յօդուածին ընդհանուր միտքը հասկնալ եւ որոշ եզրակացութեան գալ:

Յօդուածներու մէջ կը հանդիպինք նաեւ այնպիսի բառերու, որոնք ոչ միայն գիւղացիներու եւ բանուորներու, այլ նոյնիսկ միջակ կրթութիւն ունեցողներու համար կը մնան անհասկնալի: Ասոնք օտար բառերու մասին է, որոնք կը գործածուին գլխաւորապէս քաղաքական յօդուածներու մէջ:

Մենք չգիտենք ի՞նչ անհրաժեշտութիւն կայ գործածել մանաւանդ այն օտար բառերը, զորս կարելի է փոխարինել հայկական բառերով. վերջ պէտք է տալ նաեւ հնարովի բառերուն, որոնք շատ յաճախ կ'երեւան մեր մամուլի էջերուն մէջ: Յաճախ կը գործածուին այնպիսի բառեր, որոնք դուրութիւն չունին հայերէն լեզուի մէջ: Բառեր որոնք ոչ գրական են, ոչ ալ ժողովրդական: Ինչ չենք հանդիպիր նաեւ գրաբար բառերու, որոնք նոյնպէս տեղ պէտք չէ ունենան մեր մամուլին մէջ:

Գալով երկար եւ բարդ նախադասութիւններուն, պէտք է զանոնք տալ կարճ, յօդուածնները սեղմ ու բովանդակալից, որպէսզի բանուոր ընթերցողը շուտ ըմբռնէ յօդուածին իմաստը եւ կարենայ կարդալ մինչեւ վերջը, առանց ձանձրոյթի:

×

Թերթին խմբագիրը, Սուրխաթ, որ բաղդատաբար ուշադրութիւն կը դարձնէ «Պրոլետար»ի լեզուին, նոյնպէս դրօշ կարելի է կարդալ «Պրոլետար»ի առաջին էջը այսպիսի հեռագիրներ որոնց իմաստը հասկնալու համար պէտք է տասը վայրկեան կանգ առնել, մտածել: Ոյնը եւ «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ: Մի՞թէ չէ՞ր կարելի աւելի պարզ լեզուով, աւելի մատչելի բառերով արտայայտել: Ի հարկէ կարելի է, բայց ատոր համար պէտք է «ձեռք քաշել լեզուի բիւրոկրատացումէն». իսկ մենք դժբախտաբար չենք ուզեր այդ բանն ընել. չեն ուզեր մանաւանդ մեր ''զառամեալ,, թարգմանիչները:

Այդ մարդիկ կարծես բոլորովին կորսնցուցեր են իրենց հոտառութիւնը: Ցեղ մը կը հայցնեն օտար խօսքեր ու բառեր, երբ ոչ մէկ անհրաժեշտութիւն կայ. ուրիշ տեղ մը, ուր երբեք կարելի չէ գործածել այդ օտար բառերը, պէտք չեն զգար աւելի պարզ թարգմանութեան: Հայկական հրաձիգ զօրաբաժնի հրամաններուն ամէն մէկ տողէն յետոյ կարելի է գտնել «ռէակցիա», «տրադիցիա», եւ նման բառեր, զորս կարելի է աւելի հասկնալի հայերէնով արտայայտել: Ձենք կարծեր որ այդ «տրադիցիա»ները հասկնալի ըլլան մեր կարմիր բանակայիններու մեծամասնութեան համար:

... Կարծես «ճեմարանական» Թանկարժէք մրցանակ է հաստատուած բազում «ներդրեալ»ներու, «նախադրեալ»ներու, «կիրարկում»ներու, «դրսեւորում»ներու, «կիրառելու» համար:

Պէտք է վերջ տալ այդ վնասակար, մենք կ'ըսենք ջակոբինիզմին, ջակալէնինեան տրամադրութիւններուն ամենակործուկ ձեւով:

Անողոք պայքար լեզուի բիւրոկրատներու դէմ:

*
**

Բանուոր Ամիր դիտել կուտայ, «Տուէք պարզ լեզուով, սեղմ բովանդակութեամբ յօդուածներ» խորագրին տակ.

— «Շատ անգամ մեր պարբերականներուն մէջ կը հանդիպինք այնպիսի երկար ու բարդ նախադասութիւններու, որոնք հազիւ թէ հասկնալի են բանուոր, մանաւանդ գիւղացի եւ չքաւոր զանգուածներու համար: Անոնք հազիւ կրնան յօդուածին ընդհանուր միտքը հասկնալ եւ որոշ եզրակացութեան գալ:

Յօդուածներու մէջ կը հանդիպինք նաեւ այնպիսի բառերու, որոնք ոչ միայն գիւղացիներու եւ բանուորներու, այլ նոյնիսկ միջակ կրթութիւն ունեցողներու համար կը մնան անհասկնալի: Ասոնք օտար բառերու մասին է, որոնք կը գործածուին գլխաւորապէս քաղաքական յօդուածներու մէջ:

Մենք չգիտենք ի՞նչ անհրաժեշտութիւն կայ գործածել մանաւանդ այն օտար բառերը, զորս կարելի է փոխարինել հայկական բառերով. վերջ պէտք է տալ նաեւ հնարովի բառերուն, որոնք շատ յաճախ կ'երեւան մեր մամուլի էջերուն մէջ: Յաճախ կը գործածուին այնպիսի բառեր, որոնք դուրութիւն չունին հայերէն լեզուի մէջ: Բառեր որոնք ոչ գրական են, ոչ ալ ժողովրդական: Ինչ չենք հանդիպիր նաեւ գրաբար բառերու, որոնք նոյնպէս տեղ պէտք չէ ունենան մեր մամուլին մէջ:

Գալով երկար եւ բարդ նախադասութիւններուն, պէտք է զանոնք տալ կարճ, յօդուածնները սեղմ ու բովանդակալից, որպէսզի բանուոր ընթերցողը շուտ ըմբռնէ յօդուածին իմաստը եւ կարենայ կարդալ մինչեւ վերջը, առանց ձանձրոյթի:

×

Լենի՛նն օգնական, որպէսզի կէս ճամբան չմնաք...

ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԸ

Դ.

*Գործնէականէն ընդունողների միւս տիպարը շատ ուշադիր չէ «ծրագրին». մինչեւ իսկ բնաւ մտահոգ չէ այն մասին թէ կա՛յ «ծրագիր»: Նա ընդունում է գործնէականը ոչ թէ նրա համար, որ նա տանում է դէպի մի որոշ ծրագրի գործադրութիւն, այլ որովհետեւ գործնէում այդ կերպը դիւր է իր սրտին: Նրա համար «ծրագիր»ը անարժէք է կամ սակաւարժէք. գործն է նրան գրաւում և գործնէու եղանակը: «Դաշնակցական» գործը նա համարում է եռանդի սպառման մի միջոց, իսկ գործնէու կերպը՝ յարմար իր խառնուածքին: Նա ոչ թէ յեղափոխական նպատակներ ունի, այլ յեղափոխական խառնուածք: Եթէ «յեղափոխական» գործեր կատարելու համար թատերական տոմսի պէս անհրաժեշտ է, որ մէկը ծրագիր ընդունի, կանոնադրի որոշումները եւ մինչեւ իսկ տուրք վճարէ— նա պատրաստ է սիրով. բայց այդ ամէնը անկարեւոր են նրա համար. կարեւորը «գործ»ն է եւ գործնէու եղանակը— մի ահաբեկում, մի արշաւանք, ծպտուած փախուստներ ոստիկանական հետապնդումից, ազատ կեանք լեռների վրայ՝ արկածաւոր ևվտանգալից— սրա՛նք են նրան գրաւում: Ա՛յս «գործերն» անելու համար, ա՛յս կեանքն ապրելու համար արժէ, որ մարդ «դաշնակցական» գրւի եւ «ծրագիր», կանոնադիր ու որոշումներ ընդունի: Սա մի ուրոյն տիպար է. մի մարզական, որ վտանգի եւ արկածի ճաշակն ունի եւ հաճոյք է զգում կեանքի հետ խաղալով: Սովորաբար սրանք խիզախ ռազմիկներ են, համարձակ ահաբեկիչներ, հատարիմ ընկերներ եւ կարգապահ զինուորներ, պատրաստակամ՝ վտանգաւոր գործերի համար: Ակնածում են կուսակցական մարմիններից ու ղեկավարներից, բայց սիրում են իրենց ընկերներին. իրենց մտքի մէջ նրա՛նք են «իսկական դաշնակցականները». միւսներն՝ ա՛նպէս... Կարելի՞ է սրանց «դաշնակցական» համարել: Լեզուս չի դառնում, որ ասեմ թէ՝— «ո՛չ»: Բայց կանոնադիրը ասում է համարձակ. «ո՛չ»: Եւ իրաւունք ունի, եթէ լաւ մտածենք: Սրանք «գործ» են որոնում եւ թալկանում են առանց «գործերի»: «Անգործութեան» շրջաններում նրանց թւում է, որ Դաշնակցութիւնը մեռաւ. քաշւում են մի կողմ, քրթմնջում են շարունակ եւ խօսում են կուսակցական կեանքի չքացման մասին: Կամ դառնում են արկածախնդիր, ստեղծում են «գործեր», այս անգամ ո՛չ կուսակցական: Որովհետեւ նրանք կապւած էին «գործով» եւ ոչ «ծրագրով», այսինքն ոչ իրենց մտածումով ու հեռաւոր նպատակներով: Դադրում է «գործը», դադրում են եւ կուսակցական կապերը. մնում է միայն ընկերների սէրն ու յիշատակը: Պէտք է մի կուսակցութիւն լինի, «գործեր» ձեռնարկէ, որ նրանք հանդէս գան: Պէտք է մէկը նպաստաւոր ծրագիրներ մշակէ՝ նրանց գործօն խառնուածքին կեր տալու համար: Նրանք կուսակցական չեն բառի բուն առումով, բայց կուսակցութեան լաւագոյն աշակիցն են և գործակիցը: Այս կարգի տիպարները չեն, որ կուսակցութիւն են ստեղծում ու պահում, բայց նրանց գործակցութեամբ է, որ կուսակցութիւնը դեր է խաղում եւ ժեժանւում: Սրանք «դաշնակցական» չեն յարատեւութեան տեսակէտով, բայց «դաշնակցականն» իր գործի մէջ պէտք է սրանց նման լինի, սրանց պէս խիզախ, համարձակ, ընկերասէր, անձնւէր:

*Թէ նրանք, որ «ծրագիրը» մասամբ են ընդունում, բայց լիովին յարում են գործնէականին եւ թէ նրանք, որ «ծրագրին» կարեւորութիւն չեն տալիս, այլ միայն «գործնէականն են որդեգրում» — որոշ տեսակէտով նման են իրար՝ Դաշնակցութեան հանդէպ ունեցած վերաբերումով: Մէկն ուզում է դաշնակցական դառնալ, կազմակերպութեան ուժին կոթնած՝ իր հանրային նպատակներին ծառայելու համար, միւսն ուզում է «դաշնակցական» համարւել իր յեղափոխական խառնուածքին ճարակ գտնելու համար: Ոչ մէկը եւ ոչ միւսը «դաշնակցական» չեն դառնում կուսակցութեան «ծրագրի» համար, բայց երկուսն էլ կողմնակից են միայն «գործնէականին» եւ որոշ «գործերի»: Ոչ թէ գալիս են ամէն ինչ զոհելու կուսակցութեան նպատակներին, այլ ամէն ինչ առնելու իրենց նպատակների համար — մէկը՝ հանրային, միւսը՝ զգացական: Այն ուրիշ խնդիր է, որ թէ մէկի եւ թէ միւսի «գործերից» շահում է կուսակցութիւնը, ծաւալում է կազմակերպութիւնը, մեծանում է աղդեցութիւնը, բայց սրանք չեն եկած ա՛յդ արդիւնքին հասնելու համար: Եթէ գտնւի մի ուրիշ զօրաւոր կազմակերպութիւն, որ նոյն կարգի «գործեր» ձեռնարկէ՝ նրանք կարող են թողնել Դաշնակցութիւնը եւ յարել նոր խմբակցութեան. որովհետեւ նրանց որոշ նպատակներ և որոշ գործեր են հետաքրքրում և որոշ գործնէականի. եւ ոչ թէ կուսակցութեան «ծրագիրն» ամբողջովին կամ կուսակցութեան դերը մեր կեանքում: Նրանք կարող են լինել եռանդուն եւ անձնւէր գործիչներ, կազմակերպութեան կարգապահ անդամներ, հոչակ վաստակել անձամբ եւ փառք բերել կուսակցութեան, բայց մինչեւ այն ժամանակ քանի դեռ մեզ հետ. քանի դեռ մենք իրենց հաւանած նպատակներին ենք հետամուտ եւ իրենց նախասիրած «գործերն» ենք անում: Բայց երբ հետապնդում են նպատակներ, որ ծրագրային են, բայց իրրնցը չեն, կամ կատարում են «գործեր», որ անհրաժեշտ են, բայց դիւր չեն իրենց խառնուածքին՝ վերաբերումը փոխում է, որովհետեւ նրանց համար «ծրագիրն» իր ամբողջութեամբ եւ «գործերն» իրենց լոյոր տեսակներով պարտադիր չեն: Ինչպէս տեսնում էք, չկայ «դաշնակցական» առանց ամբողջական «ծրագրի». եւ կարող են լինել Դաշնակցութեան աջակիցներ:

Իսկ նրանք, որ «ծրագիրը» են ընդունում առանց «գործնէականի», կամ «գործնէականը» առանց «ծրագրի» — նրանք նոյնպէս որոշ տեսակէտով նման են իրար: Նրանք տեսական հաւատակրանք ունեն, առանց գործնական աջակցութեան: Նրանց գոհացնում է մեր «ծրագիրը» իբր որոշ նպատակների հասցնող, բայց իրենք են որ չեն գոհացնում մեր կանոնադրի պահանջները: Որովհետեւ կուսակցութիւնը տեսական ժառանգի մարզավարը չէ, այլ հանրային գործերի աշխատանոց· «ծրագիրն» ու «գործնէականը» մտային վարժելքի առարկաներ չեն՝ իբր յօրինուածք ու խնդրի լուծում, այլ գործնական կեանքի պարտադրանք են՝ իբր նպատակ եւ վարժունքի կանոն: Բաւական չէ մտովին համաչափ լինել «ծրագրին» ու «գործնէականին», որ մարդ հաւասարի «դաշնակցական». պէտք է նաեւ գործնապէս աշխատել այդ «ծրագրի» իրագործման համար, եւ «դաշնակցական գործնէականով»: Ինչպէս տեսնում էք, չկայ «դաշնակցական» միմիայն «ծրագրով» ու տեսական «գործնէականով». կան եւ կարող են լինել Դաշնակցութեան «ծրագրին» ու գործնէականին հաւասարապէս նւիրեալ անդամներ, որոնք դեռ համալսարաններ չեն աւարտած:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԻՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԱՆԴԱՄ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԿԸ ՇՈՒԱՅԼՈՒԹԻՒՆ Է ՄԵՆ ՀԱՄԱՐ: ԼԱՒ: ԹՈՂ ԻՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿԱՐՊԱ ՄԷԿ ԹԵՐԹ ԳՆԷ, ՓՈՒՄԷԿԷՆ ՓՈՒ ԱՌՆԵԼՈՒ:

ՀԵՌԱՒՈՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՆԻ ՐՈՆԴ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԿԻՒՆԸ ԻՆԿԱԾ. ԵՒ ԱՇԽԱՐՔԷՆ ԿՏՐՈՒԱԾ, ԿԱՐՕՏԱՔԱՇԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ՈՒ ԳԻՐԻ:

ՄԻՏՔԻ ԶԱՆՑԻՐ ՌԱՋ» ՄԸ ՆՈՒԻՐԵԼ:

Տնտեսի զբաղումը ամբողջ օրվան մեջ։ Տարբեր ժամերին տարբեր գործեր։ Ինչպես տարվան տարբեր եղանակներին տարբեր գործեր կան։ Ամռանը մի գործ, ձմռանը՝ մյուս։ Գարնանը՝ մի գործ, աշնանը՝ մյուս։ Ամեն գործ իր ժամանակին։ Ամեն գործ իր եղանակին։ Ամեն գործ իր տեղին։ Ամեն գործ իր կարգին։ Ամեն գործ իր ձևին։ Ամեն գործ իր չափին։ Ամեն գործ իր կշռին։ Ամեն գործ իր հարկին։ Ամեն գործ իր պահանջին։ Ամեն գործ իր պետքին։ Ամեն գործ իր պարագային։ Ամեն գործ իր հանգամանքին։ Ամեն գործ իր պայմանին։ Ամեն գործ իր կարիքին։ Ամեն գործ իր անհրաժեշտությանը։ Ամեն գործ իր պահանջին։ Ամեն գործ իր պետքին։ Ամեն գործ իր պարագային։ Ամեն գործ իր հանգամանքին։ Ամեն գործ իր պայմանին։ Ամեն գործ իր կարիքին։ Ամեն գործ իր անհրաժեշտությանը։

— Ո՜հ, սուսն փչի, Մարգո՛ր պիտուն, — Ծաղրեցի ես նրան։ — Ինչպե՞ս պիտի հասկանա՞ս թե ո՞ր ժամանակ ինչ գործ պիտի անես։

— Ես ամեն գործ իր ժամանակին կանեմ, — Պատասխանեց նա։ — Ես ամեն գործ իր ժամանակին կանեմ, որովհետև ամեն գործ իր ժամանակին պետք է արվի։ Ամեն գործ իր ժամանակին պետք է արվի

«Տնտեսական արտադրութիւն» խորագրով յօդուածի մը մէջ, Իզվեստիա» կը շեշտէ թէ՝ արտադրութիւնը աւելցնելու համար անհրաժեշտ է մէկ կողմ նետել ճարտարարուեստական գործունէութեան ամէն կարգի ընդհատումները՝ չնչելով բոլոր կանոնաւոր հանգիստի օրերը բացի յեղափոխական տօներէն, եւ բանուորներու շաբաթական հանգիստի օրը յարմարցնելով այնպէս, որ գործը շարունակուի առանց ընդհատումի:

«Էքսփերիմէնտալայա ժիզն»ի մէջ հրատարակուած ուրիշ յօդուածով մը նոյն հեղինակը զանազան ճիւղերու մէջ տեւական աշխատանքի օրինակներ կը թուէ, շեշտելով որ փորձը շատ գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած է:

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

«Թայմս»ի բիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Տնտեսական Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը որոշեց «ոտից ցգլուխ» վերակազմել խորհրդային ճարտարարուեստի ամբողջ կարգուսարքը: Որոշումը տրուեցաւ՝ վերջերս կազմուած մասնաւոր մարմնի խորհրդային ճարտարարուեստի մասին բերած առաջարկներուն շուրջ բուռն վիճաբանութիւններէ յետոյ: Այդ մարմինը կը յանձնարարէր արմատական վերակազմութեան ենթարկել «գործունէութիւնը սէնդիկաներու, տրըստներու, եւայլ գործի հիմնարկութիւններու, որոնց մէջ ներկայիս իրաւունքներու եւ առանձնաշնորհներու մասին բառին իսկական առումով պատերազմական վիճակ կը տիրէ, կազմալուծելով խորհրդային ճարտարարուեստը»:

Տնտեսական Գերագոյն Խորհուրդը կազմեց կարգ մը մասնաժողովներ՝ ճարտարարուեստի զանազան ճիւղերուն համար, ծրագիրներ պատրաստելու եւ զանոնք Խորհուրդին ենթարկելու համար:

Իտալիա եւ Եգիպտոս

Իտալիա մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւի անգլեւեգիպտական գործերուն: Իբրեւ սահմանակից Եգիպտոսի՝ իր Ափրիկեան գաղթավայրերով, ունենալով շուրջ 70,000 իտալացիներու գաղութ մը Եգիպտոսի մէջ եւ առեւտրական ընդարձակ ու յարաճուն յարաբերութիւններ այդ երկրին հետ, վերյապէս՝ իբրեւ երկիր մը, որ կը յաւակնի եւրոպական որեւէ ուրիշազգէ աւելի լաւ հասկցած ըլլալ արեւելեան ժողովուրդներու ընդունակութիւնը, Իտալիա պատրաստուած է համակրութեամբ եւ վստահութեամբ ողջունելու Եգիպտոսի ղեկի քաղաքական անկախութիւն առած քայլերը: Շահագրգռութեան գլխաւոր առարկան է անշուշտ կապիտիւլասիոններու չնչումը:

Դատելով գաղթային նախկին փոխ-նախարար Քանթալուփոյի «Քորրիէրէ տելլա Սէրա»յի եւ կայտալի «Ճոռնալէ տ'Իտալիա»յի մէջ հրատարակած յօդուածներէն, Իտալիա որեւէ առարկութիւն չունի անոնց չնչումին դէմ, քանի որ աստիճանաբար անհրաժեշտ փոփոխութիւնները կը կատարուին: Դիտել կը տրուի թէ՝ Կաուն Դատարանները արտադրութիւնն էին արեւմտեան քաղաքակրթութեան, հետեւաբար եւ յարմարցուած դատելու եւրոպացիները: Մինչ եգիպտական դատարանները արտադրութիւնն են արեւելեան, թէեւ մեծապէս առաջացած քաղաքակրթութեան մը, հետեւաբար եւ պատշաճ՝ դատելու Ա-րեւելքցիները: Հակառակ անոր որ Եգիպտոս խորունկ յեղաշրջումի մը կ'անցընէ, բայց դեռ իսլամութեան աւանդական ոյժն է որ կը տիրապետէ անոր կեանքին, հետեւաբար եւ իր կապիտիւլասիոններու չնչումը պէտք է ըլլայ աստիճանական, երկրին եւրոպական ձեւով արդիացման հետ զուգընթաց:

Քանթալուփօ կը յորդորէ Եգիպտացիները զգուշութեամբ շարժիլ, որպէս զի մի գուցէ անհարկի աճապարանքով մը հակազեցութիւններ եւ հիասթափումներ առաջ բերեն, ինչպէս պատահեցաւ Զաղլուլի փաշայի օրով՝ գրգռուած ուսանողներու եւ ազգայնական մտաւորականներու երեսէն:

Պարսկական ապստամբութիւնը զսպուած

«Թայմզ»ի թղթակիցը Թէհրանէն կը հեռագրէ թէ Պախթիյարիներու ապստամբութիւնը վերջ գտած է: Էմիր Մուճահամ նշանակուած է Իլխանը եւ Մուրթէզա Քուլի խան՝ Իլպէկի: Երկուքն ալ կառավարութեան կողմէ պաշտօն ստանձնած են կարգադրութեան մը գալ:

Արաբական ծագումով պարսիկ սպայ մը Շիրազէն մեկնեցաւ 1000 զինուորներու հետ՝ բանակցելու համար Խամշէ ցեղախումբերու հաւատարմացութեան հետ, որ տակաւին կը շարունակէ կռիւները Ֆարս նահանգի արեւելեան մասին մէջ:

Բանւորա-գիւղացիական դրամատուն

Ինչպէս կը յիշուի, Օգոստոս 1ի առթիւ խուզարկուած էր Փարիզի Բանւորա-Գիւղացիական դրամատունը, որուն տոմարները գրաւուած էին:

Դատական իշխանութեանց կողմէ կատարուած քննութիւնները կը հաստատեն թէ յիշեալ դրամատունը գումարներ կը ստանար խորհրդային կառավարութենէն եւ Գ. Միջազգայինէն:

Դրամատան իբրեւ արձանագրուած դրամագլուխ յայտարարուած էր 8,000,000 ֆրանք, սակայն այս գումարէն միայն 3 միլիոնը վճարուած էր: Բաժնետէրերուն մէջ (որոնք երբեք չեն հրաւիրուած վճարելու իրենց անուան առջեւ արձանագրուած գումարները) կը գտնուին համայնավար երեսփոխաններ Մարսէլ Քաշէն եւ Տորիօ, ինչպէս նաեւ համայնավար պաշտօնաթերթեր: Կ'ըսուի թէ դրամատունը գանազան գումարներ փոխ տուած է համայնավար կազմակերպութեանց, առանց ոեւէ տոկոս ստանալու:

Ընդհանուր դատախազը պիտի որոշէ թէ՝ պէ՞տք է հետապնդումի ենթարկէ յիշեալ դրամատունը, իբրեւ կեղծարար:

Իրան եւ Հիճազ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Շահը ընդունեց Հիճազի արտասովոր պատուիրակութիւնը, որ եկած է Պարսկաստանի հետ դիւանագիտական կանոնաւոր յարաբերութիւններ հաստատելու համար:

Ըիգա շահ պաշտօնապէս ճանչցաւ Իրաքի կառավարութիւնը:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ

Ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «La Petite Source» սրճարանը, Վէթրօ Օաէոնի դիմացը, կարեւոր Օրակարգ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ Հ Յ. Դ. Ա. կումբին մէջ, այսօր Հինգշաբթի՝ Կը խօսի Ընկ. Կ. Մասունի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Անիէդպուա ֆոլոնպի եռագոյն ենթակովիտէին կողմէ: Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վինիի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ
Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին
Salle de Cercle Catholique, 1 Rue des Cloitres: կը ներկայացուի՝
ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ
Կը մասնակցին՝ Յ. Ուզունեան եւ տեղական ուժեր
ՏՈՄՍԵՐԸ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆԲ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀՆՉՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (Վ. ԼԻՎԻՆՍԿԻ)

Թարգմ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ (Քատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)
ՓՐԱՆՍԱ եւ իր ԴԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՖՐԱՆԲ
Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պելվիլի Ռայոնի կոմիտէի ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple: Կարեւոր օրակարգ:

Շավիլի Արդուճեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Սէն Լազար-Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը:

ԳԱԻԱՌ

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան): Գրադարանը բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընտանեկան հաւաքոյթը այսօր Հինգշաբթի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Քլաժաոի անտառը: Փորթ Վէրսայլէն առնել թիւ 89 թրամուէյը և իջնել Թէրմինիւս:

Ց. Ե. Ո. Միութեան Պիւեան-քուռի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Պիւրօ տը Թապալի մէջ:

Ց. Ե. Ո. Միութեան Պուա-Քոլոնպ-Անիէռի կազմակերպիչ յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր որբ-որբուհիները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 164 rue des Bourguignons, Asnières:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ
Հարնեի, Տօքթ. Ո.— 35:
Լիոն, Տիկ. Ա. Ս.— 70:
Պորճ Պու Արարիճ, Ա. Ա.— 153:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Cère, (Indre et Loire): Խնդրել Յառաջի վարչութեան:

— Եոզղատ իյտէլիցի Հայրապետ Թաչերեան, հօր անուն Իսէպ, մօր անուն Շուշան: 1924ին կը գտնուէր ձիպէյլի որբանոցը (Սուրիա), 1925ին դրկուած է Լաթաքիա: Գրել Յառաջի:

— Հաճի եւ կարապետ Թաչիկեան, նոյնպէս Եոզղատ-իյտէլիցի հօր անուն Թաչատուր, մօր անուն Պանանուշ: 1924ին կը գտնուէին ձիպէյլի որբանոցը. 1925ին փոխադրուած են Անթիլիասի որբանոցը: Գրել Յառաջի:

Ազգակէն կը խնդրուի արտատպել:

— Կը փնտռեմ Ատանայի Գուլանըգ Պաղչէ գիւղէն եղբայրս Յարգիս Ժանտարմաեան, որ ասկէ առաջ կը գտնուէր Լիոնի շրջակայքը: Խնդրել իր եղբօր Յովհաննէս Ժանտարմաեանի, 30 Rue des Cardeurs, Aix-en-Provence.

— Կիւրինցի այրի տիկին Գոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Ծառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհի Ծառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է: Իմացնել՝ Տիկ. Գոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ ԴՈՒՐՍ

ԹԱԻՐԻԶ
Թաչիկ Մելքումեան
(c)o Pharmacie Enezian)
ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ (Արժանթին)
Սմբատ Գորգոմեան
Mexico փողոց, Թիւ 2850
ՄԻԼԱՆ (Իտալիա)
Mr. Onnik, S. Radegouda No. 7
ԱԹԷՆՔ
Պարոնեան գրատուն
ՍԵԼԱՆԻԿ
Librairie Française
19 Rue Tsimiski
ՊՈՍՔՐԷՇ
Յ. Գնունեան B. P. 487
ՔԷՕՄԹԷՆՃԷ
Ա. Տէյիրմէնճեան
Str. Stefan Cel Mare No. 50
ՄՈՃԻԱ
Ա. Յակոբեան
45 Bld. Dondoukoff
ՃԻԼԻՊԻ
Մ. Կարապետեան Գրավաճառ
ՌՈՒՄՃՈՒՔ
Պ. Քոչարեան
70 Rue Borissova
ՆԻՒ ԵՈՐՔ
Massis Bookstore
137½ E. 27d St. New York city
ՊԵՐԼԻՆ
B. Froundjian
36, Weidenweg, Berlin O 34
ԼՈՆՏՈՆ
Ժ. Միսաքեան
13 Devonshire St.
London E. C. 2

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Վէներական ախտերը 2 Ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմամիզութենէ զերծ մնալու միջոցները 5, Ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային հիւանդութիւններ 10, Բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, Սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մտերիմ զրոյցներ 30, Մատեան մանկանց 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50 Ֆրանք:

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ԳՐԱՇԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի:

Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Ադիքի հիւանդութիւնները
Յատուկ յարկաբաժին վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութեանց
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Աղիքի, Ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ:
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր.

PARFUMERIE HALÉPIAN

42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-74

ՌԷՓԼԱՄ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԿԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼՑԱՆՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

LABORATOIRE DERDERIAN

4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX

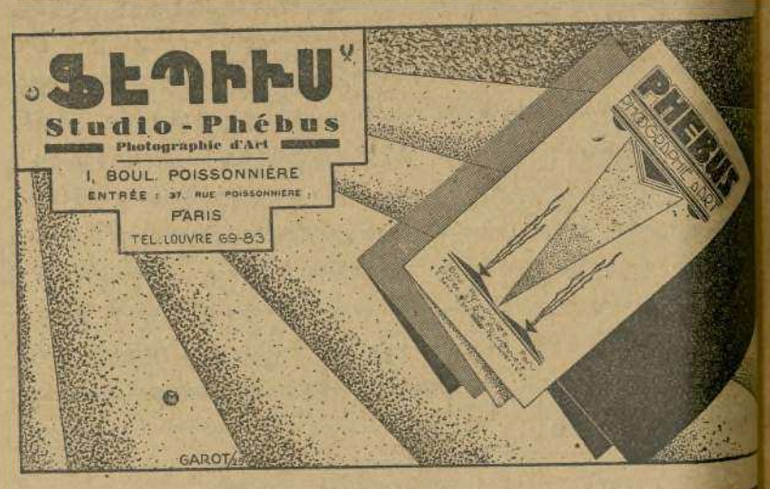
Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ անուշահոտութիւնով:

Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժպտերը (ոտքի, թեւի, եւայլն), եւ աղուամազը՝ առանց վնասելու մորթին:

Գինը՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.:*

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Ցերը եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդէ ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

Գործ կը փնտռէ

Գործունեայ երիտասարդ մը, որ գիտէ հայ., ֆրանս., յունար., թուրքերէն եւ արաբերէն նաեւ հաշուակալութիւն, կրնայ ըստանձնել պանդոկի, ճաշարանի եւն. վարիչի պաշտօններ: Դիմել «Յառաջ»ի միջոցաւ G. M.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (Քրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիւթ: Մասն. լապոռատորատ: Ճշդամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

Շավիլ-վիթրօլէյ եւ վէլիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիզի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապըպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոստաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանսական կախտ: Ամէն օր ժ. 10—12, 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՁԱՇԵՂԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Հետեւեալ չափաւոր գիներ
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av. W

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՖԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

16 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1035

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՍ ԵՐԵՍԸ

Աղի հայերէնի— եւ մասնաւորապէս արեւելահայ բարբառի— աղճատման, աղքատացման ուրիշ պատճառ մըն է թրքահայերէնի եւ թուրքերէն բառերու տնավարի գործածութիւնը:

Թրքարանութեան, թուրքերէն ոճերու եւ քերականութեան ախտը մասնաւորապէս տարածուած է Պոլսոյ մէջ, ուր տակաւին կան լրագիրներ— պարզ լուրի թերթեր— որոնք բառ առ բառ կը թարգմանեն թուրք թերթերէն, ոտքի տակ առնելով հայերէնի ոգին եւ եւ քերականութիւնը: Եւ մենք յաճախ կը ստիպուինք նորէն խմբագրել թուրքերէն թերթերէ հայերէնի թարգմանուած լուրեր եւ ուրիշ գրութիւններ: Բառերը չեն պակսիր, բայց հիւսուածքն է որ խախտուեր է Պոլսոյ մէջ: Եւ դեռ այսօր կան գրողներ, նոյնիսկ անուն հանած գրագէտներ, որոնք իրենց ինքնագիր գործերուն մէջ ալ կը շարունակեն թրքական քերականութիւնը:

Ինչ կը վերաբերի կովկասի, այնտեղ քերականութիւնը քիչ-շատ կը պահուի, բայց թուրքերէն բառերը նոյնքան կը վխտան ամէնէն սովորական լուրերու, նոյնիսկ բանաստեղծութիւններու մէջ:

Տգիտութի՞ւն է թէ անհոգութիւն:— Բացատրեցէք ինչպէս որ կ'ուզէք: «Բաժին»ը դարձեր «փայ», եւ «բաժնետէրը», որ աւելի քան չիսուն տարիէ ի վեր կը գործածուի թրքահայ լրագրութեան մէջ, «փայատէր»: Եւ այս՝ մինչեւ այսօր: Ա՛լ դուք համրեցէք «բայխուշ»ները (բուռ), «չայխանա» (թէյարան), «մէյխանա» (գինետուն, կապելայ), «ջան», «ջիկեար», «մարջան» եւն. բոլորն ալ՝ նորագոյն գրականութեան եւ բանաստեղծութեան մէջ: Իսկ լրագրական լեզուէն կարելի է հատընտիր ժողովածու մը կազմել:

Վերջերս Տօքթ. Ա. Աբեղեան ուշադրութիւն կը հրաւիրէր այս ժոլութեան վրայ, «Հայրենիք»ի մէջ հրատարակած յօդուածաշարքով մը: Մեր աշխատակիցը կը քրքրէր նոյնիսկ Յովհ. Թումանեանի, Ա. Իսահակեանի եւն. բանաստեղծութիւնները, որոնց մէջ կը վխտան թրքաբանութիւնները ու թուրքերէն բառերը: Եւ եթէ բան մը փոխես, վախ կայ որ ամբողջ բանաստեղծութիւնը փլի...

Անցեալը անցեր է: Մտածենք նորերու մասին, որոնց գրութիւններուն մէջ իրար կը հրմշտկեն քմահաճոյքն ու տգիտութիւնը: Նիւթը չխճողելու համար, առանձին կը ներկայացնենք զանազան հատուածներ, ուր թուրքերէն, ինչպէս եւ օտար բառերը տուն-տեղ են եղած, առանց ո՛ր եւ է անհրաժեշտութեան:

Ի՛նչ խօսք որ, լեզուի զարգացման ամէնէն կենդանի ազդակն է լրագրութիւնը: Մանաւանդ մեր մէջ: Հետեւաբար իւրաքանչիւր խմբագրի եւ յօդուածագրի ճիտին պարտքն է տարրական խնամք տանիլ իր լեզուին: Ամէն գրողի տրուած չէ գրագէտ ըլլալ կամ ճաշակ ունենալ: Բայց ինքզինքը յարգող ոեւէ քաղաքացի, որ կը յաւակնի բան սորվեցնել ուրիշին, հասարակ ընթերցողին, պարտաւոր է նախ ինք սորվիլ գրած լեզուն, հոգ տանիլ անոր ժաքրութեան, հարազատութեան եւ զարգացման: Այլապէս, եթէ դուն «ռենեկադ» գրես փոխանակ «ուրացող»ի, «դեզերտոր»— փոխանակ «դասալիք»ի, «տիվան»— փոխանակ «բազմոց»ի, («Պրոլետար»ը բառը չէ գտեր եւ թարգմաներ է— «ընկողմնարան»!), ինչո՞վ կ'արդիլես ղիս գրելու «էդիտորիալ», փոխանակ «առաջնորդող»ի կամ «խմբագրական»ի, «սիանտիֆիք», փոխանակ «գիտական»ի կամ «ավուգաթ», փոխանակ «փաստաբան»ի:

Ակադեմական հարցեր չյարուցանելու համար, մենք ամէնէն պարզէն սկսանք:

Եւ կը կարծենք որ, եթէ միայն լրագրողները, պատասխանատու խմբագիրէն մինչեւ լուրերու թարգմանիչը պզտիկ ճիգ մը փորձեն, մեծապէս կը սահմանափակուի չարիքը: Իսկ ատոր համար ալ պայման է որ, լրագրական ասպարէզին մէջ նետուած մարդիկ պարտականութիւն սեպեն ոչ թէ այսպէս կամ այնպէս թխել ու տեղ լեցնել, այլ դաստիարակել ինչպէս միտքով, նոյնպէս լեզուով: Մինչդեռ այսօր խմբագիրներ եւ եւ թարգմանիչներ ունինք որոնք դեռ չեն գիտեր թէ «Թիկրը» սա պատմական «Տիգրիս»ն է, կամ bière (դագաղ) կը թարգմանեն... «գարեջուր» (Մարալեախտ Ջողի մարմինը գարեջուրի մէջ դրուեցաւ, — եփրատ):

Կը կրկնենք,— եթէ անկեղծ են խորհրդային խմբագիրները, վճռական դեր կրնան կատարել օրը օրին, միայն լրագրութեամբ, եթէ ոչ ուրիշ բանի, գոնէ Լենինի պատուէրը յարգած ըլլալու համար: Չի բաւեր բանուորն ու գիւղացին փրկել դրամատիրական լուծէն, ընկերային եւ տնտեսական կապանքներէն: Չարկ է զանոնք փրկել նաեւ թերուս կամ անփոյթ մարդոց Հնածոյ բառակոյտերէն, որոնք պարզապէս միտքերը խճողելու եւ բթացնելու կը ծառայեն:

Առանց ատոր ալ, արդէն չափազանց կը թխեն ու կը լկեն հասարակ ուղեղներ...

Անգլիացիներն ու Ֆրանսացիներն ալ խորհրդային թերթեր եւ գիրքեր կը հրատարակեն, բայց ի՛նչքան պայծառ կը խմբագրեն ու կը թարգմանեն, ի հարկին սեղմելով:

Մերինները պարզապէս ռուսական կաղապարներն է որ հայկական մեքենայի վրայ կը փոխադրեն...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՈՂԱՑԷ՛Ք, ՍՈՂԱՑԷ՛Ք

Պայքար, *Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, հետեւեալ իմաստո՛ւն խորհրդածութիւնները կ'ընէ Հայաստանի կացութեան մասին, (1 օգոստոս):*

— «Անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ ըմբռնել թէ Անդրկովկասեան Հանրապետութեանց մէջ Հայաստան մնտեսապէս ամէնէն աղքատն է, իսկ աշխարհագրական դիրքով եւ ուրիշ տեսակէտներով ալ ամէնէն անբնպաստ պայմաններու մէջ կը գտնուի: Ասիկա այսպէս է մեր կամքէն անկախ պատճառներով, եւ մենք փափաքով ու խօսքերով չենք կրնար փոխել կացութիւնը: Դարձեալ, Հայաստան խորհրդային միութեան մէկ հարիւրի յիսուներորդ մասն է միայն եւ ինքնաբաւ երկիր մըն ալ չէ, այլ իր պետական ելեւմտացոյցին եւ ուրիշ պէտքերուն աւելի քան կէսը կեդրոնական գանձէն կը ստանայ: Հայաստանի կառավարութիւնը ստիպուած է նկատի առնել այս շօշափելի եւ շատ կարեւոր իրողութիւնները, եւ անոնց պատշաճեցնել իր յարաբերութիւնները, թէ՛ Անդրկովկասեան քոյր հանրապետութեանց, եւ թէ Մոսկուայի կեդրոնական կառավարութեան հետ:

Ցետոյ, պէտք է գիտնալ թէ Հայաստան կը գտնուի պատմութեան ամէնէն մեծ յեղափոխութեան շրջանակին մէջ եւ անոր ծայրայեղութիւններուն անխուսափելի ազդեցութեան տակ:

Ինքն, Հայաստանի կառավարութիւնը, այդ յեղափոխութեան ուժով ու սկզբունքներով կը վարէ գործերը, եւ շատ բնական է որ այն բոլոր արտայայտութիւնները, շարժումներն ու հալածանքները, որոնք տեղի կ'ունենան Խորհրդային միութեան ուրիշ երկիրներուն մէջ, ինն ըմբռնումներու, կարգերու ու հաստատութեանց դէմ, կրկնուին նաեւ Հայաստանի մէջ, յաճախ պարզ ընդօրինակութեամբ: Կարելի չէ պահանջել որ Հայաստանի կառավարութիւնը խափանէ զանոնք. ատիկա պիտի ըլլար հակառակ գործել իր դասանանքին եւ այն բոլոր բաներուն, որոնց կը պարտի իր գոյութիւնը: Դուրսէն դիտողութիւններ, չափաւոր ու խոհական քննադատութիւն, կրնան ըլլալ անշուշտ, եւ պէտք է ընել, բայց, պէտք է հասկնալ նաեւ որ այսպիսի պարագաներու մէջ իրերը կ'ընթանան իրենց քնական ընթացքով: Ցեղափոխութիւնը կը կատարէ իր դերը: Այն բոլոր կարգերն ու հաստատութիւնները, որոնք անյարմար ու անարժան են ապրելու, կը կործանին ու կ'անհետանան, իսկ անոնք որ գոյութեան իրաւունք ունին, նոր պայմաններուն կը յարմարին, կը բարեփոխուին, աւելի կը զօրանան ու կը զարգանան, եւ կը շարունակեն իրենց պաշտօնը:

Մենք, օրինակի համար, կը գանգատինք հայերէնի ուղղագրութեան անհեթեթ փոփոխութեանէն, եւ իրաւունք ունինք: Բայց պէտք չէ մոռնալ, որ կիլիկեան շրջանին ալ ուղղագրական նոյնքան անհեթեթ ձեւեր ընդհանրացած էին հայերէնի մէջ, երբ մենք մեր քաղաքական պատմութեան ամէնէն փայլուն մէկ շրջանը կը բոլորէինք, եւ նկատելի ուժ մը կը ներկայացնէինք մեր. Արեւելքի մէջ»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Համալսարաւոր դրամատուները խուզարկուած

Ինչպէս գրեցինք երէկ, հետապնդումներ կը կատարուէին Բանուոր գիւղացիական Դրամատան դէմ, (Լաֆայէթ փողոց թիւ 100), որ փարիզի մէջ կը գործէր Գ. Միլլազայինի հաշուոյն:

Երէկ առաւօտ ժամը 6էն սկսեալ 250 - 300 ոստիկաններ — գաղտնի թէ համազգեստով — պաշարեցին յիշեալ դրամատունը եւ յարակից փողոցները: Դրամատունը կնքուած էր նախորդ իրիկուընէ, դատական իշխանութեան հրամանով: Ժամը 7ին հասաւ դատական ոստիկանապետ փաշօ, որ ներս մտնելով սկսաւ խուզարկութիւններ կատարել՝ դրամատան տնօրէն Վիկտոր Անիկիի ներկայութեան: Ժամը 7.30ին գաղտնի ոստիկաններ գացին կանչելու գանձապահը, որպէսզի հետ բերէ դրամարկղներու բանալիները:

Բոլոր թուղթերը կնքուելով, հետզհետէ փոխադրուեցան դատական իշխանութեանց մօտ: Այս գործողութիւնը տեւեց բաւական երկար:

Կէսօրէն վերջ ալ խուզարկութիւններ կատարուեցան արուարձաններու մէջ, ուր դրամատունը 24 մասնաճիւղեր ունի:

Ձերբակալման հրամանագիր հանուած է դրամատան վարիչ-պատուիրակ Մարանի դէմ, (Իվրիի քաղաքապետ) որ փախստական է: Նոյնպէս ամբաստանուած են դրամատան գլխաւոր վարիչներէն 12 հոգի, որոնք կը փնտռուին:

Սևոտրևի դաղթականը

Անգլիոյ ելմտական նախարարը իր յաւառ եւ հաստատակամ ընթացքով ի վերջոյ կը տանի յաղթանակը: Ֆրանսա, Իտալիա, Գերմանիա, Պելճիքա եւ Ճափոն վախնալով որ Լահէյի խորհրդաժողովը կը պայթի, առանց որեւէ արդիւնքի յանգելու, օրերէ ի վեր միլիոններ կը փնտռեն՝ կերպով մը գոհացնելու համար Մեծն Բրիտանիան:

Անգլիացիները 80 միլիոն մարք կը պահանջեն Գերմանիոյ ընելիք անպայման վճարումներէն եւ 45 միլիոն մարք՝ Սփայի մէջ եղած բաշխումներու հիման վրայ: Արդ. Գերմանիոյ ընելիք անպայման վճարումները (այսինքն «մորաթորիում»ի եւայլն ենթակայ չեղող) տարեկան 660 միլիոն մարքի կը հասնին. այս գումարէն Ֆրանսա պիտի ստանայ 500 միլիոն եւ Իտալիա 42 միլիոն. 61,800,000 պիտի յատկացուի 1923ին կընքուած Տօուրսի փոխադարձութիւնը հատուցանելու: կը մնայ 56 միլիոն 200,000 մարք, որ պիտի բաշխուի փոքր պետութեանց: Այս վերջին բաժինը կրնայ աւելնալ հետզհետէ, քանի՝ վճարումներ ըլլան Տօրսի փոխադարձութեան հաշուոյն:

Ֆրանսական, իտալական, պելճ եւ ճափոնցի պատուիրակները ժողով մը գումարելով, քննեցին թէ ի՛նչ գիջումներ կրնան ընել՝ գոհացում տալու համար Անգլիոյ պահանջներուն:

«Շիքակօ Տէյլի Թրիպիւն» կը տեղեկանայ թէ իտալացի, պելճիքացի եւ ճափոնցի պատուիրակները յայտնած են իրենց երկրի բաժիններէն շուրջ 8 միլիոն մարք գեղչել. Ֆրանսա եւս տրամադիր կ'երեւի որոշ գիջումներ ընել. ասկէ զատ Գերմանիա 650էն 700 միլիոնի կ'ուզէ բարձրացնել անպայման վճարումներու տարեկան գումարը: Այնպէս որ այս 50 միլիոնը, միացած Ֆրանսայի եւ միւսներու ընելիք 30 միլիոնի գիջումին, լիուլի գոհացում պիտի տայ Անգլիոյ:

Ելմտական յանձնաժողովին մէջ ճառեր խօսեցան Ֆրանսայի աշխատանքի նախարար Լուշէօր, Յունաստանի վարչապետ Վէնիզելոս, ինչպէս նաեւ Ռումանիոյ եւ Փորթուկալի ներկայացուցիչները:

Ի վերջոյ ընդունուեցաւ բանաձեւ մը, Սնոտրնի թելադրութեամբ, որով ելմտական յանձնաժողովի նիստը կը յետաձգուի շաբաթ օրուան, առիթ տալու համար զանազան պատուիրակութեանց միջեւ անպաշտօն խօսակցութեանց, վէճի առարկայ խնդիրներու մասին:

Խորհրդաժողովը պիտի վիժի՞

Հակառակ համաձայնութեան մը գալու մասին տրուած այս լաւատես տեղեկութեան, վերջին պահուն հասած հեռագիրները կ'ըսեն թէ բոլոր կողմերն ալ հաստատ կը մնան իրենց տեսակէտներուն վրայ եւ թէ շաբաթ օր, երբ ելմտական յանձնաժողովը գումարուի, պիտի հոչակէ Լահէյի խորհրդաժողովին ձախողութիւնը: Այս ձեւով պիտի վերջանայ նոր արիսպագոսը:

Խիստ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այն քաղաքական մտերմական խօսակցութիւններուն, որոնք տեղի ունեցան չորեքշաբթի գիշեր Ռուայեալ ճաշարանին մէջ, ուր հացկերոյթ մը տուաւ Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէմանն:

Հացկերոյթին ներկայ էին միայն հետեւեալ անգլիացի եւ գերման պատուիրակները.— Չէնտերսըն, Սնոտրն, Կրէհամ, Ֆիլթս, սըր Մորիս Հանքի, Հիլֆէրտինկ, Քուրթիուս եւ Վիրթ:

Ռուսերէնի վէճը

Վերջին օրերս այրուած գործարաններու եւ աշխատանոցներու վնասն է 700,000 տոլար: Խարպինէն 10 ժոն հեռու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ 14 ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

Երէկ առաւօտ ժամը 4.35ին Ֆրիտրիխսհաֆէնի օդանաւային կայանէն ճամբայ ելաւ «կոմս Ցեփլին», աշխարհի շրջանը կատարելու Համար 15 օրուան մէջ:

Առաջին հանգրուանը պիտի ըլլայ Ճափոնի մայրաքաղաքը, Թոքիո:

Ցեփլինը ժամը 11ի ատենները անցաւ Պերլինի վրայէն, ուղղուելով դէպի Ռուսական սահմանը՝ Տանցիկի եւ Քէօնիկսպէրկի ճամբով: Պիտի անցնի Տոնսպուրկէն եւ Լէնինգրատէն, յետոյ պիտի շեղի դէպի հարաւ՝ սաւառնելու Համար Մոսկուայի վրայէն, խորհրդային իշխանութեանց հրաւէրին Համաձայն: Ցետոյ Ուրալի հիւսիսային լեռնաշղթային վրայէն պիտի ուղղուի դէպի Սիպերիա եւ վլատիվոսթոք, ի վերջոյ պիտի հասնի Թոքիո, անդրսիպերեան մեծ երկաթուղիի ճամբուն հետեւելով:

Տօքթ. Էքէներ կը յուսայ այս առաջին հանգրուանը կտրել 120-150 ժամէն:

Ցեփլինինմէջ տեղ գրաւած են 60 հոգի, 20ը ճամբորդ, որոնց կարգին 8ը լրագրողներ (3ը գերման, 2ը ամերիկացի, 2ը ճափոնցի, 1ը Ֆրանսացի): Ճամբորդներուն մէջ է ճափոնցի կին մը՝ Տիկ. Քիթամուրա, մինչ տիկին Ցրըմմրնտ Հէյ աւելի դրամ վճարած էր՝ որպէսզի իրմէ զատ կին ճամբորդ չգտնուի՝ աշխարհի շրջանը կատարողներուն մէջ...: Ամերիկեան *Լոս Անճըլէս* ցեփլինի ծրամանատարը ջարլս Ռոզենդալ եւս կը մասնակցի ճամբորդութեան:

Բուն ցեփլինը՝ կարգ մը աւելորդ առարկաներ մէջէն հանուելէ յետոյ՝ կը կշռէ 8000 քիլօ: Ճամբորդներն ու անոնց գոյքերը կը կշռեն 15,000 քիլօ, պէնզինը՝ 15,000 քիլօ, իւղը՝ մէկուկէս Թոնօ, ջուրը՝ 4 Թոնօ, Թղթատարը՝ 525 քիլօ (30,000 նամակներ եւ քարդեր՝ բերուած Ամերիկայէն): Ղեկաւար օդապարիկը հետն առած է նաեւ 84,000 խորանորդ մեդր կապոյտ կազ եւ 72,000 խոր. մեդր ջրածին: Ասոնց շնորհիւ կրնայ 150 ժամ Թռիլ չորս եւ 120 ժամ՝ հինգ շարժիչ մեքենայով:

Ամէն նախազգուշական միջոց ձեռք առնուած է: Իւրաքանչիւր նաւորդի եւ ճամբորդի տրուած է թեթեւ հրացան մը՝ 60ական փամփուշտով, գործածուելու Համար այն պարագային երբ ցեփլինը ստիպուի իջնել Հիւսիսային կամ Միջին Ասիոյ տափաստանները:

Ովկիանոսին մէջ իյնալու պարագային Համար ալ միջոցներ ձեռք առնուած են. իւրաքանչիւր ճամբորդի տրուած է ազատարար բաճկոն մը: Ցեփլինը հետն առած է նաեւ ռետինէ երկու նաւակներ, զորս կարելի է անմիջապէս ուղեցնել՝ փտանգի պարագային:

Օդը շատ նպաստաւոր է ցեփլինի ճամբուն վրայ:

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Պաղտատէն կը գրեն թէ տեղւոյն մէյտան Թաղին Գոքնազար կոչուած փողոցին մէջ, Չէյթունցի Տիգրան Մոսկոփեան ասնուն 24-25 տարեկան երիտասարդ մը՝ որ նոր ամուսնացած էր, կախած է ինքզինքը:

Այս խորհրդաւոր անձնասպանութեան պատճառը դեռ յայտնի չէ եղած:

ՍՈՖԻԱՅԻ անգլիական դեսպան Սիր Էրիկ Փիրսի յաջորդ նշանակուեցաւ Սիմոն Ֆիլիպ Փէրիկըլ Ուօթըրլօ, Ատոիս Ապապայի անգլիական դիւանագիտական ներկայացուցիչը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԻՋԱԳԵՏՔԷՆ

ԱՉՔԷ ՀԵՌՈՒ, ՍՐՏԷ ՀԵՌՈՒ

ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ ՈՐ ԱՊԱԳԱՅ ՈՒՆԻ, ԲԱՅՑ ԻՐ ԲԱԽՏԻՆ ՁԳՈՒԱԾ Է

ՄՈՒՍՈՒԼ, *1 օգոստոս.*— Ցեղական թերթերու մէջ տարին անգամ մը հազիւ կը յիշուի մեր գաղութին անունը։ Մինչդեռ առողջ հայութիւն մը կ'ապրի այս շրջանին մէջ, ամէն կերպով արժանի՝ հոգածութեան։

Այսօր կը ներկայացնեմ երկու գիւղեր, Զախօ եւ Ցէոք։

Զախօ գիւղաքաղաքը կը գտնուի Մուսուլի հիւսիսային կողմը, Թրքական սահմանի մօտերը, Ցիգրիսի գետակին՝ խապուրին ափը։

Քրտական կեդրոն մըն է, որուն աղայական տունը՝ պատինան Շամտին աղայենց տունը, մեծ համբաւ կը վայելէ։ Գերդաստանի մեծը աղան է Զախօյի շրջանին եւ աշիրէթապետ՝ շրջակայ աշիրէթներու։ Նոյն գերդաստանի մեծը, Մուհամմէտ աղա արկածի մը զոհ գնաց երեք տարի առաջ, երբ Մուսուլէն օդանաւով կ'երթար պաղտատ, իբրեւ անդամ Իրաքի խորհրդարանին։ 1915—19ի ջարդի սեւ օրերուն պաշտպանած է Զախօյի շրջակայ վրանաբնակ հայ քոչարները, ինչպէս նաեւ իր բարոյական աջակցութիւնը չէ խնայած Զախօ տեղաւորուած հայերու, եւ իր մահէն ետքն ալ իր յաջորդները նոյն բարեացակամ վերաբերումն ունին հայերու հանդէպ։

Ընդհ. պատերազմէն առաջ մէկ տուն հայ կար Զախօ, Աղերդի Ցէհ գիւղաքաղաքէն գաղթած, 1919ին պաքուպա գաղթող հայերէն մաս մը՝ մասնաւորաբար Ցէհցիներ, Մուսուլ գալով, գագին հաստատուեցան Զախօ։ Նոյնպէս քիւրտերուն մէջ ցնցած Ցէհցիները հետզհետէ Զախօ փոխադրուեցան։ Այժմ Զախօ մօտաւորապէս 100 տուն հայութիւն ունի, գլխաւորաբար Ցէհցիներ, որոնց գլխաւոր զբաղումն է շալագործութիւն։ (Շալը քիւրտերու գլխաւոր տարազն է)։ Ցէհցիներու հինգ շալերը ընդհանրապէս նուրբ են եւ ազնիւ, հինուած այծի քաժ (փիլիկ) կոչուած նուրբ մազէն։ Երբեմն եւրոպացի կամ ամերիկացի ճանապարհորդներ այնչափ կը գնահատեն որ, իբր արեւելքի ձեռագործի նմոյշ լաւ տեսակներէն կը գնեն լաւ վճարումով եւ իրենց հետ կը տանին։ Շալագործ Ցէհցիները իրենց արհեստին շնորհիւ կ'ապրին գիւղական լաւ կեանք մը, բայց պարտաւորուած են աշխատիլ ամբողջ ընտանիքով։ Ցտմարդիկ շալ կը հիւսեն, իսկ կիներու շալի համար թել կը մանեն ամբողջ օրը։

Զախօյի հայութեան կեցաղը նահապետական է։ կարելի է զանոնք նկատել մեր նահապետական կեանքի ներկայացուցիչները՝ իրենց վարք ու բարքով եւ ընտանեկան կազմակերպութեամբ։ Զախչախ մեծամասնութեամբ քրտախօս ըլլալով հանդերձ (հայախօսները մատի վրայ կը համրուին) ազգայինագին վառ կը պահեն, իրրեւ կապ ունենալով ազգ. եկեղեցին, որուն ջերմեռանդ հաւատացեալներն ու նախանձախնդիրներն են։ Կրօնքի մասին ալ ուշիմ մաքուր ու ջերմեռանդ հաւատք։ Այնպէս որ, տարուան ամբողջ պահքը, մէջն ըլլալով չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը, կանոնաւորապէս կը պահեն եւ կրօնքի թելադրած բոլոր պարտականութիւնները սիրով կը կատարեն։

Այս փոքրիկ գաղութը իր կազմութեան օրէն անուշադրութեան մատնուած է։ Ոչ մէկ օժանդակութիւն դուրսէն։ Այնպէս որ ինքն իր բախտին ձգուած է։ Իրենց զաւակները կա՛մ փողոցները կը թափառին եւ կամ իրենց ծնողքի ձեռքին տակ արհեստ կը սորվին։ Զուտ ազգ. դպրոց կամ նման հիմնարկութիւն, եւ բառիս բուն նշանակութեամբ չունին ազգային կեանք։ Իրենց հին պապենական յիշատակներն ու ազգ. եկեղեցին են որ զիրենք կը պահպանեն ու կը շաղկապեն հայութեան հետ։ Եթէ այդ կապը օր մը փրթի, ապահովաբար կորսուած են մեզի համար։

Մինչեւ երեք տարի առաջ քահանայ չունէին։ Երանի թէ երբեք չունենային, եթէ հիմակուան քահանային պէս պիտի ունենային։ Գոնէ աւելի մխիթարեան էին, երբ չէին տեսներ կրօնականներուն տգեղ արարքները եւ շահամոլութիւնը։ Տարին մէկ երկու անգամ Մուսուլի քահանան իրենց կ'այցելէր եւ իրենց կրօնական պէտքերը կը լրացնէր։ Երեք տարի առաջ պատահաբար քահանայ մը պաղտատ գալով, Զախօ ղրկուեցաւ։ Զախօյի հայութիւնը առաջ եկեղեցի չունէր։ Այժմ ալ մասնաւոր եկեղեցիի շէնք մը չունի, այլ գիւղական տուն մը վարձուելով քահանային համար, անոր մէկ սենեակը յատկացուած է եկեղեցիի։ Զախօյի քահանան՝ որ շահամոլ եւ կիսակիրթ մէկն է, իրենց գլխուն փորձանք մը եղած է, եւ փոխանակ իր պաշտօնին բերումով գաղութին մէջ խաղաղութիւն սերմանելու եւ դպրոց բանալու, գիւղացիները զզուեցուցած է իր կշտութիւններով, շահամոլութեամբ եւ տգեղ արարքներով։ Շատ անգամ իրենց կրօնական գգացումները կը վիրաւորէ՝ ծիսակատարութիւնը սակարկութեամբ կատարելով։ Վերջերս թախանձագին խնդրած էին Մուսուլի թաղ. խորհուրդէն ճար մը գտնել իրենց այս վիճակին։ Թաղ. խորհուրդը իր մէկ անդամը եւ ուսուցիչ Արմենակ փանոսեանը լիազօրած՝ ղրկեցին տեղին գործերը քննելու եւ եթէ հնարաւոր է կարգադրելու։ Բայց քահանան ամէն կարգադրութեան հակառակ գնաց։ Պատուիրակները տեղական անգուդարձերը մանրամասն քննելով, այն եզրակացութեան եկան որ քահանան է Զախօյի գաղութին անհանգստութեան պատճառը, եւ եթէ պակաս շահախնդիր եւ աւելի աշխոյժ ու լուսամիտ քահանայ մը ըլլար, պիտի կրնար թէ գանոնք հովուել եւ թէ դպրոց հիմնել, ի հարկէ յենլով դրսի օգնութեան։ Առնուած տեղեկութեան համաձայն Մուսուլի թաղ. խորհուրդը պաղտատի առաջնորդարանին հետ բանակցութեան մտած է, անմիտ քահանան հեռացնելու համար։ Բայց պաղտատի մէջ գործօն եւ սրտցաւ ազգ. իշխանութիւն մը եւ առաջնորդ մը չգտնուելով խնդիրը կը ձգձգուի անվերջ։

*** Ցէոք գիւղաքաղաքը կը գտնուի Մուսուլէն Զախօ կէս ճամբուն վրայ, մօտաւորապէս 2—2½ժամ ինքնաշարժով։

Ցէոքն ալ քրտական կեդրոն մըն է։ Օդը բաւական բարեխառն եւ առողջարար է։ Ասկէ առաջ Ցէոքի մէջ երբեք հայութիւն չկար։ Այժմ ունի 21 տուն հայութիւն, որուն 12 տունը Ցէհցիներ, եւ մնացածը Վանայ շրջանէն։ Ցէհցիները Զախօ բնակող Ցէհցիներու համագիւղացիներն են եւ անոնց նման՝ իրենց ընտանեկան կազմակերպութեամբ, կենցաղով եւ բարքով ու վարքով նմանապէս կը զբաղին շալագործութեամբ։ Մնացած հայերը մանր խանութպաններ են։ Կան 12 արհեստաւորներ։ Բոլորն ալ հազիւ իրենց օրուան ապրուստը կը ճարեն. բայց եւ այնպէս կ'ապրին խաղաղ եւ իրարու հետ սիրով են ու իրենց վիճակէն գոհ են։ Չունին մանաւոր քահանայ, ինչպէս նաեւ աղօթարան։ Զախօյի քահանան տարին մէկ երկու անգամ կ'այցելէ անոնց։ Ցէոքի գաղութը շատնալու վրայ է։ Դեռ 2—3 ամիս առաջ ընդամէնը 14 տուն էր, մինչդեռ հիմա 21, եւ առնուած տեղեկութիւններու համաձայն, շատերը պաղտատէն ու պասրայէն կը պատրաստուին երթալ Ցէոք բնակիլ։ Իսկ եթէ նահրէլՕմարիգաղթականութեան տեղափոխութիւնը կատարուի, Ցէոքի գաղութը շատ պիտի մեծնայ, որովհետեւ գաղթականութեան տրամադրուող գիւղերը Ցէոքէն շատ հեռու չեն։

Այժմ Ցէոքի հայութիւնը մտահոգուած է իր զաւակներու հայեցի դաստիարակութեամբ։ Այդ մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարեն եւ չեն կրնար եզք մը գտնել։ Իրենց նիւթական միջոցները չեն կրնար յաղթել այդ դժուարութեան, որովհետեւ իրենց ուժէն շատ բարձր է։ Ցէոքի 21 տուն հայութիւնը ունի մօտաւորապէս 30 մանչ եւ աղջիկ 4—8 տարու, որոնք գրկուած դպրոցէն՝ փողոցները կը թափառին եւ կ'այլասերին։ Ի՞նչ ընեն, որո՞ւ դիմեն...

Ցաջորդով կը ներկայացնեմ միւս գիւղերը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ԾԱՐԺՈՒՄԸ

Գ. ՇՐՋԱՆ.— 2. ՆԷՃԻՊ ԱՍԼՄ

1893ին Ահմէտ Ճէվտէթ պէյ Պոլսոյ մէջ սկսած էր հրատարակել «Իգտամ»ը։ «Իգտամ» առաջին թուրքերէն թերթն էր, որ ճակտին վրայ կը դնէր «Թիւրք դազէթասը տըր» խորագիրը։ «Իգտամ»ի թրքականութիւնը առաջին թիւերէն իսկ աչքի կը զարնէ. 22 տարի առաջ «Երեք տեսակ քաղաքականութիւն» խորագրով յօդուածի մը մէջ շեշտած էի թէ «Իգտամ» հաւաթրքականութեան օրգան էր։ Ահմէտ Ճէվտէթ պէյ իր թերթի խմբագրական կազմին մէջ առած էր Նէճիպ Ասըմ պէյը, Վէյսէլ Ջէլէպի եւ Խմրուլլահ Էֆէնտիները։

Նէճիպ Ասըմ պէյ «Իգտամ»էն առաջ լեզուական հարցերու մասին յօդուածներ գրած էր «Մէսարիֆ» պարբերաթերթին մէջ եւ ժամանակ մըն ալ հրատարակած էր «Մէտրէսէ-իլ-էտէպ» անուն պարբերական մը։

1890ին Նէճիպ Ասըմ պէյի անունը ծանօթ էր նաեւ Եւրոպայի։ Ռուս արեւելագէտ մը Նէճիպ պէյի մասին խօսելով, կ'ըսէր է«Նէճիպ Ասըմի անունը եւրոպական գրականութեան մէջ անծանօթ չէ. Թուրքիոյ մէջ նոր գտնուած արձանագրութիւններուն, եւ օսմաններէնի անատոլեան բարբառներէն մէկուն մասին իր յօդուածները կը հրատարակուին «Keleti Szemle» պարբերաթերթին մէջ։ Նէճիպ Ասըմ գրեթէ միակ օսմանցի գիտնականն էր, որ խրկար առեն կապ պահած է իր հայրենակիցներուն եւ եւրոպացի գիտական աշխարհին հետ։»(1)

Արդարեւ Նէճիպ Ասըմ պէյ Փեշթայի, Keleti Szemle» թերթին մէջ ուսումնասիրութիւններ գրած է Փիլիսի, Պէհէնիի եւ Իրզրումի բարբառներուն մասին եւ հրատարակած է «Շիպլէ-իւլ-Շաքայիք»ը։

Ասկէ զատ Փարիզի Journal Asiatiqueին մէջ հրատարակած է Թրքական տաղաչափութեան մասին յօդուած մը՝ «La Versification Nationale Turque»։ 1895ին Ասըմ պէյ անդամ ընտրուեցաւ յիշեալ թերթի հրատարակիչ «La Société Asiatique»ի։

Պալհասան օղլու Նէճիպ Ասըմ պէյ երբ մէկ կողմէ գիտական հետաքննութիւններ կ'ընէր եւ իր ուսումնասիրութիւնները կը հրատարակէր Օսմ. կայսրութեան եւ Եւրոպայի մէջ, միւս կողմէ իր զինուորական պարտականութիւնը կը կատարէր՝ իբրեւ ուսուցիչ զին.վարժարաններու, ի վերջոյ օսմ. բանակի գնդապետի աստիճան ստացաւ։ Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ Պոլսոյ համալսարանի «Թուրք լեզուի պատմութեան» դասախօս կարգուեցաւ։ Վերջին ընտրութեանց մէջ (1927) Թուրքիոյ Ազգային Մեծ Ժողովին անդամ ընտրուեցաւ եւ ներկայիս այդ կարեւոր պաշտօնը կը վարէ։

Նէճիպ Ասըմ պէյ գիտական, զինուորական, պատմական եւ լեզուական հարցերու մասին 20է աւելի տպուած հրատարակութիւններ ունի։ Հաւաթրքականութեան տեսակէտէ իր ամէնէն արժէքաւոր երկերն են՝ «Լեռնալ-Ալթայի լեզուները», «Շատ հին թուրք գիրը», «Օրխուն ապիտէլերի» եւ «Թիւրք Թարիխ» («Թրքական պատմութիւն»)։ Այս վերջինին մասին կ'ըսէ Թէկէն Քահէօնի պատմութիւնը(2) ընդլայնելով թարգմանած է, «ցոյց տալու համար թէ մենք ալ պատմական ազգ մըն ենք»։

Նէճիպ Ասըմ պէյ հաւաթրքականութեան ծառայած է ժանաւանդ լեզուի ու պատմութեան ասպարէզներուն մէջ։ Ինքն է որ առաջին անգամ եւրոպային ճանչցուցած է թէ թուրքերը լեզուի եւ պատմութեան մարգերուն մէջ եւրոպական դրութեամբ կ'աշխատին։ Կրնանք պնդել թէ Նէճիպ Ասըմ պէյ բոլոր թուրքերուն մէջ առաջինն է, որ բացորոշ կերպով թուրքերու ուշադրութիւնը հրաւիրած է հին թուրք լեզուներու, հին թուրք տառերու եւ անկախ թուրք պատմութեան վրայ։ Լրջօրէն աշխատած է վերակենդանացնել մեր քաղաքակրթական անցեալը։ «Իգտամ»ի եւ «Մալիւմաթ» պարբերաթերթերին մէջ զուտ թուրքերէն յօդուածներ գրած եւ «Ճունկ»ներէն հաւաքուած ղարքիներ եւ մանիներ հրատարակած է։

Նէճիպ պէյ շատ աշխատած է նաեւ ազգայնացնել արեւելեան երաժշտութիւնը։ Ինք է որ գրեց թէ՝ թրքական երաժշտութիւն չէ այն արեւելեան երաժշտութիւնը, որ ի պատուի էր օսմանցի մտաւորականներու մօտ ու առաջարկեց որ Հունգարացիներուն պէս եւրոպական երաժշտութեան «թէքնիք»ով գրի պէտք է առնել բուն թրքական երգերը՝ օգտուելով հովուական եւ ժողովրդական երգերու «մոտիվ»ներէն։ Նէճիպ պէյի այս գաղափարին դէմ բուռն յարձակումը գործեց Րէուֆ Եէքթա պէյ, որ ժամանակին վարպետ երաժիշտներէն մէկը կը համարուէր։ Երաժշտական այս վիճաբանութիւնները կը զուգադիպէին Սուլթան Համիտի թագաւորութեան վերջին տարիներուն։ Անցնող 20-25 տարիները բաւական եղան ցոյց տալու թէ՝ այս խնդրին մէջ ո՞վ էր իրաւացին։

Ըստ իս, Նէճիպ Ասըմ պէյի բոլոր գործերուն մէջ ամէնէն արժէքաւորն է Լէօն Քահէօնի «Ներածութիւն Ասիոյ պատմութեան» թարգմանութիւնը՝ ճոխացուած արեւելեան աղբիւրներէ քաղուած ծանօթութիւններով։ Այս գիրքը «ամէն կողմ ձգտումներ արթնցուց ի նպաստ համաթրքութեան», ինչպէս կը գրէ Զիա Կէօք Ալփ իր «Հաւաթրքութեան սկզբունքները» անուն գրքին մէջ։ Անիկա թուրք ազգասիրական շարժման զարգացումին նպաստող ժառանգական կարեւոր ազդակներէն մէկն եղաւ։

Օսմանցիներուն, թերեւս բոլոր Թուրքերուն մէջ բոլոր Թուրքերու պատմութեան հեղինակն ըլլալու առաջին պատիւը կը պատկանի Նէճիպ Ասըմ պէյի, որուն 1908ի յեղափոխութենէն յետոյ կատարած դերին մասին պիտի խօսինք յառաջիկային։

(18) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱՔՉՈՒՐԱ

(1).— Վ. ԳՈՐԴԼԵՒՍԿԻ, «Նոր Թեր Պոլսոյ *Թիւրք Տէրնէկլի*ի մասին», Մոսկուա, 1912, էջ 2։

(2).— LÉON CAHUN, «Infeoduction à l'histoire de l'Asie». Armand Colin et cie. Paris, 1896.

«ԿՌՈՒԵՑԷՔ ՎԱՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ»

ՁԱՄԲԱՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԹՄԲ.— Բանակումի, ինչպէս եւ «ձէմպորի»ին համար, այսուհետեւ պիտի գործածենք հին հայերէն բառը, «ձամբար», որ արդէն ընդունուած է Հայաստանի մէջ, եթէ սկաուտներու եւ եթէ զինուորներու համար։

ՊԻՐՔԻՆՃԻՏ, 13 օգոստ. (սեպ. թղթ).— Օգոստոս 12ին պաշտօնապէս փակուեցաւ հաւաքական-հայկական սկաուտական ճամբարը, որու յաջողութիւնը աննախընթաց էր միջազգային պատմութեան մէջ։ Վերջին օրը Լորտ Պէյտըն Փաուըլ իր շուրջ հաւաքեց բոլոր սկաուտները եւ ոսկեզօծ նիզակներ բաժնեց անոնց։

— Ձեզ կը ղրկեմ իբր դեսպաններ, աշխարհի չորս կողմը, կոչուեցէք վատութեան եւ ոխին դէմ, եւ ամէն տեղ տարածեցէք բարին եւ համաշխարհային եղբայրութիւնը։

Յետոյ, թաղեց պատերազմը յատկանշող կացինը։ Իրիկուան, Մաէլֆի օթէլի մէջ (Լիվըրփուլ) տեղի ունեցաւ մեծ ճաշ մը, ի պատիւ օտար պատուիրակ պետերուն, բրիտանական կառավարութեան կողմէ։ Հաւաքոյթը անցաւ խիստ հաճելի։ Կառավարութեան ներկայացուցիչը այս առթիւ ալ շեշտեց սկաուտութեան դերը 20րդ դարուն մէջ, իբր միջոց հաշտաշխարհային խաղաղութեան, երկար կեանք մաղթեց անոր հիմնադրին, եւ առաջարկեց խմել բոլոր ներկայացուցիչներու երկիրներուն կենաց։

Գիշերը Հայ Արիները մեկնեցան ուրախ եւ յուզուած, տանելով իրենց հետ ամենագեղեցիկ յիշատակներ եւ նոր եռանդ, աշխատելու համար հայ սկաուտութեան գործին։

*** Ձամբարի տասնըհինգ օրուան ընթացքին, հայ արիները ոչ միայն սիրուեցան, այլ դնահատուեցան իրենց աշխատանքին եւ անոր արդիւնքին համար։ Հակական դրօշին տակ հաւաքուած այն 40 արիները կրցան գեղեցիկ տպաւորութիւն ձգել իրենց եւ հայութեան հասարի։ Գործնական տեսակէտով, մեր տղաքը շատ բաներ որովեցան եւ շատ բաներ ալ սորվեցուցին ուրիշներուն։ Ձամբարը իրենց երեք տարուան աշխատանքին վարձատրութիւնն եղաւ։ Յիշենք Պէյտըն Փաուըլի խօսքերը, իբրեւ եզրակացութիւն.

— Երբ մենք սկսանք մեր աշխատանքը եւ հիմնեցինք սկաուտութիւնը, մեզի դէմ էր եւ ժողովուրդը եւ մամուլը եւ ամէն բան. մի վախնաք, տղաք եւ շարունակեցէք ձեր աշխատանքը. հպարտ ձեր յաջողութիւններով, ամէնէն առաջ քալեցէք. ձերն է վերջնական յաղթանակը...

*** Հինգշաբթի օր Զօր. Պէյտըն Փաուըլ մտերմական սեղան մը տուաւ հորս օտար պետերու ներկայութեան, ի պատիւ Անգլիոյ կրթական նախարարին։ Առաջին անգամն էր որ նախարար մը ճամբարը կ'այցելէր։ Պետին ալ կողմը նստած էին նախարարը, Լորտ Հէվիքըն, Հիւսպրըթ Մարթին, Գ. Մեծատուրեան եւ ճ. Ուիլսըն, իսկ ձախ կողմը Հոլանտայի եւ Պելճքայի ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ Պ.Ռիչ՝ Ամերիկայի ընդհ. պետ։

Շաբաթ առաւօտ Պէյտըն Փաուըլ հայկական ճամբարէն այցելեց եւ իր շնորհաւորութիւնները տուաւ հայ տղոց։ Յիշենք Զօր. Կոտֆրոյ Ջոնսի (բանակի պետ) խօսքը։ «Հայ բանակավարը մաքուր կեղեցիկ»։ Պէյտըն Փաուըլ շնորհակալութիւն յայտնեց հայ տղոց իմաց իր այցելութենէն եւ սեցաւ տղոց հետ եւ հրաժարականներ առնելով ըսաւ.

—«Ձեր, տղաք մինչեւ յառաջիկայ ճամբարին»։

Իրիկուան հայ արիները թրքերէն հրաւիրած էին իրենց սիրելի բարեկամ Հիւսպրըթ Մարթինը, տնօրէն սկաուտական միջազգային գրասենեակին։ Նաեւ սկաուտները ընդունեցին պետերը եւ ամենասիրուն օրիորդին(!!) թելը ժանեկով, առջեւ նորդեց Թէյասեղան։ Հաւաքը շատ հաճելի անցաւ։ Քանի մը կատակներէ, պարերէ եւ երգերէ յետոյ, պետը բաժնուեցաւ տղոցմէն կրկնելով.— «Յաջողութիւն եւ միշտ ձեզ հետ»։

Հայ արիները ստացան գեղեցիկ հրաւէրներ եւ նուէրներ եւ շահեցան օտար շատ մը բարեկամներ։ Երեքշաբթի կը մեկնին Լըբէոն (Լեռնառնի), ուր չքեղ հանդէսներպատրաստուած են իրենց համար։ Այնտեղ պիտի մնան մէկ շաբաթ, իբրեւ հիւր իսլամտայի սկաուտներուն հետ։

Գ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

«ԱՆԸՆԴՀԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ»

Ինչպէս գրեցինք երէկ, օգոստոս 6ը ընդունուած է Անընդհանուր Արտադրութեան Ճարտարութեան Օր, ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ։ Այս առթիւ բոլոր թերթերը երկար յօդուածներ եւ լուսաբանութիւններ կը հրատարակեն, շարքերը զօրացնելու համար։

Թիֆլիսի "Պրոլետար,,ը գրէ խմբագրականի մը մէջ.

— Անընդհատ Արտադրութիւնը հնարաւորութիւն կուտայ մեզ՝ օգտագործել մեր ունեցած միջոցները աւելի լրիւ եւ բանուոր ձեռով, աւելի մեծ օգտակարութեամբ ստանալ, եթէ կարենանք ժամանակին բաւականաչափ հոմ նիւթեր մշակել գործարաններու եւ համապատասխան քանակութեամբ ձեռքեր պատրաստել։ Արդարեւ, ինչո՞ւ չօգտագործենք գործարանները եւ գործադրիները տարուան այն 60 օրերուն, երբ անոնք տօներու եւ հանգստի օրերու պատճառով չեն աշխատիր։ Անընդհատ արտադրական տարին հնարաւորութիւն կուտայ մեր արդիւնագործութեան՝ գործի դնել մօտ մէկ միլիոն գործազուրկ բանուորներ հինգ տարուան ընթացքին, ինչ որ Հարիւրին 20 պիտի բարձրացնէ մեր արտադրութիւնը, պիտի իջեցնէ ինքնարժէքը, պիտի փարատէ ապրանքի սագնապը, աւելի պիտի ամրապնդէ գիւղի եւ քաղաքի կապը եւ բանուոր դասակարգի տնտեսական վիճակը։

Անընդհատ արտադրական տարի հաստատելով, բանուորին աշխատանքի ժամերու քանակը չեւ ընար, սակայն արտադրութիւնը կը տեւէ աւելի երկար ժամանակ, շնորհիւ նոր ընդունուած բանուորներու։ Հանգստի օրերու քանակն ալ չի փոխուիր, այլ աւելի նպատակայարմար կերպով կը դասաւորուի։ Ակէ զատ, կը վերցուի տօն օրերէն առաջ աշխատանքը շուտ վերջացնելու սովորութիւնը եւ տարր փոխարէն կ'երկարաձգուի տարեկան արձակուրդի ժամանակը։ Անընդհատ արտադրութեան ժամանակ տարուան 365 օրերուն գործարանի փակ պիտի մնայ մէկ օրէն միայն հինգ օր։

— Իսկ... 1295 տատ ժամադաս, 90 տատ ֆրանսերեն, 98 տատ ռուսերեն, 2589 ք. ուսուցչական 5.40։ Ընդհանուր 6.60, ք. ուսուցչական 8.90, ա. ուսուցչական 8.00, ք. 21500»։

Ընթերցողները, անշուշտ, նկատեցին, որ ամսագրի խմբագրությունը ոչ միայն ուշադրություն չի դարձնում ընթերցողների նամակներին, այլև ոչ մի կերպ չի հետաքրքրվում, թե ինչպես են կատարվում նրա հրահանգները։ Ինչպես տեսանք, «Ճարտարագործ» ամսագրի խմբագրությունը ոչ միայն չի հետաքրքրվում, թե ինչպես են կատարվում իր հրահանգները, այլև ինքն է խախտում իր հրահանգները։

Ընթերցողները նկատեցին նաև, որ

երկաթուղին քանդուած ըլլալով, կառախումբ մը գիծէն դուրս ելաւ եւ 28 վագոններ քանդուեցան։ Վերջին երեք օրուան ընթացքին Զինացիները ձերբակալեցին շուրջ 2000 խորհրդային քաղաքացիներ։

Մոսկուայի պատերազմական գործավարը կը յայտարարէ թէ Ծայրագոյն Արեւելքի ռուսական բանակը զօրացած է պաշտպանողական նպատակներով եւ միայն ծայրաթեղ պաշտպանութիւնն է որ պիտի ստիպէ խորհրդային իշխանութիւնը զէնքի դիմել։

Խորհրդային կառավարութիւնը ժամնաւոր բանակ մը կազմած է Ծայրագոյն Արեւելքի համար՝ հրամանատարութեամբ Վասիլի Կոստանդինովիչ Բլիւխերի, փոխ-հրամանատար Ուկրայինայի գինուորական շրջանին։ Նոր բանակը պիտի ճանչցուի «Ծայրագոյն Արեւելքի Մամնաւոր Բանակ» անունով։ Բլիւխերը անցեալ հինգշաբթի խարքովէն Ծայրագոյն Արեւելք մեկնեցաւ։

Մ. Քեմալ կ'ըսէ թէ ողջ առողջ է

Փարիզի դեսպան Ալի Ֆէթհի պէյ, որ Պոլիս կը գտնուի, օգոստոս 9ի իրիկունը Պէօյիւքտէրէի իր ապարանքին մէջ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Հանրապետութեան Նախագահ Մ. Քէմալի։ Դուրսը մեծ բազմութիւն մը խռնուած էր։ Ճաշի միջոցին, երբ նուագախումբը հանրապետական քայլերգը հնչեցուց, ժողովուրդը սկսաւ ծափել։ Մ. Քէմալ պատշգամ ելաւ և ժամերմական գրոյց մը ունեցաւ Պէօյիւքտէրէցիներուն հետ.

— Ձիս տեսնելը, ըսաւ, անպայման չի նշանակեր երեսս տեսնել. եթէ կը հասկնաք իմ գաղափարներս եւ զգացումներս, կը բաւէ արդէն։ Էնկիւրիէն չմեկնած լսեցի որ իմ մասիս կ'ըսեն. «հիւանդ է, ոտքը ձեռքը չի բռներ, մահուան դատապարտուած է»։ Ահա ձեր դիմացն եմ, առողջ եմ, ոտքս ձեռքս կը բռնեն, ձեր աչքերով կը տեսնէք որ ողջ առողջ եմ, ուժս տեղն է եւ ձեզ հանդէպ հինէն ի վեր ունեցած սէրս կը պահեմ։ Դուք այսօր ինծի կը ներկայանաք իբր ժողովուրդին մէկ զանգուածը, անոր մէկ պատկերը։ Եւ ձեզի խօսք ուղղած առեն, համոզուած եմ որ ձայնս լսելի պիտի ընեմ ամբողջ աղգին. լսեցէք եւ լսելի ըրէք.— առողջ է այն մարդը, որ ձեր շահուն նուիրած է իր առողջութիւնը եւ կեանքը, եւ ձեզի համար կ'աշխատի։ Այդ մարդը ձեզի համար կ'ապրի։ Իմ ունեցած սիրոյս և ձեր իմ հանդէպ ունեցած սիրոյն մէջն է։ Այս ազգը, այս երկիրը, նոր վարչաձեւին հետեւանքով, աշխարհի ամէնէն արժէքաւոր մէկ տարրը պիտի ըլլայ, եւ ես չպիտի մեռնիմ, մինչեւ որ ասիկա աչքերովս չտեսնեմ»։

Սուրիոյ Հայերուն կալուածները

«Ելէնի Ատանա» թերթին Թղթակիցը Պէյրութէն կը հեռագրէ թէ ֆրանքեւթուրք համաձայնագրին առթիւ, ֆրանսական մարզպանութեան քաղաքական բաժնին փոխ-Նախագահ Շէֆկել յայտարարած է թէ ֆրանսա պիտի պահանջէ որ ետ տրուին Սուրիա փախած Հայերու Թուրքիա գտնուած կալուածները։

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Եգիպտոսի Թագաւորը Ֆուատ Ա. եւ վարչապետ Մոհամմէտ փաշա Մահմուտ միասին պիտի մեկնին դէպի Եգիպտոս։ Օգոստոս 21ին ճամբայ պիտի ելլեն Նափոլիէն եւ օգոստոս 23ին պիտի հասնին Աղեքսանդրիա։

Մահմուտ փաշա եգիպտական «Լա Սիյասա» թերթի փարիզեան թղթակցին ըրած է հետեւեալ յայտարարութիւնները.

— Անգլիական կառավարութեան հետ մեր բանակցութիւնները, ինչպէս կը տեսնուի փոխանակուած ծանուցագիրներէն, կատարուեցան հաւասարութեան գետնի վրայ, ինչպէս երկու բարեկամ գերիշխան ազգերու միջեւ։ Տեսայ որ անգլ. կառավարութիւնը վճռած է գոյութիւնը միջամտելէ եգիպտոսի ներքին գործերուն մէջ։ Անգլ. կառավարութեան կողմէ ուրիշ կարգի վերաբերում մը, անկարելիութեան մէջ պիտի դնէր գիս, իբրեւ եգիպտացի հայրենասէրի, շարունակել բանակցութիւնները։

Մեր գերիշխանութիւնն ու անկախութիւնը այլեւս թոյլ չեն տար ճանչնալ միջամտութեան որեւէ իրաւունք։ Միշտ յայտարարած էի հաստատ համոզումս թէ խորհրդարանային վարչաձեւը պիտի վերահաստատուի, երբ ժամանակ տրուի երկրին՝ ինքզինքը վերագտնել այն քաոսին մէջէն, ուր առաջնորդած էին զինք կուսակցական վատահամբաւ քաղաքագէտները եւ երբ պատեհութիւն տրուի անգլեւեգիպտական յարաբերութիւնները կարգադրելու գեղեցիկ եւ պատուաւոր հիման մը վրայ։ Այդ վայրկեանը հասած է հիմա, եւ մեր խոստումն ու փափաքը իրագործելով, մտադիր եմ անգլ. կառավարութեան առաջարկները ներկայացնել եգիպտ. ժողովուրդին ազատ եւ անկաշկանդ վճիռին։ Ասոր հակառակ Անգլիոյ կամ Եգիպտոսի մէջ շրջած բոլոր գրոյցները արժէքէ զուրկ են։

*** Լոնտոն հասաւ Եգիպտոսի արտաքին նախարար Հաֆըզ Աֆիֆի փաշա։*

Մահափորձ մը Պէյէի Սամայի դէմ

Փէշավարէն կը հեռագրեն թէ անծանօթ մը ատրճանակով մահափորձ կատարեց Էմիր Հապիպուլլահի (Պէյէի Սաքա) վրայ, երբ անիկա կը վերադառնար գինուորական քննութենէ մը։ Գնդակը վրիպեցաւ եւ ահաբեկիչը կրցաւ փախչիլ։

Աֆղան ուսանողներու վերադարձը

Վերջերս Եւրոպայէն Փէշավար հասած աֆղան ուսանողները որոշեցին Քապուլ երթալ, հակառակ տեղւոյն բնակչութեան յորդորներուն։ Ուսանողները կը յայտարարեն թէ անձնական նկատումները ոեւէ արժէք չունին իրենց համար. քանի որ աֆղանական գանձին դրամով կրթութիւն ստացած են իրենք, պէտք է որ ծառայեն իրենց հայրենիքին, Ամանուլլահ Թագաւորն ըլլայ անոր վարիչը թէ էմիր Հապիպուլլահ։

Հետեւաբար 25 ուսանողներէ բաղկացած խումբ մը ճամբայ ելաւ դէպի Քապուլ՝ Զամանի եւ Քանտահարի ճամբով։ Աֆղանիստանի արտաքին նախարարութեան հրահանգով մինչեւ Քանտահար խումբին կ'ընկերանայ առեւտրական գործակալ իմամիւտտին։ Մնացեալ 12 ուսանողները Ղարսատտա գիւղը գացին եւ չի գիտցուիր թէ ինչ եղած են։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԱԿԱՆ

Ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «La Petite Source» սրճարանը, մէթրօ Օպէռնի դիմացը։ Կարեւոր Օրակարգ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած ընիէնոպուա ֆոլոնպի եւագոյն ենթակովիտէին կողմէ։ Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի մէջ։

Ճոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն շոգեկառք եւ Փորթ որ Բլիշիէն հանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ
Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին
Salle de Cercle Catholique, 1 Rue des Cloitres։ կը ներկայացուի՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

կը ժամնակցին Յ. Ուզունեան եւ տեղական ուժեր
ՏՈՄՍԵՐԸ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանը՝ կառուցուած Սէնի ափին՝ իր աքանչելի դիրքով, գեղեցիկ եւ օդառատ պարտէզներով, գաղափարական ուսումնարան մըն է։ Օժտուած արդիական ամէն յարմարութիւններով, ունի նախակրթարանի եւ Լիկիոնի կատարեալ ընթացք ֆրանսական վարժարաններու ծրագրով։

Բացի Հայերէն լեզուէն, կ'ուսանդուին ֆրանսերէն, անգլիերէն, իտալերէն լեզուները։ Մասնաւոր խնամք կը տարուի աշակերտաց մարմնակրթական եւ ֆիզիքական զարգացման. ունի Foot Ball֊ի, Tennis֊ի, Volly-Ball֊ի, Basket-Ball֊ի եւ Արիներու առանձին խումբեր։

Կ'ընդունուին 10.14 տարեկան քաջառողջ եւ ուսման ընդունակ աշակերտներ։

Առձանագրութեանց շրջանը բացուած է եւ կը տեւէ մինչեւ սեպտեմբեր 30։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի յայտագիր - կանոնագիրը։

վարչութիւն

Հասցէ՝ Direction du Collège Arménien Samuel Moorat, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.)

Հ. Յ. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Իսի լէ-Մուլինօի Մշոյի ենթակոմիտէի ժողովը՝ այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին 267 Rue Jean Jacques Rousseau, Իսի լէ Մուլինօ։

Գ Ա Հ Ի Ր

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 63 Rue de la République, Գրադարան Ընթերցասրահին մէջ։

Լիոնի Պատ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 262 Rue Duguesclin, նախկին Գրադարանի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան)։ Գրադարանը բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Պուա-Քոլոնպ-Անիէռի կազմակերպիչ յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր որբ-որբուհիները վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 164 rue des Bourguignons, Asnières.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայր. Միութիւններու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Պատ տը լա Փոսթ (Քուռ Պէյզոնսի եւ Րիւ տ'Իքսի անկիւնը)։ Օրակարգ՝ զեկոյց զիշերային դպրոցիմասինն ձեռնարկներ ի նպաստ դպրոցի, կը խնդրուի բոլոր Հայր. Միութիւններէն երեքական ներկայացուցիչ ղրկել անպայման։

Մարսէյլի գիշեր. դպրոցի ցանձնախումբ

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, Դոյծ.— 1056։
Նիս, Հ. Ց.— 100։
Բուրպըվուա, Դ. Ա.— 70։
Շալամոն, Դ. Դ.— 35։
Գանտիա, Յ. Մ.— 200 ֆրանք։
Սկսանք ղրկել։

ԿԻՐԱԿԻ 18 օգոստ. Տօն վերափոխման Ս. Աստուածածնի, ժամը 11.30ին պիտի պատարագէ Գեր. Յովհ. Վրդ. Նալպանտեան, Պրիւքսէլի Նօթր Տամ տը Լուրտի եկեղեցւոյն բացօթեայ խորանը (Rue Léopold I., Jette)։ Պատարագէն վերջ խաղող պիտի օրհնուի եւ բաժնուի հայ եւ պելճիքացի հաւատացեալոց։ Պնակ պիտի շրջագայէ ի նպաստ Լուրտի նոր կառուցուելիք եկեղեցւոյն։

Վերոյիշեալ արարողութիւնները պիտի կատարուին նաեւ կիր. 25 օգոստ. ժամը 11.30ին Անվէրսի Ս. Անդրէաս եկեղեցին (Rue St. Augustin, rue St. Antoine)։ Պնակը պիտի յատկացուի Ս. Անդրէասի յոբելինական հանդէսին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Cère, (Indre et Loire)։ Իմացնել *Յառաջի* վարչութեան։

— Եոզղատ Իյտէլիցի Հայրապետ Թաչէրեան, ծնր անուն Իսէպ, մօր անուն Շուշան։ 1924ին կը գտնուէր Ձիպէյլի որբանոցը (Սուրիա), 1925ին ղրկուած է Լաթաքիա։ Գրել *Յառաջի*։

— Շաձի եւ կարապետ Թաչիկեան, նոյնպէս Եոզղատ-Իյտէլիցի ծնր անուն Թաչատուր, մօր անուն Պանանուշ։ 1924ին կը գտնուէին Ձիպէյլի որբանոցը. 1925ին փոխադրուած են Անթիլիասի որբանոցը։ Գրել *Յառաջի*։

Ազգակէն կը խնդրուի արտատպել։

— կը փնտռեմ Ստանայի Պուլանըգ Պաղչէ գիւղէն եղբայրս Սարգիս Թանտարմաեան, որ ասկէ առաջ կը գտնուէր Լիոնի շրջակայքը։ Իմացնել իր եղբօր Յովհաննէս Թանտարմաեանի, 30 Rue des Cardeurs, Aix-en-Provence.

— *Կիւրինցի այրի տիկին Գոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Թառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհիցա Թառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է։ Իմացնել՝ Տիկ. Գոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.*

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԸՑԷ՛Ք
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէնները, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Դիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՏՕՔԹ. Ա. Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցաւուկ յարկաբաժին Վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութեանց ULTRA - VIOLET՝ ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, Ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօղացաւ։

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՎԱՂԸ՝ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ԿԸ ԲԱՑՕՒԻ

ՃԱՇԱՐԱՆ Ա Ր Ա Ր Ա Տ

24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ Սէն-Միշէլ կամ Օտէոն

Տէր եւ Տնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*

կը հրաւիրէ իր բարեկամներն ու ընկերները՝ բացման սեղանին *ԱՐԱՐԱՏ* Ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։ Հայկական նուագ Թառիստ Ազգարի կողմէ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Տեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է référencesով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianh, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՉԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՒԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՉԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՒԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քան

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը տանձնէ նաեւ երդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ ներդրակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի եւ կանջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՅՍՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.
REGISTERED TRADE

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil 61

Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փիլիսներով, ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալպոմներ։ Բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գիներ։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e)։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ *Եւ նոր մեթոտով դարմանում է կանանց մորթի, արիւնի հիւանդութեանց (ֆրանկոմամիզ.) եւ վարիկի։ Մասնաւորաւս։ Խղճամիտ եւ արդիւնաբեր հղկացութ. ամէն օր կիրակի 9—12։*

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շաւիլ-վ.իրոֆլէյ եւ վ.
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ
ՄԱՔՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒ
Շաացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95-21
2 Rue Pasteur, Vir
վիւի էնվալիտ կայարանի լիզի երկարող պողոտայի կողմի երկրորդ անկիւնի ստանձնէ չափի վրայ պլանքներ։ կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ։ Խնամուն աշխատանք։
Գիները՝ չափաւոր։ Բնակորներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայացնել համար իրենց բնակարանը։

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։
Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

ՇԱԲԱԹ 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

17 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1036

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԸ

Մէկ շաբաթ ալ գլորեցաւ Լա Հէյի մէջ, անստոյգ եւ ջղագրգիռ տրամադրութիւններով։

Անգլիոյ ելմտական նախարարը, իր եռեւն ունեցող հանրային կարծիքն ու կուսակցութեան որոշումները, ազդարարած էր, անցեալ շաբթու, թէ պիտի ձգէ-երթայ երկուշաբթի օր, եթէ գոհացում չտան։ Այս առթիւ անարգական բառեր ալ ուղղեց իր ֆրանսացի պաշտօնակցին։ Կարելի եղաւ վիլաւորանքը ղարմանել եւ չարը խափանել, իսկ վերջնական որոշումը յետաձգուեցաւ չորեքշաբթի օրուան, յետոյ այս օրուան։

Ուրեմն, ամբողջ շաբաթ մը շարունակուեցան քաշքշուքը եւ մանաւոր խօսակցութիւնները, որպէսզի համաձայնութեան չմին մը գոնէ վճռուելն ժամէն առաջ։ Աղջի օր թեթեւ յոյսեր կային, իսկ երէկ արդէն լեղի կը հոսէր բոլոր հեռագիրներէն եւ թերթերէն։ Բոլոր իրազեկներու կարծիքով, ժողովը ձախողած է անդարձ եւ այսօր պարզապէս ձեւականութիւն մը պիտի կատարեն, հաստատելով թաղումը, ցնոր տնօրինութիւն։

Ինչպէս կ'երեւայ, նոյնքան անհաշտ եւ ամուր դիրք մը բռնած են շահակից հինգ պետութիւնները, Ֆրանսա, Իտալիա, Պելճիքա, Ճափոն եւ Գերմանիա։ Աւարը այս վերջինն է որ պիտի վճարէ, բայց իրականին մէջ բան մը չպիտի շահի, եթէ ժողովը ձախողի։

Նախ որ, ձախողման պարագային, մեքենաբար ի գօրու կը մնայ Տօուբսի ծրագիրը,— աւելի ծանր։ Երկրորդ, պիտի ուշանայ Չեհենոսի պարպումը։ Անգլիա որոշած է մինչեւ տարուան վերջը քաշել իր զօրքը, առանց սպասելու Երնկի ծրագրին վաւերացման։ Պելճիքան ալ տրամադիր է կարճ կապելու այս խնդիրը։ Իսկ Ֆրանսա, որ ամուր կառչած կը մնայ վերսայլի դաշնագրին, չուզեր կորսնցնել Թանկագին գրաւականը, առանց իմանալու հատուցումներու հարցին ճակատագիրը։

Այսպէս ուրեմն, «Սիրալիւ Հաւաձայնութիւնը» անգամ մը եւս ծանր փորձի մը կ'ենթարկուի։ Աւարի մը բաշխումը, տոկոսի հաշիւ մը կը գերակշռէ ուրիշ ամէն մտահոգութեան վրայ, տպտկալի անորոշութեան մը մատնելով Մեծ Պատերազմին հաշուեյարդարը։

Մեր ելմտական աշխատակիցը ժամանակին բացատրած է Երնկի ծրագրին պայմանները։ Ըսենք, անցողակի, որ այդ ծրագրին համաձայն, առաջին շրջանին Գերմանիան Դաշնակիցներուն պիտի վճարէ տարեկան 2050 միլիոն մարք, որմէ Անգլիոյ բաժին կ'իյնայ 55 միլիոն, այն ալ գաղթապետութեանց համար։ (Նախապէս որոշուած գումարն էր 2200 միլիոն, իսկ Անգլիոյ բաժինը՝ 100 միլիոն մարք)։ Ուրեմն, վերջնական բաշխումին առեն, մասնագէտները Անգլիոյ բաժինէն զեղչած են 45 միլիոն մարք, առանց դպչելու միւսներուն։ Այս պարագան է որ անհանդուրժելի կը գտնէ Անգլիոյ աշխատաւորական դահլիճը, եւ կը պահանջէ ծրագրին վերաքննութիւնը, չոր եւ կարուկ նախարարի մը բերնով։

Աշխատաւորական տեսակէտով, պէտք է ջնջուին պատերազմական բոլոր պարտքերը· բայց քանի որ մասնաւորապէս Ամերիկան մերժեց այդ առաջարկը, իւրաքանչիւր յաղթական իր բաժինը կը պահանջէ գերմանական աւարէն։ Անգլիան եւ Ֆրանսան վիթխարի գումարներ կը պարտին Մ. Նահանգներուն եւ ստիպուած են վճարել։ Ֆրանսա պարտք ունի նաեւ Անգլիոյ։ Փոքր պետութիւններն ալ, իրենց կարգին, պարտական են Անգլիոյ և Ֆրանսայի։ Սեղանաւորական կատարեալ թնճուկ մըուր ժողովուրդներու վիզն է որ կը տրորուի։ Միլիոններ կոտորուեցան, եւ միլիոններ պիտի գանձուին ողջ մնացող բազմութիւններէն, որպէսզի չխախտին դրամագլուխի եւ տոկոսի հաշիւները։ Ֆրանսա գերմանական հատուցումներուն վրայ հիմնած է իր նեղութիւններն ու տալիքները։ Անգլիան քանի մը տարիէ ի վեր կը վճարէ Մ. Նահանգներուն, բայց միշտ հաշուելով Ֆրանսային եւ Գերմանիայէն ստանալիքները։ Այնպէս որ, ամէն ինչ իրեւ գոհ կը ներկայանայ այս ամբողջ հանգոյցին մէջ։ Եւ հետեւաբար կը ճգնի կարելի եղածին չափ շատ գանձել, հանրային կարծիքը օրօրելու համար։ Մինչդեռ կարելի էր գրի մէկ հարուածով մաքրել բոլոր տետրակները, եւ գոհանալ հողային ու միւս նիւթական անհաշիւ գրաւումներով։

Ինչ պիտի ըլլայ հետեւանքը, եթէ իսկապէս վիժի խորհրդաժողովը։

Պարզապէս նոր քաշքշուք եւ նոր ժողովներ։ Ապահովաբար Գնդիրը պիտի պայթի նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին մէջ, որ պիտի գումարուի սեպտեմբեր 2ին։ Կա'մ նախկին վիճակը պիտի վերահաստատուի, եւ կամ, պարտքերու տագնապը այնքան սուր հանգամանք պիտի առնէ, որ կնքուած բոլոր պայմանագիրները վերաքննելու, չեղեալ համարելու, պատերազմի պարտքերը ջնջելու խնդիրներ պիտի ծագին, աւելի մեծ ուժգնութեամբ եւ ջղագրգռութեամբ։

Ամէն պարագայի մէջ, Եւրոպան պիտի մատնուի ծանրագին տագնապի մը, որուն բանալին կը գտնուի Մ. Նահանգներուն ձեռքը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պոլսոյ «Ժամանակ»ը դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (10 օգոստոս)։

— « Հայերէն աշխարհաբարը տագնապ մը կ'անցնէ այս պահուս։ Խորհրդային հայաբարբառ թերթերու լեզուն հետզհետէ կը ստանայ այնպիսի վիճակ մը որ հեռուէն հեռու միայն գաղափար կուտայ հայերէնի մասին։ Պոլսահայ խմբագիրներէն անոնք որ այնքան վարժ են օտար լեզուներէ թարգմանութեան, շատ անգամ կ'անձրկին կը մնան *ներ լեզուին թարգմանելու* նոյնիսկ պարզ լուրեր։ Ոչ մէկ ձիգ այդ թերթերուն մէջ լեզուին ոգին պահելու։ Ի՞նչպէս հաւատալ ուրեմն որ անոնք դիւրաւ կը հասկցուին բանուոր եւ գիւղացի դասակարգին կողմէ, որուն հաւատարմագիրը կը խմբագրուին։ Եւ որովհետեւ ծայրայեղութիւնը միշտ հակազդեցութիւն յառաջ կը բերէ, պարբերաբար գանգատներ կ'երեւին նոյնիսկ այդ լրագիրներուն մէջ, այնպիսի գրիչներէ, որ ունին մեր պատուական լեզուին խղճահարութիւնը եւ ցաւով կը տեսնեն անոր խոշտանգումը։

Ռուս բոլշեւիկները ա՛յնքան չարաչար չվարուեցան իրենց լեզուին հետ, նոյնիսկ այնքան հիմնական եւ անճահ փոփոխութեան մը չենթարկեցին լեզուին կնճռոտ ուղղագրութիւնը։ Երեւանի մարդիկը դժբախտաբար ամէն բան աղճատեցին, լեզուն ալ միասին, առանց խորհելու թէ ընդհակառակն պարտաւոր էին հոգածու ըլլալ անոր դիւրահասկնալիութեան, փոխանակ նոր դաւիթ անյաղթներ եւ Ռւնիթոռներ հանդիսանալու։

Իսկ Ամերիկահայ թերթերու մէջ ալ կը տեսնուին շատ լուրջ յօդուածագիրներ որ կը ձգտին լեզուն տանիլ անգլիերէնի շարադասութեան, այնպէս որ կարելի է հանդիպիլ տողերու իրենց յօդուածներուն մէջ, ուր հայերէնն բառին տեղ դնելով անգլիերէնը, կարելի է թարգմանել շատ դիւրաւ։

Իրաւ է թէ կարելի չէ գրական լեզու պահանջել մանաւանդ օրական լրագրութեան մէջ, բայց կար ատեն մը, մանաւանդ 1908էն առաջ, ուր Պոլսահայ լրագրութիւնը շատ հոգածու էր լեզուի միօրինակութեան, հարազատութեան ու մաքրութեան։ Այսօր ամէն կողմ հապճեպ մը կայ եւ ասկէ կը տուժէ լեզուն։ Ասոր մէջ բաժին ունին նաեւ դպրոցները։

Վերջապէս, պարտաւոր ենք ամէն ջանք թափել որ մենք մեր ձեռքով չսպաննենք այս պատուական լեզուն։ Այս մասին ամէն կողմէ բարձրացած ձայները, ցոյց տրուած նախանձախնդրութիւնը ուրախութիւն կը պատճառեն բոլոր անոնց որ պաշտամունքը ունին մեր պատուական լեզուին։ Սակայն ո՞վ պիտի ըլլայ ասկէ վերջը անոր մշակման կեդրոնը, ո՞վ ասկէ ետքը պիտի կատարէ այն դերը, զոր ա՛յնքան խղճմտօրէն կատարեր էր Պոլիս, լրագրութեան, գրականութեան եւ գիտութեան մէջ»։

ՅՈՒԼԻՍ ամսուան ընթացքին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ գանձուած տուրքերէն ձայսոյթ գոյացած է 5,487,897,000 ֆրանք, շատ աւելի քան ելմտացոյցին մէջ նախատեսուածը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Խորհրդաժողովը պիտի պայթի՞

Մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուի ելմտական յանձնաժողովի այսօրուան նիստի արդիւնքին։ Այդ ժողովին մէջ է որ պիտի որոշուի Լահէյի արիսպագոսին բախտը։

Հակառակ հաշտութեան եղր մը գտնելու բոլոր ջանքերուն, կարելի չէլլար համոզել Անգլիոյ ելմտական նախարարը, որ անդրդուելի կը մնայ իր առաջին օրուան պահանջներուն վրայ։

Անոտրն տոմս մը ուղղեց ելմտական յանձնաժողովի նախագահ պելճիքացի Հուբթարի, ըսելով որ անգլիական կառավարութիւնը հաստատ կը մնայ իր տեսակէտներուն վրայ եւ թէ շաբաթ օրուան ժողովը պէտք է կամ նկատի առնէ անգլիական բանաձեւը եւ կամ խուսափի փուճ վիճաբանութիւններէ։ Հուբթար այս տոմսը հաղորդեց Ֆրանսական, իտալական, Գերմ եւ ճափոնական պատուիրակութիւններուն։ Այս վերջինները դարձեալ խորհրդակցեցան՝ որոշելու համար թէ ի՛նչ նոր դիմումներ կրնան ընել Անգլիան գոհացնելու համար։ Թերթի մը համաձայն, այս նոր ժողովին մէջ Ֆրանսա, Պելճիքա, Իտալիա եւ Ճափոն կրցած են տարեկան 20 միլիոն մարքի գումարի մը շուրջ համաձայնիլ՝ Անգլիոյ բաժնին վրայ աւելցնելու համար. սակայն այս գումարը շատ անբաւարար է եւ Անոտրն կը յամառի ոչէ զիջում չընել։ Կ'ըսուի թէ ամէնէն աւելի Իտալիոյ ելմտական նախարար Անթոնիօ Մոսքոնին է որ կը հակառակի նոր զիջումներու, յայտնելով որ Մուսոլինի թոյլ չպիտի տայ աւելի զեղչել Իտալիոյ բաժինը։ Անգլիոյ անդրդուելի րնթացքին հանդէպ, չորս պետութիւնները որոշեցին իրենք ալ տեղի չտալ, քանի որ այլապէս Երնկի ծրագիրը ամբողջովին պիտի քանդուի։

Այս պայմաններուն տակ, գրեթէ ստոյգ կը նկատուի թէ այսօրուան ժողովը վերջինը պիտի ըլլայ եւ Լահէյի խորհրդաժողովը պիտի փակուի, վերաբացուելու համար յառաջիկային երբ Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. ժողովը աւարտի (սեպտեմբերին) եւ երբ դիւանագիտական ճամբով համաձայնութիւն ըլլայ վիճելի հարցերուն շուրջ։

ՀՌԵՆՈՍԻ ՊԱՐՊՈՒՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Լահէյի խորհրդաժողովի ձախողումէն ամէնէն աւելի տուժողը պիտի ըլլայ Գերմանիա, նախ անոր համար որ Երնկի ծրագրին տեղ պիտի շարունակուի գործադրուիլ Տօուբսի ծրագիրը, որ աւելի ծանր պայմաններ կը պարունակէ. երկրորդ՝ Շեթրէզէման՝ իր բոլոր ջանքերուն հակառակ, չպիտի կրնայ ձեռք բերել Հռենոսի ձախ եզերքին պարպումը, ինչպէս կը յուսար։

Վարչապետ Պրիան, քաղաքական այս խառնակ կացութեան առջեւ ո՛չ մէկ յանձնառութիւն ստանձնած է Ֆրանսական գրաւման բանակը քաշելու համար Հռենոսէն։ Հոկտեմբերին անգլ. եւ պելճ զինուորները պիտի քաշուին գրաւման Բ. Գօտիէն։ Ասիկա Գերմանիոյ համար յաղթանակ մը չէ, քանի որ ըստ Վէրսայլի դաշնագրին, այդ շրջանը պէտք է պարպուի այս տարի։

Գերման մամուլը շատ դժգոհ է։ Կառավարական շրջանակներն ալ շատ յոռետես են։

Կ'ըսուի թէ Վէրսայլի դաշնագրի ստորագրուած օրուան պէս պատմական օր մը պիտի դառնայ այս օրը, եթէ խորհրդաժողովը ձախողի։

Յոյցեր Հալէպի եւ Դամասկոսի մէջ

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ՝ Սուրիոյ Սահմանադիր ժողովի փակման առաջին տարեդարձին առթիւ յոյցեր տեղի ունեցան Հալէպի, Դամասկոսի եւ Սուրիոյ կարգ մը ուրիշ քաղաքներուն մէջ։

Ոստիկանութիւնը կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարեց։

Սահմանադիր ժողովի քանի մը անդամներ բողոքեցին կատարուած ձերբակալութեանց դէմ։

Անուսաստանի Ուկրաինայի մէջ

Խորհրդային իշխանութիւնները վերջերս բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարած են Ուկրաինայի մտաւորական շրջանակներուն մէջ։ Միայն Քիեւ քաղաքին մէջ 60է աւելի ժարդիկ ձերբակալուած են։ Ասոնց մէ՛ն ոմանք մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէին երկրին մէջ։

Բոլոր այս ձերբակալուողները կ'ամբաստանուին թէ մաս կը կազմեն հակախորհրդային կազմակերպութեան մը որ կապուած է ուկրաինացի տարագրութեան հետ։ Վերջին օրերս Ուկրաինայի բազմաթիւ քաղաքներուն, մասնաւորապէս Զուպորոժիէի եւ Պոզավայուի մէջ խորհրդային իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն դէմ մահափորձեր կատարուեցան։

Քիեւի մէջ խումբ մը նաւագներ եւ կարմիր զինուորներ փորձեցին զինեալ յարձակում գործել բանտին վրայ, ուր արգելափակուած են ձերբակալուած զինուորականներ։ Յարձակումը սակայն ձախողեցաւ։

Մակեդոնացիները կը շարժին

Թեսսալոնիկիի թղթակիցը կը հեռագրէ օգոստ. 14ի ուականով. վերջերս կառավարութեան եւ մակեդոնացի յեղափոխա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԴԱՂԹԱԿԱՑԱՆՆԵՐՈՒՆ ՊԱՐՊՈՒՄԸ

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, Պէյրութի քաղաքապետութիւնը մինչեւ յուլիս 31 պայմանաժամ տուած էր վրանաքաղաքի մեր հայրենակիցներուն, փոխադրուելու համար ներկայ հիւղակներէն։

Այդ պայմանաժամը լրացած է, բայց կառավարութիւնը շաբաթ մը եւս երկարաձգած է, վերջին առիթ մըն ալ տալով անոնց՝ տեղաւորուելու համար նոր հայկական թաղերուն կամ քաղաքին մէջ։

Միեւնոյն ատեն գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբի ներկայացուցիչ Պիւնիէն ազդարած է անոնց որ մինչեւ վեց օր լրացնեն իրենց կարգադրութիւնը, որովհետեւ անկէ վերջ կառավարութիւնը բռնի դուրս պիտի հանէ զիրենք։ Այս հրահանգէն բացառութիւն կը կազմեն միմիայն անոնք, որոնք էշրէֆիէի գնուած արտէն հող առած եւ բնակարաններ շինել կուտան եւ մարշրջիններուն գնած հողամասէն տեղ գնած են։

ՅԷՓԼԻՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՁԱՄԲԱՆ

«Կոմս Յէփլին» կը շարունակէ իր ճամբան բնականոն պայմաններու մէջ։ Հինգշաբթի օր Թուաւ Պերլինի, Ֆանցիկի, Քունցպէրկի վրայէն, անցաւ Լեհաստանի, Լեթոնիոյ, Լիթուանիոյ սահմաններէն, գիշերը ժամը 1.05ին անցաւ Վիժնի-Վոլչաքէն, Մոսկուայէն 300 քիլոմեթր դէպի հիւսիս-արեմուտք։

Մոսկուայի փողոցներուն մէջ ամբոխ գիշերը մեծ բազմութիւն մը կը սպասէր տեսնելու համար օդերու հսկան։ Թերթերը լուսաւոր գրերով քառորդ ժամ առաջ մը յայտնեցին Յէփլինի դիրքը։ Սակայն օդին պատճառաւ Յէփլինը չկրցաւ անցնիլ Մոսկուայի վրայէն եւ ուղեգիծը փոխեց։

ՍԻՈՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Յունիսի Սիոնական համագումարին ժէջ Օր· Յոլտ, Նիւ Եորքէն, որ երկու տարի վարած է Պաղեստինի Առողջապահական եւ հանրային կրթութեան պաշտօնատունը, ներկայացուց տեղեկագիր մը, ուսկից կը տեսնուի թէ՝ Պաղեստինի ժէջ ժամերու թիւը որ 1925ին 1000ին 15 էր, 1928ին իջած է 1000ին 12ի. 1925ին 1000 երախաներէ 131ը մեռած էր, 1928ին միայն 97ը։ Անգլ. կառավարութիւնը սիոնական առողջապահական գործերուն կը յատկացնէ տարեկան 11,000 ոսկի։

Միս Յոլտ ներկայացուց ընդարձակ ծրագիր մը՝ թոքախտաւորներու եւ ժտազարներու համար հիւանդանոցներ եւ ապաքինարաններ շինելու։ Նոյնպէս ժիջոցներ կ'առաջարկէ բոլորովին անհետացնելու ժալարիան։

Գալով կրթութեան, տեղեկաբերը առաջարկեց պարզացնել վարչութիւնը ներկայ երեք տիպարի դպրոցներուն.. Միգրատհիներու աւանդական դպրոցը, բանուորական դպրոց եւ հանրային դպրոց։

ԿՆՈՒԻՑ ՀԱՄՍԸՆ

Նորվեկիացի յայտնի գրագէտ Կնուտ Հոմսընը, որ 1920ի Նոպէլեան մրցանակը ստացած էր, իր 70րդ տարեկանը թեւակոխեց։

Իմանալով որ իր հայրենակիցներն ու հիացողները կը պատրաստուին հանդիսաւորապէս տօնել այս տարեդարձը, Կնուտ Համսընը, որ ամբողջ կեանքին մէջ վայրագ անկախութիւն մը պահած է, կառախումբ նրստաւ եւ մեկնեցաւ անծանօթ ուղղութեամբ մը։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՅԳԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐ
30,000 ՁԱՅՆ ԱՌ ԱՅԳԱԿԱՆ ԽՈՐՀԻՐԴ

Գրաշար-ժողովրդական մեր վիպասանները, որոնք «Յառաջ»ի էջերում ամեն օր հրատարակում են իրենց ձեռքի տակ եղած նոր ու հին հետաքրքրական նիւթերը, ինչպէս նաև ամեն տեղից ստացած նամակները, ինչքան ուզում են ջանում, որ իրենց պատմութիւնները ամենայն մանրամասնութեամբ հրատարակեն, բայց ամեն անգամ ստիպուած են լինում ասել, որ տեղի սղութեան պատճառով չեն կարող ամբողջութեամբ տպել, ինչ որ ուզում են։ Ուստի ստիպուած են լինում մի քանի մասերով տպել։ Ահա այսօր էլ մի նոր պատմութիւն ենք սկսում տպել, որ կը տեւի 4-5 օր։ Ընթերցողները, որոնք հետաքրքրուած են լինում մեր տպած պատմութիւններով, թող ներողամիտ լինեն, որ մենք ստիպուած ենք լինում մի քանի օր ընդհատել նրանց հետաքրքրական կարդալը։

Ներկայումս մեր ձեռքի տակ կան հետեւեալ պատմութիւնները, որոնք մենք կը տպենք հերթով։

1. Ֆերման գործակից կամ 28 տարիների ընթացքում 2143 մարդ, 14,224 ռուսահայեր, 12 տարի, 854 աշխատութիւն, 18 ռուսահայ, 3 ռուսաց-չուսկի, 2260 ռուսահայոց առաքելութեան մէջ մի քանի տարիներ, 27 նկարագիր, 33 գործարար։

2. Ռուրիսարի շէշտերը.— 20 գլուխ, 825 մարդ, 4770 բնակիչ, 3 տարի, 5 ռուսահայ, 320 աշակերտ, 1120 ռուսահայոց կտակ, 16 նկարագիր, 16 գործարար։

3. Փերվեզի շէշտը.— 12 գլուխ, 593 մարդ, 3885 բնակիչ, 3 տարի, 6 ռուսահայ, 260 աշակերտ, 550 ռուսահայոց, 10 նկարագիր, 9 գործարար։

74 նկարագրական (տիպական) հետաքրքրական դէպքեր ռուսահայոց կեանքից եւ գործարար հետաքրքրական նամակներ։ Ամենայն հետաքրքրութեամբ կարդացուեցաւ Ս. Ալպոյաճեանի «Ռուսահայ գաղթականութիւնը» (1894 թ.— 1894 թ.) հետաքրքրական աշխատութիւնը։ Հեղինակը ինքը ապրել է ռուսահայոց մէջ 20 տարի եւ ամենայն մանրամասնութեամբ նկարագրում է ռուսահայոց կեանքը։ Ինչպէս ինքն է ասում, նա ուզում է ռուսահայոց կեանքի մասին մի ամբողջական գաղափար տալ։ Ուստի ամենայն մանրամասնութեամբ նկարագրում է ռուսահայոց կեանքի ամեն մի կողմ

...ուրախ էր նրանով, որ ինքն էլ ունի մի ընկեր, որ իրեն հասկանում է, որ իրեն սիրում է, որ ամեն ինչ պատմում է իր մասին, ինչ որ ինքն էլ պատմում է իր մասին։ Ինչ որ մեկը, որ ամեն ինչ գիտի իր մասին, ինչ որ մեկը, որ ամեն ինչ հասկանում է։ Ինչ որ մեկը, որ ամեն ինչ ներում է։ Ինչ որ մեկը, որ ամեն ինչ ներում է։ Ինչ որ մեկը, որ ամեն ինչ ներ

կաններու մէջեւ մեծ ձգտում առաջ եկած է։ Քանի մը օր առաջ Փէթրիչի կայարանապետը, որ մերժած էր առանց քննութեան յանձնել յեղափոխականներու հասցէին ղրկուած կարգ մը գոյքեր, յարձակումի ենթարկուեցաւ անոնց կողմէ։ Երբ ոստիկանութիւնը միջամտեց, յեղափոխականները նետեցին ռումբ մը, որ պայթեցաւ եւ վիրաւորեց ոստիկան մը։

Կառավարիչը հրամայեց ձերբակալել յարձակողներն ու իրենց մեղսակիցները։ Ասոր վրայ կարգ մը Մակեդոնացիներ ճամբայ ելան մօտակայ Վէլթիվրաչ գիւղէն՝ օգնութեան փութալու համար իրենց ընկերներուն։ Անոնց ճամբան կտրելու համար ղրկուած ջինտարները յայղողեցան ցրուել զանոնք՝ առանց ոեւէ ցաւալի դէպքի։

Երէկ խումբ մը մակեդոնացի յեղափոխականներ փորձեցին եռակոլաւ սահմանագլուխն անցնիլ Թռնի (Պուլկարիա) կողմէն, հիւսիսէն Մակեդոնիա մտնելու նպատակով։ Պուլկար սահմանապահները յայղողեցան անոնց ճամբան կտրել, դեռ սահմանագլուխ չհասած, ու կարճ կռիւ մը տեղի ունեցաւ պուլկար հողի վրայ։ Մակեդոնացիները ստիպուեցան վար առնել իրենց զէնքերը եւ անմիջապէս տարուեցան դէպի երկրին ներսերը։

Պուլկար կառավարութիւնը վճռած է խստիւ շարժիլ յեղափոխականներուն դէմ։

Ռուսաստանի կռիւները

«Թայմս»ի Թղթակիցը մուքտէնէն կը հեռագրէ։

Ռուսական ջոկատ մը ցամաք ելաւ Թնդանօթակիրէ մը եւ գրաւեց Լիշիաֆէնկգէն. Ուրիշ ջոկատ մը Մանչուրիա մտաւ 6 դաշտային հրետանիով եւ 6 գնդացիրներով, ոչ-հեռու Մանչուլիէն։ Վերջապէս երրորդ ջոկատ մը բռնի մտաւ Նանլիթուն, բնակիչները վռնտեց, քանի մը տուներ այրեց եւ ցորեն ու պարէն տարաւ։

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կ'ըսեն թէ Ռուսերը այս ձեւով փոխ-վրէժ կ'ուզեն գրգռել։

*** «Մորնինկ Փոսթ»ի Րիկայի թղթակիցն ալ կը հեռագրէ թէ Մանչուրիոյ մէջ կացութիւնը օրէ օր կը կնճռոտի։ Բոլշեւիկները կը պնդեն թէ Չինացիները իրենց կարգին կ'ընեն Ռուսերը պատերազմի մղելու համար։ Մանչուրիոյ երկաթուղիի ամբողջ երկայնքին, Չինացիները խրամներ կը փորեն, փշաթելի ցանցեր կը զետեղեն եւ շարունակ նոր զօրք կը հասնի։

Ռուս թերթերը կը գրեն թէ չինական բանակին մէջ անկարգապահութեան եւ աւարառութեան դէպքեր ծագած են եւ կ'ըսեն թէ տակաւին Մանչուրիա գտնուող խորհրդային հպատակները պաշտպանելու միակ միջոցն է գրաւել արեւելեան չինական երկաթուղին։

*** Շափոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ շատ քիչ կարեւորութիւն կը տրուի Մանչուրիոյ սահմանագլուխի ընդհարումներուն, որովհետեւ հաստատօրէն կը կարծուի թէ վէճը պիտի կարգադրուի՝ եթէ Չինաստան հրաժարի իր կարգ մը պահանջներէն։ Չինաստան արդէն զիջած է բազմաթիւ կէտեր ու վրայ, ու թէեւ միւս զիջումները շատ հաճելի չեն, սակայն կարգադրութիւնը ձեւական խնդիր է միայն։

*** Մանչուրիոյ չինական երկաթուղիին տնօրէնը եւ այդ նահանգի զինուորական կառավարիչը պաշտօնապէս կը հերքեն այն լուրը թէ չինական եւ ռուսական զինուորներու միջեւ թշնամութիւնները սկսած են։ Միայն պզտիկ ընդհարում մը տեղի ունեցած է Մանչուլիի շրջանին մէջ։

Երեք or երեք գիշեր կուիւ

«Թայմս»ի Րիկայի թղթակիցը կը պատմէ թէ՝ ինչպէս Չեկան ձերբակալած է ռուս քահանայ Կոլէրոֆը եւ Կիմրիի օրթոտոքս եկեղեցիին 17 անդամները։ Կիմրի Մոսկուայէն 80 մղոն հեռու, 19,000 բնակիչով քաղաք մըն է։

Խորհրդային իշխանութիւնը հրաժայած էր գրաւել Կիմրիի եկեղեցին եւ զայն իբր ակումբ յատկացնել տեղւոյն կաշիի բանուորներուն։ Բայց երբ խորհրդային իշխանութիւնները ներկայացան եկեղեցին գրաւելու համար, տեսան որ դուռները ամրացուած եւ շուրջ 30 կղպանքներով կղպուած էին։

Երբ փորձեցին մուտք մը բանալ, զաւազաններով զինուած բազմութիւն մը ինկաւ անոնց վրայ եւ անխնայ ծեծեց զանոնք։ Բոլշեւիկեան տեղեկագրին համաձայն, շուտով 2000ի բարձրացաւ թիւը ամբոխին, որ ասպարէզ կարդաց տեղական ոստիկանական ուժերուն։

Քաղաքի Խորհուրդին բոլշեւիկ նախագահը եկաւ հրապարակ՝ պաշտօնեաներու պահակախումբով մը, սակայն բոլորն ալ բռնուելով խոշտանգուեցան։ Օգնական ոստիկաններ հասան, սակայն անոնք ալ ստիպուեցան անձնատուր ըլլալ։ Միայն անընդհատ երեք օր երեք գիշեր տեւող կռիւներէ վերջ է որ կարկլի եղաւ ցրուել ամբոխը։ Քահանան եւ 17 պարագլուխները այն ատեն է միայն որ ձերբակալուեցան։

Կ'ըսուի թէ Մոսկուա ետ առած է եկեղեցին գրաւելու հրամանագիրը։

Հաւայնավարներուն դէմ

Մէցի հաւայնավար պաշտօնաթերթ «Իմանիթէ»ի նախկին պատասխանատու-տնօրէն Լիւսիէն Տրնի ձերբակալուեցաւ՝ զինուորները անհնազանդութեան մղելու ամբաստանութեամբ։ Լիւսիէն Տրնի վերջերս 3 ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր Նանսիի դատարանին կողմէ, նոյն յանցանքով։

Համայնավար երեսփոխան Տորիօ նոյնպէս զինուորները ըմբոստութեան մղելու ամբաստանութեամբ մայիս 29ին երկու դատապարտութիւն կրած էր. մէկը 2 տարի բանտարկութիւն եւ 3000 ֆրանք տուգանք, միւսը 1 տարի բանտարկութիւն եւ 1000 ֆրանք։ Ոճրադատ ատեանը մերժեց վերաքննել յիշեալ երկու վճիռները, ինչպէս կը պահանջէր Տորիօ։

Արաբիոյ կուիւները

Ախվան ցեղախումբին պետը Ֆէյսալ էտ-Տավիշ կը շարունակէ իր ապստամբական շարժումը Հիճազի թագաւոր Իպնը Սուուտի դէմ։ Իր մարդիկը անապատին մէջ 130 մղոն ճամբայ կտրելէ յետոյ պարտութեան մատնած են վէհապի զինուորական ջոկատները, զոր բոլորովին բնաջնջած են։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած անիէրոպուա ֆոլոնպի եռագոյն ենթակոմիտէին կողմէ։ վաղը կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյլի մէջ։

Ճոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն շոգեկառք եւ Փորթ տը Փլիշիէն հանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ
Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին

Salle de Cercle Catholique, 1 Rue des Cloitres: կը ներկայացուի՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը մասնակցին՝ Յ. Ուզունեան եւ տեղական ուժեր
ՏՈՄՄԵՐԸ 5 ԵՒ 3 ՖՐԱՆՔ

Դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ
ՀՐԱՇԵՇՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ	ՏԻՒՍԻՆԻ ՄԷՋ
31 Օգոստոս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի սրահը։	*8 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին՝ «Ազատութեան Լոյս» Թատերասրահը։*

Մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու, կը ներկայացուի՝

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ
Գիները՝ սովորական

Կը խնդրուի միութիւններէն եւ կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականները։

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՁՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (վ. Լէվինսկի)

Թարգմ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ (Մատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)
ՅՐԱՆՍԱ եւ իր ԴԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՖՐԱՆՔ

Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Յ. Դ.

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 63 Rue de la République, Գրադարան Ընթերցասրահին մէջ։

Լիոնի Պատ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 262 Rue Duguesclin, նախկին Գրադարանի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան)։ Գրադարանը բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ե. Ո. Միութեան Պուա-Բոլոնպ-Անիէռի կազմակերպիչ յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ բոլորովորբ-որբուհիները այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 164 rue des Bourguignons, Asnières.

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ Տօն վերափոխման Ս. Աստուածածնի, ժամը 11.30ին պիտի պատարագէ Գեր. Յովհ. Վրդ. Նալպանտեան, Պրիւքսէլի Նօթր Տամ տը Լուրտի եկեղեցւոյն բացօթեայ խորանը (Rue Léopold I., Jette)։ Պատարագէն վերջ խաղող պիտի օրհնուի եւ բաժնուի հայ եւ պելճիքացի հաւատացեալոց։ Պնակ պիտի շրջագայէ ի նպաստ Լուրտի նոր կառուցուելիք եկեղեցւոյն։

Վերոյիշեալ արարողութիւնները պիտի կատարուին նաեւ կիր. 25 օգոստ. ժամը 11.30ին Անվերսի Ս. Անդրէաս եկեղեցին (Rue St. Augustin, rue St. Antoine)։ Պնակը պիտի յատկացուի Ս. Անդրէասի յօբելինական հանդէսին։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶՊԱՆՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլ-Պօժոն Մէն ժիւլիէն թաղի հայ ազգային մանկապարտէզին համար հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուի հմուտ, վկայեալ ուսուցչուհի մը պէտք ունինք։ Գոհացուցիչ ամսաթոշակ։

Փափաքողները կրնան իրենց թեկնածութիւնը ներկայացնել մեզ, երկուստէք համաձայնելէ վերջ պայմանաւորուելու համար։ Դիմել՝ Sarkis Altounian, 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

(Կնիք)

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցաւուկ յարկաբաժին վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Վաճառատան մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Տեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է référenceով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

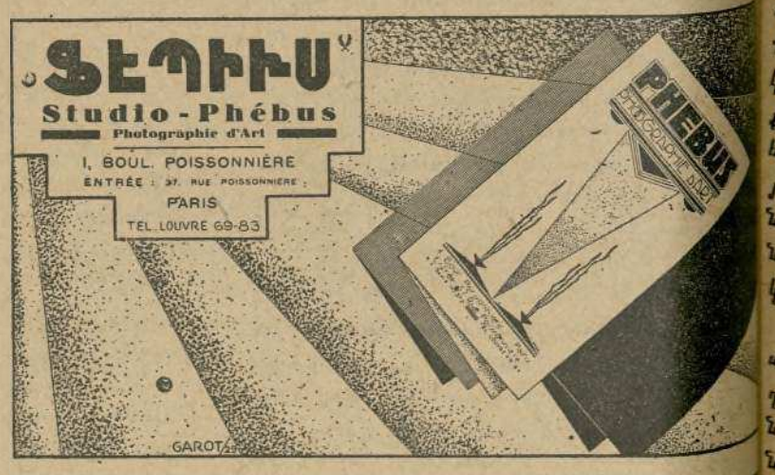
ՎԱՂԸ՝ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ԿԸ ԲԱՑՕՒԻ
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
24 Rue des Carmes, Paris Ve. մէթրօ՝ Սէն-Միշել կամ Մաբիէր
Տէր եւ Տիկին *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*
կը հրաւիրէ իր բարեկամներն ու ընկերները՝ բացման սեղանին. *ԱՐԱՐԱՏ* ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։ Հայկական նուագ Թառիստ Աբգարի կողմէ։

PARFUMERIE HALÉPIAN
42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-73
Ռէֆլամ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԻՓԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) մէթրօ՝ Gadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տ՝ուհին ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ
Մանաւանդ սպասարկութիւն բնակարաններու համար կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն եւ արտասահմանէն

ՄԱՆՈՒԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումն արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (փրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուռաւ։ Ընդհմիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։
Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՇԱՒԻԼ-ՎԻՐՈՖԼԷ ԵՒ ՎԷՍԻԳԻԻ ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէսիգի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հեռու քնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ,
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շաքը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 դոլ.	10 տլ.	
ԻՐ[illegible]	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration — Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

18 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1037 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԻԳԻ ՊԱԿԱՍԸ

«Հայերէնի տագնապ»ին հետ, որ տարբեր ձեւերով կը զգացուի հայրենիքին եւ գաղութներու մէջ, աչքի կը գարնէ նաեւ ուրիշ երեւոյթ մը, նոյնքան ծանրակշիռ։

— Ձիգի պակասը։

Արդարեւ, լեզուի տագնապն ալ մէկ հետեւանքն է այդ իրականութեան։ Մտքի ծուլութենէն կը ծնի այս չարիքը։ «Այսպէս ալ կ'ըլլայ, այնպէս ալ»։ Շատ շատերուն համար դաւանք մը դարձեր է այս հոգեբանութիւնը, եւ գրիչ շարժողը ուզածին պէս կը խաղայ լեզուին, քերականութեան, նոյն իսկ բառերուն հետ։

Աւղղէս է որ, շատ մը տարրական, դասական բառեր իսկ, այսօրուան լրագրութեան մէջ, դարձեր են անճանաչելի։

«Կառուցանել»ը կը գրեն, կը հոլովեն — «կառուցել», «կառուցեց», «կառուցող» (կառոյց, կառուցանող)։ Նոյն ձեւով՝— զեկուցել, զեկուցեց, մատուցել,— մատուցեց։ Ու վերջապէս ամբողջ շարքը,— ապացուցանել (ապացուցեց.՝), ծանուցանել, (ծանուցեց.՝) մնուցանել, ուսուցանել եւն.։

Կամ սա խառնածին ձեւը, որ չի տեսնուիր ոչ մէկ լեզուի մէջ։ Կովկասի մէջ, երբ թերթի մը խմբագրութիւնը հրատարակութեան կուտայ նիւթ մը, որուն համաձայն չէ, որ յանձնուած է իբրեւ «ազատ բեմ», իբրեւ վիճաբանութեան, գաղափարներու, տեսակէտներու փոխանակութեան հարց, ուրիշ բացատրութիւն չի գտներ եթէ ոչ... «Դիսկուսիոն կարգով»։ (Ֆրանսերէն Discussion — վիճաբանութիւն բառը, «կարգ»ն ալ՝ «իբրեւ»)։ Մինչդեռ պզտիկ ճիգով մը կարելի էր հայերէն հինգ-վեց եղանակով բացատրել միտքը։

Այս խառնիճաղանճին մէջ, ինչո՞ւ մեղադրել որ, թղթակից մը, օգտուելով Թիֆլիսի «Պրոլետար»ին բացած պայքարէն, կը դարձ խորհրդային թերթերու եւ թռուցիկներու լեզուն (մաքսիմալ, էլէմէնտ, ֆակտոր, կինոֆիկացիա, ելեկտրոֆիկացիա եւն.), եւ կը բացագանչէ.

— Աւո՛, մեզ ենթարկուած են «թերթիկիզացիայի», «թռուցիկիզացիայի»...

Ինչպէս ըսինք, մտքի այս ծուլութիւնը կամ տգիտութիւնը կը տիրէ նաեւ ուրիշ գետնի մը վրայ։ Բուն իսկ միտքի, արտադրութեան տեսակէտով։

Հարեւանցի հաշիւ մը ցոյց կուտայ թէ՝ հայերէն պարբերական հրատարակութեանց թիւը հարիւրը կ'անցնի այսօր։ կը բաւէ որ թռուցթ եւ տպագրական մեքենայ գտնուի տեղ մը, — առտուն կանուխ արթնցողը թերթի մը կամ գիրքի հրատարակութեան կը ձեռնարկէ։ Կենսունակութեան ապացո՞ց, — այո՛. պայմանաւ որ պահանջ մը լրացնէ։ Ու մանաւանդ, լրացնէ այնպէս ինչպէս որ պէտք է։ Մինչդեռ, յաճախ թռուցթն ու մելանը աւելի ուշ սղրութիւն կը գրաւեն, քան բովանդակութիւնը։ Թերթը պէտք է լեցուի,— եւ կը լեցուի այնպիսի թշուառութիւններով, որոնք ամէնէն առաջ ստորագրողներուն ապագան կը խաթարեն, եթէ իսկապէս ապրելու սահմանուած են։

Գրական տեսութիւններու շարքին մէջ, կարելի է մանրամասնօրէն խօսիլ այս մասին։ Այստեղ, մենք երեւոյթը միայն կը մատնանշենք։ Եւ այս՝ խորապէս մեղքնալով այն բոլոր թռիչքներուն, կեղծ կամ անկեղծ մարզանքներուն, որոնք աչ ու ձախ կը զարնուին, հանդիպած ճիւղին վրայ կը թռուին, եւ յետոյ կ'իյնան, փետրաթափ կամ ճղակտոր։

Այդ ճամբան կը զարգացնէ նաեւ ինքնահաւանութիւն մը, որ մտքի ամլութենէն եւ դարձեալ ճիգի պակասէն կը ծնի։ Ինչ յոգնութեամբ, դիւրին մարզանքներով աժան փառք վաստակելու մարմայ։ Եթէ կարելի ըլլար գիտական-բնախօսական քննութիւն մը կատարել մեր գրողներուն վրայ, անշուշտ երեւան պիտի գար որ, մեծ մասը ոտանաւորով կը սկսի եւ յաճախ անով ալ կը վերջացնէ, որովհետեւ արձակը աւելի յոգնութիւն կը պահանջէ։ Միտք, աշխատանք եւ ճաշակ։ Ոտանաւորը անպատճառ բանաստեղծութիւն չէ, բայց իրեւ այդ կը ներկայանայ շատերուն, կը բաւէ որ յանդը յանգին յարմարի։

Օշական վերջերս «Քարոզ»ներու շարք մը ստորագրեց։ Դիտողութիւններ եւ վերլուծումներ, ուր կան արդար եւ անարդար մեղադրանքներ։ Կարելի է առանձին զբաղիլ, եւ իրականութիւնը երեւան հանել այդ քիչ մը ծեքծեքուն փիլիսոփայութիւններուն մէջ։

Բայց մէկ բան անվիճելի է, — անփութութիւնը։ Ճիգի եւ աշխատանքի պակասը, մանաւանդ այսօրուան Հայաստանի մէջ, ուր կարաւան կը կազմեն «պրոլետգրողները», բայց հագիւ քանի մը ուխտաւորներ, «կոչեցեալներ կը հաւրուին։

Մեր ամբողջ մտաւորական շարժման ընթացքին, ապահովար երբեք այսքան աժանցած չէր «գրել»ը։ Հասնողը վէգ մը կը գլորէ։ Իսկ անոնք որ ճատրակ խաղալու յաւակնութիւն ունին, կը կարծեն թէ կարելի է գիր եւ գրականութիւն մշակել, կամ գրականութիւնը «մասսայականացնել», քարերը—բառերը— քով քովի շարելով, առանց տեղի, գոյնի, սեռի կամ դասականքի խտրութեան...

Խրատներ տալու ախորժակ չունինք, բայց պարտականութիւն սեպեցինք ուշադրութիւն հրաւիրել։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԱՀԷՑԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ

Միջազգային Հայասիրական Լիկան հետեւեալ գրութիւնը ուղղած է եւրոպական մամուլին.

—Քանի որ դաշնակից եւ պատերազմիկ բոլոր պետութիւնները հաւաքուած են Լահէյի մէջ՝ ընդհանուր կարգադրութեամբ մը հաշուեյարդարի ենթարկելու համար պատերազմը. քանի որ իւրաքանչիւր պետութիւն կը ներկայացնէ իր իրաւունքները եւ կը յիշեցնէ իր զոհողութիւնները, մենք ալ իրաւունք ունինք պոռալու մեր անձկութիւնը, անգամ մըեւս դիտել տալով թէ՝ազգ մը, որ ինք ալ եղաւ դաշնակից ու պատերազմիկ, բայց որ իր դաշնակիցներու լքումին հետեւանքով յանձնուեցաւ իր թշնամիներու ատելութեան, կորնցուց իր ամբողջ հողամասը եւ տեսաւ իր բնակչութեան բնաջնջումն ու ցրուումը, թէ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ամենափոքր բաժինը չունի այս հաշուեյարդարին մէջ։

Այս անարդարութիւնը պիտի շարունակէ՞ դեռ ծնշել մարդկութեան խղճին վրայ։ Եւ կամ լա Հէյի մէջ պիտի չբարձրանա՞յ ձայն մը, լսելի ընել տալու համար անհրաժեշտ բողոքը, մինչեւ որ հասնի հատուցման ժամը՝ Լոզանի անարդար դաշնագրին վերաքննութեան։

Ի դիմաց Միջազգային Հայասիրական Լիկային

Քարտուղար — Նախագահ

ՏՔԹ. ԼՕԺԷՆ ՌՈՊՐ — *Ա. ՔՐԱՅԹ-ՊՈՆԱՐ*

Ժընեւ, 15 օգոստոս 1929

ԲԱԽՏՈՐՈՇ ՆԻՍՏԸ ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ

Երկկառավարական ժողովի մէջ պիտիգումարուէր ելմտական յանձնաժողովին նիստը, վերջնապէս վճռելու համար խորհրդաժողովին բախտը։

Ուրբաթ օր Ֆրանսական, իտալական, պելժ եւ ճափոնական պատուիրակութիւնները գերագոյն փորձ մը եւս ըրին՝ Անգլիոյ պատուիրակը համոզելու եւ խորհրդաժողովը անանկութենէ փրկելու համար։ Այս նպատակաւ վերջնական յուշագիր մը յանձնեցին անոնք Սնոուդընի, պարզելով իրենց վերջնական զոհողութիւնները, որով Անգլիոյ պահանջներէն 100ին 60ին գոհացում կը տրուի։ Ջանքեր եղան նաեւ Իտալիան քիչ մը աւելի զոհողութեան մղելու համար։

Զորս պետութեանց կողմէ Անգլիոյ ներկայացուած յուշագիրը կը բաղկանայ 16 էջէ։ Անգլիան գոհացնելու համար առաջարկուած կարգադրութիւնը հետեւեալն է. — Տօուբսի ծրագրին համաձայն, Գերմանիա տարեկան 2,500 միլիոն մարք կը վճարէ, մինչ ըստ Եընկի ծրագրին այդ գումարը զեղչուած է 2,050 միլիոնի։ Տարբերութիւնը 450 միլիոն մարք է։ Անգլիապիտի ստանալոյս 450 միլիոնին մէկ երրորդը՝ 150 միլիոն մարք, որ կը ներկայացնէ ապրիլէն սեպտեմբեր՝ չորս ամսուան վճարումը։ Եընկի ծրագրին համաձայն, այդ գումարը պիտի գործածուէր փոքր աղղերը գոհացնելու համար, այժմ այս վերջիններուը կը զոհուին՝ Անգլիոյ սիրոյն։

Մնոտրն պետութեանց յուշագիրը ստանալէ յետոյ, ժամ ծելու համար ժամանակ խնդրեց։ «Եղած առաջարկները թէեւ չեն գոհացներ մեզ, ըսաւ, բայց կ'ուզենք շարունակել բանակցութիւնները»։

Ուրեմն ժողովը չպայթեցաւ երէկ։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ ելմտական յանձնաժողովին նիստը 10 օր պիտի յետաձգուի։ Այդ տասը օրուան ընթացքին ջանքեր պիտի ըլլան հաշտաձայնութեան եզր մը գտնելու համար։

ՊՐԻԱՆ-ՇԹՐԷԶԷՄԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վարչապետ Պրիան Լահէյի արուարձան Շէվէնինկ երթալով տեսակցեցաւ Շթրէզէմանի հետ։ Խօսակցութեան արդիւնքին մասին ոեւէ զեկոյց չհրատարակուեցաւ։ Կ'ըսուի սակայն թէ՝ Պրիան հասկցուցած է գերման նախարարին որ Հռենոսի ելեկրորդ գօտին կարելի պիտի ըլլայ պարպել նոյեմբերի ընթացքին. իսկ երրորդ գօտիի պարպումը աւելի դանդաղ պիտի ըլլայ. գինուորական փորձագէտները տակաւին չեն վերջացուցած իրենց աշխատանքներն ու ուսումնասիրութիւնները այդ մասին։

Խօսակցութիւնը դարձած է նաեւ ելմտական յանձնաժողովը գբաղեցնող կարեւոր խնդիրներու մասին։

Սուրիաբնակ Հայերու կազմածները

Երէկ գրած էինք թէ, ըստ *Եէնի Առաւօ* Թերթի պէյրութի թղթակցին, Ֆրանս. մարզպանութեան քաղաքական ձիւղի փոխնախագահ Տոֆել յայտարարած է թէ՝ յաւաջիկայ սեպտեմբերին Ֆրանքեւերուք բանակցութեանց ընթացքին, Ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի պահանջէ կալուածները այն Հայերուն, որոնք Սուրիա եւ Լիբանան ապաստանելով այդ երկիրներու հպատակութիւնը ընդունած են։

Նոյն թղթակցին լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, Տոֆել ըսած է թէ՝ մարզպանութիւնը պիտի պահանջէ Սուրիացիներու եւ Լիբանանցիներու նուրքիոյ մէջ ունեցած կալուածները։

Սուրիացի բառով պէտք է հասկնալ թէ՝ բնիկ Սուրիացիները եւ թէ վերջէն հպատակութիւն ձեռք բերածները եւ կամ նուրքիայէն վտարուելով ելլող Հայերն ու Թրքահպատակ եղողները։

ՔԱՅԼ ՄԸ ԵՒՍ ԴԷՊԻ ՅԱՌԱՋ

Առանց սպասելու հինգ հարիւր նոր բաժանորդներու լրացման, որ ընթացք առած է արդէն, «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը կը փութայ հաղորդել իր ընթերցողներուն ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ մը։

Լրացնելու համար եղած կամ նախատեսուած բաժինները, մեր խմբագիրները եւ խումբ մը աշխատակիցներ սիրայօժար ստանձնած են հետեւեալ պարտականութիւնները.—

1. *Քաղաքական եւ դասակցական խնդիրներ.— Կարօ Սասունի։*
2. *Հայաստան (տեսութիւններ եւ վերլուծումներ).— Ս. Թաթուլ։*
3. *Մեր Շարեւանները - Թուրքիա.— Հրանտ-Սմռուճեան։*
4. *» » Թ. Միութիւն եւ կովկաս.— Ա. Ա.։*
5. *կեանքը գաղութներու մէջ.— Լեւոն Մոզեան։*
6. *Ընկերային շարժում.— Մկրտիչ Երիցանց։*
7. *Ընկերվարութիւն եւ աշխատանք.— Վազգէն Շուշանեան։*
8. *Գրական կեանք (տեսութիւններ).— Մկրտիչ Պարսամեան։*
9. *Գրական եւ գեղարուեստական շարժում (Ազգային եւ միջազգային).— Մկրտիչ Երիցանց եւ Շաւարշ Նարդունի։*
10. *Տեսակցութիւններ եւ Պրպտումներ.— Վազգէն Շուշանեան։*

Խոստացած է պարբերաբար աշխատակցիլ նաեւ՝ Ընէ. Միհրաձիլ Վարանդեան։

Այս տեւական գլուխներուն հետ, պիտի շարունակուին Յառաջի միւս բոլոր բաժինները,— ելմտական ասուլիս (Մ. Տ.), բժշկական ասուլիս (Շ. Նարդունի) եւն., ինչպէս եւ մասնաւոր թղթակցութիւնները (նամակներ) որոնք արդի լրագրութեան կիզակը կը կազմեն։

Այս կարգադրութեամբ, «Յառաջ»ի հին ու նոր, հեռաւոր թէ մօտաւոր աշխատակիցները հնարաւորութիւն պիտի ունենան աւելի ազատ ու լայն չափով շարունակելու իրենց թանկագին աշակցութիւնը։

Պիտի չմոռնանք նաեւ «Յառաջ»ի կիրակիները յատկացնել առանձնապէս գրական նիւթերու։

Հետզհետէ կը հաղորդենք ուրիշ մանրամասնութիւններ։

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳԻՍՏԻՆ ՀԱՄԱՐ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ։

Այս առթիւ Պէյրութի Թրքական հիւպատոսը ըսած է.

—Թուրք կառավարութիւնը երբեք չէկրնար փախստական Հայերն ու Թուրքիայէն հանուած Թուրքերը ընդունիլ, որովհետեւ անոնք քաղաքային իրաւունքէ զրկուած են։ Ֆրանսան ալ իրաւունք չունի միջամտելու։

հիւիւուբեան թուղթերը ևորոգեցի՛ք

Ոստիկանական տեսչութիւնը նոր շրջաբերական մը ուղղեց սէն նահանգի բոլոր ոստիկանապետներուն, յիշեցնելով անոնց որ տուրքի պէտք է ենթարկեն բոլոր այն օտարականները, որոնք ժամանակին խնդրանք չեն ներկայացներ ինքնութեան թուղթ ստանալու եւ կամ զայն նորոգելու համար։ Անոնք որ 100 ֆրանքնոց ինքնութեան թուղթ կ'առնեն, յապաղած իւրաքանչիւր ամսուան համար պիտի վճարեն 20 ֆրանք, իսկ 20 ֆրանքնոցները՝ 5 ֆրանք։

Այս շրջաբերականը գործադրութեան պիտի դրուի օգոստոս 22էն սկսեալ։

Համաշխարհային Դրամատան տագնապը

Ուրբաթ առաւօտ նորէն խուզարկուեցաւ Գիւղացի-Բանուորական Դրամատունը։

Մինչ դատական իշխանութեան ներկայացուցիչները մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կը կատարէին, բանալով բոլոր գզրոցները, պահարանները, արկղները, ու գրաւելով կը կնքէին բազմաթիւ վաւերաթուղթեր, դուրսը պահանջատէրերու բազմութիւն մը թափօր կազմած էր։

Բազմաթիւ բանուոր-գիւղացիներ, խեղճ ընտանիքներ, որոնք համայնավար դրամատան վստահած էին իրենց խնայողութիւնները, եկած էին ետ քաշելու իրենց դրամները։ Ջոհերուն մէջ մեծ թիւ մը կը կազմէին մանաւանդ կիները, որոնք իրարու կը պատմէին իրենց ցաւերը։

— Ես 15,000 ֆրանք ունէի, կ'ըսէր մէկը։

— Ես ալ 25,000, կ'ըսէր միւսը։

— Կը կարծե՞ս թէ կարելի պիտի ըլլայ գանձել օր մը։

Բոլորին ալ նոյն պատասխանը կուտար ոստիկանապետը, չոր ու կտրուկ։

— Դիմեցէք ֆարցաքննիչ դատաւոր պ. Օտիպէրի, Արդարութեան Պալատը։

Նոյն պահուն դրամատուն ներկայացան նաեւ ուրիշ դրամատուններու գանձիչ պաշտօնեաներ, որոնք դուռները փակ գտնելով ստիպուեցան ետ դառնալ՝ առանց կարենալ գանձելու պարտամուրհակները։

∴ Ինչպէս գրեցինք, նոյն դրամատան արուարձանի մասնաճիւղերուն մէջ եւս խուզարկութիւններ կատարուեցան։

Ասկէ զատ ֆարցաքննիչ դատաւոր Օտիպէրի հրահանգով խուզարկութիւններ կատարուեցան նաեւ դրամատան Պուրժի եւ Վիէրզոնի (Շէր նահանգ) մասնաճիւղերուն մէջ։ Պուրժի մասնաճիւղը կը գործէր երկու տարիէ ի վեր եւ պզտիկ գործեր միայն կ'ընէր։ Բոլոր տոմարներն ու թուղթերը գրաւուեցան։ Լիլի, Ռուպէի եւ Թուռի ճիւղերուն մէջ ալ խուզարկութիւններ կատարուեցան։

1928 դեկտեմբեր 31ին դրամատան կացութիւնը հետեւեալն էր.— Պահանջքի կողմը. տնտուկին եւ դրամատուններու մէջ պատրաստ դրամ՝ 3,625,446 ֆր. 36. պարտքի կողմը. ընթացիկ հաշիւ պահ դրուած եւ կամ տեսօրին վճարելի գումարներու՝ 16,144,77 ֆր. 54։ Պահանջքի կողմը. առեւտրական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԷՆԱՐ_ԴՈՐԻԱՆ

I

Փորձեմ գէթ այժմ — մահէն մէկուկէս ամիս յետոյ — ուրուագծել այդ օտար, ազնուական կնոջ պատկերը, որ արժանի է հայ գրչի մը անվերապահ ու խանդավառ նկրտումին։ Արժանի է գրեթէ նոյնքան, որքան հայ ազգային վաստակաւոր գործիչ մը, հայոց ազատութեան ջինուոր մը։

Եղան վայրկեաններ այս վերջին քառորդ դարու մեր ալեծուփ պատմութեան ընթացքին, երբ մենք, խորապէս, վրդովուած մեծ պետութիւններու կառավարութեանց տարբեր արարքներէն, յուսալքումի ժեսթեր կ'ընէինք,— նա մեզ կը յուսադրէր, կը քաջալերէր, կը մտրակէր մեր եռանդն ու կորովը իր խելացի յորդորներով, իր սրտառուչ նամակներով, իր հայոգուստ ձեռնարկներով, միշտ նոր ու նոր յղացումներով ու նախաձեռնութիւններով։

Եւ սակայն, ինքն ալ կ'ապրէր մեր հոգեկան տագնապները, ինքն ալ ստէպ ճաշակած է դառնագին յուսախաբութիւններ դիւանագէտներու — Հայոց ողբերգութեան պատասխանատուներու — հանդէպ, սկսած տխրահռչակ Հանթէյէն որու ընթացքը 1894-95ի հայկական դէպքերէն ի վեր զգուանք էր յարուցեր Ֆըրանսայի մտաւորականութեան լաւագոյն տարրերուն մէջ... Ժօռէս ուժգնօրէն խարաներ էր զինքը խորհրդարանին մէջ, մէկուկէս ժամ տեւող շանթահարող ճառով մը· պարիզեան ընտրանին անարգանքի սիւնին գամեր էր «Հանօթօ-փաշա»ին անունը, իսկ տիկին Մէնար-Դորիան փակեր էր անոր առջեւ իր շքեղ սալօնին դուռները։

* * *

Սալօններ շատ կան Լոյս-քաղաքին մէջ։ Մէնար - Դորիան մէկ հատիկ էր գաղափարական սալօնով։ Կենտրոն մըն էր պարիզեան ազատախոհ ընտրանիի։ Ժամադրավայր մը՝ պարլամենտական գործիչներու, գրողներու, միջազգային տարագիրներու, այլ եւ այլ ազգերու կուսակցական առաջնորդներու. աշխարհահռչակ յեղափոխական դէմքերու... Սալօն մը, ուր մարդիկ չէին հաւաքուեր հաճելի ժամանցի համար, այլ կուգային ծեծելու քաղաքական, ստէպ համամարդկային, այժմէական հրատապ խնդիրներ։

Երկու ամուսիններ էին, երկուքն ալ վառուած դեմոկրատիզմի ու ազատութեան խէալով։ Հոյատիպ կին մը՝ որ զարդն էր սալօնի, թէ իր արտաքին գրաւչութեամբ եւ թէ մտաւոր պատրաստութեամբ, նուրբ, խելացի ու լեզուանի, շատ կարդացած եւ երիտասարդութեան օրերն ապրած ժամանակակից գրական ու քաղաքական աստղերու մթնոլորտին մէջ — Վիքտոր Հիւկոյի, Գամբետտայի, Թիւլ Սիմոնի եւ այլոց։ Վիքտոր Հիւկոյի ընտանիքին հետ կապուած էր արդէն խնամիական կապերով (տիկ. Մէնար-Դորիանի տղոյիկը ամուսնացած է Ժորժ Հիւկոյին հետ, որ թոռն է մեծ բանաստեղծին)։

Կատարեր է եւ բազմաթիւ ուղեւորութիւններ, շատ է տեսեր, շատ է դիտեր, ուսումնասիրեր եւ դեռ երիտասարդ օրերէն ծանօթացեր է շատ մը ականաւոր քաղաքական գործիչներու հետ, այլ եւ այլ երկիրներէ։

«Երբ առաջին անգամ պատահի կ'երթայի Հռոմ — կ'ըսէր օր մը — Թիւլ Սիմոն էր, որ տուաւ ինծի շարք մը յանձնարարական նամակներ, ի միջի այլոց ձեր բարեկամ Լուգդատիի վրայ»։

* * *

Փայլուն դէմք մըն էր եւ տիկնոջ ամուսինը, որ համակրելի դիրք մըն էր ստեղծեր երրորդ Հանրապետութեան քաղաքական կարեւոր գործիչներու շարքին։

«Veuve du célèbre parlementaire» — գրած էր Թան լրագիրը տիկնոջ մահուան առթիւ։

Ջաւակն էր հինաւուրց, գաղափարական եւ երախտաւոր ընտանիքի մը, որ նշանաւոր եղած էր դեռ մեծ Յեղափոխութեան օրերուն։ Կը պաշտէր իր հայրենի պատմութեան այդ մեծագոյն դրուագը, կը պաշտէր անոր հրուչակած նշանաբանները՝ ժողովրդապետութիւն եւ ազատութիւն, կը խնկարկէր անոր Հերոսները, կ'երդնուր Միրաբօներու եւ Դանտոններու անունով։

Այդպիսի մարդ մը չէր կարող, բնականաբար չհետաքրքրուիլ հայկական դատով, որ գերազանցապէս մարդկային դատ մըն է։

Երբ 1905ի օգոստոսին — ասկէ ուղիղ 24 տարի առաջ — պիէռ Քիյեառի հետ առաջին անգամը ծանր առաքելութեամբ մը կ'երթայի նշանաւոր Ֆրանսացիին քով, մեր ողբագեալ բարեկամը, Մէնար-Դորիանի բարեմասնութիւնները յիշատակելով, կ'ըսէր ինծի իր սովորական անոյշ ժպիտով.

— «Պանաւանդ չմոռնաք անոր հետ խօսելու ատեն, յիշել ֆրանսական մեծ ցեղափոխութիւնը եւ յորդոր ուղղել յանուն ազատութեան ու մարդկայնութեան... Ահա անհրաժեշտ է... Խղճոր մարդիկ իրենց թուլութիւնները ունին»...

Փակագիծ մը անհրաժեշտ է հոս՝ պատմելու համար ուշագրաւ դէպք մը Հ. Ց. Դաշնակցութեան պատմութենէն, ուր վճռական դեր մը խաղաց այդ ազնիւ Ֆրանսացին։

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

116— ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

3. ՕՍԱՆԱ

Օսանա՝ ընկայ ջուրը գնացի,
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛
Օսանա՝ խեղդուելով մնացի-
Օսանա՝ հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ խանի1) շորերս չորցրի,
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ թելի2) եարին կորցրի:
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ - տղայ մէրդ մեռել ա,
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ շորերըդ կեղտոտել ա:
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ - աղջի արե քե տանեմ,
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ քեզի սարեր կը հանեմ:
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝- կազեթ ունեմ կարդալու,
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.
Օսանա՝ երեւան եմ երթալու.
Օսանա, հա՛յ Օսանա, Օսանա՛.

4. ՄՈԿՈՒԻ ՇՈՒԿԷՆ

Մոկու3) շուկէն լէն4) ու էրկէն5),
հալալէ ձա՛ն, հալէ(կրկնել)
էրկու ջահել կ'էրթէն կուգէն
հալալէ ձա՛ն, հալէ(կրկնել)
Մէկն էր պեխով, մեկն էր անպեխ.
էն պեխերովն էր իմ աղբօր տեղ,
էն անպեխն էր անտուն անտեղ,
Ցուն եմ շիներ գետի բերան
վրբէն թաղերը6) ջուխտ մը գերան.
Ծիրան փեխաւ7) եղբօրս բերան...

Շաւաթեց՝ Արշ. Խորայէլեան

Ծանօթ.— 1) հանեցի, 2) եարին անունը, 3) Մոկս. Շատախի մօտ քաղաք, 4) լայն, 5) երկայն, 6) Նետել, 7) հասունցած պտուղի պալթումը բերնին մէջ։ Ասոր մօտիկ բառ մըն է նաեւ փլխել որ հաւկիթի միջուկի ժայթքումին համար կը գործածուի։

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Մկիւտարի Բաֆֆի լսարանին հրատէրով, հայ պատգամաւորի մը հաշուետուութիւնը ըրած պահուն, այսպէս կը բնորոշէր Գրիգոր Զօհրապ, Պոլսոյ վերջին եօթանասնամեայ տարուան պատմութեան երեք մեծ բաղխումները.

«Առաջինը՝ արհեստաւորներու համբաւաւոր ընդվզումն է ամիրաներուն դէմ. միւսը՝ ժողովրդական իրաւունքներու պայքար: Երկրորդը՝ Օտեաններու, Իւսնիեաններու, Ֆրանսայի մէջ ուսում առած ժառանգականներու, 48ի երիտասարդներու երեւումն է. մտքի պայքար եւ լեզուի պայքար: Երրորդը՝ միացեալ ընկերութիւնները կազմող երիտասարդութեան ասպարէզ նետուիլն է՝ Աբեղեանով, Մասիսով ու հայրենիքով: Դաստիարակութեան մեծ գործն է որ Հայ յեղափոխութեան դաշտը պատրաստեց. մտաւորական եւ քաղաքական պայքար: Ես ալեւորած ժարդ՝ այդ երրորդ ապստամբութեան սերունդին կը վերաբերիմ: Ապստամբութիւն ըսի, որովհետեւ ամէն ազատական շարժում ապստամբութիւն մըն է։»

Առաջին երկու շարժումները, մեր ընկերային ու քաղաքական պատմութեան մաս կազմելուն համար, մեր վերագնահատումները կը ձեւակերպենք երրորդ շարժումին մասին, որ հայ իրականութեան մէջ ծանօթ է ց. Շահինազարի Հայրենիքի սերունդը անունով։

Առաջին առիթով, անունի մը կը հանդիպինք, ինչպէս պատմութեան արձանագրած քաղաքական երեւոյթներուն մէջ, որոնց հայրութիւնը կը պատկանի անհատներուն։ Եւ սակայն պէտք է անմիջապէս արձանագրել, որ Հայրենիքի սերունդին դիմադիմը շատ տարտամօրէն պիտի գծագրուէր, եթէ չունենայինք ուրիշ անուններ ու դէմքեր ալ, որոնք այդ գրական, ու ընկերային դաւանանքով թարմ դպրոցին և գրական հոսանքին մաս կը կազմեն, կենդանութիւն, ձեւ ու շեշտ տալով անոր յառաջադրութիւններուն։ Առանց մոլեռանդութեան անհատներուն դերը, կը հաւատամ, որ գրական ու ընկերային, մտաւորական ու քաղաքական յեղափոխութիւններու, գաղափարական վերանորոգող շարժումներու ատեն, անհատներէ կազմուած հոսանքներուն կամ խմբակցութիւններուն ազդեցութիւնը, եւ ձգած հետքերն աւելի արդիւնաւոր կը դառնան, ծրագրուած ու ժամանուած ըլլալուն համար։

Այս է եղեր պատճառը, որ մինչեւ 1891 թուականները, գրեթէ տասնեակ մը տարիներու ընթացքին, Մասիս ու Արեւելք, երկու կարեւոր թերթերու կառարած դերը, նուազ ուշագրաւ է եղած, քան անոնցմէ յետոյ յայտնուող Հայրենիք օրաթերթիներ։ Նոյն սերունդին մարդիկն էին, գրեթէ նոյն հաւատամքով եւ նոյն խէալներով։ Եւ սակայն տասնեակ մը տարիներու փորձերէն, խարխափուձներէն, տարտամ ու անհետեւանք պայքարներէն յետոյ էր, որ սերունդի մը դիմագիծը կը յայտնուէր, ամէն բան վերագնահատելու, եւ իր որոշ տեղը գրաւելու համար մեր հանրային կեանքին մէջ։

Անուրանալի է անշուշտ, որ Արփիար Արփիարեան խիստ յատկանշական դեր մը կատարեր է իր հրապարակագրական ու գրական գործունէութեամբ, գալիք սերունդին կերպարանք ու ձեւ տալու համար։ Սակայն նկարագրի վանողական ու անհաշտ այն գիծը, զոր պոլսոյ շատ մը հրապարակագիրները ունեցեր են, անոր ալ վրայ իր բացասական ներգործութիւնը ձգեր է, պատճառ դառնալով, որ իբրև անհատականութիւն, չկարենայ իր շուրջը համախմբել մտաւորական երիտասարդներու խումբ մը, գէթ քանի մը տարիներ անշեղ շարունակելու համար սկսուած գործը։

Տարտամութեան շրջանէ մը յետոյ է, որ ժամանակի աչքի զարնող գրագէտներէն ոմանք կը համախմբուին Հայրենիք օրաթերթին շուրջը, սկսելու համար հանրային, ծրագրուած ու լուրջ գործունէութեան մը։

Այդ գործունէութիւնը կը տրածուի քանի մը ուղղութեամբ կուտայ իր արդիւնքը ու կը դնէ իր դրոշմը ժամանակակից մտաւորական սերունդին վրայ։ Մտաւորական ու քաղաքական պայքարի այդ սերունդը, Զօհրապի բացատրութեամբ, «ապստամբութեան սերունդն է». այսպէս ընդգծելով, այդ սերունդին կը վերագրէ անիկա «հայ յեղափոխութեան դաշտը պատրաստող»ի դերը, այն միտքով որ ինքը կը հասկնար հայ յեղափոխութիւնը իր ժամանակին։ Եւ իրաւունք ունէր, որովհետեւ մտաւորական վերածնունդի եւ ձգտումներու այդ գիտակից շարժումը, իր արդիւնքը սկսեր էր տալ, շատ կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ, մինչեւ 1895, երբ քաղաքական հալածանքները պայթէին, սերունդին բոլոր դէմքերը կը հեռանային դէպի օտար հորիզոններ, պոլսահայ գրական ու հրատարակչական կեանքը կը դառնար անկենդան ու անշունչ։

Այժմ վերանորոգող, կիզիչ ու ցեղային հաւաքականութիւնը վերապրեցնող շարժում մը յեղափոխական է նաեւ ազատութեան ժամով, հետեւաբար արդի որակումը Գրիգոր Զօհրապի, այդ սերունդին ամէնէն կարկառուն եւ ամէնէն ինքնատիպ ներկայացուցիչը ունաց։

Սերունդին մտաւորական ընկերային-քաղաքական գործը նախ կը սկսի հանրային կեանքի մէջ։ Քննադատութիւն ու պայքար ընդունուած բոլոր սովորութիւններուն դէմ, սկսած տակաւին ոգին հիմը կը կազմէ բոլոր գրական ձեռնարկներուն։ Մտաւորը իր ձայնը լսելի կը սկսի ազգային ամէն մեծ ժուռի ու գործունէութեան առթիւ։ Դասակարգերու գոյութիւնը ոչ միայն անգամ ըլլալով իր պատկերը կը տեսնէ գրականութեան մէջ։ Եկեղեցական բարենորոգումներու հարցը միտքերը զբաղեցնէ, դպրոցական դիրքերն ու դաստիարակութեան արդիացման խնդիրները պարբերաբար տեղի կուտան քննադատութեան։ Ազգային բոլոր խնդիրներուն կը տեսնայ ազատական ոգիով, քննադատէ մեր ազգային բարերութիւնները եւրոպական փանիշով, հայ ընտանիքը բարենորոգանացնելու, հայ անձին դիտակցութիւն ներշնչելու եւ հայ հաւաքականութեան նոր հորիզոններ բանալու համար։

Ինքնաքննադատութեան աշխատանքին նուիրուեցաւ սերունդը, ոչ միայն լրագրութեամբ, այլ նաեւ գրականութեամբ։ Գեղարուեստական տարողութիւնները նկատելով անոնց վրայ ազատական ուժերու ձգտումն են մասնաւորապէս կը ներշնչեն օրուան գրողները։ Անոնց մէջ կան նոյնպիսիները, որ մեր գրականութեան մէջ բացին նոր ճամբաներ կան մը իրենց գրական-գեղարուեստական ստեղծագործութեամբ, որոնց վրայ այսօր կը դարդուրանք քանի մը տասնեակ տարիներ անցած ետքը ալ մեկտեղ։

Գրական դպրոցը, որուն հետեւէին իրապաշտութիւնը որ իր գլուխ գործոցները տուաւ էր եւրոպական, մասնաւորապէս ֆրանսական գրական

ՕՐԵՐԸ ԳԵՂԵՑԻԿ ՁԵՆ...

ԱՆՎԵՐԱԴԱՐՁ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԴԱՐՁ ՏԱՐԻՆԵՐ...

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

... Ճառագայթարձակ ու գեղջուկ արեւ մը հեզհետէ կը բարձրանար ու կ'ողողէր դրեթէ ուղղաձիգ շողերով՝ ամբողջ բուսականութիւնը, ծառերն ու ճամբաները։ Ամբողջ դաշտէն, լայն ու կարծես ուրախ ալիքներով՝ կը բարձրանար հեռաւոր շշուկ մը։ Ու այդ շշուկին մէջէն մարդ կը զգար թռչուններու երգ ու անասուններու ձայն, հողի ստեղծագործ աղմուկ ու սիրոյ անուշ երգեր։ Ծուռ կարապետ կը սուլէր միշտ ու իր սուլոցը զուարթ էր, ուրախալի, կարծես թէ մանկական։ Բարակ հով մը կը զգուէր խոտերն ու ծաղիկները եւ Ծուռ կարապետին չուրջ այլ պայծառ դէմքը։

Շուրջը՝ մարգարտածաղիկներուն և կակաչի ու հարսնուկի հրաւիրայլ պսակներուն վրայ՝ փոքրիկ, անանուն սիլամներ, անձա՛յն, կը ցատկէին ձոլօտէ ձոլօտ, ծիւէ ծիւ։ Չատկամիլչատ մը՝ իր խաւուտիկ ու պզտիկ մարմինովը ցատկեց Ծուռ կարապետի մեծ, աշխատաւոր մարդու կարծր ձեռքին վրայ։ Ծուռ կարապետ լռեց խորապէս ցնցուած իր հոգիին խորը, կիրակի օրուան այս մեծ բերկրութենէն որ կարելի է միայն քաղաքներու մէջ ու նայեցաւ միլչատին սիրուն մարմնին։ Ձայն առաւ ափին մէջ ու անյագ աչքերով նայեցաւ։ Մեծ բան մը չէր, միլչատ մըն էր միայն որ սակայն կը խորհրդանշէր վերածնող ու ուրախ ամբողջ բնութիւնը՝ իր ջուրերովը որ կը խոխոջեն ու թաւուտներովը որ ապաստան կուտան տարագնաց ու պզտիկ թռչուններու։

Ծուռ կարապետ վերյիշեց հեռաւոր ու կորսուած զատիկի օր մը՝ երբ ինք մանուկ էր դեռ։ Ի՛նչ դառն էր, դժուարատար, տխուր իր մանկութիւնը։ Այդ տարիներու մութին մէջ սակայն՝ տօնական օրերը պայծառ կէտերու պէս էին, կանաչազեղ ու լուսաւոր հանգրուաններու պէս որ երկար ճամբաներու եզերքը կը կենան, ուր մարդ կը հանգչի իր ծանր բեռէն։ Օրը այսպէս պայծառ էր ու կիրակի։ Առաւօտ կանուխ, դեռ հաւախօսին, արթնցած էր եկեղեցիին կոչնակին ձայնէն, արագօրէն լուացուած, հագուած ու գացած էր իր գինով հայրիկը փնտռելու։ Հին օրեր էին, յիշատակ դարձած օրեր՝ որ կը տեւէին մառախուղին մէջ՝ իրենց աննման քաղցրութեամբը։ Հայրը կը խմէր, սովորական սրճարանը՝ իր ամենօրեայ սեղանին առջեւ, իր հին օղին՝ նոյն բարեկամ ու թշնամի մարդոց հետ։ Ծուռ կարապետ վախով մօտեցաւ ու պզտիկ շան մը պէս որ իր տիրոջ առջեւ կը կենայ երկու ոտքի վրայ, պաղատագին, թաթերը կախ՝ կեցաւ հօր քով, իր լռութեամբն իսկ յիշեցնելով տրուած խոստում մը։

Աղաչական, հեզ՝ կը նայէր տժգոյն ու անհաճոյ դէմքը բարձրացուցած՝ հօրը պղտոր աչքերուն։ Մարդիկ կատակեցին հետը։ Մէկը քաշեց իր մազերէն, իբր թէ զուրգուրանքի արտայայտութիւն ըլլար ատիկա, բայց այնքան կոպիտ էին այդ դիպուածին ձեռքերը ու այնքան ուժով քաշեց որ արտասուքի կաթիլները կախուեցան իր թարթիչներէն, այտուհանդերձ ժպտեցաւ ու լռեց։ Ուրիշ մը՝ բաժակ մը օղի խմցնել կ'ուզէր իրեն։ Ծուռ կարապետ ապշահար կը նայէր սպիտակ հեղուկին որուն բուրումը կը գզուէր իր ռունդերը, բայց կը յամառէր փակ պահել իր հաստ շրթները։ Կը զգար սակայն որ կը բարձրացնէ գինովը որ բռնի կ'ուզէր խըմցնել։ Ի վերջոյ հայրը՝ ակներեւ քնքշութեամբ մը որ հազիւ կը ծածկէր իր ձայնին խռպոտ, տհաճ շեշտը ըսաւ.

— Չի խմե՞ս ծօ՛, շանզաւակ...

Ծուռ Կարապետ վարանելով, երկչոտ նայելով գինով հօրը պղտոր, տխուր աչքերուն՝ դողդոջ ձեռքով բաժակը տարաւ շրթներուն եւ իր տարիքին անհամապատասխան լրջութեամբ մը կուլ տուաւ օղին, զգալով որ իր կասկածելի դատը կը շահի, եթէ խմէ դարն մինչեւ վերջին կաթիլը՝ առանց դէմքը կծկելու, գինովի պէս, քաջութեամբ։ Առաջին ուժգին կարծես դառն էր քիչ մը ու անուշ դող մը, սրսփուք մը տուաւ իր այլանդակ ու պզտիկ մարմինին. բայց երբ բաժակը պարպեց, անուշութիւն մը մնաց լեզուին ու քիմքին վրայ։ Բաժակը խաղաղութեամբ դրաւ մարմարէ սեղանին վրայ ու պատառ մը ձուկ վերցուց, որպէս աղանդեր, իր շարժումներովը զուարճացնելով գինովները։ Հայրը այնքան խանդավառուած էր որ, առաջին անգամ ըլլալով անոր գլուխը դրկեց ու շոյեց կարծր, ապստամբ մազերը։ Նոր բաժակ մը եւս տուին զոր Ծուռ Կարապետ խմեց դժուարութեամբ, առանց դժգոհելու իր թեթեւ գլխի պտոյտը։ Անորոշ ուրախութիւն մը կը զգար ու կը թուէր թէ պիտի արտասուէ։ Հայրը յետոյ քանի մը փոքր արծաթէ դրամներ տուաւ. տուին նաեւ միւս գինովները ու Ծուռ Կարապետ շտապ դուրս եկաւ սրճարանէն՝ ափին մէջ ամուր սեղմած մետաղի կտորները՝ որ իր ուրախութիւնն էին եւ իր զաւիկը։

Տաք, անուշ, կարծես ամբարձի արեւ կար։ Ձգտասիանը վրայ թռչունները կ'երգէին ու ոգեւոր եւ վարակիչ ուրախութիւն մը, անորոշ աղմուկով մը կը բարձրանար տուներէն, փողոցներէն։ Ծուռ կարապետ գլխաբաց կը վազէր տօնի հրապարակը։ Գլուխը ծանր էր սակայն ու մարմինը թեթեւօրէն հանգիստ։ Սիրտը կարծես թէ կը վառէր։ Ճամբուն վրայ կտաւատ մեծ ծառի մը տակ... Լաւ օր էր, կարմիր զատիկ ու պատ ծառ, տաք, երջանիկ էր կիրակին։

Օ՛ անվերադարձ մանկութիւն, անդարձ տարիներ՝ ինչպէս գեղեցիկ էք...

Ծուռ Կարապետ, հիմա՝ տարիներ յետոյ կը զգար այդ հեռաւոր օրը իր ամբողջ գեղեցկութեամբը ու կը յուզուէր։ Չէ՛, կեանքն այնքան ալ վատ չէր... Չատկամիլչատը փախած էր ափէն՝ տուելով իր յուզումէն և շփոթէն։ Ն՛ոյն անորոշ աղմուկը կը բարձրանար ամբողջ դաշտէն, ու այդ աղմուկին մէջ որ իր քաջութեամբը կը լեցնէր ճամբան՝ Ծուռ Կարապետ կը զգար թռչուններու ձայն ու աղբիւրի կարկաչ, ցորենի խշրտուք եւ սիրոյ հնչիւններ։ Յուզուած՝ բարձրացաւ, դզակը ծռեց դէպի յօնքերը՝ ծածկելու համար ճակատին ուռեցքը որ կը ցաւէր, թեթեւօրէն ու ոլորելով խիտ, յաղթական պեխերը ու դանդաղօրէն սկսաւ քալել։ Մեծ բախտութիւն մը գրաւած էր ամբողջ մարմինը ու դաշտին գոյները ձայները կարծես թէ կ'ընկերանային իրեն։ Զոյգ մը ծիծեռնակներ ձլուրլալէն անցան գլխուն վրայէն ու այդ ծըլուրլոցը աւելի ուրախացուց զայն։ Ճամբուն վրայ հաւեր կը կտկտային ու գրաւ առնէր՝ կապոյտ, մաքուր աչքերով, լուսաթաթախ աչքերով, բացուած ծաղիկներու նմանող աչքերով մանուկ մը, կիրակնօրեայ հագուստներ հագած, նստած հողին վրայ, պզտիկ, քնքուշ թիկներով հողի հետ կը խաղար՝ աղտոտելով սպիտակ, սիրուն տափաշտը...

...Ծուռ Կարապետ շարունակեց քալել։ Քիչ մը հեռուն հաւերը կը շարունակէին կտկտալ ու յանկարծ մօտակայ պարտէզի խորէն, աղջկայ մը երգին ձայնը հնչեց, տխուր եւ պաղատագին, մելամաղձիկ ու երկար։ Ծուռ Կարապետ կը քալէր մտիկ ընելով երգին բառերուն ու յիշելով ուրիշ օրերու ուրիշ յուզումներ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՐԸ

Հոկտեմբերյան մեծ հեղափոխության հաղթանակից հետո հայ ժողովրդի կյանքում սկսվեց նոր դարաշրջան։ Ստեղծվեց հայ սովետական գրականությունը, որը ներշնչվելով Մեծ Հոկտեմբերի գաղափարներից, ձևավորվեց ու զարգացավ Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ։ Հայ սովետական գրականությունը ծնվեց ու զարգացավ ռուս սովետական գրականության հետ միասին, նրա հետ միասին ստեղծեց սոցիալիստական գրականության մեծ ավանդները։

Թուղթեր եւ Ագգ. Պաշտպանութեան դանձատոմսեր 2 տարիէն վճարելի՝ 10,540,398 ֆր. 88. պարտքի կողմը՝ պայմանաժամով պահ դրուած գումարներ՝ 11,221,145 ֆրանք։

Կ'ըսուի թէ Առեւտրական դատարանը մօտ օրէն պիտի պահանջէ մնանկ հռչակել բանուորա գիւղացիական դրամատունը։

Նոպէլեան մրցանակը

Նոպէլեան մրցանակի գումարը այս տարի 1,200,000 ֆրանք պիտի ըլլայ, շուէտական կառավարութիւնը հրաժարած ըլլալով իր գանձած տուրքերէն։

Գրական մրցանակի թեկնածու կը նկատուի գերման նոր գրող մը՝ Էրիխ Մարիա Րըմարք, որուն միակ գիրքը՝ *«Արեւմտեան կողմէն նոր բան չկայ»* հարիւր հազարաւոր սպառում ունեցաւ, թարգմանուելով զանազան լեզուներու։

Նոր ողողումներ Տրապիզոնի շրջանին մէջ

Տրապիզոնէն կը հեռագրեն թէ անցած շաբաթ տեղատարափ անձրեւ եկած է սիւրմէնէի մէջ եւ դարձեալ հեղեղներ գոյացած են։ Հեղեղը բաւական վնասներ պատճառած է։

Տրապիզոնի շրջանին մէջ ամէն գիշեր կ'անձրեւէ. ցորեկները արեւոտ են եւ օդը շատ տաք է։ Ջխախոտի եւ եգիպտացորենի բերքը շատ լաւ է այս տարի։

Պրուսայի մէջ ալ զանազան տեղեր առատ անձրեւ եկած է։ Կէօքտէրէ որ բոլորովին ցամքած էր, յանկարծ յորդելով վնասներ պատճառած է։

Հրեաներու արտագաղթը Ռուսիայէն

Մոսկուա, 17 Օգոստ.— Մեծ թիւով Հրեաներ կ'ուզեն Ամերիկա գաղթել Ռուսիայէն, մանաւանդ Ուկրայնայէն։ Այս գաղթին պատճառն այն է որ երկու միլիոն հրեայ Ռուսեր չեն կրցած հացի եւ ուրիշ ուտելիքի քարտեր ստանալ, իբրեւ «ոչ-աշխատաւոր»։

Վաթսուն գիւղեր ջուրերու տակ

Քարաչի, 17 օգոստոս.— Խայփուրի նահանգին (Հնդկաստան) մէջ մեծ ողողումներ տեղի ունեցան։ Վաթսուն գիւղեր ջուրերով ծածկուեցան։ Հարիւրաւոր բնակիչներ յուսահատ վիճակի մէջ են։ Ոմանք ստիպուեցան ծառերու գագաթը ապաստանիլ սպասելով որ օգնութիւն հասնի։ Վնասները 330,000 անգլ. ոսկի կը հաշուուին։

Պիրէոնի մասամասուելը ապրած

Գիշերանց ծագած սաստիկ հրդեհի մը հետեւանքով, բոլորովին հրոյ ճարակ դարձան Պիրէոնի մաքսատան մթերանոցները, որոնց մէջ Թրանզիթի համար մեծ քանակութեամբ ապրանքներ կային։ Այրեցան նաեւ մասնաւոր մթերանոցներ։ Ընդհանուր կորուստ կը հաշուուի 200-300 միլիոն տրախմի։

Ցեփլինի թռիչքը դէպի Ճափոն

Ցեփլինը ուրախան լեռները անցաւ Լէնինգրատէն 1480 քիլոմեթր հեռու։ Եւրոպան Ասիայէն զատող այս լեռնաշղթան կտրելէ յետոյ, ցեփլինը մտաւ Սիպերիա, որուն վրայէն իր թռիչքը կը շարունակէ բնականոն պայմաններու մէջ։ Վերջին հեռագիրը կ'ըսէ թէ Թարա քաղաքին 400 քիլոմեթր հիւսիսէն անցած է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Ընիէրպուա ֆոլոնպի եռագոյն ենթակովիտէին կողմէ։ Այսօր կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյլի մէջ։

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. ԳԱՒՌԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Մէն-Լազարէն հոգեկառք եւ Փորթ տը Քլիշիէն հանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ։

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂԵՐ ԵՒ ՏՈՒՆԵՐ

Ծախու եւ վարձու հողեր եւ տուներ Աւնուվիլ-լէ-կոնէսի հայկականթաղերումէջ։կը ծախուի 250էն մինչեւ 800 մեդր,բացառիկ եւ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել՝ Ս. Պաուալեանի, 26 Rue de Lille, կ. Թօփաքեանի, 7 Rue de Rome, Arnouville - les Gonnesse:Gare du Nordէն առնել Chantillyի գիծը եւ իջնելGonesse:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

Կ'ուզուին լիւքս ձերմակեղէններու գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ Mlle. Marie, 82 Rue Ranelagh, Paris (16e).

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէյիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիգի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ կը ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան, դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատան մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Ցեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ référencenով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean-Jaurès, Draguignan (Var),

LABORATOIRE DERDERIAN
4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX
Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ անուշահոտութիւնով։
Վայրկեանապէս կը թափէ աւելորդ ժազերը (ոտքի, թեւի, եւայլն), եւ աղուամաղը՝ առանց ինասելու ժորթին։
Գինը՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.։*

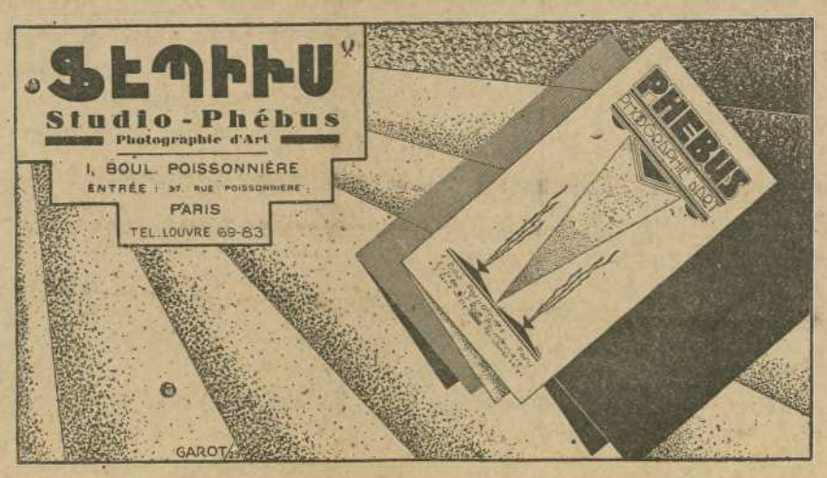
ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէնները, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հսկակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Գշ. եւ եշ. օրերը՝ կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հասդորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14-50:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET **V. YARJANIAN**
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70
կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով Ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅԱՐԱՆՅԱՆ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎԻՐ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ դործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Մուրհրդակցութիւնները ձրի են։
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԾՈՒՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։
Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE Միգիք-Շօ՝ 37 Av. Wagram
IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: H. STÉPHAN

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Ամրատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումն արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կարմրախտ.) եւ վարսի։ Մասն. լազոռաթերապեւտ։ Ողճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով։
73bis Av. de Wagram, Մէթրօ Ternes, Հեռ. Wagram 02 30. 63 Av. Gde. Armée, Մէթ. Maillot, Հեռ. Passy 79-43, 149bis Bd. Villette, Մէթ. Aubervilliers, Հեռ. Nord 27.80.

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՃԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Հետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JR.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններու ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց* ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջրային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։
կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ Սէն-Միշէլ կամ Օդէ
Ցէր եւ Ցնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*
ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։ Հայկական նուագ Թառիստ Աբգարի կողմէ։

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M. (ALLEMAGNE)
Ամէն տեսակ ապրանքներու ներածութիւն եւ արտածութիւն, գոմիսիոն եւ ներկայացուցչութիւն։

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

PARFUMERIE HALÉPIAN
42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-7
Ռէֆլամ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԿԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.
POLYDOR
REGISTERED TRADE MARK
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-
Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալ բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուածք գիներով։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)
Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔԻ
ԵՐԲ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRIS JOLIVET հացերը։
ՈՒՆԻՆՁ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիական պատրաստուած հացեր։
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Ցէր եւ Ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ականջի, կորկրատի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԴՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 53-
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու, *ձոխ մեթերք՝ Զենիթ, Լոնժին, Լէյքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկոպ* ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵԻՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)
METRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝
Տ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
21
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929
21 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1038 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՐԱՒՆՔ ԿԸ ՏԵՍՆԵՆ ԹԷ ԳՈՐԾ Կ'ԵՓԵՆ

Գէշ-աղէկ տարի մըն ալ բոլորուեցաւ Մարսէյլի մէջ, եւ հաւասիկ անախորժ ձայներ կը հասնին ականջիս ու ձախէն։

Այսօր հրատարակած ենք թղթակցութիւն մը, որ տխուր բաներ կը պատմէ։ Կը մաղթենք որ աւելի սեւցած չըլլար պատկերը, մէկ օրէն միւսը։

Ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, Մարսէյլը միակ շրջանն է որ հրացաւ ազգային կազմակերպութեան մը հիմը դնել, եւ աշխատանք թափել դպրոցի համար։ 1927ին, Դաշնակցութիւնը, չէ՛ որ ինքզինքներ ձեռք ձեռքի տուած, ընտրեցին երեսփ. ժողով եւ ազգ. վարչութիւն։ 1928ի ընթացքին, հնչակեանները, որոնք արդէն քանի մը գլուխ ունին ամէն գործի մէջ, իրենց ներքին պառակտումները հասցուցին մինչեւ առաջնորդարան, և սկսան գարշելի թռուցիկներ ցրուել թղթոց մէջ։ Քանի մը երեսփոխաններ քաշուեցան, ուրիշներ ալ ըրին, բայց մնքենան կանգ չառաւ։

Միւս կողմէ, «Ազգային Իրաւանց պաշտպան Մարմին» մը կազմուեցաւ քանի մը անհատներու նախաձեռնութեամբ, միշտ ըրաւն իշխանութեան դէմ ճակատելու, զայն տապալելու առաջադրութեամբ։

Կը թուի թէ ազգ. իշխանութիւնն ալ թերութիւններ ունի, մանաւանդ որ, երեսփ. ժողով չէ գումարուած երկարատենէ ի վեր։ Յետոյ, փոփոխութիւններու մեծ մասը կը դառնայ դպրոցին շուրջը. մինչդեռ կարելի էր, նոր տարեշրջանին առթիւ, մէկ յայտարարութեամբ լռեցնել բոլոր վայրերանները։

Այս ամբողջ պայքարին մէջ, ամէնէն զզուելի երեւոյթն այն է որ, մարդիկ միջոցներու մէջ խտրութիւն չեն դներ, ո՛ր եւ է ազգային իշխանութեան հիմերը փորելու համար։ Ամիրայեան փարիզը գէշ օրինակ եղաւ, եւ առտուն կանուխ արթնցող «Association Cultuelle» կը խաղայ, առանց ժամանելու հետեւանքները։ Չին ունակութիւն է,— Թուրքիոյ մէջ ալ, երբ ափ մը մարդիկ չէին յաջողեր իրենց խօսքը քալեցնել, բոլոր քաղաքական կամ հոգեւոր կը դառնային։ Փարիզի չոլերը վճռեր են խափանել որ եւ է ազգային կազմակերպութիւն, եւ ամէն խայտառակութեան դիմելէ յետոյ, գիշերը ցորեկին խառնելով, իրենք զիրենք հոչակեցին «կրօնական ընկերակցութիւն»։

Մարսէյլի մէջ ալ ունինք նմոյշ մը — Սէն-Ժիւլիէնի Փող. Սորհուրդը։ Պալաքեան եպիսկ.ի կամ օրուան վարչութեան հետ վէճ մը պատրուակ բռնելով, այս մարդիկը «կրօնիս հայհոյեց» ազաղակեցին եւ անջատուեցան կեդրոնէն, աւելի ճիշդ՝ ազգային հեղինակութենէ։ Կրնան շատ ազգասէր մարդիկ եղած ըլլալ Սէն Ժիւլիէնի թաղականները, բայց այս մէկ արարքը՝ մէկ անգամէն կը սեւցնէ իրենց ճակատը։

Ինչպէս կ'իմանանք Մարսէյլի նամակէն, քանի մը խառակիչներ նոյն խաղը փորձեր են նաեւ Պուլվար Օտտոյի մէջ։ Ընդուշտ ժամանակաւոր ծրագիր մը մշակած են այս մարդիկը, արուարձանները մէկ-մէկ անջատելու եւ յետոյ ուղղակի կեդրոնին դէմ ճակատելու համար։ Ասիական կիրքը եւ դրամը վճռական դեր կը կատարեն այս անջատողական շարժման մէջ։ Գլուխը ո՛վ ալ գտնուի, չի կրնար արդարանալ հանրային դատաստանին առջեւ։ Պատասխանատու մարդու գործ չէ այս ներքին գաւազրութիւնը, նոյնիսկ արդար դատ մը պաշտպանելու համար։

Ի՞նչ կ'ուզեն, վերջապէս, այս նորելուկ խաչակիրները։ Ինչո՞ւ ճեղքեր կը բանան գաղութի մը մէջ, որ հազիւ իր տնտեսութիւնը շտկած, կ'ուզէ, կ'աշխատի կարելի եղածին չափ շատ մը փրկել օտարացման աղէտէն։ Որո՞ւ հետ կ'ուզեն չափուիլ, երբ գիտեն, շատ լաւ գիտեն որ, նոյնիսկ չէզոքներուն չհաշիւ մեծամասնութիւնը այլեւս անհանդուրժելի կը գտնէ այս անվերջ պառակտումներն ու քսութիւնները։ Գաղութը ունի հաստատուած կանոնադրութիւն և կարգ ու սարք։ Թող անոնց գիման վրայ մղեն իրենց պայքարը, եթէ բարի է իրենց միտքը, խոխանակ անվարի գործեր սարքելու, ձրի ընտրութիւն խաղալու եւ հատուած հատուածի դէմ հանելու։

Հակառակ սարքուած խաղերուն, մենք վստահ ենք թէ Մարսէյլի գաղութը այս նոր արկածախնդրութիւնն ալ պիտի անցընէ խաղաղութեամբ, աւելի գիտակցօրէն գործելով շինարար աշխատանքի։ Իսկ ատոր համար պայման է որ, օրուան իշխանութեան պատասխանատուները և բոլոր մեծ ու պզտիկ ժարմիններու անդամները գործեն կատարեալ գաղարիւնով եւ լրջութեամբ, բարեխղճօրէն լսեն արդար պահանջները եւ գործով, իրական աշխատանքով պատասխանեն բոլոր չարախօսութիւններուն։ Սուտն ու կեղծիքը որքան ալ հանճարեղ հնարուածք ունենան, ատեն մը միայն կը տեւեն, իսկ այս օտար ափերուն վրայ ինկած ժողովուրդը արդէն բաւական վճռակամ է, որպէս զի ցորենէն զատելու համար։

Զոփէն աւելի երկար տեւեց «գործ եփելու» մարմաջը, քիչ մը ամէն տեղ։ Այսօր քարերն անգամ լեզու ելած են եւ գործ կը պահանջեն, ոչ թէ չոլոր ծածել սանդին մէջ եւ սիրտ պղտորել ամէնէն տարրական գործերուն առթիւ։ Այլեւս ժամանակ է որ վարժուինք խօսիլ ոչ թէ «ես կամ դուն», այլ՝ ես եւ դուն ձեռք ձեռքի։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՋԱՐԴԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ»

Պոլսոյ «Վաղքի» լրագիրը կը գրէ այս խորագրով յօդուածի մը մէջ (12 օգոստոս)։

— «1909ին, Պարսկաստանի սահմանադրական իշխանութիւնը բացէ ի բաց պայքար բացաւ Թուրք գանգուածին դէմ։ Պախթիարիները որ միակ պարսիկ ցեղը կը նկատուին, 1908էն մինչեւ հիմա աճուռ ունեցած են դահլիճին մէջ, իսկ աւելի մեծ եւ կարեւոր տարր մը կազմող Թուրքերուն տեղ չէ տրուած։ Պախթիարիներու յատկանիշը՝ հակաթուրք զգացումն է։ 1909էն 1913, կառավարութիւնը գինեց Պախթիարիներն ու Հայերը եւ յարձակում գործել տուաւ Թուրքերու վրայ։ Այդ ուժերը, որոնք գինուած էին արագահարուած Թնդանօթներով եւ գնդացիրներով, Թրքական ապստամբութիւնները ճզմելու պատրուակին տակ, քանդեցին Ատրպատական, հարիւրաւոր գիւղ՝ր այրեցին, եւ հազարաւոր Թուրք կիներ ու տղաներ ջարդեցին։ Այս խժդժութիւնները աչքովս տեսայ։

Թրքութեան ամենամեծ սպանդանոցներէն մէկը խեղճ Ատրպատականը եղաւ։ Ցեսնելով որ ազգայնական զգացումը հետզհետէ կ'արթնայ Թուրքերու մէջ, պարսիկները ուրիշ միջոց չգտան, եթէ ոչ ջարդել զանոնք։ Հիւսիսը աւերակեալ յետոյ, կարգը հարաւին եկաւ։ Պատրաստութիւններ կը տեսնուին յարձակելու կաշկայիներուն վրայ, որոնք ամէնէն ընտիր Թուրքերն են։ Որպէս Թէ պարսկաստանի մէջ չկայ ուրիշ տեղ որ աշիրէթի վիճակ ունենայ եւ տուրք չտայ։ Այդէն ձախէն, պարսիկ բանակը կը յարձակի այս 150 հազարնոց աշիրէթին վրայ եւ կը կոտորէ։ Ինչպէս երբեմն հիւսիսային շրջանին մէջ, այսօր ալ հարաւային շրջանին մէջ կը կռուի Թրքութիւնը։

փճացման դարաւոր քաղաքականութեան նոր մէկ փուլին ականատես կ'ըլլանք։ Թէեւ պաշտօնապէս չենք խառնուիր այս գործին, զայն հմարելով պարսկաստանի ներքին մէկ խնդիրը։ Իրանի ոեւէ հոդին ալ այդ չունինք. բայց այս բոլորը չեն կըրնար արգիլել մեզ որ հետաքրքրուինք մեր արենակիցներու ճակատագրով։

Երբ հինգ Հրեաներ յարձակման վր են Թարկուին, աշխարհի Հրեաները ոտքի կ'ելլեն եւ հազարաւոր սիւնակ բան գրել կուտան։ Մենք Թուրքերս կըրնա՞նք անզգայ մնալ հարիւր հազարաւոր ցեղակիցներու այս աիաւոր վիճակին հանդէպ։ Երբ մէկը չկայ որ պաշտպանէ խեղճ Ատրպատականցիներն ու կաշկայիները, մե՞նք ալ պէտք է լռենք։

Այս մասին հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցները բնաւ հաւոգիչ չեն։ Եւ եթէ նոյնիսկ շահագրգռուողները իրենց ստորագրութեամբ յայտարարեն, դարձեալ չեմ հաւատար։

Արեւելեան կողմը՝ Իրանի եւ Իրաքի մէջ, արեւմտեան կողմը պալքաններու մէջ լուրջ եւ մեծ ծրագիրներ կան պզտիկցնելու Թուրքերու գրաւման շրջանակը։

Կառավարութեան Թողլով քննել եւ օղակի մէջ առնել վտանգը որ կը սպառնայ Անատոլուի Թոքին, ես կը խորհիմ ցեղային խնդրին վրայ։ Մեր Թշնամիները ամէն կողմ կ'աշխատին ցամքեցնել Թուրքի աւրիւնը։

Մեր պարտականութիւնն է աշխատիլ որ մեր հարստահարուած եղբայրները ազատին, եւ կամ գոնէ անոնց տառապանքը հրապարակուի»։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՈՒՐԻԱԲՆԱԿ ՀԱՅԵՐՈՒ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ

Պէյրութի թերթերը նոր տեղեկութիւններ կը հաղորդեն Սուրիոյ եւ Լիբանանի հպատակ Հայերու Թուրքիա ունեցած կալուածներու ծանօթ խնդրին մասին։ Ինչպէս գրած էինք, Սուրիոյ ֆրանսական մարզպանը Դամասկոսի, Լաթաքիոյ եւ Հալէպի իր պատուիրակներէն պահանջած էր իրեն ներկայացնել Թուրքիա կալուածներ ունեցող Սուրիացիներու եւ Լիբանացիներու յայտարարութիւնները՝ անոնց կալուածներու քանակին եւ արժէքին շուրջ։

Այս աշխատանքը լաւագոյն կերպով գլուխ հանելու համար չորս յանձնախումբեր նշանակուած են Պէյրութ, Դամասկոս, Հալէպ եւ Լաթաքիա։ Այս յանձնախումբերը պիտի ընդունին պատկանեալներու յայտարարութիւնները եւ պիտի քննեն անոնց կալուածներու փաստաթուղթերը։

Ասկէ զատ Մեծ Սէրայի մէջ կազմուած է կեդրոնական յանձնախումբ մը, նախագահութեամբ Ֆրանս. մարզպանին եւ անդամակցութեամբ մարզպանութեան ելեւմուտքի տնօրէն Շէնարտիի, քաղաքական բաժնի տնօրէն Շովէլի եւ Զարիսոնի։ Այս մարմինը իր մօտ պիտի կեդրոնացնէ եղած յայտարարութիւնները եւ խնդիրը պիտի քննէ ամբողջութեան մէջ։

«Ազդակ» կը գրանցատի որ ազգային մարմինները անհրաժեշտ կարեւորութիւնը չեն ընծայեր այս խնդրին եւ ոեւէ ձեռնարկ չեն կատարեր։

Հալէպի Թուրքերէն «Տօղրու Եօլ» Թերթն ալ իրաւասու եւ պաշտօնական աղբիւրներէ քաղած իր տեղեկութիւններու հիման վրայ կը հաստատէ Թէ ֆրանքեւթուրք հաւաձայնագրի տրամադրութիւններէն պիտի օգտուին Հայերն ալ։ Թուրք Թերթը խորհուրդ կուտայ հայ հայրենակիցներուն շուտով պատրաստել իրենց կալուածներու ցուցակները եւ յանձնել պատկան մարմինին։

Լաւ երկու տագնապը

Ինչպէս գրած էինք մեր կիրակիի Թիւով, «Զորս»երու կողմէ նոր զիջում մը եղած էր ուրբաթ օր։ Այս զիջումով, Անգլիա պիտի ստանայ իր պահանջած բաժինէն՝ 2,400,000 ոսկերլինէն 480,000 ոսկերլին միայն պակաս։ Պ. Մնոտրն այս առաջարկն ալ մերժեց, անբնական գտնելով զայն, բայց առանց խզելու կապը։ Խորհրդաժողովը փրկելու համար, միւս պատուիրակները հարկադրուեցան մասնագէտներու քննութեան յանձնել խնդիրը։ Կիրակի օրէն է վեր, մասնագէտները եւ յարակից յանձնախումբեր Թաղուած են Թուանշաններու լաբիւրինթոսին մէջ, ճշդելու համար Անգլիոյ բուն բաժինը՝ 45 կամ 48 միլիոն ոսկի մառք։

Միեւնոյն ատեն, խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ պատուիրակներուն միջեւ, Հռենոսեան գաւառներուն պարպումը փութացնելու համար։ Պ. Պրիան տրամադիր կ'երեւայ կարելի եղածին չափ շուտ քաշելու ֆրանսական զօրքը, բայց զինուորական մասնագէտները 18 ամիս պայմանաժամ կը նախատեսեն։ Միայն փոխադրելի ռումբերու գումարը 10 միլիոնը կ'անցնի։

Այսօր վճռական օրը կը համարուի խորհրդաժողովին համար, եւ մասնաւորապէս Ֆրանսացիները ջղագրգիռ անհամբերութեամբ կը սպասեն ելքին։

Անգլիոյ մէջ ալ սկսեր են քննադատել Պ. Մնոտրնը, «որ կը սպառնայ ժողովը վիժեցնել եւ Եւրոպայի խաղաղութիւնը խանգարել 480,000 ոսկերլինի համար»։

Խմհևսերուն եւ Անտիոք ո՞ւր են

«Վաղքի» կը գրէ. — Ատենէ մը ի վեր վէճ կայ Անտիոքի եւ Իսքէնտէրունի Թերթերուն եւ Դամասկոսի, Պէյրութի ու Հալէպի Թերթերուն միջեւ։ Կարգ մը արաբ լրագիրներ սկսած են անարդար, անիմաստ ու անկիրթ յարձակումներ գործել Սուրիա բնակող մեր արենակիցներուն վրայ։

Խնդիրը սա է։ Մէկ երկու ամիս առաջ, Անտիոքի մէջ պաշտօնական հացկերոյթ մը կը տրուի։ Այս միջոցին Անտիոքի քաղաքապետը եւ Իսքէնտէրունի կառավարիչը մէկ մէկ Թուրքերէն ճառ կը խօսին։

Ասոր վրայ, Դամասկոսի, Պէյրութի եւ Հալէպի Թերթերը միաձայն բողոքի աղաղակ կը բարձրացնեն.— Ի՞նչ յանդգնութեամբ Թուրքերէն ճառ կը խօսիք...։

Անտիոքի «Եէնի Մէհմուա» Թերթը կը պատասխանէ Թէ Իսքէնտէրունի նահանգին մեծամասնութիւնը Թուրք է։ Այս պատասխանը աւելի կը գրգռէ արաբական Թերթերը, որոնք այս անգամ կը պահանջեն փոխանակել Սուրիոյ Թուրքերը եւ Ատանայի Ալեվիները։— Քանի որ կ'ըսէք Թէ Թուրք էք, Թուրքերէն պիտի խօսիք, իբր Թուրք պիտի ապրիք, այն ատեն Անատոլու գացէք, Էնկիւրի գացէք...։

Մինչդեռ դաշնագրով ընդունուած է որ Իսքէնտէրունի պաշտօնական լեզուն Թուրքերէն պիտի ըլլայ, եւ Թրքական մշակոյթը զերծ պիտի մնայ ոեւէ կաշկանդումէ։

Փոխանակութեան առաջարկը անկարելի է, որովհետեւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ

Լաթաքիոյ շրջանին մէջ հաստատուելիք հայկական գիւղերու խնդիրը արդէն կարգադրուած ըլլալով, Ազգերու Դաշնակցութեան գաղթականական յանձնաժողովի ներկայացուցիչ Պիւռնիէ մեկնած է Լաթաքիա, իր հետ տանելով նաեւ քանի մը Հայեր, որոնք հաստատուիլ կ'ուզեն այդ նոր գիւղերուն մէջ։

Հիւսիսային Սուրիոյ հայկական գիւղերը կը բոլորուին շատ բեղմնաւոր եւ խաղաղ տարի մը։ Բոլոր գիւղերուն ալ առողջական վիճակը գոհացուցիչ է եւ հակառակ կարգ մը թերթերու անցեալ տարուան յարձակումներուն եւ կանչերուն, մալարիան գրեթէ գոյութիւն չունի, կ'ըսէ Ագդակ։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Ֆրանսահայ Արիները, որոնք մասնակցած էին Անգլիոյ ձամբարին, փարիզ կը հասնին այս առաւօտ ժամը 11ին, Շիւսիսային կայարանէն։

ՕԶ ՄԸ ՈՐ ՕԶԽԱՐ ԿԸ ԿԼԼԷ

Լիէժի մէջ առջի օր կրկէսի մը ապակեայ սնտուկէն փախան երկու խոշոր օձեր։ Մէկը խեղդեց մարզուած ձի մը, որ 30,000 Ֆրանք կ'արժէր. միւսը տարօրինակ կենդանիներու վրան մտնելով, կլլեց վեց ոտքով ոչխար մը։ կարելի եղաւ բռնել երկու փախստական օձերը։

«ՓԱՐԻԶ» ՇՈԳԵՆԱՒԸ Կ'ԱՅՐԻ

Անդրատլանտեան Ֆրանսական ընկերութեան «փարիզ» շոգենաւը երէկ կէսօրէ վերջ Շաւրէն նիւ եորք պիտի մեկնէր, սակայն կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին բ. կարգի խցիկէ մը կրակ ծագեցաւ։ Հրդեհը արագօրէն ծաւալեցաւ դէպի նաւուն կեդրոնը եւ հակառակ նաւազներու եւ հրշէջներու ջանքերուն. գիշերուան ժամը 10ին միայն կարելի եղաւ մեղմել կրակը։ կէս գիշերին տակաւին տեղ տեղ բոցեր կ'երեւէին եւ թանձր մուխ մը կը բարձրանար։ երկուշաբթի առաւօտ ժամը 9.30 բոլորովին մարեցաւ կրակը։ երկու նաւազներ քիչ մնաց շնչահեղձ պիտի մեռնէին։

Այրեցան ծխարանի, ս. կարգի խցիկները, լրատու դիւանը, պատուոյ սանդուխը, սափրիչի սրահները։ Նոյնպէս փճացան թանկարժէք գորգեր եւ սիրուն քանդակագործութիւններ։ վնասը 2,500.000 ֆրանքէն աւելի է։

«փարիզ»ի ձամբորդներըպիտի փոխադրուին նոյն ընկերութեան «ֆրանս» շոգենաւը, որ փոխանակ շաբաթի ինգշաբթի պիտի մեկնի շաւրէն։ նամակներն ու ծրարները փոխադրուեցան շէրպուրկ՝ «Օլիմփիա»ի վրայ, որ կը մեկնի այսօր։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ լիճ մը պիտի շինուի Էնկիւրիի մէջ, 12 հազար ոսկի ծախքով։ Լիճը պիտի ունենայ 45×450 մէթր տարածութիւն եւ կոյուղիներու ու հրդեհի համար ջուր պիտի հայթայթէ։ Լիճին վրայ ժակոյկներ եւ շարժանաւեր պիտի բանին։

ՉՈՒԻՅԵՐԻԱՅի օդանաւորդներ Քէզէր, Զոփ եւ Կուշներ երէկ առաւօտ «Լունկ Շուայցեր-յանտ» օդանաւով ճամբայ ելան Ալվերքայէն (Փորթուկալ) դէպի Նիւ Եորք։

Մ Է Ն Ա Ր _ Դ Ո Ր Ի Ա Ն

II

(ԷՋ ՄԸ Հ. Յ. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ)

1905 Թուականի մէջ ենք։ «Դաշնակցութիւնը», Օսմանեան բանքայի դէպքէն յետոյ, իր ամէնէն մեծ դաւն էր յղացեր սուլթանանիստ մարաքաղաքում,— դաւ մը, որու նմանը գժուար է գտնել յեղափոխական ազգերու տարեգրութեան մէջ։ Քրիստափոր որոշեր էր իր ձեռքով մահացնել Հայաջինջ Եղեռնի բուն պատասխանատուն— սուլթան Համիդը։

Եւ ատոր համար, «Դաշնակցութեան» պարագլուխը, երկար ամիսներու ընթացքին, բուռ մը անձնուէր ընկերներու հետ, տեսեր էր բոլոր պատրաստութիւնները Պոլսոյ մէջ, Եըլդըզի շուրջը, ամէն տեղ պրպտեր, ամէն ինչ ուսումնասիրեր էր։ Բերուեր էին անհաշիւ զոհողութիւններով, բոլոր անհրաժեշտ պարագաները, բերուեր էր արտասահմանէն յատուկ իշխանական կառք մը, որ, ուժգին շարժիչով բարձուած, պիտի տարուէր Սէլամլըքի օրը, Թափօրին վայրը, ըստ կարելւոյն մօտ հետագրքրքրական գիծին եւ պիտի բռնկէր յարմար վայրկեանին։

Ամէն բան պատրաստ էր, երբ բախտի դաժան հարուածով մը, ինքը դաւադրութեան հեղինակ վարպետը, ոմբային փորձերու առեն նահատակուեցաւ Սոֆիայի շրջակայքում, իր գլխաւոր գինակիցներէն մէկուն՝ Վռամշապուհին հետ (1905 թ. մարտ 17)։

Այնուհետեւ գործը ձախողած էր արդէն։ Մահափորձը գարձեալ տեղի ունեցաւ, բայց անոր կազմակերպութիւնը անցած էր երկրորդական գործիչներու ձեռք, որոնք խոլական ձեռնարկին հանդէպ չունեցան նահատակուած հերոսներու վճռականութիւնն ու թափը... «Դաշնակցութեան» գժբախտին մեքենան պայթեց աննախընթաց դղրդիւնով Սէլամլըքի Թափօրի միջոցին, ուժանակը մեծ աւերած գործեց սուլթանական շքախումբին մէջ— բազմաթիւ սպաններ ու վիրաւորներ— բայց Համիդ անվնաս ելաւ։

Ցպաւորութիւնը ահագին էր՝ թէ գուրսը եւ թէ մանաւանդ Եըլդըզի ու թուրք կառավարական շրջանակներուն մէջ։ Երկչոտ գազանը երբեք, անտարակոյս չէր ապրեր այդքա՜ն ահաւոր mauvais quart d'heure մը։ Ուրիշ, Ն՛ոյն պարագաներու մէջ՝ նա կը պատասխանէր կոտորածով։ Սակայն, նոր մթայն հանդարտեր էր արեւմտեան հանրային կարծիքը, որ ուժգին բողոքներ տեղացեր էր Սասնոյ դէպքերու առթիւ։ կոտորածի փորձ մ'իսկ չեղաւ, ոչ մի յարձակում խաղաղ ժողովուրդի վրայ։

Բայց Աբդիւլ Համիդ որոշեց օգտուիլ հայ «տերրորիստ-անիշխանականներու» այդ ազմկայոյզ գաւադրութենէն եւ մահացու հարուած մը տալ արտասահմանեան «կոմիտէ»ներուն, տմէնէն առաջ «Դրօշակ»ի խմբագրութեան, որ շատոնց իր աչքի փուշն էր եւ որու մօտ քանի մը տարի առաջ ղրկեր էր իր պատուիրակները՝ բանակցութեան համար։ Ցեղի ունեցան ձերբակալութիւններ Պոլսոյ մէջ, թշնամու ձեռքն անցան վաւերաթուղթեր. ձերբակալուեցաւ մեր բնիկացի ընկեր Ֆօրիսը, որու դէմ շուտով սկսաւ դղրդագին դատավարութիւն մը։ Թուրք իշխանութիւնները ճիգ կը թափէին ապացուցանելու Եւրոպային, որ Եըլդըզի մահափորձին հեղինակները իրօք անիշխանականներ են ու պարզ ռճրագործներ, որ անոնց վարիչները ծրնեւ, պարիզ ու այլ տեղեր բոյն դրած դաշնակցական կոմիտէներն են։ Նպատակն էր՝ շղթայազերծել հայ «անիշխանականներու», «մարդասպաններու» դէմ հալածանք մը բուն իսկ Եւրոպայի մէջ եւ դուրս վտարել «Դրօշակ»ի խմբագրութիւնն ու դաշնակցական վարիչները արեւմտեան ազատ հողերէն։

Թուրք կառավարութեան յոյսերը բոլորովին անհիմն չէին, եթէ մտաբերենք, որ հակա-անիշխանական տրամադրութիւնը այն ատեններն իսկ զօրաւոր էր Եւրոպայի մէջ։

Եըլդըզի ձեռքը կը գտնուէր ծանրակշիռ վաւերագիր մը։ Իմացեր էին, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դրամական խոշոր առաքումները կատարուեր էին Crédit Lyonnaisի միջոցով։ Վերջինիս յատնի էին դրամի աղբիւրները, փոխադրողներու եւ ստացողներու անունները... Եթէ Բանքայի վարչութիւնը այդ ամէնը հրապարակ հաներ, շատ բան պիտի վտանգուէր։ Եւ սուլթանի կառավարութիւնը եռանդով կը հետապնդէր գայն։ Ազդելու այնքա՜ն միջոցներ ուներ նա՝ եւրոպական կապիտալիսմի այդ անհոգի սպասաւորներու մօտ, որոնց մէջ մեռած է խիղճ, գաղափար, մարդկութիւն...

Եւ Քրէդի Լիոնէի վարչութիւնը ի վերջոյ «Հավոզուեցաւ» սուլթանական անուշ կամ բիրտ ճընշումներուն տակ։ Ու որոշեց մատնել իր ունեցած գաղտնիքները Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործերու մասին։

Եւ մեր ընկերներու ահազանգի ձայնը հասաւ ծրնեւ։

Մէկ միջոց միայն կար՝ կանխելու վերահաս դժբաղտութիւնը. — պէտք էր աճապարել մեր կողմէն ազդելու Քրէդի Լիոնէի պարիզեան կեդրոնին վրայ, որու ձեռքն էին գործին բոլոր թելերը։ Բայց ի՞նչ էինք մենք դրամատիրական այդ վիթխարի հաստատութեան աչքին...։ Մէկ կողմէն սուլթանի կառավարութիւնն էր, որ արդէն իսկ իր կամքը բռնադրեր էր Բանքայի վարչութեան, միւս կողմէն «Դրօշակ»ի խմբագրութիւնը... Պայքարը, ինչպէս միշտ, անհաւասար էր։ Երբ ծրնեւէն փութացի պարիզ «Պրօ Արմէնիա»յի մեր բարեկամներուն հետ խորհրդակցելու, անոնք մէկ միջոց միայն գուշացին.

— Մէնար Դորիանը։

Մէնար Դորիանը միակն էր, որ կրնար փրկել կացութիւնը, ոչ միայն իբրեւ քաղաքական ծանօթ գործիչ, այլ եւ իբրեւ յայտնի դրամատէր, որ իր խոշոր հարստութիւնը կը պահէր նոյն Բանքային մէջ։ Եւ ահա պիէռ Քիյեառի հետ կը քշենք կառքը դէպի Rue de la Faisanderie, Պարիզի կեդրոնները հեռու ազնուական թաղերէն մէկը։ Քիյեառ կը բացատրէր ինծի, թէ որքան գէշ վայրկեանի կը զուգադիպի մեր դիմումը։ Մէնար Դորիան, իր եւ աղջկայ ու փեսայի ձգտուած յարաբերութիւններու շնորհիւ, կ'ապրէր ընտանեկան ծանր տագնապի օրեր։ Տագնապ մը՝ որ շատ անգամ մղեր է մարդկանց դէպի մոռայլ, յուսահատական որոշումներ... Ուրդարեւ, մեր այդ այցէն քիչ յետոյ, օր մը իմացանք, որ պատկառելի գործիչը յանկարծ խորհրդաւոր կերպով հեռացեր է մեր աշխարհէն...

Մեզի ընդունեցին սովորական յաղաքավարութեամբ։ Բայց, ինչպէս ժողովուրդը կ'ըսէ, լեղին կը կաթկթէր տանտէրերու աչքերէն։ Առաջին անգամը կը տեսնէի նշանաւոր գոյգը։ Մեծ արիւթիւն պէտք էր մեր կողմէն դիմումէ մը ընելու այդքան ծանր վայրկեանի մը։ Նստած էինք ասես սգատան մէջ։ Ցիկինն անգամ առանձնասենեակը։ Ամուսինը մեզ, բայց լուռ էր, մինքը բոլորովին ուրիշ տեղ... Պէտք էր այնուամենայնիւ խօսիլ։

Բացատրեցի քանի մը խօսքով այցելութեանս նպատակը, մեր ընկերներու եւ հաստատութիւններու վտանգուած կացութիւնը, չմոռցայ քիչ մը յիշեցնել Քիյեառի պատուէրը, կոչ ըրի յանուն ֆրանսական աւանդութիւններու, յանուն Մեծ Ցեղափոխութեան, որ իր միջամտութենէն կախուած է՝ ազատել մեր յեղափոխական գործիչները, փոխել Բանքայի թրքամոլ ուղղութեան որոշումը։ Խօսեցայ եւ քիչ յետոյ Հայկական դատը, Հայոց գործերը նորութիւն չէին ալ։ դէն Մէնար-Դորիանի համար։ Ունկնդրեց լուռ, ուշադրութեամբ եւ առանց երկար ու բարակ հարցուփորձի, մեր բարձրացաւ ու հրահրեց գիս երթալ իրեն հետ։ Ըսեցանք իր ինքնաշարժը, որ ինքն իսկ կը ղեկավարէր, եւ քառորդ ժամէն կանգ առինք Boulevard des Italiensի վրայ, Քրէդի Լիոնէի կեդրոնական շէնքին առջեւ։

Մեծ էր իմ յուզմունքը։ Կը մտածէի՝ «Այս մարդը պիտի կրնա՞յ արդեօք մրգիլ յաղթականօրէն Սուլթան Համիդի հետ եւ կասեցնել այս ահարկու հիմնարկութեան տէրերուն կամքը»...

Տարան երկուքիս ցնորէնին մօտ։ Նոր մարդ մըն էր, ըստ երեւոյթին,— Մէնար-Դորիանին անծանօթ։

— Ինծի հաղորդեցին— այսպէս սկսեց մեր բարեկամը— թէ ձեր վարչութիւնը որոշեր է, Եըլդըզի մահափորձին եւ սկսուած դատավարութեան առթիւ, հրապարակ հանել Հայերու անուններ եւ թուրք կառավարութեան ձեռքը մատնել Հայկական գործը վտանգող գաղտնիքներ։

— Այո՛, ամէն բան պատրաստ է, հենց այս օրերս պիտի հրապարակենք։

Այսպէս պատասխանեց անօրէնը, չորցած մարդ մը, ածիլուած գանկով, պեխ ու մօրուքով, որ կը խօսէր պաղ, անտարբեր ու կոշտ տոնով մը, խորհելով թերեւս, որ իր դիմաց նստած է պարզ վաճառական մը։

Մէնար-Դորիան, վրդովուած այս սինիք պատասխանէն, ձայնը բարձրացուց եւ քանի մը վայրկեան կը մտրակահարէր դիմացինը։

— Այդ մարդիկ անիշխանականներ չեն, կ'ըսէր նա, մարդասպաններ, ոճրագործներ չեն—, անոնք ըմբոստներ են բարբ սրոս կառավարութեան մը հանդէպ եւ քրէդի Լիոնէի պէս ֆրանսական մեծ հիմնարկութիւն մը պիտի խայտառակուի, անոնց գաղտնիքները այդպիսի կառավարութեան մը ձեռքը մատնելով, որպէսզի ամէն տեղ, անգամ Եւրոպայի մէջ, հալածանք սկսի հայ գործիչներու դէմ եւ անոնք ազատ կայան մը չունենան ապրելու եւ գործելու համար։ Իսկ Թուրքիոյ մէջ գտնուղները պիտի մատնէք պարզապէս դահիճի ձեռքը։

Ձարտասանութեան այդ գեղեցիկ թռիչքը, սակայն բնաւ չազդեց տնօրէնին վրայ։ Հանդարտ, անխռով ու լիրբ, առանց իսկ մեր կողմը նայելու, նա նոյն բազատական պատասխանը տուաւ։

— Յանձնառութիւն ունինք, չենք կարող փոխել մեր որոշումը։ Ես սրտատրոփ կը սպասէի այդ ուշագրաւ գօտեմարտի ելքին։ Մէնար-Դորիան, որ արդէն իսկ եկած էր հոն հոգեկան խռովքի մէջ, հետզհետէ կը ջղայնար։ կը յիշեմ իր երկար ու պերճախօս յորդորները, Բանքայի բարձրագոյն պաշտօնեայինն եւ երբ տեսաւ որ այդ բոլոր ճարտասանական մարզանքներն ու բարձր գաղափարները լոկ խոզի մը առջեւ նետուած գոհարներ են, եւ մարդը կը յամառէր իր բացասական դիրքին մէջ, գլխարկն առաւ եւ կտկտոտ շարժումով մը նետեց հակառակորդին շանթոտ սպառնալիք մը։

— Դուք գարձեալ «ո՛չ» կ'ըսէք։ Շատ բարի։ Ես ալ իմ կողմէ ամէն բան պիտի ընեմ՝ ձեր արբարքը հանրային ուշադրութեանը մատնելու, ձեզի դէմ պիտի հանեմ իմ բոլոր բարեկամները, որոնց հարստութիւնը պահ տրուած է ձեր Բանքային եւ ես առաջինը իմ միլիոնները կը հանեմ այստեղէն...

Այս խօսքերուն վրայ, հակառակորդը, նոր դգաստացած, խուզարկու աչքով նայեցաւ մեր բարեկամին, ապա մեր բարձրացաւ տեղէն եւ արագ շարժումով դուրս գնաց, խնդրելով մեզի վայրկեան մը սպասել։ կ'երթար, անտարակոյս, խորհրդակցելու ուրիշ, իրազեկ պաշտօնեաներու հետ։

«Վայրկեան»ը բաւական երկար տեւեց իմ անհանգստութիւնը կ'աճէր։ Վերջապէս, մարդը վերադարձաւ եւ գառնալով Մէնար-Դորիանին, աւելի մեղմ ու յարգալիր տոնով ըսաւ.

— Eh bien! c'est entendu... կը վարուինք համաձայն ձեր ցանկութեան...

Շունչ առի... Բանքայի իրազեկ պաշտօնեաները ըսեր էին անշուշտ, անգէտ ու գեհենիկ տնօրէնին, թէ ո՞վ է անակնկալ այցելուն, հասկցուցեր էին, որ նա ընդունակ է իր սպառնալիքն իրագործելու եւ որ մերժումը սուղ պիտի նստի Քրէդի Լիոնէի անուան ու վարկին...

Ձօր քաղաքավարութեամբ Մէնար Դորիան ողջունեց մարդը եւ դուրս գացինք։ Բանքայի դրան մուտքին հրաժեշտի ողջոյնս տուի իրեն, իմ ու ընկերների անհուն երախտագիտութիւնը յայտնելով։ Ձեռքս թօթուեց, առանց բառ մը իսկ արտասանելու ի պատասխան իմ զեղումներուն եւ նետուեցաւ դէպի ինքնաշարժը։ Ընորհակալութիւն չէր սպասեր։ Բարի գործ մըն էր ըրեր— «սովորական բան» մը, պարտք մըն էր կատարեր յանուն ֆրանսական Ցեղափոխութեան...

Մինչ կառքը կը սլանար պարիզեան մեծ պողոտայէն, ես հիացմունքով ետեւէն կը դիտէի այդ սքանչելի տղամարդը, որու հետ ծանօթացեր էի մէկ ժամ առաջ եւ որուն, աւա՜ղ, այլեւս երբեք չպիտի հանդիպէի...

Ո՞վ գիտէ, գուցէ այդ գեղեցիկ, ազնուական ժէսթը ի նպաստ Հայկական Դատի՝ իր վերջին տուրքն էր Դանտոններու աշխարհանուաճ իտէալին— Մէնար-Դորիանի «կարապի երգը»...

Տարիներ յետոյ, Տիկին Մէնար-Դորիան իր սալոնին մէջ կը նստեցնէր քովս իր մանկահասակ աղջիկ-թոռը (Վիքտոր Հիւգոյի թոռան պատկը) ու կ'ըսէր անոր. «Ականջ դիր, վարանդեանը կը պատմէ քեզի քո սիրելի պապիկիդ մասին, թէ ինչպէս նա օր մը ազատեր է Հայ յեղափոխականները...»

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(Վերջը յաջորդով)

ԸՆԹԵՐՑՈՂ, ՔԱՆԻ ՈՐ ԿՐ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը, ԻՆՁՈ՞Ւ ՉԵՍ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՐ ՈՒՐԻՇԻ ՄԸՆ ԱԼ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԻՋԱԳԵՏՔԷՆ

ԱՉՔԷ ՀԵՌՈՒ, ՍՐՏԷ ՀԵՌՈ

ԱՐՄՇԱՏՑԻՆԵՐԸ.— «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԻՒԷՔ»

ՄՈՒՍՈՒԼ, 4 Օգոստ.— Արմշատցիները վանայ Շատախ գաւառի Արմշատ գիւղացիներն են, որոնք 1918ի գաղթականութեան հետ եկած են Պաքուս, եւ այնտեղէն նախ բերուած են Մուսուլի մօտերը, ճամբաներու վրայ աշխատելու, եւ ապա գացած հաստատուած են Զախօ գաւառի Բէշխապուր գիւղը։ Այնտեղէն ալ հաստատուած Զախօ գաւառի Սլիվանա գաւառամասի հետեւեալ գիւղերուն մէջ,— Բէշկան՝ 50 տուն, Սմայիլ Աւա՝ 20 տուն եւ Պաքըֆ՝ 20 տուն։

Արմշատցիներն ալ հին նահապետական կենցաղով, վարք ու բարքով եւ ընտանեկան կազմակերպութեամբ հողագործ ժողովուրդ են եւ միշտ կապուած հողի հետ։ Այժմ ալ հողագործութեամբ կը պարապին։ Մինչեւ երկու տարի առաջ՝ ապրուստի միջոցներէ զրկուած, շատ նեղ վիճակի մէջ էին, եւ իրենք իրենց բախտին ձգուած։ Թէեւ երբեմն տեղական կառավարութիւնը օժանդակութիւններ ըրած է անոնց սերմնացու տալով, բայց այդ աննշան օժանդակութիւնները անբաւական էին, մանաւանդ որ իրենց չնչինցանքն ալ անյաջող կ'անցնէր եւ աշխատանքը կը վատնուէր։ Այս վիճակը աւելի եւ աւելի կը վատթարանար, եւ հետեւաբար պարտաւորուած էին վարձքով՝ ուրիշներուն ի հաշիւ աշխատիլ։ Բայց այս տարի հաւեւոյթաբար աւելի լաւ են, քանի որ անցնող տարին իրենց ցանքը բաւական արդիւնք տուաւ եւ յոյս կայ որ ներկայ տարին ալ լաւ արդիւնք տայ։ Իրենց նիւթականը դեռ նախանձելի չէ, բայց անոնք գոհ են իրենց վիճակէն, եւ այնքան աշխատասէր ու գործունեայ ժողովուրդ են որ, ամէն տեսակ աշխատանք եւ զրկանք յանձն կ'առնեն, միայն թէ ուրիշներուն օգնութեան կարօտ չմնան։

Ո՛չ քահանայ ունին եւ ո՛չ դպրոց, որովհետեւ իրենց սեփական միջոցներով պահելու անկարող են։ Երբեմն Զախոյի քահանան անոնց այցելութեան կ'երթայ։ Ու թէեւ կտրուած են հայութեան կեդրոններէն, եւ մեկուսացած կ'ապրին, Քիւրտերով շրջապատուած, ու զրկուած են ազգային կեանքէ, բայց եւ այնպէս ազգային ոգին իրենց մէջ վառ կը մնայ եւ յուսալից են ապագային հանդէպ։ Իրենց գլխաւոր մտահոգութիւնն է ազգային դպրոց մը ունենալ եւ իրենց գաւակներուն հայացի կրթութիւն մը տալ։ Բայց այդ բանը իրենց ուժերէն վեր ըլլալով, յուսահատութեան կը մղէ։

Նահր Օմարի գաղթականութեան յատկացուած գիւղերը կը գտնուին Արմշատցիներու գիւղերուն մօտերը եւ անոնց հետ պիտի կազմեն հայութեան ըստուար շրջան մը։ Բայց առ այժմ Պասրայէն Պաղտատ երկաթուղագիծը քանդուած ըլլալով, Նահր Օմարի գաղթականութիւնը իր տեղը կը մնայ եւ կը սպասէ գծին նորոգութեան։

ՀԱՅ ԲՈԶԱՐՆԵՐ.— Զախոյի շրջակաները կ'ապրին մօտ 25 ընտանիք հայ վրանաբնակ քոչարներ (քոչեր, վաչկատուն), որոնք մէկ մասն էին Կորդուքի (Բոհտան) մէջ ապրող հայ քոչարներուն։ Ասոնք ամառը քիւրտ քոչերներուն հետ կ'երթայինամարանոցները, իսկ ձմեռը կը դառնայինդաշտային տաք տեղերը։ Ազատագրական պայքարէն իվեր անոնց ճամբան փակուեցաւ Ճաճկաստանի ամարանոցները երթալու, եւ այժմ կը բաւականանան Իրաքի սահմանները մնալով։

Անոնք կ'ապրին քրտական կեանքով եւ սովորութիւններով, երբեք չեն զանազանուիր Քիւրտերէն եւ կը կազմեն Հաճան ա-

շիրէթի մէկ թեւը։ Ունին իրենց հօտեր եւ լաւ կ'ապրին։ Քրիստոնեայ Հայեր չեն ուզեր ամուսնանալ։ Ինչպէս ինծի ըսին, իրենց հայերէնը կը մոռնան։ Ասոնք աչքի առին ու չուրացան իրենց ինքնութիւնը ընդհ. պատերազմի տարիներուն։ Հայ քոչարները կը մնան ամբողջ տարին մէկ տեղ։ Ձմեռը կ'երթան Զախոյի շրջակաները, ամառնային տաք տեղերը։ Ասոնք առաջները ձմեռը կը կազմէին մօտ 100 տուն աշիրէթ մը էին եւ կը դտնուէին Զախոյի շրջակաները, ամառնային տաք տեղերը։ Պէտէրխան պէկի տանցի) ժամանակ իրենց աշիրէթապետին իշխանութեան տակ էր Ներսես Հարուստ եւ թէ զօրաւոր էր, հովանաւորուած էր Պէտէրխան պէկէն եւ անոր ուր բաղուկն էր։

Այս շրջանը սոյն հայերու ղարգացման Պէտէրխան պէկի մէջ եւ թշնամիները ճնշել գինքը։ ու գլխաւոր պաշտպանն էր։ Այս ընտանիքը իր կութիւնը կորսնցուց, պէտով քոչարները խումբերու բաժնուեցան որ Իրաքի սահմանին դրեթէ բնաջնջուեցան։ Շարնախի մօտերը կորները կը մնան։ Զախոյի շրջակաները նուէին, ազատուեցան հիւ Զախոյի Շամտին տան զօրաւոր պաթեան։

Ուրիմն մենք ալ ենք հայ քոչարներ, կորները կան մինչեւ ենթադրել չի տար քոչարներ Հայ եղած բռնութեան տակ իրենց ուրանալու ստիպուած կիսանկախ գոյութիւն պանելու համար։

ՀԱՅՈ

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱ

Սէրէզ (Ցունաստան) սագլը գիւղէն, հայերը կը գբե։

— Այս գիւղին մէ նուին 10-12 տնւոր Հ եղանակին համեմատ մշակութեան գործերու խատին՝ 30 - 40 տրաձքով։ Խեղճերը սո այդ փոքրիկ գումարէն յողութիւն ընել, ձմրան ծութեան շրջանին քա համար կեանքը։

Ոչ տեղին վրայ, ոչ սէն որեւէ է աչակցութիւ ծայուի, գոնէ իրենց պահպանելու համար կարօտ ենք հայ գիրքի քան լաւ կ'ըլլար եթէ մ ու գիրք դրկուէր։ որոնց նայինք բոլորս ալ օգտ K. K. Hovhannessian, moussakli — Sérès — (Grèce).

ՏԽՈՒԻՐԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

ՄԱՐՍԷԼ, 17 օգոստոս.— ՍԷՆ Լուի, որ Մարսէլի մխիթարական վիճակ ներկայացնող արուարձաններէն մէկն է, ունի իր եկեղեցին ու դպրոցը։ Հայերը, մօտ 250 ընտանիք, տեղէ մը ի վեր հոս լուիկ ինչիկ, իրենց քրտնաջան աշխատանքով, տուն տեղ կ'ըլլան, տանելի կեանք մը ստեղծել կ'աշխատին։

Շատերը արգէն տանտէր են ու սեփական գործի տէր։ Խաղաղ ու աշխատասէր այս գաղութին մէջ ալ կան կուսակցական մարմիններ, Հայրենակցական Միութիւններ եւայլն։ Այս տարի դպրոց կը յաճախէին 100ի չափ երկսեռ աշակերտներ։ Յառաջիկայ տարեշրջանին եթէ այս դպրոցը ունենայ կարող ուսուցիչ մը, անտարակոյս աւելի մեծ յառաջդիմութիւն կ'ունենայ գաղութը եւ կը կրկնապատկուի աշակերտներու թիւը։

Խառնակիչները, ինչպէս միւս, նոյնպէս եւ այս գաղութին մէջ գործի վրայ են։ Սուտեր, դաւեր, վէճեր, անվայել յարձակումներ իրարու կը յաջորդեն։

Կան երեւոյթներ, որոնք անհանդուրժելի են եւ ընդվզումի կը մղեն նոյնիսկ ամէնէն համբերատար ու հեզաբարոյ էզոքները։ «Ան կը բաւէ ախպար» կը պոռար կիրակի օր, ՍԷՆ Լուի մէջ չէզոք ծերունի մը, որ քաջածանօթ է նաեւ մեր ազգային կեանքին եւ կանոններուն։

Ընդհակառակի, ՍԷՆ Լուի մէջ տեղի ունեցաւ ընդհանուր ժողով մը, հոգաբարձական ընտրութիւններու շուրջ խորհրդակցելու եւ ընտրական յանձնախումբ մը ընտրելու համար։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, հնչակեան մը առիթ գտաւ յարձակելու չէզոք հայրենակցի մը (Մկրտիչ Քոմիկեան) վրայ, նպատակ ունենալով խանգարել ժողովը։

Բարեբախտաբար միւսները պաղարիւն գտնուեցան եւ կարելի եղաւ կանխել անախորժութիւնները, միաժամանակ արդիւնաւորելով ժողովը։ Որոշուած էր 1928ի ամբողջ տարուան եւ 1929ի առաջին վեցամսեայի տուրքերը վճարողները կրնան մասնակցիլ ընտրութիւններուն։ Մինչ հնչակեաններ, հօկը եւ ոմոկավարներ կը պահանջեն առանց ապգային տուրքի ընտրութիւն։

Քահանան խորհրդակցութեան հրաւիրեց կուսակցութեանց ներկայացուցիչները։ Հակառակ դաշնակցականներու ծայրայեղ բարեացակամութեան, միւսները ամբարտաւան ընթացք մը գոյց տուին, արգելք հանդիսանալով գործը համերաշխօրէն գլուխ հանելու։

* * *

Կացութիւնը նոյնն է նաեւ Պուլվար Օտօի մէջ։ Հինգ ամիս առաջ, 80է աւելի հայրենակիցներ իրենց 1929ի առաջին վեցամսեայ ազգային տուրքը վճարած են եւ սակայն ընտրութիւնը ձգձգուած է։ Հօկ-հնչակ պլոքը հոն ալ ձրի ընտրութիւն պահանջելով, գործի ձեռնարկեց եւ քանի մը օր առաջ, անսաստելով Մարսէյլի կիրոնական վարչութեան հրահանգներուն, 120ձրի քուէարկողներով ընտրեց նոր հոգաբարձութիւն մը, որպէսզի իրրեւ առանձին միութիւն մը վաւերացնեն կառավարութենէն եւ ինքնագլուխ գործին։

Ազգ. կեդր. վարչութիւնը դեռ չէ վաւերացուցած այդ ապօրինի ընտրութիւնը, թեմական կանոնագրին հիմնովին հակառակ ձեռնարկ մը համարելով զայն։

ՍԷՆ Լուի պէս հոս ալ դաւեր կը լարուին։ Խառնակիչները միջոցներու մէջ խտրութիւն չեն դներ, թէեւ ամէն տեղ ալ կը հանդիպին չէզոք եւ բարեմիտ հայրենակիցներու յանդիմանութեան։

Դոյն պատկերը կը ներկայացնէ նաեւ ՍԷՆԹ Մարկրիթը, որուն Մատուռ-Մանկապարտէզը ծանր պարտքի մը տակ է եւ որ փոխանակ եղբայրատեաց վէճերու եւ դաւերու, համերաշխ ճիգեր կը պահանջէ։

* * * Մարսէյլի անջատուած արուարձաններու մէկուն մէջ պաշտօնավարող վարդապետ մը, որ իր իրաւասութենէն վեր գործեր կը կատարէր, վերջերս առաջնորդ Պալաքեան եպիսկ. կողմէ պատժի արժանի համարուած է։ Կը տեղեկանանք թէ՝ Ս. Դ. Հնչակեաններու կողմէ մարդիկ ներկայացած, եւ պահանջ դրած են չպատժել յանգաւորը...։

ԷՆԻ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Անգլիական թերթերը մանրամասնութիւններ կուտան ֆրանսահայ սկաուտներու պատչտներուն մասին։

Ճամբարը վերջանալէ յետոյ, արիները իրենց անգլիացի ընկերակիցներու հրաւէրով այցելեցին զանազան քաղաքներ։

The Luton News and Bedfordshire Advertiser թերթը իր օգոստոս 15ի 6րդ. էջը ամբողջովին յատկացուցած է հայ եւ իսլանտացի արիներու այցելութեան, հրատարակելով նաեւ անոնց պատկերները։

Արիներու քաղաք ժամանէն մեծ բազմութիւն մը դիմաւորած է զանոնք, գլխաւորութեամբ փոխ-քաղաքապետին եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու։

Հայ արիներուն կողմէ Յովիկ Եղիազարեան ծաղկեպսակ մը դրած է Պատերազմի նահատակներու յիշատակարանին վրայ։

Բարի գալուստի ճառեր խօսուեցան։ Քաղաքապետը նամակով մը ներողութիւն կը խնդրէր իր բացակայութեան համար եւ ժպրթանքներ կ'ընէր։ Հայ սկաուտներու կողմէ ճառ մը խօսեցաւ Պ. Մեծատուրեան, շնորհակալութիւն յայտնելով եղած ջերմ ընդունելութեան համար։

Ընդունելութեան հանդէսէն վերջ, արիները պատեցան թանգարանը, եկեղեցին եւ այլ վայրեր, իրիկունը բանակում ունեցան եւ զանազան խաղեր խաղացին։

ՄԻԱՅԼ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՈ ՄԸ

Ամերիկայի մէջ ոգելից ըմպելիներու արգելքը աւելի շատ զոհեր խլած է, քան անոնց ազատ գործածութիւնը։ Հակարգելական ընկերութիւնը հրատարակութեան տուած է հատոր մը, որ իր եզրակացութիւններով դատապարտութիւնն է ոգելից ըմպելիներու արգելքին։

1920ին, գինովութեան յանցանքով ձերբակալուած են 280 հազար անձեր։ 1929ին այդ թիւը բարձրացեր էր 670,000ի։ Նիւ-Եորքի հիւանդանոցներուն մէջ, դարմանուող գինեմոլներու թիւը 1920ին կը կազմէր հազարին 5 9, իսկ 1928ին՝ 28,5։

Գինեմոլութեամբ մեռնողներու թիւն էր 1.74՝ հազարի վրայ՝ 1920ին։ Իսկ 1928ին՝ այդ թիւը մէկ ոստուժով կը բարձրանայ 13,6ի։

Նոյնպէս, արգելքի օրէնքէն ի վեր. Նիւ Եորքի մէջ ա. կումբներու թիւը անհամեմատ կերպով բարձրացած է։ Ներկայիս անոնց թիւն է աւելի քան 30.000 եւ այս ակումբները քիչ բացառութեամբ, հիմնուած են գաղտնի ծախելու համար ոգելից ըմպելիներ։

Վերջապէս, Նիւ Եորքի մասնաւոր ոստիկանութիւնը, որուն յանձնուած է օրէնքի գործադրութեան հսկողութիւնը, ստիպուած է իր թիւը բազմապատկել հարիւրին 15 համեմատութեամբ։

Այս փաստերուն հրատարակումը յուզումի մատնած կառավարական շրջանակները։

Ուաշինկթընի մէջ կազմուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը ուսումնասիրելու համար հակարգելական ընկերակցութեան հաւաքած փաստերը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԷՆ ԴՈՒԻՐՍ

Վերջերս երեւան ելած խորհրդաւոր սպանութեան մը առիթ, յայտնուեցաւ թէ Ֆրանսայի մէջ տարեկան 4000 կիներ կը կորսուին...։ Ո՛չ մէկ խօսք կ'ըլլայ այս թշուառներուն մասին, ո՛չ ոք կը հետաքրքրուի անոնցմով, ո՛չ ոք փնտռտուք մը կը փորձէ անոնց մասին։ Ո՞ւր կ'երթան, ի՞նչ կ'ըլլան։

Այս անհետացումներուն հարիւրին 50ը թերեւս հաւանական լուծում մը կը ստանան, երբ անհետացողները ունենան իրենց մօտ հետաքրքրուող մէկը որ դիմում կատարէ ոստիկանութեան։ Այդ պարագային հետք մը կը գտնուի անոնցմէ։ Շատեր ալ կան որ առանց լուր տալու ուրիշ մէկուն, ինքնագլուխ, կամ խաբուած խոստումներէ կը մեկնին պուէնոս-Այրէս կամ այլուր, տապալելու համար սեւ թշուառութեան մը գոգը՝ ուրկէ ազատում չկայ։

Այս 4 հազարին մէջ են 15-16 տարու աղջիկները, որոնք կը փախչին ընտանեկան բռնութենէն, ապրելու համար «իրենց կեանքը», ամուսնացած կիներ, որոնք գործին չի գար անշուշտ յայտնել իրենց համցէն, երբ փախչէ յետոյ իրենց ամուսինն, տեղատարուած են սիրակցորդ բարեկամի մը քովը, կան յուշագարնները, որոնք փողոցէ փողոց պահ մը թափառելէ յետոյ, կ'իյնան լիմարանոց մը, եթէ զոհ չերթան եղերական արկածի մը։

կան արկածները եւ վերջապէս, անոնք որ «մեկնած են առանց հասցէ ձգելու...» Ու շարքը կ'երկարի, քանի մը տարիէ ի վեր, ճակատագրական պարտադրութեան մը պէս լրացնելով եղերական թիւը՝ 4000։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՄԵԾ ԻՐԱՐԱՆՅՈՒՄ ՄԸ ՈՐ ՇԵՇՈՎ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ.— Լը Վալուայի Քառնօ փողոցին մէջ, Պ. Հօկառ, գէր ու կլոր, հանդարտ մարդ մը, որ կ'երեւի կոպտութեան վարկեաններ ունի տունէն ներս, անակնկալ եւ մեծ յուզումի մը ժամանուեցաւ անցեալ օր։

Հօկար փուռ մը կը բանեցնէ եւ իր արհեստին բերումով ստիպուած է իրիկունը կանուխ պառկիլ, առտուն կանուխ ելլելու համար։

Առջի գիշեր, Հօկառի կինը, սարսափած ու յուզուած, կէս մէջքով կը կախուէր պատուհանէն ու կը պոռար.

— Օգնութի՛ւն։

Դրացիները փութացին լուր տալ ոստիկանութեան որ փութով հասաւ ու հրահանգեց կնոջ որ դուռը բանայ։

— Չեմ կրնար, պատասխանեց, միշտ պատուհանէն, ամուսինս դրանետեւն է եւ զիս կը սպաննէ եթէ փորձեմ դուռը բանալ։

Այն առեն ոստիկանները սանդուխ մը երկնցուցին, բարձրացան սենեակ՝ կինը և իր զաւակը վար, փողոց իջեցուցին։ Այն առեն միշտ յուզումով ու հեծկլտուքով, կինը պատմեց թէ ամբողջ օրը, ամուսինը զինքը տանջեր ու հալածեր էր թէ դեղի մեծ շիշ մը եւ մէկ քիլոյոց կշիռ մը նետեր էր իր գլխուն ու դէմքին· բարեբախտաբար ինքը խուսափեր էր, թէ գիշերը երբ ինք կը պառկէր, հրազէնի երկու հարուած պարպեր էր դրան վրայ, որուն ետեւը դիրք բռնած կը սպասէր։

Ոստիկանները լսելէ յետոյ այս պատմութիւնը, մօտեցան փուռին։ Կանչեցին փուռպանը։ բայց ի զուր.պատասխան տուող չկար։ Այն առեն, եղբակացուցին թէ, զէնն ի ձեռին ան դիրք էր բռներ դրան ետեւ ու զայն դուրս հանելու համար թաքստոցէն, նախ պաշարեցին խանութը եւ յետոյ լուր տուին կազի խմբակին որ իր բոլոր զէնն ու զարդով հասաւ առտուան դէմ ու պատրաստուեցաւ գործողութեան։

Բայց այդ միջոցին, առտուան 4ի առեն, հացագործը գիշերուան զգեստներով, յանկարծ դուռը բացաւ, հանդարտ եւ ապահով փողոց ելաւ, օդ առնելու. ոստիկանները զինքը ձերբակալեցին։

Երբ խնդիրը իրեն բացատրուեցաւ, մարդը հասկցաւ թէ, իր կինը չէր ձնծած, կամ չարչրկած, չէր կրակած անոր վրայ. միայն, պառկելէ առաջ, ուզեր էր առնել զարթուցիչ ժամացոյցը որ կնոջ սենեակն էր, զուրգոց էր, կինը կը քնանար, զայն արթնցնելու համար, ոտքի մէկ քանի ուժեղ հարուածներ տուեր էր դրան։

Կինը, քունն ի գլուխ, թերևս կարծեր էր թէ հրազէնն կը պարպէ։

Մարդուն պատմութիւնը հաստատուեցաւ եւ ինքը ազատ արձակուեցաւ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

(ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ)

Փ Ա Ր Ի Զ

Կը ծախուի St. Michel (կրպակ, թիւ 7 շէնքին դիմացը)
Odéon(Carrefour Odéon)
St. Lazare (cour de Rome)
Cadet (*Մէթրոյին գլուխը*)
Bellleville (19 Rue de Belleville)
Belleville (93 Rue Rébevol)

Մ Ա Ր Մ Ա Շ Ի Լ
Գ. Թերիկեանց
13 Rue des Dominicaines

Լ Ի Ո Ն
Նուպար Յակոբեան
191 Cours Lafayette

Վ Ա Լ Ա Ն Ս
Ա. Փերզիկեան
26 Bld. Vauban

ՓՈՆ ՏԸ ՇԻՐԻԻի
Դաւիթ Երամեան
Boulangerie Curtat
Rue de la Liberté

Տ Ի Ս Ի Ն
Ն. Պօտուրեան եւ Մ. Գինոսեան
Café Arménien, Ave. Jean Jaurès

Ի Ս Ս Ի Լ
Ցարուհի Ադամեան
S. A. M.

Լ Ա Ս Ի Ո Թ Ա
Ղեւոնդ Թորոսեան
46 Rue des Poilis

Պ Ո Լ Ի Ն
Խաչիկ Աւետիսեան
Maison Pyron Marius rue de Béal

Լ Ա Ն Ս Ի Յ
Պարգեւ Խաչիկեան
4 Rue Doct. Michaud

Ս Է Ն Շ Ա Մ Ո Ն
L. Marchand
34 Place de la Liberté

Պ Ի Յ Ր Ո Ի Թ
Ֆ. Սահակեան
(Ընդհ. Գործակալ Լիբանանի)
B. P. 517

կը ծախուի նաեւ
1. Librairie Mourad Chadrjian et Bahadourian, Bab Yacoub
2. Վահան Ալգունեան
(Գրավաճառ)
Maarat No. 109

Հ Ա Լ Է Պ
Գրիգոր Շազարշահեան
c)o M. Siranossian

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (58)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան Շահնուր

— 229 —

2

Կէսօրուան Թռնուբռնին մէջ, երկու երիտասարդներ ուժով ուժով համբուրուեցան ու յետոյ նետուեցան Թաքսի։ Հրաչ իր զարմացումը եւ ուրախութիւնը չկարենալով արտայայտել, կը կրկնէր անդադար.

— Վայ մաշ'ալլահ պէյիմ, ձեզի տեսնողը ի՞նչ կ'ըլլայ... Այս ի՞նչ անակնկալ։ Շիտակը Պետրոս, զրեցի քեզի, բայց բնաւ չէի յուսար որ հրաւէրս կ'ընդունիս եւ կուգաս։ Էյ հիմա՛ քէյֆերնիս կատարեալ պիտի ըլլայ...

Պետրոս անմիջապէս զայն լռեցուց, եւ կատակով լեցուն խստութեամբ մը բսաւ.

— Ը՜ո հրա՛չ, ըսէ նայիմ, աս քու բրածդ կը վայլէ՞. նորէ՞ն չոճոխ մը ունեցեր ես։ Անպատճառ դարձեալ պոնիչէ մրն է... Ը՜ո աս ի՞նչ է քու բռնած ճամբադ. չե՞ս ամչնար կոր...

— Մի՛ ըսեր, Պետրոս, կիւճիս կուգայ։ Հապա՛ որ այս անզաւռանը պոնիչէ. ընդհակառակն, անուշիկ, դմայլելի, պատուական պուպրիկ մը. եւ շա՛տ շնորհքով ընտանիքի աղ. Չիկ։ Ջաւակն ալ ե՛ս ուզեցի որ ունենանք, որպէսզի իր ծնողքը մեր ամուսնութեանը հաւանի։ Հապա՛, Պետրոս, բնաւ ան քու կարծած թեւթեւուկներէդ չէ. շա՛տ զժուարամատչելի. աչքերով եատէն եմ վազեր, որպէսզի զինքը համոզեմ։ Բայց հիմա, ալ երջանի՛կ եմ, երջանի՛կ։ Քիչ մը վերջ դուն ալ պիտի տեսնես թէ ի՛նչ աղջիկ է...

— 230 —

— Աղէ՛կ, աղէ՛կ, հասկցայ. զէշ տեսակէն բռնուեր ես։ Հիմա դուն սա ըսէ տեսնեմ, ե՞րբ կ'ընդհատիք պզտիկդ։

— Կնո՞ւնք մի, է՛յ միայն այդ էր պակաս։ Շաբաթ կէս օրէ վերջ պիտի ամուսնանանք, որպէսզի մանչուս ծնունդը օրինաւոր ըլլայ, այդքան։

— Քաղաքապետարանի արարողութենէն վե՞րջ պիտի երթանք եկեղեցի, պսակադրութեան համար։

— Պսակադրութի՞ւն, եկեղեցի՞... Eh bien, mon vieux Pierre ! դուն տակաւին Պոլիսը չես մոռցեր։ Մոռցի՛ր, սիրելիս, մոռցի՛ր, տէրտէր, շարական, վարդապետ...

— Էյ աղէ՛կ ես. առանց կնունքի եւ հարսնիքի, մեր քահանաները ի՞նչ կ'ուզես որ ընեն։

— Բէօ՛հ, այդ ծոյլերը՝ պիտի մտածէի։ Եթէ կ'ուզեն բան մը ընել, թող Ֆրանսացի կրօնաւորներուն պէս pâte dentifrice կամ bénédictine պատրաստեն։ Եւ կամ թէ... եւ կամ թող Աստուածաշունչը դրաբարի թարգմանեն...

. . . . . .

Հազիւ թէ Ֆրանսուհին դուրս բացած էր եւ Հրաչ կը պատրաստուէր երկուքը ներկայացնել իրարու, երբոր Պետրոսի երակներուն մէջ արիւնը վայրկենապէս սառեցաւ։ Կարծես թէ անաւոր լախտի հարուած մը ընդունած էր գլխէն։ Չէր ուզեր, չէր կրնար աչքերուն հաւատալ, սակայն բացարձակապէս անկարող էր ոեւէ շարժում ընելու, զէմքին վրայ ոեւէ ժպիտ ուրուագծելու։ Ինքզինքը պիտի մատնէր։ Երիտասարդ կինը, սակայն, որ մանրարոսէ մը իսկ իր պաղարիւնութիւնը չէր կորսնցուցած, խընդա՛լով ըսաւ.

— Վատահ էի որ բարեկամդ զիս պիտի ճանչնայ. քանի մը անգամներ իր պանդոկին սանդուղներուն վրայ հանդիպած ենք իրարու...

— Հիմա հասկցա՞ր mon vieux.!, ուզեցի անակնկալ մը ընել եւ Թաքսիին մէջ քեզի բան մը չըսի։ Գիտէի թէ պիտի ճանչնայիր Սիւզանս որ դիմացի սենեակիդ Քանաաացի բանաստեղծէն կուգար անգլիերէնի դաս առնել շաբաթը երկու կամ երեք անգամ։ Հիմա ճանչցա՛ր...

Այո՛, Պետրոս կը ճանչնար, շատ լա՛ւ կը ճանչնար այս աղջիկը, Քանաաացիին սղերլինեսուն նախկին հոմանուհին, որ նոյնիսկ անգամ մը իր հրաւէրն ալ չէր մերժած ու եկած էր սենեակ, թող տալով որ Պետրոսուգածին պէս...

Մէ՛կ անգամ մը միայն Սիւզան իր ակնարկը դամեց լուսանկարիչին աչքերուն։ կարծես ըսել կ'ուզէր. «Յաղթականը ե՛ս եմ. երթ՛ը, երթ՛ը չպիտի համարձակիս ոչ իսկ բառ մը արտասանել։» Հակառակ անոր որ կատարեալ հայհոյանք մըն էր կնոջ այս անյողդողդ ինքնավստահութիւնը եւ անվախութիւնը, Պետրոս չափազանց զոհ ու գուարթ ձեւացաւ։ Հրաչի հետ քովի սենեակը անցան, մանուկը տեսնելու։ Խիստ զեղեցիկ մանչուկ մըն էր ան եւ կը կոչուէր Ռընէ։

— Չէի՛ր կրնար հայերէն անուն մը դնել, բսաւ Պետրոս, զժգոհութիւնը սա՛լ չկրնալով ծածկել։

— Ձըլլար, ճանըմ, պատասխանեց միւսը. Ռընէ, Սիւզանիս հօրը անունն է։ Նայէ՛ այս վարագոյրները եւ մէջտեղի լամբարը ամբողջ ան նուիրեց. եթէ հիմա անունը փոխենք, շա՛տ պաղ կը փախի...

Պէտք է խոստովանիլ սակայն որ խիստ լաւ տանտիկին մըն էր եղած Սիւզան։ Մաքուր, ճաշակաւոր, անթերի յարկաբաժին մըն էին կահաւորած։ Հակառակ իր փափաքին՝ Պետրոս, չկրցաւ օձիքը ազատել։ Մանաւանդ անկողին մը շտկեցին, ստիպելով որ մինչեւ Թոննէր մնկնիլը իրենց մնայ։ Եւ այնքան երջանիկ էր Հրաչ, այնքան զոհ ու գուարթ Սիւզան, որ Պետրոս մեղկօրէն ինքզինքը մոռցաւ սահող օրերու ժպիտին մէջ։ Ան նոյնիսկ մոռցաւ նախանձիլ։

Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ հարսանեկան արարողութիւնը։ Այդ օրուան պատահարներէն մնկը զոհէ արժանի է յիշատակութեան։ Քաղաքապետարանէն ելլելէ վերջ, զոյգին Պլիթ-Շոմոնի պարտէզին դիմացը, հանրաճանաչ ճաշարանը։ Ինչպէսի զուարճութիւններուն մէջ, երբ գլուխները պէտք եղածին չափ տաքցած էին, Հրաչ կանգնեցաւ սեղանին գլուխը, ձեռքի բաժակը լեցուն՝ եւ ըսաւ.

— Հիմա ձեզի պատմեմ թէ ինչպէս ծանօթացայ Սիւզանիս։ Գարնան կիրակի օր մը Սուրէնին հետ զացինք Փիէռոն, որպէսզի զայն հետերնիս առնելով Սէն-Քլու պտոյտ մը ընենք։ Միասին տարած էինք ուտելիքներ, բայց պարապը ելանք։ Հակառակ բանալին վարը չըլլալուն, սենեակը մարդ չկար։ Մենք ալ չուզեցինք հինգ յարկ վար իջնել եւ դուռին առջեւ նստելով սկսանք ուտել։ Ճաշակեցինք, երգեցինք, կատակեցինք մինչեւ որ դիմացէն ուրիշ դուռ մը բացուելով երեւցաւ... Սիւզան...

— 231 —

— 232 —

Իսքէնտէրունի նահանգին մէջ 300,000 թուրքեր կան, իսկ Ատանայի մէջ Ալէվիները մատով կը համրուին։— Մենք հոս ծնած ենք, հոս պիտի ապրինք եւ հոս պիտի մեռնինք, կ'ըսեն Իսքէնտէրունի թուրքերը։

Զէրէգներն ալ «Օջախ» կ'ուզեն

Քունէյթրայէն (Դամասկոսի շրջան) կ'իմացնեն որ ձերբակալուած է չէրքէզ Թարիք Միւմթազ պէյ, «Ալ Մարճ» թերթին խմբագիրը։ Այդ շրջանի Զէրքէզներու երեւելիները հեռագրով բողոքած են Դամասկոսի կառավարութեան, իրենց պետին ձերբակալման առթիւ։

Կը կարծուի որ ձերբակալման պատճառն է իր թերթին մէջ երեւցած յօդուած մը, որով օջախ կը պահանջուէր Զէրքէզներու համար։ Այս պահանջը շատ անհաճոյ եւ թշնամական կացութիւն մը ստեղծած է Զէրքէզներու եւ Սուրիացիներու միջեւ։

Ռուսաւչին կուլեներ

Հակառակ անոր որ պաշտօնապէս պատերազմ չէ յայտարարուած, Ռուսիոյ եւ Զինաստանի միջեւ թշնամական վիճակ կը տիրէ։ Խարպինի ամերիկեան հիւպատոսը կը հեռագրէ թէ ռուսական ուժեր արշաւեցին չինական հողը. ընդհարումներ տեղի ունեցան Լափաստուսու - Բոգրանիչնայա մանչուրիական կայարանին մօտերը։ Չինացիները կորսնցուցին 200 հոգի։ Ռուսերու կորուստը յայտնի չէ։ Կուլը տեղի ունեցաւ գնդացիրներով, դանակներով եւ ուրիշ զէնքերով։ Ռուսերը ետ մղուեցան, երբ չինական օգնական ուժեր հասան։

Զինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը՝ գործակցելով Մանչուրիոյ կառավարիչին հետ, 60,000 զինուորներ կեդրոնացուցած է Սիպերիոյ եւ Մանչուրիոյ սահմաններուն մօտերը։

Շանկայէն կը հեռագրեն թէ խորհրդային եւ չինական ուժերուն միջեւ սահմանագլուխի փոքրիկ ընդհարումները կը շարունակուին։ Կ'ըսուի թէ խորհրդային զօրաբաժին մը, զինուած թնդանօթներով, գրաւած է Չինական Արեւմտեան երկաթուղիի զանազան կէտերը, ուր կէճեր ունեցած էին Չինացիներուն հետ։ Ռուս սկաուտները կողոպտած են Յէթաշոցէ գիւղը՝ Քիրլին նահանգին մէջ, սպաննած են երկու Չինացիներ եւ գերի բռնած երեք ուրիշներ։ 3000 Ռուսեր ամբակոծեցին չինական գիծերը՝ դաշտային հրետանիով։ 24000 չինացի զինուորներ հասան Յիցիհար։ Ռուս հեծելազօրքը փորձեց գրաւել Թունկ Նինկ Սին քաղաքը։ 200 կարմիր զինուորներ անցան Ամուր գետը եւ կողոպտեցին կարգ մը գիւղեր։ Մուքտէնի մօտերը տեսնուած են խորհրդային հրասայլեր եւ օդանաւեր։

Մոսկուայի «Թաս» պաշտօնական գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ չինացի զինուորները «սիստեմատիկ կերպով կրակ կ'ընեն» ռուսական ուժերուն եւ ոչ-ռազմիկներուն վրայ։ Ռուսերը բուռն դիմադրութիւն կ'ընեն։

Յէփլինը Թոքիօ հասաւ 100 ժամէն

«Կոմս Յէփլին», որ աշխարհի շրջանը կատարելու համար Ֆրիտրիխսհաֆէնէն ճամբայ ելած էր 15 օգոստոս հինգշաբթի առաւօտ ժամը 4.35ին, իր առաջին հանգրուանը կտրեց մեծ յաջողութեամբ, երկուշաբթի առաւօտ ժամը 6·27ին (փարիզի ժամով (11.27) ցամաք իջնելով Թոքիոյի մօտ Քասումիկօրայի օդանաւային կայանը։ Յէփլինը այս անգամ կտրեց իր ամէնէն երկար թռիչքը 12,380 քիլոմեդր, ժօտաւորապէս 100 ժամէն, ժամը միջին հաշուով 119 քիլոմեդր արագութեամբ։ Այս ձեւով նոր ժրցանիշ մը կը հաստատէ օդերու հսկան։

Այս առթիւ յիշենք թէ ցէփլինը 10 օր 3 ժամ եւ 24 վայրկեանի մէջ կտրեց 28,050 քիլոմեդր ճամբայ, ժամական միջին հաշուով 116 քիլ.885։ Օգոստոս 1ին ժամը 3.27ին Ֆրիտրիխսհաֆէնէն մեկնելով Նիւ Եորք հասած էր օգոստոս 4ին ժամը 18·36ին, 87 ժամ 9 վայրկեանէն կտրելով 8600 քիլոմեդր ճամբայ։ Նիւ Եորքէն մեկնեցաւ օգոստոս 8ին հինգշաբթի եւ Ֆրիտրիխսհաֆէն հասաւ օգոստոս 10ին, 7850 քիլ. ճամբան կտրելով 55 ժամ 23 վայրկեանէն։

Յէփլինը ռուսական հողին հրաժեշտ տալէն ի վեր անթելով հաղորդակցութեան մէջ էր Ճափոնի մայրաքաղաքին հետ, ուր ահագին բազմութիւն մը ամէն վայրկեան լուրի կը սպասէր։ Յէփլինը հասնելէն մէկ ժամ առաջ Քասումիկօրայի օդանաւային կայանին մէջ հաւաքուած էր 15000 հոգինոց բազմութիւն մը։ Հոն էին նաեւ պաշտօնական մարմինները, գերման դեսպանը եւն։ Երբ «Կոմս Յէփլին» երեւցաւ, ուժգին ճամբայ ելան զայն դիմաւորելու համար։ Ասոնց մէջ էր գերմանական «Եւրոպա» օդանաւը, որով հանգուցեալ պաոռն Հիւնէֆելտ անցած տարի ճամբորդած էր Գերմանիայէն Ճափոն։

Թոքիոյ վրայ սաւառնալէ յետոյ, ցէփլինը մեծ դիւրութեամբ իջաւ կայանը, խանդավառ ցոյցերու մէջ։ Մեծ պատիւներ եղան Տքթ· էքընէրի եւ ընկերներուն։ Կայսրը արծաթ բաժակներ նուիրեց անոնց։

∴ Յէփլինը կը պատրաստուի իր երկրորդ հանգրուանին համար (Թոքիօ-Լոս Անճըլէս) ճամբայ ելլել վաղը հինգշաբթի։

Առաբիոյ կուլեները

Պասրայէն կը հեռագրեն թէ ապստամբ ցեղախումբ մը յարձակեցաւ 17 ինքնաշարժներու կարաւանի մը վրայ, որուն մէջ կը գտնուէր նաեւ Չիճագի եւ Նէճտի գահաժառանգ իշխան Սայիտ Իպն Ապտուլ։ Ապստամբները յաղթեցան ալրել 14 ինքնաշարժներ եւ սպաննեցին ճամբորդները։

Իշխանը յաջողեցաւ փախչիլ երկու ինքնաշարժներով։

Ամերցի մը պայթումի

ՊՈՒՔՐԷՇ 20 օգոստ.— Երէկ իրիկուան ժամը 10ին պայթեցաւ Տոմմէսթի ամրոցը, ժայրաքաղաքէն 6 քիլոմեդր հեռու։ Ամրոցին մէջ մթերուած էին մեծ քանակութեամբ ռումբեր։ Պայթումին ատեն 25 զինուորներ եւ քանի մը բանուորներ կային։ Առաջին պայթումը այնքան ուժգին էր, որ Պուքրէշի բնակիչները կարծելով որ երկրաշարժ կը պատահի, խուճապի մատնուեցան։ Տեղւոյն վրայ ղրկուած զինուորները չեն կրնար մօտենալ, որովհետեւ ռումբեր կը շարունակեն պայթիլ։ Կը վախցուի որ մէջինները բոլորն ալ մեռած են։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ԱՆՏԱՌԸ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի եւ շրջանի Ռ.Զ.Մ.Իկ Հայր. Միութեան, Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ իրիկուն։

Կը խօսին՝ պ. պ. Լեւոն Մօզեան եւ Յ. Պուռնազեան

Նուագ, երգ, գաւառական եւ Գարահիսարի հարսնիք, խնջոյք, տեղական պարեր՝ կիներու եւ այրերու կողմէ։

Գաւառական նուագ ղեկավարութեամբ պ. Քալֆարդ Սէրճանեանի, քէմէնչէ, սանթուր, կիթառ եւ ալլն։ Ճոխ պիւֆէ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՊՕՄՈՆ ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆԷ (Մարսէյլ) ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարաշի Հայր. Միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 2ին, Պօմոն Սէն Ժիւլիէնէ. 10 Պուլվար Վիքթոր Հիւկօ, Լա Շօմիէրի ընդարձակ գովասուն պարտէզին մէջ։

Եւրոպ. պար եւ նուագախումբ. վիճակահանութիւն եւն.։

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ՄՈՒՏՔԸ ԱԳԱՏ Է

Հաղորդ. միջոց՝ ֆանըպիէրէն առնել 7 կամ 8 Թիւ ֆանրակառքերը

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՃՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (Վ. Լէվինսկի)

Թարգմ. Կ. ՍԱՄՈՒԻԼԻ (Մատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)

ՖՐԱՆՍԱ եւ իր ԴԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՖՐԱՆՔ

Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Ց. Դ.

Գ Ա Խ Ա Ռ

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին, Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ու համակիրները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը, 262 rue Duguesclin: Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին։ Կը խօսի՝ ընկ. Արամ Գաոճէն։ Նիւթ՝ «Ռուսահայ բանաստեղծութեան երեք շրջանները»։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին 262 Rue Duguesclin: Կարեւոր օրակարգ։

Լիոնի Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան)։ Գրադարանը բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շաքագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գալարանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (փրանկալատ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ ԴՈՒՐՍ

Թ Ա Խ Ր Ի Զ

Խաչիկ Մելքումեան
c)o Pharmacie Enezian

Պ Ա Ղ Տ Ա Տ

Եղիշէ Աբրահամեան
Opp. Armenian Church

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ (Արժանթին)

Սմբատ Թորգոմեան
Mexico *փողոց, թիւ 2850*

ՄԻԼԱՆ (Իտալիա)

Mr. Onnik, S. Radegouda No. 7

Ա Թ Է Ն Ք

Պարոնեան գրատուն

Մ Ե Լ Ա Ն Ի Կ

Librairie Française
19 Rue Tsimiski

Պ Ո Ւ Ք Ր Է Շ

Յ. Ձգնաւորեան B. P. 487

Ք Է Օ Մ Թ Է Ն Ճ Է

Ա. Տէյիրմէնճեան
Str. Stefan Cel Mare No. 50

Մ Ո Ց Ի Ա

Ա. Յակոբեան
45 Bld. Dondoukoff

Ց Ի Լ Ի Պ Է

Մ. Կարապետեան *Գրավաճառ*

ՌՈՒՄՃՈՒԽ

Ղ. Փոլարեան
70 Rue Borissova

ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Massis Bookstore
137½ E. 27d St. New York city

Պ Ե Ր Լ Ի Ն

B. Froundjian
36, Weidenweg, Berlin O 34

Լ Ո Ն Տ Ո Ն

Ժ. Միսաքեան
13 Devonshire St.
London E. C. 2

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակներով ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր սիրեցեալ կնոջ եւ քրոջ՝ Տիկ. Վերժին Աձէմեանի դառնադէտ մահուան առթիւ։

Սգակիր ամուսինը՝ Շշան Աճէմեան, եղբայրը՝ Մանուկ Մանուկեան։

ԿԸ ՓՆՏՌԻ

— Կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Ceré, (Indre et Loire)։ Իմացնել Յառաջի վարչութեան։

— Կիւրինցի այրի տիկին Գոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Ծառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհիցա Ծառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է։ Իմացնել՝ Տիկ. Գոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.

ԵԹԷ *կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).*

Կ'ուզուին *լիւքս ձերմակեղէններու գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ Mlle. Marie, 82 Rue Ranelagh, Paris (16e).*

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶՊԱՆՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլ-Պօմոն Սէն Ժիւլիէն թաղի հայ ազգային մանկապարտէզին համար հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուի համաս, վկայեալ ևսիրոյ մը պէտք ունինք։ Գոհացուցիչ ամսաթոշակ։

Փափաքողները կրնան իրենց թեկնածութիւնը ներկայացնել մեզ, երկուստեք համաձայնելէ վերջ պայմանաւորուելու համար։ Դիմել՝ Sarkis Altounian, 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

(Կնիք)

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները յատուկ յարկաբաժին վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջդային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ։

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ Սէն-Միշէլ կամ Օտէոն

Տէր եւ Տնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*

ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։

Մէկ այցելութիւն բաւ է՝ տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Տեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հաբիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ référencenով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianh, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean.Jaurès, Draguignan (Var).

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74 - 64

Բոլորին ուշադրութեան։

Դերձակներու հայթայթիչ։ Ամէն տեսակ աստառներ, մանրագործ դերձան, կոճակներ եւայլն։

Ընթրիքներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ։ Այցելեցէք մեր խանութը հաճոյանալու համար մեր գիներուն ժամանութեան։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

COLUMBIA MARK

18 ՖՐ։

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Այս երեք աշխարհիճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուած գիներով։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլճէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաչխարհ 26, Տարբագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէոտորա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթիման եւ Առատը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի Հովուավէպը 3, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ծագումն Մհնաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վերջին պորտի ժառանգ Մացած մնտուկը 4, Խօհանոցին գիրքը 5, Երազներ 8, Խօսակցութիւն 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զօր. Անգրանիկի, Ս. Մխոնիկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Փիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի։

Դիմել՝ ուղղակի «Յառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE Միւզիք-Հոլ· 37 Av. Wagr

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin
Խմբագ. եւ վարչութիւն PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

22 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1039 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՋԲԼ ՀԵՌՈՒ, ՍՐՏԷ ՀԵՌՈՒ...

Հակառակ իր հնութեան, ո՛րքան թարմ եւ կենդանի կը մնայ այս բացատրութիւնը: Մանաւանդ մեր ներկայ պայմաններուն մէջ:

Ժողովուրդի սիրտէն բխած աղաղակ մը, որ միայն խորագիր դարձաւ մեր թերթին համար: Միայն կերջին օրերու ընթացքին, այդ պատկերաւիլ խօսքը ինքնաբերաբար ինկաւ մեր գրչին տակ, երբ հրատարակութեան կուտայինք երկու թղթակցութիւններ՝ այնքան հեռաւոր, լքուած, չլսուած անկիւններէ:

Առաջինը՝ Մուսուլէն,— շրջան մը որ միայն 1915ի հայասպանութիւններուն առթիւ կը յիշուի: Մինչդեռ արդէն նոր պատկեր մը կը պարզուի այնտեղ ալ: Ջեւ եւ ժարմին կ'առնէ խոնարհ, ալ ապրելու սահմանուած գաղութ մը:

Այսպէս, Զախո գիւղաքաղաքին մէջ, ուր միայն մէկ տուն Հայ կար Մեծ Պատերազմէն առաջ, այսօր կը համրուի հարիւր տուն: Տհոքի մէջ, ուր երբեք Հայ չէ գտնուած, հաստատուեր են 21 տուն հայրենակիցներ: Յետոյ կան Շատախի (Վան) Արմշատցիները, ցրուած երեք գիւղերու մէջ— Քէշկան՝ 50 տուն, Մմայիլ Ավա՝ 20 տուն, Պաֆըքթ՝ 20 տուն. համագումար 90 տուն: Ու վերջապէս, Զախոյի շրջակաները կ'ապրին 25 վաչկատուն ընտանիքներ (քոչէոր),— հին աշիրէթի մը մնացորդները:

Քրտական գանգուածին մէջ ինկած այս համրանքը հայութեան կապուած է միայն եկեղեցիով, աւանդութիւններով եւ շաբաթական պահքերով: Կը խօսի քրտերէն եւ կ'ապրի Քիւրտի պէս, ազատ՝ ապրուստի հոգէն, բայց զրկուած՝ մտաւոր եւ բարոյական ո՛ր եւ է սնունդէ:

Թող Թղթակիցը ինք խօսի.

— «Զախոյի գաղութը իր կազմութեան օրէն իսկ անուշադրութեան մատնուած է: Ոչ մէկ օժանդակութիւն դուրսէն: Իրենց գաւակները կա՛մ փողոցները կը թափառին, կամ արհեստ կը սորվին (շալագործութիւն):

... «Տհոքի հայութիւնն ալ մտահոգ է իր գաւակներուն հայեցի դաստիարակութեամբ: Ունին մօտ 30 մանչ եւ աղջիկ, 4—8 տարեկան, որոնք փողոցները կը թափառին եւ կ'այլասերին:

... «Արմշատցիներն ալ ոչ քահանայ ունին, ոչ դպրոց, որովհետեւ իրենց սեփական միջոցներով պահելու անկարող են:»

Պարսկաստանի մեր մասնաւոր թղթակիցն ալ, շաբաթ օր, կը ներկայացնէր ուրիշ պատկեր մը, նոյնքան քստմնելի:— երեսուն հազար հայ գիւղացիներ, Նոր Ջուղայի եւ Սուլթանապատի շրջակաները, ցիրուցան՝ մօտ հարիւր գիւղերու մէջ: (Արձանագրուած թիւը՝ 87): Այսպէս կամ այնպէս, դպրոցի երես կը տեսնեն միայն 1700 աշակերտներ, իսկ փողոցները թափառելու ստիպուած են աւելի քան հինգ հազար դպրոցականներ: Եւ այս՝ հակառակ Նոր Ջուղայի անսպառ եկամուտներուն եւ կտակներուն: Թէհրանը ինքն իր մէջ կծկուած, հարաւային Պարսկաստանի առաջնորդութիւնը՝ բոլորովին անհոգ, նոյնիսկ անխիղճ,— մոռացութեան տուեր են 30,000ի այս հաւրանքը: Կրկնապէս աչքէ հեռու, սրտէ հեռու:

Եւ տակաւին թղթակցութեան առաջին մասը միայն հրատարակած ենք: Չարկ է կարդալ ամբողջութիւնը, լրիւ գաղափար կազմելու համար թէ ի՛նչպէս կը շնչէ այս բազմութիւնը, բոլորովին կտրուած՝ արտաքին աշխարհէն, գետնափոր նկուղներու մէջ, գրկուած լոյսէ, դեղ ու դարմանէ, մարդկային տարրական իրաւունքներէ:

Եւ ահա, վերջապէս, միեւնոյն աղաղակը՝ մահուան անապատէն, Տէր Զօրէն, այսօրուան «Յառաջ»ի մէջ: Պերլինի Գաղթային Միութիւնը 59 տոլարի գումար մը դրկած էր մեզի, այդ հեռաւոր գաղութին համար: Լուրը լսեր են, եւ համեստօրէն կը ներկայացնեն իրենց անմիջական կարօտութիւնը,— Սեփական եկեղեցի, դպրոց եւ ափ մը հող՝ թաղելու գոնէ նոր մեռելները, քանի որ հիները, անթիւ հազարները արդէն եփրատին յանձնուած են, 14-15 տարի առաջ:

Առանց գոյները խտացնելու, ամփոփ գիծերով ներկայացուցինք երեք պատկերներ երեք տարբեր աշխարհներէ, բայց երեքն ալ իրարու նման:

Եւ հիմա, ամէն մէկը կը սպասէք եղրակացութեան, — խրատի կամ քարոզի:

Ապահովաբար երբեք այսքան դժնդակ եւ ապերախտ եղած չէր հրապարակագրին դերը: Օրը օրին ներկայացնել բարիքը կամ չարիքը, կապ հաստատել աշխարհէ աշխարհ, լսելի դարձնել ամէնէն հեռաւոր ճիչը, մատնանշել դարմանները, որոճալ, թելադրել,— եւ սակայն..,

Ուրիշ տեղ, այս ցաւերուն մէկ տասներորդն իսկ հրաշքներ գործել կուտար: Պոլսէն եղբայրական բազուկներ կ'երկարէին մինչեւ Սասունի եւ Տիգրանակերտի անմատչելի բարձունքները, լոյս, դրամ եւ մարդ հասցնելով:

Իսկ այսօր, թէեւ բոլորովին ազատ են մեր թեւերը, եւ կրկնապատկուած հարստութիւններ ունինք թէ մտաւոր եւ նիւթական,— բայց, քարը կուլայ, մարդը կը ծիծաղի...

Քարը կուլայ պարզուած պատկերին առջեւ, մարդը քրքիջներ կ'արձակէ մեր միամտութեան վրայ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

« ՆՈՐ ԴԱՒԵՐ »

«Յուսաբեր» ալ իր կարգին քննութեան ենթարկելով էջմիածնի ձանօթ շրջաբերականը, դիտել կուտայ (9 օգոստոս).

— « Նժան խաղեր միայն միամիտ մանուկները կը խաղան: Գաղտնիք չէ, որ շրջաբերականի բուն իեղինակը— խորհրդային իշխանութիւնն է, մինչդեռ գայն ստորագրողը— էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր խորհուրդը: երեւանի վարիչներէն աւելի ճարպիկ եւ աւելի խելացի խաղեր կ'ակնկալէինք մենք: Իրապէս հաճոյք չկայ պայքարի մը մէջ հակառակորդի մը դէմ, որ այսքան յիմար է: Ամէն անգամ, երբ երեւանը ներքին ցնցումներ կ'ունենայ, երբ պառակտումի որդը ներսէն կը կրծէ Հայկոմկուսի ախտաւոր մարմինը, անմիջապէս չեկիստ մը երեւանէն ճամբայ կ'ելլէ դէպի էջմիածին՝ հակադաշնակցական պայքարի լծ՝ելու համար զառամեալ կաթողիկոսը: Ինչո՞ւ այսքան յուսահատած եւ այսքան յիմարացած է երեւանը:

Տարիներէ ի վեր երեւանը ամէ՛ն ձեւով եւ ամէն ուղղութեամբ կ'անարգէ ու կը պղծէ հայկական հինաւուց եկեղեցին: Ջառամեալ քահանաներ գիտենք, որոնք իրենց սքեմը նետած դեռասանութիւն կ'ընեն այն սեղաններուն վրայ, ուր նախապէս պատարագ կ'ընէին: Անթիւ *կոմսոմոլականներ* (երիտասարդ համայնավարուհիներ) գիտենք, որոնք *կոմերիտներուն* (երիտասարդ համայնավարներ) միացած՝ օրն ի բուն խրախճանքներ կ'ընեն հայ եկեղեցիներու մէջ: Դարաւոր մատուռներու եւ վանքերու գմբէթներէն մէկդի նետուած են խաչերը եւ անոնց տեղը ցցուած կարմիր յաթերը: Շո՛ն, մեր դժբախտ ու հեռաւոր հայրենիքին մէջ, այլեւս հայկական եկեղեցի չկայ՝ այլ կայ լենինեան ակումբ, քահանայ չկայ այլ կայ դերասան, ժամերգութիւն չկայ՝ այլ կայ պար ու կերուխում, կրօն ու աղօթք չկայ՝ այլ կայ «քաղաքական պրոպագանդ»: Արդ, ի տես այս ընդհանուր, այս աննախընթաց, ու սոսկալի աւերածութեանց գտնուեցա՞ւ գէթ մէկ հատիկ հայ հոգեւորական մը բովանդակ արտասահմանի մէջ, որ բողոքի գոնէ համեստ ձայն հանէր: Ասկէ աւելի խոնարհ եւ ասկէ աւելի «լոյեալ» երեւանը ի՞նչ կ'ուզէր որ ըլլար»:

ԳԱՆԱԿՈՑՈՒՄԸ ՌՈՒՍԻԱՅ ՄԷՋ

Հակառակ Մոսկուայի արգելքին, տեղական խորհրդային իշխանութիւնները կը շարունակեն գանակոծել ռուս գիւղացիները: Վոլկայի գերման հանրապետութեան խորհրդային դատարանները վերջերս Ռոզենդամ գիւղին մէջ 85 գիւղացիներ գանակոծումի դատապարտեցին: Խորհրդային մամուլը կը գրէ թէ՝ զոհերէն մէկ մասը մեռած է:

ԼԱՆՔԱՇԱՅԻ ԴՈՐԾԱԴԻՒԸ

Լոնտոն, 21 օգոստոս.— երեք շաբթուան բռնի ինգիստէ մը յետոյ, երկուշաբթի աշխատանքը վերսկսաւ Լանքաշայրի մօտ 1700 ինւսուածեղէնի գործարաններուն մէջ, ուր կ'աշխատին 400,000 բանուորներ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ֆրէտի ֆոնսիէի օգոստոս 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 348.588 (1886ի պարտաճուղեբէն), 474,495 (1903էն) եւ 389,953 (1911էն):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Լահէյի ապահարկութիւնները

Լահէյի մէջ պատուիրակ պատուիրակ ապահարկութիւնները կը շարունակուին: Առջի օր Ճափոնի Ա. պատուիրակ պարոն Ատաչի թէյասեղանի մը շուրջ հաւաքեց վարչապետ Պրիանը, անգլիոյ եւմտական նախարար Մնոտընը եւ Լուշէօրը: Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ երկու ժամ տեւող այս տեսակցութեան ընթացքին չանք եղած է տեսակէտները իրար աւելի մօտեցնելու: Պրիան ոեւէ յայտարարութիւն չըրաւ Մնոտընի հետ իր տեսակցութեան արդիւնքին մասին:

Շեթրէզման հետզհետէ աւելի ջղային կը գառնայ, քանի կը մօտենայ սեպտեմբեր 1ը, երբ Երնկի ծրագիրը պէտք է գործադրութեան դրուի, Տօուըսի ծրագրին տեղ: Գերմանիա կ'ուզէ գիտնալ թէ տարեկան 2,500 միլիոն մա՞րք պիտի վճարէ Նորէն թէ 2,050 միլիոն:

Խորհրդաժողովի նախագահ ժասփարի ուղղուած նամակով մը Շեթրէզման կը խնդրէ որ հրաւիրող վեց պետութիւնները ժողովի կանչէ անմիջապէս: Գերման նախարարը կ'ուզէ հարցնել անոնց թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ, եթէ Լահէյի ժողովը ձախողի, որովհետեւ Գերմանիա ընդունած ըլլալով Երնկի ծրագիրը, այլեւս խօսքը չըլլար Տօուըսի ծրագրին:

Միւս կողմէ եւմտական փորձագէտները տենդոտ աշխատանքի լծուած են Անգլիոյ առաջարկներուն պատասխանը պատրաստելու համար:

Գալով Հռենոսի պարպումին, քաղաքական յանձնաժողովին մէջ այդ մասին վիճաբանութիւնները կը շարունակուին: Անգլիա յայտարարած ըլլալով որ Ծնունդէն առաջ պիտի քաշէ իր զինուորները, Գերմանները այժմ նեղը կը դնեն Ֆրանսան՝ պահանջելով որ իր զինուորները քաշելու թուականը վերջնապէս որոշէ:

Իտալիոյ պատուիրակ եւ եւմտական նախարար Մոսքոնի մամուլին ուղղուած յայտարարութիւնով մը կը հերքէ այն հաւաստումները թէ Իտալիա մեծ շահեր կ'ապահովէ Երնկի ծրագրով: Անգլիա զոհողութիւններ ըրած էր Իտալիոյ պարտքին կարգադրութեան առեն, ուստի կարգ մը ակնարկութիւններ եղած էին, որ ներկայիս Իտալիա ալ իր կարգին զոհողութիւն ընէ Անգլիան զոհացնելու համար: Մոսքոնի կը պատասխանէ թէ Անգլիայէն առաջ Ամերիկա նոյն զոհողութիւններն ըրած էր Իտալիոյ-յետոյ կ'աւելցնէ թէ Տօուըսի ծրագիրը շատ աւելի նպաստաւոր էր Իտալիոյ քան Երնկինը:

Անգլիոյ Աշխատաւորը

«Թայմզ»ի Րիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ՝ ժողովրդային Գործավարներու Խորհուրդը որոշեց Անբնդհատ Աշխատանքը անմիջապէս գործադրութեան դնել խորհրդային գործարաններուն մէջ: Այս վերջիններուն պիտի բանին ամբողջ տարին առանց կանգ առնելու, գիշեր եւ ցորեկ, կիրակի եւ տօնական օրերուն, բացի հինգ գլխաւոր յեղափոխական տօներէն:

Ամբողջ խորհրդային ճարտարարուեստին մէջ Անբնդհատ Աշխատանք՝ կազմակերպութիւնը պիտի լրանայ մինչեւ 1930ի հոկտեմբերը:

Այս որոշումը տալու առթիւ կատարուած վիճաբանութեանց ընթացքին, շեշտուեցաւ որ այս դրութիւնը մեծ հարուած մը պիտի տայ կրօնքին՝ չնչելով կիրակին իբրեւ համաշխարհային հանգիստի օր:

Ծրագրին մանրամասնութիւնները դեռ չեն ամբողջացած, սակայն կը թուի թէ ամէն ոք հինգ օր պիտի աշխատի, յետոյ մէկ օր հանգիստ պիտի ընէ. այս ձեւով ամէն օր բանուորներուն մէկ վեցերորդը հանգիստ պիտի ընէ, մինչ հինգ վեցերորդը պիտի աշխատի:

Աշխատանքի գործավար Ուգլանոֆ մեծամասնութեան հաւաստիացում գտնուելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ պէտք չէ ճապարել, որովհետեւ նախանիւթերը կը պակսին. ասկէ զատ բազմաթիւ գործարաններու մէջ մեքենաները նորոգութեան կը կարօտին· այնպէս որ Անբնդհատ Աշխատանքի դրութեան անմիջական գործադրութիւնը կրնայ դժուարացնել, նոյնիսկ նուազեցնել աշխատանքի արտադրութիւնը:

Այս առարկութիւնները սակայն ծիծաղով ընդունուեցան միւս գործավարներուն կողմէ:

Արաբներու յարձակումը Լացի Պատին վրայ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Երուսաղէմէն կը հեռագրէ թէ՝ ժողովրդային Գործավարներու Խորհուրդը որոշեց Անբնդհատ Աշխատանքը անմիջապէս գործադրութեան դնել խորհրդային գործարաններուն մէջ: Այս վերջիններուն պիտի բանին ամբողջ տարին առանց կանգ առնելու, գիշեր եւ ցորեկ, կիրակի եւ տօնական օրերուն, բացի հինգ գլխաւոր յեղափոխական տօներէն:

Ամբողջ խորհրդային ճարտարարուեստին մէջ Անբնդհատ Աշխատանք՝ կազմակերպութիւնը պիտի լրանայ մինչեւ 1930ի հոկտեմբերը:

Այս որոշումը տալու առթիւ կատարուած վիճաբանութեանց ընթացքին, շեշտուեցաւ որ այս դրութիւնը մեծ հարուած մը պիտի տայ կրօնքին՝ չնչելով կիրակին իբրեւ համաշխարհային հանգիստի օր:

Ծրագրին մանրամասնութիւնները դեռ չեն ամբողջացած, սակայն կը թուի թէ ամէն ոք հինգ օր պիտի աշխատի, յետոյ մէկ օր հանգիստ պիտի ընէ. այս ձեւով ամէն օր բանուորներուն մէկ վեցերորդը հանգիստ պիտի ընէ, մինչ հինգ վեցերորդը պիտի աշխատի:

Աշխատանքի գործավար Ուգլանոֆ մեծամասնութեան հաւաստիացում գտնուելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ պէտք չէ ճապարել, որովհետեւ նախանիւթերը կը պակսին. ասկէ զատ բազմաթիւ գործարաններու մէջ մեքենաները նորոգութեան կը կարօտին· այնպէս որ Անբնդհատ Աշխատանքի դրութեան անմիջական գործադրութիւնը կրնայ դժուարացնել, նոյնիսկ նուազեցնել աշխատանքի արտադրութիւնը:

Այս առարկութիւնները սակայն ծիծաղով ընդունուեցան միւս գործավարներուն կողմէ:

Արաբներու յարձակումը Լացի Պատին վրայ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Երուսաղէմէն կը հեռագրէ թէ՝ ժողովրդային Գործավարներու Խորհուրդը որոշեց Անբնդհատ Աշխատանքը անմիջապէս գործադրութեան դնել խորհրդային գործարաններուն մէջ: Այս վերջիններուն պիտի բանին ամբողջ տարին առանց կանգ առնելու, գիշեր եւ ցորեկ, կիրակի եւ տօնական օրերուն, բացի հինգ գլխաւոր յեղափոխական տօներէն:

Ամբողջ խորհրդային ճարտարարուեստին մէջ Անբնդհատ Աշխատանք՝ կազմակերպութիւնը պիտի լրանայ մինչեւ 1930ի հոկտեմբերը:

Այս որոշումը տալու առթիւ կատարուած վիճաբանութեանց ընթացքին, շեշտուեցաւ որ այս դրութիւնը մեծ հարուած մը պիտի տայ կրօնքին՝ չնչելով կիրակին իբրեւ համաշխարհային հանգիստի օր:

Ծրագրին մանրամասնութիւնները դեռ չեն ամբողջացած, սակայն կը թուի թէ ամէն ոք հինգ օր պիտի աշխատի, յետոյ մէկ օր հանգիստ պիտի ընէ. այս ձեւով ամէն օր բանուորներուն մէկ վեցերորդը հանգիստ պիտի ընէ, մինչ հինգ վեցերորդը պիտի աշխատի:

Աշխատանքի գործավար Ուգլանոֆ մեծամասնութեան հաւաստիացում գտնուելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ պէտք չէ ճապարել, որովհետեւ նախանիւթերը կը պակսին. ասկէ զատ բազմաթիւ գործարաններու մէջ մեքենաները նորոգութեան կը կարօտին· այնպէս որ Անբնդհատ Աշխատանքի դրութեան անմիջական գործադրութիւնը կրնայ դժուարացնել, նոյնիսկ նուազեցնել աշխատանքի արտադրութիւնը:

Այս առարկութիւնները սակայն ծիծաղով ընդունուեցան միւս գործավարներուն կողմէ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՎՀ. ԹԱՆ ՄԱՍԵՂԵԱՆ

Լոնտոնի պարսկական դեսպանը, թոքիօ փոխադրուած է միեւնոյն պաշտօնով: Իսկ Լոնտոնի պարսկական դեսպան նշանակուած է Ա. Թաղիզատէ, որ ձանօթ է իր հայանպաստ տրամադրութիւններով: Լոնտոնի «Near East» շաբաթաթերթը այս առթիւ գնահատական տողեր կը նուիրէ Մասեղեան խանին, որ միեւնոյն ատեն գրական վաստակաւոր մըն է, իբրեւ թարգմանիչ Շէյքսփիրի:

ՊԱՐՕԿԱՍՏԱՆԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Թաւրիզէն կը հեռագրեն թէ վերջին ողողումներու ընթացքին 100 հոգի զոհուած է եւ 5000 տուներ քանդուած են:

*** *Թայմզի* Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ հեղեղներէն փճացած են Թաւրիզի մաքսատան մէջ գտնուած 500,000 Թուման (100,000 անգլ. ոսկի) արժէքով ապրանքներ: Մօտակայ Մարալան գիւղը քանդուած է:

ՀԱՅԸ Կ'ԱՃԱՆԱՊԱՅ

երէկուընէ սկսեալ հացը աժանցած է եւ քիլոն կը ծախուի 2 ֆր. 10ի, փոխանակ 2 ֆր. 15ի:

ՉՈՒԻՅԵՐԱՅԻ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՆԵՐԸ

երէկ գրեցինք թէ փորթուկալէն դէպի Ամերիկա ճամբայ ելան երեք զուիցերիացի օդանաւորդներ՝ «երիտասարդ Զուիցերիա» օդանաւով: Վերջին տեղեկութիւնն այն է որ երկուշաբթի ժամը 1ին Ազորեան կղզիներուն վրայէն անցած են եւ օդանաւը կանոնաւոր կերպով կը յառաջանար դէպի նիւ եորք: Անկէ ի վեր ոեւէ լուր չէ առնուած: Ատլանտեանի վրայ օդը գէշ է: Եթէ ոեւէ արկած չպատահիլը, օդանաւը երեքշաբթի օր անպայման նիւ եորք պէտք է հասած ըլլար: կը վախցուի որ 230 ձիու ուժ միայն ունեցող շարժիչ մեքենան չէ կրցած դիմանալ ովկիանոսի փոթորիկին եւ օդանաւը ծով ինկած է:

ՅՆՓԼԻՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԴՐՈՒԱՆԸ

Պերլին, 21 օգոստոս.— *Կոմս Զեփլին* այս իրիկուան ժամը 3ին (կեդր. եւրոպայի ժամ) պիտի մեկնի դէպի Լոս Անճելըս, երկրորդ ինանգրուանը, ուր տոքթ. Էքընէր կը յուսայ հասնիլ շաբաթ իրիկուն: Խաղաղականովկիանոսով բաժնուած այս երկու քաղաքներուն իրարմէ հեռաւորութիւնն է 9,700 քիլոմեդր: Զեփլինը հաւանաբար պիտի հետեւի հարաւի ճամբուն՝ Հավայի կղզիներու վրայէն:

Կոմս Զեփլին կը հաշուէ Ֆրիտրիխսհաֆէն վերադառնալ սեպտեմբեր 10ին, հոկտեմբերի սկիզբը նոր թռիչք մը կատարելու համար դէպի Ամերիկա:

Շարժիչ մեքենաները շատ լաւ վիճակի մէջ էին, որով ո՛չ մէկ նորոգութիւն պէտք տեսնուեցաւ, 12,000 քիլոմեդր ճամբայ կտրելէ վերջ:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴԸ

Փախստական ճամբորդը, որ վերջին անգամ յաջողած էր Զեփլինի մէջ սպրդելով Ամերիկա երթալ եւ որ ձերբակալուելով նիւ եորքէն նաւ դրուած էր Գերմանիա վերադարձուելու համար, Համպուրգ հասնելուն փորձեց փախչիլ՝ շոգենաւէն ծով նետուելով:

Կարելի եղաւ ջուրին մէջ ձերբակալել զինքը: Փախստականը յանձնուեցաւ դատական իշխանութեանց, դատուելու համար:

ՀԱՅ ՄԸ ՍՆԱՆԿ

Փարիզի առեւտրական դատարանը օգոստոս 20ին սնանկ հռչակեց յանձնակատար Պ. Գաուլ Իւթիւճեանը, որ Մազակրան փողոց թիւ 20ի մէջ կը գործէր արտածուժի գործերով, «Paris Commercial Office» պիտակին տակ:

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՄՌԱՅԼ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ

Զաւիազանց մոայլ պատկեր մըն է որ կը պարզեն մեր գաղութները, ներկայիս։

Ոչ միայն գաղութէ գաղութ գոյութիւն չունի բարոյական այն կապը, որ անոնց մէկ ու հառաջակաց դիմագիծ տար, այլ եւ իւրաքանչիւր գաղութի մէջ իսկ չկայ մէկ ընդհանուր շահ, միութեան մէկ գիծ։ Ասիկա անհրաժեշտ էր, կեդրոնացած պահելու համար ցեղին հաւաքական ուժը, ու այսպէսով իսկ կենսունակութեան ոգին միշտ վառ, եւ հոգիներու մէջ մնացած կրակը մէկ ու միակ կայծով մը բոցավառելու պատրաստ վիճակի մէջ ունենալու համար։

Բայց աւելի տխուր երեսը կայ այս պատկերին։ Կսկծալի է տեսնել որ, ոչ մէկ գաղութ արժանաւորապէս իրազեկ է քոյր գաղութներու կեանքին, անոնց ցաւերուն ու պէտքերուն։ Խօսքը միայն լայն զանգուածներու մասին չէ, այլ անոնց՝ որոնց աւելի կամ նուազ կարեւոր դեր մը վիճակուած է այդ գաղութի կեանքին մէջ։

Արդեօք, լաւատեսութեամբ յանդուգն հաստատում մը չէ՞ ասիկա։

Կա՞յ իրապէս, իրարմէ թէպէտ անկախ ու անկապ, դիւրաթափանց չորս անիւներու վրայ դրուած կեանք մը մեր գաղութներուն մէջ։ Մեր ներկայ բացառիկ պայմաններուն համապատասխա՞ն են այն տարրտամ կեանքն ու տարերային շարժուձեւերը հոս ու հոն։ Գոյութիւն ունի՞ ժառանգուած ու ձրագրուած ոեւէ շարժում մեր գաղութներուն մէջ, թէ ոչ դէպքերն են որ մեզ կը քշեն կը տանին։

Ոչ ոք կրնայ այս հարցումներուն պատասխանը տալ խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ։

Առանց վարանումի կարելի է ըսել, որ մեր գաղութները, վերջին տասնամեակին, հայ պատմութեան մէջ ոչ մէկ էջ արձանագրեցին, որ ըլլար ցեղին վարքականին ու պահանջներուն համապատասխան արժանի էջ մը։ Պարծանքի պայծա՛ռ էջ մը։

Եղածները լուսանցքի բաժնին մէջ կ'իյնան, զուրկ որեւէ արժէքէ և դատապարտուած անհետ կորսուելու։

Իրապէս, ի՞նչ ունինք մեր պատմութեան փոխանցելիք իբր դրական, վերջին տասնամեակէն։ Հազար ափերու վրայ հազարաւորներու անվերջ թարթափումնե՞րը։ Անդուլ ու անընդհատ, եւ յաճախ առանց հակակշռի ու անհրաժեշտութեան, տարերային այն հոսա՞նքը մեր հայրենակիցներուն, որոնք կայք կը փոխեն մէկ երկրամասէն միւսը, շապիկ փոխելու դիւրութեամբ։ Մեր տարագիրներու բարոյական ու նիւթական այն անսպառ ժուռաբութիւննե՞րը անձանօթ պայմաններու մէջ։ Հոգեկան այն տաժանելի կծկո՞ւմը ամէն սրտցաւ մարդու մէջ, երբ ան կը դիտէ, կը զգայ ու կը մտածէ որ, շա՛տ բան կայ ընելիք, շա՛տ վէրք կայ կապելիք, բայց ոչինչ կրնայ ընել եւ ոչ մէկ վէրք դոցել։

Որովհետեւ, բոլորին մտածումները թէեւ նման են եւ զգացումները միեւնոյն, բայց,— ու մեծապէս ցաւալին հո՛ս է, մեր միա՛կ ցաւը,— կամքերը լարուած չեն նոյն ուղղութեամբ, ու մտածումը երբեմն կը դեղնի կողմնակի խորթ ազդեցութիւններու տակ։

Կատարեա՛լ Մակեդոնիա մը։

Բայց ինչո՞ւ այս անհարազատ կամքերը, եւ ինչո՞ւ այս միամտակար խաչաձեւումը՝ գործի մը հանդէպ, որ փրկարար դեր պիտի կատարէ մեր գաղութներու կեանքին մէջ, եւ պիտի չանայ պատշաճեցնել հայ գաղութներու հաւաքական կեանքը մեր առաւելապէս դժնդակ նոր պայմաններուն։

Ինչո՞ւ արդեօք մենք մեր քէներուն աւելի հաւատարիմ ենք քան մեր սէրերուն։ Քէնն՝ իրարու. եւ սէր՝ մեր հաւաքականութեան հանդէպ։

Դժուար է, ու մանաւանդ դժնդակ՝ խորհիլ որ առնաւականութիւնը մեր ունակութիւնները աւելի գօրաւոր երեւան կուգան քան ցեղին ինքնապաշտպանութեան ընազդին ներշնչած ճիգը։ Այլապէս, կարելի չէ ըմբռնել ներկայիս տիրող դեղեւումը կամքերու, եւ իրերամերժ ձգտումը անոնք պիտի կրնային ցեղին հրաշքը կերտել, նոյնիսկ պողոտաներու դժոխքին մէջ։

* * *

Երբեք կարելի չէ ըմբռնել որ, գաղութներու կենսունակութեան անհրաժեշտութիւնը հարցականի տակ կրնայ մտնել։ Եւ ասիկա՝ խորհելու եւ զգալու վարժուած ամէն Հայու, եւ առաւելապէս իր դերին ու անունին դիտակից ոեւէ հայ քաղաքական հոսանքի համար։ Մեր խօսքը անոնց մասին չէ, որոնք թմբուկի տրամաբանութիւն ունին, եւ որոնց համար գաղութ. ներու աշխատաւորութիւնը թըն. դանօթի միս է միայն, «համաշխարհային յեղափոխութեան» ճամբուն վրայ։ Ի՛նչ հեղնութիւն։

Բայց ձգենք զանոնք իրենց երջանիկ համարատակութեանց մէջ։ Մնդի համար, կենսունակ ու համակամ գաղութները ոչ միայն թիւ ու համրանք ներկայացնող զանգուածներ են մեր ընդհանուր շահերու ի նպաստ, այլ մանաւանդ,—եւ առանց մեծ չափազանցութեան,— խարիսխն իսկ են մեր քաղաքական հետապնդութեանց։ Անոնք է որ դոյութեան իրաւունք, տրամաբանական հիմ պիտի տան մեր քաղաքական ձգտումներուն։

Եթէ կ'ընդունինք որ մեր քաղաքական վիճակը դեռ իւիննէլութեան է, եթէ իրապէս հաւատացած ենք որ, դեռ շատ դատ ու դատաստան ունինք, բուն իրաւատէրն ու իրաւազուրկը գաղութներու հայ զանգուածներն են։ Հետեւաբար, առանց այդ զանգուածներու միակամ ու միահամուռ արտայայտութեան ու բաղձանքին, ամէն ճիգ ու պայքար՝ պիտի նմանէր առանց դատախազի մնացած փաստաբանի անիմաստ պերճախօսութեան։

Ու որպէսզի ո՛չ ժամանակը մաշեցնէ իրաւազուրկ հայ ժողովուրդին դարաւոր ձգտումը, եւ ոչ ալ տիրող ճնշիչ պայմանները խաթարեն անոր հաւատքը, անհրաժեշտ է որ Հայը հայ մնայ իր հոգիով ու խտէալով, հակառակ գինքը արժեզրկող բազմախոյն ազդեցութեանց։ Ասիկա կարելի է միմիայն գաղթական կենսունակ կազմակերպութեամբ, որ շաղախ պիտի հանդիսանար բոլոր կեդրոնախոյս տարրերուն միջեւ, եւ ոգի ու ջերմութիւն պիտի ներշնչէր ամենուն, հաւաքական մէկ աւազանի մէջ միտրելով բոլորը։

* * *

Ըսինք որ, դրական գրեթէ որեւէ տշխատանք չէ կատարուած մեր գաղութներուն մէջ, բայց ասիկա պատճառ մը չէ, ընդունելու համար որ, ճիգեր ու փորձեր կան, որոնք թէեւ հազուադէպ ու մասնակի, սակայն կը յատկանշեն ընդհանուր ընդարմացումը թոթովուելու ձգտում մը, գրեթէ ամենուրեք։ Առողջ շարժուձի և կենդանի գործունէութեան արտայայտութիւններ կան երբեմն հոս ու հոն, որոնք պէտք է արձագանգ գտնեն ամենուրեք, համայնապարփակ միաբար օդակ մը ձգելու համար Նեղոսի ափերէն մինչեւ Սէն, եւ Յոնիականի ափունքներէն մինչեւ Ատլանտեան։

Այս նկատումներով, պիտի չանանք, մեր կարելիութեան չափով, «Յառաջ»ի սիւնակներուն մէջ պարբերաբար ներկայացնել՝ մեր գաղութները ներքնապէս յուզող ցաւերը, անոնց մէջ երեւան եկած ամէն ճիգ ու շարժում, որ հանրային որեւէ նպատակի կը ձգտի, եւ արձանագրել այն բոլոր ինքնաբուխ արտայայտութիւններն ու ձգտումները, որոնք իրական նախանշանն են ընդհանուր վերազարթնումի մը։

Ու պիտի գայ, պէ՛տք է գայ այդ վերազարթնումը, որքան ատեն որ ցեղին ոգին չլքէ մեզ, աւելի ճիշդ մե՛նք չլքենք զայն։ Եւ յետոյ, չպիտի ուզենք որ, երկկուան ու այսօրուան զոհերը, հայ ժողովուրդն ամբողջ, վաղը մեղսակիցը դառնայ իր դահիճներուն։

Լեւոն Մօշեան

ԲՐՔԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՔԷՄԱԼԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

(Ստար Թղթակցի մը այցելութեան առիթիւ)

Ի՞նչ վիճակ կը ներկայացնէ այսօրուան Թուրքիան եւ ի՞նչ յոյսեր կը ներշնչէ վաղուան համար։ Թուրք հանրապետութիւնը իրապէս կը յառաջդիմէ՞, թէ՝ արդիացման պիտակին տակ կը քանդէ այն ամէնը որ անցեալէն կուգայ, առանց տեղը նորը շինելու։ Մէկ խօսքով, իրապէս ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ մեր հարեւաններու երկրին մէջ։

Հարցեր են ասոնք, որոնց շուրջ բաւական մելան սպառած է վերջին տարիներս հայ մամուլին մէջ։

Անշուշտ դժուար է վճիռներ արձակել երկրի մը մասին, որմէ հազարաւոր քիլոմեդր հեռու ենք, որուն չորս կողմը չինական պարիսպներ ցցուած են եւ ուսկից ներս մուտքը արգիլուած է։ Մեր տեղեկութեանց իրրեւ աղբիւր՝ ունինք նախ՝ թուրք մամուլը, որ սակայն տիրող բռնակալ վարչաձեւին տակ, չի կրնար ցոլացնել երկրին ճշմարիտ պատկերը. յետոյ կան պաշտօնական, վիճակագրութիւններն ու տեղեկագիրները, զորս կարելի չէ նոյնպէս ընդունիլ իբրեւ անհերքելի ճշմարտութիւն։

Եւ սակայն, ինչ ալ ըլլայ, ժամուն ու այս վերջիններս անտարակոյս որոշ լոյս կը սփռեն օրուան կեանքին ու անցուդարձերուն վրայ, եւ կարելի է օգտագործել զանոնք՝ զանազան խնդիրներ լուսաբանելու համար։ Ուրիշ կարեւոր աղբիւր մը կը կազմեն թուրքիա այցելող օտար թղթակիցները։ Եւ սակայն պէտք է զանազանել անոնց մէջ էն սուտն ու իրաւը, շահամոլն ու անշահախնդիրը, ենթակայականն ու առարկայականը, Փիէռ Լոթիներն ու Հարոլտ Արմսթրոնկները։

Թուրքիոյ մասին մեր ուսումնասիրութեանց ընթացքին, պիտի օգտագործենք կարելի բոլոր աղբիւրներն ալ, չանալով անոնց մէջէն գտնել ճշմարտութեան լոյսը։

* * *

Փարիզեան կարեւոր թերթերէն «Մաթէն»ի մէջ՝ Հանրի տը Քորապ կը նկարագրէ իր տպաւորութիւնները վերջերս Թուրքիոյ մէջ կատարած իր մէկ պտոյտին մասին, յօդուածներու շարքով մը, որ չէ աւարտած դեռ։ Հանրի տը Քորապ, ծագումով լեհ, յայտնի լրագրող մըն է. շրջած է զանազան երկիրներ եւ իր տպաւորութիւնները առարկայականօրէն ներկայացնողի համբաւ ունի։ Հետեւաբար իր գրածները կարելի է ընդունիլ ճշմարտանման։

Անցագրային խստութիւնները

Առաջին տպաւորութիւնը զոր կ'ունենայ օտարական մը Թուրքիա մտնելով, աննպաստ է եւ գէշ գաղափար կազմել կուտայ այդ երկրի վարչաձեւին վրայ։ Օտարականը կը կարծէ մտնել «Հանրապետական» երկիր մը, ուր ժողովրդավար կարգեր կը տիրեն եւ երթեւեկի ազատութիւն կայ։ Անցագիրները խիստ քննութենէ կ'անցուին շոգենաւին մէջ, նաւահանգիստին առջեւ, պանդոկ հասած ատեն. իսկ իրական հաւատաքննութեան կ'ենթարկուին անոնք որ կ'ուզեն դէպի Անատոլու ճամբորդել։

Երեք թուրք ուսանողուհիներ, զբօսանքի մը առթիւ, Թղթակցին տպաւորութիւնները կ'ուզեն ունենալ նոր Թուրքիոյ մասին։

— Շատ սրտեղած կ'երեւիք, կ'ըսէ մէկը։

— Ո՛չ, սրիորդ, միայն թէ շատ յոգնած եմ։ Ամբողջ կէս օրս, շուրջ չորս ժամ, կկոզի պէս երթեւեկեցի ձեր մէկ ոստիկանատունէն միւսը. գրեթէ քսան անգամ թաքսի առի եւ չեմ գիտեր քանի յարկէ վեր բարձրացայ։

Մեր պաշտօնեաները շատ քաղաքավար են։

— Անշուշտ։ Առանց դարնելու կը մտնեն անոնց մօտ։ կը ժըպտին. գլանիկ կը հրամցնեն, ու ի վերջոյ «ո՛չ»ն կ'ըսեն ազնուօրէն։ Ահռելիօրէն յամառ են եւ պատասխանատուութենէ կը վախնան։ Մէկ խօսքով, չեն ուզեր արտօնել որ Էնկիւրի երթամ։ կ'ըսեն թէ փարիզի Թուրք դեսպանին վիզան շատ շատ մինչեւ պոլիս արժէք ունի...։ Էնկիւրի երթալու համար պէտք է ուսումնասիրել դիւանաթուղթերը, հետագրել, տեսնել թէ ես անթաղձալի չե՞մ։ Հաւատալի՞ բան է։

— Բնական է, կը վճռէ խարտեաշ Թրքուհին...

— Ստիպուած ենք պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնել պոլսոյ դէմ, վրայ կը բերէ բժշկական ուսանողուհին։ Մայրաքաղաքը այդքան հեռու փոխադրելով, մեր նպատակն էր ունենալ նոր, Թարմ եւ մաքուր բան մը։ պէտք է զտել պոլսոյ փտութիւնը, այս խստութիւնը ո՛չ միայն օտարականներուն, այլ Թուրքերուն համար ալ է։

— Թուրքիոյ մեծագոյն դժբախտութիւնը եղած է, կ'աւելցնէ երրորդը, Բիւզանդիոնի նուաճումը։ Մենք երբեք չենք մարսած Բիւզանդիոնը։ Մեր հոգին ու գեղը կորսնցուցինք այս միջազգային կեդրոնին մէջ։ Հինգ դար վերջ ատկէ ազատագրուելով, նոյն բանը չենք ուզեր շարունակել...։ Բոլոր այս երիտասարդները զորս կը տեսնէք Բերայի մէջ, առանց ազգութեան այս մարդիկը որ միայն ֆրանսերէն կը խօսին եւ Թուրքերէնը կ'արհամարհեն, դուռնէն ներս պիտի մնան։ Դէպ նաեւ հիները, պետին մեծ մտածումը հասկնալու անկարողները։

— Հայրենիք մը կ'ուզենք մենք, կը մրմնջէ բժշկական ուսանողուհին։

Ահա՛ թէ ինչպէս կը բացատրէ նոր սերունդը Էնկիւրիի խստութիւնները եւ կ'արդարացնէ զանոնք։

Անգլիացի դիւանագիտական մը, որ վերջերս Թուրքիա այցելած էր, կը գրէր.— «Ճամբորդը ինքզինքը իբրեւ գերի մը կը զգայ։ Բազմաթիւ գործակալներ ու լրտեսներ կան, հսկելու համար որ ոեւէ մէկը չկարենայ խուսափիլ ոստիկանական եւ անցագրային խստութիւններէն»։

Անատոլուն պարապ է

Շատ խօսուած է այս մասին։ Անատոլուն պարապ է ու ամայի։ 2կայ բնակչութիւն. չկան մշակող ձեռքեր եւ գրեթէ կոյս կը մնայ 800,000 քառակուսի քիլոմեդր տարածութեամբ այդ ընդարձակ հողամասը, մէկ երրորդով աւելի մեծ քան Ֆրանսան (550,926 քառ. քիլոմեդր)։ Անատոլուն կրնայ 60 միլիոն հոգի ապրեցնել («Թայմզ», 26 մարտ 1929), մինչդեռ եթէ հաւատանք իսկ 1927 հոկտ. 28ի պաշտօնական մարդահամարին, այսօր 14 միլիոնէն պակաս է ամբողջ Թուրքիոյ բնակչութիւնը։

Հանրի տը Քորապ Էնկիւրիէն գոնիա տանող կառախումբին մէջ տեսակցած է Թուրք պաշտօնատարի մը հետ, որ գործակցած է է մարդահամարի վարիչ պէյճիքացի քամիլ ծաքարի։ Ահա՛ Թէ ինչպէս կը ներկայացնէ Թուրքը Անատոլուի կացութիւնը.

— Ինչ որ կ'ըսեմ ձեզ ճիշդ է։ գիտէ՛ք թէ մեր հողամասին 100ին 6ը միայն մշակուած է։ Ասիկա կը ներկայացնէ ընտանիք գլուխ երկու հեկտար — մինչ ուրիշ երկիրներու մէջ միջինը 10 հեկտար է — եւ ընտանիք գլուխ 198 Թրքական ոսկիի հասոյթ, ոչ իսկ 2500 ֆրանք։ Ինչ Թշուառութիւն...։ Այո՛, պարոն, մենք ժառանգեցինք անապատ մը, ու արուեստական անապատ մը, որովհետեւ ժամանակին այս երկիրը ծաղկեալ էր ու բարգաւաճ։ Ահա՛ Թէ ինչու կ'ատենք հին վարչաձեւը որ մեր քալ, բարի ժողովուրդը այս խեղճ վիճակին մէջ ձգեց։ Հաւատացէ՛ք, պարոն, կախուածները շատ չէին. բոլորն ալ չքաւորին իրենց մեղքերը։ Վօսփորի հրապուրիչ եզերքները շատ գեղեցիկ են, բայց պէտք է հոս գալ՝ տեսնելու համար Թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Անատոլուի մէջ։

Պարապութիւն

Պաշտօնական բերնէ ելած այս խոստովանութիւնը կասկած չկայ Թէ ո՛չ մէկ մեկնութեան կը կարօտի։ Օսմանեան կայսրութիւնը չէր կրցած մարսել Բիւզանդիոնը իսկ հանրապետական Թուրքիան երբեք պիտի չկրնայ մարսել իր ներկայ սահմանները։ Պարապութիւններն ու ամայութիւնները լեցնելու համար եղած ձիգերն ալ սահմանուած են ամբողջութեան դատապարտուելու։ Համիտեան շրջանին կրեէէն եւ կովկասէն բերուած Թուրքերու եւ Զերքէզներու վիճակը լաւագոյն փաստն էատոր։ Մնաց որ պալքաններէն եւ Ռուսիայէն եկած Թուրքերը երբեք չպիտի հաւանին երթալ ներքին գաւառները, մանաւանդ Սեբաստիայէն կամ Եփրատէն անդին։

Վերաշինական ծրագիրներ

Պարապութիւնը լեցնելու, ամայութիւնները շէնցնելու նպատակին կը ձգտին վերջին տարիներու վերաշինական ջանքերը։ Ամէնէն աւելի զարկ կը տրուի նոր երկաթուղիներու շինութեան՝ Անատոլուի գլխաւոր քաղաքներուն միջեւ։

Հանրօգուտ շինութեանց գործավար ըէձեպ պէյ հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի այսօրուան Թուրքիոյ վերաշինական ծրագիրներուն մասին.

— Ղազիին գլխաւոր մտահոգութիւնն է ջուրն ու ինքնաշարժը։ Ձեռնարկած ենք ոռոգելու 2,500,000 հեքտար տարածութեամբ դաշտեր, այս երկրին տալու համար իր վաղեմի բարգաւաճումը։ Շատ չանցած մեր արտադրութիւնը պիտի եռապատկուի։ Արդի Թուրքիան կը գտնուի կովկասի, Պարսկաստանի, Աֆղանիստանի եւ Հնդկաստանի ճամբուն վրայ։ Ինքնաշարժով Թրանզիթը շուտով փոխադրութեան էական միջոց մը պիտի դառնայ։ Ասոնց զանց ընելու երկաթուղիները, պարտինք արդիական ըլլալ, եւ նոր Թուրքիոյ մէջ ստեղծել շուրջ 25 Հազար քիլոմեդր երկայնութեամբ ճամբաներու ցանց մը, որով մեր երկրին մէջէն պիտի կատարուի ապրանքներու հսկայական երթեւեկ մը։

Գալով երկաթուղիներուն, 3500 քիլոմեդր երկաթուղի միայն ժառանգեցինք։ Այս Թիւը 10 Հազարի պիտի բարձրացնենք, ծախսելով 600 միլիոն ոսկի։ Ցարդ ծախսուած է արդէն 100 միլիոն ոսկի (մէկ ոսկին 12 ֆր. 50 է)։

«Այս չէ ամէնը. դեռ կան նաւահանգիստները։ Պիտի շինուին եօթը նաւահանգիստներ, Սամսոն, Էրէյլի, Մէրսին. երեք ամբարտակներ՝ Տրապիզոնի, Ամասրայի եւ Ինէպոլուի մէջ. արժէք՝ 75 միլիոն ոսկի...։ կարճ ոռոգումի, ճամբաներու. երկաթուղիներու եւ նաւահանգիստներու համար ծրագրած ենք ծախսել 20 միլիառ ոսկի, ամէնէն ուշ 15 տարուան ընթացքին։ պէտք է աճապարենք, Թուրքիան ամէնէն արդիական պետութիւնը եւ իսկական քաղաքին դարձնելու համար Եւրոպայի եւ Ասիոյ միջեւ։»

Գործավարը իրրեւ փաստ կը ներկայացնէ գարդ կատարուած աշխատանքները։ Ութ տարի առաջ Էնկիւրիի մէջ ո՛չ ելեկտրական մը կար, ո՛չ փողոց, ո՛չ մայթ. Ազգային ժողովի անդամները 70 հոգի մէկ ննջարանի մէջ կը պառկէին։ Իսկ ա՛յժմ։

— Այո՛, պարոն նա՛ւարար, դիտել կուտայ Թղթակիցը, ինչը կատարուած է գովելի է, բայց Թերեւս աւելի գժուար պիտի ըլլայ հոգիներու փոփոխութիւնը կատարել 800,000 քառ. քիլոմեդր հողամասի մը վրայ։ Նիւթական փոփոխութիւնները չեն բաւեր, պէտք է փոխել նաեւ մտայնութիւնը մարդոց, որոնք գարաւոր եւ հնաւանդ սովորութեան վարժուած են...

— Այդ ալ կ'ըլլայ։ Արդէն եղած է։ գացէք տեսէք կրթական նախարարը որ ինձմէ աւելի լաւ պիտի բացատրէ։ Մենք եւրոպական ազգ մըն ենք։

Աւելի մեծ յաւակնութիւն կարելի չէ երեւակայել։

Թղթակիցը աւելի իրատես է եւ չի հաւատար որ մէկ ծաղիկով գարուն կուգայ Էնկիւրիի վերշինութիւնը չի նշանակեր ամբողջ Թուրքիոյ արդիացումը, գլխանոց փոխելը փաստ մը չէ գլուխներու փոխուելուն. վեց տարուան մէջ կարելի չէ եւրոպական ազգ դարձնել ցեղ մը, որուն գլխուն մէջ կոշկոռ կապած են ասիական վարդապետներ, որոնք գարաւոր եւ հնաւանդ սովորութեան վարժուած են։

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀՕմի 1928 - 29 ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

Լա Կոնթինէնթ— Ինչպէս Ֆրանսայի բոլոր նախակրթարանները, գարակէօզեան Հօմն ալ Յուլիս 31ին փակեց իր դպրոցական տարին։

Բնականոն տարի մը եղաւ այս Ֆրանսական եւ Հայկական դասընթացքները շարունակուեցան զգալի յաջողութեամբ, յուսալով գիրկ ամբողջացնել։ Ֆրանսերէն լեզուի մէջ տղոց յառաջդիմութիւնը զգալի է։ Բացի աշակերտութենէն ներքին արհեստաւորութիւնն ալ ունեցաւ կանոնաւոր լեզուական դասաժամեր։

Հօմի Ֆրանսական դպրոցը ձգտումն է տղաքը հասցնել պաշտօնական certificat d'études primaire քննութեան։ Այս տարի մէկ տան միայն վիճակը չէ։ Համայնական վարժարանը յաճախելով կրցաւ այդ քննութիւնը յաջողութեամբ անցնիլ։ Գալ տարի մէկէ աւելի տղոց պիտի պատրաստուին այդ ուղղութեամբ. բայց կը յուսացուի յաջորդ տարիներուն Հօմի մէջէն հասնիլ այդ արդիւնքին։

Տարուան ընթացքին Հօմի աշակերտութեան թիւը ութսուն մօտ էր, իսկ ներքին արհեստաւորութենէն 25ի չուրջ։ Այս թիւերը որոշ չեն, որովհետեւ տարուան ընթացքին իսկ արտասահմանի ժկնողներ կամ արհեստաւորներ գոյութիւն ունեցած են։ Հօմ ամէն գատ դժբախտութիւնը ունեցաւ այս տարի ձմեռուան կիզիչ համաճարակին տալու իր ուսուցչուհիներէն։

Ներկայ արձակուրդային շրջանին իսկ 20ի մօտ աշակերտներ կ'անցնին ներքին արհեստաւորները — կօշկակարատուն,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ի՞նչ է ներկայացնում հայկական սովետական մամուլը, ինչպիսի՞ն է նրա տեսակարար կշիռը ամբողջ սովետական մամուլի մեջ, ինչպիսի՞ն է նրա ազդեցությունը ժողովրդական լայն զանգվածների վրա, ինչպիսի՞ն է նրա կապը ընթերցողների հետ, ինչպիսի՞ն է նրա ապագան — այս հարցերի շուրջ ծավալվեց ընկերական քննարկում խմբագրության կոլեկտիվի ժողովում։

Ընկ. Ա. Ղազարյանը (խմբագրության քարտուղար) ներկայացրեց զեկուցում։

Զեկուցողը նշեց, որ հայկական սովետական մամուլը ծնվել է Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխության հաղթանակի հետևանքով։ Հայկական սովետական մամուլի ծնունդը հանդիսանում է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների հոգևոր կյանքում տեղի ունեցած հեղափոխական մեծ շրջադարձի արտահայտությունը։

Զեկուցողը ներկայացրեց հայկական սովետական մամուլի զարգացման պատմությունը։ Նա ցույց տվեց, որ հայկական սովետական մամուլը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների ակտիվ մասնակցությամբ, նրանց ակտիվ աջակցությամբ։ Հայկական սովետական մամուլի ստեղծման գործում մեծ դեր են խաղացել Հայաստանի կոմունիստական կազմակերպությունը, Հայաստանի կոմունիստական (բոլշևիկների) կենտրոնական կոմիտեն, Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության (բոլշևիկների) կենտրոնական կոմիտեի օրգանը՝ «Կոմունիստ» թերթը։

Զեկուցողը ցույց տվեց, որ հայկական սովետական մամուլի զարգացման գործում մեծ դեր են խաղացել Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության (բոլշևիկների) կենտրոնական կոմիտեի որոշումները։ Զեկուցողը նշեց, որ հայկական սովետական մամուլի զարգացման գործում մեծ դեր են խաղացել Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության (բոլշևիկների) կենտրոնական կոմիտեի որոշումները։ Զեկուցողը նշեց, որ հայկական սովետական մամուլի զարգացման գործում մեծ դեր են խաղացել Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության (բոլշևիկների) կենտրոնական կոմիտեի որոշումները։

լելով ուղղուեցան դէպի Լացի Պատը, անցնելով փողոցներէն Ապու Մաթիանի վաքֆին, որուն կը պատկանի պատին դիմացի սալայատակը։

Սալայատակին վրայ կեցած փայտէ սեղան մը շրջուեցաւ եւ կոտրտուեցաւ ամբոխին կողմէ, յետոյ Պատի ճեղքերուն մէջ զետեղուած թուղթեր՝ որոնք աղօթքներ եւ ժաղթանքներ կը պարունակէին, առնուելով այրուեցան։ Իսլամներու այս յարձակումին առեն երեք Հրեաներ կ'աղօթէին Պատին առջեւ։ Պաշտօնական դեկոյցին համաձայն, սխալ է թէ անոնք յարձակումի ենթարկուեցան եւ վիրաւորուեցան։

*** Սիոնական կազմակերպութեան կեդրոնական մարմինը գեկոյցով մը հետեւեալ կերպով կը պատմէ դէպքը.

Հինգշաբթիի տօնին առթիւ հրեայ երիտասարդներ ցոյցի համար ուղղուեցան դէպի Պատը, ոստիկաններու ընկերակցութեամբ եւ հոն կարդացին նախապէս Թել-Ավիվի մէջ քուէարկուած բանաձեւերը, որոնցմով կը բողոքէին թէ Պաղեստինի կառավարութիւնը չի կրնար երաշխաւորել Հրեաներու իրաւունքները՝ ազատօրէն եւ առանց խանգարուելու պաշտամունք կատարելու համար Պատին առջեւ, ինչպէս նախատեսուած է Պաղեստինի հոգատարութեան ուխտին մէջ։ Բանաձեւերը կարդացուած ատեն ոստիկանութիւնը ներկայ էր· ասկէ զատ անոնց պատճէնները նախապէս հաղորդուած Լին իշխանութեանց, ու ցոյցը անցաւ առանց միջադէպի։ Ցոյցը երբեք, թշնամական հանգամանք չունէր Արաբներուն դէմ։

Ուրբաթ օր կառավարութիւնը արտօնեց որ իսլամները ցոյց մը ընեն, թէեւ յայտնի էր թէ ատիկա պիտի ուղղուէր Հրեաներուն դէմ եւ կարգը պիտի խանգարուէր։ Ոստիկանութիւնը չկրցաւ զսպել ցուցարարները։ Պատին առջեւ աղօթող Հրեաները փախան եւ կրօնաւոր մը յարձակումի ենթարկուեցաւ· երրայական աղօթագիրքեր եւ Սաղմոսներ պատռտուեցան եւ մաս մըն ալ այրուեցան հարիւրաւոր Արաբներու կողմէ, որոնք Հարէմի մզկիթէն դէպի Պատ տանող ճամբով եկած էին։ Ո՛չ մէկ ձերբակալութիւն կատարուեցաւ։

Շաբաթ առաւօտ, Հրեաներու աղօթքին ատեն, շարունակ Արաբներ կ'անցնէին Պատին առջեւէն, լրջօրէն խանգարելով հաւատացեալները։

*** Օգոստոս 15ը տարեդարձն է Սողոմոնի ցաճարին կործանման՝ Քրիստոսէ առաջ 586 թուականին՝ Բաբելացիներուն կողմէ։ Կ'ըսուի թէ Լացի Պատին վարի մասերը մնացած են Սողոմոն Թագաւորի օրերէն։

Ռուսերէնի վէճը եւ Ճապոնը

Թոքիոյէն կը հաղորդեն թէ ճափոնական ուժեր կը յառաջանան դէպի հիւսիս, Մանչուրիոյ հարաւային երկաթուղիի երկայնքէն, ամէն պատահականութեանց հանդէպ պատրաստ գտնուելու համար։

Միւս կողմէ չինական կարեւոր ուժեր կ'ուղղուին դէպի հիւսիս, Թիէն Ցին - Փուքէու երկաթուղիի շրջանին մէջ։ Չինական հինգ առեւտրական նաւեր հրաման ստացան գինուոր փոխադրելու։

ՁԵՐՄԱԿ ՌՈՒՍԵՐԸ ՌՈՒՍԻԱ Կ'ԱՐՇԱԻԵՆ

Մոսկուայի պաշտօնաթերթը «Իզվեստիա» օգոստ. 19 թիւով կը գրէ թէ Ձերմակ Ռուսերը սահմանն անցած ըլլալով, ետ մղուած են կարմիր բանակին կողմէ։ Թերթը կ'ըսէ թէ Չինացիները յատկապէս կը գործածեն Ձերմակ Ռուսերու բանակը, որպէսզի պատերազմի մղեն Ռուսիան։ «Իզվեստիա» կը հերքէ թէ կարմիր գինուորները Մանչուրիա արշաւած են։

Մոսկուայի մամուլին ոճը երբեք պատերազմ չի բուրեր, իսկ գործարանի բանուորները իրենց հաւաքոյթներուն եւ բանաձեւերուն մէջ շատ մեղմ լեզու կը գործածեն, ըսելով որ իրենք աւելի ժամ պիտի աշխատին՝ օգնելու համար Հեռաւոր Արեւելքի գինուորներուն։ Չինական ճակատի մասին շատ քիչ լուրեր կը հրատարակուին, եւ ժողովուրդը անտեղեակ կը պահուի անցուդարձերէն։

ՑՈՐԵՆԻ ՍՈՎ

Խորհրդային ժամուլը չինական կռիւէն աւելի կարեւոր կը նկատէ ցորենահաւաքման դժուարութիւնները։ Ուկրայնայէն, Կովկասէն, Վոլգայէն եւ Սիպերիոյ ցորենագետ գաւառներէն հասած լուրերու համաձայն, սպասուածին կէսին չափ ալ ցորեն չէ հաւաքուած։

Նախագահ Ստալին գուշակած էր թէ խորհրդային կառավարութիւնը անցած տարուան 6,000,000 թոնօ աւելի ցորեն պիտի հաւաքէ, մինչդեռ իրականութիւնը բոլորովին հակառակը ցոյց կուտայ։ Խորհրդային կառավարութիւնը իր գաւառի գործակալներուն հրահանգ տուաւ աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առնել գիւղացիներուն դէմ։

«Իզվեստիա» կ'ըսէ թէ Ուկրայինայի մէջ տակաւին ցորեն նահաւաքումը չէ սկսած։ Խէրսոն, որ նախապէս ցորենի հարուստ շրջան մըն էր, դեռ խոստացուած քանակին 100ին 20ը միայն կրցած է հայթայթել։

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մոսկուայի իշխանութիւնները վերջին օրերս քանի մը հարիւր քաւութեան նոխազներ ձերբակալեցին՝ խանութներու առջեւի «գոչ»երուն վերջ տալու եւ գիները աժանցնելու համար։ Հակառակ անոր որ բանջարեղէնի եւ պտուղի եղանակն է, գիները շատ սուղ կը մնան, երբեմն նոյնիսկ քառապատիկ սուղ։ Ձերբակալուեցան 150 գործակցականի պաշտօնեաներ, խուզարկուեցան 20 մասնաւոր առեւտրականներու խանութներ, ձերբակալուեցան 46 հոգի եւ գրաւուեցան 25000 մեղր հիւսուածեղէն, որոնք շատ բարձր գիներով կը ծախուէին։

Տրոցկի մահուան դատապարտուած՞

Պելկրատի «Վրէմիա» թերթը կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը Տրոցկիի հետ, որ յայտարարած է.

— Բարեկամներս ըսին ինծի թէ կէփէուն մահուան դատապարտած է գիս եւ ամէն միջոցով կը ջանայ Ռուսիա քաշել գիս։

Կարծակ Ալպեաններուն վրայ

Կիրակի կէսօրէ վերջ փարիզեան լրագրող մը՝ Բոշա - Ռիզնիզ եւ եղբայրը, 20 տարու Ջուիցերիացի Ֆլէօրիի ընկերակցութեամբ Մոն Պլանէն վեր կը բարձրանային։ Ճամբուն երեք քառորդը առած էին արդէն, երբ սաստիկ փոթորիկ մը պայթեցաւ եւ շատ չանցած կարծակ ինկաւ։ Ֆլէօրի կարծակնահար եղաւ եւ 500 մեդրէ վար ինկաւ։ Դիակը կարելի չեղաւ գտնել։ Երկու եղբայրներէն մէկը 35 մեդրէ վար ինկաւ եւ թեթեւ վէրքով մը ազատեցաւ, իսկ միւսը 20 վայրկեան նուաղած մնաց։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԺԱՆԹԷՕՑԻ ԱՆՏԱՌԸ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի եւ շրջանի ՌԱԶՄԻԿ Հայր. Միութեան, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ իրիկուն։

Կը խօսին՝ Պ. Պ. Լեւոն Մօզեան եւ Յ. Պուտնազեան

Նուագ, երգ, գաւառական եւ Գարահիսարի հարսնիք, խնջոյք, տեղական պարեր՝ կիներու եւ այրերու կողմէ։

Գաւառական նուագ ղեկավարութեամբ Պ. Քաջվարդ Սէր ճանեանի, քէմէնչէ, սանթուր, կիթառ եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ։

ԸՆԿԵՐԱ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ.Յ.Դ.Իշխան ենթակոմիտէի կողմէ, այս կիր. օր։ Մեկնում առաւօտեան ժամը 7.30ին։ Առնել թիւ 40 հանրակառքը (Թիւնէլէն) եւ իջնել Թէրմինիւս, ուր առաջնորդներ պիտի սպասեն։ Կը հրաւիրուին քոյր կոմիտէներու ընկերները։ Մուտքի քարտերը ստանալու համար այժմէն դիմել ընկ. Յ. Ուզունեանի, Ճ. Կոտոյեանի եւ Հ. Միրզոյեանի։ Ճաշը միասին բերել։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Յանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ

Կազմակերպուած Ս. Շամոնի Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» խումբի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը մէկէն մինչեւ իրիկուն Au Bon Coin*ի շքեղ պարտէզին մէջ։ Կը խօսի՝ Ընկ. Բաբգէն։*

Արտասանութիւններ, խմբերգ, պար, ճաղ-պանտ

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ Մուտքը ազատ է

ԸՆԿԵՐԱ-ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վրէժ» խումբի կողմէ իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ։ Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին։ Մանրամասնութիւնները վաղը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Նահ. Ուսումն. միութեան եւ մասնակցութեամբ Լիոնի Քոմիտէ-Տրամաթիք թատերախումբին։ Այս կիրակի ժամը 5.30ին սինէմա Նովէլթիի մէջ։

Կը ներկայացուի՝ ՏՐԻԼԲԻ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ատեամանի Հայր. Միութեան կողմէ, ինպաստ Սուրիա գտնուող չքաւոր հայրենակիցներու. այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Cusset Transvaal *պարտէզին մէջ, (Թէրմինիւս 7 թիւ Թրամուէյի), Արեւելեան եւ եւրոպական պարեր, եւն.։*

ՄՈՒՏՔ՝ 3 ՖՐԱՆՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՊՕՄՈՆ ՍԷՆ ԺԻԼԻԷՆԻ (Մարսէյլ) ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարաշի Հայր. Միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 2ին, Պօմոն Սէն Ժիւլիէնէ. 10 Պուլվար վիքթոր Շիւկօ, Լա Շօմիէրի ընդարձակ զովասուն պարտէզին մէջ։

Եւրոպ. պար եւ նուագախումբ. վիճակահանութիւն եւն.։

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ Մուտքը ազատ է

Հաղորդ. մրջոց՝ Քանըպիէրէն առնել 7 կամ 8 Թիւ հանրակառքերը

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Իսի-լէ Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի Վառմեան ենթակոմիտէի *ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 9ին, 164 Ave. de Verdun, Իսի լէ Մուլինօ։ Կարեւոր օրակարգ։*

ԳԱԻԱՌ

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն *զասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ու համակիրները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը, 262* rue Duguesclin: *Սրահի դուռը կը փակուի ժամը 9ին։ Կը խօսի՝ ընկ. Արամ. Դաւոնէ։ Նիւթ՝ «Ռուսահայ բանաստեղծութեան երեք շրջանները»։*

Լիոնի Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին* 262 Rue Duguesclin: *Կարեւոր օրակարգ։*

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ժողովրդական Գրադարանը տեղափոխուած է 262 Rue Duguesclin *սրճարանի սրահը (նախկին գրադարան)։ Գրադարանը բաց է Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 7.30—8.30։*

Մարսէյլ - Սէն Թ՝Ալնթուանի *Ընկեր Գարօ խումբի ժողովը այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին Թէրմինիւս ճաշարան-սրբարանը (սինէմային դիմացը)։*

կուն ժամը 8ին 18 Rue de Meudon *հայկական ճաշարանը։ Օրակարգ հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։*

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ Հայ Լէգէոնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին. Պատմունիւմանթալի սրահը։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը հաժարուի։ Օրակարգ՝ զեկոյց և նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶի Եռգոյտի եւ շրջականերու Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 6ին 164 Ave. Verdun, *Իսի լէ Մուլինօ։ Փօրթ տը Վէրսայլէն առնել թրամուէյ թիւ 23, 32։ Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն և ընտրութիւն նոր վարչութեան, եւն ։*

ՓԱՐԻԶԻ Զ. Ե. Ո. Միութեան Գրադարանի Յանձնախումբը, գիրքերու կազմութեան եւ կարգ մըբարեփոխութիւններուհամար, կը խնդրէ իր ընթերցողներէն անմիջապէս վերադարձնել իրենց քով գտնուած գիրքերը։ Գրադարանը բաց է ամէն Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8—9։

ՊԻՅԵԱՆԿՈՒՐԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժառանգիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր հին ու նոր անդամները այս շաբաթ իրի.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Թիւլէն, *Մ. Ա.— 35։*
Ալժէր, *Ա. Ա.— 35։*
Ժընեւ, Տէլ.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 11ին։
Քուրպվուա, Տ. Ջ.— Սկսանք ղրկել օգոստոս 12ին։
Քաւրիգ, *Մ. Դ.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 10ին։*
Լա կարէն, *Հ. Մ.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 15ին։*
Աղեքսանդրիա, *Ն. Ղ.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 15ին։*
Լա կարէն, *Հ. Մ.— Սկսանք ղրկել երկրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 16ին։*
Ապատան, *Հ. Յ. Դ.— Սկսանք ղրկել երեք նոր բաժանորդներուն։*
Շավիլ, *Յ. Մ.— 35։*
փիւժէ, *Մ. Պ.— 35։*
Սուլթանապատ, *Վ. Յ.— 776 ֆր. 25։ Կարգադրեցինք։*
Պուէնոս Այրէս. *Մ.Թ.— 10 փէսօ։*
Պուքրէշ, *Մ. Վ.— 205։*
Տէսին, *Գոր.— 300։*
Լիոն, *Յ. Ն.— 70։*
Ժընեւ, *Տէլ.— 200։*

ԹԻՒՆ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԽԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
ՄԷԹՐՕ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: H. S'TÉPHAN

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart ՄԷԹՐՕ Cadet և Anvers Autobus J.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւն
ցաւուկ յարկաբաժին *Վէնէրական* եւ *Մորթի հիւանդութ*
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ
կորի, ջրային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կ

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
4 RUE POISSONNIERE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74 - 64
Բոլորին ուշադրութեան :
Դերձակներու հայթայթիչ: Ամէն տեսակ աստարները, տաքս դերձան, կոճակներ եւայլն:
Անթրըփրընէօրներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ: Այցելեցէք մեր խանութը ճամոզուելու համար մեր ներուն ժամանութեան:

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M. (ALLEMAGNE)
Ամէն տեսակ ապրանքներու ներածութիւն եւ արտա
Թիւն, գոմիսիոն եւ ներկայացուցչութիւն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի ծունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ: Ցնա գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարո որոշ վճարում: Մանրամասնութիւններու համար անհրա référencenով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjian, nufacture de vêtements, 48 Bld. Jean-Jaurès, Draguignan

10 ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՓԱՐԻԶԷՆ (ՆՈՒՌ) ՕՐԱԿԱՆ 200 ՇՈՓԿ
ՄԱՍ ՄԱՍ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՊՈՒՎՎԱՌ ՔՈՓԹ
ԱՆԿԻԷՆ-ԼԱ-ՊԱՌԻ ՄԷՋ
Ցառազարդ հրաշալի պողոտայ, ջուր, կազ, ելեկտրա
Նութիւն: Վճարման մեծ դիւրութիւններ:
Տեղեկութիւններու համար դիմել տեղին վրայ, վաճառ
գրասենեակին, եւ կամ SOCIÉTÉ GÉNÉRALE FONC
7 Rue la Boétie, Paris. Tél. Anjou

LABORATOIRE DERDERIAN
4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX
Մեր ԲՐԻՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լա
շահոտութիւնով։
Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժազերը (ոտքի, բ
եւայլն), եւ աղուաժազը՝ առանց վնասելու մորթին։
Գինը՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement *11 ֆր.։*

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրնե
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) ՄԷԹՐՕ՝ C
Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մը
րենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան
տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստ
վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի
քսակներու:

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEY
Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96.
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խ
ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի
գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ք
կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը
2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵ
BOULAN
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒ
Շետեւեալ չափաւոր գ
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Mi
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Mont
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաբ.։* *եւ նոր մեթոտով դարմանու*
եւ կանանց մորթի, արիւնի հիւանդութեանց (քաղցկ
մամիլ.) եւ վարիսի։ Մաս
ութեան։ Ընդհամէն եւ
հրդակցութ. ամէն օր
Կիրակի 9—12։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱՀԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

EMPIRE միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագրատ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

23 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1040 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

կե՞նդանի մեռելներ ?

Աչքէ հեռու, սիրտէ հեռու համրանքներու վրայ նայուածք մը նետած առեն, բնազդաբար մեր միտքը կ'իյնան նաեւ այն գաղութները, որոնք թէեւ աչքի տակ են, բայց կարծես մահուան դատապարտած են իրենք զիրենք:

Այսպէս՝ Լոնտոնը, — փարիզէն եօթը ժամ հեռու:

Բայն այսօրուան իմաստով գաղութ չունինք այս ոստանին մէջ: Զորս հարիւր հայրենակիցներ տարիներէ ի վեր կը լողան այդ ծովուն երեսը: Մինչեւ հազար համրողներ ալ կան:

Ինչ որ ալ ըլլայ բուն թիւը, Լոնտոն հաստատուած հայութիւնը կը ներկայացնէ պատկեր մը որ, հոգեպէս, շատ ալ տարբերութիւն չունի Մուսուլէն:

Մեծագոյն մասով առեւտրականներ, Թրքահայ, պարսկահայ, ռուսահայ կամ հնդկահայ, Լոնտոնի Հայերը այս ժողովուրդին հետ իրենց կապը կը պահեն պարբերական ողորմութիւններով: Կամ ժամով ու պատարագով: Հիներուն մէջ դեռ կը տեւեն կարգ մը աւանդութիւններ, իսկ նորերը շատոնց հրաժարած են իրենց ինքնութենէն: Եթէ երբեմն հանդէսներ ալ սարքուին բարեգործութեան համար, նորերը այնտեղ կ'երթեան պարզապէս այս կամ այն դերը կատարելու համար, կարելի եղածին չափ խուսափելով «հայկականութենէն»:

Պատկերը շատ ալ տարբեր չէ Մանչէսդրի մէջ, ուր երբեմնի կեանքէն մարմրուն կայծեր միայն մնացած են:

Նոյն չամբ հոգեվարքին մատնուած է աւելի մօտիկ վայր մը. Պրիւսէլը,— չորս ժամ հեռու Փարիզէն:

Աստն մը զանազան շարժուձեւեր փորձուեցան: Մինչեւ անգամ կանոնագիր խմբագրուեցաւ ազգային կազմակերպութեան համար, ընտրութիւններ կատարուեցան, եւ երիտասարդութիւնը կրցաւ գրաւել «դիրքերը»: Արդիւնքը՞,— Միայն վերջին տարուան մասին խօսելով, կատարեալ մեռելութիւն: Մէկ-երկու աւանդական երեկոյթներ ու պարահանդէսներ եւ ուրիշ ոչինչ: Կամ գրեթէ ոչինչ:

Նոյնը եւ Անվէրսի մէջ, ուր աւելի ամփոփ կեանք ունի և երիտ. Միութիւն մը:

Անցնելով Պերլին, քիչ մը աւելի մխիթարական իրողութիւններ կը տեսնենք: Այս գաղութը մինչեւ այսօր ալ կանգուն կը պահէ Ազգային Միութիւն մը, որ տեղական աշխատանքներուն հետ, կը հետեւի նաեւ ընդհանուր շարժումին:

Փրակայի մէջ ուսանողներ միայն ունինք, իսկ Վիեննա կը պարծենայ ճարպիկ առեւտրականներով, որոնք իրենց ազատ ժամերը կը սպառեն արճարաններու մէջ, կա՛մ թուղթ եւ նարտ խաղալով, եւ կամ օրուան սակարկութիւնները շարունակելով: Այն ալ՝ Թուրքերէն: Իտալիայէն՝ միայն Միլանը երբեմն ճիգեր կ'ընէ ինքզինքը ժողացութեան չտալու:

Միամիտ չենք: Շարժում եւ գործունէութիւն կարելի է սպասել այն գաղութներուն մէջ, ուր թարմ բազմութիւններ կան: Ուր ժողովուրդ եւ մանաւանդ երիտասարդութիւն ունինք: Լոնտոնը կամ Պերլինը որքան ալ ճարտարուորին, չեն կրնար հաւասարիլ Մարսէյլի կամ Աթէնքի:

Բայց, այդ իրողութիւնը չի կրնար չքմեղացնել մեր թուած գաղութները: Անոնք ալ ունին գործունէութեան լայնասպարէզ, եթէ ուզեն մտածել այդ ուղղութեամբ: Ու մանաւանդ, եթէ յիշեն թէ, իրրեւ աւելի բախտաւոր, պարտքեր ունին միւս անճար բազմութիւններուն հանդէպ:

Շիտակ ճամբան գտնելու համար, այդ գաղութները նախ ամուր շաղկապ իր պիտի ունենան իրենք իրենց մէջ, ներքին կազմակերպութեամբ եւ վարչութեամբ: Եւ այս՝ ամէնէն առաջ իրենք զիրենք փրկելու համար: Բաղդատաբար ամփոփ ըլլալով, մեծ դժուարութիւն ալ չպիտի քաշեն:

Այս տարրական պարտականութենէն յետոյ, իրենց ամէնէն նուիրական եւ կենդանի գործը պիտի ըլլայ եղբայրական աջակցութիւնն անճար բազմութիւններուն: Բայց ոչ թէ աղքատին ողորմելու, հարիւր տալու, եւ «հազարապատիկ, բիւրապատիկ» օրհնութիւն լսելու համար, այլ պակաս մը լրացնելու, աշխատանք մը կատարելու, գործ մը արտադրելու հասուն գիտակցութեամբ: Միշտ աչքի առջեւ ունենալով որոշ ծրագիր մը:

Այդպիսի գործունէութեան մը հուժ նիւթերը ամէն օր կը ներկայացնենք «Յառաջ»ի մէջ: Յուլիս 25ին, անուն եւ հասցէ տալով, կը թելադրէինք թէ ո՛վ ի՛նչ կրնայ ընել: Օրինակ, Պերլինի գաղութին ուշադրութեան յանձնեցինք Քալամարիայի (Յունաստան) 30 գաղթական ընտանիքներու պարագան: Լոնտոնի համար կ'առաջարկէինք ստանձնել Սինկրուի (Աթէնք) գաղթականներուն հոգատարութիւնը (հոգի մը արժէքը, հազար սղերլին): Պերլինի կը թելադրէինք յանձն առնել քրտախօս Հայերու կամ Տէր Զօրի դպրոցին կնքահայրութիւնը: Վերջապէս, դպրոց մը Զախոյի եւ Տհոքի մէջ (Մուսուլ), որոնց վիճակը պարզեցինք երէկ: Ճարպ կապած թէհրանը ինչե՛ր չի կրնար ընել Նոր Զուղայի եւ Սպահանի հարիւր գիւղերու հինգ հազարթափառական մանուկներուն համար:

Այսպիսի աշխատանքներով միայն ողջ կրնան մնալ մեր ցիշած ոստաններէն: Ալլապէս, կը դառնան կենդանի մեռելներ, աւելի խղճալի քան անոնք որ ամէն միջոցէ զրկուած են, բայց ամուր ոգի մը ունին:

Ո՛վ պիտի բանայ ճամբան . . .

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՍԿ ՄԵՐ ՎՆԱՍՆԵՐԸ...

«Հայրենիք» դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (օգոստոս 7).

— «Դիտելի է որ նախկին դաշնակից եւ ընկերակից պետութիւնները խիստ եւ դժուարացած կը գտնուին՝ վնասուց ցատուցման գանձումներուն նկատմամբ: Անգլիական աշխատաւորական կառավարութիւնը՝ իր ցարկատուներուն համար զբաղանք մը կը նկատէ ցատուցման իր բաժնին քանի մը միլիոնով նուազեցումը:

Ֆրանսական կառավարութիւնը տեղի եւ անտեղի ամէն վայրկեան կը խօսի աւերուած նահանգներու մասին եւ պարտուածին կոկորդէն կը բռնէ՝ մինչեւ վերջին սանթիմը գանձելու համար: Այսպէս կը վարուին միւսներն ալ:

Սակայն, ամէնքն ալ, կարծես խօսքերնին մէկ ըրած, մոռցած են ուրիշ դաշնակիցի մը վնասուց ցատուցումներուն գանձումը, որ շատ աւելի ստիպողականութիւն մըն է, քան դաշնակից պետութիւններէն ոեւէ մէկունը:

Այդ դաշնակիցը Հայաստանն է, որ իրենց ցետ կռուած, զոհուած, աւերուած եւ իրենց ցետ միասին, իրրեւ իրաւական պետութիւն, դաշնագիր ստորագրած է:

Թող տպի չլսուի, թէ Հայաստան չկրցաւ ինքզինքը պաշտպանել եւ արժեցնել: Այսօրուան յոխորտացող պետութիւններէն շատերը պիտի չկրնային ինքզինքնին պաշտպանել եւ արժեցնել, եթէ չըլլար ուրիշներու նիւթական եւ ֆիզիքական օժանդակութիւնը: Նոյն վիճակին մէջ չէի՞ն Ֆրանսա, Իտալիա, Պելճիքա, Ռումանիա եւ Սերպիա:

Դեռ աւելին: Այն ցինգ միլիոնի գումարը, որ Գերմանիան չէն փոխադրուեցաւ փարիզ եւ որ ամբողջապէս ցայ ժողովուրդէն յափշտակուած ցարստութիւն մըն էր, դաշնակիցները յատկացուցին իրենց ցպատակներու վնասուց ցատուցումներուն, մոռնալով անոր իսկական իրաւատէրը:

Մինչ դաշնակիցները Գերմանիոյ օձիքէն բռնած՝ կը շարունակեն նեղել զայն, որպէսզի իրենց կասկածելի առնելիքները գանձեն, անդին Թոյլատրած են ու կը ցանդուրժեն, որ աշխարհի ամէնէն ոճրապարտ կառավարութիւնը ո՛չ միայն մերժէ վնասուց ցատուցում իրենց մէկ դաշնակցին՝ Հայաստանին, այլ նոյնիսկ շարունակէ յափշտակել շարժուն եւ անշարժ բոլոր ցարստութիւնները, փոշիի նման ցովին տալով անոր ամբողջ բնակչութիւնը:

Այո; պատերազմի վէճերը, գոնէ ըստ երեւութին, ցաշուեյարդարի կ'ենթարկուին Եւրոպայի մէկ մասին մէջ, սակայն նոյնը չէ ուրիշ տեղերու ցամար: Մեծ պետութիւններու անմիջական շրջանակէն դուրս դեռ կը մնան ուրիշներ որոնք ցետզցետէ պիտի դառնան սպառնալիք մը ցաշուեյարդարի ենթարկուած շրջաններուն ցամար եւս:»

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔԸ

Թրքական պատժական նոր օրինագիրքը, որ օրինակուած է կերմանականին վրայէն, գործադրութեան դրուած է օգոստոս 20էն սկսեալ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏՕՈՒԵՍԻ· ԹԷ ԵՐՆԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Գերմանիոյ արտաքին նախարարը պահանջած էր վեցերու ժողով հրաւիրել: Այդ ժողովին մէջ Շթրէզման շեշտակի դրաւ երկու պահանջներ· 1.— Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ Գերմանիոյ հետ վարուիլ այնպէս՝ իրրեւ թէ երնկի ծրագիրը ընդունուած ըլլայ. 2.— Ֆրանսա պէտք է քաշէ իր զինուորները Հռենոսէն:

Գերման նախարարը դիտել տուաւ թէ՝ շահակից պետութեանց ելմտական փորձագէտներն ու Ամերիկացիները ամբողջ չորս ամիս անաչառօրէն քննեցին Գերմանիոյ վճարելու կարողութիւնը ու ի վերջոյ միաձայնութեամբ յանգեցան այն որոշումին թէ՝ Տօուըսի ծրագրով պահանջուած 2,500 միլիոն մարքը անտրամաբանական է եւ թէ Գերմանիա տարեկան 2,050 միլիոնէն աւելի չի կրնար վճարել, Ու պահանջեց որ սեպտ. 1էն սկսեալ Գերմանիա վճարէ՝ համաձայն երնկի ծրագրին:

Պրիան եւ Մնոտըն հակաճառեցին այս տեսակէտին, յայտարարելով որ երնկի ծրագիրը դեռ չէ ընդունուած, հետեւաբար ի գործու կը մնայ Տօուըսի ծրագիրը, որ վաւերացուած է Ոյխսթակին կողմէ: Դիտելի է որ առաջին անգամ ըլլալով, Լահէի խորհրդաժողովին մէջ մէկ կէտի շուրջ համաձայն գտնուեցան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները, որովհետեւ երկուքն ալ աւելի շատ հատուցում կը ստանան Տօուըսի ծրագրով:

Գալով զինուորական պարպումին, գրաւող երեք պետութիւնները համաձայնած են որ մինչեւ յունուար 1 երկրորդ գոտիէն, —Քոպլէնցի կամրջագլուխէն— քաշուին 5000 անգլիացի, 3000 պելճ եւ 12.000 ֆրանսացի զինուորները դէպի վերջին գոտին — Մայանսի կամրջագլուխը:

Պրիան յայտարարեց թէ շատ ժամանակ պէտք է գոտին պարպելու համար, որովհետեւ տրամադրելի զօրանոցներ չկան մնացեալ 38000 զինուորներուն համար· յետոյ վերին հոամանատարութիւնը [illegible] բանակին գոյքերն ու մթերքները, որոնք ահագին քանակութիւն մը կը ներկայացնեն: Զինուորները տեղաւորելու եւ փոխադրութիւնը առողջապահական պայմաններու մէջ կատարելու համար, պարպումին պէտք է սկսիլ յառաջիկայ մարտին եւ վերջացնել սեպտեմբերին: Պրիան մերժեց ոեւէ խոստում ընել պարպումի մասին, մինչեւ որ կարգադրուի երնկական խնդիրը:

Զորս պետութեանց փորձագէտները քանի մը օրուան խորհրդակցութենէ ետք հազիւ կրցան համաձայնիլ գոհացում տալ Անգլիոյ պահանջներուն կէսին: Անգլիա 48 միլիոն մարք աւելի կը պահանջէր, մինչ Ֆրանսա, Պելճիքա, Իտալիա եւ Ճափոն իրենց բաժիններէն կը զիջին 25 միլիոն միայն: Մնոտըն անդրդուելի կը մնայ իր պահանջներուն վրայ:

Երէկ առտուն նիստին մէջ խորհրդակցութիւն դարձաւ սեպտ.էն վերջ երնկի՞ թէ Տօուըսի ծրագիրը գործադրելու խնդրին մասին:

Ռուսական ծանուցագիր մը Զինաստանի

Ռուսեւմանչուրիական սահմանագլուխի դէպքերուն առթիւ խորհրդային միութեան արտաքին փոխ-գործավար Կարախան ծանուցագիր մը յանձնեց Նանքինի եւ Մուքտէնի կառավարութեանց, Մոսկուայի գերման դեսպանին միջոցաւ:

Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ կռիւները սկսան չինացի զինուորներու եւ չինական պաշտպանութեան տակ գտնուող ռուս «ճերմակ» պահակներու կողմէ: Ճիշդ է թէ խորհրդային զինուորները Մանչուրիոյ սահմանէն ներս մտան, սակայն պատճառը Չինացիներու յարձակողական գործունէութիւնն էր: Օգոստոս 18ին չինական զօրագունդ մը մինչեւ 3000 հարտա ներս խուժեց խորհրդային հողամասէն, պաշարեց պահականոց մը՝ հրացանի եւ գնդացիրի կրակ բանալով անոր վրայ, սակայն ետ մղուեցաւ կարմիր զինուորներուն կողմէ:

Եզրակացնելով, ծանուցագիրը կը պահանջէ զինաթափ ընել «ճերմակ» ջոկատները եւ արգիլել չինացի զինուորներու խուժումը խորհրդային սահմանէն ներս, այլապէս ամէն պատասխանատուութիւն պիտի իյնայ Նանքինի եւ Մուքտէնի կառավարութեանց վրայ:

Մակեդոնացի ուսանողներու համագումար

Յուլիս 29ին եւ 30ին Միւնիխի մէջ տեղի ունեցաւ արտասահմանի մակեդոնացի ուսանողներու տարեկան համագումարը:

Ներկայ էին զանազան երկիրներէ պատգամաւորներ. մեծ թիւ կը կազմէին Ֆրանսայի մէջ ուսանող Մակեդոնացիները:

Ներքին կազմակերպական խնդիրներէ յետոյ, համագումարը զբաղեցաւ Եւրոպայի Մակեդոնացիներու համալսարանական միութիւններով եւ անոնց ազգայնական խաղաղասիրական մեթոտներով: Հաւաքումարը զբաղեցաւ նաեւ Մակեդոնիոյ ներկայ դժուարին կացութիւնով: Դիտել տրուեցաւ թէ՝ այսօր՝ հաշտութեան դաշնագիրներու կնքուելէն 10 տարի ետք, մակեդոնացի ժողովուրդը բռնակալ վարչաձեւի տակ կ'ապրի: Մակեդոնացիին արգիլուած է ո՛չ միայն ուսանիլ, այլ խօսիլ ու աղօթել իր լեզուով: Ներկայիս տասնեակներով մակեդոնացի ուսանողներ կը գտնուին բանտերու մէջ՝ պարզապէս իրենց ազգային ոգին պահպանած ըլլալու յանցանքին համար: Ո՛չ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

15 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ՄԵՌԱԾ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԸ

Պերլինէն հասած հետագիրներ հետաքրքիր դէպք մը կը պատմեն:

1915ին Պերլինի մէջ Թրքահպատակ հայ ուսանող մը՝ Սարգիս Սէրթեան, 20 տարեկան, փողոցէն անցած ատեն զոհ գացած էր արկածի մը:

Հայ երիտասարդին ծնողքը հրաժանգած էր Պերլինեան մեռելաթաղ տան մը, Թուրքիա դրկել Սէվիջեանին մարմինը: Մարմի՛ը զմռսուեցաւ եւ գինկէ դագաղի մը մէջ դրուեցաւ: Սակայն, որովհետեւ պատերազմի ժամանակ էր, գինուորական իշխանութիւնները չարտօնեցին դագաղին անմիջական փոխադրութիւնը ու Սարգիս նետուեցաւ նկուղի մը մէջ, ուր մոռցուեցաւ:

Պատերազմի ընթացքին Սարգիսի ծնողքը տարագրուած ըլլալով, մեռելաթաղ տունը չկրցաւ գտնել անոնց հետքը, գանձելու համար եղած ծախքերը:

Վերջերս, ոստիկանութիւնը պատահմամբ երեւան հանեց Սարգիսի դագաղը: Նախ կարծուեցաւ թէ դագաղին մէջ պառկողը ոեւիրի մը զոհ գացած է. սակայն յետոյ վաւերաթուղթեր հաստատեցին զոհին ինքնութիւնը: Իշխանութիւնները Թաղման հրամանագիր տուին եւ 15 տարի յետոյ, վերջապէս գերեզմանի [illegible] դժբախտ ուսանողը:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՊԱՆԹԷՈՆԸ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ հանգանակութեան ձեռնարկուած է շինելու համար շէնք մը, որ պիտի ծառայէ իրրեւ դամբարան մուսթաֆա ֆէվալի եւ ուրիշ ականաւոր մարդոց: Պանթէոնը պիտի կառուցուի էնկիւրիի մէջ, հին բերդի մը աւերակներուն վրայ, որ կ'իշխեն մայրաքաղաքին: Գետնայարկին մէջ պիտի գտնուին նկուղներ, ուր օր մը պիտի թաղուին Ղազի մուսթաֆա ֆէմալ եւ այսօրուան բոլոր ականաւոր վարիչները, ինչպէս նաեւ անոնք որոնք արժանաւոր պիտի նկատուին ազգային մեծ ոգիին կողմէ:

Պանթէոնը էնկիւրիի վերաշինութեան ծրագրին մէկ մասը կը կազմէ:

ՀԱԿԱՄԻՍՈՆԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք կառավարութիւնը լուծեց հակամիսիոնարական ընկերութիւն մը, որ կազմուած էր Թուրք մտաւորականներու եւ հրատարակիչներու խմբակի մը կողմէ: Այս խմբակը ոտնձգութիւններ կ'ընէր Թուրքիոյ մէջ գտնուող օտար դպրոցներու, մասնաւորաբար Ամերիկեաններուն ու Ֆրանսականներուն դէմ, այն հիման վրայ թէ անոնք հակառակ կը գործեն Հանրապետութեան կրօնքի մասին· հաստատած օրէնքներուն: Հակամիսիոնարական ընկերութեան նպատակն էր, Թուրքիայէն վտարել վերջին միսիոնարը: Այս մարմինը, ինչպէս Թուրքիոյ մէջ բոլոր ընկերակցութիւնները պարտաւոր են կառավարութեան դիմել արտօնութիւն ստանալու համար: կառավարութիւնը սակայն հրաման տուաւ լուծել այդ ընկերութիւնը որ այժմ անկարող է որեւէ ձեռնարկ ընելու:

Այս օտարատեաց շարժումին գլուխը կանգնած էր նոր հրատարակուած *Հարէքէթ* թերթը, որ իր ծայրայեղ արտայայտութեանց համար դատի կանչուած է:

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՌՈՒՍ Ս.ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԱԶԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴՐԻ ՄԱՍԻՆ

Վրաց Ս. Դեմոկրատ կուսակցութեան ծոցին մէջ վերջերս սուր հանգամանք ստացած տարաձայնութիւնները, նոյն կուսակցութեան ժեծամասնութեան գաղտնի գործունէութիւնը թէ՛ ներքին եւ թէ արտաքին ճակատի վրայ, Ուքրանիոյ ժողովրդական խաւերու մէջ հետզհետէ ծաւալ առնող անլատողական ձգտումները ու առհասարակ խորհրդային Միութեան բազակացուցիչ ազգերու ներքին խմորումները՝ աւելի քան այժմէական կը դարձնեն Ռուս Ս. Դեմոկրատներու վերջերս լոյս ընծայած գործի ծրագիրը ազգութիւններու խնդրին մասին։ Այդ ծրագիրը կրկնակ կարեւորութիւն կը ստանայ մեզի համար՝ մանաւանդ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ժԱ. ընդհանուր ժողովի աշխատանքներէն յետոյ, երբ արդէն ձեռքի տակ ունինք մեր կուսակցութեան քաղաքական յայտագիրը՝ իբրեւ ուղեգիծ յաջորդ տարիներու մեր գործունէութեան եւ կրնանք բաղդատել զայն վերոյիշեալ գործի ծրագրին հետ՝ Խորհրդային Միութեան ներքին խնդիրներուն վերաբերող մասերուն մէջ։

Անցնելէ առաջ այդ քաղաքական շահեկան վաւերաթուղթի հակիրճ այլ ամբողջական քննութեան, մասնաւորելէ առաջ ակնթարթ հակասութիւնները որ կը պարունակէ այդ ծրագիրը, հակադրելէ առաջ մէկ կէտը՝ միւսին դէմ, պարտք կը զգանք ըսել որ այսուհանդերձ ռուս Ս. Դեմոկրատները մեծ «յառաջդիմութիւն» ըրած են ազգութիւնները խնդրին մէջ, ճանչնալով մանր ազգութիւններու եթէ ո՛չ լրիւ ինքնորոշման, գոնէ ազատ մշակութային զարգացման իրաւունքները (հոգ չէ թէ կէս բերան)։

Ծրագիրը կ'առաջադրէ բազմաթիւ խնդիրներ որ սերտ կապակցութիւն ունին իրարու հետ եւ որոնց լուծումը կախուած է բազմաթիւ ուրիշ խնդիրներու յեղաշրջման եղանակէն։ Այն հիմնական տարբերութիւնը սակայն որ կը յատկանշէ այս ծրագիրը՝ օրինակ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ժԱ. ընդհանուր ժողովի յայտագրէն, ըստ մեզ կը կայանայ հետեւեալ կէտին մէջ։ Ծրագիրը կազմողները ազգութիւններու խնդիրը առհասարակ ու յայտնապէս՝ կը կապեն ռուս բանուորա-գիւղացիական ընդհանուր հարցին հետ։ Ու մինչդեռ խորհրդային միութեան բաղկացուցիչ ազգերու աքսորական կուսակցութիւնն ու ընդդիմադիր խմբակները՝ խնդրին կը մօտենան զուտ ազգային մտահոգութիւններով, ռուս կուսակցութիւնները ազգային խնդիրը կը համարեն Խորհրդային Միութեան առջև դրուած հիմնական խնդիրներէն մէկը միայն։ Խնդրին մերձենալու այս եղանակէն, հարցը ըմբռնելու այս ձեւէն է որ ծնունդ կ'առնեն յետագային այն բոլոր տարակարծութիւնները որ կան մանր ազգութիւններու եւ գերակշռող ժողովուրդին միջեւ։ Մեզի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան համար՝ առաջադրուած հիմնական խնդիրը մեր սեփական ժողովուրդի ազատագրութեան հարցն է ու ռուսական ընդհանուր կացութիւնը այնչափով մեզ կը շահագրգռէ որչափով որ ռուս պետութիւնը կ'ազդէ, կը միջամտէ կամ ուղղութիւն կուտայ այն քաղաքական կացութեան որ գոյութիւն ունի Կովկասի մէջ։ Մինչդեռ ռուս Ս. Դեմոկրատ կուսակցութեան համար հայ երկրի ապատագրութեան կամ դաշնակցային պետութեան մաս կազմելու խնդիրը՝ բոլորովին յարակից հարց է, կամ եթէ կ'ուզէք գլխաւոր հարցի մը, ազգութիւններու խնդրին մէկ օղակը։

Այս տարբերութիւնը ժամանակնէ յետոյ եւ ծրագրի քննութեան անցնելէ առաջ, մեզի կը մնայ քանի մը խօսք ըսել նաեւ առհասարակ այն կարեւորութեան մասին զոր կ'ընծայենք այս ծրագրին։ Կարելի է առարկել որ ռուս Ս. Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կմախային կազմակերպութիւն է, աքսորուած հայրենի հողէն ու չափազանց թոյլ։ Կամ թէ՝ ծնունդ տուած ըլլալով ռուս մեծամասնական՝ համայնավար կուսակցութեան իր պատմական դերը կարելի է վերջացած համարել։ Արդ, ի՞նչ հարկ կայ զբաղիլ գործի ծրագրով մը որ կրնայ մնալ մեռեալ տառ, զուտ գրադարանային վաւերաթուղթ։ Այլ ձեւով կ'ըմբռնենք մենք հարցը։ Ռուս համայնավար կուսակցութեան ներքին երկպառակութիւնները, ալ եւ ալ թեքումները, հերթական ելքերը (sortie), հերետիկոսութիւններն ու «հարուածային կարգ»ով տրուած բանադրանքները, այլեւս սովորական դարձած շնորհազրկումներն ու ներկուսակցական բոլո՛ր ղեղձգութիւնները՝ զայն դանդաղօրէն կը սահեցնեն դէպի «ձախ» Ս. Դեմոկրատ տեսաբանութեան մէջ։ Քանի դէպի ձախ եթէ մանը դէմ յարձակումը կը դառնայ զօրեղ, ներուժ եւ անզութ՝ այնքան այդ գործողութիւնը, ռուս համայնավար կուսակցութեան դէպի Ս. Դեմոկրատ տեսաբանութեան հակումը՝ կը դառնայ ակներեւ։ Ասով պէտք է բացատրել արտաքին ճակատի վրայ ընկերակումները զոր ցոյց կուտայ խորհրդային իշխանութիւնը ու դաղափարական մարզի մէջ յարաճուն անհաշտութիւնը զոր կը յայտնաբերէ Գ. Միջազգայինը։ Այլապէս շահեկան ուսիմնական վաւերագիր էր Գ. Միջազգայինի վերջին հաժողովարի քուէարկած ծրագիրը որ ժբաախտաբար քննութեան նիւթ չդարձաւ մեր կուսակցական մամուլին մէջ։ Արդ՝ քննել ռուս Ս. Դեմոկրատներու ազգային հարցի մասին հանած տեսակէտը՝ կը նշանակէ որոշ չափով քննել այն վերաբերումը զոր պիտի ցոյց տայ խորհրդային միութեան նոր սերունդը՝ ազգային խնդիրներու մասին։ «Դրօշակ»ի վերջին թիւին մէջ ընկ. Ս. Վրացեանի յօդուածը Խորհրդային Հայաստանի համայնավար երիտասարդ կազմակերպութիւններու ծոցին մէջ զարգացող խմորումներու մասին՝ շահեկան ժանրամասնութիւններ կուտայ այս մասին։

Այս տեսակէտէն մնկնելով, Ս. Դեմոկրատներու գործի ծրագիրը կարեւոր վաւերաթուղթ է։ Ան խմբագրուած է վատ օրերու, աքսորի մէջ։ Հետեւաբար զուրկ է երկիր վարող կուսակցութեան յատուկ ինքնաբաւութենէ ու երեւան կը բերէ թէ՛ խնդիրներու քննութեան եւ թէ լեզուի մէջ զուսպ, ժուժկալ ու հեռատես ոգի։ Միւս կողմէ զայն խմբագրողները յայտնապէս ժառանգ են նաեւ փոքր ազգերու իրաւունքներու նուազագոյն գոհացումով՝ այնչափով որչափով որ ատիկա չի խանգարեր ռուս պետութեան բնականոն կեանքը։ Այս շահագրգռութիւնը բաւական նոր է եւ արժանի՝ մեր ուշադրութեան։

* * *

Ծրագրին առաջադրած խընդիրները՝ ըստ մեզ կը յարուցանեն քաղաքական բազմաթիւ բարդ հարցեր։ Այս հարցերը կարելի է դասաւորել հետեւեալ ձեւով։

ա) *Ս. Միութեան բաղկացուցիչ ազգերու ինքնորոշման ու անկախութեան իրաւունքը։*

բ) *Ազգութեան խնդիրը եւ իր կապը բանուորագիւղացիական ընդհանուր հարցին հետ։*

գ) *Ս. Միութեան բաղկացուցիչ ազգերու փոխյարաբերութիւններն ու իրենց կապը կեդրոնական կառավարութեան հետ։*

դ) *Ռուսական պետութեան վարչաձեւի հարցը։*

Հետեւիլ յետոյ թէ ռուս Ս. Դեմոկրատները ի՛նչ պատասխան կուտան դրուած հարցերուն եւ այդ պատասխանները որ չափով կը համապատասխանեն առհասարակ ընկերվարական - բանուորական միջազգայինի ազգային խնդրի շուրջ ունեցած ընդհանուր տեսակէտին, հակադրելէ յետոյ ծրագրի մէկ քանի կէտերը իրարու՝ հաժաոստակի պիտի բաղդատենք Դաշնակցութեան ԺԱ. ընդհանուր ժողովի յայտագրին տրամադրութիւնները ծրագրին յայտնաբերած տեսակէտներուն հետ՝ ցոյց տալու համար թէ ո՞ր չափով մեր կուսակցութեան քաղաքական պահանջները կը համաձայնին կամ հակասութեան մէջ են Ս. Դեմոկրատներու քաղաքական ձգտումներուն հետ։

Վերջապէս աւելորդ չէ զուցէ շեշտել որ, հինէն ի վեր՝ ռուս Ս. Դեմոկրատ կուսակցութեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան տեսակէտներուն միջեւ ազգային խնդրի մասին եղած է խրամատ, գրեթէ անանցանելի, որ ըստ ժեզ՝ պէտք է անցնիլ այսուհանդերձ։ Պատերազմը շատ մը տարբական ճշմարտութիւններ սորվեցուց ժողովուրդներուն, պարտադրեց վերագնահատութիւններ, փոխեց աշխարհի քարտէսը ու հրապարակի վրայ դրաւ իրողութիւններ զորս նկատի պէտք է առնել այլեւս։ Մեզ կը թուի որ ռուս Ս. Դեմոկրատներու այս գործի ծրագիրը, հակառակ իր հակասութիւններուն՝ որ ըմբռնելի են՝ մշակուած է այս նոր ոգիով ու կ'արտայայտէ ժողովուրդներու համակեցութեան անկեղծ փափաք։

ՎԱԶԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈՎԵՐԵՆ

ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆԸ ԽԱԲԵՑ...

Քանի մը ամիսներ առաջ, սրտցաւ հայրենակից մը կը գանգատէր թէ փարիզի մէջ, վարկային հաստատութիւն մը հիմնելու իր թելադրութիւններն ու փորձերը կը հանդիպին անտարբերութեան, հեգնանքի կամ կասկածի, թէ բոլոր անոնք, որոնց կարծիքը կը շօշափէ, կը յաւակնին միանգամ ընդմիշտ լուծած ըլլալ, յիշելով պոլսոյ Հայկական դրամատան գայթակղութիւնը։

Շիտակ է թէ Սուքիասեան խաբեց եւ աւելի՛ բարոյական քան թէ նիւթական վնասներ հասցուց, խախտելով հանրութեան մը վստահութիւնը։ Շիտակ է թէ ամէն խաբէութիւն որ կը գործուի ի վնաս հաւաքական կազմի մը, կուգայ սաստկացնել փոխադարձ կասկածի տրամադրութիւնները, որ արդէն մեր մէջ, կը կազմալուծեն գործակցութեան ամէն ճիգ։

Սակայն, ո՛չ նուազ շիտակ է նաեւ թէ փարիզի մէջ, վարկային ժողովրդական հաստատութեան մը պէտքը — հայ արհեստաւորներուն եւ առեւտրականներուն համար, որոնք նոր կը հաստատին կամ կը ձգտին գործ ընդարձակելու,— կը շեշտուի անհրաժեշտօրէն, հետզհետէ։

Իրօք, փրանսահայ գաղութը կը ջանայ ապահովուիլ նիւթապէս. բարգաւաճիլ շնորհիւ տքնաջան աշխատանքի եւ յամառութեան։ Ու վարանումի եւ որոնումի անխուսափելի շրջանէ մը յետոյ, կը փորձէ տեղաւորուիլ։

Սակայն, հարթելէ յետոյ բնակութեան եւ այլ կարգ մը դժուարութիւններ, գլխաւոր արգելքը, որկր կասեցնէ անոր գործի ձեռնարկը, նիւթականի պակասն է։ Պէտք չէ մոռնալ թէ հայ արհեստաւորն ու առեւտրականը կրկնապէս քայքայուած են, — պատերազմի պահուն աքսորով ու կողոպուտով պատերազմէն յետոյ՝ տեսակ մը պարտադիր գաղթով, որ շատերուն համար խուճապային փախուստ էր։ Ու երկու պարագաներուն ալ, մատի վրայ կը համրուին այն բախտաւորները որոնք կրցան բան մը փրկել իրենց ինչքէն ու հարստութենէն։

Ու հազիւ ոտք կոխած այլաժողովրդական եւ հակայ միջավայրերու մէջ, գաղթականները ըրին ինչ որ իրենց թոյլ տուեցաւ, հայթայթելու համար չոր ապրուստ մը։ Շատերն անոնցմէ առեւտրական կամ արհեստաւոր էին եւ եթէ իչգոյէ լաւագոյնի՝ տոկագին գործատան տաժանքին, միայն՝ փըրկութեան մը յոյսով էր։

Եւ ահա կը կարդանք գաւառական թղթակցութեանց մէջ, կամ հոս, մենք իսկ առիթն ունինք տեսնելու թէ մաս մը դրամ խընայողը, կը փորձէ վերադառնալ իր նախկին զբաղումին, կամ հաստատ ապրուստ մը ճարել շուկայի գործառնութեամբ։ Ու հո՛դ է, անձնական գործի իր ճիգերուն մէջ, որ հայ գաղթականը կը բախի ամէնէն մեծ դժուարութեան։

Որովհետեւ, ըլլայ հայ առեւտրականին համար, որ պիտի գիտնայ տակալ տեղացիին զօրեղ մրցակցութեան ու միջավայրի զանազան դժուարութիւններուն, ըլլայ հայ գործաւորին համար, որ խնարհ ու ապահով ապրուստ մը՝ ապագայի կանխատեսութիւններով, գործատուէն դուրս է որ կը փնտռէ, նիւթական վերականգնումը եւ բարգաւաճումը կարելի չէ նկատել լո՛կ անձնական ճիգերու գործ։

Ամբողջն կազմակերպուած, հարուստ ու ազատական միջավայրերու մէջ, ուր մանաւանդ, առեւտուրն իսկ զերծ չէ ազգայնական ձգտումներու ազդեցութենէն, աղքատ մարդու ձեռնեթգութեան փոքրաթարար կարելի չէ տալ գործնական մեծ արժէք։ Ամէն ձեռներեցութիւն, առեւտրական ամէն յանդգնութիւն, կ'արգասաւորուին միջոցներու յայն օժանդակութեամբ։ Իսկ փրանսահայը որ կ'ուզէ իր գլխուն գործել, զուրկ է նաեւ իր նախկին բնակավայրի նիւթական միջոցներէն։ Հոն գոնէ կը վայելէր վարկի ու փոխառութեան դիւրութիւններ։ Իսկ հոս, պարագան բոլորովին հակառակն է։ Ցրուումը որ գաղթահայ քաղաքական ու ընկերային կեանքին քաղցկեղն է, վատօրէն կ'անդրադառնայ նաեւ հայ արհեստին ու առեւտուրին վրայ։ Զուրկ անձական միջոցներէ, վարկով ու փոխառութեամբ միայն պիտի կրնայ փորձել իրենց նիւթական անկախացումը։ Բայց վարկը, երկար փորձերէ յետոյ, բարեկամական ծանօթութեան, յարաբերութեան եւ վստահութեան ներշնչումի հարց է։ Իսկ ծանօթներէ եւ բարեկամներէ բաժնուած քանի՛ հայեր պիտի կրնայ պարծենալ վարկի ու փոխառութեան դիւրութիւններով, օտար այս հողերուն վրայ, եթէ երկարատեւ բնակութեան մը եւ գործառնութեանց շնորհիւ չեն կրցած դիրք եւ ամուր յարաբերութիւններ ստեղծել հրապարակին վրայ։

Գիտենք գործունեայ եւ վստահելի բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնց գործ հաստատելու ձիգերը կը դժուարանան, կը կասին կամ կը ձախողին, լոկ նիւթական միջոցներու պակասէն։ Ցաժանակիր ու յամառ աշխատութեամբ գոյացած խնայողութիւնը որ կը յատկացնեն անձնական ձեռնարկի մը, շատ անգամ չի տոկար չնախատեսուած ծախքերու կամ առեւտրական անակնկալներու առջեւ։ Հո՛ս է ահա որ ժողովրդային վարկի հաստատութիւն մը պիտի հասնի օգնութեան, ալեկոծումէ փրկելով գործունէութեան եռանդուն կամքեր։ Ասկից զատ, ա.— ժողովուրդը պիտի վարժեցնէ խնայողութեան եւրոպական ըմբռնումին, բ.— պիտի նպաստէ անոր նիւթական բարգաւաճման, գ.— պիտի համախմբէ ու շահագործէ գրուած եւ ամուլ, մանր մունր գրամագլուխներ, դ.— հայ առեւտրականներուն համար պիտի դառնայ յարաբերութեան կեդրոն մը, յենարան մը եւ վստահելի ուղեգոյց մը։

Աւելորդ է ծանրանալ նման հաստատութեան մը օգուտներուն վրայ, մանաւանդ որ հոդ ունի եւ յաջողութեան ամէն հաւանականութիւն կրնայ ներկայացնել։

Իսկ միակ առարկութիւնը որ անոր ձախողութեան իբր փաստ պիտի ծառայէր, չի տոկար փորձառութեան գասերուն ու տրամաբանութեան։ Մեր գործի ծանօթ մարդիկը, որոնք իրենց առեւտրական յանդգնութեամբ ու հմտութեամբ քար կը հանեն աեղացիներու իսկ, չեն կրնար կծկիլ Սուքիասեանի մը պատրուակին տակ։ Այս մարդը խաբեց, օգտուելով հակակշռի եւ հսկողութեան պակասէն, խաբեց ու խախտեց հանրութեան վստահութիւնը, ինչ որ թերեւս պիտի դժուարացնէր հայ գրամատան մը գործունէութիւնը իր սկզբնական շրջանին մէջ։ Վարկային հաստատութեան մը յաջողութիւնը կախում ունի վստահութենէն որ կը ներշնչէ ժողովուրդին։

Եթէ այս է ամէնէն լուրջ արգելքը որ պիտի դրսէ գործին յաջողութեան դէմ, պէտք պիտի ըլլար փակել աշխարհի բոլոր դրամատուները Մեր մէկին դէմ, ամէն տարի, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ քանի մը տասնեակ հաւատքի եւ յոյսի միակ շնչարանը, մեր յոգնած արգունքի կաթիլները կը խլէր։

Մաքուր օդը եւ չքնաղ կեանքը այլափոխած էին տղաքը։ Խոլորին մարմինները բեւեռն սեւցած էին։ Շէնուգործի վրայ են բոլորը, մէկը ջուր եւ փայտ հայթայթող, զբաղած են. չորս կողմը ժուժ։

Կէս օր է։ Կերակուրը կը նանք հերթով. մեծին ու կին միեւնոյն չափը, միսով բիա, պանիր, պտուղ։ Ախորները սրուած, հարատեւկան երեխաներու խրախճանքի պատրաստ։ Կէսօրէ վերջ խմբին առաջնորդութեամբ կը քալելէ վերջ, Մանշի ափը կը նին։ Ցղաքը լոգանք կ' արեւուն ճառագայթներուն ազաներու մէջ թաղուելով։

Իրիկուան բանակետը դառնանք երգելով պարելով ճաշենք, փողը կը հնչէ քնանանք։

Առաւօտ է։ Ժամը չորս հնչէ գարթումի փողը, կը վերսկսի։ Թէյով պաշխ բաշխեն։ Քիչ յետոյ ծածկ արեւուն կը փուին եւ վրան կը մաքրուին։

Ժամ մը վերջ դրօշակ բարոզութեան կը հրաւիրուի, բոլոր խումբը։ Մեծ ու պզտիկ յաստանի հրապարակին վրան բարեւենք մեր դրօշը։ Ապա կը սկսի հայերէն լեզուի դասանդութիւնը։ Խմբապետը սեւ մոլրաթի մը վրայ հայ կը սորվեցնէ մեր գաղթականուն որ իր բախտին է ձգուած։

Իրիկուն է։ Սկաուտական

ճաղատ, կամ սկսելով ու շարունակելով ինքդ քեզ ցավ տալ, որ Մխիթարի միտքն ընկնի, թե ինչպես ձեռքս ինձնից կտրելն էր, դրկելն ինձ ամեն տեսակ ուրախությունից, մանավանդ ամուսնական երջանկությունից։

Ես ինձ ասում էի, որ Մխիթարի հետ ամուսնանալով՝ ես ինձ ամենամեծ վտանգի կենթարկեի, որովհետև ես գիտեի, որ նա ինձ չէր սիրում։ Բայց ես ինձ ասում էի նաև, որ ես ինքս նրան շատ եմ սիրում, և որ ես նրան կարող եմ ինձ սիրել տալ։ Ես ինձ ասում էի, որ ես նրան կարող եմ ինձ հետ ամուսնանալ տալ, որովհետև ես գիտեի, որ նա ինձ հետ ամուսնանալ կուզի։

մամուլի, ո՛չ ալ հաւաքոյթի ազատութիւն կայ. տնտեսական ամէն բարգաւաճում անկարելի դարձած է:

Մակեդոնացի համալսարանական երիտասարդութիւնը կը նկատէ որ միայն Մակեդոնիոյ ինքնավարութեան սկզբունքը կրնայ եղբայրութեան գրաւական մը ըլլալ պալքանեան ժողովուրդներուն միջեւ և իրական յառաջդիմութիւն մը՝ դէպի ստեղծումը Պալքանեան Դաշնակցութեան մը, որուն մէջ Մակեդոնիա պիտի ունենայ իր տեղը եւ պիտի գործակցի Պալքանեան միւս ժողովուրդներու կողքին, ամրապնդելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը:

Ռումանիա եւ օտարականները

Գրած էինք թէ՝ տիրող անգործութեան հետեւանքով, ռումանական կառավարութիւնը որոշած է խստութիւններ դնել օտարականներու Ռումանիոյ մէջ բնակութեան դէմ:

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, յառաջիկայ սեպտեմբեր 4էն սկսեալ, իրաւունք չպիտի տրուի օտարականներուն՝ հաստատուիլ երկրին մէջ: Այս օրէնքէն պիտի տուժեն նաեւ անոնք որոնք որոշ ժամանակէ ի վեր կ՛ապրին Ռումանիոյ մէջ:

Չեռագրական գործակալութեան մը հաւաձայն, օտար երկրի մէջ հաստատուած Ռումանացիները աւելի մեծ թիւ կը կազմեն քան Ռումանիոյ մէջ բնակող օտարականները եւ հրաւէր կ՛ուղղէ օտար պետութիւններուն՝ միջամտել այս մասին ռումէն կառավարութեան մօտ:

Բուխարին վատուած

Մոսկուա, 21 օգոստ.(«Մաթէն»).— Համաձնավար Միջազգայինի գործադիր կոմիտէն որ դումարուեցաւ այսօր, միաձայնութեամբ վաւերացուց Բուխարինի արտաքսումը համաձնավար կուսակցութենէն:

Ինչպէս յայտնի է, Բուխարին ամբաստանուած է իբրեւ հերետիկոս, որովհետեւ հրապարակով յայտարարած էր թէ համաձնավար շարժումը երբեք չի կրնար տարածուիլ ամբողջ աշխարհի մէջ:

Բուխարին վարիչ-քարտուղարն էր Գ. Միջազգայինի:

Տոմսկիի նոր պաշտօնը

Խորհրդային կառավարութիւնը Տոմսկին նշանակեց տնտեսական Գերագոյն Խորհուրդի քիմիական ճիւղին պետ եւ անդամ Խորհուրդի նախագահութեան: Տոմսկիի անմիջական գործը պիտի ըլլայ արուեստական պարար հայթայթել երկրագործութեան համար:

Պարսկաստանի խղրտուիլները

«Թայմզ»ի Թէհրանի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Ֆարս նահանգի Խամսէ ցեղախումբերը հպատակութիւն յայտնած են կառավարութեան եւ թէ 1500 պարսիկ զինուորներ գրաւած են Ֆազան:

Թաւրիզի ողողումին աւերները

Երէկ գրած էինք թէ՝ Թաւրիզի վերջին ողողումներուն հետեւանքով 100 հոգի մեռած եւ 5000 տուներ քանդուած են:

Նոր հեռագրի մը համաձայն, բացի այդ կորուստներէն վնասուած են նաեւ 3200 հակ ապրանք: Պարսիկ կառավարութիւնը 8000 ոսկի լատկացուց՝ ռումբերու շինութեան համար:

Այց մը Մակեդոնիոյ ճակատին

Այսօր՝ ուրբաթ «Իֆիժէնի» շոգենաւով Մարսէյլէն ղէպի Յունաստան ճամբայ պիտի ելլեն Արեւելեան բանակի 200 նախկին զինուորներ, որոնք տասը տարի վերջ կ՛ուզեն այցելութիւն տալ Մակեդոնիոյ ճակատի իրենց խրամներուն:

Այս ուխտագնացութիւնը կազմակերպուած է «Ֆէտէրասիոն Նասիոնալ տէ Փուալիւ տ՛Օրիան»ի կողմէ, փրոֆ. Քորտիէի եւ տը Ռիոմի թելադրութեամբ:

Ընդունելութիւններ պիտի կատարուին Աթէնքի, Սելանիկի, Մանաստիրի եւ Սկիւպի մէջ՝ հելլէն եւ սերպ իշխանութեանց կողմէ:

Վարտարի սերպ զօրաբաժինը շարժման մէջ դրուած է՝ զինուորական պատիւներ ընծայելու համար Արեւելեան բանակի զինուորներուն:

Պնակրատի մէջ ուխտաւորները պիտի մասնակցին նախկին պատերազմիկներու միջդաշնակցային միութեան համագումարին:

Վերադարձը տեղի պիտի ունենայ Սարայէվոյի, Ռակուզայի, Վենետիկի եւ Մոտանայի ճամբով:

Հնխնուրեան թուղթ կեղծողները

Վերջերս կարգ մը Ռուսեր եւ Լեհեր վտարուած ըլլալով Ֆրանսայէն, Սպանիա պիտի երթային: Ոստիկանները նկատեցին որ այս մարդոցմէն ոմանք կեղծ ինքնութեան թուղթեր եւ կեղծ անցագիրներ ունէին: Օրսէյի կայարանին մէջ ձերբակալուեցաւ ռուսահպատակ հրեայ մը՝ Եակոբ Իսրայէլ, 39 տարու, որ Ս. Սեբաստիան պիտի երթար: Այս մարդը արդէն նախապէս վտարուած էր Ֆրանսայէն եւ յարաբերութեան մէջ էր լեհահպատակ Հրեայի մը՝ Իսրայէլ Կրունսկանի հետ, որ քանիցս դատապարտուած էր՝ կեղծ ինքնութեան թուղթեր շինելու ամբաստանութեամբ: Եակոբ Իսրայէլ իր ինքնութեան թուղթը 250 ֆրանքի գնած էր այս վերջինէն:

Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ այն տեղը, ուր կը պատրաստուին կեղծ թուղթերը: Մօտ օրէն նոր ձերբակալութիւններ պիտի կատարուին:

Ցեփլինի թռիչքը

ՊԵՐԼԻՆ 22 օգոստոս.— Ճափոնցի նաւազներու անփորձութեան հետեւանքով, ցեփլինը կայքէն դուրս հանուած ատեն որոշ վնասներ կրեց: Այդ պատճառով մեկնումը յետաձգուեցաւ 24 ժամ: Նորոգութիւնները սկսան անմիջապէս եւ յոյս կայ որ ճամբայ ելլէ այսօր ժամը 2ի եւ 8ի միջեւ:

Այս երկրորդ հանգրուանի ճամբորդներու թիւը պիտի ըլլայ 19, առաջին հանգրուանի 22ին տեղ:

Ցեփլինը վեց օրուան ուտելիք առաւ, 50 շիշ շամփանեա, ուիսքի, ֆրանսական գինի եւ ըմպելիներ: Կը փոխադրէ 5700 նամակներ՝ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի համար:

Ճափոնէն Քալիֆորնիա հեռաւորութիւնն է 8500 քիլոմեթր, զոր ամէնէն մեծ նաւերը կը կտրեն 17 օրէն, ժամը 20 մղոն արագութեամբ: «Կոմս Ցեփլին» կը յուսայ 84 ժամէն կտրել այդ միջոցը՝ եթէ ամէն ինչ բնականոն ընթանայ:

Ցեփլինը 24 ժամ միայն պիտի մնայ Լոս Անճըլէս, յետոյ պիտի շարունակէ ճամբան դէպի Նիւ Եորք, ուր պիտի հասնի 30 ժամէն:

Ճաբոնցիները ահագին նուէրներ տուին գերման նաւորդներուն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ԱՆՏԱՌԸ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի եւ շրջանի ՌԱԶՄԻԿ Հայր. Միութեան, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ իրիկուն:

Կը խօսին՝ Պ. Պ. Լեւոն Մոզեան եւ Յ. Պուռնազեան

Նուագ, երգ, գաւառական եւ Գարահիսարի հարսնիք, խնջոյք, տեղական պարեր՝ կիներու եւ այրերու կողմէ:

Գաւառական նուագ ղեկավարութեամբ Պ. Քալվարդ Սէրճանեանի, քէմէնչէ, սանթուր, կիթառ եւայլն: Ձոխ պիւֆէ:

ԸՆԿԵՐԱ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ.Ց.Դ.Իշխան Ենթակոմիտէի կողմէ, այս կիր. օր: Մեկնումը առաւօտեան ժամը 7.30ին: Առնել թիւ 40 հանրակառքը (Թիւնէլէն) եւ իջնել Թէրմինիւս, ուր առաջնորդներ պիտի սպասեն: Կը հրաւիրուին քոյր կոմիտէներու ընկերները: Մուտքի քարտերը ստանալու համար այժմէն դիմել ընկ. Յ. Ուզունեանի, Ճ. Կոտոյեանի եւ Հ. Միրզոյեանի: Ճաշը միասին բերել:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ

Կազմակերպուած Ս. Շամոնի Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» խումբի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը մէկէն մինչեւ իրիկուն Au Bon Coinի շքեղ պարտէզին մէջ: Կը խօսի՝ ընկ. Բաբգէն:

Արտասանութիւններ, խմբերգ, պար, ճազ-պանտ

Ձոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ԸՆԿԵՐԱ-ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վրէժ» խումբի կողմէ իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ: Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին:

Ընկ. Քէնտէրեանի ճաշարանը: 14 Rue François Garcin:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Նահ. Ուսումն. միութեան եւ մասնակցութեամբ Լիոնի Քոմիտէ-Տրամաթիք Թատերախումբին: Այս կիրակի ժամը 5.30ին սինէմա Նովէլթիի մէջ:

կը ներկայացուի՝ ՏՐԻԼԲԻ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ալիեամանի Հայր. Միութեան կողմէ, ինպաստ Սուրիա գտնուող չքաւոր հայրենակիցներու. այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Cusset Transvaal պարտէզին մէջ, (Թէրմինիւս 7 Թիւ Թրամուէյի): Արեւելեան եւ եւրոպական պարեր, եւն.:

ՄՈՒՏՔ՝ 3 ՖՐԱՆՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՊՕՄՈՆ ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆԻ (Մարսէյլ) ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարաշի Հայր. Միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 2ին, Պօմոն - Սէն Ժիւլիէն. 10 Պուլվար Վիքթոր Շիւկօ, Լա Շօմիէրի ընդարձակ եւ գովասուն պարտէզին մէջ: Եւրոպ. պար եւ նուագախումբ. վիճակահանութիւն եւն.:

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

Շաղորդ. միջոց՝ ֆանըպիէրէն առնել 7 կամ 8 Թիւ հանրակառքերը

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ կազմակերպուած փոն տը Շէրիւիի Հ. Յ. Դ. Ենթակոմիտէի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին օթել տը Ֆրանսի սրահին մէջ: Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնտճեան:

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն: Կը ներկայացուի՝ «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ Է» զաւեշտը:

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ Շրջադարձ եւ շրջականերու Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 6ին 164 Ave. Verdun, Իսի լէ Մուլինօ: Փօրթ տը Վէրսայլէն առնել թրամուէյ թիւ 23, 32: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան, եւն.:

ՓԱՐԻԶԻ Շ. Ե. Ո. Միութեան Գրադարանի Յանձնախումբը, դիրքերու կազմութեան եւ կարգ մը բարեփոխութիւններու համար, կը խնդրէ իր ընթերցողներէն անմիջապէս վերադարձնել իրենց քով գտնուած դիրքերը: Գրադարանը բաց է ամէն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8—9:

ՊԻՅԵՆԱՒՈՒՒԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժամնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր հին ու նոր անդամները վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 18 Rue de Meudon հայկական ճաշարանը: Օրակարգ հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԻ Հայ Էվզէնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին. Պաոմ'ոնիւմանթալի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծ ժամանակութիւն կը հատարուի: Օրակարգ՝ զեկոյց եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՅԱՒԻՇԱՏԵՍՏ

ՓԱՐԻԶԻ Եռգրատի եւ շրջականերու Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 6ին 164 Ave. Verdun, Իսի լէ Մուլինօ: Փօրթ տը Վէրսայլէն առնել թրամուէյ թիւ 23, 32: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան, եւն.:

ՓԱՐԻԶԻ Շ. Ե. Ո. Միութեան Գրադարանի Յանձնախումբը, դիրքերու կազմութեան եւ կարգ մը բարեփոխութիւններու համար, կը խնդրէ իր ընթերցողներէն անմիջապէս վերադարձնել իրենց քով գտնուած դիրքերը: Գրադարանը բաց է ամէն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8—9:

ՊԻՅԵՆԱՒՈՒՒԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժամնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր հին ու նոր անդամները վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 18 Rue de Meudon հայկական ճաշարանը: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԻ Հայ Էվզէնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին. Պաոմ'ոնիւմանթալի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծ ժամանակութիւն կը հատարուի: Օրակարգ՝ զեկոյց եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ տիկին Քերովբէ Պօյաճեան (Ամերիկա եւ Մարսէյլ), իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին՝ իրենց միակ որդւոյն՝ ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ (20 տարեկան) մահուան առթիւ (9 օգոստոս 1929):

Ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց՝ որոնք ցաւած էին ծաղկեպսակներ դրկել:

ՀՐԱՒԷՐ

Սէն Ժէրոմի (Մարսէյլ) բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ագգ. պատգամաւորի ընտրութեան, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, 25 օգոստ. կեդրոնական պառի ներքնասրահին մէջ:

Կը խնդրուի մինչեւ շաբաթ արձանագրուիլ Թաղականութեան գանձապահ Պ. Գրիգոր Պատանպուլեանին, վճարելով միանգամայն վեցամսեայ ագգ. տուրքը:

Թաղականութիւն Սէն Ժէրոմի

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ.

փարիզ, Ֆ.— *Սկսանք դրկել նոր բաժանորդին Օգոստ. 17ին:*

փընեա, Տիլ.—*Սկսանք դրկել երկրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 15ին:*

Լա կոտընիէռ, Գար. Հօմ.— *Սկսանք դրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 17ին:*

Լա կարէն, Հ. Մ.— *Սկսանք դրկել երրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 21ին:*

Մէօտոն, Գ. Բ.— *Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

Թէթալի, Մ. Ղ.— *Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

Քաշան, Х.— *Սկսանք դրկել երկրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 22ին:*

Վալանս, Գորձ.— *280.40:*

Մարսէյլ, Ա. Յ.— *50:*

փարիզ, Մ. Ն.— *20:*

Սէն Թ'էթիէն, Գ. Թ.— *240:*

Տէսին, Մ. Թ.— *35:*

Լիոն, Մ. Ռ.— *35:*

Պազարճըգ, Կ. Գ.— *2000 լէյ:*

Մարսէյլ, Գորձ.— *730:*

Մարսէյլ, Հ. Կ.— *290:*

Տէօյլ, Մ. Յ.— *35 ֆր.: Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

EMPIRE Տիպիք-Շօլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Մաամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ

ցատուկ յարկաբաժին *Վէնէրական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ռեւմատիզմ, Կոր, Ջղային, Արեան հիւանդութիւններ* եւ ցօդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂԵՐ MARLY - LE - ROI Ի ՄԷՋ

ՄԱՐԼԻ ԼԸ ՌՈՒԱՅԻ ՄԷՋ «LES OMBRAGES» գետինը կը ծախուի մաս առ մաս: Եթէ կ'ուզէք շահաւոր գործ մը ընել, գացէք եւ որոշեցէք ձեր գնելիք հողամասը:

Բնակութեան համար փնտռուած ամէնէն յարմար վայրն է Մարլի լը Ռուա, որովհետեւ կը գտնուի փարիզի մօտ, ունի սքանչելի անտառ մը եւ ելեքտրական երկաթուղին չինուելու վրայ է: Ամիսը 300 ֆրանք վճարելով պիտի կրնաք օգտուիլ ձեր հողէն: Մանրամասնութիւններու համար դիմել Մարլիի վաճառման գրասենեակը կամ Société Générale Foncière, 7 եւ 9 Rue la Boétie, PARIS: Շեռ. Anjou 04-70.

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

24 Rue des Carmes, Paris Ve. մէթրօ՝ Սէն-Միշել կամ Ցոյցէր եւ ցնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*

ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը: *Ճաշարանը բաց է առտուան ժամը 11էն մինչեւ կէսգիշեր*

Մէկ այցելութիւն բաւ է՝ տեւական յաճախորդ դառնալու համար:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԴԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64

Բոլորին ուշադրութեան:

Դերձակներու հայթայթիչ: Ամէն տեսակ աստառներ, մետաքս դերձան, կոճակներ եւայլն:

Անթրըփրընէօրներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ: Այցելեցէք մեր խանութը հաւոզուելու համար մեր գներուն ժամանութեան:

ՄԱՐՄԻՆԱՐՈՅԻ ԿԱՐԻՔ

Լա կարէն, Հ. Մ.— *Սկսանք դրկել երրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 21ին:*

Մէօտոն, Գ. Բ.— *Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

Թէթալի, Մ. Ղ.— *Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

Քաշան, Х.— *Սկսանք դրկել երկրորդ նոր բաժանորդին Օգոստոս 22ին:*

Վալանս, Գորձ.— *280.40:*

Մարսէյլ, Ա. Յ.— *50:*

փարիզ, Մ. Ն.— *20:*

Սէն Թ'էթիէն, Գ. Թ.— *240:*

Տէսին, Մ. Թ.— *35:*

Լիոն, Մ. Ռ.— *35:*

Պազարճըգ, Կ. Գ.— *2000 լէյ:*

Մարսէյլ, Գորձ.— *730:*

Մարսէյլ, Հ. Կ.— *290:*

Տէօյլ, Մ. Յ.— *35 ֆր.: Սկսանք դրկել Օգոստոս 21ին:*

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ՕԱՍՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ: Ցեւակատար գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում: Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է *référence*ով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianh, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean-Jaurès, Draguignan (Var).

ՎԱՐԶՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

50 քառակուսի մեթր տարածութեամբ եւ երկու մասէ կազմուած լուսաւոր յարկաբաժին մը վարձու է, աշխատանոցի միանգամայն բնակելու յարմար հոհանոց, կազ եւ ելեկտրական նուութիւն: Նաեւ առանձին եակ մը մեծ խոհանոցով: Ժամը իրիկուան 6էն 8.30 կիրակի մինչեւ կէսօր Գ. Եանի, 36 Rue Damesme, (13e), մէթրօ Իթալի:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխատրել կամ կնքել ձեր շինել տուներուն համար, ձեր շահը պահանջէ դիմել Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու մասնները: 51 Bld. Blanqui (13e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ: եւ նոր մեթոտով դարմանումը եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (ֆրանկոֆամ.) եւ վարիսի: Մասնաւոր ուշադրութիւն եւ ազատ հրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

24 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1041 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՅԱՋՈՂՆՈՒԱԾ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Այսօր հրատարակած ենք Զ. Ո. Միւլթեան մէկ նամակը, որ տխուր տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Յունաստանէն Ֆրանսա փոխադրուած 71 որբերու կացութեան մասին։— Մէկ մասը փախած, ուրիշներ անօթի կամ պայմանագրուած գինուորութեան համար եւն.։

Այս խնդիրը վերջերս արծարծուեցաւ Աթէնքի մէջ, երբ տեղի կ'ունենար որբերու փոխադրութիւնը, Տիկին Պերճուհի Բարսեղեանի միջոցաւ։ «Նոր Օր»ը ահազանգ հնչեցուց, ձեռնարկը հաւաքելով գերեվարաւորութիւն, մարդորսութիւն եւն.։ Եւ այս առթիւ սրտառուչ կոչ մը ուղղեց արձանագրուած որբերուն, որպէսզի չխաբուին։— Աթէնքի մէջ կօշիկ ներկելով պիտի կրնաք աւելի շահիլ, քան ծառայութեան մտնելով Ֆրանսայի ագարակներուն մէջ, ամսական 150 Ֆրանքի փոխարէն։

Բայց եւ այնպէս, արձանագրուած 71 որբերը առաջ մը մարսէյլ գտան իրենք զիրենք։ Տիկին Բարսեղեան, որ իբրեւ պաշտօնեայ ստանձնած էր այս գործը, Աթէնքի մէջ պարգած է ագարակային աշխատանքի ծանրութիւնը։ Փարիզ վերադարձին, մեզի ալ հաղորդեց թէ իրականէն աւելի սեւ ներկայացուցած է կացութիւնը, եւ սակայն, շատերը աղաչեր են որ անպատճառ փոխադրուին։ Այդ շատերուն մէջ է, նաեւ, Աթէնքի ազգային իշխանութիւնը։ Միւս կողմէ, իր համոզումով, որբերը մատնուած են անխղճութեան. իսկ այլասերման տեսակէտով, վտանգը աւելի պակաս չէ։ Ու վերջապէս, փոխադրելի որբերը շատոնց չոկուած, արձանագրուած են եղեր, Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Աթէնքի վարչութեան կողմէ։

Այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ, ամէնէն քստմնելի պարագան այն է որ, գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ չափազանց նպաւարի։ Ամերիկեան Նպաստամատոյցին այս կամ այն վարիչը կ'որոշէ, Ֆրանսայի Որբապաշտպան Կոմիտէն կը հաւանի, հայ պաշտօնեայ մը կ'երթայ եւ որբերը կ'առնէ կը բերէ։

Բայց ո՞վ է իսկական մեղաւորը։ Օտարները, Նպաստամատոյց կամ Որբապաշտպան Կոմիտէն շատոնց որոշած են որբերու խնդիրը հաշուեյարդարի ենթարկել իրենց հասկցած եղանակով։ Եւ 71ի փոխադրութիւնը առաջինը չէ։ Քանի մը տարիէ ի վեր միեւնոյն ձեւովչափահասներ կը փոխադրուին Սուրիայէն եւ Յունաստանէն եւ վարձու կը տրուին Ֆրանսացի ագարակապաններուն։ Այս էջերուն մէջ յաճախ արձանագրուած են անոնց փախուստը եւ մեացողներուն տառապանքը։ Միեւնոյն աստեն, նպաստաւոր տեղեկութիւններ կամ լուսաբանութիւններ՝ պատասխանատու անձերու կողմէ։ (Առթիւ մը, Գ. Պէրրին տեղեկագիր մը ներկայացուց, պարգելով գործին արժէքը)։ Ջմոռնանք որ Բարեգործականն ալ ներկայացուցիչ մը ունի Որբապաշտպան Կոմիտէին մէջ — ծանօթ պատկառորը։

Արդ, երբ օտարը կ'ուզէ նետել տաղտկալի բեռ մը, իբրեւ պաստառի կամ որդեգիր ցրուելով չափահաս աղջիկները, իսկ ագարակներու կամ ուրիշ գործերու մէջ վարձու տալով տղաքը, մե՞նք ինչ կ'ընենք։ Օր մը օրանց տէր եղա՞նք այս բեկորներուն, որոնք հասակ նետած են արդէն եւ չեն կրնար յաւիտենապէս պահուիլ որբանոցներու մէջ։ Օտարը իր հաշիւներն ունի, եւ մեր ողբ ու կոծը պարզապէս բանաստեղծութեան ձայն կուտայ։

Թողունք ազգային կոչուած Մարմինները, որոնք 1922ի արտագաղթէն ի վեր, այս կենսական գործը կը համարեն «պարապ վախտի խաղալիք»։ Թողունք, նաեւ, Երեւանցիները, որ ուշ կը թօթուեն ինչպէս գաղթականներու, նոյնպէս այս հարցին առջեւ։ Ի՞նչ կ'ընեն իրենք, ինքնապահ եւ չափահաս որբերը, որոնք իրենց յատուկ Միութիւնն ալ ունին։

Մեզի անծանօթ չեն այդ Միութեան հնարաւորութիւնները, մանաւանդ նիւթական աղբիւրները։ Բայց գիտենք որ կրնայ խոշոր դեր կատարել իբրեւ բարոյական ազդակ։ Այսպէս, իրենց գործն է սերտ կապ հաստատել այս ցիրուցան սերունդին հետ, երեւան հանել անոնց բուն համրանքը, պարգել իւրաքանչիւր շրջանի պատկերը, նկարագրել Ֆրանսայի կամ Յունաստանի չարն ու բարին, թելադրութիւններ տալ։ Ուղղութիւն ցուցնել, վերջապէս։

Եթէ այսպիսի աշխատանքի մը հետեւած ըլլային, թերեւս այսօր առիթ չպիտի ունենային գրի առնելու Աթէնքի 71 պատանիներուն ողբերգութիւնը։ Պարզ է որ ընկերը աւելի կը հաւատայ ընկերոջ, իր բախտակիցին։ Մինչդեռ, փաստ է որ Զ. Ո. Միւլթիւնը լրիւ տեղեկութիւն չունի նոյնիսկ Ֆրանսայի ագարակներուն մէջ ցրուած 900 որբերու իրական կացութեան մասին, եւ նորէն օտարներն են որ, իրենց հայ պաշտօնեաներով, կը վարեն անոնց, ինչպէս ուրիշներու ճակատագիրը։

Դեռ ուրիշ ծալքեր ալ ունի այս չարաբաստիկ խնդիրը։ Անոնց մասին խօսելէ առաջ, կ'ուզէինք որ, միեւնոյն տեղին, հրապարակաւ լուսաբանութիւններ տային այս նոր փոխադրութեան կարգադրիչները։ Մանաւանդ հայ ներկայացուցիչները, Աթէնքի թէ Փարիզի մէջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՖՐԱՆՍԱ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ՈՐԲԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

«Յուսաբեր» կը գրէ «Անխիղճ շահագործում» խորագրով խմբագրականի մը մէջ (16 օգոստոս).

— «Աթէնք հասած պատուիրակութիւնին տուած տեղեկութեանց համաձայն, արդէն իսկ 900 որբեր կան Ֆրանսայի գանագան գաւառները ցրուած։ կոմիտէն չէ գոհացած այդ թիւով եւ նորեր կը փնտռէ։ Ըստ կնքուած պայմանագրութեան, իւրաքանչիւր որբ պիտի ստանայ ամսական 150 ֆրանք, սընունդ ու բնակարան։ Պիտի ծառայէ բացառապէս երկրագործական աշխատանքներու մէջ եւ երկու տարի զրկուած պիտի ըլլայ տեղափոխութեան որեւէ հնարաւորութենէ։ Թէ պայմանագրութիւնը եւ թէ պատուիրակութիւնին կը հաստատեն որ աշխատանքը, մանաւանդ ամառները, կ'ըլլայ ծանր ու դժուարին։

Տէր ունի՞ն թէ ոչ այս տղաքը, որոնց համար, ատեն ատեն ողբուկոծ ալ կը լսուի։ Գիտենք թէ Հ. Բ. Ը. Մ.ը իր պատուիրակը ունի կոմիտէին մէջ, յանձին այն մարդուկին, որ մաղձով շաղուեւած, գծուծ պայքար կը մղէ, մասնաւորաբար Ապրիլէն ի վեր, որբերէն տաղուելէն ասդին, բայց, գիտենք նաեւ թէ բարեգործականը իր օձիքն ազատելու համար պատրաստ է աչք գոցելու առաջուց. ամէն բանի առջեւ։ Արդ, ո՞վ է որ պիտի իսկէ ցրուած բազմահարիւր որբերու առողջութեան, անոնց անհատական ու ազգային կեանքին, անոնց բարոյական ու հաւաքական պայմաններուն վրայ։ Հոս հոն ցրուած, աչքէ հեռու, սրտէ հեռու, անոնք կրնան քանի մը տարիէն մոռնալ ամէն բան, խորթանալ ու դառնութեամբ լեցուիլ։

Ի՞նչ հարիւր որբ ունինք օտար երկրի մը գաւառները ցրուած եւ առաջին անգամն է կը լսենք անոնց գոյութեան մասին։ Ոչ իսկ տեղեկագիր մը անոնց կեանքին ու գործին շուրջ, տարիներէ ի վեր։ Որքան գիտենք, չափահաս որբերու միութիւնը միակ կապը կը հանդիսանայ, իսկ մենք ունինք հայ օրկաններ ու մարմիններ, որոնք ոչ միայն չեն հետաքրքրուիր 900 հոգիներու ազգային լաւագոյն ու կենսառոյգ ծաղկեփունջին ճակատագրովը, այլ եւ իրենց կարելին կ'ընեն եղած կապն ալ խզելու, որբերու այդ միակ կազմակերպութիւնն ալ քայքայելու։ Մեղքը կ'իյնայ սակայն բոլորիս վրայ։

Ո՞վ գիտէ թէ այս ինը հարիւրէն քանի՞ն պիտի գան մեզի, եւ քանի՞ն անդարձ պիտի կորսուին դառնութեամբ, նախընտրելով Ֆրանսայի գիւղը, գեղջուկ կեանքն ու գեղկուհին»։

ՍԻՆԷՄԱՆ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Թուրքիոյ մէջ ամուսնութիւնները վերջերս նուազած են եւ, ասոր հակառակ, ամուսնալուծումները աննախընթացօրէն շատցած։

1928ին, ամէնէն նպաստաւոր երեք ամիսներու ընթացքին 1050 զոյգեր ամուսնացած էինք այս թիւը 795ի իջած է 1929ին։

Ամուսնալուծումներու շատութեան գլխաւոր պատճառ կը նկատուի *սինէման*, ուր կիները՝ հարստութեան եւ ճոխ կեանքի երազներ կը հիւսեն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԸ

Լահէյի սակարկութիւնները վերջ գտան։ Զորսերն ու վեցերը իրենց վերջին զիջումներն ու զոհողութիւնները ըրին. հիմա կը սպասուի արդիւնքին։ Մնոտրն պիտի ընդունի՞ եղած առաջարկները՝ թէ անդրդուելի պիտի մնայ իր սկզբնական պահանջներուն վրայ։

Երէկ առաւօտ դարձեալ հաւաքում մը ունեցան Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Պելճիքայի, Ճափոնի եւ Գերմանիոյ պատուիրակները՝ վերջին սրբագրութիւններն ընելու համար Անգլիոյ ներկայացուելիք յուշագրին։ Մնոտրն երէկ կէսօրէն վերջ պիտի տար իր վերջնական պատասխանը, որ պաշտօնապէս պիտի յայտարարուի այսօր՝ շաբաթ։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կերպ կերպ կարծիքներ կը տիրէ Անգլիոյ ելմտական նախարարին տալիք պատասխանին մասին։ Շատեր կը կարծեն թէ Մնոտրն ի վերջոյ տեղի պիտի տայ եւ պիտի ընդունի երնկի ծրագիրը։ Զորսերու համերաշխութիւնը մեծապէս պիտի ազդէ Անգլիոյ տալիք որոշումին վրայ։

Ֆրանսացի Զօր. կիյեոմէ Լահէյ հասաւ՝ Հռենոսի պարպումի թուականին մասին իր խորհուրդը տալու համար Ֆրանս. պատուիրակութեան։

Անգլիական պատուիրակութիւնը Լահէյէն պիտի մեկնի վաղը՝ կիրակի։

Ռուսերէն կոխուներ կը սպասկաուան

Մանչուրիոյ սահմանին վրայ, Մանչուլի քաղաքին մօտերը ռուս եւ չինացի զինուորներուն միջեւ 24 ժամ տեւող կոխուներ տեղի ունեցան։ Ընդհարումի ընթացքին 90 Չինացիներ սպանուեցան։

Կ'ըսուի թէ բոլշեւիկները ներկայիս մեծ յարձակողական մը կը պատրաստեն չին ազգայնական բանակին դէմ։ Ռուսերը իրենց ընդհանուր բանակեցոյը հաստատած են Մանչուլիի շրջանին մէջ, օդանաւերով, հրասայլերով, զրահապատ գնացքներով, ու պատրաստուած են առաջին առթիւ սպասելու սպասին։

Ազգայնական կառավարութիւնը ենթադրելով որ Ռուսերը վճռական յարձակում մը պիտի գործեն Մանչուլիի շրջանին մէջ, առջի օր 50,000 զինուորներ կեդրոնացուցին Մանչուլիի շրջանին մէջ։ Հիմա կը սպասուի որ մեծ ճակատամարտ մը մղուի հոն։

Թէ՛ խորհրդային եւ թէ չինական զինուորները սպառազինուած են գնդացիրներով, հրասայլերով, թնդանօթներով եւ ռազմական ուրիշ գործիքներով, ու կը կարծուի թէ իրական կռիւ մը տեղի պիտի ունենայ շուտով։ Թէեւ պաշտօնապէս պատերազմ չէ յայտարարուած, սակայն պատերազմական վիճակ կը տիրէ։

Փէքինէն կը հաղորդեն որ բուռն կոխուներ տեղի ունեցած են նաեւ Պոգրանիչնայայի եւ Տունդուինգի շրջանին մէջ։ Այս վերջին քաղաքը կողոպտուած և աւրուած է խորհրդային զինուորներուն կողմէ, որոնք խուճապի մատնած են այդ շրջանը։

Ռուսական երկու թնդանօթակիրներ 120 ծովային զինուորներ ցամաք հանեցին Քիսան-Չսիէն՝ զինուած գնդացիրներով, սակայն ծանր կորուստներով ետ մղուեցան Չինացիներուն կողմէ։ Այս վերջիններս 40 ռուս զինուորներ գերի բռնեցին Տալայ-Նորի կոիւներու ընթացքին։

*** *Ուշադրութիւնի չինական դեսպան Տոքթ. Վու Նիւ երեքն «Պրէմէն» շոգենաւով ճամբայ ելաւ դէպի Եւրոպա։ Դեսպանը Լոնտոն եւ Լահէյ հանդիպելէ վերջ, ժընեւ պիտի երթայ եւ ռուսեւչին խնդիրը պիտի ներկայացնէ Ազգերու Դաշնակցութեան։*

Ինչո՞ւ վատուեցաւ Բուխարին

Երէկ գրեցինք թէ Բուխարին վտարուած է բոլշեւիկեան շարքերէն։ «Թայմզ»ի Րիկայի Թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ այս մասին.

Իկկիի (Գ. Միջազգայինի գործադիր մարմին) լիակատար ժողովը քուէարկեց որոշում մը, ըսելով որ Բուխարին այլեւս յարմար չէ գործելու Համաշխարհային Միջազգայինին մէջ, որովհետեւ «յոռետեսութենէ տարուած է եւ կորսնցուցած իր հաւատքը պրոլետարներու ուժին մասին», ուստի եւ վերջնապէս զրկուած է անդամակցութենէ։

Այս առթիւ հրատարակուեցաւ նաեւ Բուխարինի «ցուցակ յանցանաց»ը։ Բուխարին կ'ամբաստանուի թէ Տրոցկիականներու հետ դաւած է կուսակցութեան դէմ, խափանարար ընթացք բռնած է ճարտարարուեստական ծրագիրներուն հանդէպ, ձեռնարկներ ըրած է դրամատիրական մեթոտներ հաստատելու խորհրդային միութեան մէջ, աջակցած է գիւղերու կուլակներուն (բարեկեցիկ գիւղացի), հակառակած է Գ. Միջազգայինի յարձակողական արտաքին քաղաքականութեան և վախկոտ դիրք բռնած։

Իկկին կը յայտարարէ թէ Բուխարին ամենավատ տիպարի հմայնավար մը դարձած է, անիկա ո՛չ միայն չէ գղջացած իր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Թուրքիոյ ներքին գործավար Շիւքրի Քայա պէյ, որ ժամանակէ մը ի վեր անատոլուի մէջ քննական ընդարձակ պտոյտ մը կը կատարէր, պոլիս հասնելով տեսակցած է վարչապետ Ըսմէթ փաշայի հետ եւ անոր հաղորդած իր քննութեանց տպաւորութիւնը, որ խիստ նպաստաւոր եղած է։ Գործավարը ըսած է թէ ներքին գաւառներու մէջ անդորրութիւնը կատարեալ է, ամէն որ իր գործով կը զբաղի եւ ինչէն կարգալ գրել չգիտցող տգէտ գիւղացիները ընդհանրապէս նոր տառերով ընթերցում եւ գիր սորված են եւ թէ երկաթուղագիծերու շինութիւնը տենդագին կերպով յառաջ կը տարուի։

ԱՆԴՐՍՏԱՆԵՑՒՆԵՐՈՒ ՄՐՑՈՒՄԸ

Անգլիական *Մաւրիտանիա* անդրատլանտեան շոգենաւը փորձեց կոտրել գերմանական *Պրէմէն*ի մրցանիշը, սակայն երկու ժամ ետ մնաց՝ նիւ եորքէն փիմութ հասնելով 4 օր, 17 ժամ 49 վայրկեանէն։ *Մաւրիտանիա* յաջողեցաւ սակայն չորս ժամով կոտրել իր նախկին մրցանիշը։

Միւս կողմէ Ֆրանսական *Իլ-տը-Ֆրանս* շոգենաւը եւ *Պրէմէն* երբ նիւ եորքի մօտեցան, թրթռատարը օդանաւերով ցամաք ղրկեցին։ Ֆրանս. օդանաւը 44 վայրկեանէն կտրեց նաւէն մինչեւ եզերք 30 մղոնի հեռաւորութիւնը եւ կրցաւ առաջին բաշխումին հասցնել նամակները։ *Պրէմէն*ի օդանաւը երկու ժամ վերջ հասաւ եւ փախցուց առաջին բաշխումը։ Միայն թէ *Պրէմէն Իլ-տը-Ֆրանսէն* մէկ օր վաղ մեկնած էր։

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԹԵՐԹ

Հռենոսի գրաւուած հողերու մշակութային բարձր յանձնաժողովը երեք ամսուան համար արգիլեց հաժայնավար պաշտօնաթերթ *Իւմանիթէի* մուտքը այդ շրջանին մէջ։

Նոյնպէս արգիլուեցաւ պահպանողական ազգայնականներու թերթը՝ *Ժոլքիշէր Գէսպախէթը*։

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԻՐՔ

Գերմանացի երիտասարդ հեղինակ Էրիխ Մարիա Րըմարքի «*Արեւտեան ճակատին վրայ նոր բան չկայ*» գիրքը արգիլուեցաւ աւստրիական բանակին մէջ։ Ցամաքային պաշտպանութեան նախարարը հրամայեց յիշեալ գիրքը վերցնել զինուորական բոլոր գրադարաններէն եւ արգիլել անոր ընթերցումը բոլոր զինուորներուն։

ՐԻՉԷՅԻ ՀԵՂԵՂԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Րիզէյն կը հաղորդեն թէ հեղեղին վնասը հետեւեալներեղած է.—52 տուներ ամբողջութեամբ, եւ 82 տուներ տուներ մասամբ քանդուած են։ 500 արտավար հող աւերուած է եւ 2 միլիոն քիլօ եգիպտացորեն փճացած։ Ճամբաներուն ենթարկուած վնասը 200 հազար ոսկիի կը հասնի։

ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕԴԱՆԱՒԸ

Հապէշիստանի կառավարութիւնը, որ ցարդ Թոյլ չէր տար օդանաւերու գործածութիւնը երկրին մէջ, վերջերս Եւրոպայէն գնեց իր առաջին օդանաւը։ Այս վերջինը օգոստոս 19ին առտուն ճամբայ ելաւ գիպութիէն Ֆրանսացի օդանաւորդի մը ղեկավարութեամբ եւ կէսօրէն վերջ ցամաք իջաւ Ատիս Ապապայի մօտ։ Մայրաքաղաք չհասած, օդանաւը ստիպուեցաւ մէկ անգամ կանգ առնել ճամբան։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ֆուատ Թագաւորը օգոստոս 21ին նաւիոլիէն ճամբայ ելաւ դէպի Ալեքսանդրիա, ուր հասաւ երէկ։

ՄԷՆԱՐ_ԴՈՐԻԱՆ

III

(ՄԱՐԱԾ ՕՋԱԽ ՄԸ)

Աժուանու եղերական մահէն յետոյ, կինը շարունակեց անոր գործը: Մէնար-Դորիանական դարաւոր աւանդութիւնը կը մնար անխախտ: Դաղափարական գործերու մշտնջենաւոր արհեստաոյն ժը էր Ռիւ դը լա Ժէզանդրիի սալոնը: Քանի՛ դատեր են արծարծուեր այնտեղ, քանի՛ ընկերութիւններ են կազմակերպուեր՝ Հանրապետութիւնը ուժեղացնելու, դէմոկրատիզմի ու ազատ մտքի յառաջադիմութիւնը ապահովելու, ճնշուած ազգերու իրաւունքները պաշտպանելու նպատակով: Այնտեղ է դարբնուեր Մանդկային Իրաւանց Հոչակաւոր Դաշնակցութիւնը (Ligue des Droits de l'Homme), որ կը պահպանէ Ֆրանսական Յեղափոխութեան մեծագոյն աւանդներէն մէկը եւ ունի այսօր հարիւր հազարաւոր անդամներ: Առաջին երեք նախագահներն էին Թրարիէօ, Պրէսանսէ եւ Ժէրդ. Բիւիսսոն: Տիկին Մէնար-Դորիան փոխ-նախագահն էր այդ ծաւալուն Ընկերակցութեան:

Ջուտ Ֆրանսական դատերու կողքին՝ տասնեակ ուրիշ դատեր: Ռուս յեղափոխականներու դատը՝ ընդդէմ ցարական միապետութեան: Սպանիական դէմոկրատներու դատը՝ ընդդէմ կոպիտ դիկտատորութեան: Բուլղարներու դատը՝ ընդդէմ Սերբերու: Լիթվինեներու դատը՝ ընդդէմ Լեհերու: Մաղատ հանրապետականներու դատը՝ ընդդէմ Հօրթիի կատաղապետութեան: Իտալացի աքսորականներու դատը՝ ընդդէմ Ֆաշիզմի: Եւ այլն, եւ այլն:

Եւ կը տեսնէիք այնտեղ՝ հալածական ու ազատ ազգերու ամէն տեսակ ներկայացուցիչներ ու քարոզիչներ. բուլղար, ռուս, լիթվին, հայ ու այլ արեւելեան յեղափոխական գործիչներու հետ՝ Եւրոպայի մեծ առաջնորդ-

քը իբանէս՝ Սպանիոյ հանրապետական մեծանուն դրողը, դատապարտուած եւ փախստական, միշտ կարոտի, մաղատ առաջին հանրապետութեան նախագահը, նոյնպէս փախստական. կերեսնսկի, Ռուսիոյ յեղափոխական վարչապետը, Ֆիլիպպօ Ցուրատի, Նիտտի, Մոդլիանի— իտալական մեծ տարազիրները: կը տեսնէիք վաղեմի օրերուն ողբացեալ Լէոնիդա Բիսսօլատի, Իտալիոյ ամէնէն պատճառ դէմքերէն մէկը, որ առաջին անգամ արծարծեց հայ դատը իտալական Խորհրդարանին մէջ. կը տեսնէիք հոն, Մէնար-Դորիաններու մտաւորականասալօնին մէջնան արեւմտեան մեծ ու փոքր ընկերվարական ու դէմոկրատ պարագլուխները— եալմար Բրանդինգ, Շուէդիոյ նախկին վարչապետը — նոյնպէս մեր բարեկամներէն — եւ սկանդինաւեան ուրիշ դէմքեր: Ապա Էմիլ Վանդերվելդ, ժորժ Լօրան, կամիյլ Շայսմանս, Լուի դը Բրուկկեր...կը տեսնէիք Ֆրանսական Խորհրդարանի, Մեր սկոյտի, Սորբոնի, մամուլի եւ գրականութեան բազմաթիւ ականաւոր ներկայացուցիչներ (Սալօնի վաղեմի մտերիմներէն հանգուցեալ Լէոն Բուրժուա, նամանաւանդ Հանրապետութեան նախագահը՝ Գաստոն Դուսերգ):

Եւ ատկէ ներկայ կը գտնուէինք հացկերութներու եւ վիճաբանութիւններու, ուր 40—50 հոգիկը բոլորուէինսեղանին շուրջը: Ինքը, տանտիրուհին կը մանակցէը վիճաբանութեան, կը խօսէր քաղաքական, գրական, ընկերային եւ ամէն տեսակ նիւթերու շուրջ... «C'est elle qui dirige la conversation»— կ'ըսէր հիացմունքով Պ. Պօղոս Նուպարը, երբ օր մը գացինք միասին համակրելի հայասէրներու տունը եւ ծանօթացաւ տիկնոջ հետ:

*
* *

Հայկական Դատը իր պատուաւոր տեղն ունէր Մէնար-Դորիանի Սալօնին մէջ եւ Անարոն-

եւրոպական ընտանիքի մը իրաւքանջիր անդամը առանձին թերթ մը կը գնէ: Շռայլութիւն է մեզի համար: Թող գոնէ իրաւքանջիր կարդացող մէկ թերթ գնէ, փոխանակ մէկէն փոխ առնելու:

ճախ— եւ բնական կարեկցութեան հետ կը տածէր դէպի մեզ բուռն համակրանք մը: Հպարտ էր, որ այդ դատի առաջնակարգ ու պերճախօս փաստաբաններէն էին Պրէսանսէ եւ Ժօռէս, որոնց համար պաշտամունք մը ունէր: Երբէք «ոչ» չըսաւ մեր ոեւէ խնդրանքին եւ աւելի շատ ինքն էր, որ կը դիմէր ու կը խնդրէր, յանձն առնելով գլխացաւանք, ձանձրոյթ ու յոգնութիւն: Երեկոյ մը— 1917ի վերջերուն էր— անոր սալօնին մէջ գումարուած էր ամբողջ Հայկական Խորհրդաժողով, երկարատեւ ու տաք վիճաբանութիւններով: Հաւաքուած էինք քննադատելու եւ դատելու նոր լոյս տեսած «Le Problème Turc» խորագրով գիրքը, Հեղինակութիւն կոմս Օստրորոգի, որ հին օրերէն եղած է օսմանեան ծառայութեան մէջ: կը քննադատուէր եւ մեր բարեկամ Վիքտոր Բերարի յառաջաբանը այդ գրքին: Ներկայ էին երեք Հայերուս հետ — պօղոս Նուպար (որ արտասանեց երկար ու հետաքրքրական ճառ մը), Ց. Մասեհեան եւ տողերուս հեղինակը— ինքը Օստրորոգը եւ մեր բարեկամներ՝ Վիքտոր Բերար, Ալբեր Թոմա, Ֆերդինան Հերոլդ, տան տիրուհու հետ շարք մը տիկիններ: Ազմկալից վիճաբանութիւնը տեւեց ընթրիքէն յետոյ քանի մը ժամ, մինչեւ ուշ գիշեր... Մէնար-Դորիանի գեղեցիկ անձնուիրութիւնը միայն կարող էր հիւրընկալել նման կոփբերաս մը:

*
* *

Եւ այժմ այդ ազնիւ կինն ալ հեռացաւ մեզմէ, այդ մեծ դուռն ալ գոցուեցաւ մեր առջեւ: Ա՜հ, Հայկական դատ... Ժողովուրդը գնաց հարիւր հազարներով, մտաւորականութիւնը հնձուեցաւ, երակիրը յօշոտուեցաւ սեւ ու կարմիր բռնաւորներու ձեռքով, Աւ, կարճէք պատկերը լրացնելու համար, մեր օտար բարեկամներու ստուար բանակն ալ քանի մը տարուան մէջ սպառեցաւ: Որքա՞ն տարիներ պէտք է սպասել տեսնելու համար նոր Մէնար Դորիան մը, նոր Պրէսանսէ մը, Քիյեաո մը, Լորդ Բրայս մը, Լուգատտի մը, Լէոպոլդ Ֆավր, Լէպսիուս մը...

Մէնար-Դորիան ժառանգ մը թողուց, որ հեռու է, տարաբախտաբար, իր ծնողներու մտաւորական— ազնուական հովերէն: Սալօնը վերստին, անշուշտ, կը շարունակէ հիւրեր ընդունիլ, ինքնաշարժները դարձեալ կ'երթեւեկեն ու երկար շարանով կը կանգնին թիւ 89ի բարձր գանկապատին առջեւ, կեանքը թերեւս վերստին կ'եռայ փառաշուք սրահներուն մէջ. սակայն... երեսմի հիւրերը չեն ատոնք, հին օրերու հմայքը չքացած է, գաղափարական օջախը մարած:

Մէնար-Դորիաններու նուիրական ուխտը շարունակող չկայ: Դարաւոր աւանդութիւն մը այդպիսով մէկէն ի մէկ խզուեցաւ եւ սուգի ու մեռելութեան վարագոյրն իջաւ Rue de la Faisanderieի հինաւուրց, ազնուազնուտ ապարանքին վրայ...

Մ. Վ. ԱՐԱՆԴԵԱՆ

Mont Dore, Օգոստոս

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՌՈՒՍ Ս.ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԱԶԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴՐԻ ՄԱՍԻՆ

Խ. ՄԻՒԼԻՒԿԵԱՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒՑԻՉ ԱԶԳԵՐՈՒ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ՈՒ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Ս. Դեմոկրատ կուսակցութեան կեդրոնական մարմնի ընդունած ծրագիրը կը սկսի բացատրելով ու առաջադրելով հարցը, միշտ համաձայն բանաուոր եւ գիւղացի դասակարգերու ընդհանուր շահերուն, որ ըստ իրեն յատուկ են բոլոր ազգութիւններուն: Ծրագիրը կ'ըսէ:

— Պատերազմն ու յեղափոխութիւնը որ ամենուրեք արթնցուցին եւ զօրացուցին ազգային գիտակցութիւնը՝ նախկին ռուսական կայսրութեան շրջանակէն բնմ հանեցին նոր պետութիւններ: Անոնք նոյնպէս ազգութիւններու խնդիրը բերին ռուսական յեղափոխութեան առջեւ եւ դրուած հարցերուն առաջին գծին վրայ:

Ազգութիւններու ազատագրութիւնը՝ որ յեղափոխութեան ամենակարեւոր նուաճումներէն մէկն է՝ անհրաժեշտ դարձուց նախկին կեդրոնացած կառավարութեան նոր հիմերու վրայ վերակազմութիւնը մեկնելով ազգերու ազատ ինքնորոշման սկզբունքէն:

Ազգային մշակոյթի զարգացումը՝ ժողովրդական լայն խաւերուն, ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստական բանուորութեան որոշ մասերուն համար դարձաւ միջոց ո՛չ միայն իրենց մշակութային զարգացման բարձրացման, այլեւ ընկերային կռուի իրենց մասնակցութեան:

Այս պայմաններուն մէջ ազգութիւններու խնդրին լուծումը բանուորութեան համար, կը ներկայացնէ մեծ կարեւորութիւն: Որովհետեւ ազգերու ճնշման քաղաքականութիւնը ծածկելով դասակարգային ներհակութիւնները՝ կը միացնէ ճնշուած ժողովուրդին քաղքենի դասակարգը բանուոր խաւերուն հետ՝ ճնշող ազգութեան դէմ ժղուած հասարակաց պայքարի մը մէջ: Այս ճնշումը բանուորական դասակարգի գիտակցութեան զարթուժին գլխաւոր խոչնդոտներէն մէկն է (հատուած I):

Այս վերջին նախադասութիւնները յայտնապէս կը մատնեն ծրագիրը կազմողներուն գլխաւոր մտահոգութիւնները ու կ'ապացուցանեն նախորդ յօդուածին մէջ մեր պաշտպանած այն միտքը թէ — ծրագիրը կազմողները ազգութիւններու խնդիրը առհասարակ ու որոշապէս կը կապեն ռուս բանուորա-գիւղացական ընդհանուր հարցին հետ:

Միւս կողմէ, այն գլխաւոր առարկութիւնը որ կարելի է ընել ծրագրի այս ներածութեան դէմ եւ որ անհրաժեշտ կը դառնայ կարդալէ յետոյ յանաւանդ հինգերորդ եւ ութերորդ կէտերը հետեւեալն է: Լռելեայն՝ կը թուի թէ ռուս Ս. Դեմոկրատները կ'ընդունին արդի Խորհրդային Միութեան սահմաններու անձեռմխելիութիւնը եւ եթէ կը խօսին ծրագրին գրեթէ բոլո՛ր կէտերուն մէջ ազգերու ինքնորոշման մասին՝ ատիկա այն հաւատքով է որ ճնշուած ժողովուրդը անդամ մը ազատագրուած՝ պիտի յարի ռուսական ժողովրդավար ազգերու ի՛նչ որ ապագայ դաշնակցային պետութեան որ դեռ գոյութիւն չունի, քանի որ ծրագրի վերջին կէտին մէջ՝ կը հրաւիրեն ճնշուած ազգերու աշխատաւոր դանդուածները ընդհանուր ու հասարակաց պայքարի մը ի խնդիր «համայնավար իշխանապետութեան ժողովրդավար հաշուեյարդարի մը՝ յեղափոխական դասակարգերու սեփական ուժերով խակ»: Այստեղ կ'արժէ յիշեցնել որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ԺԱ. ընդհանուր ժողովի յայտարարին եւ այս ծրագրին մէջ կայ անվերծանելի ընդդիմութիւն, որուն պիտի անդրադառնանք մեր վերջին յօդուածով: Մինչ այդ սակայն՝ անհրաժեշտ կը համարենք արտատպել մեր կուսակցութեան յայտագրէն հետեւեալ նախադասութիւնը — «Միւս կողմէն նկատի ունենալով մեր ժողովուրդի սահմանափակ կարողութիւնը եւ ուժերու ինքնամփոփման զերագոյն պահանջը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պէտք է ջանայ մասնակցութիւնը որ ամենուրեք արթնցուցին եւ զօրացուցին ազգային գիտակցութիւնը՝ նախկին ռուսական կայսրութեան շրջանակէն բնմ հանեցին նոր պետութիւններ: Անոնք նոյնպէս ազգութիւններու խնդիրը բերին ռուսական յեղափոխութեան առջեւ եւ դրուած հարցերուն առաջին գծին վրայ:

Ազգութիւններու ազատագրութիւնը՝ որ յեղափոխութեան ամենակարեւոր նուաճումներէն մէկն է՝ անհրաժեշտ դարձուց նախկին կեդրոնացած կառավարութեան նոր հիմերու վրայ վերակազմութիւնը մեկնելով ազգերու ազատ ինքնորոշման սկզբունքէն:

Ազգային մշակոյթի զարգացումը՝ ժողովրդական լայն խաւերուն, ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստական բանուորութեան համար դարձաւ միջոց ո՛չ միայն իրենց մշակութային զարգացման բարձրացման, այլեւ ընկերային կռուի իրենց մասնակցութեան:

Այս պայմաններուն մէջ ազգութիւններու խնդրին լուծումը բանուորութեան համար, կը ներկայացնէ մեծ կարեւորութիւն: Որովհետեւ ազգերու ճնշման քաղաքականութիւնը ծածկելով դասակարգային ներհակութիւնները՝ կը միացնէ ճնշուած ժողովուրդին քաղքենի դասակարգը բանուոր խաւերուն հետ՝ ճնշող ազգութեան դէմ ժղուած հասարակաց պայքարի մը մէջ: Այս ճնշումը բանուորական դասակարգի գիտակցութեան զարթուժին գլխաւոր խոչնդոտներէն մէկն է (հատուած I):

Այս վերջին նախադասութիւնները յայտնապէս կը մատնեն ծրագիրը կազմողներուն գլխաւոր մտահոգութիւնները ու կ'ապացուցանեն նախորդ յօդուածին մէջ մեր պաշտպանած այն միտքը թէ — ծրագիրը կազմողները ազգութիւններու խնդիրը առհասարակ ու որոշապէս կը կապեն ռուս բանուորա-գիւղացական ընդհանուր հարցին հետ:

Միւս կողմէ, այն գլխաւոր առարկութիւնը որ կարելի է ընել ծրագրի այս ներածութեան դէմ եւ որ անհրաժեշտ կը դառնայ կարդալէ յետոյ յանաւանդ հինգերորդ եւ ութերորդ կէտերը հետեւեալն է: Լռելեայն՝ կը թուի թէ ռուս Ս. Դեմոկրատները կ'ընդունին արդի Խորհրդային Միութեան սահմաններու անձեռմխելիութիւնը եւ եթէ կը խօսին ծրագրին գրեթէ բոլո՛ր կէտերուն մէջ ազգերու ինքնորոշման մասին՝ ատիկա այն հաւատքով է որ ճնշուած ժողովուրդը անդամ մը ազատագրուած՝ պիտի յարի ռուսական ժողովրդավար ազգերու ի՛նչ որ ապագայ դաշնակցային պետութեան որ դեռ գոյութիւն չունի, քանի որ ծրագրի վերջին կէտին մէջ՝ կը հրաւիրեն ճնշուած ազգերու աշխատաւոր զանգուածները ընդհանուր ու հասարակաց պայքարի մը ի խնդիր «համայնավար իշխանապետութեան ժողովրդավար հաշուեյարդարի մը՝ յեղափոխական դասակարգերու սեփական ուժերով խակ»: Այստեղ կ'արժէ յիշեցնել որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ԺԱ. ընդհանուր ժողովի յայտարարին եւ այս ծրագրին մէջ կայ անվերծանելի ընդդիմութիւն, որուն պիտի անդրադառնանք մեր վերջին յօդուածով: Մինչ այդ սակայն՝ անհրաժեշտ կը համարենք արտատպել մեր կուսակցութեան յայտագրէն հետեւեալ նախադասութիւնը — «Միւս կողմէն նկատի ունենալով մեր ժողովուրդի սահմանափակ կարողութիւնը եւ ուժերու ինքնամփոփման զերագոյն պահանջը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պէտք է ջանայ մասնակցութեան ձեւին տակ՝ հրդալին Միութեան հետ դաշնակցային կապերով միացարձակ անկախութիւն, դաղային փոքրամասնութիւններու եւ տարտղնուած ազգութիւններու համար մշակութային նամարութեան ձեւին տակ:

Կուսակցութիւնը կարգապէս կը մերժէ ազգութիւններու ազատ ինքնորոշման դէմ ցանկացած բռնութիւն՝ որ կ'ուղղուի ժողովրդավար ինքնորոշման սկզբունքի դէմ: Ուստի ամէն ազգութիւն՝ որ կ'ուզէ ունենալ իր անկախ պետականութիւնը, կրնայ ազատօրէն արտայայտուիլ այս ժողովրդական կամքի բարժան ամէն փորձի դէմ, պատրուակի տակ ալ ըլլայ:

Գ) Կուսակցութիւնը կը հանդէ Վրաստանի դրաւման յետոյ կոչումը: կը պահանջէ որ այդ երկրին տրուի ազատ ժողովրդավար ինքնորոշման բոլոր հնարաւորութիւնը (հատուած II):

Յաջորդ հատուածով, սակայն, ծրագիրը ետ կը վերցնէ ինչ որ տուած էր առաջինով՝ պահանջելով խորհրդային երկիրներու տնտեսական միութեան անհրաժեշտութիւնը ու չնորհելով դաշնակցային դրութիւնը՝ անշուշտ մշակութային եւ այլ ինքնավարութեան հետ վրայ: Յորրորդ հատուածի քայլ մը եւս յառաջ կ'երթայ ու կը սկսի չատագովել խորհրդային ընկերվար հանրապետութիւններու միութեան սահմանադրութիւնը որպէս պետական շէնք՝ ազգութիւններու ձեռքով վերագրելով վարչաձեւի դէմ բարկումին ու դործադրութեան:

Ամբողջ ծրագրին մէջ եւ մէկ տեղ չի խօսուիր ո՛չ յաստանի եւ ո՛չ ալ Ազրբէջանի մասին: Ասիկա թերացո՞ւմ է կամաւոր մոռացում, դիտմամտական դանցաւորութի՞ւն է վրէպ: Պատասխանը հասարբար մեզի տայ Ս. Դեմոկրատական դաղափարական մը, դործիչ մը, դրականութիւն մը պիտի ցաքննենք:

Մինչ այդ շարունակենք ծրագրի քննութիւնը:

ՎԱՉԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆ

ՏԻԱԿԻԼԷՖ ՄԵՌԱՒ

Շատ քիչ Հայերու ծանօթ Տիակիլէֆ, անոնց միայն, որոնք հետեւած են միջազգային դարուեստական կեանքին քառորդ դարու չափ կատարած ստեղծագործ առաջնորդի մը, բազմաթիւ բեմերու:

Հազիւ 50 տարու էր: Իր կարելի է ըսել թէ ժամանակից արուեստի երկու երեք բուռ դէմքերէն մէկն է որ հետանայ: Իր անունը պիտի մնայ «ռուսական պարներու հրաշալիքին», որ ցնծագին մէջ եւ այլուր, ճաշակի յեղաշրջեց ու ճոխացուց:

Տիակիլէֆ, նախ քան ժամանակից ռուս կայսերական լէգեները, բայց այնքան դրական ձեւով և գունաւորումով, որ միջազգային հմայքով գեղարուեստական աշխարհը, և ուր, տիրական մը խաղալ սկսաւ: Իր խոհեմ կեցած էր ժամանակին ամէնէն նուրբ ու շնորհալի բուհիները:

Տիակիլէֆ՝ կազմակերպիչ, վարիչի իր ուժեղ տպաւորութեան, որոնումին, կատարելութեան ձգտումի իր ոգիով, կրցած է արժանաւորապէս կիւն մը դրաւել ժամանակակից դեղարուեստի բեմին վրայ:

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՊԵՐՈՒԱԼ (Փա[illegible]) — Հայկական գաղթականության հարցը Ազգերի լիգայի ժողովի օրակարգում դրելու առիթով Ազգերի լիգայի հայկական պատվիրակ Ա. Ֆ. Ռայնախը հրատարակել է հետևյալ հոդվածը.

Ազգերի լիգայի ժողովի օրակարգում դրված է հայկական գաղթականության հարցը։ Ինչպես հայտնի է, այդ հարցը լիգայի ժողովի օրակարգում դրվել է Նանսենի առաջարկությամբ։ Նանսենը, որ Ազգերի լիգայի գերագույն կոմիսարն է, ինքն իրեն հանձն է առել հայ գաղթականության հարցը։ Նանսենի առաջարկությունը ընդունվել է ժողովի կողմից։ Ինչպես հայտնի է, Նանսենը ներկայացրել է հայ գաղթականության հարցի վերաբերյալ իր զեկուցումը։ Ինչ է պահանջում Նանսենը։ Նա պահանջում է, որ Ազգերի լիգան հանձն առնի հայ գաղթականության հարցը։ Նանսենը

անցեալի սխալներուն համար, այլեւ օրէ օր աստիճան մը աւելի կը խրի դէպի հակամարքսեան ուղղութիւն։

Տրապիզոնի ալկը վեռնի...

Թուրքիոյ Տնտեսական Բարձրագոյն ժողովի անդամներէն մարմին մը վերջերս Տրապիզոն գացած էր, այդ շրջանին տնտեսական ու ճարտարարուեստական յարմարութիւնները քննելու համար։ Այս մարմինը, որ վերադարձած է արդէն, ժամերով լսած է Տրապիզոնի կուսակալին, վաճառականներուն եւ կաղինի ժամնագէտներուն բացատրութիւնները եւ յանգած հետեւեալ եզրակացութիւններուն.— 1. Տրապիզոն ներկայիս նպաստաւոր վայր մը չէ ճարտարարուեստի զարգացման համար։ 2. Ինքնաշարժի ճամբաներ չըլլալուն համար, Տրապիզոնի ներկայ եւ ապագայ վիճակը լաւ չէ։ 3. Տրապիզոնի զարգացումին ու փայլուն ապագային համար պէտք է կաղինի մշակումը բարեկարգել եւ շատցնել։ Միւս բերքերը երկրորդ աստիճանի վրայ կը գտնուին։ 4. Տրապիզոն պ'ուտի մարի եթէ իր այս վիճակին մէջ մնայ։

Թղթակից մը կը հաղորդէ նաեւ թէ տնտեսական տագնապին հետեւանքով, Տրապիզոնի մէջ վերջերս անձնկուխեան դէպքերը բազմանալ սկսած են։ Բերքը չհասած գնողներէն շատեր մեծ ձնասներ պիտի ընեն այս տարի, քանի որ կաղինը նախատեսուած չափով չէ ելած։ Բերքը, նուազ ըլլալուն, սուղ պիտի ծախուի այս տարի։

Ռուսիա եւ Ամերիկա

Օգոստոս 21ին Պերլին հասան Նիւ Եորքի Առեւտրական Սենեակի անդամներէն 42 հոգի, որոնք վերջերս խորհրդային Ռուսիա այցելած էին՝ քաղաքական եւ տնտեսական մերձեցում առաջ բերելու համար Միացեալ Նահանգներու եւ Մոսկուայի միջեւ։

Ամերիկեան պատուիրակներէն մէկը հետեւեալ յայտարարութիւններն բրած է «Ֆոսիշէ Ցայթունկ»ի խմբագրին.

— 42 անդամներէն 12ը միայն այն կարծիքէն են թէ Միացեալ Նահանգներու շահը կը պահանջէ ճանչնալ խորհրդային կառավարութիւնը, մինչ 30 պատուիրակներ հակառակ են համաձայնական քաղաքականութեան։

«Ամերիկացիները կը կարծեն թէ դեռ 10 տարի պէտք է սպասել՝ քաղաքական յարաբերութիւններ հաստատելու համար Մոսկուայի հետ։ Ամերիկացիները այն համոզումը գոյացուցին որ բոլշեւիկները տրամադիր են շարունակելու իրենց պրոպագանդը, նոյնիսկ եթէ ճանչցուին Ուաշինկթընի կողմէ։ Հասկցան նաեւ որ Մոսկուա երբեք տրամադիր չէ վճարելու ցարական փոխառութիւններն ու Կէրէնսկիի պարտքերը»։

Ամերիկացին աւելցուցած է հետեւեալը.

— Խորհրդային կառավարութիւնը աւելի դրամատիրական եւ աւելի աշխարհակալական է քան Ամերիկան, Անգլիան եւ Ֆրանսան, երբ խնդիրը կը վերաբերի իր սեփական շահերուն։ Համաձնաւոր սկզբունքին կը կառչի այնատեն միայն, երբ պէտք ունենայ մերժելու եղած առարկութիւնները։

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը, որ աւելի քան 5000 քիլոմեդր ճամբայ կտրած է խորհրդային միութեան մէջ, համոզուած է թէ իր բոլոր տեսածները խնամքով պատրաստուած էին եւ թէ բոլշեւիկները խաբած էին զինքը։ Ռուսիոյ հետ կարելի է տնտեսական յարաբերութիւններ մշակել, առանց սակայն երկար վարկ տալու։

Հրեայ ու արաբ իրար կը սպաննեն

«Թայմզ»ի երուսաղէմի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ նոր միջադէպ մը պատահած է յիշեալ քաղաքին մէջ՝ հրեաներու եւ Արաբներու միջեւ։

Օգոստոս 15ի եւ 16ի ծանօթ դէպքերէն վերջ, օգոստոս 17 շաբաթ օր Լացի Պատին առջեւ աղօթքները տեղի ունեցան առանց միջադէպի։ Սակայն մեծ զրգռութիւն առաջ բերաւ ուրիշ միջադէպ մը։ Նոր երուսաղէմի «Պուխարալը» կոչուած հրէական թաղին մէջ Արաբ մը դաշունահարեց Հրեայ մը։ Այս կռիւը ոչ կապ չունէր Լացի Պատի խնդրին հետ։ Հրեան կ'ամբաստանուէր թէ ոտնձգութիւն ըրած է Արաբի մը պարտէզին մէջ։ Ցարձակուած գործող Արաբին հետքը չգտնուեցաւ, սակայն քանի մը Հրեաներ հաւաքուելով ծեծեցին ուրիշ Արաբ մը։ Երկու վիրաւորներն ալ փոխադրուեցան հիւանդանոց, ուր Արաբը ապաքինեցաւ, սակայն Հրեան մեռաւ օգոստոս 20ի գիշերը եւ թաղուեցաւ օգոստոս 21ի առտուն։ Հրեայ երիտասարդներ, որոնք յուղարկաւորական թափօրին կը մասնակցէին, ուզեցին ցոյցեր ընել եւ հին երուսաղէմի պարիսպներէն ներս մտնել՝ փորձելով ճեղքել ոստիկանական շղթան։ Ասոր վրայ ոստիկանները սկսան գաւազաններով յարձակիլ ցուցարարներուն վրայ։ Ընդհարումի ընթացին վիրաւորուեցան 25 հոգի։

Աֆղանիստանի կռիւները

Նատիր խանի ուժերը մեծ յաղթանակ մը տարին կարտէզի շրջանին մէջ եւ Էմիր Հապիպուլլահ սկսած է որոշ մտավախութիւն ցոյց տալ։ Նատիր խան 16000 զինուորով պաշարած է կարտէզը։ Հապիպուլլահ, որուն զինուորները ամէն օր դասալիք կ'ըլլան, հրամայած է հրապարակով ականջը պատին գամել բոլոր անոնց, որոնք Նատիր խանի անունը կը յիշեն, յետոյ այդ վիճակին մէջ գնդակահարել։

Ամանուլլահ թագաւորի Աֆղանիստան մնացած ազգականներու բոլոր ինչքերը գրաւուած են։ Քապուլի մէջ շատեր մուրալու աստիճանին ինկած են։

Վերջին հեռագրի մը համաձայն, Նատիր խան 300 գերի առած է եւ գրաւած հրացաններ, ռազմանիւթ եւ պարէն։ Փէշաւարի Աֆղան առեւտրական գործակալը 10,000 րուփի (750 սդերլին) եւս ղրկած է Նատիր խանի, ասկէ առաջ ղրկած 3000 անգլ. ոսկիէն զատ։

«Թայմզ»ի համաձայն, Նատիր խան ամէն օր նոր օգնական ուժեր կը ստանայ եւ կը զօրանայ, մինչ Էմիր Հապիպուլլահ զինուորներէն մեծ մասը դասալիք եղած է։ Էմիրը ուժգնօրէն ամրացուցած է Ղազնին եւ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ Քապուլը պաշտպանելու համար։ Շինուած են երեք շարք խր սիներ, որոնց մէջ 4000 զինուորներ կան։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԺԱՆԹԷՕՑԻ ԱՆՏԱՌԸ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի եւ շրջանի ՌԱԶՄԻԿ Հայր. Միութեան, վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ իրիկուն։

Կը խօսին՝ պ. պ. Լեւոն Մօզեան եւ Յ. Պուռնազեան

Նուագ, երգ, գաւառական եւ Գարահիսարի հարսնիք, խնջոյք, տեղական պարեր՝ կիներու եւ այրերու կողմէ։

Գաւառական նուագ ղեկավարութեամբ պ. Քալֆարդ Սէրճանեանի, քէմէնչէ, սանթուր, կիթառ եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ։

Շաղորդակցութեան միջոցներ՝ Փլաս տը Քլիշիէն կամ Փորթ տը Քլիշիէն առնել Թրամուէյ Թիւ 40. շոգեկառք Սէն Լազարէն և իջնել Արժանթէօյլի կայարանը ուր առաջնորդներ պիտի սպասեն ժամը 9—2։

ԸՆԿԵՐԱ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլիէ Յ.Դ.Իշխան ենթակոմիտէի կողմէ, վաղը կիրակի Մեկնումի առաւօտեան ժամը 7.30ին։ Առնել Թիւ 40 հանրակառքը (Թիւնէլէն) եւ իջնել Թէրմինիւս, ուր առաջնորդներ պիտի սպասեն։ Կը հրաւիրուին քոյր կոմիտէներու ընկերները։ Մուտքի քարտերը ստանալու համար այժմէն դիմել ընկ. Յ. Ուզունեանի, Ճ. Կոտոյեանի եւ Հ. Միրզոյեանի։ Ճաշը միասին բերել։

ԸՆԿԵՐԱ-ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վրէժ» խումբի կողմէ իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ, այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին։

ընկ. Քէնտէրեանի ճաշարանը։ 14 Rue François Garcin։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սէբաստիոյ Նահ. Ուսումն. միութեան կողմէ մասնակցութեամբ Լիոնի Քոմէտի - Տրամաթիք Թատերախումբին։ Վաղը կիրակի ժամը 5.30ին սինէմա Նովէլթիի մէջ։

Կը ներկայացուի՝ ՏՐԻԼԲԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ կազմակերպուած Փոն տը Շէրիւիի Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի կողմէ, վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին օթել տը Ֆրանսի սրահին մէջ։ Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնճեան։

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն։ Կը ներկայացուի՝ «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ Է» զաւեշտը։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Իսի-լէ Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի Վառմեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 9ին, 164 Ave. de Verdun, Իսի լէ Մուլինօ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱԻԱՌ

Մարսէյլ - Սէն Թ'ընթուանի Ընկեր Դարօ խումբի ժողովը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7ին Թէրմինիւս ճաշարան-սրճարանը (սինէմային դիմացը)։

Վալանսի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս իրիկուն ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Եզդիատի եւ շրջականերու Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները վաղը կիրակի ժամը 6ին 164 Ave. Verdun, Իսի լէ Մուլինօ։ Փօրթ տը Վէրսայլէն առնել Թրամուէյ Թիւ23, 32։ Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն և ընտրութիւն նոր վարչութեան համար, եւն.։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Լէգէոնական միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին. Պաում ռնիւմանթալի սրահը։ Ներկաներու թիւը մեծաժամանութիւն կը հաւարուի։ Օրակարգ՝ զեկոյց և նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ'ԵԼՆԷ

„ՀԱՅ - ՍԿԱՈՒՏ"

Հ. Մ. Ը. Մ.ի պաշտօնաթերթը

24 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ բազմաթիւ նկարներով։ Հասցէ՝ 12 Passage du Caire- Paris, (3e).

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

փարիզաբնակ տասնեակ մը սրտցաւ վասպուրականցիներս քով քովի գալով կազմեցինք վասպուրականի Հայրենակցական միութեան մասնաճիւղ մը։

Ադժամեայ վարչութիւնը կոչ կ'ընէ փարիզի եւ իր շրջանի բոլոր վասպուրականցիներուն եւ փափաքողներուն արձանագրուիլ հետեւեալ հասցէներուն.— Պուա ֆոյոնպ, ֆոյոնպ եւ Անիէդի թադամասեր՝ պ. Արմենակ Ամիրխանեանի 36 Villa Rouveyrol, Asnières։ փարիզ՝ Ադամ պետրոսեանի 2rue des Fossés St. Jacques, Clamart՝ Գաւիթ Գաւիթեան Clamart (Seine)։

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Մտամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները – ցատուկ յարկաբաժին վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութեանց

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. միայն եւ կէսօր։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ' Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

4 RUE POISSONNIERE. Métro: SENTIER

Tél. Gutenberg 74 - 64

Բոլորին ուշադրութեան։

Դերձակներու հայթայթիչ։ Ամէն տեսակ աստառներ, մետաքս դերձան, կոճակներ եւայլն։

Անթրըփրընէօրներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր գեղչ։ Այցելեցէք մեր խանութը ձամոզուելու համար մեր գիներուն աժանութեան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն քնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հանդիպակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տիկնոջ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏՄՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործ ծունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Տեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean.Jaurès, Draguignan (Var)

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՍիով

Եթէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRE-SIN JOLIVET հացերը։

Ուզիւլ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոն պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէր. հիւանդութեանց (ֆրանկախատ, ջերմամիզ.) եւ վարիւր։ Մասն. լազոռաթերապ։ Ներշմիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.

ՎԱՐԶՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

50 քառակուսի մեթր մակերեսով ծունեամբ եւ երկու մասէ բաղկացած լուսաւոր յարկաբաժին մը վարձու է, աշխատանոցի մը կամ պահեստի մը համար։ Ընդարձակ բակ մը, խոհանոց, կազ եւ ելեկտրականութիւն։ Նաեւ առանձին սենեակ մը մեծ խոհանոցով։ Ժամը իրիկուան 6էն 8ը։ Կիրակի մինչեւ կէսօր։ Դիմել՝ Ռենեանի, 36 Rue Damesme, (13e), մէթրօ Իթալի։

EMPIRE Սիգար-Շոլ· 37 Av. W

ՄԱՍՍԻՍ - ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ԱՒՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԻՒՐԵՐ

Վեներական ախտերը 2 ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, ջերմամիզութենէ զերծ մնալու միջոցները 5, ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային հիւանդութիւնները 10, բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, մտերիմ գրոյցներ 30, մատեան մանկանց 40, սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50 ֆրանք։

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՍԱԿԱՐԱՆ

24 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ		ՖՐ.
Սթերլին,	L. St.	123.80
Տոլար,	Dollar	25.55
Մարք (ոսկի)	100 Mark	608.50
Թրքական թղթ.	L. Trq.	12.32
Թրք. ոսկի	» or	106.90
Մէճիտիէ	Médjidié	8.75
Լէվա 100	Léva	18.62
Տրախմի	» Drachme	33.10
Լիր	» » Lire	133.65
Պելժ. ֆրանք	» Fr. Belge	71.10
Ջուից.	» Fr. Suisse	491.75
Լէյ 100 հատը	Ley	15.20

ԱՐԾԵԹՈՒՊՔ

Եգ.-ֆր.-Ֆոնս.	I Cr. Fonc.Eg.	2260.—
»	II »	1665.—
»	III »	1650.—
Թուրքի երկթղ.	Lots turcs	82.—

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

25 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1042

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐ ԶՕՐԱԾԱՐԺ...

Տակաւին չտեսանք ոմկավարներու համագումարին պաշտօնական յայտարարութիւնը։ Կամ գոնէ քանի մը տող, որ բացատրէր յառաջիկայ գործունէութեան ոգին եւ ուղեգիծը։

Բայց, դատելով կարգ մը իրողութիւններէ, կրնանք պնդել թէ իրական ն մէջ ոչինչ փոխուած, բարեփոխուած է։ Ընդհակառակն, աւելի շեշտուած է 1923էն ի վեր տիրապետող գիծը,— անխնայ պայքար՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, զայն մեկուսացնելու առաջադրութեամբ։ Հոգ չէ թէ կիրքերը սաստկանան, պառակտուին խորանայ, գաղութները կագմալուծուին եւ այս ժողովուրդը մատնուի խորունկ յոռետեսութեան մը։

Առաջին ապացոյց՝ կեդր. վարչութեան կազմը,— հինգ հոգինոց հատընտիր հաւաքածոյ մը, որուն ամէն մէկ անդամը իր «վարք սրբոց»ն ունի, իրրեւ թշնամի հակադաշնակցական, իրրեւ մանաւանդ թոյնի, ատելութեան եւ կազմալուծման։

Մեծ պատիւ պիտի բլլար հրատարակութեան տալ անունները։

Երկրորդ, համագումարը հագիւ վերջացած, պերճախօս լուրեր սկսան հասնիլ գաւառներէն։

Լիոնի եւ Մարսէյլի մեր թղթակիցները օրը օրին հաղորդած էին երկու ոմկավար պատգամաւորներու ճառերը, բայց հրատարակութեան չտուինք։ (Այս առթիւ պիտի թելադրէինք մեր թղթակիցներուն, որ չզբաղին եւ չզբաղեցնեն մեզ այսպիսի անհամութիւններով)։ Լիոնէն գրած էին երկու հոգի, նոյն իսկ համբերով ներկաներու թիւը, 43 հոգի, որոնց 25ը Դաշնակցական։ (Կարելի՞ էր հարցնել թէ՝ ինչո՞ւ կ'երթան աթոռ կը գրաւեն այսպէս խմբովին)։ Մարսէյլի լրատուն՝ պատահական թղթակից մը — բան գործ ըրած էր գրի առնել արտասանուած խօսքերը։ Նոյնը վալանսի մէջ։

Երեք վայրերուն մէջ ալ, ոմկավար պատգամաւորները — գլխաւորը՝ Ամերիկայէն — ոչ թէ իրենց ժողովին զեկուցումն են ըրած, այլ առիթէն օգտուեր են իրենց մաղձը թափելու Դաշնակցութեան դէմ, ճգներ են դրամագլուխ շահիլ, վարկաբեկելով զայն եւ լուտանքներ տեղալով անոր գլխուն։ Այս իրողութիւնը կը հաստատէ նաեւ իրենց պաշտօնաթերթը, որ տպած է ճառերուն ամփոփումը։

Երրորդ, — ահա Մարսէյլի պարագան։

Այսօր իսկ հրատարակած ենք երկար թղթակցութիւն մը, որ կը պարզէ Մարսէյլի արուարձաններուն մէջ սարքուած խաղերը։ Ե՛ւ գաւեշտ ե՛ւ ողբերգութիւն։ Ինչպէս կ'երեւայ, այստեղ ալ կարաւանին գլուխը անցած են ոմկավարները, ուժ առնելով զանազան խմբակներէ եւ կիրքով կուրացած կամ վարձու անհատներէ։

Ուրեմն, նոր գօրաշարժ յայտարարած են մեր «ողջամիտ»-ները, եւ նոր թափով ճակատ յարդարած, անշուշտ իբրեւ հետեւանք համագումարի որոշումներուն։ Եթէ կը չափազանցենք, պէտք է սպասել դէպքերու զարգացման, Մարսէյլի կամ այլուր։

Մարսէյլի տագնապը գաղտնիք չունի մեզի համար։ 1927ին, վախնալով ընտրութիւններու արդիւնքէն,— ինչպէս միշտ— ոմկավարները քէն ըրին եւ երկու տարիէ ի վեր ամէն միջոց կը փորձեն, ազգային իշխանութիւնը սեւցնելու համար, չքաշուելով բոլոր սարքել նոյնիսկ դպրոցին դէմ։ Հնչակեանները, որոնք մասնակցեր էին եւ կը գործակցէին մինչեւ վերջերս, նորէն ճամբայ փոխեցին, գլխաւորաբար իրենց ներքին վէճերուն հետեւանքով։ Տարեշրջանի առթիւ, դանազան դժգոհներ եւ թափթփուքներ ալ դիրք բռնած էին այս ճակատին վրայ, որուն թիկունքէն կը հսկէ հոչակաւոր Հօկը, իր կարմիր-դեղին ժունեթիներով։ Զենք ծածկեր թէ ազգ. իշխանութիւնն ալ ուշնեցած է վրիպումներ, որոնք անդարմանելի չեն, սակայն, կը բսէ որ սթափին եւ ժամ առած գումարեն Գաւառ. ժողովը։

Գործ-եփողներու այս խառնիճաղանճին հանդէպ, ուրիշ խորհուրդ չունինք մեր ընկերներուն եւ առհասարակ բոլոր սրտցաւ ու լուրջ տարրերուն, եթէ ոչ պաղարիւն եւ արթուն կեցուածք։ Ինչպէս անցեալ օր ալ դիտել կուտայինք, իրական գործը, պարկեշտ աշխատանքն է որ վերջ ի վերջոյ կը տիրապետէ, նահանջի մատնելով բոլոր խառնակիչները։ Մարսէյլի գաղութը աշնան տերեւ չէ, որպէսզի հովին համեմատ այս ու այն կողմ թափի։ Ոչ ալ ոչխարի հօտ։ Այս իրականութեան կենդանի ապացոյցը տուած են արդէն քանի մը արուարձաններ, անցեալ կիրակի։

Ինչ կը վերաբերի ոմկավարներու նոր գօրաշարժին, կը մաղթենք որ իրականանայ, որպէսզի բոլոր բարեմիտներն ու Քերահաւատները աւելորդ անգամ մըն ալ տեսնեն, թէ այդ խմբակցութեան վարիչները ուրիշ հոգ, ուրիշ «անելիք» չունին, եթէ ոչ անդադար պղտորել ջուրերը։ Մափաննել ո՛ր եւ է շինարար աշխատանք արտասահմանի մէջ, իսկ Հայաստանի հանդէպ «սէր» յայտնել միայն եւ միայն ծունկ չոքելով իշխանաւորներուն առջեւ, ծածկելով, ուրանալով ակներեւ եւ անդարմանելի չարիքներ։

Գալով Դաշնակցութեան դէմ բացուած յարձակուն պարքին, թող ըսյլ տան բսելու՝ թէ մեզ կը հետաքրքրէ այնքան որքան ճպուռին ճրճռոցը։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ՍԱԿԱՐԿԵՆ

Հակառակ տրուած հաւաստիքներուն թէ Շաբաթը վերջին եւ վճռական օրը պիտի բլլար Լահէյի խորհրդաժողովին, բախտորոշ նիստը յետաձգուեցաւ երկուշաբթի օրուան, Մնոտընի առաջարկով։ Այս հաշուով սակարկութիւնները պիտի շարունակուին 48 ժամ եւս։ Այս նոր յետաձգումը յաջողութեան գրաւական մը կը նկատուի։

Վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսա, Պելճիքա, Իտալիա եւ Ճափոն համաձայնած են Անգլիոյ տալ իր պահանջած 48 միլիոն մարքէն 36 միլիոնը։ Եթէ Իտալիա հաւանի իր բաժինէն 10 միլիոն եւս զիջի, այն ատեն Մնոտընի պահանջները լիակատար գոհացում ստացած պիտի բլլան։ Ֆրանսա եւ Պելճիքա իրենց ծայրագոյն զոհողութիւններն ըրած բլլալով, Զորսերու վերջին հաւաքոյթին մէջ Իտալիա եւ Ճափոն նոր գիծումներ ըրին։

Յետոյ որպէսզի Գերմանիա եւս իր բաժինը բերէ համերաշխութեան գործին, Զորսերը դիմեցին Գերմանիոյ ներկայացուցչին, որպէսզի աւելցնէ առանց պայմանի վճարումներու քանակը, յաւելեալ մասը յատկացնելու համար Անգլիոյ։

Գերմանները յայտնեցին թէ չեն կրնար ընդունիլ առաջարկուած նոր գոհողութիւնները։

Այսպէս ուրեմն, Մնոտըն, մերթ սպառնալիքով, մերթ անուշութիւնով կը յաջողի իր խօսքը քալեցնել։

Զորսերուն կողմէ խորհրդաժողովի նախագահ ժասփար այցելեց Մնոտընի եւ անոր յայտնեց իրենց նոր կարգադրութեան արդիւնքը։ Մնոտըն իր պաշտօնակիցներուն հետ տեսակցելէ վերջ, հրատարակեց զեկոյց մը, որուն մէջ կ'ըսէ թէ ժասփարի առաջարկները բոլորովին անբաւական են, թէեւ նախորդ առաջարկներուն վրայ պզտիկ յառաջդիմութիւն մը ցոյց կուտան։ Յոյսերը կը նուազին հետզհետէ։

ՊԵԼՃԻՔԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՐՊԵՆ ԷՔՍ-ԼԱ-ՇԱՓԷԼԸ

Էքս-լա-Շափէլէն կը հեռագրեն թէ պելճիքական երկու հետեւակ եւ երկու թնդանօթաձիգ զօրագունդեր հրաման ստացած են Պելճիքա վերադառնալ՝ ռազմափորձերու մասնակցելու համար։ Հրամանը կ'աւելցնէ թէ այդ զինուորներն ու սպաները այլեւս էքս լա-Շափէլ չպիտի վերադառնան։ Այս ձեւով միայն մէկ պելճիքական զօրագունդ պիտի մնայ գերման հողին վրայ։

Կ'ըսուի թէ Վիսպատընի անգլիական զինուորական իշխանութիւններն ալ տենդոտ գործունէութեան մէջ են՝ այդ քաղաքը պարպելու համար։

Թուրքիոյ ելեւէական գործերը

Ելեւէական գործավար Սարաճ օղլու Շիւքրի պէյ որ Պոլիս կը գտնուի, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ լրագրողներուն.

—Անցնող տարուան ընթացքին մեր կատարած գլխաւոր գործերը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել.—

1. Անատոլուի եւ Ատանա-Մէրսին երկաթուղիները գնեցինք, ինչ որ մեծ յաջողութիւն մըն է մեզի համար։ փոխարժէքն ալ մաս առ մաս եւ կանոնաւորաբար կը վճարենք։ 2. Հանրային պարտքերու խնդիրը լուծեցինք եւ ամսէ ամիս կանոնաւորաբար կը վճարենք իարկ եղած գումարները։ 3. երկաթուղիներու շինութիւնը կը շարունակուի մեծ թափով։ 4. երերուն պարտքերու խնդիրը լրջօրէն կը քննենք եւ գալ տարուան պիւտճէին մէջ որոշ գումար մը պիտի յատկացնենք անոնց վճարման։ Մասնաւոր յանձնաժողով մը կը քննէ եղած դիմումները, որոնք սակայն շատ քիչ են։ Մաուլին պարտականութիւնն է հիւանիրել առնելիք ունեցողները որ օր առաջ դիմեն։ 5. Սեպտեմբեր մէկին պիտի գործադրենք պետական պաշտօնեաներու դասաւորման նոր օրէնքը, որ գլալապէս կը բարեփոխէ ենթականերուն վիճակը։ 6. Հանգստեան թոշակի նոր օրէնք մը կը պատրաստենք եւ այս տարի ժողովէն պիտի անցնենք։ 7. Պետական դրամատան օրինագիծը պատրաստ է եւ ժողովը բացուելուն պէս քննութեան պիտի յանձնուի։ 8. Շաքարի եւ քաւիւղի վարչութիւնը պիտի ջնջուի, երբ վերջանան զանազան ագերու հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրներու պայմանաժամերը։ 9. Մաքսային նոր սակացոյցը պատրաստուած ատեն, նկատի ունեցած ենք երկրին տնտեսութիւնը, որ անտարակոյս նոր գարկ պիտի ստանայ։ Դժբախտաբար կարգ մը վաճառականներ առանց նկատի առնելու պետութեանց հետ մեր կնքելիք դաշնագիրներուն սակերը, մեծ քանակութեամբ ապրանք ներածեցին։ կը վախնամ որ մաքսէն իրենց շահած 9 10 դրուշէն շատ աւելին վճարեն իբր տոկոս, մթերանոցի ծախք եւն.։

Իսլամ եւ ոչ-իսլամի խնդիրը Պոլսոյ մէջ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը օգոստոս 22 թուականով կը հեռագրէ թէ նահանգիստին մէջ գտնուած օտար շոգենաւերու բեռերուն պարպումը երկար յապաղումի եւ ծանր դժուարութիւններու կ'ենթարկուի, անոր համար որ ոստիկանութիւնը կ'արգիլէ ոչ-իսլամ թրքահպատակներու՝ զբաղիլ պարպումի գործերով։

Հիւպատոսներն ու զանազան շահակից սեփականատէրեր բողոքեցին թուրք իշխանութեանց մօտ, սակայն հակառակ տրուած հաւաստիքին թէ ո՛չ մէկ խտրութիւն պիտի դրուի իսլամ եւ ոչ-իսլամ թուրքերուն միջեւ, արգելքը կը շարունակուի։

Ռուսական կոխուները

Զինական ճակատի խորհրդային բանակի վերին հրամանատար Բլիւխէր (կամ Գալէնս) շուտով կը հասնի Զիթա։ «Թայմզ»ի համաձայն, Մուքտէնի իշխանութիւնները երեւան հանած են խորհրդային գաղտնի ծրագիր մը՝ Խարպինը գրաւելու համար կրկնակ յարձակումով մը, մէկը Պոգրանիչնայայի, միւսը Յիցիհարի ճամբով։ Միաժամանակ խորհրդային թնդանօթակիրներն ալ Սունկարի գետէն պիտի յառաջանային դէպի Խարպին։

Զանկ Սուէ-Լիանկ հրամայած է շարժուն մէջ դնել հիւսիս-արեւելեան բանակը, որ կը բաղկանայ 120,000 զինուորներէ։ Շանհայքվանէն դէպի Մանչուլի կը յառաջանան նաեւ երկու խառն զօրաբաժիններ։

Ճափոնցիները ջղայնացած են եւ կը վախնան որ Զինացիները դարձեալ բոյկոտ սկսին իրենց դէմ։

Զինացիներու համաձայն, բոլշեւիկները սահմանագլուխին վրայ երկու զօրաբանակ կեդրոնացուցած են։ Արեւելեան կողմը կան 20,000 հետեւակ եւ հեծեալ, երկու զրահապատ գնացքներով, օդանաւերով եւ թնդանօթներով, իսկ արեմտեան բանակը կը բաղկանայ 40,000 հետեւակ եւ հեծեալներէ, 2 զրահապատ գնացքով, 6 հրասայլով եւ օդանաւերով։ Խրամներ չկան, ինչ որ կը նշանակէ թէ այս ուժերը սահմանուած են յարձակողականի։

Մոսկուա եւ Առաքիա

Վերջերս դաշնագիր մը ստորագրուեցաւ խորհրդային կառավարութեան եւ Սանա՛ալի Իմամին միջեւ։ Նախաբանին մէջ կ'ըսուի թէ դաշնագիրը, որ կը բաղկանայ հինգ յօդուածներէ, ստորագրուած է երկու ազգերու փոխադարձ շահերը պաշտպանելու համար։

Ահա՛ այդ դաշնագիրը.

Յօդուած 1.— Խորհրդային կառավարութիւնը կը ճանչնայ կատարեալ անկախութիւնը ամբողջ եէմէնի եւ իր Թագաւորը, Ն. վ. Իմամ Եահիա Մոհամմէտ Համիտէտտինի։

Յօդուած 2.— Առեւտրական միութիւն պիտի հաստատուի խորհրդային կառավարութեան եւ Իմամի կառավարութեան միջեւ, ու այս երկու կառավարութեանց հպատակները առեւտրական գործառնութեանց համար ամէն դիւրութիւն պիտի վայելեն իրարու երկրին մէջ։ Խորհրդային կառավարութեան ոեւէ հպատակ Իմամի հողերը մտած ատեն պիտի ինազանդի Իմամի կառավարութեան օրէնքներուն, նոյնպէս Իմամի հպատակներէն ոեւէ մէկը երբ խորհրդային հողէն ներս մտնէ, այդ երկրի օրէնքներուն պիտի հպատակի։

Յօդուած 3.— Առեւտրական դահեր ու բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատող այս դաշնագիրը նախ պիտի վաւերացուի խորհրդային կառավարութեան, յետոյ ալ Իմամի կառավարութեան կողմէ։

Յօդուած 4.— Դաշնագրին տեւողութիւնն է 10 տարի, վերջնական վաւերացման թուականէն սկսեալ։ Պայմանաժամը վերջանալուն, պիտի երկարաձգուի կամ պիտի փոխուի համաձայն երկու կառավարութեանց տեսակէտներուն։

Յօդուած 5.— Այս բարեկամական ու առեւտրական համաձայնագիրը պիտի կոչուի «Սանաայի Դաշնագիր»։ (Ստոր.) *Խորհրդային կառավարութեան կողմէ՝* Լստակոֆ, *Իմամի կառավարութեան կողմէ՝* Քատը Մոհամմէտ Րաքըպ։

Քարիւղի հորեր, որ ժայիսեն ի վեր կ'արիւն

Ռոմանօ-Ամերիկեան ընկերութեան Մորէնիի (Ռումանիա) քարիւղի հորերը կ'այրին մայիսէն ի վեր։ Մարելու համար ձեռք առնուած բոլոր միջոցները առանց հետեւանքի մնացին։ Ռումանական կառավարութեան հակակշռի մարմինը կը հաղորդէ որ եթէ Ամերիկայէն կարելի չըլլայ հրշէջ զօրաւոր գործիքներ բերել, հրդեհը մարելու միակ յոյսն է շինել երկար փապուղի մը, որուն համար առնուազն երկու ամիս պէտք է աշխատիլ։

Իսկի Սուտի դրկուած զեներ

Քոփէնհակէն կը հեռագրեն թէ դանիական դատարանի մը առջեւ տեսնուելու դատ մը, որուն մէջ խառնուած էր Հիճազի թագաւորին անունը։

Վերջերս մաքսատան պաշտօնեաները երեւան հանած էին մնտուկ մը, որուն վրայ գրուած էր «Ինքնաշարժի մասեր»։ Երբ մնտուկը բացին, տեսան որ մէջը կային երկու հրացան, երկու սուին են եւ քանի մը փամփուշտներ։ Մնտուկին տէրը յայտարարեց թէ այդ զէնքերը սահմանուած էին Վէհապի Թագաւորին, որ սովորաբար իր գինամթերքը կը գնէ Անգլիայէն, բայց հիմա կրփափաքի փորձելդանիական զէնքերը, որովհետեւ չուզեր որ անգլ. կառավարութիւնը շատ տեղեկութիւն ունենայ իր սպառազինման մասին։

Դատարանը տուգանքի դատապարտեց առեւտրականը եւ գրաւեց զէնքերը։

Ոստիկանական միջազգային համաժողով

Ցառաջիկայ նոյեմբերին փարիզի մէջ պիտի գումարուի ոստիկանական համաժողով մը, մասնակցութեամբ 40 պետութեանց ոստիկանապետներուն։

Այս մրջազգային համաժողովին գլխաւոր գործը պիտի բլլայ ընդունիլ ծածկագիր բառարան մը եւ գործելու համանման մեթոտներ, որպէսզի յառաջիկային կարելի բլլայ ոճրագործները հետապնդել ժամանակի նուազագոյն կորուստով։ Նոյնպէս պիտի ուսումնասիրուի Թմրեցուցիչներու առեւտուրը արգիլելու խնդիրը։ Տեղեկագիրները կը հաստատեն թէ այս առեւտուրով զբաղողները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՈՎՍԵՓ ՂԱՆԱԼԱՆԻ ՀԻՇԱՏԱԿԸ

Ի ՀԱՅՐԱՆԻՔԻ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉԻՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ՀՈՎՍԵՓ ՂԱՆԱԼԱՆ

ՀԻՇԱՏԱԿ

ՀԱՅՐԱՆԻՔԻ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉԻՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՊԵՏ
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԱՆԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈՍԹՈՆ, 1920

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ — ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ — ՀԱՍՈՒՆ ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ — ՀԱՍՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈՍԹՈՆ, 1920

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՊԵՏ
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԱՆԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈՍԹՈՆ, 1920

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ — ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ — ՀԱՍՈՒՆ ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ — ՀԱՍՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԿԻՐԱԿՈՍ ՄԱՐՏԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՄԱՐ ԿԻՐԱԿՈՍ ՄԱՐՏԻՆ ԵՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՄԱՐ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՏԱՐՈՆԵՑԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՏԱՐԻ ՏՈՂԵՐՔ ԿԱՐՊԱՆՑԻՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՄԱՐ ԿԻՐԱԿՈՍ ՄԱՐՏԻՆ ԵՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՄԱՐ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՏԱՐՈՆԵՑԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՏԱՐԻ ՏՈՂԵՐՔ ԿԱՐՊԱՆՑԻՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻ

#

շատ լաւ ուսումնասիրած են օրէնքներն ու սովորութիւնները այն երկիրներուն, ուր կը գործեն, ինչպէս նաեւ թժրեցուցիչները քղեյու տեղերը:

վերջին տարիներս ամբողջ աշխարհի մէջ ոճիրները անհամեմատօրէն շատցած են: Լոնտոնի համազգեստաւոր ոստիկաններուն վրայ 1500, իսկ գաւառի գաղտնի ոստիկաններուն վրայ 100 հոգի պիտի աւելցուի:

Ծաւիր վիճակ Երուսաղէմի մէջ

Հրէական հեռագրական գործակալութիւնը օգոստոս 24 թուակիր հեռագրով մը կը հաղորդէ թէ Լացի Պատի խնդրին առթիւ Երուսաղէմի մէջ Հրեաներու եւ Արաբներու միջեւ երկու ժամ տեւող նոր կռիւ մը տեղի ունեցած է: Ընդհարումներու ընթացքին սպաննուած են երեք Արաբներ եւ երեք Հրեաներ, վիրաւորուած են 107 հոգի, որոնց 16ը խիստ ծանր վիճակի մէջ: Բոլոր խանութները փակուած են: Ոստիկաններ եւ զրահապատ ինքնաշարժներ պահակ կը պտտին փողոցներուն մէջ:

Նաւային գաղտնի համաձայնագիրը

Ինչպէս կը լիշուի, անցեալ հոկտեմբերին ամերիկացի լրագրող մը՝ Հարոլտ Հորան յաջողած էր ձեռք բերել գաղտնի շրջաբերական մը՝ անգլեֆրանսական համաձայնութեան մասին: Իբրեւ մեղսակից կ'ամբաստանուէին արտաքին նախարարութեան երկու պաշտօնեաներ՝ Նոպլէ տ'Ալնկլիւր եւ Ռոժէ Տէլվլանք: Հորան որ ձերբակալուելէ յետոյ ազատ թողուած էր, փախաւ Պելճիքա, անկէ ալ Ամերիկա անցաւ:

Հարցաքննիչ դատաւոր Օպրի, որ ամիսներէ ի վեր կը քննէր խնդիրը, բոլորովին անպարտ արձակեց ֆրանսացի երկու պաշտօնեաները, որոնց բարեմտութիւնը հաստատուած էր:

Նատիր խանի թերթը

Զօրավար Նատիր խան սկսած է հրատարակել «Իսլահ» անուն թերթ մը, որուն նպատակն է աֆղանական եւ իսլամական միութիւն առաջ բերել, վերջ տալ ներկայի իսլամներու իրարասպանութեան եւ տալ շիտակ լուրեր: Առաջին թիւին մէջ կը բացատրէ ներկայ քաղաքացիական պատերազմին պատճառներն ու պատմականը ու հրաւէր կը կարդայ ձերբազատուիլ Քապուլի աւազակէն: Մանրամասնութիւններ կուտայ «Ճըրկա»յին (Ագգ. ժողով) մասին, ուր որոշուած է զինուորագրել զինուորութեան յարմար երեք հոգիէն երկուքը, նշանակուածէ ազգային մարմին մը՝ գործերը վարելու համար: Ցետոյ ծանր պատիժներ կը սահմանէ դասալիքներուն, լրտեսներուն, դաւաճաններուն, ապստամբներուն եւ աւարառուներուն:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՆԴՈՍ գետը յորդած է սարսափի ենթարկելով երկու եզերքներու բնակիչները, որոնք խուճապահար կը փախչին դէպի բարձունքները: վերջին օրերու յորդառատ անձրեւները աւելի ծանրացուցած են կացութիւնը: Ջարաչիէն կը հաղորդուի թէ Ինդոս իտը քշած կը տանի մարդու եւ անասունի բազմաթիւ դիակներ: Շուտ մը գիւղեր ջուրերու տակ մնացած են: կը վախցուի որ քոլերայի համաճարակ ծագի Հնդկաստանի մէջ:

Դոմոս ցեփլին առջի օր Թոքիոյէն ճամբայ ելաւ դէպի Քալիֆոռնիա: Ճամբան սաստիկ փոթորիկի հանդիպեցաւ, բայց յաջողութեամբ դիմադրեց: վերջին հեռագիրը կ'ըսէ թէ Թոքիոյէն 2500 քիլոմեթր հեռուն կը գտնուի:

Իտալիոյ կարտա լիճին վերեւ ջրօդանաւի փորձեր կ'ըլլային շնայտէրի բաժակին մրցումներուն պատրաստուելու համար: Շաբիւրապետ ձուզէփփէ Մոթթա ժամը 550 քիլոմեթր արագութեամբ կը սուրար, երբ յանկարծ 100 մեթր բարձրութենէ ուժգնօրէն ջուրին մէջ ինկաւ եւ անհետացաւ: կը կարծուի թէ մոթթա գլուխը դարձուցած ըլլալով, վայրկենապէս կուրցած էր կեդրոնախոյս ուժի ազդեցութեան ներքեւ: Այս արկածին հետեւանքով, շնայտէրի մրցումները մէկ ամիս յետաձգուեցան:

ԲԹՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg (կառ. տը Լ'Էսթի եւ Նորի մօտ)
Métro: Château d'Eau Հեռ. Prov. 69 38

Մասնագէտ բժիշկները կը դարմանեն հին եւ նոր ջերմահիվանդութիւնը, փրոստաթիթը, բէթրէսխամանը եւ անկարողութիւնը: Դարմանումը՝ պատուաստով եւ էլեկտրաբուժութեամբ: Քննութիւն արիւնի եւ մէզի: 9—12 եւ 2—8: Կիր. եւ տօն օրեր 9—12:

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ կը գրեն մեզի.— Հայ երիտասարդ մը, Պ. Պարոյր Սարգիսեան, որ եգիպտոսէն եկած էր, Ազատէմի տը ցանսէն յաջողեցաւ առաջին աստիճանի վկայական ստանալ. եւ դժուարահաճ փրոֆէսէօրներու եւ փրոֆ. Պրէտալի ներկայութեան քննութիւն տալով, ստացաւ պաշտօնի փրոֆէսէօրի առաջին վկայական ու աստիճան:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով:
73bis Av. de Wagram, մէթրօ Ternes, Հեռ. Wagram 02-30.
63 Av. Gde. Armée, մէթր. Maillot, Հեռ. Passy 79-43, 149bis Bd. Villette, մէթր. Aubervilliers, Հեռ. Nord 27-80.

ԳՐԱՃԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

պէտք ունինք մէկ վարժ եւ մէկ նորավարժ գրաշարի:

Դիմել՝ ուղղակի «ցառաջ»ի վարչութեան:

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՁԱՇԻՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմահիվ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթոմառ: Հղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ԳԱՐԵՋՐԱՑՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՁԱՆ, ԸՆԹՐԻՐ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95-21

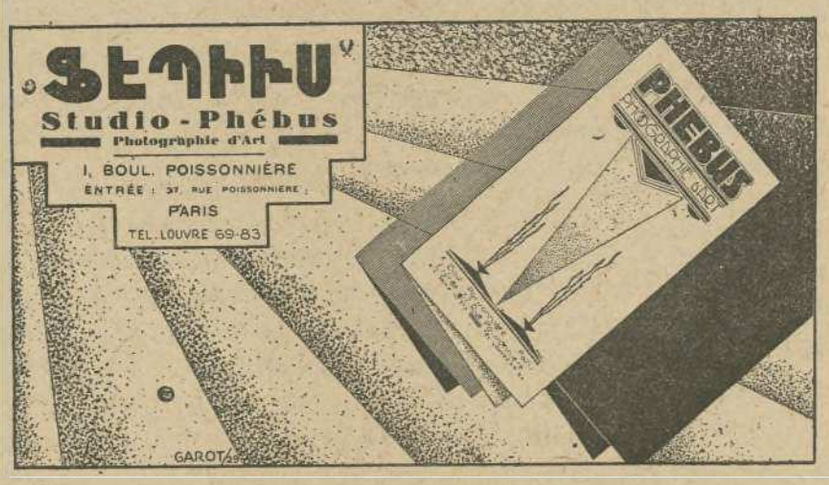
ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԻԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԻԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵՒԻ ԴՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-21
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Ձոխ մեթերք՝ Զենիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոտէքս ժամացոյցներու, Բարիւճոն Ուէսթմինսթրներու, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
ՆԱԽԿ. ԲԹՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՋԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՏԷՊԻՒՍ
Studio - Phébus
Photographie d'Art
1, BOUL. POISSONNIÈRE
ENTRÉE : 37, RUE POISSONNIÈRE
PARIS
TEL. LOUVRE 69-83

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JJ.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններու
Ցաւուկ յարկաբաժին վէներական եւ *Մորթի հիւանդութեանց*
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ռումատիզմ, կոկորդի, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ* եւ ցօդացաւ:
կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M. (ALLEMAGNE)
Ամէն տեսակ ապրանքներու ներածութիւն եւ արտածութիւն, գօմիսիօն եւ ներկայացուցչութիւն:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հաղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tel. Grésillons 14-50:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան աժան տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ: Ցեւակոգործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառումն վրայ հարիւրի որոշ վճարում: Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է référencenով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var).

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)
Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԿ
Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRAS SIN JOLIVET *հացերը:*
Ուսիսի խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոն պատրաստուած հացեր:
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը լանձնուին բնակարան: Ներկայ կարօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil 61-
Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամէնավերջին փիլքերն ինչպէս նաեւ հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ այլ բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները:
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գիներ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET **V. YARJANIAN**
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96-70
կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատերու պաշտպանել. ով Ֆրանսայի Հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Ազգ. դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅՐԱՆԱՄ մասին համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (Ազատ վիթ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն ամէն երկրի համար:
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի կիրակէ

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: H. STÉPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929
27 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1043

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍՆՕՏՐՆԻ ՕՐԻՆԱԿԸ

Եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա, բովանդակ մամուլը սէկ անուն կը հոլովէ,— Մնոտրն: «Եորքշայրցին», ինչպէս մեր մէջ պիտի ըսէին, «դրսեցին» կամ «գիւղացին»:

Արդարեւ, մէկ անգամէն համաշխարհային հռչակ շահեցաւ Անգլիոյ ելմտական նախարարը,— դաժան, դէգ եւ չոր մարդ մը, որ անթացուպերով կը քալէ եւ շատ խոնարհ ծագում ունեցած է: Անուն մը որ ծանօթ էր միայն աշխատաւորական - ընկերվարական շրջանակներուն:

Այս տեսիլէ մարդը անխնայ կը ձաղկուի մասնաւորապէս ֆրանսական մամուլին կողմէ: Փարիզը չմարսեց անոր կոպիտ խօսքը — «այլանդակ եւ ծիծաղելի», արտասանուած օգոստ. 10ի ժողովի մէջ. Ֆրանսայի ելմտական նախարարին բացատրութենէն առթիւ: Լահէյի ժողովականները անուշի կապեցին գործը, «Թիւրիմացութեան» վերագրելով զայն: Ինչպէս տարիներ առաջ, Պոլսոյ Ազգ. ժողովին մէջ, խաղաղասէր ատենապետ մը, Տիգրան Եուսուֆեան, երկուքը մէկ «Թիւրիմացութիւն է, էֆէնտիմ», կ'աղաղակէր, որ'եւ է վէճ հարթելու համար:

Այո՛, Փարիզը չմարսեց այս մարդուն գլորած քարերը, անոր կեցուածքը, եւ ամէն օր ծաղրական գիւտեր կ'ընէ, պարզապէս բորբոքած սիրտերը պաղչկելու համար: Որովհետեւ, Մնօտրն, իրեւ իր երկրին զաւակը, մանաւանդ իրեւ կոպիտ «եորքշայրցիր», երբեք չազդուիր այդ սլաքներէն, ու թէեւ քիչ մը կլորցնելով, բայց միշտ միեւնոյն յամառութեամբ եւ բրտութեամբ յառաջ կը քշէ իր պահանջները: Կիրակի օր, փարիզեան թերթ մը նորէն թափելով իր դառնութիւնը եւ դիտել տալով թէ քանի գիշում կ'ընեն, այնքան պահանջկոտ եւ աներես կը դառնայ Մնօտրն, հետեւեալ պատմութիւնը կը պատմէր.—

Պատերազմէն առաջ, Փարիզի մէջ կառապան մը կար, որ երբեք «շնորհակալ եմ» չէր բսեր դրամը վճարուած եւ պարգեւ տրուած առեն: Երեք չարաճճիներ գրաւի կը մտնեն մարդը ինդացնելու եւ բերնէն շնորհակալութեան բառ մը փրցնելու համար: Եւ կ'երթան կառքը կը նստին Մաւլէնէն, ու վար կ'իջնեն Օփերայի հրապարակը: Յետոյ կը հանեն մէկ ոսկի նափոլէոն կուտան, այդքան կարճ հեռաւորութեան համար: կառապանը, փոխանակ գետնամած խոնարհութիւն ընելու եւ խնդալու, երեսը թթուեցնելով կը քրթմնջէ.

— Անզգա՛միներ, չէի՞ք կրնար քսան սանթիմ աւելի տալ, որպէսզի չստիպուիմ մանրել այս ոսկին, սուրճ մը խմելու համար . . .

×

Այս պատմութիւնը մէկդի դնելով իրեւ գուարճալիք, եւ առանց քրքրելու Մնօտրնի յամառութեան բուն շարժառիթները, ակամայ կը յիշենք մեր Դատը: Աւելի ճիշդ՝ զայն հետապնդելու եղանակը:

Բոլոր «խելօքները» կ'այպանեն, կը ծաղրեն, առնուազն կը մեղադրեն Անգլիոյ ելմտական նախարարը, որ տակնուվրայ կ'ընէ ամբողջ ժողով մը, նոյն իսկ առնել-քալելու սպառնալիքով, քանի մը տասնեակ միլիոնի համար: կը յամառի նոյն իսկ երբ հարիւրին 75 գոհացում տուեր են, եւ 480,000 սղերլինի պակաս մը կը մնայ իր պահանջած բաժինէն:

Եւ սակայն, Մնօտրն կը յամառի: «Ո՛չ», կ'ըսէ ու կը կենայ: Թէյասեղան, ճաշասեղան, գինարբուք, սիրալիր մեծարանքներ, — նորէն «ո՛չ»: Անշուշտ կրթնած իր կառավարութեան եւ երկրին հաւանութեան:

Մենք դաս տալու սովորութիւն չունինք: Բայց դո՛ւն, ընթերցող, դաս մը չե՞ս գտներ այս իրողութեան մէջ:

Պահենք համեմատութիւնները: Մենք ոչ Մեծն Բրիտանիա ենք, ոչ Մնոտրններ ունինք, ոչ մարտանաւ եւ սղերլին: Եւրոպան հարիւրին իննսուն մեր անունն իսկ չի գիտեր:

Բայց, մահացու մե՞ղք է, եթէ օրինակ առնենք սա «Եորքշայրցի»էն»: Սերտենք անոր կեցուածքն ու ոգին:

Երբ Մեծն Բրիտանիոյ մէկ զաւակը այսքան յամառութեամբ եւ յարատեւութեամբ կը կառչի տեսակէտի մը, որ վերջապէս աւելի կամ պակաս դրամ քաշելու խնդիր է, եւ երբ իր եղեւէն կը քաշէ ամբողջ երկրին հանրային կարծիքը, պահպանողականէն մինչեւ աշխատաւորականը, մենք ի՞նչպէս կը տատանինք կեանքի եւ մահուան հարցին առջեւ...

Չգո՛ր է Մեծն Բրիտանիան եւ բա՛ն չի կորսնցներ, եթէ նոյնիսկ Մնօտրն կորսնցնէ դատը կամ աչքէ իյնայ:

Մենք կը շահի՞նք: Ի՞նչ կը շահինք, ընկերնե՛ր եւ քաղաքացիներ, եթէ տակաւին տարիներ տեւէ այս վիճակը: Եթէ ամէն գլուխէ ձայն մը ելլէ, եթէ առտուն կանուխ արթնցնողը խելք սորվեցնէ ամէնէն հիմնական, հասունցած խնդիրներու մասին: կամ գլուխն առնէ երթայ, մէկտեղ ձգելով, ծաղրելով, անարգելով պահանջողները, հետապնդողները, գործադիրը, կրօնականները:

Ի՞նչպէս հրեք, չորս, նոյնիսկ տասնչորս ճակատի կը բաժնուինք, իրար կը քաշքշենք, իրարու դէմ, ոխ կը պահենք, զոր կը փորենք, մեր տարբերական իրաւունքներուն պաշտպանութեան առթիւ: Թշնամին խնդացնելու աստիճան կը ծաղրինք — Հայկական Դատը...

Մի՛ բսէք թէ նորէն բացը պիտի մնանք, եթէ ամբողջ հայ ժողովուրդը մէկ բերան պահանջէ, օրինակ, անկախ եւ միացեալ Հայաստան:

Այսպիսի կեցուածքով մը, գոնէ ապացուցած կ'ըլլանք թէ ի՞նչ է մեր ուզածը: Մինչդեռ այսօր, մեր մէջ անգամ չենք գիտեր թէ ի՞նչ կ'ուզենք: կամ եթէ այս ծրագիրը չեն ուզեր, հապա ի՞նչ կ'ուզեն . . .

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՆԿՈՒՄ

Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ը, հիմնուելով թղթակցութեան մը վրայ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Սուրիոյ գաղութին բարոյական կացութեան մասին (2 օգոստոս).

— «Իրականութիւն է թէ Սուրիահայ բազմահազար գաղութը կը քաղկանայ առաւելապէս թրքախօս ազգայիններէ, որովհետեւ զինադադարի յաջորդող շրջանին եւ ֆէմալական շարժման սկզբնական օրերուն հոն հաւաքուեցան Կիլիկիոյ ներքին Անատոլուի թրքախօս հայ տարրերը:

Լեզուի խնդիրը չպիտի զբաղեցնէր մեզ այնքան, եթէ անոր հետ կապուած չըլլային աւելի կարեւոր ուրիշ հարցեր: կարծես թէ թուրք լեզուն իրեն հետ քարշ կուտայ եւ Սուրիահայ գաղութին մէջ կը ներմուծէ թրքական յոռի բարքերու ամենէն տգեղ կողմերէն մին: *Հրահանգութիւնը* կամ *մատնիչութիւնն* է այն որուն անդրադարձած է մեր թղթակիցը իր գրութեան մէջ:

Թուրքերէն խօսիլ եւ քծնիլ թուրքերուն կամ *մատնիչութիւն* ընել անոր հաշուոյն, ահա մեծագոյն չարիքը Սուրիահայ գաղութի այսօրուայ կեանքին մէջ:

Ազգային արժանապատուութեան գիտակցութիւնը եւ նախանձախնդրութիւնը պէտք է մեզ ցոյց տուած ըլլային մինչեւ հիմա *մեր տոհմիկ եւ ոսկեդէն լեզուին* ամէն կերպով մեզի համար ունեցած անփոխարինելի արժէքը: Արդեօք Սուրիահայութեան ո՞ր պահանջն է եւ ո՞ր անյետաձգելի պէտքը, որ չի կրնար գոհացուիլ հայ լեզուով ու հայ գրականութեամբ: Եթէ վայրկեան մը անդրադառնանք թուրք լեզուին մեր ազգային իրականութեան մէջ կատարած հոգեբանական այնքան վնասակար ու բացասական դերին, պիտի տեսնենք թէ աւելի քան ոճիր է կառչած մնալ անոր այսքան դառնութիւններէ վերջ:

Մատնանշուած երկրորդ ազգակործան ու ախտաւոր երեւոյթը *մատնիչութիւնն* է, ի հաշիւ եւ ի նպաստ օտարին եւ թուրքին:

Շամիտեան, ինթիհատական եւ ֆէմալական բռնապետութեան տակ հեծող հայութեան եւ հայ բեկորներու համար եթէ ներելի բլլար այն, ոչ մէկ պատճառ կայ որ թրքական դժոխքէն ազատած եւ դեռ թուրքի խարազանըիր կռնակին զգացող հայութիւնն ալ շարունակէր այդ ազգակործան արարքը:

Տարակոյս չունինք թէ վերոյիշեալ երկու ժոլութիւնները կարելի է վերագրել ամբողջ Սուրիահայութեան: Թէ՛ այլասերածներու, վատասերածներու փոքրաթիւ եւ արհամարհելի տարր մըն է միայն որ կը կատարէ ցուդայի այդ դերը, նիւթական շահերու փոխարէն:

Ի՞նչ պէտք է ընել, սակայն, որ առաջքն առնուի այս տգեղ եւ ազգակործան երեւոյթին: Անհատական աշխատանքը շատ անբաւարար է: Պէտք է համազգային եւ համախումբ գործունէութիւն՝ կանխելու համար աւելի վատը:

Մենք որոշ կերպով *մէկ ուղի* կը տեսնենք: Ան է, կրթել եւ դաստիարակել Սուրիահայ գաղութի հայ զանգուածները հայ *տոհմային* կրթութեամբ, հայ *լեզուով, հայու արժանապատուութեամբ եւ հայ գպրոցնեբով»:*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԱԲ ԵՒ ՀՐԵԱՅ ԻՐԱՐ ԿԸ ՁԱՐԴԵՆ

ԱՄԲՈՂՋ ՊԱՂԵՍՏԻՆ ԱՇՈՒՍԱՐՍԱՓԻ ՄԷՋ

Օրը օրին արձանագրեցինք օգոստոս 15էն ի վեր Երուսաղէմի մէջ պատահած դէպքերը իսլամ Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ: Վերջին օրերս կացութիւնը աւելի ծանրացած է՝ շարժումը տարածուած ըլլալով Երուսաղէմէն դուրս Պաղեստինի ուրիշ հրէաբնակ վայրերուն մէջ ալ: Ահա այս մասին հասած նոր տեղեկութիւնները.—

Ուրբաթ օրուան նամազէն յետոյ, Երուսաղէմի իսլամները ուղղուեցան դէպի Հրեաներու թաղը: Ասոնց երեւումը ազդանշան մը եղաւ արիւնալի կռիւներու, որոնց ընթացքին սպանուեցան 11 եւ վիրաւորուեցան աւելի քան 100 հոգի, մեծ մասը Հրեայ: Սպաննուածներուն մէջ է անգլիահպատակ հրեայ փաստաբան մը՝ Հարոլտ Վինըր: Պաղեստինի այս դէպքերուն վրայ, անգլիական մարզպան Սըր Ճոն Չէնսըլըր անմիջապէս պատերազմական վիճակ յայտարարեց, թէրթերը խափանեց, արտասահման ղրկուելիք հեռագիրներու վրայ գրաքննութիւն հաստատեց եւ օգնական ուժեր խնդրեց Եգիպտոսի անգլ. մարզպանութենէն եւ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութենէն:

Եգիպտոսէն անմիջապէս օգնական ուժեր ճամբայ հանուեցան օդանաւերով: Սխալ է թէ օդանաւերէն մէկը գետին իյնալով մէջի վեց հոգին մեռած կամ վիրաւորուած ըլլան: Միւս կողմէ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը Մալթայէն դէպի Եաֆա ճամբայ հանեց երկու յածանաւեր՝ «Ըրհամ» եւ «Սըսսէքս»: Գաղթային նախարարութիւնը իր կողմէն ամէն մտքէդ ձեռք առաւ անկարգութիւնները զսպելու համար: Երուսաղէմի մէջ անգլիացի զինուորներ եւ ոստիկաններ հրասայլերով սկսան պտտիլ գլխաւոր փողոցներուն մէջ կարգապահութեան հսկելու համար. օդանաւեր սկսան անդադար սաւառնիլ քաղաքին վրայ:

Յաջորդ օրը՝ շաբաթ կռիւները սաստկացան: Երուսաղէմի մէջ սպաննուեցան Անգլիացի մը՝ ներգաղթի գրասենեակի պաշտօնեաներէն եւ Օքսֆորտի երկու ուսանողներ. յետոյ նախորդ օր վիրաւորուած երեք Հրեաներ մեռան հիւանդանոցին մէջ:

Նոյն օրը Արաբները սկսան յարձակիլ բազմաթիւ հրէական գիւղերու վրայ: Գիշերանց կրակ տուին Երուսաղէմի մօտ հրէական բանուորական գաղութի մը՝ Կտուտ Ավատայի եւ Թալփեցին շրջակաները:

Ամէնէն բուռն չարդը տեղի ունեցաւ Քեբրոնի (Խալիլ Րահման) մէջ, ուր կը գտնուին, ըստ աւանդութեան, Աբրահամ, Իսահակ եւ Յակոբ Նահապետներու գերեզմանները: Այստեղ սպաննուեցան 45 Հրեաներ, երկուքը խախտ, եւ կիրաւորուեցան 47 ուրիշ Հրեաներ: Քեբրոնի մէջ սպաննուածներէն 12 եւ վիրաւորուածներէն 19ը ամերիկեան հպատակ Հրեաներ են, բոլորն ալ ուսանողներ: Արաբները դաշոյնով եւ դանակով յարձակեցան անոնց վրայ: Քեբրոնի վիրաւորները փոխադրուեցան Երուսաղէմ՝ ընկերակցութեամբ հիւպատոսարանի մէկ ներկայացուցչին:

Շաբաթ իրիկուն Արաբները յարձակեցան Պէյթվէկան արուարձանին վրայ եւ սպաննեցին հրեայ ոստիկան մը: Հայֆայի մօտ, Իսրայէլի հովիտին մէջ՝ Նազլէի գաղութին դէմ կատարուած յարձակում մը ետ մղուեցաւ Հրեաներուն կողմէ: Շաբաթ կէսօրին Արաբները յարձակեցան Թէլավիվի վրայ, ուր կռիւը շատ սաստիկ եղաւ, մեծ թիւով վիրաւորներ եւ սպաննեալներ կան: Ժամը 14.15ին Եաֆա հասաւ անգլիացի զինուորներու գումարտակ մը, որ անմիջապէս ժամանակցեցաւ կռիւներուն: Թէլավիվի եւ Երուսաղէմի մէջ հարիւրաւոր ամերիկահպատակ Հրեաներ կան, որոնք դիժուած կատարեցին իրենց հիւպատոսին, մարտանաւով մը Ամերիկա փոխադրուելու համար:

Նիւ Եորքէն կը հաղորդեն որ երեսփոխան Սէլլըր պիտի պահանջէ ամերիկեան կառավարութենէն, որպէսզի միջամտէ՝ Պաղեստինի մէջ կարգը վերահաստատելու համար:

Արաբները նոյնպէս յարձակեցան Եզրաելի հովիտին վրայ: Պէյսանի հրէական գաղութը ամբողջութեամբ ջարդուեցաւ:

Պաղեստինի խախտապետը Անգլիոյ խախտապետ Հէրբի ուղղեց հետեւեալ հեռագիրը.«Պաղեստինի Հրեաները վտանգի մէջ են, ստիպողաբար օգնութիւն ղրկեցէք»:

Իսկ Պաղեստինի կառավարիչը ազդարարեց մեծ միւֆթիին թէ՝ զինքը պատասխանատու պիտի բռնէ եթէ նոր խռովութիւններ ծագին:

Զանազան երկիրներու հիւպատոսները բողոքեցին Պաղեստինի կառավարութեան մօտ՝ պահանջելով որ խիստ միջոցներ ձեռք առնուին կարգը վերահաստատելու համար:

Կառավարութիւնը խորհրդակցութեան հրաւիրեց արաբ եւ բրեւելինները ու հրատարակեց գեկոյց մը, հրաւիրելով ժողովուրդը, որ վերջ տայ խռովութեանց եւ զբաղի իր գործերով:

Բէհապիա եւ Թալփիոթ բնակող Ամերիկացիները շաբաթ գիշեր երեսուն զինեալ Հրեաներու հսկողութեան տակ ամերիկեան հիւպատոսարանը ապաստանեցան: Ասկէ զատ 18 չափահաս, 3 կին, 11 երախայ եւ մօտ 30 հրեայ Ամերիկացիներ ապաստանեցան Ռամթխպոնի Ֆրանս. կաթոլիկ վանքը: Մնծաւորը Ֆրանսական դրօշ պարզեց եւ շէնքին առջեւ դրաւ հայ որբեր, ձեռքերնին մէկ մէկ խաչ բռնած: Բահապիայի թիկունքը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Վաւհան, 24 Օգոստ. (Ս՝փ. Թղթ.).— Պալանճեան Սարգիս, 18 տարեկան, բնիկ Ատիեամանցի, երկար ժամանակէ մը իվեր ընկեր եղած էր Ֆրանսացի երիտասարդի մը հետ: Միամիտ հայը եղբօր պէս կ'ապրէր անոր հետ: Ասկէ առաջ երկուքը միասին կրընոպլը գացած էին իբրեւ գործաւոր, դարձեալ կը վերադառնան Վալանս: Ֆրանսացին գէշ ծրագիրներ կը յղանայ, տղուն դրամը յափշտակելու համար: Իր կարծիքով Սարգիս 2000 Ֆր.ի չափ դրամ ունէր: Այսօր, Սարգիս իր սենեակը նստած կը զբաղէր: Ժամը 10ին Ֆրանսացին գալով կ'առաջարկէ որ պտոյտի երթան: Հայ երիտասարդը կը հաւանի եւ երբ վիքթօր Հիւկօ փողոցը կը հասնին, Ֆրանսացին գրպանէն ատրճանակ հանելով երկու-երեք անգամ կը կրակէ: Դժբախտ երիտասարդը անմիջապէս գետին կը փռուի ու կը մեռնի: Նոյն պահուն ոստիկանները վրայ հասնելով կը ձերբակալեն ոճրագործը, եւ կ'առաջնորդեն բանտ:

** «Մաթէն»ի եւ միւս Թերթերու Թղթակիցները ալ հաստատելով այս լուրը, կը պատմեն Թէ ոճրագործը, քանի տարեկան մարսել էսթէրն, սպաննութիւնը կատարելէ յետոյ ոստիկանութեան դիմած եւ յայտարարած է Թէ ատրճանակը քննած ատեն գնդակը հանդիպեցաւ Սարգիսի: Ոստիկանները նեղը կը դնեն մարսելը եւ այս անգամ կը կակազէ Թէ Սարգիս ուզած էր կողոպտել զինքը, բայց յետոյ կը խոստովանի ոճիրը: Սարգիս անգործ էր քանի մը օրէ ի վեր, միայն 45 Ֆրանք ունէր: «Մաթէն» լուրը խորագրած է «45 Ֆր.ի համար կը սպաննէ իր բարեկամը»:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Լիբանանի առաջնորդարանը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդած է թերթերուն.—

«Ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կը յայտարարենք որ, Ֆրանսական հովանաւորութեանն Թեակալ երկիրներուն պատակներուն ի Թուրքիա ունեցած կալուածներու խնդրոյ մասին բարձր Գոմիսէրութեան մօտ մեր երիցս կատարած դիմումներուն ի պատասխան Թելադրուած է ներկայացնել միայն հետեւեալ ցանկերը.

«1. կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան պատկանող կալուածներուն ցանկերը,

«2. կիլիկիոյ Թեմին ազգապատկան կալուածներուն ցանկը.

Գալով անհատական կալուածներուն, այս մասին ոչինչ չէ բսուած:»

Այս առթիւ Պէյրութի «Ազդակ»ը գիտել կուտայ (17 Օգոստոս).

—«Ափսէ մը ի վեր քար լռութիւն պահել վերջ, այս շատ ուշացած պաշտօնական յայտարարութիւնը միթէ՞ ցոյց չի տար որ Առաջնորդարանն ձեռնհասօրէն չէ քննած եւ չէ հետաքրքրուած այս կարեւոր հարցով եւ ներկայիս ալ դեռ չէ ըմբռնած այդ խնդրին էութիւնը: Ամէն ոք գիտէ Թէ բարձր Գոմիսէրութիւնը չպիտի պահանջէր Առաջնորդարանէն Թուրքիա կալուածներ ունեցող Հայերուն ցուցակները, որով սոյն յայտարարութեան այն մասը Թէ «անհատական կալուածներու մասին ոչինչ չէ բսուած» իրենց, չի լուսաբաներ ժողովուրդը եւ քիչ մը աւելի կը գրգռէ ախրող անորոշութիւնը»:

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՏՈՒՆԸ ՓԱԿՎԵՑ

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ ՄԱՐԴԸ, ՈՐ ՄԻՇՏ ՊԱՀԵՑ ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Պուշկինի անունը կրող արվեստի տունը փակվեց։ Ինչպես հայտնի է, Պուշկինի թանգարանը գտնվում է Պրեչիստենկա փողոցի 12 համարի տանը։ Այդ տունը Պուշկինի ընտանիքի սեփականությունն էր 1917 թվականից մինչև 1921 թվականը։ Պուշկինի մահից հետո տունը ժառանգեցին նրա երեխաները։ Ավագ դուստրը՝ Մարիա Պուշկինան, ամուսնացավ Նիկոլայ Գոնչարովի հետ, որի ընտանիքում մեծացել էր Պուշկինի կինը՝ Նատալյա Գոնչարովան։ Մարիա Պուշկինան ամուսնացավ Վասիլի Վասիլչիկովի հետ, որի ընտանիքում մեծացել էր Պուշկինի կրտսեր դուստրը՝ Նատալյա Պուշկինան։ Նատալյա Պուշկինան ամուսնացավ Նիկոլայ Լանսկոյի հետ, որի ընտանիքում մեծացել էր Պուշկինի կրտսեր որդին՝ Գրիգորի Պուշկինը։ Գրիգորի

3

Էլեցին մի քանի րոպե էի նկատեի, իր ներկայությունը ինձ ուրախություն էր պատճառում։ Ինչքան ես ինձ ավելի մոտ զգայի, այնքան ավելի մեծ էր ինձ համար նրա գրավչությունը։ Ես ամաչում էի ինձ խոստովանել, որ ինձ հետ նա ավելի ազատ էր, քան ուրիշների հետ։ Ես ուզում էի հավատալ, որ նա ինձ սիրում է, ինչպես ես նրան։ Ես ուզում էի հավատալ, որ նա ինձ համար ստեղծված է, ինչպես ես նրա համար

քէն յուսած հրացանաձգութիւնները ցոյց կուտան թէ ամէն վտանգ չէ անհետացած դեռ։

Օգոստոս 24ին, Նապլուսի մէջ ամբոխը փորձեց գրաւել ոստիկանատունը եւ ոստիկաններ ստիպուեցան կրակ բանալ՝ սպաննելով 8 հոգի։ Նապլուսէն եւ Քեբրոնէն բազմաթիւ Արաբներ ճամբայ ելան դէպի Երուսաղէմ, օգնելու համար իրենց իսլամ եղբայրներուն։ Ալլէնպիի եւ Մայամիի կամուրջները գրաւուեցան անգլ. զինուորներու կողմէ, արգիլելու համար Անդրյորդանանի Արաբներուն Պաղեստին անցնիլը։ Եաֆայի մէջ արաբական մեծ ցոյց մը տեղի ունեցաւ։ Երուսաղէմի մէջ կամաւոր պահակներու ջոկատ մը կազմուեցաւ՝ կարգապահութեան հսկելու համար։

Կիրակի եգիպտոսէն Երուսաղէմ հասան 600 անգլիացի զինուորներ։ Օդանաւեր սաւառնեցան Երուսաղէմի շրջակայ Էնֆթա գիւղին վրայ եւ ռումբեր նետեցին, որովհետեւ անոր բնակիչները գործօն մասնակցութիւն ունեցած էին Հրեաներու դէմ յարձակման։

Խռովութիւնները կը շարունակուին։ Զոհերու թիւը դեռ չէ ճշտուած։ Կ'ըսուի թէ գերման Թղթակից մը սպաննուած է։

Երուսաղէմի մէջ սպաննուած Հրեաներու թաղումը կատարուեցաւ կիրակի, մեծ լաց ու կոծի մէջ։ Անգլիացի զինուորներ շղթայ կազմած էին յուղարկաւորական թափօրին երկու կողմը, մինչ հրասայլեր եւ սաւառնակներ կը շրջէին քաղաքին մէջ եւ վերեւ։

Անգլիական դահլիճը երէկ արտակարգ նիստ գումարեց՝ կացութեան մասին խորհրդակցելու համար։ Ծովակալ Սըր Զարլս Մէյտրն Լոնտոն կանչուեցաւ։

Յէփլինը Քալիֆորնիա կը հասնի

ՊԵՐԼԻՆ 26 օգոստոս.— Սաստիկ փոթորիկներու դիմակալելէ յետոյ, ցէպելինը վերջին օրը եռեւէն փչող հովերուն օգնութեամբ, յաջող կերպով վերջացուց աշխարհի շրջանի իր երկրորդ հանգրուանը, հաստատելով նոր մրցանիշ մը։ Թոքիոն Լոս-Անճըլէսէն բաժնող 9500 քիլոմեթր ճամբան կտրեց 72 ժամէն, այսինքն ճիշտ երեք օրէն։ «Կոմս Յէփլին» ժամը առտուան 3.10ին թռաւ Սան Ֆրանչիսկոյի վրայէն, որ թնդանօթներով ողջունուեցաւ եւ 14 ամերիկեան օդանաւեր ընդառաջ գացին։ Ցետոյ ուղղուեցաւ դէպի Սանտիէկօ կամ Լոս Անճըլէս, ցամաք իջնելու համար։

Երկաթուղին ծանր արկած մը

Փարիզ-Վարշաւա ճեպընթացը գիծէն դուրս ելաւ կիրակի առաւօտ երբ կը մտնէր Պուխրի կայարանը (Գերմանիա)։ Այդ գիծին վրայ նորոգութիւններ կը կատարուէին եւ մեքենավարը հրահանգ ստացած էր կամաց երթալ, մինչդեռ արկածի պահուն կառախումբը կը սուրար ժամը 90 քիլոմեթր արագութեամբ։ Վայրաշարժն ու վեց վակոններ գիծէն դուրս ելան։ Մեքենավարը մեռաւ, ճամբորդներէն 10—12 հոգի մեռան եւ 40 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան։

Զոռս միլիոն քոյշեւիկներու զօրաշարժը

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— Համառուսական յեղափոխական խորհուրդը հրամայեց դէնքի տակ կանչել չորս միլիոն մարդիկ, որոնք ցարդ զինուորական կանոնաւոր ծառայութենէ զերծ կացուցուած էին։ Զինուորական յեղափոխական խորհուրդը նոյնպէս արտօնեց պրոլետար վաշտերու կազմութիւնը եւ սկսաւ զինուորագրել բոլոր անոնք որոնք կ'ուզեն իբրեւ կամաւոր ծառայել Մանչուրիոյ ճակատին վրայ։

Վերջին լուրերու համաձայն, ռուսական ճակատին վրայ փոքրիկ ընդհարումները կը շարունակուին ամէն օր։

Ցարդ 5000 խորհրդային հպատակներ արգելափակուած են Խարպինի մէջ։ Եթէ զինուորական շարժումները շարունակուին, բոլոր Ռուսերը գերանոցներու մէջ պիտի դրուին։

Ռուսական ռազմափորձեր

Խորհրդային իշխանութիւնները պատերազմական վիճակ յայտարարեցին Քրոնշթատի մէջ ուր կարեւոր ռազմափորձեր սկսան։ Կը մասնակցին մարտանաւեր, օդանաւեր, բազմաթիւ զօրագունդեր, ժանտաւանդ կազի մասնագէտներ եւ շրջանի գործարաններէն բանուորական ջոկատներ։

Արեւմի երկու թաղերը ողողուած

ԱԹԷՆՔ, 26 օգոստոս.— Փոթորիկներն ու տեղատարափ անձրեւները ողողեցին քաղաքը, ուր երկու թաղեր ջուրերու տակ մնացին։ Սթրումա ողողեց դաշտերը, երկու գիւղացիներ խեղդուեցան. վնասները խիստ մեծ են։

Մահ Լիման Ֆոն Զանտէրս փաշայի

Միւնիխէն հեռագիր մը կը հաղորդէ մահը վարչախտ Օֆֆօ Լիման Ֆոն Զանտէրս փաշայի, 74 տարեկան հասակին մէջ։

Ծնած էր 1855ին Շեթոլփի (Փրուսիա) մէջ։ Գերման բանակին մէջ փայլուն դիրքեր գրաւելէ յետոյ, 1913ին հինգ տարուան համար Թուրքիա ղրկուեցաւ, իբրեւ պետ գերման զինուորական մարմնին։ Թուրքերը ուզեցին իրեն յանձնել նաեւ Ա. զօրաբանակի հրամանատարութիւնը, սակայն Ռուսիա բողոքեց։ Այսու հանդերձ Ֆոն Զանտէրս ընդհ. քննիչ նշանակուեցաւ Թուրք բանակին եւ Մեծ Պատերազմի սկիզբը՝ 1914 Նոյեմբերին վարեց Կովկասեան ճակատի կռիւները։ 1915ի մարտին կանչուեցաւ Տարտանէլ, ուր կազմակերպեց Թուրք բանակի պաշտպանողականը։ 1918ին անցաւ Պաղեստին՝ իբրեւ վերին հրամանատար «Ըլլտըրըմ»բանակին։ Զարաչարպարտուեցաւ։ Զինադադարէն յետոյ մէկ տարի Պոլսոյ մէջ արգելափակուելէ յետոյ, անցաւ Գերմանիա, ուր 1919 հոկտ. 28ին ամուսնացաւ, երբ 67 տարեկան էր։ Ցետոյ գրեց իր յիշատակները՝ «Հինգ տարի Թուրքիոյ մէջ»։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՑՔ դարձեալ կ'աժաննայ։ վաղուընէ սկսեալ պիտի ծախուի քիլոն 2 ֆրանքի։

ԻՐԱՔի դաչինքը հրաժարեցաւ՝ ֆէյսալ Թագաւորի եւ վարչապետի մէկ անհամաձայնութեան հետեւանքով։

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՄՆԷ

ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)
Հեղինա՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)
Գին՝ Ֆրանսայի համար 20 Ֆր., Ամերիկա եւ միւս երկիրները 1 տոլար։ Կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնել ուն միայն։ Դիմել, հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e)։

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ
ԵՒ ՁՆՇՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ (Վ. ԼԷՎԻՆՍԿԻ)
Թարգմ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ (Մատենաշար Դրօշակ Թիւ 67)
ՅՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ 10 ՖՐԱՆԿ
Դիմել՝ L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, PARIS (10e)

Հ. Ց. Դ.
ԳԱԻԱՌ
Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Քեռի խումբի բոլոր ընկերները՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։ Բացակաները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ
ՍՏԱՑԱՆՔ
Ղիլա, Օր. Ա. Մ.— 35 ֆր.։

„ՅԱՌԱՋ"Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ
(ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ)
ՓԱՐԻԶ
կը ծախուի St. Michel (կրպակ, Թիւ 7 շէնքին դիմացը)
Odéon(Carrefour Odéon)
St. Lazare (Cour de Rome)
Cadet (Մէթրոյին գլուխը)
Bellleville (19 Rue de Belleville)
Belleville (93 Rue Rébevol)
ՄԱՐՍԷՅԼ
Գ. Թերիկեանց
13 Rue des Dominicaines
ԼԻՈՆ
Նուպար Յակոբեան
191 Cours Lafayette
ՎԱԼԱՆՍ
Ա. Փէրզիկեան
26 Bld. Vauban
ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ
Գաւիթ Երամեան
Boulangerie Curtat
Rue de la Liberté
ՏԷՍԻՆ
Ն. Պօտուրեան եւ Մ. Գինոսեան
Café Arménien, Ave. Jean Jaurès
ԻԻՄԷԼ
ցարուԹիւն Ադամեան
S. A. M.
ԼԱՍՍԻՈԹԱ
Ղեւոնդ Թորոսեան
46 Rue des Poilus
ՊՈԼԷՆ
Խաչիկ Ալեքսեան
Maison Pyron Marius rue de Béal
ԼԱՆՍԷՑ
Պարգեւ Խաչիկեան
4 Rue Doct. Michaud
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ
L. Marchand
34 Place de la Liberté
ՊԷՅՐՈՒԹ
Թ. Սահակեան
(Ընդհ. Գործակալ Լիբանանի)
B. P. 517
կը ծախուի նաեւ
1. Librairie Mourad Chadrjian et Bahadourian, Bab Yacoub
2. Վահան Ուզունեան
(Գրավաճառ)
Maarat No. 109
ՀԱԼԷՊ
Գրիգոր Հազարշահեան
c)o M. Siranossian

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e)։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Հետեւեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
— Կիւրինցի այրի տիկին Դոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Ծառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհի Ծառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է։ Իմացնել՝ Տիկ. Դոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.
—կարնեցի վարդիթերէ մկրտիչեան կը փնտռէ իր եղբայրը կարնոյ Գավաքլը Թաղէն Լեւոն Մկրտիչեան (32-35 տարեկան)։ Մօր անուն վարդուհի (ծնեալ Գարթանեան), հօր անուն՝ Կաբապետ Մկրտիչեան որ կը զբաղէր սիկարի Թուղթի գործով։ Լեւոն աւարտած էր Յանասարեան վարժարանը եւ փոխադրուած Պոլիս, ուր կ'ուսանէր։ Ընդհ. պատերազմէն ի վեր որեւէ լուր առնուած չէ իր մասին։ Ողջ եղած ըլլալը եւ իր տեղը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Missak Sisserianի, B. P. 35, Deir-ez Zor (Syrie)։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Շաւագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՍԱԿԱՐԱՆ
26 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ		ՖՐ.
ՍԹԵՐԼԻՆ,	L. St.	123.88
Տոլար,	Dollar	25.55
Մարք 100	Mark	608.50
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12.32
Թրք. ոսկի	» or	106.90
Մէճիտիէ	Médjidié	8.75
Լէվա 100	Léva	18.62
Տրախմի	» Drachme	33.10
Լիր	» » Lire	133.65
Պելժ. ֆրանք	» Fr. Belge	71.10
Ջուից.	» Fr. Suisse	491.75
Լէյ 100 հատը	Ley	15.20
ԱՐԺԵՒՈՒԹ		
Եգ.-Ֆր.-Ֆոնս.	I Cr. Fonc. Eg.	2260.—
»	II »	1665.—
»	III »	1650.—
Թուրքի երկթղ.	Lots turcs	82.—

EMPIRE Միւզիք-Հոլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - EDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JJ.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ։ Ցաւուկ յարկաբաժին վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց։ ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Մորթի, զդային, արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Վաճառատանս մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Ցեւակերպ գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հարիւրին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ է référencenով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var)։

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64
Բոլորին ուշադրութեան։
Դերձակներու հայթայթիչ։ Ամէն տեսակ աստառներ, մանրածախ դերձան, կոճակներ եւայլն։
Անթերի ընդունելութիւն եւ մեծաքանակ գնողներու համար զեղչ։ Այցելեցէք մեր խանութը հմտանալու համար մեր գիներուն ժամանութեան։

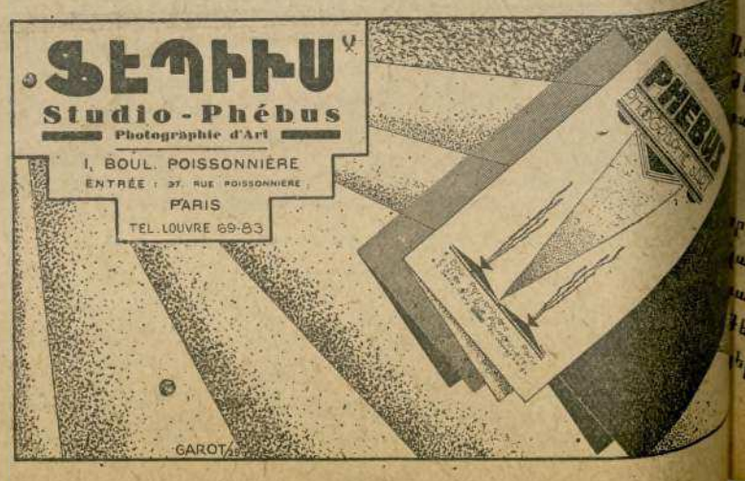
ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ Սէն-Միշել կամ Ցէր եւ Ցնօրէն ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ
ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայր բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։ Ճաշ կը տրուի առտուան ժամը 11էն մինչեւ կէսգիշեր։
Մէկ այցելութիւն բաւ է՝ տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ԱՆԿԻԷՆ-ԼԱ-ՊԱՌԻ ՄԷՋ
Ծառապարդ հիրաշալի պողոտայ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն։ Վճարման մեծ դիւրութիւններ։
Տեղեկութիւններու համար դիմել տեղին վրայ, վաճառման գրասենեակին, եւ կամ SOCIÉTÉ GÉNÉRALE FONCIÈRE 7 Rue la Boétie, Paris. Tél. Anjou 10-

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մօր ճաշակին արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

PARFUMERIE HALÉPIAN
42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 18-
ՌԻՓԼԱՄ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԻՓԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԷՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՅԱՄՆԱՔՈՑԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin
Խմբագ. եւ վարչութիւն PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929

28 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1044

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱՂՁԱՆՔԸ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հին վաստակաւոր մը, Գր. Եղիկեան, որ «Իրանը Քաբիր» թերթը կը հրատարակէ հեռաւոր Պարսկաստանի մէկ անկիւնը, պարբերաբար կ'երեւայ նաեւ հնչակեան թերթերու մէջ, տեսութիւններ պարզելու, այլ մանաւանդ խրատներ տալու համար իր ընկերներուն:

Փարիզի հնչակեան շաբաթաթերթը կը հրատարակէ իր նոր շարքը, «Նոր Զրոյցներ իմ ընկերներուի հետ»: Հին դպրոցի լեզուախոհական եւ կատաղի հակաբոլշեւիկ, Եղիկեան կը փորձէ դարձի բերել իր ընկերները, եւ պաշտպանել անկախ եւ միացեալ Հայաստանի ծրագիրը, իբրեւ միակ ելք: Յետոյ, անհրաժեշտ կը գտնէ կուսակցութիւններու համերաշխութիւնը: Բայց որպէսզի համաձայնութիւն գոյանայ, պայման է որ «ամէն կուսակցութիւն որոշէ թէ ի՞նչ է ուզուժ եւ չխարխափի խաւարի մէջ»: Իր կարծիքով, «Նոյնիսկ Դաշնակցութիւնը ատանձին մէջ է. այլեւս չեմ խօսում մեւս կուսակցութեանց մասին, որոնց օրկանները յաճախ իրար տրամագծօրէն հակառակ յօդուածներ են գրուժ». (25 օգոստոս):

Անցողակի դիտել տանք թէ բոլորովին թիւրիմացութեան մէջ է յօդուածագիրը, Դաշնակցութեան մասին, եւ կանգ առնենք իր բուն առաջարկին վրայ.

— «Ես խորապէս համոզուած եմ որ, եթէ մեր բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները վճռականապէս եւ առանց յետադիմելու որոշեն որ Ընկախ եւ միացեալ Հայաստանը իրականութիւն պիտի դառնայ, երկրորդ եւ ամենակարեւոր քայլը արդէն առած կը լինեն դէպի համերաշխութիւն եւ համաձայնութիւն: Դժբախտաբար դեռ տատանուում են նրանք, եւ ինձ թուում է, որ եթէ սոյն տատանումը շարունակուի, նոր կուսակցութիւն է երեւան գալու, որ դրականապէս սոյն հարցը պիտի դնի»:

Ուրեմն, Եղիկեանի կարծիքով, Դաշնակցական, հնչակեան եւ ռամկավար, երեքն ալ համամիտ են անկախ Հայաստանի գաղափարին, բայց միջոցներու մասին է որ կը տատանին: Այս գաղափարին «դէմ գնալ ոչ ոք չի կարող, եթէ նա չի այլանդակել հոգեպէս, չի ստրկացել մտաւորապէս եւ չի վաճառել մարմնապէս եւ իր ամբողջ գգացումներով»:

Կը թուի թէ յօդուածագիրը իր բաղձանքները կը շփոթէ իրականութեան հետ: Կամ թերեւս հեռաւորութիւնն է որ այսքան միամիտ լաւատեսութեան մը կը հասցնէ զինքը:

Արդարեւ, «ոչ ոք դէմ գնալ չէ կարող» անկախ Հայաստանի գաղափարին: Բայց— թուղթի վրայ, եթէ անշատենք Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ ունի կարճ եւ յստակ ուղեգիծ մը, եւ անորհամեմատ կը լարէ, կը վարէ և կը կեդրոնացնէ ի՛ր աշխատանքները: Դաշնակցութեան ներքին թէ արտաքին բոլոր ճիգերը կը ձգտին մէկ հիմնական նպատակի — ելք մը գտնել, իրականացնելու համար միացեալ եւ անկախ Հայաստանը:

Այս օրուան իշխանութեան դէմ, անոր շուրջ մղած պայքարին բուն առանցքն ալ այդ է,— միացեալ եւ անկախ Հայաստան: Եթէ կը պահանջենք ներքին սահմաններու սրբագրութիւն եւ ընդարձակում, եթէ անդադար կը պոռանք. «բացէ՛ք դուռները». եթէ, հակառակ մեր ընդդիմադիրի դիրքին, ուժ կուտանք վերաշինութեան գործին. եթէ, վերջապէս անհնար կը ձաղկենք տիրող կարգ ու սարքին բացասական կողմերը, միեւնոյն մտահոգութիւնն է որ տուն կուտայ մեզի,— Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան:

Եւ եթէ — դժբախտաբար — մեր բոլոր պայքար կը մղեն Դաշնակցութեան դէմ, զայն մեկուսացնելու կամ գոնէ վարկաբեկելու ցնորական պարզմտութեամբ, նորէն միացեալ եւ անկախ Հայաստանի ծրագիրն է բուն կոուախնձորը:

Այս դետնին վրայ այնքան մանրացեր, կուրացեր են մեր հակառակորդները, որ Մայիս 28ը կամ եռագոյն դրօշը մոռացութեան տալու, ծաղրելու, անարգելու գռեհիկ խաղերն անգամ կը համարեն, ազգասիրութիւն, քաջագործութիւն...: Եւ այս թէ «մայր կուսակցութեան» ծոցին մէջ, ուր քառասուն եւ չանակով կ'երգուի միեւնոյն երգը, և թէ «ողջամիտ»ներուն մէջ, որոնք շքեղաշուք եւ գլխագիր «Տեսիլք» մը կ'երազեն ամպերուն վրայ, բուն գետնին վրայ թնդելով, փակելով անոր հասնելու ամէն ճամբայ եւ դուռ...

Այնպէս որ, Պ. Եղիկեան ի գուր կը կարծէ թէ իր ընկերները եւ միեւնոյն թեւ թեւի պիտի քալեն Դաշնակցութեան հետ, եթէ վճռապէս դրուի միացեալ եւ անկախ Հայաստանի անդիրը:

Մենք ալ կը հաւատանք, այո՛, թէ մթնոլորտը կը պայծառանայ եւ ճամբաները կը հարթուին, եթէ միայն համաձայնութիւն գոյանայ այս գետնին վրայ:

Այս հիմնական հարցէն կը ծագին միւս բոլոր վէճերը, Ապրիլ 11ի սգատօնէն մինչեւ գաղութներու կազմակերպութեան խնդիրը: Այս մասին տիրող շփոթութիւնն է որ ճեղքեր կանալ կուտայ ամէնէն տարրական հարցերուն մէջ:

Իսկ ո՞վ պիտի փարատէ այդ շփոթութիւնը:

Մեր կարծիքով, անկարելի է ելք մը գտնել, որքան ատեն որ կը տիրապետեն կանխակալ կարծիքները: Երբ մարդիկ արմիր թաշկինակ մը կը տեսնեն մինչեւ իսկ սա ցիրուցան ազմութիւններու կազմակերպութեան, ինքնապաշտպանութեան մէջ, ի՞նչպէս կարելի է լեզու գտնել աւելի բարդ հարցերու մէջ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՐԴՈՒ ՊԱԿԱՍ

Պէյրութի «Ազդակ»ը դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (14 Օգոստ.).

— «Ինչո՞ւ պահենք, մեր գաղութի վիճակը շատ հեռու է մխիթարական ըլլալէ: Ոչ նիւթական միջոցներ կան եւ ոչ ալ կարող վարիչներ՝ մտածելու եւ դարման տանելու համար տիրող թշուառութեանց եւ կարիքներուն: Մարմիններ եւ աճիւնները մնացած են անձեռնհաս անձնասորութեանց ձեռքը: Ցեսակ մը անիմաստ անվստահութիւն եւ թերահաւատութիւն կը տիրէ բոլորին մէջ: Բազմաթիւ անհրաժեշտ եւ կենսական աշխատանքներ կան կատարուելիք, բայց կը մնան երեսի վրայ եւ ոչ ոք կը հետաքրքրուի անոնցմով:

Հարիւր հազարէ աւելի հայութիւն մը կը գտնուի այս գաղութին մէջ եւ բոլորն ալ տեղացի արձանագրուած ըլլալով կը վայելեն քաղաքացիական բոլոր իրաւունքները: Հազարաւոր որբ երիտասարդութիւն մը որքանոցներէ դուրս եկած, առանձին գործի տէր դարձած են, որոնցմէ շատեր կը գտնուին բարոյական մխիթարութեան կարօտ վիճակի մէջ: Հակառակ երկուտարիէի վեր տեղաւորման համար թափուած աշխատանքներուն, դեռ հազիւ 1000 հոգի տեղաւորուած են հիւսիսային Սիւրիոյ Հայկական գիւղերուն մէջ, որովհետեւ մեր բոլոր յոյսերը դրած օտալներուն վրայ, կը սպասենք որ ուրիշներ հոգան այսքան յայնատարած թշուառութեան մը դարմանը:

Համերաշխութեան եւ համագործակցութեան կարեւոր գործը յաջողցնելու համար ոչ մէկ ձեռնարկ տեղի ունեցաւ: Կրթական գործն ալ անկազմակերպ եւ անտիրական վիճակը ունի, վարիչ կեդրոնի մը պակասին հետեւանքով. եւ կարգ մը շրջաններու մէջ այն աստիճան յառաջ գացած է ցրուածութիւնն ու անտրոշութիւնը, որ իւրաքանչիւր Հայրկ. միութիւն հիմնած է առանձին վարժարան մը:

Աւելորդ է երկարել շարքը մեր ցաւերուն. բոլորովին լքուած եւ յուսահատ վիճակ մը կը ներկայացնեն մեր ազգային բոլոր գործերը: Նեղտենք միայն թէ՝ ցարդ այս գաղութը չկրցաւ ծնունդ տալ անհատի մը կամ անհատներու, որ կարենայ տեղացիներու եւ իշխանութեանց հետ յարաբերական բարւոք աշխատանքներ կատարել: Ներկայանալի եւ վարչական կարողութիւն ունեցող մէկ հոգի չկայ որ զբաղի յարաբերական աշխատանքներով:

Մենք փարիզի մէջ ունինք մարդիկ որոնց ներկայութիւնը մեծ յոյս եւ խանդավառութիւն կրնայ պատճառել մեր գաղութին եւ վերացնել բոլոր տարակարծութիւնները: Եւ եթէ փարիզի մեր ազգային ղեկավարները կարենան համաձայնաբար քանի մը ձեռնհաս եւ իրաւասու գործիչներով օժտել այս գաղութը, որոնք վստահութիւնը վայելեն ժողովրդի բոլոր խաւերուն, հրաշքներ կրնան գործուիլ: Անոնց ներկայութիւնը նաեւ դիւրաւ պիտի վերացնէ այն անհասկացողութիւնները, որ մեր ժողովրդին ճանդէպ ունին օտարները ու տեղացիները:

Մարդ որկեցէք Սիւրիա եւ Լիբանան, փոխանակ հետեւելէն հետու ուղղութիւն եւ խրատ տալու. հեղինակութիւն ունեցող աւագնորդները որկեցէք հոս, եթէ կ'ուզէք այս գաղութի բարօրութիւնն ու օգուտը»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԶՈՒՄԸ ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ

Զորսերը Անգլիոյ ելմտական նախարար Սնոտընի յանձնեցին իրենց գերագոյն գոհողութեանց ցանկը, սպասելով անոր պատասխանին: «Եորքշիրցի»ն վերջին անգամ դարձեալ «ո՛չ կարեմք»ը արտասանեց, չոր ու կտրուկ շեշտով մը յայտարարելով թէ՝ «երկնկի ծրագրին տեղ պէտք է ընդունիլ Սփայի հաւասարակշռիչները»:

Այս ձեւով բանակցութեան ամէն դուռ կը փակուի եւ երկնկի ծրագիրը կը մեռնի: Այս պատասխանէն յետոյ, այլեւս յոյս չկայ որ Լահէյի խորհրդաժողովը վերապրի, եթէ երբեք վերջին պահուն հրաշք մը չկատարուի՝ նաւարեկութենէ փրկելու համար երկնկի ծրագիրը:

Երեք շաբթուան սակարկութիւններէ վերջ, չորս դաշնակիցները՝ Ֆրանսա, Իտալիա, Պելճիքա եւ Ճափոն յաջողեցան հազիւ Սնոտընի պահանջին (48 միլիոն մարք) 100ին 60ը ապահովել (28,600,000 մարք): Վերջին անգամ բոլորն ալ զանազիին նոր զոհողութիւններ ընել՝ փրկելու համար երկնկի ծրագիրը, որ արդիւնք է միջազգային փորձագէտներու չորս ամսուան տքնաջան աշխատութեան: Զորսերը բացարձակապէս կը պաշտպանէին ծրագրին անձեռնմխելիութեան սկզբունքը, այդ պատճառով ալ չուզեցին ուրիշ զոհողութիւններ ընել:

Սնոտըն կը յայտարարէ թէ խզումին ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ստանձնէ:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

ՆՈՐ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Թէեւ Պաղեստինէն արտասահման ղրկուած հեռագիրները գրաքննութեան ենթարկուած են, սակայն Գահիրէէն հասած լուրեր կը հաստատեն թէ կացութիւնը շատ լուրջ է: Հրեայ եւ արաբ զոհերու թիւը կարծուածէն աւելի է:

Պէյրութ, 26 օգոստոս.— Կացութիւնը շատ լուրջ է դեռ Պաղեստինի մէջ: Ճշմարիտ ճակատամարտ մը մղուած է Պապ Համուտի մէջ, որու ընթացքին սպաննուած են 70 Հրեաներ եւ 40 իսլամ Արաբներ:

Պէտէվիները յարձակեցան Ափուլէ եւ Րամլէ գիւղերուն վրայ զոր կողոպտեցին և մեծ թիւով Հրեաներ սպաննեցին:

Անգլիացի զինուորներու հասնելովը երուսաղէմի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է, սակայն ուրիշ շրջաններու մէջ ուր արաբ եւ հրեայ խառն կը բնակին, կացութիւնը շատ ծանր է դեռ, ոստիկանական ուժի անբաւականութեան հետեւանքով: Արաբները ջարդեցին 6 հոգինոց ընտանիք մը Մոզայի մօտ: Քալէնտիէի մէջ չորս Արաբներ սպաննուեցան՝ հրէական գաղութին վրայ յարձակած ատեն: Երուսաղէմի հարաւային արուարձան Թալփիոթի մէջ հրեայ գրագէտ-բանաստեղծ Անեոնի տունը կողոպտուեցաւ Արաբներու կողմէ, որոնք փճացուցին անոր կարասիներն ու գրադարանը:

ՀԱՅՖԱՅԻ ՄԷՋ ԿՌԻԻՆԵՐ

Պէյրութ, 27 օգոստոս.— Հրէական հեռագրական գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ անկարելի է Սուրիայէն Պաղեստին մտնել: Երէկ իրիկուն եւ այս առաւօտ Պաղեստինէն փախած մարդեր կը պատմեն թէ Արաբները յարձակած են Հայֆայի վրայ եւ մեծ թիւով մարդիկ սպաննած:

Արաբները նոյնպէս յարձակած են կառախումբի մը վրայ, որ զինուորներ կը փոխադրէր Հայֆայէն եւ յաջողած են գինաթափ ընել անգլիացի զինուորներէն մաս մը:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 27 օգոստ.— Իսլամներու խումբ կը յանկարծ յարձակեցաւ Եաֆայի կառավարական պաշտօնատան վրայ: Անգլիական ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ ամբոխին վրայ: Հինգ Արաբ սպաննուեցաւ եւ 30է աւելի վիրաւորուեցան:

ԱՆԳԼ. ՆՈՐ ՈՒԺԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ

Գահիրէէն օդանաւով ղրկուած 50 եւ երկաթուղիով հասած 600 անգլիացի զինուորներէն զատ, կիրակի եւ երկուշաբթի նոր ուժեր հասան Երուսաղէմ: Ասոնց կարգին կը գտնուին նաեւ հրշէջ-զինուորներ: Երէկ Մալթայէն Եաֆա հասան 880 նոր զինուորներ, օդանաւատար «Քըրէյճըս» նաւով: «Պարհամ» եւ Սըսէքս մարտանաւերն ալ խարսխեցին Եաֆայի առջեւ: «Պարհամ» 27,500 թոնօ տարողութիւն ունի: «Սըսէքս» 10,000 թոնոնոց յածանաւ մըն է: «Ուօնտըրըր» եւ «Վէթէրան» արագընթաց թորփիլահալածները եւս ճամբայ ելան դէպի Պաղեստինի նաւահանգիստները:

ՅՈՅԶԵՐ ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Պաղեստինէն հասած լուրերը մեծապէս գրգռած են Լեհաստանի, մասնաւորապէս Վարշաւայի Հրեաները: Վարշաւայի մէջ մեծ թիւով Հրեաներ, մասնաւորապէս սիոնական ուսանողներ, թափօր կազմած ցոյցեր բերին փողոցներուն մէջ, մասնաւոր անգլիական դեսպանատան առջեւ: Ոստիկանութիւնը սուիններով ցրուեց ցուցարարները:

Թուրքիոյ դէմ պատերազմող հրեայ կամաւորներու Ամերիկեան Լեգէոնին նախաձեռնութեամբ մեծ ցոյց մը կատարուեցաւ Նիւ-Եորքի անգլիական հիւպատոսարանին առջեւ, մաս-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՈՐԲԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Կեսարիոյ որբերը, թիւով 61 հոգի, 37 մանչ, 24 աղջիկ, պէյրութ հասնելով ընդունուեցան Շ. Բ. Ը. Միութեան Քէլէկեան Սիսուան որբանոցին մէջ: Աղջիկներուն ամենատարեցը հազիւ 10—12 տարեկան է, ընդհանրապէս 7—8 տարեկան են, իսկ մանչերը 10-15 տարեկան: Միայն քանի մը որբեր 18—20 տարեկան են:

ԿՈՄՄ ՅԷՓԼԻՆԻ Գ. ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԸ

Լոս Անճըլէս 27 Օգոստոս.— «Կոմս Յէփլին» դէպի նիւ եորք ճամբայ ելաւ կէս գիշերը քառորդ անցած (տեղական ժամ): Թոքիոյէն քալիֆորնիա ճամբորդութենէն յետոյ դեռ շարժիչ մեքենաները շատ լաւ կը գործէին: Յէփլինը այս գ. հանգրուանը պիտի կտրէ առաւելն 36 ժամէն:

Տոքթ. Էքընէր խաղաղականի վրայ հիւանդացած ըլլալով, Սպանիոյ թագաւորին բժիշկը Տոքթ. Մէճիասի կողմէ բժշկուեցաւ:

Յէփլինը վերջին անգամ Ֆրիտրիխսհաֆէնէն մեկնելէն ի վեր կտրեց 27,500 քիլոմեթր ճամբայ՝ 236 ժամ 9 վայրկեանի մէջ:

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Յառաջիկայ շաբթու ժընեւի մէջ կը բացուի Ազգերու Դաշնակցութեան տարեկան Ընդհ. Ժողովը:

Նախարարական խորհուրդը Շան զ'Էլիզէի մէջ նիստ դումարելով ընտրեց Ֆրանսայի պատուիրակները, որոնք են՝ վարչապետ Պրիան, նախարար Լուշէօր եւ ծերակուտական Լիւսիէն Իւպէր: Ընտրուեցան նաեւ 8 օգնական պատուիրակներ:

ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ Կ'ԻՅՆԱՅ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒՆ ՄԷՋ

Ֆիեւ, 27 օգոստ.— Ուկրաինական փոխադրական ընկերութեան մէկ օդանաւը Սեւ ծով ինկաւ Սոչիի (Վրաստան) մօտ: Մեռան երեք ճամբորդները, որոնց մէջ է Կովկասի բանակին երկրորդ հրամանատար զօր. Յապրիցկիս:

ԷՐԶՐՈՒՄԸ ՁՈՒԻՑԵՐԻԱ ՊԻՏԻ ԴԱՐՁՆԵՆ

Թուրքիոյ տնտեսական բարձրագոյն խորհուրդը որոշած է իր անդամները Անատոլու եւ Թրակիա ղրկել, քննութիւններ կատարելու համար: Անդամներէն մէկը այս առթիւ յայտարարած է.

— Մեր աշխատութեան նպատակն է ճշդել երկրին պէտքերը, ինչպէս նաեւ գանոնք գոհացնելու միջոցները: Օրինակ, կարելի է էրզրումը եւ շրջակաները ջուխցերիա մը դարձնել, մեծ գարկ տալով կաթի եւ իւղի պատրաստութեան: Ցրապիզոնի մէջ պէտք է կազմել համագործակցականներ, այդ շրջանի կարեւոր բերքերը շահագործելու համար: Այս շաբթու, մեր խորհուրդին անդամներէն երեք հոգի Թրակիա պիտի մեկնին: Ցետոյ կարգով պիտի այցելեն Անատոլուի նահանգները:

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Խորհրդային իշխանութիւնները որոշեցին պետական հաստատութիւններուն պարտադրել լատին տառերը Թուրք Թաթար լեզուին համար: Ցառաջիկայ տարուընէ սկսեալ, երկրորդական դպրոցները լատինական տառերով ուսուցում պիտի կատարեն: Վարկեր յատկացուած են մասնաւոր տպագրական մեքենաներու համար, իսկ արաբական տառերը արգիլուած են:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՀԻՆ ՕՐԵՐՈՒ ՁԱՐԻՔԸ

Հարիւրաւոր գեղախմբերով իլիաթներով հարուստ այս երկիրը մշտ գտնուած է կեդրոնախոյս տարրերու անմիջական սպառնալիքին տակ։

Ամէն տեղ իր ուրոյն լեզուով, սովորոյթներով, տեղական ձգտումներով գարերու հետ պահեր է իր առանձնայատկութիւնները։ Մշտ անծանօթ մէկ հայրենիքի գաղափարին, անգիտակից մխեղ նոյն արմատէն ծնունդ ու անունդ առնող ճիւղեր ներկայացնող իրականութեան։ Հետեւաբար բոլորին համար ընդունելի մէկ հատիկ կեդրոնէն կտրուած, կեդրոնական իշխանութեան հանդէպ ունեցած պարտականութիւններու թերագնումը շատ սովորական երեւոյթ մը համարուած է։ Այս ալ բաւական չէ, ամէն գեղախումբ ինքզինքը համարած է ինքնիշխան իր բնակած լեռներուն եւ ձորերուն մէջ։ Եթէ կրօնական, մասնաւորապէս աղանդական միասնականութիւնը չըլլար եւ եթէ Խորասանի շիա պարսիկը կարենար պաշտպանուիլ սիւննի Աֆղանին դէմ, կամ Ատրպատականի շիա Թուրքը սիւննի օսմանցիին դէմ, ինչպէս եւ Խուզիստանի շիա Արաբը Միջագետքի սիւննի արաբիներէն, թերեւս այսօր փոխանակ մէկ ամբողջական Իրանի, մենք փոքրիկ, պաշտօնապէս ճանչցուած խանութիւններ տեսնէինք այս երկրի զանազան մասերուն մէջ։ Քրիստոնեայ հարեւանէն կրօնական նուաճման ու հալածանքի ենթարկուելու վախն է նոյնպէս որ սիւննի թիւրքմէն ցեղերը կը կապէ մահմետական, հոգ չէ թէ շիա աղանդին պատկանող պարսկական դրօշակին։

Հարիւրաւոր տարիներ այս կամ այն ցեղը Հարկ չէ վճարած Սպահանին կամ Թէհրանին, չէ ենթարկուած պետական եւ ոչ մէկ օրէնքին։ Իր ձին է ուղեցեր եւ իր զէնքը, այս կամ այն առիթով կռուի հրաւէր կարգալու Հարեւան գեղին կամ կեդրոնին։ Մերթ ապստամբ, մերթ հաւատարիմ, բայց միշտ ճամբաները բռնող եւ կարաւանները կողոպտող գեղախումբերու գոյութեան հետ հաշտուեր է կեդրոնը։ Նախկին շահընշահները աւելի սիրաշահած կամ խրախուսած են կեդրոնախոյս տարրերը, երբեմն բռնապառնացած, զէնքի դիմած են, երբեմն Հարեւանցի նայած. բայց երբեք չեն խորհած բոլորն ալ հպատակեցնել եւ ենթարկել կեդրոնի իշխանութեան։ Եթէ անգամ մտածեր են, փորձը չեն ըրած, քանի որ այդ պարագային չորս սահմաններու վրայ օր ու գիշեր հսկող ուժեղ Հարեւանները կային, միշտ ալ պատրաստ Հովանաւորելու, օգնելու սահմանամերձ գեղախումբերուն՝ ի վնաս պարսիկ օրինաւոր եւ միակ իշխանութեան։

Աւելի կարեւոր կամ վտանգաւոր գեղերու բարեկամութիւնը ապահովելու համար, Ղաջար Շահերը կը հետապնդէին օրուան կացութեան համապատասխան քաղաքականութիւններ։ Այսպէս, ամէնէն գործնական ձեւը կը համարուէր այդ գեղերու գլխաւորները կաշառել գինուորական կամ պետական պատասխանատու պաշտօններով, մինչեւ նախարարի, յաճախ նախարարապետի աթոռներ տրամադրելով։ Այսօր ալ ունինք, իբրեւ անխուսափելի ժառանգութիւն, այդպիսի նախարարներ, ինչպէս գինուորական նախարար Սորդար Ասադը, որ կը պատկանի Բախտիարի ցեղին եւ բնաւ կասկած չէ յարուցած իր հայրենասիրութեան, մինչդեռ նոյն Բախտիարի ցեղը այսօր բռնուած է ապստամբութեան կրակով։

Պարսկաստանը պէտք է ունենայ միակ եւ զօրեղ, իր երկրի չորս ծայրերուն տիրապետող կեդրոնական իշխանութիւն մը։ Պէտք է, որ բոլոր կեդրոնախոյս տարրերը ենթարկուին թէհրանի կառավարութեան, մէկ կողմ թողլով հին օրերէ մնացած տեղական ինքնիշխանութիւնը։

Այս կարգախօսն է գրուած Իրանի գրօշակին վրայ, այն օրէն ի վեր, երբ Ղաջարները ինկան եւ Շահ Փէհլէվի ներկայացաւ իբրեւ նոր Իրանի Շիր ու Խուրշիդի դրօշակակիր։

Թռուցիկ տողերով, սահմանափակ սիւնակներու մէջ կարելի չէ ամփոփել պատմութիւնը այն խոշոր քայլերուն, որ առնուեցան վերջին տարիներս, ներքին ու արտաքին թշնամիներու հարուածներէն տկարացած, իր վերջին օրերը ապրողի երեւոյթն առած պատմական այս երկիրը վերականգնելու, անկախ ու անբաժան Պարսկաստանը վերակենդանացնելու համար։

Առաջադրուած նպատակին հասնելու համար, ա՛ՐԷնէն առաջ անհրաժեշտ էր գինաթափ ընել բոլոր ցեղախումբերը, երկրի մէկ ծայրէն միւս ծայրը։ Այդ աշխատանքի մէջ կառավարութիւնը կը հանդիպի անասելի գժուարութիւններու եւ յաճախ ապստամբութեան, մինչ հովանաւորուած Հարեւան արտաքին «բարեկամ» ուժերէն, բաւական է յիշել մէկ անգամ ծանր զոհողութիւններով գինաթափուած շրջաններու երկրորդ ապստամբութիւնները, Խորասանի, Ատրպատականի, Լորիստանի, Խուզիստանի եւ ուրիշ վայրերու գէպքերը, որ վերջնապէս զսպուած են, ուրիշ բան չեն ըսեր եթէ ոչ այն, որ նոր Իրանի կազմակերպիչները անդարձ որոշում են տուած, որքան ալ անյաստ ըլլան ներքին այս գժուարութիւնները սնուցանող արտաքին պատճառները։ Բաւական է մատնանշել ապստամբ Լորիստանի այսօրուան հլու, կամակատար ընթացքը։ Այդ անմատչելի լեռներուն ու կիրճերուն մէջ շինուած են բերդեր, ուր արթուն պահակներ կը հսկեն, եւ աւազակաբոյ Լուրը կ'ընտելանայ նստակեաց կեանքի։ Այլեւս զէնք չկայ երէկ ոտքէն մինչեւ գլուխը զինուած ազգաբնակութեան մէջ։

Այդ անընկճելի լեռները նուաճող ձեռքը դպրոցներ է բացած, գիւղեր ու քաղաք է հիմնած. լեռներու, ձորերու մէջ խճուղի է շինած եւ ամէն գնով ազգաբնակութիւնը քաղաքակրթելու, անոր մէջ հայրենիքի սէրը արթնցնելու ջանքեր կը թափէ այն հաւատքով, թէ ձեռք առնուած միջոցներու արդիւնքը այսօր չէ վաղը աւելորդ պիտի դարձնէ պահակներու գոյութիւնը։

Այս քաղաքականութեան արդիւնք էր Ղաշղայի գեղի ապստամբութիւնը, որ կարելի է զսպուած համարել, ինչպէս եւ Բախտիարներու շարժումը, զոր վերջ նապէս զսպելու համար կառավարութիւնը ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կանգ կ'առնէ։ Սպահանը գրաւելու երազը չքացաւ եւ դաւադիրները համաձայն վերջին լուրերու, հարիւրաւոր դիակներ ձգելով թաքստոցներ կը փնտռեն։

Պարսկաստանի վերջին տարիներու գէպքերուն հետեւող ամէն մարդ կրնայ յստակօրէն նախատեսել Ղաշղայի թէ Բախտիարի ապստամբներու այս վերջին անմիտ փորձի հետեւանքը։ Անհրաժեշտ է որ երկրի բոլոր մասերուն մէջ մէկ դրօշակ ծածանի, որպէսզի կառավարութիւնը իր բոլոր ուժերը քաղաքակրթիչ, շինարար աշխատանքներու տրամադրէ։

Վ. ԻՐԱՆԵԱՆ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

« ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ »

(Երկրորդ եւ վերջին մաս)

Ի՞նչ կ'ըսեն մեզի այս երկու փոքր, հարեւանցի համեմատութիւնները,— ասէն բանէ առաջ այն՝ որ հայ ժողովուրդը Հայաստանի մէջ, արուեստականօրէն զրկուած է իր արտադրողական կարողութենէն։ Ոչնուած է անկէ իրական շինարարական ձեռնարկէցութիւնը։ Կաշկանդուած է ան նոր կարգերու խեղդող, բթացնող շղթաներուն մէջ, եւ դարձած է ակամայէն անշահատ։ Իսկ այն ինչ որ փոխարինուած է այդ կենսունակ ուժին, անզօր է, անընդունակ լեցնելու բացը։

Հարկ չկայ աւելին ըսել այս մասին։ Ընդունելով տրուած թիւերը իբրև իրականութիւն, կրկնենք նորէն,— ատոնք պատճառ չեն երկինք բարձրացնելու օրուան իշխանութիւնը, եւ ոչ ալ չատաղովելու այն կարգերը, որոնք չեն համապատասխաներ երկրի ժողովուրդի պայմաններուն։

Այս բոլորէն ետք, չենք կըրնար ժխտել թէ Հայաստանի մէջ կատարուած են շինարարական ձեռնարկներ։ Ո՛չ, եղած են օգտակար ձեռնարկներ, որոգայն, ելեկտրականացման եւլն. որոնք անպայման կրնան արժէք ունենալ մեր աղքատ երկրին համար։ Բայց ատոնք անհամապատասխան են պետութեան մը ուժին, որ միշտ աւելի լայն միջոցներ ու հնարաւորութիւններ ունի։ Եղածն ուրիշները եւրոպական և նոյնիսկ պալքանեան զանազան երկիրներու մէջ անհատներու եւ ընկերութիւններու միջոցաւ կատարուած ձեռնարկներու հետ իսկ անհնար է համեմատել. ո՞ւր մնաց կառավարութիւններուն։

Տարաբախտաբար ամէն ճիւղի եւ ասպարէզի մէջ ալ անհնար է գտնել հայ ժողովուրդի անհատական նախաձեռնութեան բարիքները։ Պետութիւնը հետեւողականօրէն կը ճգնի միշտ եւ ամէն ուղղութեամբ խեղդել մասնաւոր ձեռնարկները, անհատական դրամագլուխը— փորձի դնելով նոր ձեւը— խորհրդային կարգերով ընդունուած հաւաքական արդիւնաբերութեան ձեւը։ Կը յաջողի՞ իրենց այս նորութեան մէջ. կ'օգտուի՞ հայ հայրենիքը ասկէ, կը վերաշինուի՞ Հայաստանը այս ճանապարհով. Հայաստանը կը դառնա՞յ ինքնապահ։ Ահա խնդիրներ որոնց պատասխանը դժբախտաբար դրական չէ։ Աւելի ճիշտը, աշխատանքի հատեմատութեամբ արդիւնքը ու պահանջի համեմատութեամբ աշխատանքը անբաւարար են Հայաստանը շէնցնելու, զայն ինքնապահ դարձնելու։

Պ. Յակոբեաններ փոխանակ հինը անիծելու, գոհհկօրէն հայհոյելու եւ նորը գովաբանելու, լաւ է որ մեզի տան փաստեր, փոխելու համար մեր կասկածներն ու վախերը։

Պ. Յակոբեան իր աշխատութեան ընթացքին այնքան ալ չէ շահագրգռուած մեզի տալու լուրջ աշխատութիւն մը։ Ան հրկու հիմնական միտքերէ առաջնորդուած ըլլալ կը թուի.— ա.) իր ոտքի տակի հողը ամրացնելու հաւար ատել, ու հայհոյել Դաշնակցական կառավարութեան. բ.) ընդհանուր խօսքերով, խանդավառ նկարագրականներով դափնիներ հիւսել նոր կարգերուն եւ իշխանաւորներուն։ Այս երկու ուղղութեամբ ան բաւական աշխատանք է կատարած, լքելով իր իսկական գործը։

Շատեր են հայհոյեր մեզ։ Շատեր են փորձեր սուտերով նսեմացնել այն աշխատանքը, որ կատարած է Հայաստանի կառավարութիւնը մեր անկախութեան այն կարճատեւ շրջանին։ Այս ուղղութեամբ մարդիկ այնքան անբարոյացած են, որ յաճախ կը մոռնան Հայաստանի հարութիւնը 1918—20 թիւերուն։ Եւ սակայն փաստե՞րը։ Պ. Յակոբեան տեղի եւ անտեղի առիթներ չէ փախցուցած Հայաստանը համեմատելու 1918—20 եւ 21—28ի շրջաններուն, այսինքն խորհրդայնացումէն առաջ եւ վերջ։ Ան խնամքով մէջտեղ է հանած մեր շրջանի թըշուառութեան զանազան պատկերներ, մեր իսկ աղբիւրներէն։ Այս ամէնը լաւ։ Սակայն մոռնալ այն ընդհանուր պատճառները, անտեսել իրական կացութիւնը, չտեսնել 1917—18 տարեշրջաններուն Ռուսաստանի եւ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող անցքերը, թրքական յառաջխաղացումները (1917—18) եւ թուել միայն հետեւանքները, իբրեւ արդիւնք դաշնակցական իշխանութեան ??, առնուազն ոճիր է, այլանդակ սխալում հանդէպ հայ պատմութեան եւ ժողովուրդի։ Ո՞վ է այն գարշելի Հայր, եւ նոյնիսկ օտարը, որ պիտի կրնայ առանց խղճահարութեան, 1917—18ի բոլոր աղէտները և անոնց հետեւանքները վերագրել Դաշնակցութեան։ Մարդ սոսկում կրնայ զգալ միայն, մտածելով թէ կա՛ն մեր մէջ մարդիկ որոնք այսքան անբարոյական կրնան ըլլալ։ Պ. Յակոբեան այս ուղղութեամբ արժեցուցած է իր վանեցի ոամկավարի կոչումը։ Ան լիուլի տուած է մեր երկկը ??, տուած է զայն բոլշեւիկեան ուղղութեամբ — Դաշնակցութիւնը նկատելով իբրեւ միակ պատասխանատուն այդ օրերու չարիքներուն։

Խօսելով Հայաստանի ճարտարարուեստի մասին, նախկին խմբագիրը կ'ըսէ. «Դաշնակ կառավարութեան օրով ո՛չ մէկ ճարտարարուեստական ձեռնարկ կատարուած է։ Նոյնիսկ փորձ եղած չէ վերականգնելու նախապատերազմեան վտիտ տնտեսութիւնները»։

Թէ Դաշնակցական կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ մեծ աշխատանք չէ կատարած շնորհիւ ծանօթ պայմաններուն, իրողութիւն է, բայց թէ այդ նոյն կառավարութիւնը ձեռնարկներ է կատարած զանազան ուղղութիւններով եւ որոշ յաջողութիւններ ալ ձեռք է բերած, եւ նոյնիսկ նախաձեռնարկ է եղած քանի մը ճիւղերու զարգացման, այդ ալ իրողութիւն է։ Օրինակ.—

1) Գինի-քոնեակ արդիւնաբերութիւնը, որ կանգ էր առած պատերազմի տարիներուն. եւ որ այսօր ալ կը ներկայանայ Հայաստանի խոշորագոյն ճարտարարուեստը, վերսկսած է Դաշնակցութեան կառավարութեան օրով։ Նախկին Շատոյի գործատրանը Դաշնակցական կառավարութիւնն է գնած սեփականատէրերէն եւ մկրտած «Արարատ» անունով, եւ որ մինչեւ այսօր ալ կը գործէ նոյն անունին տակ։

2) Ձեռնարկներ են եղած նոյն Դաշնակցականկառավարութեան օրով եւ նոյնիսկ վարկեր ալ տրամադրուած կաշիի ճարտարարուեստի զարգացման համար։ Երեւանի մէջ գոյութիւն ունեցող կաշեգործարանները մեր օրով սկսան գործել։

3) Ձեռնարկներ եղան եւ վարկեր տրամադրուեցան օճառի արդիւնաբերութեան համար։

4) Առանձին ուշադրութեամբ ուժ տրուեցաւ հիւսուածեղէնի գործին, որ այդ օրերուն խեղճ եւ նախնական վիճակի մէջ էր, բայց եւ այնպէս անկէ կ'օգտուէր Հայաստանի բնակչութիւնը։

5.) Հիմը դրուեցաւ Սարիղամիշի սղոցարանին։ Ձեռնարկներ եղան խէժի արտադրութիւնը զարգացնելու համար։

6.) Տպագրութեան գործի համար եղաւ այն ամէնը ինչ որ կարելի էր այդ օրերուն։ Թիֆլիսէն ու Բագուէն բերուեցան տպագրական մեծ ու համեմատաբար արդիական մեքենաներ, և մեր կազմած, աւելի ճիշդ Դաշնակցութեանհակատպարան էր հիմքը այսօրուան Ս. Հայաստանի տպարաններուն։

7.) Հայկոոպի միջոցով առանձին ջանքեր թափուեցան Հայաստանի մէջ գլանիկի արդիւնաբերութեան։ 1920ին արդէն իսկ այդ նոյն ձեռարկներուն շնորհիւ, երեւանը ունէր իր արտադրած ծխախոտները առանձին տուփերով։

Բայց ինչո՞ւ երկարենք փաստերու այս շարքը, որ արձանագրուած են հոն, քովը այն բոլոր փաստաթուղթերուն, որոնցմէ այնքան խնամքով օգտուած է պ. Յակոբեան։ Սուտի ընդունակ ժարդիկ վարժ չեն սակայն իրական փաստերու հետ գործ ունենալ։ Ու այդ է պատճառը, որ ո՛չ մէկ ձեռնարկի մէջ կ'ուզեն Դաշնակցութիւնը տեսնել։ Եւ ատիկա ո՛չ միայն ճարտարարուեստի, այլ եւ զանազան ձեռնարկներու մէջ իսկ։ Ինչպէս օրինակ՝ Հայաստանի Համալսարանը. ո՞վ չի յիշեր Հայաստանի Համալսարանի բացումը 1919ին Ալեքսանդրապոլի մէջ Դաշնակցական կառավարութեան օրով եւ ներկայութեամբ բազմաթիւ օտարներու։ Այսօր ժարդիկ խօսք իսկ չեն ըներ այդ մասին ու համալսարանի բացումը կը յայտարարեն 1921ին, որպէսզի Դաշնակցական ոչինչ ընեայ։

Նոյնը եւ Հայաստանի Թանգարան-մատենադարանի մասին։

Հայաստանը իր այդօրուան աղքատիկ գանձէն հսկայական գումարներ տրամադրեց Բագուի եւ Թիֆլիսի մէջ գնելու գրադարաններ. անոնցմէ մաս մը փոխադրուեցան մեր շրջանին, իսկ մաս մըն ալ յետոյ։

Վերջ՝ այս շարքին ալ։

Պատմութիւնը այս բոլորը արձանագրած է ժամանակին։ Պ. Զորեաններն (Յով. Յակոբեան) ինչքան ալ ուզեն, չեն կրնար փոխել այն իրողութիւնը թէ՝ ո՛չ միայն Հայաստանի օրուան ճարտարարուեստի և գանազան ձեռնարկներու սկիզբը, հիմնարկէքը, այլ և Հայաստանի կազմութիւնն իսկ եղած է Դաշնակցական իշխանութեան գործը՝ որուն գործակցած են այնքան բազմաթիւ ոչ-դաշնակցական Հայեր ալ։

«Խորհրդ. Հայաստան»ի հեղինակը, որ բացայայտօրէն կը դրժէ իր իսկ խոստումը— այստեղ պարտուած է արդէն, նսեմացնելով իրեն հետ նաեւ իր գրքի արժէքը։

Ս. ԹԱԹՈՒԼ

ՁԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական խմբակ մը ձեռնարկներ կը կատարէ Թուրքիոյ մէջ ճամբաներու շինութեան արտօնութիւն ըստանալու համար։ Խմբակը մասնաւորապէս կ'ուզէ էնկիւրի-Պոլիս եւ Երզընկա-Կարս խճուղիներ շինել եւ շինուածապնութիւնները նոյնպէս ալ Ֆրանսայէն բերել։ Խմբակը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն յայտնի դրամատէրներէ։

* * * Երկրաշարժներու մեծ պահանջ կայ Հանրօգուտ գործակատարութեան մէջ, ճամբաներու շինութեան համար։

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵՒՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ

(Որբերու Ֆրանսա փոխադրութեան առիթով)

Ազատասիրութեան Աթէնքի «Ազդ Օր»ին այլեւս գրպարտութիւններուն Շատ վեր եմ անոնց կը պատասխանեմ «Յառաջ»ին որովհետեւ անոր յարձակումները «ճշմարտանման» են եւ կրնան շատերու «ճշմարիտ» երեւալ։

Այո՛, պաշտօնով մի քանի գաղթ, որբերը Յունաստանէն դուրս բերելու, սակայն այնպիսի մէկը չեմ որ իր սկզբունքին հակառակ գործէ պաշտօնի համար։ Առանց պաշտօնեայ ըլլալու ալ, պիտի միանայի բոլոր այն Հայերուն, որոնք նկատի առնելով 5-6 տարիներէ ի վեր ցրուած գտնուող որբերու ներկայ վիճակը, իրենց Հայանութիւնը տակաւին Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Յունաստանի անգործ չափազանցները որբերը Ֆրանսա փոխադրելու համար։

Առայժմ ուրիշ ելք չկայ տեսներ այդ գաւառ խնդրին։

Որբերը, որոնց միայն տարեկան են, հինգերէն մինչեւ 18 23 տարեկան մարդիկ, Աթէնքի մէջ շաբաթ մի քանի մէկ երկու գործ ունէին, անորոշ եւ փոխական գործ։ Դժուար չէ նկատել թէ այդ տարիքի տասարդ մը, եթէ չաշխատի, կ'ըլլայ գաղթականներու իմ մասիս, ես կը նախընտրեմ անոնք շատ աշխատին եւ ոտքի ըլլան, քան բնաւ չաշխատին եւ բարոյապէս ու ֆիզիքապէս օրէ օր, ժամէ ժամ անկում ապրին։

Եթէ հիմա Մարսէյլի 4-5 տղաքներ անգործ կը փառին, անոր համար կ'ուզեն թափառիլ։ Բոլորին համար նախատեսուած գործ չէ թէ ամիսը 150 ֆրանքի, գումարը նուազագոյնն է ըսուած է, եւ մինչեւ 17 տարեկաններու համար 200-300 անունդ, մաքրութենէ եւ կուքենէ գատ։ Մարսէյլի 4-5 անգործ պտտող տղոց փոխարէն Յունաստանի մէջ 100է աւելի տղաքներ կան եւ այդ անունը իրենցմէ անկախ Ֆրանսա գտնուելու պարագան։

Գալով այն տղուն որ գրած է, լաւ է որ գրուած է, Միութիւնը իր գումարը աւելի ժանաւորին վերապահէ։ Այդ տղան, որուն տարիքը 20էն ասկէ երեք տարի առաջ եկած է իր նախաձեռնութեամբ, յետոյ վեց տղայնակի մը պատիւին հետզհետէ զացած ըլլալուն, բանտարկուած եւ Ֆրանսայէն արտաքսուած Աթէնք աւտո անունով գրուած է Ճեացեալ որբերու մասին եւ Ֆրանսա մտած դիմումագրելու համար։ Ես կը վկայեն իր ընկերները, թէ բաւական ես այս պարագային եւ իրաւունքը շատ ուշ իմացած։

Այսպիսի խնդիրներ տրամադրակել լաւ չէ ի հարկէ, սակայն ստիպուած եմ որպէս զի իմ սրտցաւ հայրենակիցներ չմատնուին։

Հ. Ը. Ո. Միութիւնը, բաց-նամակը կարդացի, շատ գիտէ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի գրասենեակը, որուն դէմ, ամէն անգամ, գիտական խօսքեր չի խնայեր իրաւամբ, կրնար 4-5 տղոց անունները բերել գրեակ եւ լուսաբանութիւններ։ Հանջեր։ Այստեղ աւելորդ

ԱՆՏԱՌ ՈՒՐԱԽ ԱՂՋԿԱՆԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ ՎԱՂԱՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

Թարգմ՝ Եսայան ԸՆԴՀԱՆՐ

Երբեմն այն մեծ դժվարին տրթմութ ու սկսա խոհագին մտածմունքի ու մեծամտության ենթարկել իմ անցեալ վարքս, ինչպիսի՝ ճշմարիտ, տգեղ իրողութիւն, ու ես իմ ինքնին ինձ համար ինչպիսի՝ ահագին հարց եղայ, որ ես ինքս ինձ չկարենայի լուծել։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի ծանր հիւանդ, որ իր հիւանդութեան պատճառը չգիտնայ, ու որ ոչ մի դեղ չկարենայ գտնել, որ զինքը առողջացնէ։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի մեծ մեղաւոր, որ ամեն ժամ կը զգայ իր մեղքերուն ծանրութիւնը, ու որ ամեն ժամ կը կրկնէ իր ապաշխարութիւնը, ու որ ամեն ժամ կը կրկնէ իր մեղքերը։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի մեծ ոճրագործ, որ ամեն ժամ կը դողայ իր ոճրագործութեան սարսափելի պատիժին վրայ։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի մեծ ստախօս, որ ամեն ժամ կը ստէ ու կը խաբէ ամեն մարդ։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի մեծ անարգ, որ ամեն ժամ կը նախատուի ու կը հայհոյուի ամեն մարդէ։ Ես ինձ կը տեսնեի ինչպես մի մեծ անիրաւ, որ ամեն ժամ կը զրկէ ամեն մարդ իր իրաւունքներէն

նակցութեամբ 32 հրէական ընկերակցութիւններու։ Ցուցարարները մօտ 7000 հոգի էին, կը կրէին նշանաւոր ախտակներ հետեւեալ վերտառութիւններով. «Ամերիկա թող շարժի։ 12 Ամերիկացիներ սպաննուած։ Անգլիա թո՛ղ պատժէ փոխ-մարզպան Լիւքը, թող պաշտօնանկ ընէ հրեայ ջարդել տուող անգլիացի պաշտօնեաները»։

Ուաշինկթընի անգլ. դեսպան Սըր Հօուըրտ արտաքին նախարար Սթիմսընի մօտ երթալով՝ ցաւակցութիւն յայտնեց Պաղեստինի մէջ սպաննուած ամերիկեան քաղաքացիներուն համար։

Ամերիկաբնակ բազմաթիւ հրեաներ ամէն օր հարիւրաւոր հեռագիրներով կը դիմեն Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին՝ պահանջելով որ ամերիկեան մարտանաւեր ղրկուին Պաղեստինի ջուրերը՝ պաշտպանելու համար ամերիկահպատակ Հրեաներու կեանքը։

Ամերիկայի արտաքին նախարար Սթիմսըն Լոնտոնի ամերիկեան դեսպան զօր. Տօուըսի հրահանգեց խնդրել անգլիական կառավարութենէն որ ամէն միջոց ձեռք առնէ՝ ամերիկեան հպատակները պաշտպանելու համար։

ՍԸՐ ՀԷՐՊԸՐԹ ՍԱՄՈՒԷԼ

Պաղեստինի նախկին մարզպան Սըր Հէրպըրթ Սամուէլ (1920-25), որ ներկայիս փրակա կը գտնուի, ստիպողաբար Լոնտոն կանչուեցաւ, կը կարծուի թէ դարձեալ մարզպան պիտի կարգուի։ Ասկէ գատ մասնաւոր պաշտօնով Պաղեստին պիտի ղրկուի Ամերիկայի անգլ. նախկին դեսպան Լորտ Բիւինկ։

ՍՈՒՐԻԱՆ ԽԱՂԱՂ Է

Պաղեստինի շարժումները ոեւէ անդրադարձում չունեցան Սուրիոյ մէջ, ուր հանդարտութիւն կը տիրէ։ Միայն Դամասկոսի մէջ Արաբները փակեցին իրենց խանութները, Պաղեստինի իրենց կրօնակիցներուն հանդէպ համակրական նշանի համար։

ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒ ՀԱՇԻՒԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 27 օգոստ.— Պաղեստինի կառավարութեան պաշտօնական մէկ զեկոյցը կ'ըսէ թէ երուսաղէմի մէջ սպաննուած են՝ 14 Հրեայ, 6 իսլամ եւ 3 քրիստոնեայ. 5 հոգի մեռածներն իրենց ստացած վէրքերէն։ Ծանրապէս վիրաւորուած են 37 հրեայ, 20 իսլամ եւ մէկ քրիստոնեայ. թեթեւօրէն վիրաւորուած՝ 66 հրեայ, 32 իսլամ եւ 15 քրիստոնեայ։

Քեբրոնի մէջ սպաննուած են՝ 45 Հրեայ, 8 իսլամ. վիրաւորուած՝ 59 հրեայ եւ 10 իսլամ։ կարգը վերահաստատուած է այս քաղաքին մէջ։

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԱՆԳԼ. ՄԱՄՈՒԼԸ

«Մորնինկ Փոսթ» բաղդատութիւն մը կ'ընէ Կլէոսթրընի 1880ի դահլիճին եւ Մաքսընըլտի աշխատաւորական կառավարութեան միջեւ։ Կ'ըսէ թէ Կլէոսթրըն 1880ին իշխանութեան գլուխ եկած ատեն իրրեւ նշանախօսք ղրած էր «Խաղաղութիւն, Ինայողութիւն եւ Բարենորոգումներ», սակայն շատ չանցած ստիպուեցաւ ոմբակոծել Աղեքսանդրիան, գրաւել Եգիպտոսը եւ Ռուսիոյ հետ ունենալ փէնճաէի տագնապը, որուն համար միայն պէտք տեսաւ 10 միլիոն ոսկիի վարկ քուէարկել տալ։ Մաքսընըլտի կառավարութիւնն ալ իշխանութեան գլուխ հասաւ նոյն նշանախօսքով. «Խաղաղութիւն, Ինայողութիւն եւ Բարենորոգումներ», սակայն պահ՝ երեք ամիս վերջ կը ստիպուի ստիպողաբար գինուորութիւն մարտանաւ ղրկել Պաղեստին, խեղդելու համար միջգեղային ծանր ու անկնկալ տագնապ մը. միւս կողմէ Լահէյի մէջ բուռն հակառակութիւններ կը ստեղծէ Անգլիոյ դէմ իր անդրդուելի պահանջներով։

Պահպանողական թերթը կ'ըսէ թէ կացութիւնը իրապէս ծիծաղելի է, անոր համար որ Միջագգայինի գաղափարներով տոգորուած ընկերվարական կառավարութիւն մը անգլիական ազգայնականութեան բմբիւղի դերը կը խաղայ. կառավարութիւն մը, որ խաղաղասէր է, գինաթափութիւն եւ «ինքնորոշում» կը քարոզէ, կը ստիպուի դիմում ընել կայսրութեան գինեալ ուժերուն՝ հնազանդութիւն պարտադրելու համար բրիտանական մականին ենթարկուած ցեղերուն։

«Մորնինկ Փոսթ» կը յուսայ թէ ներկայ տագնապը շատ դասեր պիտի տայ աշխատաւորականներուն, մասնաւորապէս պիտի ապացուցանէ թէ գինեալ ուժերը ո՛չ աւելորդ են, ոչ ալ սպառնալիք մը խաղաղութեան, եւ թէ տագնապի մը պահուն — ինչպէս այսօր երուսաղէմինը, երկու տարի առաջ Շանկայինը — իրենց ջատագոված բանակցութեանց քաղաքականութիւնը բաւարար չէ։

«Տէյլի Թելէկրաֆ» ալ կը քննադատէ կառավարութիւնը և զայն պատասխանատու կը նկատէ ներկայ տագնապին համար։

Թուրքահայերի վիճակը

«Թայմզ»ի Աթէնքի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Թուրքիոյ բերանացի ծանուցագրին պատասխանը Աթէնքէն Պոլիս ղրկուեցաւ օդանաւով, երեքշաբթի օր (երէկ) յանձնուելու համար Էնկիւրիի կառավարութեան։

Կ'ըսուի թէ Յունաստան կ'ընդունի Թրքական առաջարկը՝ առկախ հարցերը փոխանակութեան Խառն Յանձնաժողովի չէզոք անդամներուն յանձնելու մասին։

Յունաստանի ներքին նախարար Միխալաքափուլոս Աթէնքի մէջ ընդունած է Խառն Յանձնաժողովի չէզոք պատուիրակներէն Ռիվասը, որուն պարզած է հելլէն կառավարութեան տեսակէտը։ Նախարարը շեշտած է թէ Յունաստան բացարձակապէս չի կրնար միջազգային դաշնագիրներով նուիրագործուած իրաւունքները զոհել։ Պնդած է մասնաւորապէս իրաւունքներուն մասին այն Յոյներուն, որոնք Պոլսէն հեռացած են օսմանեան կանոնաւոր անցագրով։ Աւելցուցած է թէ հելլէն կառավարութիւնը չորս տարիէ ի վեր կ'առաջարկէ բնդհանուր իրաւաբարութեամբ լուծել առկախ խնդիրները։

Յունաստան անկեղծօրէն կը բաղձայ մոռնալ անցեալը, որպէսզի կարելի ըլլայ բարեկամական եւ իրաւաբարական դաշինք մը կնքել Թուրքիոյ հետ։

Ռուսաստանի վիճակը

Արպինէն կը հեռագրեն թէ Ռուսերը պարպած են երեք քաղաքներ Սուլտուսի շրջանին մէջ, գանոնք կողոպտելէ վերջ։ Մրուս կողմէ սակայն Ռուսերը 4000 գինուորներով գրաւած են Միշանը։ Զինական պահակախումբը քաշուած է։

Գերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— 31 Օգոստոս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի սրահը։

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ.— 1 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին յունական Ռէվէյլ թատրոնը։

ՏԻՈՒՆ.— 8 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին՝ «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահը։

Մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու, կը ներկայացուի՝

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԾԱՆՕԹ.— 15 Սեպտեմբեր կիրակի ժամը 2ին Փոն տ'Օլնայի քաղաքապետարանի թատերասրահը կը ներկայացուի՝

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ կամ ՊԱՆԲ ՕԹՕՄԱՆԻ ԴՐԱՒՈՒՄԸ

ԲԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին, 191 Cours Lafayette, LYON

Գրադարանս ունի ամէն կարգի հրատարակութիւններ, գրական, վիպական, թատերական եւայլն, որ տրամադրելի են Լիոնի հայ երկսեռ ընթերցասէրներուն։

Բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոները ժամը 7.30էն։

կարդացէ՛լ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

,,ԱՆԶՐԵԻ''Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 Ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 Ֆրանք։ Փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonian 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Իսի լէ Մուլինոյի Մշոյի ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին կը խօսի՝ ընկ. Լորիս Պոլոեանն Գէորգ Զավուշի, Կորիւնի, Եղոյի եւ Արշակ Պոլոեանի մասին։

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Քեռի խումբի բոլոր ընկերները՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։ Բացակաները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

Տէր եւ տիկին Թատուրեան, խորին կսկիծով կը ծանուցանեն, իրենց մօրեղբօրորդւոյն ՀԱՅԿ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆի (23 տարեկան) դառնաղէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Մարսէյլի քաղաքային հիւանդանոցին մէջ յետ երկարատեւ հիւանդութեան, խոր սուգի մատնելով իր հայրը (Պարսկաստան) մայրը (Ամերիկա) ինչպէս նաեւ իր ազգականներն ու բարեկամները։

Յարաբախտ երիտասարդը շրջանառուած էր Թաւրիզի Թամարեանց վարժարանէն եւ եկած էր Մարսէյլ ուր կը հետեւէր բարձրագոյն ուսման։

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

«Երկուվի» *Օրկան Հ. Ե. Ո. Միութեան Օգոստոսի թիւը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Մեր համբարձումը (Ոտք.) Վահագնեան դպրոց (Ագատանի), Ճիպէյլի որբերը (Մ. Կիւրեղեան), Պորտոլի որբերը (Շ. Թէքթէքեան), Հայաստանի գինանշանը (Ժ. ոը Մորկան), Շունի միսը (Աշճեան), Մրագիր - կանոնագիր, Քու նըկարդ (Ն. Տէր Միքայէլեան), Խարտոց (Ծափ-Ծափ), Պատմ. Հ. Ե. Ո. Մ. (Հ. Խանէտանեան), Երբեք չպիտի մոռնանք, և խմբագրներ։*

Տարեկան բաժնեգին 22 ֆր.։

Դիմել՝ Kurkdjian, 247 Bld. Voltaire, Paris։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կիւրինցի այրի տիկին Գոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Ծառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհի Ծառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է։ Իմացնել՝ Տիկ. Գոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.

—կարմնեցի վարդիներէն մկրտիչեան կը փնտռէ իր եղբայրը կարնոյ գավաթը թողէն Լեւոն մկրտիչեան (32-35 տարեկան)։ Մօր անուն վարդուհի (ծնեալ Քարթանեան), հօր անուն՝ Կարապետ մկրտիչեան որ կը զբաղէր սիկարի թուղթի գործով։ Լեւոն աւարտած էր Սանասարեան վարժարանը եւ փոխադրուած Պոլիս, ուր կ'ուսանէր։ Ընդհ. պատերազմէն ի վեր որեւէ լուր առնուած չէ իր մասին։ Ողջ եղած ըլլալը եւ իր տեղը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Missak Sisserian, B. P. 35, Deir-ez-Zor (Syrie)։

— կը փնտռուի Յ. Պէրպէրեան որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին Chez Orchebant, Ceré, (Indre et Loire)։ Իմացնել Յառաջի վարչութեան։

կը խնդրուի Պ. Ազամ Խաչատուրեանէ (St. Etienne) իրհասցէն յայտնել Պ.ցարուխիւնփափազեանի, 16 Rue St. Antoine, Montreuil (Seine)։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e)։

Կ'ուզուի Քիչ մը ֆրանսերէն գիտցող հայ երիտասարդ մը ֆրանսական նպարավաճառի մը մօտ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթուառ։ Ազամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՍԱԿԱՐԱՆ

27 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ			ՖՐ.
Սթերլին,		L. St.	123.86
Տոլար,		Dollar	25.55
Մարք	100	Mark	608.50
Թրք. թղթ.		L. Trq.	12.32
Թրք. ոսկի	»	or	106.90
Մէճիտիէ		Médjidié	8.75
Լէվա	100	Léva	18.62
Տրախմի	»	Drachme	33.10
Լիր	»	Lire	133.60
Պելժ. Ֆր.	»	Fr. Belge	71.10
Զուից.	»	Fr. Suisse	491.75
Լէյ	»	Leï	15.20

ԱՐԺԵԹՈՒՊԱՔ

Եգ. Ֆր. Ֆոնս.	I Cr. Fonc. Eg.	2260.—
»	II »	1665.—
»	III »	1650.—
Լուսմելի երկթղ.	Lots turcs	82.—

EMPIRE Միգիթ-Շոլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, Ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՓԼԱՔՆԵՐ

8 Rue Jouy-Rouve մէթրօ Belleville թրամուէյ 26 և 5

ՀԱՅԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

VAHRAM

Ուր պիտի գտնէք ձեր փնտռած ամէն տեսակ շարքինները, կապէլները եւ օփէրէթները՝ երգուած ֆանրածանօթ արուեստագէտներու կողմէ, ամէն օր մինչեւ գիշերուան 10.30։ Կ'ընդունինք ապսպրանքներ արտասահմանէն։

8 Rue Jouy-Rouve 08 Boulevard BN N BF

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատան մէկ մասնաճիւղին համար կ'ուզուի գործունեայ վարիչ մը որ ըլլայ վարպետ դերձակ։ Տեւական գործ, գոհացուցիչ ամսական եւ վաճառման վրայ հաբէին որոշ վճարում։ Մանրամասնութիւններու համար անհրաժեշտ référenceով անձամբ կամ նամակով դիմել՝ A. Hadjianի, Manufacture de vêtements, 48 Bld. Jean Jaurès, Draguignan (Var)։

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64

Բոլորին ուշադրութեան։

Դերձակներու հայթայթիչ։ Ամէն տեսակ աստառներ, մետաքս դերձան, կոճակներ եւայլն։

Ընթրիքներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ։ Այցելեցէք մեր խանութը համոզուելու համար մեր գիներուն աժանութեան։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայ բենաբաղդ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3. ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հետը դորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլֆէկոր (417 էջ) 30, Իմ Լիա (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Դիւզաշխարհ 26, Ընտրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Թումանեան 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէոտորա աքաղաղ 10, Արտիստը, Յաթիման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Էջեր 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերուս քննջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զոյգ. Սեւ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուական Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Մագոթ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, Վիպորտի ժառանգ մնացած տնտուկը 4, Հոշանոցին գիրքը 5, Երազ 8, Մօսակցութիւն 2.50, 5, 7.50, Արտաշ երգարան 25, Զայնագրեր Սրուանձտեանցի, Բարտեր (զոյգ, Անգրանիկի, Ա. Մխանիկեան Մեծն Մուրատի, Ամմաշն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les Moulineaux (Seine), France.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

29 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1045

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ծանր փորձի մը կ'ենթարկուի Անգլիոյ աշխատաւորական իշխանութիւնը, Պաղեստինի դէպքերուն առթիւ։

Հարեւանցի ակնարկով, կրօնական վէճ մըն է որ յանգեցաւ արիւնահեղութեան։ Իսկ իրականին մէջ, շատ խոր արմատներ ունի տագնապը։ Այդ կ'ապացուցանեն անոր արագ ծաւալումը, եւ հոգատար իշխանութեան, մինչև իսկ Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի ժառանգութիւնը։

Թրքական լուծէն ազատելէ յետոյ (1917—18), Պաղեստին ենթարկուեցաւ Մեծն Բրիտանիոյ զինուորական իշխանութեան, որ 1920 յուլիս 1ին իր տեղը տուաւ քաղաքային վարչութեան։ 1922 յուլիս 24ին, Ազգերու Դաշնակցութիւնը հաստատեց Անգլիոյ հոգատարութիւնը, որ պաշտօնապէս կը սկսի 1923 սեպտեմբեր 29էն։ Համաձայն Պալֆըրի յայտարարութեան (1917 նոյեմբեր 2), Մեծն Բրիտանիա յանձն առած է Ազգային Տուն մը հաստատել Հրեաներուն համար, «առանց ձեռնհաս ոչ-հրեայ հասարակութեանց քաղաքացիական եւ կրօնական իրաւունքներուն»։

Հոգատարութեան ենթարկուած երկրին տարածութիւնն է 9000 քառ. մղոն, իսկ բնակչութիւնը, համաձայն 1922 հոկտեմբեր 23ի մարդահամարին, 757,182 հոգի, որոնց 590,890ը իսլամ, 83,794ը Հրեայ, 73,024ը քրիստոնեայ, 7,028ը Տիւրզի, եւայլն։

Այդ օրէն ի վեր, փոփոխութիւններ կատարուած են անշուշտ, իրրեւ հետեւանք Հրեաներու ներգաղթին։ Բայց համամատութիւնը չէ խախտած։ Մինչեւ այսօր ալ, Պաղեստինը 750-800,000 բնակչութեան մէջ, Հրեաները կը կազմեն 75-80, առ առաւելն 90,000ի թիւ մը։ Այս իրողութիւնը լայն ասպարէզ կուտայ հոգատարութեան հակառակորդներուն, մասնաւորապէս Լոնտոնի կարգ մը թերթերուն՝ պարզ արկածախնդրութիւն հռչակելու Պալֆըրի ծրագիրը։ Այդ լրագիրները, թուղթ պահպանողական եւ յառաջապահ բրիտանական աշխարհակալութեան, նկատի չունին ազգերու ինքնորոշման սկզբունքը, այլ բոլորովին ուրիշ հաշիւներ, ինչպէս Միջագետքի մասին։

Այսպէս կամ այնպէս, Մեծն Բրիտանիա կը փորձէ Ազգային Տուն հաստատել ժողովուրդի մը համար, որ բուն երկրին բնակչութեան հարիւրին տասը կը կազմէ։ Ուրիշ պարագաներու մէջ, միայն այս փաստը բաւական էր, ամէնէն արմար եւ ապացուցուած դատն իսկ մերժելու. մինչդեռ Պաղեստինի մէջ, արեւը արեւմուտքէն ալ կրնայ ծագիլ...

Ծրագիրը իրականացնելու համար, բրիտանական մարգինը իր կողքին ունի Սիօնական կազմակերպութիւնը, ամէն տեսակ միջոցներով։ Սիօնական վերջին համաժողովին մէջ, վերջերս գումարուեցաւ Ցիւրիխ, շատ կարեւոր որոշումներ տրուեցան, Պաղեստինի անտէր հողերը ձեռք ձգելու համար։ Միայն 1929 համաձայն, այս տարի հարիւրին 40 աւելի հողատուած է, շնորհիւ Ազգային Սնտուկին, որ միշտ կ'ուռի եւ կ'ուռի Ամերիկայի հրէածին հարուստներու նպաստներով։

Անշուշտ այս քաղաքականութիւնը հաճոյք չի պատճառեր Արաբներուն, որոնք իրենց կարգին ունին ամուր կազմակերպութիւն Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ Ամերիկայի մէջ, եւ բոլորովին ուրիշ ծրագիրներ կը հետապնդեն։ Խուլ, գոպուած կիրք կայ երկու ժողովուրդներուն միջեւ և ընդհարումներ միշտ անխուսափելի կուտան։ Հոգատար իշխանութեան թաթը թոյլ չի տար որ զարուն հետ չափուին. իսկ փոթորիկի մը կամ անուշադրութեան մը պահուն, դժուա՛ր է նախատեսել ելքը, ինչպէս ներկայիս։ Ուրթաթէն ի վեր, վեց հարիւր հոգի ջարդուած են, Յունուարի, եւ շատ մը դիակներ կտոր կտոր եղած։ Ուրիշ լուրի համաձայն, Պաղեստինի դրամատան տնօրէնը իր տանը մօրթուած է կնոջը, զաւակներուն եւ ազգականներուն հետ, մէկ կիրիով 12 հոգի։

Գրաքննութիւն հաստատուած ըլլալով, կարելի չէ հասնիլ բոլոր լուրերուն ստուգութիւնը։ Բայց երբ չորս կողմէն հանուի, մարտանաւ, զօրք եւ թնդանօթ կը փոխադրուի, կը հանակէ թէ հարիւրք չէ որ տեղի կ'ունենայ Երուսաղէմի մէջ, ալ սովորական գզուըտուք՝ Լացի պատի մը համար։

Այս արիւնալի դէպքերը կրնան ծանր հարուած մը տալ Հրէական ներգաղթին, մանաւանդ որ շատ քիչերը տաք սրտով արած են այդ ծրագրին։ Հրեաները իրենք ալ գիտեն թէ արտասական միջոցներով հայրենիք չի շինուիր, հակառակ Անգլիոյն եւ Ամերիկայէն հոսած միլիոններուն։

Միւս կողմէ, Պաղեստինի ջարդը ազգարարութիւն մըն է խաղաղ աշխատաւորական դահլիճին համար, որ վերջերս «վտանգաւոր» դուռներ բրաւ Եգիպտոսի ազգայնականներուն։ Տակաւին չէ թէ արդեօք այդ գիշուններուն հակառակորդները մատնե՞ն այս խառնակութեանց մէջ։

Ինչ ընթացք ալ ստանան դէպքերը, բացորոշ է թէ, Նորէն աշխարհ ազգայնականութիւնն է որ գլուխ կը վերցնէ օտար աշխարհակալութեան դէմ։ Մեծ տարբերութիւններ չկան Տիւրգիներու ապստամբութեան, Դամասկոսի դէպքերուն (1925 26) Պաղեստինի ջարդին միջեւ։ Այժէն տեղ ալ, մանր արկածներ կը պայթին մեծ կիրքերը, մինչեւ որ զսպուին կամ յագեցուին։

Եւ ամէն տեղ ալ, միջազգային աշխարհակալութիւնն է որ կարէ կիրքերը, կամ իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Պուքրէշի «Հայաստան»ը կը գրէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ. (22 օգոստ).

— «Մենք անկեղծօրէն ողջունած ենք ու պիտի ողջունենք ու քաջալերենք ամէն իրական գործ, ըլլայ մեծ թէ փոքր, եթէ ան մեր նուիրական երկրին յառաջդիմութեանը կը նպաստէ. սակայն մենք պարտաւոր ենք, մեզի հետ պարտաւոր են եւ մեր կուրացած հակառակորդները, մատնանշել այն անուրանալի խայտառակ փորձարկութիւնները, ձախաւեր գաղափարները, հայկական շահերու հանդէպ ցոյց տուած հայ կարմիր սատրապներու դաւաճանութիւնները, որոնք օրը օրին մեր երկիրը կը թուլցնեն, թէ՛ տնտեսապէս, թէ՛ քաղաքականապէս։

Հարեւանցի ակնարկ մը նետեցէք կովկասեան մեր հարեւան երկու ժողովուրդներու ազգային կեանքի վերջին տասնամեակի վրայ, ու առանց վարանման պիտի գաք այն եզրակացութեան թէ որքա՞ն ետ մնացած ենք անոնցմէ բոլոր մարզերու վրայ։

Այս երկու երկիրները օրը օրին ու ժամը ժամին կը ծաղկին, կը բարգաւաճին թէ՛ ազգային մըշակոյթով թէ մանաւանդ տնտեսապէս, անոնք համախմբեր են ոչ միայն ազգային միատարր հատուածները եւ իրենց հայրենի հողերը, այլ եւ Ղարաբաղի, Ախալքալաքի, Լոռիի եւ Նախիջեւանի հայ գանգուածները միացուցեր են իրենց երկիրներուն։ Իսկ վերջին վարչական բաժանումներով Ախալքալաքն ու Ղարաբաղը կցած են ոչ հայկական շրջաններու հետ, որպէսզի բացառապէս հայերով բնակուած մեր հողամասերու միացումը իրենց երկիրներուն՝ ըլլայ յարատեւ ու վերջնական։

Ի՞նչ կ'ընեն հայ կոմունիստները այս աղաղակող անարդարութեան հանդէպ, ոչինչ, միջազգայնութիւն կը խաղան լենինէն աւելի լենին երեւալու եւ կուսակցական բարեյուսութեան վկայական ստանալու համար Մոսկուայէն։ Իսկ մեր սպասատուր հակառակորդները ոչ միայն մատը մատին չեն զարներ, այլ եւ հայ կոմունիստներու լուութեան մէջ խոհեմութեան լաւագոյն ապացոյցները կը տեսնեն։

Որեւէ երկրի, որեւէ ժողովուրդի մէջ չէք կրնար մատնանշել քաղաքական խմբակցութիւն մը, որ մեր հակառակորդներու նման կիրքէն կուրացած, դաշնակցութիւնը հարուածելու եւ իյնացնելու մոլուցքէն բռնուած այս աստիճան ընդարմացման եւ անգործութեան մատնուած ըլլար։

Մեր նուիրական հողամասերուն վրայ կարմիր սատրապները անխիղճ առեւտուրի են ելած, ժողովուրդը կը խեղդեն անասելի բռնութեան տակ, հողամասերը կը գիշին, իսկ մեր հակառակորդները երանելի անտարբերութեամբ ետեւի թաթերուն վրայ կեցած՝ «եաշասը՛ն, եաշասը՛ս» կը պոռան»։

ԹՐՔԱԿԱՆ «եավուզ» (նախկին կեօպէչն) գրաքաւորը ամբողջովին նորոգուած ըլլալով, երէկ ծով պիտի իջեցուէր։ Մասնագէտ մը կանչուած է, այս գործին ձեռնարկելու համար։ «եավուզ» յետոյ ռազմափոթոթ պիտի կատարէ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՅԱՑԱԾ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐԸ

Երէկ գրած էինք թէ՝ խզումը անխուսափելի կը նկատուի՝ եթէ հրաշք մը չպատահի երնկի ծրագիրը նաւաբեկութենէ փրկելու համար։ Այդ հրաշքը կ'երեւի պատահեր է, որովհետեւ երէկ առաւօտ Լահէյէն հասած հեռագիրները կը հաղորդեն որ համաձայնութիւն գոյացած է խորհրդաժողովը հրաւիրող վեց պետութեանց միջեւ։

Զորեքշաբթի առաւօտ ժամը 2ին հրատարակուած պաշտօնական գեկոյց մը կ'ըսէ.

«Հրաւիրող վեց պետութեանց պատուիրակները երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը հինգ գումարուեցան Պ. Ժոսփարի նախագահութեան տակ, քննելու համար խորհրդաժողովի ներկայ կացութիւնը։

Անընդհատ մինչեւ ժամը 1.30 խորհրդակցելէ յետոյ, գլխաւոր պարտատէր պետութեանց ներկայացուցիչները հասան համաձայնութեան մը, որ արդիւնքն է իրենց հաւաքական ջանքին։

Ցետոյ այս արդիւնքը հաղորդուեցաւ գերման պատուիրակութեան, անոր հաւանութիւնն ալ ստանալու համար։

Վիճաբանութիւնները պիտի վերսկսին գերման պատուիրակութեան հետ չորեքշաբթի ժամը 11ին՝ հրաւիրող վեց պետութեանց հաւաքոյթին մէջ։ Անմիջապէս որ վերջնական համաձայնութիւն մը գոյանայ, խորհրդաժողովը ի վիճակի պիտի ըլլայ շարունակելու ուսումնասիրել երնկի ծրագիրը գործադրութեան դնելու անհրաժեշտ միջոցները։»

Երեքշաբթի առաւօտ երբ Մնոտրնի անդրդուելի յամառութեան հետեւանքով ամէն յոյս վերջացած կը նկատուէր, գերագոյն ճիգ մը փորձեց վարչապետ Պրիան, որ նախագահ Ժոսփարի ուղղուած նամակով մը խնդրեց որ վեցերը ժողով գումարեն նոյն իրիկունն իսկ։ Նման դիմում մը կատարած էր արդէն իտալական պատուիրակութիւնն ալ, այնպէս որ փաքուած ժողովը գումարուեցաւ երեքշաբթի իրիկուն եւ անընդհատ շարունակուեցաւ 10 ժամ։ Իւրաքանչիւր պատուիրակութիւն լայնօրէն պարզեց իր տեսակէտը։ Գիշերային այս պատմական նիստին մէջ է, որ կարելի եղաւ փրկել կացութիւնը, կողմերու միահամուռ գիջումներուն շնորհիւ։

Համաձայնութեան մանրամասնութիւնները դեռ յայտնի չեն ամբողջովին, սակայն առաջին հեռագիրները ցոյց կուտան թէ Անգլիոյ պահանջները գոհացուած են 100ին 75 համեմատութեամբ։

Անգլիա պիտի ստանայ տարեկան 36 միլիոն մարք՝ Գերմանիոյ առանց պայմանի վճարումներէն, մինչ երնկի ծրագրով ո՛չ մէկ ֆէննիկ կը ստանար այդ բաժինէն։

Իտալիա յանձնառու կ'ըլլայ երեք տարուան համար տարեկան մէկ միլիոն թոնօ անգլիական ածուխ գնել պետական երկաթուղիներուն համար՝ հրապարակի գինին հաշուով։

Ելմտական յանձնաժողովը նիստ գումարեց երէկ՝ կէսօրին, իսկ քաղաքական յանձնաժողովը ժամը 4ին։ Ցոյս կայ որ այս վերջինը համաձայնութեան մը յանգի՝ Հենտոսիոյ գրաւուած հողերը պարպելու համար։ Ֆրանսա պիտի միանայ Անգլիոյ եւ Պելճիքայի՝ առանց յապաղումի պարպելու համար այդ հողերը։ Գերմանիա համաձայնութեան մասին իր հաւանութիւնը պիտի տայ այն ատեն միայն, երբ Ֆրանսա եւս հաւանի պարպել Հոնտոսիան։

Լահէյի խորհրդաժողովը պիտի փակուի այսօր՝ հինգշաբթի, լիակատար նիստէ մը յետոյ։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԱՆԴՐՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԱՐՁԱՐՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ԽԼՐՏԻՆ

Վերջին հեռագիրները կը հաղորդեն որ Երուսաղէմի մէջ սկսած արաբական շարժումը իր արձագանգները սկսած է տալ հարեւան Անդրյորդանանի եւ Սուրիոյ մէջ։

Անդրյորդանանի արաբ ցեղախումբերը՝ մանաւանդ կրօնաւորներու գլխաւորութեան տակ՝ սրարշաւ կ'ուղղուին դէպի Պաղեստինի սահմանագլուխը, ուր ընդհարումները սկսած են արդէն Պէտէվ ներու եւ անգլիացի զինուորներու միջեւ։ Ամմանէն կը հաղորդեն որ տեղացիներու կողմէ վիրաւորուած է անգլիացի սպայ մը, որ կը ծառայէ Անդրյորդանանի ոստիկանութեան մէջ եւ սպաննուած գերման թաղթակից մը։ Անգլիացիները մեծ ուժեր կեդրոնացուցին արեւելեան սահմանագլուխին վրայ, ուր խիստ հսկողութիւն տեղի կ'ունենայ։ Սահմանէն մտնող ու ելլող բոլոր ճամբորդները կը խուզարկուին։

Անգլիական իշխանութիւնները վճռած են կտրուկ միջոցներու դիմել, որպէսզի շարժումը խեղդուի Պաղեստինի մէջ եւ հականգլիական ընդհ. ցոյցի մը երեւոյթը չառնէ Եգիպտոսէն մինչեւ Չնդկաստան։ Բացի նախապէս գրկուած «Պարհամ» գրահաւորէն, «Սրսսէքս» յածանաւէն, «Քըրէյճըս» օդանաւատարէն եւ երկու թորփիլահալածներէ, զէպի Պաղեստին ճամբայ ելլելու համար Մալթայի մէջ շոգիի վրայ կը սպասեն «Րոյըլ Սաւրին» եւ «Քուին Էլիզապէթ» տրէնտոթները, «Իկլ» օդանաւատարը եւ 10 թորփիլահալածներ, իրենց յարակից բոլոր կազմածներով։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Մարսէյլէն բարեկամներ դառնուելեամբ դիտել կուտան մեզի թէ՝ ոչ միայն չափազանցուած է, այլեւ շատ մը կէտերով իրականութեան չի համապատասխաներ «էնի» ստորագրութեամբ հրատարակուած թղթակցութիւնը արուարձաններու ընտրական պայքարին առթիւ։ («ցառաջ», 25 օգոստոս)։

Մեզ ողջոյներ ձրդ առած ենք ստուգելու բուն իրականութիւնը, իսկ այժմէն կը հրաւիրենք «էնի»ն՝ իր ստորագրութեան տակ ապացուցանել արձանագրած փաստերը։

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՈՃԻՐԸ

Լոռէթ, 26 օգոստոս.— կիրակի գիշեր ժամը 11.30ին ատենները խումբ մը Հայեր կ'անցնէին *Իւնիվէր* սրճարանին մօտէն՝ ազգային պողոտային վրայ՝ վիճաբանելով։ Յանկարծ մօտակայ շէնքէ մը պատուհան մը բացուեցաւ եւ սերաստացի երիտասարդ մը՝ Մանուկեան Գլուխը դուրս հանելով բսաւ. «իմ մասիս կը խօսիք. կեցէ՛ք կուգամ»։ Շագիւ խումբին մօտեցած, Մանուկեան յարձակեցաւ Սուրիացի Միրզա ժոզէի վրայ, որ ինքզինքը Հայ կը կոչէր, ու երկուստեքեան ուածներ փոխանակուեցան։

Ցետոյ Մանուկեան վազելով գնաց իր սենեակը, ու վերադարձած՝ ձեռքը ատրճանակով մը։ Գնդակ մը պարպեց Միրզայի ուղղութեամբ, բայց ճակատէն Թեթեւօրէն վիրաւորեց ուրիշ սերաստացի հայրենակից մը՝ Լորէթի մեր ընկերներէն Շահ. Մուրեանը։ Մանուկեան, բոլորովին ինքնիրմէն ելած, խիստ մօտէն երկու գնդակ պարպեց Միրզայի վրայ։ Գնդակներէն մէկը կուրծքին, միւսը ձախ աչքին մխուեցաւ՝ ծակելով գանկը։ Մահը վայրկենական եղաւ։ Ուրիշ Հայ մը՝ Մարգարեան, յաջողեցաւ զինաթափ ընել Մանուկեանը։

Քաղաքապետ Պուլէէ ոստիկանատուն փոխադրել տուաւ Միրզայի մարմինը, զոր քննեց բժիշկը։ Մանուկեան ձերբակալուեցաւ եւ այս առաւօտ հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ, Շարցաքննիչ դատաւորը բժիշկին հետ դէպքին վայրը քննութիւն կատարեց։

Ցեղական Թերթերը կը գրեն թէ այս դէպքը մեծ յուզում առաջ բերաւ քաղաքին մէջ, որ քանի որ ամիսէ ի վեր խաղաղ էր։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ

ՊԱԼԵՍՏԱՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Շաբաւային ցերպիոյ մէջ անցած շաբաթ անընդհատ երեք օր տեղացող անձրեւներու հետեւանքով, հեղեղներ առաջ եկածեն Սկիւպի, Սէբէգի եւ Մանասթըրի շրջանին մէջ։ Սկիւպի ժամերը, գետերը յորդելով քանդեցին բազմաթիւ տուներ եւ քշեցին 5 հոգի։ Հեղեղներուն հետեւանքով երկաթուղիի երթեւեկը ընդհատուեցաւ Մանասթըրի եւ կեվկելիի մէջեւ։ Շարքերաւոր հեկտար ցանք փճացաւ։

ՀՐԴեՀ ծագեցաւ փարիզի Շալիյ թիւ 8 տաղաւարին մէջ, ուր շարուած էին պարապ սակառներ եւ պտուղի կողովներ։ Հրդեհը շարունակուեցաւ ամբողջ գիշերը եւ երէկ առաւօտ դեռ բոլորովին չէր մարած։ Մարդկային զոհ չկայ։

ԸՆԿԵՐՈՒՅՆ ԱՄՍԱԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

ԸՆԿԵՐՈՒՅՆ ՍՈՍԿԱՎ

Ընկերության ամսական գումարումը տեղի կունենա Կիրակի, 24 Մարտ 1935-ին, ժամը 2-ին կեսօրին, Ընկերության Ակումբի սրահին մեջ, հետևյալ օրակարգով.

1. Ընկերության տեսչական մարմնի տարեկան զեկուցումը։
2. Ընկերության տարեկան հաշիվների քննությունը։
3. Ընկերության տեսչական մարմնի ընտրությունը։
4. Ընկերության կանոնադրության փոփոխությունը։
5. Ընկերության անդամների ընդունելությունը։
6. Ընկերության անդամների հեռացումը։
7. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը։
8. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվությունից ազատելը։
9. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու կամ ազատելու վերաքննիչ բողոքների քննությունը։
10. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու կամ ազատելու վերաքննիչ բողոքների քննությունը։

Ընկերության Վարչություն

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ «ՁԻՆ-ՄԱՍՆ» ՊԱՏ ԿԱՀԱՎԻՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՎԻՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Արտասահմանյան ընկերության «Ձին-Մասն» պատ կահավինների հավաքաժողովի հրավիրակչությունը, համաձայն ընկերության կանոնադրության 15-րդ հոդվածի, հրավիրում է ընկերության անդամների ընդհանուր ժողով, որ տեղի պիտի ունենա Կիրակի, 24 Մարտ 1935-ին, ժամը 2-ին կեսօրին, ընկերության Ակումբի սրահին մեջ, հետևյալ օրակարգով.

1. Ընկերության տեսչական մարմնի տարեկան զեկուցումը։
2. Ընկերության տարեկան հաշիվների քննությունը։
3. Ընկերության տեսչական մարմնի ընտրությունը։
4. Ընկերության կանոնադրության փոփոխությունը։
5. Ընկերության անդամների ընդունելությունը։
6. Ընկերության անդամների հեռացումը։
7. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը։
8. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվությունից ազատելը։
9. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու կամ ազատելու վերաքննիչ բողոքների քննությունը։
10. Ընկերության անդամների կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու կամ ազատելու վերաքննիչ բողոքների քննությունը։

Ընկերության Վարչություն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔՈՒԹԻՒՆ

Հայկական գեղարվեստի հայկական մասնաճյուղի հանդիսավոր հանրահավաք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԸ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Մեր սրճարանում շատ էին հաճախորդները, ուստի տանտիրուհին ինձ ստիպեց օգնել իրեն։ Ես սկսեցի մատուցել սուրճ, թեյ, կարկանդակներ, պաղպաղակ։ Ամեն ինչ լավ էր գնում, բայց ես ամեն րոպե նայում էի դռանը, մտածելով, որ Ռուբենը կարող է ներս մտնել։ Ես ամաչում էի նրանից, որ ինձ տեսնի այդ հագուկապով։ Ես ուզում էի նրան անակնկալի բերել։ Ես ուզում էի, որ նա ինձ տեսնի ոչ թե որպես աղքատ աղջկա, այլ որպես հարուստ տիկնոջ։

Ասկէ զատ շարժման մէջ դրուած են Անդրյորդանի ուժերէն հետեւակազօրքի չորս վաշտ եւ երկու գումարտակ, հրասայլեր եւ հրետանի։

ՄԵԾ ՑՈՅՑ ՄԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 27 օգոստոս.— Այսօր 20,000 Արաբներ ցոյց կատարեցին Դամասկոսի մէջ, ի նպաստ Պաղեստինի Արաբներուն։ Ֆրանսական զինուորներ դրկուեցան հրէական թաղը պաշտպանելու համար։ Մինչեւ հիմա ոեւէ միջադէպ չպատահեցաւ։

Դամասկոսի բոլոր շուկաները դեռ փակ կը մնան։ Ֆրանսական իշխանութիւնները ամէն միջոց ձեռք առած են՝ կարգը պահպանելու համար։ Հրեաները սարսափի մատնուած են։

ՆԱՊԼՈՒՍԻ ՅԵՂԱԽՈՒՄԲԵՐԸ ԿԸ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒԻՆ

Նապլուսէն (Երուսաղէմէն 33 մղոն դէպի հիւսիս) հասած լուրերու համաձայն, քաղաքին մէջ մեծ գրգռութիւն կը տիրէ։ Այդ շրջանի բազմաթիւ նշանաւոր ցեղախումբերը կը կեդրոնանան քաղաքին մէջ։ Նապլուսի, Թուլքէրէմի, Ճէնինի եւ Ղուբի երեւելիները խորհրդակցութենէ մը վերջ պատրաստեցին պահանջներու ցանկ մը՝ Անգլիացիներուն ներկայացուելու համար։ Արաբները կը պահանջեն ջնջել Պալֆուրի 1917ի ծանօթ յայտարարութիւնը, որուն հիման վրայ էոր Անգլիա ստանձնեց Պաղեստինի հոգատարութիւնը եւ Հրեաներուն տուաւ անոնց յետպատերազմեան իրաւունքները։

ՀՆԴԻԿՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

Պոմպէյէն կը հեռագրեն.— Լահորի, Տէլհիի եւ Պոմպէյի իսլամական թերթերը կը հրատարակեն բողոքագիր մը հոգատար պետութեան դէմ, որ կը նպաստաւորէ «Հրեաներու ծիծաղելի պահանջները»։ Հնդիկները կ'ըսեն թէ անգլիական կառավարութեան հրէասէր քաղաքականութիւնը մեծ զայրոյթ առաջ բերած է իսլամ երկիրներուն մէջ։

ԿՌԻԻՆԵՐԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր 61 Արաբներ լեռներէն իջնելով կտրեցին Երուսաղէմ-Եաֆա հեռագրաթելը եւ կրկին լեռ բարձրացան։

Անգլիական օդանաւեր կը սաւառնին շարունակ Երուսաղէմի եւ շրջակայ գիւղերուն վերեւ, գնդացիրի կրակ բանալով բազմութիւններու վրայ։

Եգիպտական հիւպատոս Ապտին պէյ եւ քարտուղարը Երուսաղէմի պարիսպներէն դուրս ինքնաշարժով կը պտտէին, երբ խումբ մը Արաբներ կրակ բացին անոնց վրայ եւ քարեր նետեցին, առանց ոեւէ վնաս հասցնելու։ Եգիպտական հիւպատոսարանը խիստ հսկողութեան տակ առնուեցաւ։

Երբ զրահապատ ինքնաշարժներ եւ սուինաւոր անգլիացի զինուորներ պահակ կը պտտէին Երուսաղէմի փողոցներուն մէջ, ամայի փողոցի մը մէջ բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ։

Լուրի մը համաձայն, որ չէ հաստատուած պաշտօնական աղբիւրէ, Երուսաղէմի արուարձան Մոցայի մէջ Հրեաներու ընդհանուր ջարդ տեղի ունեցած է, Արաբները ողջ ողջ այրած են եօթը Հրեաներ, չարչարանքներով սպաննած են կիներ ու երախաներ։

ՖՐԱՆՍ. ՄԱՐՏԱՆԱԻ ՄԸ ԴԷՊԻ ՍՈՒՐԻԱ

Պաղեստինի խռովութիւններուն առթիւ Ֆրանսայի ծովային նախարար ժորժ Լէյկ՝ վարչապետ Պրիանի հետ համախորհուրդ Թուլոնէն դէպի Պէյրութ ճամբայ հանեց «Լա Մոթ-Փիքէ» զրահապատ յածանաւը։ Սուրիոյ ջուրերուն մէջ սահմանափակ թիւով ֆրանսական նաւային ուժեր միայն կան, հրամանին տակ դեր-ծովակալ Լօրանի, որ Պէյրութի կը նստի։ Պէյրութի առջեւ խարսխած են «Լիէվէն» եւ «Պաքքարա» զզրաբար-թորփիլանաւերը։

2000 ԱՐԱԲՆԵՐ ԿԸ ՔԱԼԵՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎՐԱՅ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 28 օգոստ.— Երկու հազար Արաբներ եւ Տիւրզիներ կը յառաջանան դէպի Երուսաղէմ։ Մեծ արիւնահեղութիւն տեղի ունեցաւ Հայֆայի մէջ, ուր բազմաթիւ Հրեաներ եւ Արաբներ սպաննուած կամ վիրաւորուած են։ Անգլիական ծովային հետեւակազօրքը կրակ բացաւ խռովարարներուն վրայ։ Ամերիկեան հիւպատոսը միջոցներ ձեռք առաւ փրկելու համար մանուկներու գիւղը, ուր կը գտնուին Ուկրայնացի գաղթած բազմաթիւ մանուկներ։ Հայֆայի մէջ հրէական խանութները կողոպտուեցան։

Այն Արաբները որոնք ցարդ իրենց տան մէջ Հրեաներ կը պահէին, հիմա կը ստիպեն զանոնք հեռանալ, վախնալով որ փոխ-վրէժի կ'ենթարկուին մոլեռանդ Արաբներու կողմէ։ Պէտվիներ անցան Յորդանանը եւ մտան Պաղեստին։

Վերջին լուրերու համաձայն, ամբողջ Պաղեստինի զոհերուն ցուցակն է հետեւեալը.— 46 իսլամ, 93 հրեայ եւ 4 քրիստոնեայ սպաննուած. 118 իսլամ, 269 հրեայ եւ 39 քրիստոնեայ վիրաւորուած։

Ֆրանսերուրմ առեւտրական դաշնագիր

Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու մասին բանակցութիւնները վերջանալու վրայ են։

Երկուշաբթի իրիկուն Պոլսէն օդանաւով փարիզ հասաւ Ֆրանսական դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկը, միասին բերելով բանակցութեանց վերջին մանրամասնութիւնները։

Թուրքերէնէլին առեւտուրը

Աթէնքի Թուրք գործակատարը արտաքին նախարար Միխալաքափուլոսի մօտ երթալով բսաւ անոր թէ Թուրքիա Յունաստանի դէմ չպիտի գործադրէ մաքսային նոր սակացոյցը։

Երբ առևախ խնդիրները կարգադրուին, առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքուի Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ։

Եգիպտոսի նոր վարչապետը

Եգիպտոսի վարչապետ Մահմուտ փաշա Գահիրէ վերադառնալով, շաբաթ օր ճառ մը խօսեցաւ եւ յայտնեց թէ ոեւէ ռոբոտում չէ տրուած դեռ երեսփոխանական նոր ընտրութեանց համար։ Այս յայտարարութիւնը շատ պաղ տպաւորութիւն առաջ բերաւ ընդդիմութեան մէջ, որոնք «կեցցէ՛ Սահմանադրութիւնը» պոռացին։

ԲԱՅՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԴՐԱԴԱՐԱՆԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին, 191 Cours Lafayette, LYON

Գրադարանս ունի ամէն կարգի հրատարակութիւններ, գրական, վիպական, թատերական եւայլն, որ տրամադրելի են Լիոնի հայ երկսեռ ընթերցասէրներուն։

Բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոները ժամը 7.30էն։

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Իսի լէ Մուլինոյի Մշոյի են-թակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ ընկ. Լորիս Պոլոեան՝ Գէորգ Զավուշի, Կորիւնի, Եղոյի եւ Արշակ Պոլոեանի մասին։

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

Ալֆորվիլի Սարգիս Մինասեան են-թակոմիտէի վիճաբանական ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 72 Rue Etienne Dolet Հաճի Մկրի սրճարանը։ Նիւթ՝ «Դործնական՞ թէ գաղափարական պայքար»։

Շավիլի Արղուէթեան խումբը ստիպողաբար բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր-ընկերուհիները այս կիրակի իրիկուն ժամը 9ին 28 Rue Anatole France, Մոնփառնաս Շավիլ կայարանին դիմացիսրճարանը։ Բացակայ ընկերները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

Դ Ա Ի Ա Ռ

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 63 Rue de la République Գրադարան Ընթերցարանը։

Մարսէյլի Բրիստափոր են-թակոմիտէի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է։ Ներկայանալ անդամատետրով եւ ինքնութեան թուղթերով։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Տ. Տ. Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 131 Rue Faub. du Temple սրճարանը։ Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը գումացնէ՝ Ամերիկայէն նոր եկած հայրենակից Ալեքսան Շահիտուրատեան։ Անդամագրուիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ, Հայրենակցական միութեան վարչութեան անդամներու մօտ։ G. Miroian 6 Rue Blanqui Paris (13e), Loris Poloyan, 56 Ave. du Bas Meudon, Issy les Moulineaux (Séine). A. Assadourian, 4 Rue Louis Bonnet Paris (11e)։

ՅԱՐԴՈՂ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Սալ Վոլթէրի մէջ (Օտէոնի թատրոնին դիմաց)։ Օրակարգ.— 1. Վարչութեան պատրաստած նախագիծերուն քննութիւնը, 2. Ծրագիր-կանոնագիրի վերամշակութիւնը։

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան դասախօսական ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30 Քաֆէ լա Փըթիթ Սուրսի մէջ, մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ԼԻՈՆԻ Խարբերդի եւ յարակից գաւառներու Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնաբնակ Խարբերդ նահանգին պատկանող բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. Թաղապետարանի Դրադարանը։

ԼԻՈՆԻ Աֆիոնի Հայր. միութիւնը իր Գ. տարելիցի առթիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1ին 105 Rue Servient սրճարանը։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

EMPIRE Միպիք-Շօլ· 37 Av. Wagram

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԵՂԱՀԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նահը էլ օմարի վասպուրականցի տարագիրներուն Մուսուլի Սիլվանի գաւառը փոխադրութեան առթիւ մարսէյլի մէջ բացուած ֆանգանակութեան մասնակցողներու ցանկը.

Պ. Պ. Յ. Նիկողոսեան 100, Ե. Հէրօեան 30, Հ· Միրզօեան 30, Ա. Շահպազեան 100, Մ. Դազանճեան 100, Ն. Խաչատուրեան 50, Բատալ Շաուճեան 100՝ Պ. Ալօեան 20, Ա. Կաժբօեան 20, Վ. Շաղիկեան 50, Մ. Գրիգորեան 20, Տ. Մարգարեան 20, Յ. Զօրպաճեան 20, Վ. Յովհաննէսեան 50 ֆր.։ Գումար 720 ֆրանք։

Յանձնախումբի ատենադպիր
ցովիկ. Պանրիկեան

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԹԹՆԿ· եւ ՎԻՐԱԲՈՒԽԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանգքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխադրութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները։ 51 Bld. Blanqui. Paris (13e)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ Քիչ մը Ֆրանսերէն գիտցող հայ երիտասարդ մը Ֆրանսական նպարավաճառի մը մօտ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ Ամրատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (Ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապորատուառ։ Ազատիտ եւ արագ խորհրդակցութ.ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

ՍԱԿԱՐԱՆ

28 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ			ՖՐ.
Սթերլին,		L. St.	123.86
Տոլար,		Dollar	25.55
Մարք	100	Mark	608.50
Թրք. թղթ.		L. Trq.	12.32
Թրք. ոսկի	»	or	106.90
Մէճիտիէ		Médjidié	8.75
Լէվա	100	Léva	18.62
Տրախմի	»	Drachme	33.10
Լիր	»	Lire	133.60
Պելժ. ֆր.	»	Fr. Belge	71.10
Զուից.	»	Fr. Suisse	491.75
Լէյ	»	Leï	15.20

ԱՐԺԵՒՈՒՊԹ

Եգ.-ֆր.-ֆոնս.	I	Cr. Fonc. Eg.	2260.—
»	II	»	1665.—
»	III	»	1650.—
Թուրքի երկթղ.		Lots turcs	82.—

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. J.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Ադիքի հիւանդութիւններ
ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ա. Կորի*, ջրային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։
կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M. (ALLEMAGNE)
Ամէն տեսակ ապրանքներու ներածութիւն եւ արտահանութիւն, գոմիսիոն եւ ներկայացուցչութիւն։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՓԼԱՔՆԵՐ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
8 Rue Jouy-Rouve մէթրօ Belleville Թրամուէյ 26 և 5
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
VAHRAM
8 Rue Jouy-Rouve մէթրօ BN N BF
Ուր պիտի գտնէք ձեր փնտռած ամէն տեսակ *շարքիները, կապէլները* եւ *օփէրէթները*՝ երգուած հանրածանօթ արուեստագէտներու կողմէ, ամէն օր մինչ եւ գիշերուան 10.30։ կ'ընդունինք ապսպրանքներ արտասահմանէն։

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
4 RUE POISSONNIERE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64
Բոլորին ուշադրութեան։
Դերձակներու հայթայթիչ։ Ամէն տեսակ աստառներ, մանրածախ դերձան, կոճակներ եւայլն։
Ընթրիքփրընէօրներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ։ Այցելեցէք մեր խանութը ձեր համոզուելու համար մեր գներուն ժամանութեան։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
Ա Ն Գ Ա Մ Մ Ը Ա Յ Ց Ե Լ Ե Ց Է Ք
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մոր հայ բնաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

PARFUMERIE HALÉPIAN
42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-
Ռեթլամ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԿԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տիկոջն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ ՍԷՆ-ՄԻՇԷԼ կամ ՍՈՐ
Տէր եւ Տնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*
ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայր բոլոր հայրենակիցներու, որոնք համեղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը։ *Ճաշ կը տրուի առտուան ժամը 11էն մինչեւ կէսգիշեր։*
կերակուրները կը պատրաստուին կայսերական պալատի նախկին խոհարարին կողմէ։

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)
Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՍԻ
ԵԹԷ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք ՀՐՈՒ tein JOLIVET հաբերը։*
ՈՒԼԻՒԼ *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիական պատրաստուած հաբեր։*
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 30 ՕԳՈՍՏՈՍ 1929

30 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1046 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԾՈՒՈՒՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Ըմբռնելով Սուրիոյ եւ Լիբանանի գաղութին մասնաւոր արժէքը, մեր թերթը կարելի եղածին լայն տեղ կուտայ անոր անցուդարձերուն:

Կ'օգտուինք ոչ միայն մեր մասնաւոր թղթակիցներէն եւ աշխատակիցներէն, այլեւ ուրիշ թերթերէ, ամէն անգամ որ կարեւոր խնդիր մը կը յուզեն:

Այսպէս, օգոստոս 27ին ամփոփեր էինք չէզոք օրկանի մը, Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ին մէկ խմբագրականը, որ սեւ գոյներով կը նկարագրէր բարքերու անկումը,— թրքախօսութիւն, մատնութիւն եւն: Եզրակացութիւնը — «Պէտք է համագգային եւ համախումբ գործունէութիւն, կանխելու համար աւելի վատը»:

Յաջորդ օրը, կը ներկայացնէինք Պէյրութի «Ազդակ»ին մէկ խմբագրականը, որ շեշտելով «ժարդու պակասը», դիտել կուտար՝

— «Աւելորդ է երկարել չարքը մեր ցաւերուն. բոլորովին լքուած եւ յուսահատ վիճակ մը կը ներկայացնեն մեր ազգային գործերը: Չեշտենք միայն թէ՝ ցարդ այս գաղութը չկրցաւ ծնունդ տալ անհատի մը կամ անհատներու, որ կարենայ տեղացիներու եւ իշխանութեանց հետ յարաբերական բարւոք աշխատանքներ կատարել»:

Եւ յետոյ սա լեզի խօսքերը՝ Փարիզի հասցէին.

— «Մենք փարիզի մէջ ունինք մարդիկ որոնց ներկայութիւնը մշ յոյս եւ խանդավառութիւն կրնայ պատճառել մեր գաղութին եւ վերացնել բոլոր տարակարծութիւնները: Եւ եթէ փարիզի մեր ազգային դեկավարները կարենան համաձայնաբար քանի մը ձեռնհաս եւ իրաւասու գործիչներով օժտել այս գաղութը, հրաշքներ կրնան գործուիլ:

... «Մարդ ղրկեցէք Սուրիա եւ Լիբանան, փոխանակ հեռուէն հեռու ուղղութիւն եւ խրատ տալու»:

Առաջին անգամ չէ որ կը լսենք այս եղանակը: Ու չենք զարմանար տիրող դառնութեան համար: Չէ՞ որ մենք ալ, չորս տարիէ ի վեր, կը գրենք ու կը պոռանք, թէ իր բախտին ձգուած է այս բազմահայ, կենսունակ եւ համախումբ գաղութը: Ո՛րքան աշխատանք թափուի Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, առանց աւելորդ ազմուկի եւ անխորհուրդ շարժուձեւերու, այնքան լաւ: Գաղթականներու տեղաւորում, դպրոց, մշակոյթ, տնտեսական եւ համագործակցական ձեռնարկներ, հոդ և արօր, — այս բոլորը թանկագին արժէքներ են եւ ինչ որ կատարուի այս ուղղութեամբ, օրհնութիւն է հարիւր հազարնոց համրանքին, հետեւաբար ամբողջ հայ ժողովուրդին համար: Նոյնիսկ անոր հայրենիքին համար: Եւ ինչքան լաւ տարրեր, մտքի եւ արտի տէր մարդիկ տեղաւորուին այդ հողին վրայ, այնքան կը դիւրանան աշխատանքները:

Բայց,— ուրիշ առեն ալ դիտել տուած ենք— ի զո՜ւր խեղճ կը ձեւանան մեր ընկերները կամ ուրիշներ: Եւ ի զուր հրաշքներ կը սպասեն սա շքեղաշուք այլ սնամէջ Փարիզէն:

Մանաւանդ, եկած է ժամանակը, որ ամէն յոյս կտրեն կարգ մը տիտղոսաւոր անուններէ:

Օրինակ, մեզի համար հանելուկ է որ, բժիշկներով, փաստաբաններով, գոյզգոյն մտաւորականներով օժտուած այդ գաղութին մէջ, մէկ մարդ չգտնուի, տեղական իշխանութեանց հետ կապ հաստատելու, եւ կարելի եղած բարիքը ստանալու համար:

Եթէ չունին այդ ձեռնհաս մարդը, կամ եթէ այդ մարդը հպատակ ըլլալով հանդերձ, չի կրնար տանիլ պահանջուած գործը, միամտութիւն է կարծել թէ դուրսէն եկած սուրբը աւելի բան մը պիտի կրնայ ընել: Այդ մարդը ոչ պետական հանգամանք կրնայ ունենալ, ոչ ալ պաշտօնապէս իրաւական դիրք, որպէսզի հանգամանք մը աւելի արժեցնէ: Եւ ինչո՞ւ կ'ուզեն որ դուրսէն մէկը վարէ գիրենք, փոխանակ իրենք իրենց հայեցողութեամբ եւ աշխատութեամբ վարելու:

Այս հարցին մէջ, տեղացիներու կատարեալապիկարութիւնն է որ երեւան կուգայ: Այն մտաւորականները որոնց ակնարկեցինք, եթէ քիչ մը միտք լողնեցնեն, ոչ միայն կրնան կարգադրել կառավարութեան հետ յարաբերելու խնդիրը, այլեւ սերտ կապ հաստատել տեղացի ժառանգականութեան, մաժուլին եւ ուրիշ վարիչ շրջանակներու հետ: Պահանջ մը որ բաց կը մնայ մինչեւ այսօր:

Ի՞նչով կ'արդարացնեն այդ բացը, որ հրաշքի կարօտ չէ, այլ պարզ աշխատանքի: Այստեղ, գաւառներուն մէջ, քիչ-շատ ֆրանսերէն գիտցող երիտասարդներ ունինք, որոնք նոյն պահանջները կը հոգան, առանց փարիզին կարօտը քաշելու: Իսկ Պէյրութի երկու համալսարանները սերունդ կ'արտադրեն տարիներէ ի վեր, եթէ չյիշենք դուրսէն Սուրիա հաստատուած ուժերը:

Ուրեմն, այս կէտին մէջ, փարիզէն մարդ ղրկելու անհրաժեշտութիւն չկայ:

Բայց փարիզը պէ՛տք է ղրկէ պիտանի մարդիկ: Ո՛րքան շատ, այնքան լաւ: Եւ ոչ միայն փարիզը, այլ եւ Ամերիկան:

Օրինակ, ունինք երիտասարդ ուժեր, որոնք սեւ աշխատանքներու մէջ կը մաշին օրն ի բուն, ապրուստի համար: Շատ-շատերը բարձրագոյն կրթութիւն ստացած են, որ բանի չի ծառայեր այս միջազգային լաբիւրինթոսին մէջ, եւ ուշ կանուխ տեղի կուտայ գործաւորական շապիկին:

Ինչո՞ւ այս տարրերը չերթան Սուրիա, Լիբանան եւ դեռ ուրիշ խոնարհ գաղութներ, ինչպէս, ժամանակին, Անատոլուի խորերը կ'երթային ժրնեւէն, Մոսկուայէն, փարիզէն կամ Պոլսէն: Իսկապէս այս տարրն է որ օրհնութիւն պիտի դառնայ իր հաւատաւոր աշխատանքով, և ոչ թէ այս կամ այն շուքը կամ անցորդը:

Բրքրենք, տակաւին, ծուռն ու շիտակը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՒԱ՞ՏՔ ԹԷ ԿԵՂԾԻՔ

Պայքար, Ամերիկայի ռազմավարներուն պաշտօնաթերթը, կը գրէ «Հաւատերնութեան պէտքը» խորագրով խմբագրականի մը մէջ (12 օգոստ.)

— «Ընդուշտ, ներկայ Հայաստանի մէջ տիրող դրութեան, կատարուած գործերուն մէջ կան բաներ, որոնց հետ հաշտ չենք՝ զգացումով ու գաղափարով: Ազատական, լայնախոհ փոփոխութիւններ պէտք են ու կրեւոր, Հայաստանի վարիչներուն մտածումներուն ու խորհուրդներուն եւ վարչական ըմբռնումներուն մէջ: Միւս կողմէն, տարակոյս չկայ թէ ներկայ Հայաստանն է ու կրնայ ըլլալ միայն, նոյն իսկ այսօրուան կառավարողներու կամքէն անկախ, կոբիզն ու խարիսխը Հայ պետութեան եւ Հայ ժողովուրդին քաղաքական զարգացման: Իրողութիւն է նաեւ որ այդ զարգացման համար ամէնէն նպաստաւոր պայմանները կ'ընծայէ Հայաստանի անդամակցութիւնը Անդրկովկասեան Հանրապետութեան ու Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութեան, որու շնորհիւ մեր Հայրենիքը կը վայելէ ապահովութիւն ու կը գտնէ անհրաժեշտ միջոցները իր տնտեսական շինութեան ու բարգաւաճման համար: Դարձեալ իրողութիւն է որ Հայաստան կը շինուի ու կը վերականգնի տնտեսապէս, այնպիսի թափով ու խելացութեամբ, որքան չէ եղած Թերեւս դարերէ ի վեր, եւ Հայ ժողովուրդն ալ կ'ապահի այնպիսի համեմատութեամբ, որուն նմանը չկայ քաղաքակիրթ ուրիշ ժողովուրդներու մէջ: Ներկայ կացութիւնը, հետեւաբար, այնքան ապետներէ եւ յուսախաբութիւններէ յետոյ, աննախընթաց պատեհութիւն մըն է Հայութեան համար, եւ Հայ Հայրենասէրներէ ուրիշ բան չի պահանջուիր, ոչ բարձր քաղաքականութիւն, ոչ մարտական քաջութիւն, եւ ոչ այլ ինչ, բայց եթէ *զօրացնել, զօրացնել, միշտ եւ անընդհատ զօրացնել* ներկայ Հայաստանը, վստահ ըլլալով որ թիւով աճած, տնտեսապէս ուժաւորուած եւ մշակոյթով բարձրացած Հայութիւնը կրնայ իր ճամբան գտնել ու իր տեղը ապահովել արեւին տակ:

Կրնայ ենթադրուիլ որ Հայաստանի Խորհրդային վարիչներն ու Հայ ազգասէրները տարբերին իրարմէ իրենց տեսութեանց ու նպատակներուն մէջ, բայց յայտնապէս անոնք Համաձայն են Հայաստանի ներկայ քաղաքական դրութեան, շինութեան ու տնտեսական զօրացման վերաբերեալ խնդիրներու մէջ, եւ կրնան գործակցիլ այդ ուղղութեամբ: Շատ բաներ կան որոնց մասին անտեղի ու աւելորդ է այսօր վիճիլ: Ժամանակը եւ փորձառութիւնն է որ վերջին վճիռը պիտի տան, եւ այդ վճռին առջեւ ստիպուած պիտի խոնարհի ամէն ոք.»

ՅՈՒԼԻՍԻ ընթացքին Պոլսոյ նաւահանգիստը հանդիպած են 214 շոգենաւեր, որոնց 131ը թրքական դրօշով, 26ը իտալական, 30ը ռուսականաւ եւ 27ը ռուսական:

ԱՏԱՆԱՅԻ մէջ երեւան հանուած են երկու նախակրթարանները, ուր դասաւանդութիւնը արաբական տառերով կը կատարուէր: Այդ դպրոցները փակուած են:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Սևոտրևևի վերջ Շրէզիման

Լահէյի համաձայնութեան մասին ստացուած վերջին տեղեկութիւնները ցոյց կուտան թէ պատմական գիշերուան նիստին մէջ, Անգլիա յաջողած է ստանալ իր պահանջներուն 100ին 90ը եւ ոչ թէ 100ին 75ը, ինչպէս կը հաղորդէին առաջին հեռագիրները: Տեղական թերթիմբհամաձայն, Ֆրանսա ստանձնած է գոհողութեանց մեծագոյն բաժինը՝ 100ին 60, մինչ Պելճիքա, Իտալիա եւ Ճափոն միասին գոհած են 100ին 30ը:

Միայն Գերմանիա է որ չէ վաւերացուցած նոր համաձայնութիւնը, որովհետեւ կը պահանջէ Հենինոսիոյ պարպումը եւ կը պնդէ որ սեպտ. 1էն սկսեալ Գերմանիա ո՛չ մէկ ֆէննիկ պիտի ծախսէ գրաւման բանակներուն համար: Ներկայիս Գերմանիա ամսական 14 միլիոն մարք կը ծախսէ դաշնակից բանակները պահելու համար, մինչ Եընկի ծրագիրը կը տրամադրէ որ Հենինոսը պիտի պարպուի, անմիջապէս որ այդ ծրագիրը սկսի գործադրութեան դրուիլ:

Սնոտրն, որ այժմ գոհ է, Պրիանի եւ Շէյրոնի հետ պաշտպանեց Ֆրանսական տեսակէտը:

Շեթրէզման կը պնդէ գերմանական տեսակէտին վրայ եւ յոյս կայ որ կարգադրութեան մը յանգին, առանց նոր տագնապ մը առաջ բերելու:

Անգլիացիները կը պատրաստուին յաղթական ընդունելութիւն մը ընել իրենց «երկաթէ նախարար»ին՝ Ճիլիփ Սնոտընի: Նման ընդունելութիւն մը եղած էր Տիզրայէլիի, երբ Պերլինէն վերադարձաւ՝ «Պատուաւոր հաշտութիւն»ով:

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ԲՈԼՈՐ ՏԱՐՐԵՐԸ ՀԱՄԵՐԱՇԽ ԵՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 28 օգոստոս.— Այս առաւօտ կանուխ Պէյրութի մէջ կազմուեցան իսլամներէ, քրիստոնեաներէ եւ Հրեաներէ բաղկացած խմբակներ, որոնք պատուիրակութեան ձեւով ներկայացան Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, որուն յայտարարեցին թէ իրենք կատարելապէս համերաշխ են իրարու հետ ու ցաւ յայտնեցին Պաղեստինի մէջ պատահածներուն համար:

Խանութները փակուած են Պէյրութի մէջ, ուր կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ: Պաղեստինէն հասած այն լուրը թէ 600 հոգի սպաննուած է, մեծ յուզում առաջ բերաւ:

Տասը հազար քրիստոնեաներ, իսլամներ եւ Հրեաներ մասնակցեցան Պէյրութի մէջ կատարուած մեծ ցոյցի մը, ապացուցանելու համար թէ զանազան ցեղերու եւ կրօնքներու պատկանող Պէյրութցիները սիրով կ'ապրին իրարու հետ: Ցաւակցութեանց պետերուն առաջարկով, հեռագիր մը ղրկուեցաւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահ Տումէրկի, հաստատելու համար իրենց կատարեալ համերաշխութիւնը, բայց միաժամանակ ըսելու համար որ իրենք բոլորն ալ հակառակ են սիոնական շարժումին: Ցուցարարները կը կրէին նշանախտակներ՝ «Պաղեստինը Արաբներուն» վերտառութեամբ:

Անգլիացիներու տուները զինուորական հսկողութեան տակ առնուած են: Պէյրութ հասաւ իտալական «Թրիէսթէ» յածանցը:

Դամասկոսի մէջ մօտ 5000 Արաբներ թափօր կազմած շրջեցան քաղաքի գլխաւոր փողոցներուն մէջ, համակրութիւն յայտնելու համար Պաղեստինի իրենց կրօնակիցներուն: Ցուցարարները մասնաւորապէս կանգ առին անգլիական հիւպատոսարանին եւ Չիճազի ներկայացուցչութեան առջեւ:

Կարեւոր միջադէպ մը չպատահեցաւ: Քանի մը ոստիկան եւ երկու Արաբներ վիրաւորուեցան: Հրէական թաղը կը պահպանեն ֆրանսացի զինուորներ եւ հրաձգչներ:

Համայի մէջ ալ խանութները փակուեցան:

ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ԾԱՒԱԼԻ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ խռովութիւնները կը ծաւալին ամբողջ Յուդայի երկրին, Էմէքի եւ Գալիլիոյ մէկ մասին մէջ: Անկարգութիւնները վերսկսան երուսաղէմի մէջ, ուր երեքշաբթի օր հրացանաձգութիւն տեղի ունեցաւ: Կացութիւնը ծանր է: Տասներկու պահակներ գիշեր ցորեկ կը հսկեն մեծ միւֆթիի բնակարանին առջեւ: Երուսաղէմի ֆրանսական հիւպատոսին վրայ զէնք պարպեցին Հրեաները, առանց սակայն ոեւէ վնաս հասցնելու անոր:

Գաղթային նախարարութեան պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ ժամը Պաղեստինի երկաթուղիներու քննիչ Սայքսի, որ կիրակի օր վիրաւորուած էր Հայֆայի մէջ:

Երեքշաբթի ամբողջ օրը երուսաղէմի մէջ խուճապ կար, Արաբներու կողմէ Հրեաներուն դէմ կատարուած յարձակումներուն հետեւանքով:

Անդրյորդանանէն եկած ճամբորդներ կը պատմեն թէ կացութիւնը շատ ծանր է այնտեղ:

Միւս կողմէ արաբ ցեղախումբեր կը համախմբուին Պիրի Սէպայի մէջ՝ քալելու համար Քեբրոնի վրայ:

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՀԱՅՖԱՅԻ ՄԷՋ

Կացութիւնը շատ ծանր է Հայֆայի մէջ, ուր պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ: Հրեաներու տուները այրուեցան եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԽԵԼԴՈՒԱԾ

ՏԷՍԻՆ, 27 օգոստ. (Սեփ. Թղթ.)

— Եոզկատի գիւղերէն մանուկ ֆէօշկէրեան, ժոնաժի ջրանցքին մէջ (Ռոն) լողացած ատեն, խեղդուեցաւ, երկուշաբթի կէս օրէն վերջ ժամը 4ին: Ուրիշներ ալ կը լողային կամ կը դիտէին, ինչպէս եւ իր կրտսեր եղբայրը, բայց չկրցան օգնութեան հասնիլ: Դիակը կը կորսուի ջուրին մէջ: Ցետոյ նաւակով կը հասնին եւ մէկ ժամ վերջը մարմինը կը բռնեն ծուկ որսալու ցանցով մը եւ կը փոխադրեն քաղաքապետարան, ուր բժիշկը կը հաստատէ մահը:

Դժբախտ մանուկը 22-23 տարեկան էր եւ իրմէ երկու տարու պզտիկ եղբայր մը ունի: Այս գետին մէջ շարունակ արկածներ կը պատահին, եւ սակայն մեր հայրենակիցները մեծով պզտիկով գետեզերքէն չեն բաժնուիր:

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ ՊԱԼԷՔԱՆՆԵՐՈՒՄ ՄԷՋ

Սոֆիայէն կը հաղորդեն որ հեղեղանման անձրեւները կը տեղան ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ, բացի Սեւ ծովու եզերքէն: Մինչեւ հիմա տասնեակ մը զոհեր կան, մանաւանդ բատումիի շրջանին մէջ: Հեղեղները աւերեցին Բատումիի եւ Քէօսթէնտիլի շրջանները: Բազմաթիւ տուներ փլան եւ արջառը խեղդուեցաւ: Ճրտերը տեղ տեղ ամբողջովին փճացած են: Կառավարութիւնն ու կարմիր խաչը օգնութեան կը փութան ազէտեալներուն:

*** Եուկոսլաւիոյ մէջ ալ անընդհատ տեղացող անձրեւները մեծ հեղեղներ առաջ բերին: Սկիւպի մէջ փլան մօտ 800 տուներ, մեծ մասը թրքական թաղին մէջ, ուր տուներըէը շինուած են ցողէ աղիւսներէ: Նիշի մէջ հեղեղը աւելի սաստիկ էրեւ քշեց տարաւ քանի մը մարդիկ: Ֆնյազեվաքի մէջ ամբողջ քաղաքը ողողուեցաւ եւ մօտ 400 տուներ քանդուեցան:

Անձրեւները կը շարունակեն Բիւսիսային նահանգներուն մէջ: Երեւելիկ քանի մը ժամուան համար դադրեցաւ գլխաւոր երկաթուղին վրայ՝ Պելկրատի եւ Նովիբազարի միջեւ, իսկ Պելկրատէն դէպի Քոսովա-Միթրովիցա շինուած նոր երկաթուղին, որուն բացումը պիտի կատարուէր գալ ամիս, այնքան վնասուեցաւ, որ քանի մը ամիս պէտք պիտի ըլլայ նորոգելու համար:

Հունձքերը տուժեցին ամէնէն կողմ եւ վախեր կան որ եթէ անձրեւը շարունակուի, Դանուբի Թումբերը պիտի ճեղքուին եւ իրական աղէտ մը առաջ պիտի գայ: Ցարդ հաշուուած կորուստները կը հասնին 50 միլիոն տինարի (մօտ 182,000 սդերլին): Աղեքսանդր Թագաւորը իր անձնականէն 100,000 տինար նուիրեց Սկիւպի աղէտեալներուն:

*** Նոյնպէս Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Սէրէզի մէջ գաղթականական երկու Թաղեր ջուրերու տակ մնացին: Սթրումա գետը յորդելով դաշտերը ողողեց: Երկու գիւղացիներ խեղդուեցան:

ԹՈՒՐՔ կիներու միութիւնը ասկէ առաջ խնդրագրով դիմած էր Պոլսոյ կուսակալութեան, առաջարկելով որ կիներէն ալ ոստիկան առնուի: Ընթացք չէ տրուած այս դիմումին:

ՌՈՏՈՍԹՈՒՆ եւ Միւրէֆթէի կողմերը հանքածուխ եւ քարիւղ գտնուած է:

ԲՐԻՋ «ՀԱՅՐՈՒՆ ԱՐԱՔՈՑԻՆ» ՀԱՄԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ

(ԱԽԱԼՔԱՂԱՔԻ ՊԱՏՄԱՓԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ)

1927 թվի գարնանը՝— Ախալքալաքի Հայրենասիրական Միության անդամ, 36 տարեկան Արտաշես Ալեքսանդրի Ավետիսյանը, ծնող Ալեքսանդր Ավետիսյանի, ապրող Ախալքալաքում, Ռուսթավելի փողոցում, Ավետիսյանների տանը, ուղարկում է Ղարսի Հայրենասիրական Միության անդամ Ռուբեն Ալեքսանդրի Ավետիսյանին (Ռուբիկ) 45 տարեկան, ամուսնացած, 4 երեխաների հայր, ապրող Ղարսում, Ռուսթավելի փողոցում, Ավետիսյանների տանը, հետևյալ նամակը՝

«Ես ուղարկում եմ Ձեզ մի նամակ, որ ստացել եմ Ղարսի Հայրենասիրական Միության անդամ Ռուբեն Ալեքսանդրի Ավետիսյանից, որ ապրում է Ղարսում, Ռուսթավելի փողոցում, Ավետիսյանների տանը։ Ես ուղարկում եմ նամակը, որ Դուք տեսնեք, թե ինչ է գրում Ռուբիկը։ Նա գրում է, որ Ղարսում ապրում են 15 տուն մեր հայրենակիցներ, որոնք ցանկանում են վերադառնալ Հայաստան։ Ես ուզում եմ իմանալ, թե արդյոք Դուք կարող եք ինչ-որ միջոցներ ձեռնարկել, որպեսզի նրանք կարողանան

ԼՈՒՍԱՆՑԵ ՈՐԱՆՑ ԲՈՂՔ

գրեց Եսայան ԵՍԱՅԱՆ

— 253 —

«Ոշխարն էրեսովդ լի՛ գոռա, որ տես
Ինձ ինչպես էրեսիդ տվի ես ուզած
Ու ինչպես ես ուզում՝ էնպես էլ կանեմ.
Կուզես՝ ծիծաղեցրու ու կուզես՝ լացրու,
Կուզես՝ ուրախացրու ու կուզես՝ տրտմեցրու,
Կուզես՝ ինձ ծաղրի առ ու կուզես՝ պատվի,
Կուզես՝ ինձ ծառայեցրու ու կուզես՝ տիրացիր,
Կուզես՝ ինձ ստրկացրու ու կուզես՝ ազատ թող,
Կուզես՝ ինձ ամոթահար արա ու կուզես՝ ամոթանք,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ամոթահար արա
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ պատվի,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ստրկացրու
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ազատ թող,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ծաղրի առ
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ծառայեցրու,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ տիրացիր,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ամոթահար արա
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ամոթանք,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ լացրու
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ տրտմեցրու,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ուրախացրու
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ծիծաղեցրու,
Կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ էրեսիդ տվի ես
Ու կուզես՝ ինձ ամեն մարդու առաջ ոշխարն էրեսովդ լի՛ գոռա,
Ինչպես ուզում ես՝ էնպես էլ կանեմ.
Ինչպես ես ուզում՝ էնպես էլ կանեմ.
Ինչպես ես ուզում՝ էնպես էլ կանեմ.
Ինչպես ես ուզում

խանութները կողոպտուեցան, գինուորական ուժերը անբաւարար են՝ կարգը պահպանելու համար: «Պարհաւ» գրահաւորը Եաֆայէն Հայֆա երթալով գինուոր ցամաք հանեց: Ծովային գինուորները ստիպուեցան կրակ բանալ Արաբներուն վրայ: Կսրուստներու քանակը յայտնի չէ: 30 հոգի ձերբակալուեցաւ:

Անգլիացիները կը մտածեն մասնաւոր տեղ մը համախմբել բոլոր Հրեաները, Արաբներու յարձակումներուն դէմ պաշտպանելու համար զանոնք:

ՀՐԵԱՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԻՆ

Վերջին պահուն հասած լուրերու համաձայն, նոր խռովութիւններ ծագած են Թուլքէրէմի, Ձէնինի, Վահէլլերի եւ Հայտարի մէջ:

Էօմէրի մզկիթին մէջ Միւֆթիին նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ արաբ երեւելիներու ժողով մը, մասնակցութեամբ Ջրջանային ոստիկանապետին, որ երուսաղէմ ղարձած էր 25 ոստիկաններու հետ: Ժողովին մէջ բոլորն ալ այն կարծիքն յայտնեցին թէ՝ մինչեւ որ Հրեաները չզինաթափուին իրենք չպիտի հանդարտին: Կարգ մը ըրջաններու մէջ Հրեաներուն զէնք բաժնուած ըլլալով, Արաբները սաստիկ զայրացած են: Անգլ. փոխ մարզպանին ներկայացաւ արաբ պատուիրակութիւն մը եւ Հրեաներու զինաթափութիւնը պահանջեց: Աւսր վրայ որոշուեցաւ անմիջապէս հաւաքել Հրեաներու զէնքերը, նոյնիսկ անգլ. հպատակներունը:

ՍՈՒՐԻԱ - ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Գահիրէի «Սուրիա-Պաղեստինեան կոմիտէ»ն, որուն ծրագիրն է արաբական երկիրներու անկախութիւնը ձեռք բերել, Հնդկաստանի Մալիֆայական կազմակերպութեան ուղղուած հեռագրով մը կը հաղորդէ որ «Պաղեստինի մեր իսլամ եղբայրներէն հարիւրաւորներ սպանուեցան Հրեաներուն եւ ոստիկանութեան կողմէ», ու կը հրաւիրէ զանոնք գործել ի նպաստ արաբական դատին:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀՐԵԱՆԵՐԸ 11000 ԿԱՄԱՒՈՐ ՊԻՏԻ ՏԱՆ

ԹՈՐՈՆԹՕ, 28 Օգոստոս.— Մեծ պատերազմի վեթերան Հրեաներու նախաձեռնութեամբ կատարուած հաւաքոյթէ մը վերջ, Թորոնթոյի Հրեաները հեռագրեցին Անգլիոյ վարչապետ Մաքտոնըլտի, ըսելով որ իր տրամադրութեան տակ կը դնեն 1000 քանատացի կամաւորներու զօրագունդ մը՝ ծառայելու համար Պաղեստինի մէջ:

*** Նիւ Եորքէն ալ կը հեռագրեն.—Ամերիկացի Հրեաները Ուաշինկթընի անգլ. դեսպան սըր Էմմ Չօուըրտի դիմելով յայտնեցին որ 10,000 հրեայ նախկին գինուորներ պատրաստ են ենթարկուիլ հոգատար պետութեան տրամադրութեան: Սակայն մինչեւ հիմա 35 հոգի միայն պատրաստակամութիւն յայտնած է Պաղեստին երթալու:

ԲՈՂՈՔԻ ՑՈՅՑԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հրեաներն ալ որոշած էին հրապարակային հաւաքոյթ մը կազմակերպել չորեքշաբթի գիշեր փակէ փողոցի սինագոկին մէջ, բողոքելու համար Պաղեստինի Հրեաներու ջարդին դէմ:

Բազմութիւնը այնքան շատ էր, որ սինագոկը մինչեւ բերանը լեցուելէ յետոյ 3-4000 հոգի մնաց դուրսը, խճողուած մօտակայ փողոցներուն մէջ: Հոն քանի մը հռետորներ սկսան կրակ ու բոց ճառեր խօսիլ՝ հրաւիրելով ամբոխը որ երթայ ցոյց կատարէ անգլ. դեսպանատան առջեւ:

Այդ պահուն ոստիկաններ հասնելով՝ բազմութեան ազդարարեցին ցրուիլ: Հրեաները սկսան փախչիլ Սէն փօլ թաղամասի նեղլիկ փողոցներէն եւ քանի մը վայրկեան վերջ, մէկ հատիկ Հրեայ չէր մնացած դուրսը: Ո՛չ մէկ դիմադրութիւն եւ ո՛չ մէկ ձերբակալութիւն կատարուեցաւ: Ժամը 10ին ամէն ինչ խաղաղ էր եւ ոստիկանները իրենց տեղերը դարձան:

Միւս կողմէ նոյն իրիկունը ժամը 8.30ին բողոքի միտինգ մը գումարուեցաւ Էնժէնիէօր Սիվիլի սրահին մէջ՝ Սիոնական կազմակերպութեան կողմէ:

Յորեանի առվը Ռուսիոյ մէջ

«Թայմզ»ի Թոթակիցը կը հեռագրէ Րիկայէն.

Խորհրդային առեւտրական գործավար Միկոյեան ուրբաթ օր հեռագրեց բոլոր գաւառական իշխանութեանց, հրամայելով անոնց անմիջապէս դատարան յանձնել, իբրեւ խորհրդային պետութեան թշնամիներ, բոլոր այն պաշտօնեաները, որոնք պատասխանատու են ցորենի տագնապին: Գործավարը շեշտեց թէ պետական շտեմարաններու մէջ ցորեն մթերելու աշխատանքը սկսած է շատ զեղ ու կը պահանջէ տեղական խորհուրդներէն որ կարելին ընեն կացութիւնը փրկելու համար:

Միկոյեան իր հեռագրին բովանդակութիւնը լայնօրէն բացատրելու համար յօդուած մը հրատարակեց պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա»յի կիրակի օրուան թիւին մէջ, շեշտելով մանաւորապէս» կուլակներու դիմադրութիւնը կոտրելու մասին:

Գաւառի պարենաւորման պաշտօնատուներէն հասած տեղեկագիրներ ցոյց կուտան թէ բազմաթիւ ցորենահաւաքներու մէջ տիրող տեսակ մը խուճապը մեծապէս խոչընդոտ կը դառնայ գործին եւ թէ ներկայ եղանակին ցարդ հաւաքուած հացաբերին ու ցորենին ամբողջական քանակը չի հասնիր նախատեսուած քանակի կէսին անգամ: Սակայն եւ այնպէս, երկաթուղիները չկրցան նոյնիսկ կանոնաւոր կերպով փոխադրել հաւաքուած ցորենները, եւ դէզերով հացահատիկ մնացած են բացօթեայ, վախ կայ որ աւրուին:

Հակառակ դրուած արգելքներուն, քաղաքներէն մարդիկ պարկերով գիւղերը կ'երթան՝ ցորեն գնելու:

Մեծ քաղաքներէն շատերուն մէջ ներկայիս անհատներու ծախուած ցորենի հացին քիլօն կ'արժէ աւելի քան մէկ րուբլի: Այս կացութիւնը սարսափ կը պատճառէ իշխանութեան, որովհետեւ հիմա սովորաբար աժանութեան եւ առատութեան եղանակն է, ու ո՛չ միայն ցորենը հագուագիւտ է, այլեւ բանջարեղէններն ու պտուղները: Շաքարը դարձեալ պերճանք մըն է Մոսկուայի մէջ եւ այն քաղաքացիները որ առանձնաշնորհեալ չեն եւ պարենաւորման քարտեր չունին, մէկ քիլօ շաքարին համար մօտ երկու րուբլի կը վճարեն: Եւ սակայն խորհրդային կառավարութիւնը հարեւան երկիրները կ'արտածէ մեծ քանակութեամբ շաքար՝ օտար դրամ քաշելու համար: Եւ այսօր Րիկայի մէջ ռուսական շաքարը — փոքրաքանակ — 15 անգամ նուազ կ'արժէ քան Մոսկուայի մէջ անպաշտօն գինով ծախուած նոյն տեսակի շաքարը:

ԲԱՑՕՒՄ ԼԻՈՆԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին, 191 Cours Lafayette, LYON

Գրադարանս ունի ամէն կարգի հրատարակութիւններ, գրական, վիպական, թատերական եւայլն, որ տրամադրելի են Լիոնի հայ երկսեռ ընթերցասէրներուն:

Բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոները ժամը 7.30էն:

Դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի սրահը:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԻՐԻՒԻ.— 1 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին յունական Ռէվէյլ թատրոնը:

ՏԻՍԻՆ.— 8 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին՝ «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահը:

Մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու, կը ներկայացուի՝

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԾԱՆՕԹ.— 15 Սեպտեմբեր կիրակի ժամը 2ին Փոն տ'Օպնալի քաղաքապետարանի թատերասրահը կը ներկայացուի՝

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ կամ ՊԱՆՔ ՕԹՕՄԱՆԻ ԴՐԱՒՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Իսի լէ Մուլինոյի Մշոյի ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին: կը խօսի՝ ընկ. Լորիս Պոլոեան՝ Գէորգ Զաւուշի, Կորիւնի, Եղոյի եւ Արշակ Պոլոեանի մասին:

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Ալֆորվիլի Մարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի վիճաբանական ժողովը՝ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 72 Rue Etienne Dolet Հաճի Մկրի սրճարանը: Նիւթ՝ «Դործնական թէ գաղափարական պայքար»:

Շավիլի Արդուլեան խումբը ստիպողաբար բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր-ընկերուհիները այս կիրակի իրիկուն ժամը 9ին 28 Rue Anatole France, Մոնփառնաս Շավիլ կայարանին դիմացի սրճարանը: Բացակայ ընկերները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին:

Գ Ա Ի Ա Ռ

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 63 Rue de la République Գրադարան Ընթերցասրահը:

Մարսէյլի Բրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է: Ներկայանալ անդամատետրով եւ ինքնութեան թուղթերով:

ՅԱՒԻՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Տ. Տ. Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 131 Rue Faub. du Temple սրճարանը: Մէթրօ՝ Պէլվիլ: կը գումարէ՝ Ամերիկայէն նոր եկած հայրենակից Ալեքսան Շահիւրատեան: Անդամագրուիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ, Հայրենակցական միութեան վարչութեան անդամներու մօտ: G. Miroian 6 Rue Blanqui Paris (13e), Loris Poloyan, 56 Ave. du Bas Meudon, Issy les Moulineaux (Séine). A. Assadourian, 4 Rue Louis Bonnet Paris (11e):

ՅԱՐԴՕՂ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Սալ վոլթէրի մէջ (Օտէոնի թատրոնին դիմաց): Օրակարգ.— 1. Վարչութեան պատրաստած նախագիծերուն քննութիւնը, 2. Ծրագիր-կանոնագիրի վերամշակութիւնը:

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆալի Հայր. Միութեան դասախօսական ընդհ. ժողովը՝ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30 Քաֆէ լա Փըթիթ Սուրսի մէջ, մէթրօ Օտէոնի դիմացը:

ԼԻՈՆԻ Խարբերդի եւ յարակից գաւառներու Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնաբնակ Խարբերդ նահանգին պատկանող բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. Թաղապետարանի Գրադարանը:

Լիոնի Աֆիոնի Հայր. միութիւնը իր Գ. տարելիցի առթիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1ին 105 Rue Servient սրճարանը:

Զ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ժլորիայի վերնայարկը, 61 Rue Mr. le Prince. Բոլոր անդամ-անդամուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է: Կարեւոր օրակարգ:

Զ. Ե. Ո. Միութեան Անիէս-Պուա-Բոլոնպի ժասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 164 Rue Bourguignon սրճարանը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

(ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԴԱՂՈՒԹՆԵՐ)

ՓԱՐԻԶ

կը ծախուի St. Michel (կրպակ, թիւ 7 շէնքին դիմացը)
Odéon (Carrefour Odéon)
St. Lazare (Cour de Rome)
Cadet (Մէթրոյին գլուխը)
Belleville (19 Rue de Belleville)
Belleville (93 Rue Rébevol)

ՄԱՐՍԷՅԼ

Գ. Ջերիկեանց
13 Rue des Dominicaines

ԼԻՈՆ

Նուպար Յակոբեան
191 Cours Lafayette

ՎԱԼԱՆՍ

Ա. Փէրզիկեան
26 Bld. Vauban

ՓՈՆ ՏԸ ՇԻՐԻՒԻ

Գաւիթ Երամեան
Boulangerie Curtat
Rue de la Liberté

ՏԻՍԻՆ

Ն. Պօտուրեան եւ Մ. Գինոսեան
Café Arménien, Ave. Jean Jaurès

ԻՄԱԼ

Ցարութիւն Ադամեան
S. A. M.

ԼԱՍԻԹԱ

Դեւոնդ Թորոսեան
46 Rue des Poilus

ՊՈԼԻՆ

Խաչիկ Աւետիսեան
Maison Pyron Marius rue de Béal

ԼԱՆՍԷՅ

Պարգեւ Խաչիկեան
4 Rue Doct. Michaud

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ

L. Marchand
34 Place de la Liberté

ՊԷՅՐՈՒԹ

Թ. Սահակեան
(Ընդհ. Գործակալ Լիբանանի)
B. P. 517
կը ծախուի նաեւ
1. Librairie Mourad Chadrjian et Bahadourian, Bab Yacoub
2. Վահան Ուզունեան
(Գրավաճառ)
Maarat No. 109

ՀԱԼԷՊ

Գրիգոր Շագարշաճեան
c)o M. Siranossian

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռեմ աղջկանս Մարիամի (Manan) հօր Պոլսեցի Գրիգոր Գարակէօզեանի (հօր անուն՝ Ռաֆայէլ) հասցէն իմացնել՝ Marta Kaufmann, Heimplatz 2, Zurich I. Suisse.

— Կիւրինցի այրի տիկին Գոհար Մինասեան կը փնտռէ իր եղբօրորդիները՝ Լեւոն Շառուկեան եւ իր քոյրը Տիրուհի Շառուկեան (այժմ Թօփալեան), կը կարծուի թէ Պէյրութէն Ֆրանսա անցած է: Իմացնել՝ Տիկ. Գոհար Մինասեանի 138 Rue Garibaldi, Lyon.

—կարնեցի վարդիթերէ մկրտիչեան կը փնտռէ իր եղբայրը կարնոյ Գավաքը Թաղէն Լեւոն Մկրտիչեան (32-35 տարեկան): Մօր անուն վարդուհի (ծնեալ Գարթանեան), հօր անուն՝ Գարթանեան, հօր անուն՝ կարապետ մկրտիչեան որ կը զբաղէր սիկարի թուղթի գործով: Լեւոն աւարտած էր Յանասարեան վարժարանը եւ փոխադրուած պոլիս, ուր կ'ուսանէր: Ընդհ. պատերազմէն ի վեր որեւէ լուր առնուած չէ իր մասին: Ողջ եղած ըլլալը եւ իր տեղը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Missak Sisserian, B. P. 35, Deir-ez-Zor (Syrie):

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատուար: Ախտամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JP.

Թոքերու, Մաժոքսի, Լեարդի եւ Ադիքի հիւանդութիւններ ցատուկ յարկաբաժին Վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութեանց

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկրի, Ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր

ԳԱԶԱԶԵԱՆ, ԵՂԲԱՐՔ

4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64

Բոլորին ուշադրութեան:

Դերձակներու հայթայթիչ: Ամէն տեսակ աստառներ, մետաքս դերձան, կոճակներ եւայլն:

Ընթրիքներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ: Այցելեցէք մեր խանութը համոզուելու համար մեր գիներուն աժանութեան:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մոր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէնները, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3. ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ. REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil 61-

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գրուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փիլիսինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Ազիզին մալ այլ բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները:

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գիներ

LABORATOIRE DERDERIAN

4, Rue de la Gare, ISSY - LES - MOULINEAUX

Մեր ԲՐՒՄ ՇՈՒՇԱՆը պատրաստուած է ամէնէն լաւ անշահոտութիւնով:

Վայրկենապէս կը թափէ աւելորդ ժազերը (ոտքի, թեւայլն), եւ աղուամազը՝ առանց փնասելու մորթին:

Գինը՝ 9 ֆր. 95, իսկ contre Remboursement 11 ֆր.:

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխանակել կնքել ձեր շինելիտուներուն համար, ձեր պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշան եւ իմանալ անոր ձեռնտու մանները: 51 Bld. Blanqris (13e).

ՍԱԿԱՐԱՆ

29 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,		L. St.
Տոլար,		Dollar
Մարք	100	Mark
Թրք. թղթ.		L. Trq.
Թրք. ոսկի	»	or
Մէճիտիէ		Médjidié
Լէվա	100	Léva
Տրախմի	»	Drachme
Լիր	»	Lire
Պելժ. ֆր.	»	Fr. Belges
Ջուից.	»	Fr. Suisses
Լէյ	»	Leï

ԱՐԺԵԹԻՊ

Եգ. ֆր. ոսկի	1	Cr. Fonc. Eg.
»	II	»
»	III	»

Թուրքի երկթղ. Lots turcs

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafayette

Le Gérant: H. STE

EMPIRE Միգիք-Ջոլ 37 Av.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
31
ՕԳՈՍՏՈՍ
1929

31 AOUT 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1047 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒԺԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ

Միայն մէկ օրինակ յիշելով — տեղական իշխանութեանց եւ մաժուլին հետ յարաբերութիւններ հաստատելու խնդիրը — բացատրեցինք թէ Սուրիան կամ Լիբանանը կարօտ չեն դուրսի օգնութեան:

Այս պարագան ճիշդ է նաեւ ուրիշ գաղութներու համար, — Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան եւն.: Ժիր, սրտցաւ, լուրջ տեղացի մը կամ խումբ մը տեղացիներ շատ աւելի լաւ կը կատարեն այս պարտականութիւնը, քան աջէն-ձախէն հասած պատահական շուքեր: Ամէն պատրանք փարատելու համար, ըսենք որ այս տեսակէտէն Փարիզն ալ աւելի բախտաւոր չէ, եւ եղածը աւանդական կամ բարեկամական կապերէն անդին չանցնիր: Եւ յետոյ, ինչպէս ամէն տեղ, արեւելեան եւ պալքանեան երկիրներուն մէջ ալ, բարձրագոյն պաշտօնատարը, վեհապետը կամ վարչապետը չէ որ ղեր կրնայ կատարել, այլ տուեալ հարցին բուն վարիչը, որ աւելի տեղացին կը լսէ քան դրսեցին:

Իրրեւ օրինակ, յիշենք հեռաւոր Պարսկաստանը, ուր գրտնուած ուժերը աւելի բարձր չեն քան ուրիշ տեղ, բայց քովքովի գալու, խորհելու եւ գործելու կամք ունին, մանաւանդ պէս Ատրպատականի նահանգին մէջ:

Այս կոպիտ իրականութիւնը պարզելէ յետոյ, քննենք տրտնջացող գաղութներուն բուն թշուառութիւնը:

Երէկ դիտել տուինք թէ մտաւորական ուժեր չեն պակսիր: Ցաւը այն է որ, մէկ տեսակէտէն շատ կան, ուրիշ տեսակներ կը պակսին կամ կը խուսափին: Օրինակ— թէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի, թէ Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ մէջ պատկառելի թիւ մը կը կազմեն ազատ ասպարէզներու կապուած մտաւորականները,— բժիշկ, փաստաբան, դեղագործ, ճարտարագէտ, երկրաչափ, նոյնիսկ առեւտրական: Բայց տագնապ կայ հանրային գործի կապուած մարդու, եւ մանաւանդ ուսուցիչներու: «Ազատական»ները— առաջին շարքը— գործի մը տիրանալէ յետոյ, աստիճանաբար կը թուլցնեն կապերը՝ հանրային կեանքի հետ: Շատ շատերը դիրքի մը հասնելով, այլեւս տաղտկալի կը գտնեն ո՛րեւէ «հայկականութիւն»: (Այս իրականութեան ամէնէն կենդանի պատկերը կը ներկայացնէ Փարիզը, մանաւանդ հինը): Մէջտեղը կը մնան խոնարհները, միջակները կամ կրակը ինկած նահատակներ, որոնք իրենց ուժէն աւելի բան մը չեն կրնար ընել, անշուշտ:

Առաջին թշուառութիւնը՝ այս: Երկրորդը այն որ, այսպէս կամ այնպէս տքնողներն ալ, ընդհանրապէս ցիրուցան եւ անկապ, յաճախ կը վհատին մինակութենէն եւ միօրինակութենէն, իսկ աւելի թոյլերը կ'իյնան ժանգահար: Մանաւանդ եթէ անդամ չեն քաղաքական կուսակցութեան մը, որ կրնայ ներշնչել ու մնուցանել հոգեպէս:

Ի՞նչ է դարմանը՝ այս կացութեան:

Ամէնէն առաջ՝ ուժերու կեդրոնացում՝ տեղին վրայ: Սերտ եւ ամուր կապ՝ քաղաքէ քաղաք, շրջանէ շրջան, ուժէ ուժ: Հաւանաբար մեր ընկերներն անգամ լրջօրէն չեն անդրադարձած, թէ ի՛նչ ուժեր ունին տեղին վրայ, հոգ չէ թէ առանց տիտղոսի եւ վկայականի, բայց ընդունակ՝ գաղափարով մը խանդավառուելու, որճալու եւ ձեռք ձեռքի գործելու:

Երկրորդ,— այստեղ է որ պէտք է պահանջկոտ ըլլալ շքեղ ոստաններու հանդէպ — ներածուժ նոր ուժերու, ոչ թէ հրաշքներ սպասելու միամտութեամբ, այլ իրական պակասներ լրացնելու գիտակցութեամբ: Գացողները պիտի երթան ոչ թէ իբրեւ խնամակալներ, այլ իբրեւ լրացուցիչ տարրեր: Բաց մնացած պակաս մը լեցնելու:

Այս ճամբուն վրայ, ամէնէն առաջ ուսուցիչներու, ապարէզին համար պատրաստուած մտաւորականներու պահանջ կայ մանաւորապէս Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ: Եւ մենք ըսինք երէկ, որ անիմաստ է շատ մը երիտասարդներու թափառումը՝ Փարիզի կամ Ամերիկայի պողոտաներուն վրայ, երբ գործ եւ պահանջ կայ անդին:

Այստեղ կը ծագի նիւթական միջոցներու խնդիր մը, որուն կարելի է շատ մը պատասխաններ տալ: Եթէ ուսուցիչը իր ապրուստի մասին ապահով չէ Սուրիոյ կամ Յունաստանի մէջ, ապահո՞վ է այստեղ, Ռընոյի ծխնելոյզներուն տակ, մէկ օրէն միւսը... Եւ յետոյ, եթէ տեղացին կը տապկուի, թող նորեկն ալ բաժնէ անոր դառնութիւնը: Նոր կամ միջին սերունդը ոչ աւելի փափուկ ջիղեր ունի, ոչ ալ վերի արտի ցորեն է:

Այս կարգի ներածուներով, ուժերու արդար բաշխում եւ կեդրոնացում կ'ունենանք աստիճանաբար, եւ շատ մը տրտունջներ գոհացում կը գտնեն:

Բայց, միշտ ամուր փարելով հիմնական ճամբուն, — ինքնագործունէութեան, որ կրնայ խնայել շատ մը յուսախաբութիւններ, մանաւանդ այս փլուզումներէն յետոյ:

Վերջին աղէտը այնպէս ցրուեց եւ տարտղնեց մեզ, որ յաճախ կը հարցնենք թէ ո՛ւր աւելի արժէքներ ինկած են, փարի՞զ թէ օրինակ, Սոֆիա կամ Պէլգրութ:

Խօսքը պիտանի և կենդանի տարրերու մասին է, եւ ոչ թէ տիտղոսներու եւ անուններու:

Փարիզեան ամէն վաճառանիշ ցաւի դարման չէ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

«Հայրենիք» դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (16 օգոստոս).

— «Տարակոյսէ վեր է թէ՝ Թուրքիոյ այժմու դեկավարները իսկայական ճիգ կը թափեն, որպէսզի պետութիւնը դնեն արդիական հիմերու վրայ:

Տարակոյսէ վեր է նաեւ, որ այդ ծրագիրները իրագործելու համար ոեւէ զոհողութեան առջեւ կանգ չեն առներ:

Դիտելի է նաեւ, որ արդիականանալու մեծ վարգանք մը կը կատարուի պետութեան գանազան կեդրոններուն մէջ, մասնաւորաբար վաղուան սերունդը պատրաստելու ուղղութեամբ:

Սակայն այս բոլորը կընան իրականանալ եւ ընթացք ստանալ միմիայն տնտեսական վերակազմութեամբ: Առանց ասոր բոլոր ծրագիրները կը մնան օդին մէջ կախուած եւ անիրագործելի:

Ուրիշ խմբագրականի մը մէջ մատնանշեցինք այն երեւոյթը, թէ Թուրքիոյ մէջ աւերակները կը դիզուին աւերակներու վրայ եւ ոչինչ կը շինուի նոր, ճակատակ պոռոտ ըէքլամներու: Չի շինուիր, որովհետեւ պէտք եղած նիւթական միջոցները կը պակսին: Չի շինուիր, որովհետեւ Թուրք ժողովուրդի փտիտ քսակէն դուրս ելած դրամներու մեծ տոկոսը կը ծախսուի պետութեան ներքին եւ արտաքին պաշտպանութեան համար: Պետական պիւտճէն չի կրնար մեծ դրամ յատկացնել երկրագործական, հանքային, ճարտարագործական եւ այլ ձեռնարկներու: Դեռ աւելին, տարուէ տարի գարգացող ոչ-շինարարական ծախսերը կը ճարկադրեն կառավարութիւնը նոր տուրքեր դնելու կամ հինները աւելցնելու, որով ժողովուրդը կը քամուի եւ չի կրնար իր խնայողութեամբ իսկ իր տնտեսութիւնը շտկել:

Այս վիճակին տրամաբանական հետեւանքը կ'ըլլայ այն որ Թուրքիոյ պարապ մնացած վայրերը չեն լեցուիր, հակառակ դուրսէն բերուած գաղթականներուն: Բնական աղէտներով կամ այլ պատճառներով եղած քանդումները կը մնան անվերաշինելի: Երկրի արտադրութիւնը կը մնայ տկար եւ չի կրնար բաւարարել առօրեայ պէտքերը: Իրրեւ հետեւանք այս բոլորին՝ Թուրքիոյ գանձը չի մտներ համապատասխան գումար, որպէսզի անխուսափելի ծախսերէն աւելնալով, յատկացուի շինարարական մեծ ձեռնարկներու, վերակազմելու համար երկրի տնտեսութիւնը»:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ 21 ՕՐԷՆ

«Կոմս Ցէփլին» Լոս Անճըլըսէն հասաւ Լէյքհըրսթ, ուսկից մեկնած էր օգոստոս 8ին՝ աշխարհի շրջանը կատարելու համար: Անկէ ի վեր կտրեց 32,000 քիլոմեդր ճամբայ, անցաւ երկու մեծ ովկիանոսներն ու Սիպերիան: Հետեւաբար աշխարհի շրջանը կատարած եղաւ 21 օրէն:

Լէյքհըրսթէն պիտի մեկնի շաբաթ կէս գիշերին (փարիզի ժամով կիրակի առաւօտ ժամը 6ին), վերադառնալու համար Ֆրիտրիխսհաֆէն:

Գերմանացիները մեծ ընդունելութիւն կը պատրաստեն յաղթական ցէփլինին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԼՈՒՆԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՓՐԿՈՒԵՑԱՒ

Մնոտընի հաստատակամութեան առջեւ տեղի տալէ յետոյ, Լահէյի խորհրդաժողովը շատ չուշացաւ գոհացնելու Գերմանիան ալ:

Այսպէս ուրեմն, եթէ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ խորհրդարանները վաւերացնեն, ելունկի ծրագիրը պիտի գործադրուի յառաջիկայ նոյեմբեր 1էն սկսեալ:

Դաշնակից զինուորները սեպտեմբեր 15էն սկսեալ պիտի պարպեն Հռենոսիոյ Բ. գօտին: Պարպումը պիտի տեւէ երեք ամիս: Իսկ ելունկի ծրագրին գործադրութեան սկսելէն ութ ամիս յետոյ, այսինքն մինչեւ 1930 յունիս 30, պիտի պարպուի Մայանսի Գ. գօտին ալ եւ գերմանական հողի վրայ ո՛չ մէկ օտար զինուոր պիտի մնայ, պայմանաւ անշուշտ որ Գերմանիա առանց այլեւայլի գործադրէ ելունկի ծրագիրը:

«Վեց»երը հինգշաբթի իրենց ժողովէն յետոյ հրատարակեցին պաշտօնական զեկոյց մը, որով կ'ըսուի թէ Գերմանիա ընդունած է ելմտական հարցերու մասին Անգլիոյ, Ֆրանսայի Իտալիոյ, Պելճիքայի եւ Ճափոնի միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը:

Սեպտ. 1էն սկսեալ մինչեւ Հռենոսիոյ ամբողջական պարպումը՝ դաշնակից զինուորներու ծախքերը հոգալու համար պիտի կազմուի 60 միլիոն մարքի հիմնադրամ մը, որուն կէսը՝ 30 միլիոն մարքը պիտի վճարէ Գերմանիա, իսկ մնացեալ 30 միլիոնը պիտի բաժնուի հետեւեալ համեմատութեամբ.— Ֆրանսա՝ 100ին 35, Անգլիա՝ 12, Պելճիքա՝ 3:

Ֆրանսական խորհրդարանը կը վերաբացուի հոկտեմբերի կէսին եւ Ռայխսթակն ալ նոյն թուականներուն կը սկսի իր նստաշրջանը: Պրիան եւ Շթրէզէման պիտի աշխատին որ երկու երկիրներու խորհրդարաններն ալ նոյեմբեր 1էն առաջ վաւերացնեն ելունկի ծրագիրը:

Համաձայնութիւն գոյացած է, սակայն, որ Գերմանիա սեպտ. 1էն սկսեալ իր վճարումները կատարէ ելունկի ծրագրին համաձայն, այսինքն տարեկան 2050 միլիոն մարք եւ ոչ թէ 2,500 միլիոն՝ ինչպէս կը տրամադրէր Տօուըսի ծրագիրը:

Գրաւող պետութիւններն ու Գերմանիա ժողով մը գումարեցին երէկ առաւօտ եւ ծանուցագիրներ փոխանակեցին Հռենոսի պարպումին մասին:

Այսօր լիակատար նիստ մը պիտի գումարուի, փակելու համար Լահէյի խորհրդաժողովը:

Վարչապետ Պրիան երէկ ճամբայ ելաւ դէպի Փարիզ, ուսկից անմիջապէս պիտի անցնի ժընեւ, ներկայ ըլլալու համար Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդի նիստերուն: Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնտըրսըն եւ ուրիշ պատուիրակներ, Լահէյէն ուղղակի ժընեւ պիտի երթան:

Մնոտըն իր խօսքը քալեցնելէ յետոյ, վեհանձնօրէն Ճափոնի, Փորթուկալի եւ փոքր պետութեանց ձգեց Անգլիոյ տրամադրուած առանց պայմանի վճարումներէն հինգ միլիոն մարքը: Այս ձեւով կարելի պիտի ըլլայ գոհացում տալ Ռումանիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Յունաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ պահանջներուն: Այս փոքր պետութիւնները իրաւամբ կը գանգատին թէ իրենց յատկացուած հատուցումի բաժիններով ի վիճակի չեն վճարելու Դաշնակիցներուն ունեցած իրենց պարտքերը:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Պաղեստինէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, մէկ կողմէ խռովութիւնները կը շարունակուին, միւս կողմէ հարեւան եւ հեռաւոր արաբական ու իսլամական երկիրներու մէջ մեծ համակրութեամբ կ'ողջունուի հակահրէական շարժումը:

Բացի Անդրյորդանանէն, Սինայի թերակղզիին մէջ եւս մեծ շարժում մը սկսած է՝ ի նպաստ Երուսաղէմի իսլամներուն: Պիրխասպայի մէջ համախմբուած Պէտէվիներ կ'ուղղուին դէպի Կազա, անկէ ալ անցնելու համար դէպի Եաֆա կամ Երուսաղէմ: Ցեղապետները յայտարարեցին անգլ. իշխանութեանց թէ ի վիճակի չեն զսպելու իրենց մարդիկը, որոնք մտադրած են բաժին առնել հրէական աւարէն:

Սոիպողաբար կազա ղրկուեցան երկու զրահապատ ինքնաշարժներ, որոնք կը փոխադրէին «Սրասէքս» յածանաւէն հանուած ծովային զինուորներ, քաղաքին կայարանը պաշտպանելու համար: Անդրյորդանանէն եկած Պէտէվիները փորձեցին Պաղեստին մտնել Մաճամայի կամուրջէն, բայց ետ մղուեցան անգլ. պահակներու կողմէ:

Երուսաղէմի մէջ, հակառակ անոր որ բազմաթիւ զինուորներ, հրասայլեր եւ գնդացիրներ կը վխտան, ատեն ատեն բնդհարումներ կը պատահին: Հայֆայի մէջ Արաբները յարձակած են դէպի ծով քշել անգլիացի զինուորները: Ասոր վրայ անգլիական մարտանաւ մը ռմբակոծած է քաղաքին արաբական մասը:

Ամէնէն աւելի վախ կայ Անդրյորդանի Արաբներէն, որոնք ծայր աստիճան գրգռուած՝ կը պատրաստուին Երուսաղէմի վրայ քալել: Անգլիական զրահապատ ինքնաշարժներ ղրկուեցան Անդրյորդանան՝ արաբական Պատիր ցեղախմբի պետը տանելու համար անգլ. փոխ-մարզպան Լիւքի եւ իսլամ գերագոյն խորհուրդի նախագահին մօտ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄՆՈՏԸՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՄԷՋ

Լահէյի խորհրդաժողովին մէջ համբաւաւոր դառնալէն ի վեր, Անգլիոյ աշխատաւորական ելմտական նախարար Ֆիլիփ Սնոտընն առատ նիւթ կը մատակարարէր փարիզեան սինէմաներու օրուան դէպքերու բաժնին:

Վերջերս կարգ մը սինէմաներու մէջ, Սնոտընի վարագոյրին վրայ երեւելը կարգ մը ծիծաղական ցոյցերու տեղի տուած ըլլալով, ներքին նախարարին եւ սէնի ոստիկանական տեսուչին հրամանով, արգիլուեցաւ շարժանկարով ցոյց տալ Սնոտընի պատկերը:

Առաջին անգամն է որ օրուան լուրերու վերաբերեալ շարժանկար մը գրաքննութեան կ'ենթարկուի Ֆրանսայի մէջ:

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պուքրէշ, 30 օգոստոս.— Երկրագործական նախարար Միհալաքէի նախագահութեամբ հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ՝ գրաւելու համար պատերազմէն ի վեր Ռումանիա ներգաղթած եւ Ստորին Ցոպրուճայի մէջ տեղաւորուած Մակեդոնացի գաղթականներու խնդրով:

Որոշուեցաւ տրամադրել 140 միլիոն լէյի (մօտ 176,000 ստերլին) հիմնադրամ մը, որով շէնքեր պիտի շինուին, 8.000 գաղթականներու համար, որոնց վիճակը շատ գէշ է: Գաղթականները շէնքերուն համար եղած ծախքերուն կէսը պիտի ստանան, իսկ մնացեալ կէսը պիտի վճարեն 40 տարուան մէջ:

ՀԻՃԱԶ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրան, 29 օգոստոս.— Հիճազի Թագաւորին կողմէ հասած երեք պատգամաւորները պատուանշաններ բերած էին Շահին, որ իր կարգին պատուանշանները տուաւ պատուիրակութեան անդամներուն:

Օգոստոս 24ին, պատուիրակութեան մեկնելու նախօրեակին բարեկամական դաշնագիր մը կնքուեցաւ երկու պետութեանց միջեւ: Շահը նուէրներ եւ անձնական նամակ մը ղրկեց Հիճազի Թագաւոր Իպնը Սուուտի:

Անգլիական դեսպան սըր Ռոպըրթ Քլայթ հայկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ պատուիրակութեան, որ օգոստոս 25ին մեկնեցաւ դէպի Հիճազ:

ՀԱՅ ՄԸ ԿՈՂՈՊՏՈՒԱԾ

Մարսէյլ, 29 օգոստ.— Երէկ գիշեր չորս աւազակներ, որոնք ինքնաշարժով կը գործէին, երեք գանագան տեղերու մէջ երեք հոգի կողոպտեցին: Առաջին զոհն էր փիէր կասքոն, որմէ 200 ֆրանք առին: Երկրորդ զոհն է հայ վաճառական մը՝ յովակիմ Ոսկերիչեան, 57 տարեկան, որ կը բնակի հան վիկտոր Հիւկօ: Չորս աւազակները գիշերուան ժամը 2ին հուր Լիոնէյի մէջ հանդիպեցան անոր եւ ատրճանակի սպառնալիքին տակ պարպեցին գրպանները, կողոպտելով 2100 ֆրանք եւ ժամացոյց մը:

Ժամը 3.30ին ուրիշ անցորդէ մը կողոպտեցին 30 ֆրանք: Ինքնաշարժը, որ երեք օր առաջ Սէնի Մաքսիմէն գողցուած էր, պարապ գտնուեցաւ առտուան դէմ: Գողերը կը փնտռուին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտները եւ միւս պատանիները Ստէյլա Փլաժէն փարիզ կը հասնին վաղը կիրակի ժամը 5.30ին կէսօրէ վերջ, Gare du Nordի կայարանը:

ՊՈՒՇԿԻՆԻ Ա.ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆԻ ՅՈՐՔԻ ՄԱՍԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՄԱՆԱԿԸ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՊՈՒՇԿԻՆԻ Ա.ՏԵՐՈՒԹՅԱՆ ՅՈՐՔԻ ՄԱՍԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՄԱՆԱԿԸ

Ընկերական թերթի խմբագրական կազմի որոշումը

Ընկերներ Ղազարոսյան, Ղազարյան, Ղուկասյան, Ղուկասյան, Ղուկաս

— Ça dépend, mon vieux, ça dépend ! ...

Ուրիշին պատիվը չեմսպասեր իր տակտովը։ Ես իսկ խոսում եմ այն ժամանակ, երբ ինձ համոզված եմ, որ ասելիքս ունի ինձնից լսողը։

Փոխս չիշեց ինչ որ բոլորովին ուրիշ բան, և նրա աչքերը, դեմքի բոլոր գծերը, ինչպես նաև ամբողջ էությունը, հանկարծ ստացան մի ուրիշ արտահայտություն։

Կարծես ինչ-որ մեծագույն ուրախություն լիներ նրա սրտում։

— Ես, այո՛, այո՛, ասում փնդռտուքով ձայնով նա, ես ինձ տեսնում եմ ամենաերջանիկ կանանց շարքում։ Ես սիրում եմ, և ինձ սիրում են։ Ես ամուսնանում եմ, և ամուսնանում եմ սիրուց։ Ես ամենաերջանիկ կինն եմ աշխարհում։

Նա ոտքի թռավ, ինչպես մի աղջիկ, որ պատրաստվում է պարի գնալ, և սկսեց պտտվել սենյակում։

Ես նրան նայում էի զարմանքով։ Ինչպե՞ս կարող է մարդ այդքան ուրախ լինել։

Ես ինձ ամենաերջանիկ կինն եմ աշխարհում։ Ես ամուսնանում եմ սիրուց։ Ես սիրում եմ, և ինձ սիրում են

Ամէն օր նոր գինուորներ կը հասնին, մինչեւ հիմա 6000 գինուոր ցամաք ելած է Պաղեստին: Ատոնց հրամանատարութիւնն ստանձնած է գնդապետ Տոպպի, Դահիրէի անգլ. ուժերուն հրամանատարը:

ՍՈՒԼԹԱՆ ԷԼ ԱԹՐԱՇ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԿՈՒԳԱՅ

Նիւ Եորք Հէրըլտ» կը գրէ թէ Տիւրզիներու յայտնի վարիչ Սուլթան էլ Աթրաշ, որ Սուրիոյ ծանօթ ապստամբութիւնը պայթեցուցած էր, 2000 Տիւրզիներու գլուխն անցած կը քալէ Երուսաղէմի վրայ: Այս լուրը կը ստուգուի ուրիշ աղբիւրէ ալ:

ՆՈՐ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Պէյթ-Ալֆալի վրայ կատարուած յարձակումները եւս մըդուեցան Անդրյորդանանի սահմանի անգլ. ուժերուն կողմէ: Ռումբաձիգներու մեծ համախմբում մը կը կատարուի Կազայի շրջանին մէջ, սակայն օդանաւերը չկրցան ոեւէ հետք գտնել: Անգլ. օդանաւեր շարունակ հետազօտական թռիչքներ կը կատարեն կասկածելի շրջաններու վերեւ: Առջի օր կրակ բացին Հայֆայի, Րամլէի եւ Երուսաղէմի շրջակայ բլուրներու արաբ ուժերուն վրայ: Արաբները կտրեցին հեռագրաթելերը Երուսաղէմի, Նազարէթի, Հայֆայի եւ Տիբերիոյ միջեւ:

ՀՐԵԱՆԵՐՆ ԱՒ ԿԸ ՇԱՐԺԻՆ

Միւս կողմէ աշխարհի բոլոր կողմերը ցրուած Հրեաներն ալ համերաշխութեան լաւագոյն ապացոյցը կուտան: Սիոնական կազմակերպութեան պետ տոքթ. Վայցման տեսակցեցաւ անգլիոյ գաղթային Նախարար Լորտ Փէսֆիլտի (Սիոնի Ուէպ) հետ: Լոնտոնի մէջ 2000 Հրեաներ աղմկալի ցոյց մը բրին Փրիմրոսլէնթի սրահին մէջ:

Փարիզի Հրեաները առջի իրիկուն կրկին հաւաքուեցան Էյֆէլեօր Սիվիլի սրահը: Մօտ 3000 հոգի փորձեց ներս մտնել, բայց բոլորին համար տեղ չկար: Գլխաւոր ճառախօսն էր վլատիմիր Եաբոտինսկի, որ խօսեցաւ եիտիշ եւ ֆրանսերէն լեզուներով: Պահանջեց որ հրէական ոստիկանական ուժ մը կազմակերպուի եւ քննիչ մարմին մը դրկուի Պաղեստին:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ՅՈՅՑԵՐ

Վարշաւայի բոլոր սինակոկներուն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Պաղեստինի մէջ սպաննուած Հրեաներուն համար: Հրեաները երեք ժամ փակեցին իրենց խանութները: Ցուցարարները երկու անգամ փորձեցին անգլ. դեսպանատունը երթալ, սակայն արգիլուեցան:

Քաթթովիչի մէջ ցուցարարները անգլ. հիւպատոսարանէն ներս մտնելով կոտրեցին բոլոր ապակիները եւ ջարդուփշուր ըրին ամէն բան: Ոստիկաններ հասնելով վերջ տուին անկարգութեանց եւ ձերբակալեցին քանի մը հոգի:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պէյրութ 29 օգոստ.— Բոլոր գրասենեակներն ու խանութները փակուած են այսօր: Ցարդ ոեւէ միջադէպ չպատահեցաւ: Նախգուշութեան համար ֆրանսացի գինուորներ դրուեցան Անգլեւպաղեստինեան հրէական դրամատան առջեւ:

Իսլամական Մեծ Խորհուրդը որոշեց ֆրանս. մարզպանութեան միջոցաւ հեռագիր մը դրկել անգլ. կառավարութեան՝ բողոքելով անոր հրէասէր քաղաքականութեան դէմ:

Մեծ թիւով փախստականներ կը հասնին Պաղեստինէն Սուրիա:

Հայֆայէն մինչեւ սուրիական սահմանագլուխը գրահապատ ինքնաշարժներ կ'երթեւեկեն՝ սուրհանդակները պաշտպանելու համար: Բոլոր անցորդներուն արգիլուած է Պաղեստին մտնել:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Պաղեստինի Հրեաներուն օգնելու համար հանգանակութեան մը ձեռնարկուած է Ամերիկայի մէջ: Նաթան Շթրաուս 25,000 տոլար նուիրեց:

700,000 ԱՐԱԲ՝ 100,000 ՀՐԵԱՅԻ ԴԷՄ

Տոքթ. Ժորժ Սամնէ, վարիչ Փարիզի սուրիական կազմակերպութեան եւ խմբագրապետ La Correspondance d'Orient ամսաթերթին, «Տէպա»յի խմբագրին յայտարարած է թէ՝ Պաղեստինի ներկայ դէպքերուն պատճառը Լացի Պատը չէ, աւելի խորունկ պատճառներ կան եւ գլխաւորն այն է որ 700,000 Արաբներ չեն ուզեր որ իրենց երկիրը գողցուի եւ շահագործուի 100,000 Հրեաներու կողմէ: Սիոնական շարժումը կը զայրացնէ Արաբները, որոնք շատ իրաւացիօրէն կը հարցնեն թէ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայ իրենց վիճակը, եթէ իրապէս Պաղեստինը Ազգային Օճախ դառնայ Հրեաներուն համար: Անոնք որ Պաղեստինի մէջ հրէական պետութիւն մը ստեղծել ուզեցին, կ'ուզուի նկատի չառնեն թէ այդ երկիրը արդէն տէր ունէր: Սիոնական վարիչները ծրագրած են եթէ ոչ գերակշռութիւն, գոնէ միւս ցեղերուն հետ թուական հաւասարութիւն ձեռք բերել Պաղեստինի մէջ: Ասոր համար ալ կը մտածեն 25 տարի շարունակ տարեկան 40,000 Հրեայ տեղաւորել Պաղեստինի մէջ: կը յուսամ թէ, կ'եզրակացնէ Տոքթ. Սամնէ, Եւրոպան պիտի հասկնայ վերջապէս թէ սիոնական շարժումը քաջալերելի է գաղափարական եւ զգացական տեսակէտէ, սակայն ցնորական քաղաքականութիւն է, որմէ պէտք է հրաժարիլ:

Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովը

Երկուշաբթի օր ժընեւի մէջ կը բացուի Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովը: Այս տարի կը մասնակցին 54 անդամ պետութիւններէն 53ը: Առաջին անգամն է որ այսքան մեծ թիւով պետութիւններ կը մասնակցին ժընեւի արիսպագոսին:

Երէկ բացուեցաւ Ա. Դ. Խորհուրդի 56րդ նստաշրջանը:

Բացման նիստին նախագահեց Պարսկաստանի Ա. պատուիրակ իշխան Մոհամմէտ Ալի խան Ֆարուղի, որ ինչպէս կը յիշուի, վերջերս լիազօր իրաւունքներով Թուրքիա ղրկուած էր պարսկաեւթուրք առկախ հարցերը, մանաւանդ սահմանային վէճերը կարգադրելու համար:

Համաշխարհային Պեկրատի մէջ

Պեկրատի ոստիկանութիւնը երեւան հանեց համաշխարհային կազմակերպութիւն մը մայրաքաղաքին մէջ եւ ձերբակալեց նէգրիչ անուն մէկը, պաշտօնեայ կարմիր Խաչի, որուն տուներէն գրաւուեցան տպուած թռուցիկներ եւ զանազան գոյքեր: Նէգրիչ, որ հարցաքննութեան համար ոստիկանատուն տարուած էր, ոստիկաններու անուշադրութենէն օգտուելով, պատուհան մը բացաւ եւ չորրորդ յարկէն վար նետուեցաւ: Մահը վայրկեանական եղաւ:

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց նաեւ 15 մարդիկ, որոնք արտասահմանէն դրամ կը ստանային՝ Պեկրատի մէջ համայնավար բջիջներ կազմակերպելու համար:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

SALAIN DE GEROUDի մէջ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Սալէն տը Ժերուտ»ի ենթակոմիտէի կողմէ, վաղը կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին: կը խօսի ընկ. Ազգին: Նիւթ՝ «Հայաստանը եւ գաղթահայութիւնը»:

(Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ):

ԲԱՑՕՒՄ ԼԻՈՆԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին, 191 Cours Lafayette, LYON

Գրադարանս ունի ամէն կարգի հրատարակութիւններ, գրական, վիպական, թատերական եւայլն, որ տրամադրելի են Լիոնի հայ երկսեռ ընթերցասէրներուն:

Բաց է երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոները ժամը 7.30էն:

Դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Էմիլ Զոլայի սրահը:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ.— վաղը կիրակի ցերեկ ժամը 2ին յունական Ռէվէյլ թատրոնը:

ՏԻՈՒՆ.— 8 Սեպտեմբեր կիրակի ցերեկ ժամը 2ին՝ «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահը:

Մասնակցութեամբ լաւագոյն ուժերու, կը ներկայացուի՝

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՆ

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԾԱՆՕԹ.— 15 Սեպտեմբեր կիրակի ժամը 2ին Փոն տ'Օպնալի քաղաքապետարանի թատերասրահը կը ներկայացուի՝

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ կամ ՊԱՆԴ ՕԹՕՄԱՆԻ ԴՐԱՒՈՒՄԸ

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Ալֆորվիլի *Սարգիս Մինասեան* ենթակոմիտէի վիճաբանական *ժողովը՝ այսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* 72 Rue Etienne Dolet *Հաճի Մկրի սրճարանը: Նիւթ՝ «Դործնական թէ գաղափարական պայքար»:*

Շավիլի *Արդուճեան խումբը սոսկողաբար բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր-ընկերուհիները վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 9ին* 28 Rue Anatole France, *Մոնփառնաս Շավիլ կայարանին դիմացի սրճարանը: Բացակայ ընկերները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին:*

Գ Ա Հ Ի Ճ Ը

Մարսէյլի *Պատանեկան միութեան ընդհ. անդամական ժողովը՝ այսօրՇաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* 63 Rue de la République *Դրադարան Ընթերցասրահը:*

Մարսէյլի *Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ «Սալէն տը Ժերուտ»ի ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին: կը խօսի ընկ. Ազգին:*

Լիոնի *Կուկունեան խումբի ժողովը այս Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Դրադարանի սրահը.* 262 Rue Duguesclin. *բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը կարեւոր է:*

ներկայութիւնը կարեւոր է: Կարեւոր օրակարգ:

Զ. Ե. Ո. Միութեան Անիէս-Պուա-Ռոլոնպի ժասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 164 Rue Bourguignon*ի սրճարանը:*

ՅԱՒԻՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Տ. Տ. Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին 131 Rue Faub. du Temple*ի սրճարանը: Մէթրօ՝ Պելվիլ: Կը գումարուի՝ Ամերիկայէն նոր եկած հայրենակից Ալեքսան Շահիւրատեան: Անդամագրուիլ փափաքողները կրնան՝ արձանագրուիլ, Հայրենակցական միութեան վարչութեան անդամներու մօտ,* G. Miroian 6 Rue Blanqui Paris (13e), Loris Poloyan, 56 Ave. du Bas Meudon, Issy les Moulineaux (Seine). A. Assadourian, 4 Rue Louis Bonnet Paris (11e):

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆալի Հայր. Միութեան դասախօսական ընդհ. ժողովը՝ այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30 Բաֆէ լա Փըթիթ Սուրսի մէջ, մէթրօ Օտէոնի դիմացը:

Լիոնի Խարբերդի եւ յարակից գաւառներու Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնաբնակ Խարբերդ նահանգին պատկանող բոլորհայրենակիցներըվաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. թաղապետարանի Գրադարանը:

Լիոնի Աֆիոնի Հայր. միութիւնը իր Գ. տարելիցի առթիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1ին 105 Rue Servient *սրճարանը:*

Զ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 61 Rue Mr. le Prince. *Բոլոր անդամ-անդամուհիներու*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Վիէն, *Մ. Ո.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստ. 26ին:*

Փարիզ, *Ե. Յ.— Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգ. 28ին.:*

Պոսթըն, *Գ. Ի.— Ստացանք 5 տոլար: Սկսանք ղրկել նոր բաժանորդին Օգոստոս 25ին:*

Ռոան, *Ս. Մ.— Ստացանք 100 ֆր. կը պարտիք՝ 59 ֆր.:*

Վիլմօնպլը, *Օր. Ն. Տ. Մ.— 70:*

Սէն փիէռ տէ ֆոր, *Մ. Ֆ.— 35:*

Սէն շամոն, *Մ. Թ.— 70:*

Ֆրանքֆուրթ, *Խ. Վ.— 120:*

Մարսէյլ, *Դոթ.— 630.80:*

Վիէն, *Կ. Կ.— 40:*

ԵԹԷ կ'ուզէք փոխառութիւն կնքել ձեր շինել տալիք տուներուն համար, ձեր շահը կը պահանջէ դիմել՝ Պ. Նշանեանի եւ իմանալ անոր ձեռնտու պայմանները: 51 Bld. Blanqui. Paris (13e).

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներս հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռատուար: Ախտճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.

ՍԱԿԱՐԱՆ

30 Օգոստոս 1929

ԴՐԱՄՆԵՐ			ՖՐ.
Սթերլին,		L. St.	123.86
Տոլար,		Dollar	25.55
Մարք	100	Mark	608.50
Թրք. թղթ.		L. Trq.	12.25
Թրք. ոսկի	»	or	106.90
Մէճիտիէ		Médjidié	8.75
Լէվա	100	Léva	18.62
Տրախմի	»	Drachme	33.25
Լիր	»	Lire	133.60
Պելժ. ֆր.	»	Fr. Belge	71.10
Ջուից.	»	Fr. Suisse	491.75
Լէյ	»	Leï	15.15

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. ֆր. Ֆոնս.	I Cr. Fonc. Eg.		2260.—
»	II	»	1665.—
»	III	»	1650.—
Թուրքերի երկաթղ.	Lots turcs		82.—

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: H. STÉPHAN

EMPIRE Մուգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ ցատուկ յարկաբաժին Վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի, Ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:*
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
4 RUE POISSONNIÈRE. Métro: SENTIER
Tél. Gutenberg 74-64
Բոլորին ուշադրութեան:
Դերձակներու հայթայթիչ: Ամէն տեսակ աստառներ, մետաքս դերձան, կոճակներ եւայլն:
Անթրբփրընէօրներու եւ մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ: Այցելեցէք մեր խանութը ձեմոզուելու համար մեր գիներուն աժանութեան:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՓԼԱՔՆԵՐ
8 Rue Jouy-Rouve Մէթրօ Belleville Թրամուէյ 26 և 5
ՀԱՅԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԱՇԱՐԱՆ
VAHRAM
Ուր պիտի գտնէք ձեր փնտռած ամէն տեսակ *շարքիները, կազէլները եւ օփէրէթները՝* երգուած ֆանթաճանօթ արուեստագէտներու կողմէ, ամէն օր մինչեւ գիշերուան 10.30: Կ'ընդունինք ապսպրանքներ արտասահմանէն:
8 Rue Jouy-Rouve Թրամուէյ 0 Թոպիւս BN N BF

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
24 Rue des Carmes, Paris Ve. Մէթրօ՝ Սէն-Միշել կամ Օտէոն
Տէր եւ Տնօրէն *ՅՈՎՀ. ՊԱԼԵԱՆ*
ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանը կոչուած է դառնալ ժամադրավայրը բոլոր հայրենակիցներու, որոնք իմաղ եւ խնամուած կերակուրներու հետ միասին պիտի գտնեն հայկական տաք մթնոլորտ մը: *Ճաշ կը տրուի առտուան ժամը 11էն մինչեւ կէս գիշեր:*
Կերակուրները կը պատրաստուին կայսերական պալատի նախկին խոհարարին կողմէ:

10 ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՓԱՐԻԶԷՆ (ՆՈՒ) ՕՐԱԿԱՆ 200 ՇՈՓԵԿԱՌՔ ՄԱՍ ՄԱՍ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՊՈՒՀՎԱՌ ՔՈՓԻԻ ՀՈՂԵՐՈՒՆ
ԱՆԿԻԷՆ-ԼԱ-ՊԱՌԻ ՄԷՋ
Ծառազարդ հրաշալի պողոտայ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: Վաճարման մեծ դիւրութիւններ:
Տեղեկութիւններու համար դիմել տեղին վրայ, վաճառման գրասենեակին, եւ կամ SOCIÉTÉ GÉNÉRALE FONCIÈRE, 7 Rue la Boétie, Paris. Tél. Anjou 10—20

PARFUMERIE HALÉPIAN
42, Boulevard de Strasbourg, Paris Tél. Botzaris 16-74
Ռէհլամ ընտիր գուլպայ (Chaussettes de fil)
ՏՈՒԿԸ (6 ԶՈՅԳ) 30 ՖՐ.
ՎԱՃԱՌՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Ակնքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՅԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12: